VII. 1999. Teljs.

Sárospataki Református Lapok 1937.

Teljs.

TARTALOMMUTATÓ.

I. Vezércikkek és hasonló irányúak:

A hitvalló képviselő. Győry Kálmán. 173—4.
A kecskeméti hitvalló presbiter. Tóth János. 91—92.
A Királyhegy tájékáról. Baráth Imre. 28. 32.
A kisgazdapap. Tóth János. 199—200.
A konferenciákról. Dr. Komjáthy Aladár. 229—30.
Aktuális konferencia. Farkasfalvi Farkas Géza. 85--86.
A pataki iskola kapcsolata a hazai ref. iskolákkal a XIX. században. Gulyás József. 195—96.
A tiszáninnenі egyházkerület tapolcai konferenciája. D. L. 153—55.
A mai magyar ifjúság nemzeti öntudata. Farkas István. 65—68, 73—74.
Andrássy Kálmán 1852—1937. Marton János dr. 97—98.
A negyedik budapesti zsinat utolsó ülésszaka. M. J. 289—91, 295—96.
A nemzetnevelés sárospataki feladatai. Dr. Mátyás Ernő. 209—10. 215.
Az egyetemes konvent ülése. Román Ernő. 111--113.
Az értékbevallások revizióia. Egerházy Lajos. 31--32.
Az exkommunikális kérdéshez. Kövér Pál. 167-168.
„Csak az ő ruhájának peremét." Svingor Jenő. 219.
Csontos József. Novák Sándor. 235—36.
Égető kérdésünk. Zsóry György.
Egyházkerületünk közgyűlése. Nádházy Bertalan. 273, 278—79.
Egy levél a gyülekezetből. Bereznay Pál. 107—108.
Elmélet vagy gyakorlat is? Várady József. 131—32.
„Elmélet vagy gyakorlat is", válasz Várady József cikkére. Felméry Albert. 183—84. 187—88.
Generális vizitáció a Pittypalatty-völgyben. y. r. 137—38, 147—155—56, 163—164, 168—70.
Generális vizitáció Borsodtól—Sajóecsegig. y. r. 175—76, 184—85, 192—94, 196—97, 200—201, 203—204.
Generális vizitáció Kisgyőrtől-Emődig. y. r. 238—239, 247—49.
Generális vizitáció Nyékládházán és Kistokajban. y. r. 256—68.
Generális vizitáció Szirmán. y. r. 266—67.
Generális vizitáció Hejőcsabán. y. r. 273—74.
Gondnoki székfoglaló. dr. gr. Bethlen Pál. 223—25, 230—31.
Glossák Farkas István püspöki jelentéséhez. Egerházi Lajos. 289.
Gyülekezetek a statisztika tükrében. Komjáthy Aladár 27—28.
Három karácsonyi látás. Harsányi László. 293.
Imádság: Meczner Béla koporsójánál. Farkas István. 125—26.
Ingoványon. Bernáth István. 277—78—81.
István király napjának megünneplése. dr. Ravasz László. 285—86.
Kálvin és az institució. Kövér Pál. 9.
Közgyűlési megnyitó. Farkasfalvi Farkas Géza. 261—63.
Közigazgatói jelentés az 1936—37. iskolai évről. dr. Mátyás Ernő. 145—46, 163.
Lehet-e a gyülekezetből exkommunikálni. Komjáthy Aladár. 161—62.
Lelkészek és tanitók konferenciája. Nagy Sándor Béla. 92—93.
Lelkipásztori munka és kenyér. Benke József. 191-92.
Levél. Lenkey Gyula. 179—180.
Makláry Pap Miklós (1847—1937). dr. Marton János. 15—16—17.
Megnyitó beszéd a sárospataki ref. lelkészi konferencián. Farkas István püspök. 79—82.
Mintha Isten szólna. Farkas István püspök. 213-14.
Mi ujság Patakon? Keéky István. 251—53.
Mozaikkövecskék. Kövér Pál. 103.
Presbitereinkhez. Pósa Péter. 119—120.
Püspöki jelentés. Farkas István. 263--66. 269--73.
Püspökünk jubileumi üdvözlése. 220.
RKIE. Konferencia és református nap Bodrogkeresztúron. K. P.
Szeptember. Sz. Z. 203.
Ujévi üzenet. Farkas István. 1—3.
Ünnepnapok. N. 43.
Utravaló: Szeretetfalva fiai számára. Farkas István püspök.
Üzenet — haza. Farkas István 294—95.

II. Közéletünk.

Abauji közgyűlés. Csabay István. 258—59.
A felsőborsodi őszi egyházmegyei gyűlés. T. J. 267—68.
A kereszt. dr. Nemes Andor. 127—28.
A lelkészi nyugdíjbizottsági gyűlés. —ly. 86—87.
Alsóborsod közgyűlése. nb. 258—9.
A magyar testvériség épitői. Szabó Lajos. 286—7, 291—2.
Aranykonfirmáció. Humbert Günter. 296.
A szeretetszövetség. 4—5.
A székesfehérvári ORLE konferencia. Tantó János. 204—5. 216.
A tibaszobránci megújított ref. templom felavatása. dr. N. S. B. 189—90.
Az abauji lelkészegyesület értekezlete. 201—02.
Az alsózempléni egyházmegye lelkészértekezlete és közgyűlése. Nagy Sándor Béla.
Az alsózempléni egyházmegye közgyűlése. Jelenvolt. 158.
Az egyházkerületi néplap munkatársaihoz. Enyedy Andor dr.
Az ORJÓ tiszteletbeli elnöke. Egerházy Lajos. 4.
Az ORTE közgyűlése Sárospatakon. Hegyi József. 201—205—06.
dr. gróf Bethlen Pál gondnoki beiktatója. M. J. 226—7.
Beszédek a Makláry Pap Miklós sirjánál. 18—19.
Beszéd a Comenius emlékmű leleplezésekor. dr. Gulyás József. 147—8.
Énekkari ünnepélyek. Főző László. 128—129.

Felsőborsodi lelkészek értekezlete. Gyülvészy István. 206—7.
Futár a végváron. Szabó Lajos. 220, 225—226.
Gömör-tornai lelkipásztorok értekezlete. Oláh István. 188—9.
Gyakorlati munkák a sárospataki theol. akadémián. 181.
Gyűléseink határozataihoz. Román Ernő. 94-5, 101.
Hol van Ábel? Szabó Lajos. 19—30.
Humán internátusi tervpályázat M. J. 77.
Huszonöt év. (Farkas István püspök miskolci lelkipásztorkodása 25 éves fordulójára.) Román Ernő. 217—218.
Igazgatótanácsi ülés. M. J. 217, 221.
Igazgatótanácsi ülés. M. J. 148—9, 165.
Köszönetnyilvánítás. dr. Vincze Károly.
Kazinczy ünnepély Széphalmon. 135.
Komáromi János emléke. dr. Harsányi István. 239-40.
Kopácsi István és Lorántffy Zsuzsánna reliefjei főiskolánkban. dr. Mátyás Ernő. 63.
Közös prot. bizottsági gyűlés. EY. 108 9.
Llewellyn Jones látogatása a sárospataki főiskolában. 134.
Major Gyula. 1900—1937. Szabó Miklós. 279—80.
Mit kell tudnunk harangjaink törés és repedés elleni biztosításáról. Szendrey István 176.
40 éves találkozónkról. Baráth Imre. 170—2.
Nevelő személyiség volt. dr. Mátyás Ernő.
Országos theol. tanári konferencia. M. J. 62.
Pataki diák dicsérete egy angol lapban. M. E. 197.
Periculum in mora. dr. Komjáthy Aladár. 98—99.
Petite et dabitur vobis. dr. Komjáthy Aladár. 200.
Rövid betekintés az ORJÓ tiszánienneni egyházkerületi irodájának munkájába. Pósa Péter. 142.
Szalóczy Pál 1859—1937. Janka Károly. 283-4, 286.
Szelid hang az „Utóhangra" Vasady Béla 156-58.
Tanulóink részvétele az iskolai ünnepélyeken. dr. Gulyás József 38—39, 43, 48 - 49, 55.
Temetési segélyakciónkról. Egerházy Lajos. 227.
Trócsányi József kitüntetése. M. J.
Utóhang. Marton János dr. 133—34. 139—142.
Utolsó tanáromi. Komáromi János. 142—143.
id. Viktor János emlékezete. 53.

III. Vers.

A templomépítő. Képes Géza 174—5.
Heinrich—Susoch—Waldeck. Egy régi meséskönyv. Képes G. fordítása.
Husvéti hivószó. Szigethy Ferenc 73.
Karácsonyi Ének. Gyülvészy István.
Komáromi János temetése. Szigethy Ferenc. 240.
Szenczy Molnár Albert. Szigethy Ferenc. 127.
Virágvasárnap. H. Nagy András. 69.

IV. Irodalom.

3—4, 10—11, 12—13, 20—22, 24—25, 29, 33—36, 49—51, 56—58, 62—63, 69—71, 74—75, 82—83, 87, 87—88, 93—94, 99—100—101, 114—115, 120—121, 122, 132—33, 240—241, 282, 296—7.

V. Könyvismertetés.

Dr. Illyés Endre. A magyar református földműves ifjúság lelkigondozásának története N. S. B. 76—77.
Szikszai Béni. Eszter, a kivülmaradottak. Kovács József. 26.
Dr. Varga Sándor. Hogyan lehetséges a filozófia, mint tudomány?
Dr. Varga Sándor. Megfigyeléseim és gondolataim a nemzeti szocialista Németországban U. 76.
Vásárhelyi János. Vasárnapról-vasárnapra. Dr. y. r. 197—8.

VI. Halottaink.

Ablonczy László. 202.
Ady Lőrinczné. 284.
Andrássy Kálmán. 97.
Czike Ferenc 250.
Özv. Czike Ferencné, sz. Sarkadi Ilona. 284.
Csontos József. 235.
Demeter Bertalan. 71.
Dr. Forgon Lajos. 211.
Frenczel Bertalan. 109.
Hager Miklós. 143.
Özv. Kósa Szabó Jánosné 198.
Komáromi János. 233.
Lencsés Sándor. 129.
Magyari Béla. 210.
Katona Géza. 59.
Maklári Pap Miklós. 3.
Id. Makláry József. 83.
Nagybányai v. Horthy István. 227.
Meczner Béla. 129.
Szalóczy Pál. 259.
Tóth Sándor. 88.
Váry Elemér. 176.

VII. Igehirdetés.

A gyermek, mint tanító. Darányi Lajos. 126.
A lelkesítés. Darányi Lajos 104.
A megfizetett hallgatás. Darányi Lajos. 68—69.
A mi bőjtünk: megzabolázott élet. Szabó Z. 61.
A mindig időszerű kérdések. Darányi Lajos. 126—7.
A misszió mérlegén. F. L. 75—76.
A nagy per tanui. Darányi Lajos. 104.
A te igéd: Igazság. Szabó Lajos.
A tanítvány kicsiny, a Mester nagy. Dr. Szabó Zoltán. 37—38.
Irásmagyarázat és előadásvázlatok evangélizációs hétre. Gyakorlati teol. szeminárium. 244—47.
Jézusnak szállás kell. Szabó Lajos.
Jövel Szentlélek Ur Isten. Darányi Lajos. 111.
Szabadságra vezető út. Egressy Lajos. 62.
Judás eltévedt bünbánata. Darányi Lajos. 68.
Nincsen Bethesda. Szabó Lajos. 23—24.
Noblesse oblige. Szabó Lajos. 23.
Örökve nyugalomban. Dr. Szabó Zoltán. 17—18.
Utolsó órán. Dr. Szabó Zoltán. 236—37.

VIII. Ifjúsági munka. 1, 7 sz.

IX. Gyülekezeti élet.

5, 13, 14, 22, 44—45, 83, 115—116, 121—122, 123, 149, 253—54, 259.

X. Vegyes közlemények.

Minden számban hirek, szerkesztői üzenetek, pályázati hirdetések és hivatalos rész.

XXXII. évfolyam. 1. szám. Sárospatak, 1937 január 3.

SÁROSPATAKI

REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Farkas István püspök:* Újévi üzenet. — *Gyülvészi István:* Legújabb magyar Újszövetségfordításaink irodalomtörténeti jelentősége. — *Egerházy Lajos:* Farkas István püspök és Medgyasszay Vince püspök az ORJÓ tiszteletbeli elnöke. — A Szeretetszövetség. — Egyházmegyéink életéből. Gyülekezeti élet. — Főiskolás ifjúsági munka. — Kimutatás. — Határokon túlról. — Előfizetési felhívás. — Hirek. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Újévi üzenet

a tiszáninneni ref. egyházkerület lelkipásztoraihoz és gyülekezeteihez.

Atyámfiai!.... Az Isten kegyelméből elérkezett újesztendő első óráiban, hadd beszélgessek veletek: elesett voltunkról; sok nyomorúságainkról; Isten véghetetlen irgalmasságáról s az Ő örök végzése szerint bizonyosan eljövendő megtartásunkról... Akik között személy szerint megjelenhettem — immár 119 gyülekezet tehet bizonyságot róla, hogy igaz szeretettel szeretem magyar népünket. Kicsinyek és nagyok, kikkel találkozót készített számomra az Isten: mind-mind a szívemben éltek! ....Az Apostollal mondom, hogy szüntelen gondolok reátok könyörgéseimben: — éjjel és nappal.... Szívem szerint kívánkozom látni a többi gyülekezeteket is s bizony mondom, gyakorta könnyek peregnek végig az orcámon azok miatt, akiket még nem láthattam meg s imádságomban kérdezem Istenemtől: — Vajjon elvisz-e az ő karja mindnyájan tihozzátok?!...

Mint gyermek szokta tenni az édes szülővel: — jertek ide közel egészen hozzám s beszélgessünk együtt....

Aggodalomra okot adó jelek között indul utjára az új esztendő. A világ mind a négy sarka lángokban áll. Gyűlölködések, fegyverek zaja, elégedetlen emberek harciriadója, a szegénykedés rongyaiba öltözött éhezők és fázók didergő sóhajtása, panaszos nyögése, — maga erejében — tudásában, — gépeiben bízó ember akarások parancsszava hallatszik mindenfelé..... Milyen jó tudni azt az igazán hívő keresztyén embernek, hogy a világ legtöbb nyomorúságának szerzője maga az ember: — a Sátánnal cimboráló, Istentől elpártolt, bűnös ember!.... De jó tudni azt is, hogy mint a háborgó tenger mélyein titkos erő munkál s annak szavára elülnek a habok: — úgy, — az egész világ felett csak egyetlen egy akarat lehet diadalmas —: az Isten akarata! Ha kegyelme majd megsajnál bennünket — akkor lesz e földön ujra: csendesség és jó békesség!.....

Atyámfiai!.... A karácsonyi örömüzenet — szívünket édes nyugtalanságba tartó nagy kijelentései, — még mindég itt zsonganak a lelkünk mélyén. Bizony mondom néktek: — „Megáll az Istennek Igéje és nem állhat senki ellene!“.....

De egyszer már itt van az ideje annak is, hogy félretéve mindan zúgolódást, álljunk meg az Isten előtt igaz bűnbánattal!....

Valljuk meg őszintén, hogy boldog béke időben, — a tulságos jólét bódított el minket. Megvolt itt mindenünk: — szegénynek s gazdagnak egyaránt — amit a szemünk és szánk megkívánt. A dolgozni vágyódó munkáscsaládok — vagyont gyüjthettek. Takarékos beosztással tellett mindenre kinek-kinek sorsához illendőképen. Ismeretlen volt a mai égbekiáltó nyomorúság ..... De be kell vallanunk azt is, hogy mások voltak ám az igények is. Több lemondással éltek apáink, akik nem vágyódtak rabjaivá lenni mindenek felett a sokszor hóbortos divatnak. Nem kifelé és nem mások fényes hajlékai felé néztek a szemek, hanem befelé — élvén mindenki a maga csöndes békés polgári életét. Okos beosztással élvén, az Istentől nyert javakból sok mindenre tellett. A közterhek s maga az egyházfenntartás is a szivesen adott áldozathozatallal, nem volt olyan elbírhatatlan teher mint napjainkban. Igaz, hogy azt is be kell vallanunk, hogy a túlságosan sok szabadság — szabadossá tette a tömegeket. A látszat keresztyénség; — a hit örök nagy igazságainak értelmezése tekintetében a liberálizmus vad hajtásai sok gyomot termeltek. Elfogyott a templombajáró gyülekezet. Az imádság elhalkult az ajkakon. Maguk az egyház vezetői is, — adassék tisztesség a kivételeknek! — fáradt munkások módjára nem törődtek a reá-

jok bizott értékek megtartásával — a lelkek gondozásával. Az iskolából kikerült ifjak felügyelet nélkül lettek emberré. A konfirmált ifjúsággal nem volt, aki törődjön. Maguk a presbiterek is csak az előlülésért, a jó hírért lettek előljárókká, elfeledvén, hogy a presbiterség Istentől nyert legszentebb küldetések egyike. Kifeszített mellel; a vastagnyakú kálvinistaságra való hivatkozással; sokszor a csak azértis ellentmondó, maga akaratát másokra kényszerítő kevélykedéssel gondolták fenntartani a presbiterek tekintélyét is. A jólét napjaiban, magabízóvá, Istentől elpártolóvá lett sok helyt a magyar falvak máskor imádkozó magyarja is.... S aztán, hogy eljött a nagy pusztulás ideje: a tudásában, találmányaiban, az eget és a tengert is meghódító gépeiben bízó ember, mert repülni tud, mert a tenger mélyeire veszedelemnélkül alámerülhet — azt hiszi, hogy elrejtőzhetik az Isten szeme elől s hogy birokrakélhet alkotójával.

De él az Isten! Fenyítő vesszeje, — mindég kezében van. A gőgös kevélység; hamis jelszavak által igézetten, magabízóan, pogánykodóan, hitetlenül törnek itt-ott szerte mindenfelé az Isten ellen! Ő marad a régi! Ha végigkorbácsol is rajtunk szöges ostorával; ha tűz, víz, földrengés, aszály, jégeső, háború borzalmai s minden el sem is képzelhető szenvedések jönnek is felénk, — az Ő kegyelme cselekszi azt, *hogy a szent mag, a benne bízó, tiszta példát mutató élet egy-egy nehány küzdő katonája — a legnagyobb vihar után is megmarad.* Mint a jégverte buzatáblák minden kalászát nem töri össze az Isten karja s mindég megmarad egy-egy buzaszem, mely őrzi csiráját a jövő aratásnak, úgy látok én csöndben, a világtól elfeledve, — kicsi falvak nádasházaiban, — városvégi szegénytanyák barlang lakásaiban; szegényes paróchiákon, nyugtalankodó, Istenfelé néző, imádkozó szép lelkeket. Itt élnek, várnak, tettre készen állnak Isten ügyének névtelen katonái, akiknek ajkán felcsendül ujra meg ujra az ősi zsoltár; akik munkába állnak — szerte járnak, jót tesznek, vígasztalnak, sebeket kötöznek, igét szórnak, imádságra tanítanak s viszik magukkal szerte e világba: a Krisztusban való hit örök szépségeit. *Látom én, hogy ma is, mint minden időben a szegény, az elesett, a szenvedő emberek szíve ajtaja nyilik meg igazabban a Krisztus befogadására!....*

Mikor közöttetek járok kedves testvéreim! — püspöklátogatás során, sok nagyszerű példáját látom én az ősök példaadó, — imádkozó és áldozatos élete követésének.

Vissza az ős forráshoz: a Bibliához! Gyülekezeti munkások kellenek a lelkipásztorok mellé, akik nem tanácskoznak testtel és vérrel, akik, ha kell, meg tudnak halni a Krisztus ügyéért..... Törődnünk kell jobban egymással, mint ezt eddig cselekedtük!... Igy illik ez a jó testvérekhez. Tekintélytisztelet, engedelmesség, alázatosság, hithűség: — az ősi hit — az ősi föld — az ősi jellem szerelmeseivé kell nevelnünk egymást, de különösen a magyar ifjúságot. Eszközök vagyunk mindnyájan az Isten kezében és nincsen olyan kicsiny élet, amelyen keresztül az Istennek ne volna valami mondanivalója a számunkra. Nem emberek, hanem a Szentlélek Isten a mi tanácsadónk és jóravezérlő mesterünk..... Emberek! — ne álljatok ellen a Lélek hivó szavának!.....

Ma mindenki fokozott éberséggel álljon őrt, mert a mai nehéz idők, a szenvedések erre kötelesznek. Ne feledjük, hogy az eltékozolt tegnapokat nem hozhatjuk többé soha vissza....

Fájó szívvel kell látnunk, hogy nekünk, árva magyar népnek, — már az ujév elejére is nagyon bőven kijutott a körülünk élő népek fenyegetéseiből, s a beígért uj keresztekből. Szájukkal, a világ hatalmasai közzé állnak az árulással győzők.... Pedig — szállongó falevél zörrenése is megrémíti őket.... Egy-egy magyar katona láttára, egy egész ármádia ellenük való felvonulását kiáltják világgá! .... Nagy legénykedéssel gyötrik a szívünkről letépett, rab magyar földön élő s mindenükből kifosztott magyar véreinket; minden magyar élet kioltásával fenyegetőznek, ha visszahivogatjuk édes hazánkat, — nagy Magyarországot!...

Látszik immár, hogy magyar vér nélkül nem adnak vissza semmit! Mikor jő el szabadulásunk, — csak az Isten tudja. De azt nekünk tudnunk kell, hogy ha Ő velünk lesz; ha mi reá bízzuk magunkat, akkor miénk a szebb s a boldogabb magyar jövendő.

Ebben a világban erkölcsi törvények uralkodnak. El fog jönni a történelmi pillanat, mint eljött már sokszor, máskor is, amikor megindul a tábor, de addig is legyenek a magyar kezek erősen odatéve az Isten kezébe s legyenek félretéve a gyülölködések, és más egyéb bűnök. *Ha Isten és mi egymást szerető magyarok együtt indulunk ügyünkért csatára, — lát ez a világ majd csodás nagy dolgokat.*

Azonban azt is tudnia kell itt mindenkinek, hogy a szép szavak igérgetései helyett cselekedeteket várunk..... Állítom, hogy mostani nagy nyomorúságunkban is meg van a lehetőség arra, hogy minden igazán dolgozni akaró munkás, a maga szerzette kenyérhez juthasson. Emberhez illő éltet kell itt teremteni, különösen a tanya világban, szétszórtan élő magyarok; — falvak nincstelen alsó tízezrei s a városvégi: szegény jöttmentek — barlanglakói számára. A dolgozni vágyódó, erőtől duzzadó magyar ifjúság munkába állítása is megtörténhetik itt okos fajszeretettel s helyes jövedelem- és munkabeosztással!....

A nép vezetői pedig legyenek ébren! Szép szavakkal, pénzzel, igérgetésekkel, toborozza a sátán a maga katonáit. *A szegénykedés: a legnagyobb kerítő!* Vigyázzunk, hogy ujra be ne lopózzék jóhiszemű magyar népünk közzé az ámító hamis próféták jelszavas serege. *Vigyázzatok ma különösen, a magyar földet: — megbizás és felelősség nélkül felosztani akaró s a magyarfajtát sokszor elbolondítani tudó izgatókra!* A magyar föld, gondot viselt minden időben a gyermekeiről. Megfontolt törvényekkel: a telepités utján segíteni akarnak idejében — a magyar fajtán a mai vezetők. Türelemmel kell várnia minden magyarnak. Nagy dolgok véghezvitelét nem lehet sötétbe ugrással megkészíteni.... Egyet tudok!... A magyar édesanya, a magyar föld még mindég táplálni

tudta kenyérre éhes gyermekeit. Szent meggyőződéssel hirdetem szivem utolsó dobbanásáig, hogy ha a történelmi küldetésére ráeszmél a magyar nép és Istenre bízza sorsa jobbra fordulását s nem idegenekben, hanem Istentől kapott maga erejében bízva próbálja kiépíteni boldogsága házát — mellette lesz igaz ügye védelmében mindég az Isten! *Cselekedetek kellenek ide közzénk.* Munkába állás, tettekkel példamutatás, könnyeket törlő szeretet, imádságban meg nem lankadó keresztyénség, az egyház szerelme: azok a biztos fundamentomok, amelyekre a magyar jövendőt felépíteni lehet és kell! ....

Feljebb, mindég csak feljebb hágjunk — a Krisztus keresztje felé terheinkkel .... Hadd hangozzék ajkainkon az ujév első napjaiban az elinduláskor az őszinte bűnbánat vallomása: Én bűnös ember vagyok, de te én Istenem: — Kegyelmes Atya vagy!

A gyermek addig boldog, míg mellette áll oltalom gyanánt édes jó szülője ....

Kereszteiddel, meggyötört életeddel, szegénykedéseddel, minden te szenvedéseiddel boldog lehetsz én Népem, ha tudod, hogy: Veled van s melletted áll az Isten .... *Beteg a nemzet, látom én ezt — de ez a betegség nem halálos!* Orvos gyógyítsd meg magadat! *Revizió és pedig belső revizió kell ide hozzánk.* Egészen más, — ujjászületett jó emberek kellenek a magyar mezőkre és akkor ujra daltól hangos lesz a hegyoldal s ujból boldog lesz falvak és városok népe. — Ha Isten velünk, — kicsoda lehet mi ellenünk?!...

„Közelebb hozzád Uram, mind közelebb" — ez legyen a mi ujévi imádságunk..... S végül üzenem néktek Testvéreim!: Közeledjetek az Istenhez s az Isten is közeledni fog mindnyájan tihozzátok.

.. ..

Adjon az Isten boldog ujesztendőt a tiszáninneni ref. egyházkerület népének és minden igazán magyarnak!

Miskolc, 1937 január hó. Atyafiúi szeretettel

Farkas István
püspök.

U. i. Rendelem, hogy e körlevelem a legközelebbi vasárnapon minden gyülekezet templomának katedrájáról felolvastassék — vagy a délelőtti vagy a délutáni istentiszteleten.

Legújabb magyar Ujszövetség-fordításaink irodalomtörténeti jelentősége.

Ismeretes, hogy nem régen az ORLE főtitkárságának országos jelentőségű buzdítása alapján lelkészi karunk körében megindult a kritikai vizsgálódás abban az irányban, mennyiben felelnek meg a legújabb magyar Ujszövetségfordítások azoknak az igényeknek, amelyeket ma az ilyen természetű művekkel szemben támaszt a kor közvéleménye, tudományos irodalmi izlése és fejlettsége. Az egyes bibliai, illetve ujtestamentumi könyveket a Vezetőség feloszlotta az egyházmegyék között, hogy kisebb részletek összehasonlítására és kritikai ismertetésére minél több idő legyen fordítható.

E sorok irója Máté evangeliumának átnézésére vállalkozott s az alanti megállapítások jórészt ezen az egybevetésen alapulnak, bár vázlatosan igyekeztem kiterjeszkedni az összes ujszövetségi kánoni iratokra. Összehasonlítást tettem a Máté írása szerint való szent evangélium fordításánál az eredeti *Nestle*-féle görög szöveg, továbbá a régi *Károli* Gáspár-, a *Revideált* Ujtestamentum, a dr. *Kecskeméthy* István, és a dr. *Masznyik* Endre-, a dr. *Raffay* Sándor-, és a *Czeglédy* Sándor féle Ujszövetség fordítások között. Mindezek mellett kiterjeszkedtem a *Luther* fordítás és az újabb német ujszövetségi fordítások alapelveinek és módszerének figyelembe vételére is.

E cikk keretén belől egy-két történeti visszapillantással kapcsolatos megjegyzést szeretnék tenni. *Kecskeméthy* István fordításáról meg kell állapitanunk, hogy ez a szöveg csupán a Károli és a Revideált fordítás némileg tovább fejlesztő szerepét kívánja fordítás-irodalmunkban betölteni. Cim irata szerint sem ambicionálja magának új bibliafordításnak teljesítését, csupán „egybeveti" az eredetivel ezt a kettőt és „átdolgozást óhajt nyujtani." Általánosságban mejegyezhetjük, hogy ez a munka dr. Kecskeméthy műve is értékes fokot jelent a többi, itt figyelembe vett magyar fordítás mellett, legtöbb fordításunk ama törekvésének megvalósitására nézve, hogy az eredeti görög szövegtől el nem szakadó, ahhoz hű fordítás-szöveget adjunk hiveink kezébe anélkül, hogy a Károli és a Revideált biblia ódon zamatú, ősi tisztaságú s kifejező erejű mondatainak, mondásainak, gondolatfűzéseinek patinás szépségét megsértve, mindenáron helyettesiteni akarjuk őket, kevésbbé jó, újabbakkal.

A *Revideált Ujszövetség*-fordítást a Brit és Külföldi Bibliaterjesztő Társulat kezdeményezte 1886-ban s felkérésére ebben a munkában, a kritikai revizióban részt vett sok neves emberünk, mint: Ballagi Mór, Hunfalvi Pál, Szász Károly, Szilágyi Áron vezetésével és irányításával Bachát Dániel, Bartók György, Csengeri Gusztáv, Dezsőfi József, Erdős József, Frölich Róbert, Hamar István, Kecskeméthy István, Kenessy Béla, Keresztes Jó-József, Linberger István, Marton Lajos, Masznyik Endre, Németh István, Petri Elek, Poszvék Sándor, Radácsi György, Szabó Aladár. 1886-tól kezdve folyt a munka és sok akadály után 1908-ban került az olvasók kezébe, bár a cimlapon az 1905. évszám szerepel. Hogy ez a fordítás tartózkodott az újításoktól és a merészebb kezdeményezéstől, ez a kitűzött főalapelvekhz való szigorú ragaszkodásból önként következik. Mert e főelvek közé tartozott, hogy átdolgozás készüljön „a biblai tudomány és kritika már megállapítottnak vehető eredményei figyelembevételével, de minden, a protestáns egyház hitelveivel és szimbólikus könyveink tanaival ellenkező új tudományok mellőzésével, szóval a bevett és máig használatban lévő fordításból csak a helyes értelem s nyelvtani szabatosság követelte eltérések engedtessenek meg, de minden felesleges és megütközést, idegenkedést,

vagy éppen botrányt okozható újítások gondosan kerültessenek. Továbbá oly közmondásszerűvé vált mondások, melyek bementek a köznyelvbe, hahagyassanak meg még ott is, ahol az exegeta különben nem tudná is elfogadni a Károli fordítását."[1]

A célkitűzést s a munka megindításának idején uralkodó egyházi közfelfogást tekintve ezeket az alapelveket történetileg indokoltaknak és érthetőknek tekinthetjük. Természetes azonban, hogy ezek az alapelvek nem fogadhatók el teljes egészükben akkor, ha legfőbb mértéknek nem valamelyik egyházi, vagy felekezeti hitrendszert s még kevésbbé népies köztudatot, vagy népies nyelvhasználatot jelölünk meg, melyek nagyon is ingatag alapot nyujtanak, hanem a tudományos kritikai vizsgálódás jogosultságának abszolut érvényét. Ebből következik az, hogy az összehasonlitás alkalmával a *Revideált*-ujszövetséget, a Kecskeméthy és a Masznyik-féle szöveget is főleg, mint átdolgozásokat kell méltatnunk s irodalomtörténeti jelentőség tekintetében értékelnünk. Mert ezek a Károli régi fordításaitól eltérni s újszerű nyelven, új eredmények önálló felhasználásának alkalmazásától gondosan óvakodtak, bár Kecskeméthynél a tudományos vizsgálódás eredményei többször szóhoz jutnak, aminek illusztrálására — egy későbbi közlés keretében — az esetleges részletes egybevetés egy részének bemutatása kapcsán ki fogok terjeszkedni.

[1] Idézi *Harsányi István*: A magyar Biblia 1927. Bethlen G. könyvnyomda Rt. 92. l.

Gyülvészi István.

Farkas István püspök és Medgyasszay Vince püspök az ORJÓ tiszteletbeli elnöke.

Az ORJÓ közgyűlés *Farkas István* és *Medgyasszay Vince* püspök urakat a Társulat tiszteletbeli elnökeivé választotta. Ez az eljárás az őszinte megbecsülésnek, a kiérdemelt tizzteletadásnak, a kollégiális szeretetnek a megnyilatkozása volt a primus inter paresek iránt, kik, miként egyházkerületjeik részéről a püspökké elhivatást, aként érdemelték ki az ORJÓ részéről ezt a többre elhivatást. Mindkettőjük eleitől kezdve teljes megértéssel és támogatással viseltetett az ORJÓ törekvései iránt, A legkomolyabb tudatában vannak annak, hogy az ORJÓ egyházi életünkben hivatást jelent. Magas poziciójukban sohasem szüntek meg az ORJÓ érdekében tettre buzdítani, összefogásra inteni. Mindkettőjüknek életcélja a nép, a mi kálvinista népünk lelki és testi erősségének fokozása. A néppel, a népért élni, nemcsak beszélni, hanem cselekedni! Bármikor fordultunk hozzájuk, mindig szeretettel és buzdítással karoltak fel minket, ügyünket. Ennek viszonzását jelenti tiszteletbeli elnökké választásuk s ezáltal ügyünkhöz még közvetlenebb hozzákapcsoltatásuk. Szeretet nyujtja, szeretet fogadja.

De más ok is adatott erre. A magunk részéről igen nagy súlyt helyezünk arra, hogy egyházunk vezérkara az ORJÓ működését ne csak támogassa, hanem egyházi szempontból, szigorúan ellenőrizze is. Szükséges tehát, hogy az ORJÓ vezérkarában mindegyik püspök benne legyen s minél közvetlenebb beleszólást nyerjen az ügyek intézésébe. Ez a mostani szereposztás szerint úgy tog történni, hogy mivel az ORJÓ, az ORLE alaalapitása s a szerződő fél is a Gazdákkal az ORLE, a legfőbb felügyeletet az ORLE elnöke *dr. Ravasz László* gyakorolja. Az adminisztrativ ügyek főintézését az ORLE jelölése alapján választott elnök, *Makláry Károly*, tiszántúli püspök fogja gyakorolni, ki egyben a legnagyobb s igy a legérdekeltebb egyházkerület püspöke. A két másik egyházkerületben *Farkas István*, illetőleg *Medgyasszay Vince* püspökök fogják gyakorolni az ORJÓ felügyeletét. Ebben az elrendezésben aztán, ha hasonló jóindulattal és cselekvő készséggel csatlakoznak hozzájuk az esperes urak és lelkipásztor testvérek, sőt minden református atyánkfia, jó reménységgel gondolhatunk arra, hogy az ORJÓ ügy mind nagyobb és nagyobb sikereket tud felmutatni Istennek dicsőségére s anyaszentegyházunk és népünk megerősítésére. *Egerházy Lajos.*

A Szeretetszövetség.

Ujévi számadáskor meg kell emlékeznünk a Szeretetszövetségről is. Ez a megemlékezés tulajdonképen tiszáninneni szemmel való olvasása a Szeretetszövetség 1937. évre kiadott naptárának.

A naptárban van eredménybeszámolás és eszméltetés.

Az eredmény kikerekitett számokban 103.106 P 48 filléres fedezett kiadásról (39. l.) és 25 intézményről szól, amelyekben 855 a férőhely. (53. l.)

Az eszméltetés kérdőjeles rövid mondatokban igy hangzik: „Rólad hogy számol be jövőre a taggyüjtő?" (37. l.) „Mennyit adtál ebből Te?" (39. l.)

Igaz, a Szeretetszövetség az egyetemes egyházunké, eredménye az egyetemes egyház négy gyermekének, a négy egyházkerületnek közös szerzeménye, mégis jó megnézni, hogy mi mennyit adtunk. Addig, ameddig mi adjuk a kevesebbet, esetleg a legkevesebbet, nem hiányozhat ez a megvizsgálás, mert addig mindig alázatra nevel. Csak akkor veszélyes ennek nézése és emlegetése, ha nem hátulról, hanem elölről vagyunk az elsők.

Hogy az adományokból mennyi esik ránk, az nem állapitható meg. Hanem azt az első pillantás is elárulja, hogy a 25 intézményből csak három van a Tiszáninnen. Pedig 25-nek a számtani egynegyede nem 3. Áldott legyen Isten háromszor szent neve ezért a 3-ért is. Magyar igazságnak elég is lenne, mert az 3, de keresztyén igazságnak nem elég.

Mit tegyünk azért, Atyámfiai, férfiak?

1. Többet imádkozzunk ezért az ügyért.

Mert azt engedje meg nekünk mindenki, hogy a legjobb adakozógyüjtő a Szentlélek. Beszélhet, ébresztgethet, adatokat, ösztönzéseket szolgáltathat a lelkipásztor ügyessége és lelkesedése is, vagy más földi ember is, de állandó, vagy márványba kivánkozó nagy eredmény csak ott van, ahol Isten

végezte a munkát az ő Lelkével. Ez nem a kényelmes ember álláspontja, hanem az alázatos ember tapasztalata.

A Tiszáninnen még innen van a Lélek átható munkájának.

2. Felelőségteljesebb lélekkel álljunk emellett az ügy mellett

Szinte minden egyházközségben más a módszer. De legyen mindenütt ugyanaz a lelkesedés, felelősség.

3. Higgyük, hogy itt is legalább csirázik a mag.

Sárospatakon is van egy édes apa, aki korán haza hivott két kedves gyermeke emlékére árvaháznak szánta a családi házat.

Bizonyára máshol is van ilyen, még nem sorszámozott terv.

Újévi számadáskor, hisszük, hogy a Szeretetszövetségről egy ilyen számadás számvetés is, amelyre aratásnak kell jönni. Kérjük erre az aratás Urát!

Egyházmegyéink életéből.

— **Tisztujitás az alsóborsodi ref. egyházmegyében.** A 75,000 lelket számláló, 47 egyházközségből álló alsóborsodi ref. egyházmegye tisztujitásra beadott szavazatait december 21-én bontotta fel a bizottság. Ennek eredménye az, hogy esperessé az összes szavazatokkal Pósa Péter miskolci lelkipásztort, egyházmegyei gondnokká pedig Báró Bottlik Istvánt választották meg. Tanácsbirák: Román Ernő, Enyedy Andor dr. Takács Mihály, Szakács Pál, Szabó József, Kérészy István, Várady Pál, Komjáthy József, Dr. Filep Gusztáv, és Tóth Sándor. Lelkészi főjegyző: Nádházy Bertalan. Jegyzők: Dr. H Kiss Géza és Szabó Dániel. Világi tanácsbirák: Kérészy Barna dr., Zsóry Lajos, Lukács Béla, Csorba György, Bay Bertalan, Dr. Mikuleczky Gyula, Tóth Kálmán, Dr. Fekete Gyula, Kun András és Dr. Korom Lajos. Világi főjegyző: Dr. Gróf Haller István, jegyzők: Dr. Román Zoltán és Dr. Zsóry György. Ügyészek: Dr. Tolnay Ferenc és Dr. Dienes István. Tanárképviselők: v. Litkey György, Trencsényi Pál, Barsy Lajos, Nagy János, Mizser Lajos, Szabó András, Várhegyi Lajos, Barna Aladár, Nagy Dezső, Balogh János. Ez a választás 12 évre szól.

GYÜLEKEZETI ÉLET.

A Sajószentpéteri Lorántfy Zsuzsánna Nőegylet

Szigethy Ferencné elnöknő vezetésével az elmult esztendőben is fényes keretek között tartotta meg az Uri Casinoban nagyszabású karácsonyi segélyakciós teaestélyét. A fényes összejövetel nemcsak Sajószentpéter úri társadalmának, hanem a vidék úri familiáinak is első nagy téli találkozója volt több mint 200 tea-teritékkel. A Lorántfy Zsuzsánna Nőegylet háziasszonyai fáradhatatlan szívvel adták össze sok értékes adományaikat a szeretet és jóltevés oltárára, amelyek mind eladattak az estélyen Ezekből az adományokból s a teajegyekből háromszáz Pengő volt a tiszta jövedelem. Ezt az összeget teljes egészében karácsonyi segélyre fordította az Egyesület lelkes tisztikara. 90 szegény református iskolásgyermeknek vásárolt ruhát, cipőt, melyet a helybeli bányai kulturház nagy termében igen nagy közönség előtt egy lelkeket emelő karácsonyfaünnepély keretében adott át a segélyezetteknek. Felejthetetlen szép órája marad az Egyesületnek az ünnepély, mikor 90 gyermek hálakönnyes szeme köszönte meg az adományokat!

— **Meghívás.** A mezőzombori egyházközség a Móricz István halálával megüresedett lelkészi állásra *Bakos* Zoltán segédlelkészt hívta meg. A gyülekezet tagjai által szintén meghivásra ajánlott *Kájel* Béla segédlelkész a Bakos Zoltán meghivásának sikere érdekében a maga visszalépését az esperesi hivatalban bejelentette. Bakos Zoltán kiváló diákja volt főiskolánknak, sárospataki tanitóképzőnkben is szép eredménnyel működött. Megválasztása fölött az egyházközség dönt.

Főiskolás ifjúsági munka.

1936 évi december hó 17-ikén tartották a kollégium cserkészcsapatai, a 134. sz. Hegyaljai Erő és a 7641. ö. Timótheus bensőséges karácsonyi ünnepélyüket, melynek keretében 24 theol. öregcserkész tett öregfogadalmat. Irást magyarázott és fogadalomtételi beszédet mondott Szabó Zoltán, a fogadalmat Szabó Károly vármegyei vezetőtiszt vette ki. — A theol öregcserkészek két regős csoportja 15 abauji, zempléni és szabolcsi községet látogatott meg a félév folyamán. Hóban, fagyban, néhol tengelyig érő sárban hatodfélezernyi hittestvérünkhöz vitték jó bizonyságot Főiskolánk szelleméről, templomokban hittel erősitő, templomokon kivül tiszta örömet fakasztó sokoldalú szolgálatukkal. — A magyar dal ügyének előmozditásáról szóló püspöki körlevél szellemében is fáradoztak regőseink: aláirásokat gyüjtöttek a magyar rádióhoz felküldendő ivekre, mely igazi igazi magyar népdalok és klasszikus magyar müdalok tanitásának (tehát nemcsak lepergetésének) rendszeresitését kérte a csonkaországi és megszállt területi magyar fiatalság nótakincsének megalapozására és gyarapitására. — Ezenkivül néprajzi tárgyakat gyüjtöttek a Főiskolában felállitandó néprajzi múzeum számára. — Munkanaplójukban meleg, sőt egyenesen megható sorok értékelik a regősök szolgálatait. Kivétel nélkül mindenhová visszavárják őket. — E helyen is szeretettel köszöntjük az őket szeretettel fogadó gyülekezetek itt felsorolt lelkipásztorainak fáradságait: — Horváth István szerencsi, Benke Kálmán ondi, Molnár Ferenc monoki, Faragó György golopi, Nagymáthé Béla abaujszántói, Fóris János abaujkéri, Hörcsik Lajos vilmányi, Makó Dezső erdőbényei, Bodnár Ferenc taktaszadai, Kiss Pál prügyi, Szilva István báji, Major Gyula csobaji, Karászy Dezső tiszaladányi, Magó Ferenc mezőzombori lelkipásztorokét és Nagy István simai előkönyörgőtanitóét.

Kimutatás

a sárospataki ref. főiskola főbejáratánál felállítandó domborművek költségeire a *Zempléni Egyházmegyéből* befolyt husvét elsőnapi perselypénzekről:

Alsóberecki 1·20 pengő, Alsódobsza 2·80 P, Bodroghalász 1 85, Bodroghalom 4·26, Bodrogkeresztur 1 20, Bodrogolaszi 1·—, Cigánd 4·50, Csobaj 1·80, Erdőbénye 8·04, Erdőhorváti 2·—, Gesztely 2·23, Golop 1·10, Hernádkak 2·—, Hernádnémeti 1·—, Karcsa 4·—, Kesznyéten 1·—, Láca 3·—, Mád 5·, Makkoshotyka 2 80, Megyaszó 1·30, Monok 2 21, Nagyrozvágy 4·—, Olaszliszka 3 58, Prügy 1·21, Sajóhídvég 2·—, Sárospatak 25·—, Sátoraljaujhely 20 72, Semjén 3·19, Szerencs 14·22, Taktaharkány 1·60, Taktakenéz 1·—, Taktaszada 4·28, Tállya 1·—, Tarcal 5·05, Tiszaladány 2·82, Tiszaluc 2·—, Tokaj 2·20, Tolcsva 1·42, Ujcsanálos 2·60, Vajdácska 2·—, Zemplénagárd, Révleányvár 2·93, Bodrogzsadány 1·— pengő, összesen: 158.01 pengő.

Határokon túlról.

— **Lelkészválasztás.** A csarnahói gyülekezet egyhangú bizalma Pándy Bertalan felsőlánci lelkésszel töltötte be az eltávozás folytán megüresedett lelkészi állást. Ünnepélyes keretek között november 8-án iktatta be lelkészi állásába Dobos Sándor ladmóci lelkész, tanácsbiró. Isten áldása legyen pásztoron és a nyáion!

— **A borsii leányház** 1936. nov. 22-én tartotta meg nagyszámu közönség jelenlétében templomszentelési ünnepélyét. Borsinak mint politikai községnek s magának a templomnak szép történelmi multja vonzotta messze vidékről azokat a magyarokat, akiknek a lelkük emésztődik az élő Istennek tornácai után. A borsii templom müemlék. A XI. században épült. A borsii reformátusoknak *Lorántffy Zsuzsanna I. Rákóczi György* erdélyi fejedelem özvegye adományozta 1648—1660 között. 1865-ben és 1905-ben tüzvész pusztitott felette. Amióta kálvinista templom harmadizben ujittatott meg és szenteltetett fel az élő Isten dicsőségére. A megujitott szent hajlék müemlék voltának megfelelő és ahoz alkalmazott keritéssel vétetett körül. Ennek a keritésnek és az ujjáépitésnek teljes összege 32 587 Kc. — Hogy ez az ősi templom felépült s hamvaiból uj életre kelt: jó részben *Sallay Béla* érdeme, aki lelkesen s odaadóan pásztorolja a szőllőskei anyaegyházból a borsii hiveket. Sallay Béla tudta, hogy neki missziója van, de azt is tudta, hogy vele van az Isten, akinek a kegyelme mindenekre elégséges. 150 lélekszámból álló gyülekezet nem birta volna a terhet. Sallay Béla egyházaknál, magánosoknál, hatóságoknál, testületeknél kopogtatott... kért, kapott és talált. A nagy katholikus fejedelem példája szinte buzditólag hatott a borsii község katholikusaira is. Vállvetve siettek a maroknyi kálvrnistaság segitségére. Mély hálával emlékezhetünk meg a *vágfarkasdi* egyházról, amely egy maga 1366 Kc-t adományozott, továbbá Tóth István szepsii nyomdatulajdonosról, aki az egyes gyülekezetekhez intézendő kérő iveket dijmentesen kinyomtatta. — A fesőzempléni egyházmegye esperesét, a főjegyzővel s a fungáló lelkészekkel együtt diadalkapuval várta a község apraja-nagyja felekezeti különbség nélkül. A felszentelő imát *Virág József* esperes mondotta el. Utána *Dobos Sándor* egyházmegyei tanácsbiró és főjegyző a multak ködös homályából idézte azokat a nagyokat és hősöket, akiket a megujitott templomhoz és Borsi ősi rögeihez köt az emlékezet. A templomon kivül levő gyülekezet igehirdetője az egyházmegye aljegyzője *Jencsik János* gálszécsi lelkész volt. Az úriszentvacsorát *Séra János* hardicsai és *Horkay Andor* zempléni lelkészek osztották ki a szomjuhozó és éhező lelkeknek! A délutáni istentisztelet alkalmával *Pándi Bertalan* csarnahói lelkész hirdette az igét. — Megemlékezésünk hiányos lenne, ha e helyen meg nem emlitenénk *Duke Ilonát*, aki összhangzatos énekkel gyönyörködtette az ünnepélyen jelen levő hivek lelkét. A kántori teendőket *Kovács Zsigmond* ladmóci református és *Hurka László* ladmóci községi iskolai tanítók látták el. — Az áldások Istene vegye kegyelmes őrizetébe a megujitott szent hajlékot!

Előfizetési felhivás!

Légvédelmi és légoltalmi gondoktól hangos a mi kis világunk is körülöttünk, amikor előfizetési felhivást irunk a **Sárospataki Református Lapok** *uj évfolyama számára. És mélyen érezzük, hogy ezeknek a gondoknak, sőt minden gondnak az igazi megoldása ott sarkallik azon a* **lélekvédelmi és lélekoltalmi munkán,** *amelyet szerény eszközeivel lapunk is végez az egyetlen, az örök, a megingathatatlan alapon,* **Krisztus evangéliumán, amely „Istennek hatalma minden hívő üdvösségére"** *(Róm. I: 16.).*

Vajha minél teljesebben nyújtaná mennyei Atyánk az ő erejét ezen az éven is lapunk által minekünk, a mi tiszáninneni egyházkerületünknek, nagy missziót hordó sárospataki főiskolánknak, magyar református anyaszentegyházunknak és súlyos keresztje alatt roskadozó drága magyar hazánknak!

Az előfizetési díj annyi lesz, mint a mult éven. Gyülekezeteknek, beleértve mindenféle hirdetésük teljes ingyenességét, egész évre 10 P., félévre 5 P. Lelkészek, tanítók és Kálvinszövetségi tagok kedvezményes előfizetési díja egész évre 5 P.

Sárospatak, 1937 január 1.

A Szerkesztőség nevében
MARTON JÁNOS felelős-szerkesztő

HIREK

Lapunk munkatársainak és olvasóinak Istentől gazdagon megáldott boldog újévet kívánunk. *Szerk.*

— **Farkas István püspök ur** 50 P. összeget küldött a dr. Komjáthy Aladár által kezdeményezett teológus segélyalapra. Hálásan köszönjük. A szegény teológus ifjaink nyomorának nagy megértéséről tanuskodó nemes tett és a Püspök ur meg-megujuló nagylelküségének ez ujabb beszédes bizonysága szolgáljon sokaknak példaadásul.

— **Pataki estet** tart a Sárospataki Diákok Országos Szövetségének Budapesti Egyesülete 1937 január hó 5-én Budapesten, amelyen az ünnepi beszédet *A pataki főiskola reneszánsza és az angol-gimnázium* címen: *Elekes Imre* ny. gimn. igazgató tartja. A kibocsátott meghívó egyben anyagot kér az *Anekdotakincs III. kötete* számára.

— **A tiszántúli egyházkerület lelkészi főjegyzői székéért** három jelölt közt folyik a választási küzdelem. A jelöltek: *Uray* Sándor debreceni lelkész, egyházkerületi tanácsbíró, *Kolozsváry Kiss* László debreceni lelkész, egyházkerületi jegyző és *Gönczy* Béla egyházkerületi jegyző, a békésbánáti egyházmegye főjegyzője.

— **A „Lelkészegyesület"-ben olvassuk:** „Dr. Ravasz László ORLE-elnök megbízása alapján a *Lelkészegyesület* felelősszerkesztője 1937 január elsejétől kezdve *dr. Vasady Béla* egyetemi rendkívüli tanár, ORLE tanulmányi főtitkár lesz. Ez a tény maga után vonja a lap szerkesztőségének címváltozását is. Ezután minden kézirat, cserepéldány és reklamáció *Debrecen, Központi Egyetem* címre küldendő."

— **Harangodi Nagy András** tiszalúci református egyh. főgondnok, író a Nótavilág karácsonyi országos dalpályázatán 489 pályaműből közül második díjat nyert. Egy év alatt ez a tizenkettedik irodalmi kitüntetése.

— **Segédlelkészváltozások az alsózempléni egyházmegyében.** 1937 január 1-től a sátoraljaújhelyi egyik segédlelkész, Szendy Pál elfoglalja tolcsvai rendes lelkészi állását, a másik segédlelkész, Martin Miklós pedig Szerencsre megy segédlelkésznek. Az új segédlelkészek: dr. Nagy Barna és Szabó Dezső lesznek.

— **Az alsózsolcai egyházközség** a főiskolai relief alapra még 1936 április 14-én 5·65 P-t fizetett be a főiskolai pénztárba. A befizetés nyugtázása hibás könyvelés miatt maradt ki lapunk mult évi 49. számából.

— **A Kálvin János Társaság** országos januári konferenciát rendez 1937 január 12—13-án, kedden és szerdán a Budapesti Református Theológia Akadémia dísztermében (IX., Ráday-utca 28. szám II. emelet.) — A konferencia egyetlen központi tárgya „Az egyetemes papság" nagy dogmatikai és gyakorlati kérdése, melyet részlet problémáiban hat kiváló előadó ismertet és fejt ki. A két teljes napos konferencián résztvehet nemcsak minden lelkész jellegü egyén, hanem *minden református egyháztag*, aki református öntudatában épülni és gyarapodni kíván. Az országos konferencia vidéki résztvevői számára a vezetőség 33 %-os vasuti kedvezmény megszerzésére a lépéseket megtette s annak megnyerésére minden reménységünk megvan. Tekintettel arra, hogy kedvezményes jegy csak korlátozott számban áll rendelkezésünkre, azok kiosztásában a jelentkezések sorrendjét kell tekintetbe venni a rendezőségnek. A konferencia részvételi díja egy pengő. Jelentkezni lehet azonnal is dr. Sipos István, theol. m. tanár, főtitkárnál, Budapest, IX., Ráday utca 28 szám.

— **Zempléni lelkésznék figyelmébe.** A zempléni lelkésznék januári bibliaórájukat január 5-én, kedden délelőtt 10 órai kezdettel tartják a sárospataki lelkészlakáson. Minden testvérünket szeretettel várunk.

— **A Magyar Kálvinizmus** jubileumi *Kálvin* száma 142 oldalnyi gazdag tartalommal jelent még. Több szempontból is bő haszonnal forgatható.

— **A poroszlói** ref. egyházközségnek a Gaál Ferenc halálával megüresedett lelkipásztori állását december 20-án töltötte be az egyházközség, melynek választói egyhangúlag *Nagy József* miskolci vallásoktató lelkészt hívták meg lelkipásztorokul. Isten kegyelme tegye áldottá az új pásztor munkáját!

— **A Magyarság érdekes ujítása a hirlap-előfizetés terén.** *A kliring-akció lehetővé teszi a teljes előfizetési díj megtakarítását.* A Magyarság minden egyes előfizetője az előfizetési dijnak megfelelő kliring-szelvényt kap az előfizetési díj beküldésekor. Ezen kliring szelvényeket a kliring-akcióban résztvevő cégek bizonyos százalék arányában készpénz helyett fogadják el. Ha tehát a magyarság előfizetője oly cégtől vásárol, ki a kliring-akcióban részt vesz és a szelvényt felhasználja vásárlásainál, akkor a teljes előfizetési dijat visszanyerheti. De nemcsak a Magyarság előfizetőinek előnyös a kliring-akció, hanem az abban résztvevő cégeknek is, mert a kliring-akcióban való részvételükkel megnyerik vásárlójuknak a Magyarság nagy táborát. A kliring-akció tehát ugy a szereplő cégeknek, mint az előfizetőknek előnyére szolgál és ezért örömmel közöljük, hogy városunkban is számos cég csatlakozott ezen akcióhoz.

Halotti énekeskönyvem leszállított árban 1·50 P helyett 1 P-ért. Kapható Ferenczy Bertalan miskolci könyvkereskedőnél. Takács Mihály ref. lelkész.

HIVATALOS RÉSZ.

II. sz. Körlevél.

Az egyházkerület presbitériumaihoz!

Őszi egyházkerületi közgyűlésünk 99. számú határozatával jóváhagyta a miskolci egyházközségnek az alsóborsodi egyházmegye által felterjesztett alanti szabályrendeleteit. Egyúttal elrendelte, hogy a jóváhagyott szabályrendeletek egyházkerületünk szerkesztés alatt álló szabályrendeletgyüjteményébe felvétessenek és hivatalos lapunkban közöltessenek,

abból a célból, *hogy azok az egyházközségek presbitériumainak a nagyon is kívánatos egyházi fegyelmezés bevezetésénél irányadóul, sőt mérvadóul szolgáljanak.* A szabályrendeletek a presbitériumban és a szószékről felolvasás útján ismertetendők az egyházközségek előljáróival és tagjaival.

Atyafiságos szeretettel és boldog új év kívánásával

Miskolc, 1936 dec. 28.

Dr. Enyedy Andor egyházkerületi főjegyző. *Farkas István* püspök.

I. Szabályrendelet a presbiterekről.

1. A lelkipásztoroknak és maguknak a presbitereknek is figyelemmel kell kísérniök, hogy kik azok a presbiterek, akik a közönséges istentiszteletekről állandóan elmaradnak és az urvacsorával való éléstől vonakodnak, hogy ellenük az I. t. c. 45. §. első bekezdésének rendelkezése szerint fegyelmi eljárást lehessen indítani.

2. A presbitériumnak három egymás után következő ülésén előzetes igazolás nélkül meg nem jelenő presbiter elleni törvényes rendelkezés (I. t. c. 45. §-ának második bekezdése) gyakorlati érvényesítése céljából a távolmaradó presbiterek névjegyzékét ülésenként össze kell állítani. Az elnökség kötelessége ezt a névjegyzéket figyelemmel kísérni és háromszor egymásután elmaradó presbiternek igazolás végett leendő felhívásra a legközelebbi ülésen javaslatot tenni.

3. Lemondottnak kell tekinteni azt a presbitert is, aki megválasztása után az egyházi I. t.c. 32. §-ában rendelt eskü letétele végett hozzáintézett szabályszerű felhívás ellenére meg nem jelenik és elmaradását a presbitérium felszólításának kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt sem igazolja.

Ezt a határozatunkat tudomás és hasonló állásfoglalás végett alkalmas módon a miskolci egyházközség presbitereivel és a tiszáninneni ref. egyházkerület összes gyülekezeteivel közölni rendeljük.

II. Szabályrendelet

az egyházi törvénynek nem engedelmeskedő ref. vallású házasulókkal szemben követendő eljárásról:

1. Azokat az egyháztagokat, akik házasságkötésük alkalmával gyermekeik vallása kérdésében előreláthatólag a református anyaszentegyház kárára kötnek megegyezést, illetve ilyen megegyezés megkötésére hajlamosnak mutatkoznak: a lelkipásztor először négyszemközt (VI. t. c. 46. §. B. á. pont), sikertelenség esetében pedig az egyházközségi bíróság két tagjának jelenlétében ismételten figyelmeztető intésben részesíti (egyházi VI. t. c. 46. §. B. b. pont), amely alkalmakkor egyidejűleg figyelmezteti cselekedetüknek az alábbi két pontban várható következményeire.

2. Azokat az egyháztagokat, akik házasságkötésüknél az egyházi I. t. c. rendelkezéseinek (27. §. b. és c. pont) nem engedelmeskedve, saját nemükhöz tartozó gyermekeiknek a ref. vallásban való nevelést nem biztosítják s így a hithűségbe, a vallásos érzületbe, a törvényszabta egyháztagsági kötelességbe ütköző cselekményt követnek el: fegyelmi eljárás alá kell vonni. (Egyházi VI. t. c. 46. §. B.) Az ilyen cselekményt elkövető egyháztagok az általuk felhozható mentségekre való tekintet nélkül minden esetben az urasztalától való eltiltásra (egyházi VI. t. c. 47. §. B. c) ítéltetnek, ami a választás és választhatóság jogától való megfosztást (egyházi VI. t. c. 47. §. B b. pont) is maga után vonja. A jogerős ítéletet a legközelebbi istentisztelet végeztével a szószékről ki kell hirdetni és az egyházközség hivatalos lapjában közzé kell tenni. Az urasztalától eltiltottak névjegyzékét pedig minden urvacsoraosztás előtt a szószéken fel kell olvasni.

3. A második pontban körülírt fegyelmi eljárástól függetlenül, a református anyaszentegyház kárára megegyezést kötő egyháztag az egyházi I. t. c. 29. §-ának második pontja értelmében az egyházközségi választók névjegyzékébe fel nem vehető és az ezen névjegyzékbe már felvett egyháztag ebből a névjegyzékből esetről-esetre hivatalból törlendő.

4. A második pontban körülírt fegyelmi büntetés (az urasztalától való eltiltás) időtartamának maximuma az egyházi VI. t. c. 47. §. B. része szerint öt esztendő. Ezen az időn belül is nyomban hatályát veszti, ha a megbüntetett egyháztag az egész gyülekezet színe előtt a templomban ünnepélyes formában kijelenti, hogy elkövetett bűnét töredelmesen megbánja. Az ünnepélyes megkövetést az illető lelkipásztor igazolja és annak a bíróságnak elnökével közli, aki ebben a tárgyban a jogérvényes ítéletet hozta.

E határozatokat évenként legalább kétszer és pedig újévkor és a reformáció emléknapján istentisztelet végeztével a szószékről ki kell hirdetni és az egyházközség hivatalos lapjában évenként legalább kétszer feltünően szedve közzé kell tenni.

Pályázati hrdetmény.

Az alsózempléni egyházmegyébe bekebelezett Láca egyházközség halálozás folytán megüresedett lelkipásztori állására pályázatot hirdetek. A helyi javadalom hivatalos becsösszege 2077 Korona. Államsegély nincs. Adót a lelkipásztor fizeti. Az állás 1938. április 24-én foglalandó el. A pályázati határidő e hirdetés megjelenésétől számított 15 nap. Kellően felszerelt kérvények választ boriték és postadij mellékelésével Kiss Ernő espereshez Sátoraljaujhely küldendők.

Miskolc, 1936 dec. 29. *Farkas István* püspök.

Szerkesztői üzenetek. N. S. B. Szívesen vesszük. — **K-c S-r.** Megérkezett. Közöljük. — **H-y K-n, Debrecen.** Neked is 5 P egy évre.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 2. szám. Sárospatak, 1937 január 10.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Kövér Pál:* Kálvin és az Institutio. *Gyülvészi István:* A Masznyik-, Czeglédy- és Raffay-fordításokról. — *Farkas István püspök:* Üzenet: — haza . . . — *Koncz Sándor:* A theologiai dualizmus Barth theologiájában. (Folyt. és vége köv.) — Gyülekezeti élet. — Hirek. — Hivatalos rész.

Kálvin és az Institutio.

A jubileumi év már ugyan elmult, de mert a címben foglalt név és mű nem efemer értékű, hanem állandó aktualitással bir, nem lesz talán érdektelen, ha címünkkel kapcsolatban egyet-mást elmondok Kálvinnak és halhatatlan munkájának a lelkekbe történő begyökereztetésére vonatkozó próbálkozásomról. Sok értékes forrásmunka található erre vonatkozólag. Elsősorban persze a Paróchiális Könyvtárban található 1559-i Institutio, sőt most már annak 1536-i első kiadása a dr. Révész Imre és dr. Vasady Béla tanulmányával, az ugyanott megjelent Kálvin életrajz (Pruzsinszky Páltól) jönnek tekintetbe, de értékesek: A Magyar Kálvin Forditók kiadásában Pápán 1909-ben megjelent „Kálvin János élete" (Béza Tódortól, lic. Rácz Kálmán forditása), a belmisziói Utmutatókban Révész Imre dr. közleményei, ezenkivül Doumergue: „Kálvin jelleme" (M E K D Sz kiadása 1922 ford. Révész Imre dr.), dr. Irwin C. H.: „Kálvin János. Az ember és munkája" (A Londoni Traktátus Társulat kiadása. Budapest, 1927. ford. dr. Nagy Sándor) is. Én különösen a két utóbbit forgattam sok haszonnal. A vallásos estélyeken előadásokat tartottam Kálvin életéről és az Institutioról az elmult télen, e télen az ismétlő iskolásoknak beszélgetek róla. A szóbeli előadás után az elmondottak lényegét füzetjeikbe diktálom be. Sort keritünk az Institutio egyes szemelvényeinek olvasására is.

A vallásos estélyeken tartott és az ismétlő iskolában folyamatban levő előadások tárgyai a következők: Kálvin életének rövid áttekintése. Kálvin első elhivatása. Második elhivatása. Az Institutio keletkezésének körülményei. Felosztása. Az egyes fejezetek futólagos átpillantása. A teremtő Isten. Az eredendő bűn. Az akarat szabadsága. A törvény és az evangélium. A szombat. A megváltás. Krisztus hármas tiszte. A poklokra leszállás. A hit által való megigazulás. Predestináció. Feltámadás. Egyház. Egyházfegyelem. Keresztség. Urvacsora (mise).

Azt tapasztaltam, hogy az egyháztagok érdeklődéssel kisérték ezeket az előadásokat és épülésre szolgálnak ezek a fejtegetések az ifjabb nemzedéknek is. Igaz, hogy Kálvin roppant izgalmas élete a legérdekfeszitőbb regénynél is jobban lebilincselheti a hallgatókat, de még az elvontabb, dogmatikai kérdések tárgyalásánál is ki lehet kerülni az elálmosodás és megunás veszedelmét. Ez az előadótól függ. Kálvin maga is hoz fel példákat, egy kevés utánajárással mi is találkozhatunk ezeket a hitigazságokat alátámasztó, a lelkekbe belerögzitő illusztrációkat.

Bizonyos, hogy ezt az alapvető munkát el kell végeznünk, ha nem akarjuk, hogy egyházi életünk, az általánosság, elvtelenség lejtőjére sodródjon, a szekták és a római egyház prédájává legyen.

Tanulmányozzuk az Institutiot s akkor persze nemcsak az általam irt tárgyalásokról, hanem egész sereg másnak az alapján is tarthatunk előadást a felnőtteknek, az ismétlősök, az ifjúság részére oktatást. Fájdalom, sok lelkipásztor van, aki büszke Kálvinra, a kálvinista névre és mégsem érzi szükségét annak, hogy Kálvin alapvető tanításait ismertesse, azoknak gerincét, nehezebb részét egyszerüen kikerüli, hallgatással mellőzi. Ne elégedjünk meg a gravamen politikával, a sérelmek jogos felsorolásával, végezzünk pozitiv munkát is. Elvi alapokon, hitigazságaink fundamentális köveinek lerakásával épitsük meg egyházunk külső és belső életét. S ha ezt tesszük, mindenki előtt nyilvánvalóvá lesz egyházunk irásszerűsége, az örök igén, az evangélium sziklaköven felépitettsége. Éppen ezért vagyunk kálvinisták, mert úgy érezzük, hogy legtisztábban, legkövetkezetesebben Kálvin helyezte erre az alapra egyházunkat s csak addig követjük őt, amig a Jézus Krisztushoz, a Szentháromság egy Istenhez elvezet. Ennek a Kálvint ismertető munkának eredményeként várhatjuk, hogy öntudatos, élő egyháztagok, a Jézus Krisztus jó vitézei foglalják el az öntudatlan, alvó, cégéres bűnökben leledző névleges egyháztagok helyét.

Kövér Pál.

A Masznyik-, Czeglédy- és Raffay-fordításokról.

Általánosságban szólva haladást jelent nyelvfejlődés történeti szempontból a dr. *Masznyik* fordítás feldolgozása, aki már nagy lépést tett müvével ama régóta megnyilatkozó óhaj teljesitése felé, hogy a mai, magyarul beszélő ember kezébe magyarul és pedig mai magyar nyelven hozzája szóló ujszövetségi Szentirást kell adni. Hiszen nyelvünk óriási fejlődésen ment keresztül ama 340 év óta, mióta az első Károli-fordítás megjelent. Mindamellett sok tekintetben egyoldalunak és tulzásra hajlónak tünik fel a tüzetes vizsgálat során *Masznyik* módszere és elvi álláspontjai, aki ezt irja fordítása előszavában: „Én mindenben nem óhajtottam uttörő lenni — attól az istenes vén embertől, a mi áldva áldott Károlinktól nem tudtam elszakadni." (Dr. Masznyik Endre: Újtestamentom, Károli Gáspár nyomdokain. 1925. XIII. l.). Fordításainak uj elvéül azt a célt jelöli meg, hogy nem szavakat, hanem gondolatokat kell forditani, és ez az elv szerinte keresztülviendő és érvényesitendő a fordításban még akkor is, ha ez az uj szövegben több szóval történik is, mint az eredetiben. Kétségtelen, hogy a népies nyelvezet tekintetében a legönállóbb és legmerészebb kisérletet a dr. *Masznyik* müvében találhatjuk meg. Ez a népiesség azonban sok helyen erőltetett és nem érvényesül az eredeti gondolat szépségének és jelentőségének jelentékeny csorbulása nélkül. Erre a jelenségre egyébként már 1932-ben a Római levél fordításairól irott dolgozatomban is rámutattam.

A *Czeglédy* Sándor és a dr. *Raffay* Sándor fordításai már szélesebbre alapozott igényeket is tekintetbe vettek és ezek az alkotások kisebb-nagyobb mértékben már felhasználták, fel is használhatták a szövegkritikai vizsgálódások tudományos eredményeit és a régi módszerek nyomán kiszélesitett eszközök céltudatos alkalmazásával szintén mai magyar nyelven igyekeztek átültetni az Újtestamentum s közelebbről a Máté evangélioma örök, nagy szépségeit és igazságait.

Tudományos érték tekintetében az első helyet a *Czeglédy és Raffay* szövegek foglalják el ujabb magyar ujszövetségfordítás irodalmunkban, sőt a legujabb kort véve figyelembe, több helyen *Czeglédynek* még az uttörés érdemének pálmáját is bizvást odaitélhetjük, ami természetesen nem jelenti azt, mintha ez a két kiváló fordítás minden tekintetben kielégitő és elfogadható szöveget produkált volna. Megállapitható, hogy mindketten a tudományos kritika által elfogadott s legjobbnak itélt szöveget tartották szem előtt. Az eredeti szöveg értelmezése tekintetében önálló utakon járnak, függetlenitve magukat Károlitól, s a tudományos mérlegelés egyéni szinét és karakterisztikumát viszik bele uj fordításaikba. E két szin legfőbb érdeme vélekedésem szerint éppen abban áll, amit ugyan *Masznyik* elvitatni igyekszik (fordítása XII.) Czeglédiről, hogy a vallási élmény a szövegen belső tüzként izzik át és az istenfélő lélek alázatossága, kegyessége a hideg szavakat életrekeltve szinte a szivünk mélyéig ér. S bár Raffay és Czeglédy függetleneknek mondhatók Károlitól a forditás alapelveinek fontosabb szempontjaira nézve, mégis jóleső örömmel látjuk müveikből kisugározni forditói készségüknek és evangéliumi lelkületüknek amaz istenes emberével való kongenialitását.

Czeglédy és *Raffay* müveinek nagy előnye a régebbi forditásokkal szemben, többek között olyan elavult, régies kifejezésektől való tartózkodás, melyek nézetem szerint indokolatlanul maradtak meg a *Revideált* szövegben, sőt itt ott a *Kecskeméthy* átdolgozásában is, melyek a Szentirás örök szépségü gondolatainak müvészi tolmácsolására többé már semmiképen sem látszanak hivatottaknak, sem alkalmasaknak. Itt első sorban a passzivumos szerkezetre gondolok, melynek ujabb s ezután kiadandó forditás-kisérletekben leendő fenntartása teljesen indokolatlan. Hiszen ez a grammatikai alakzat nyelvünk szellemével merőben ellenkezik. Megvolt ennek a jelentősége századokkal ezelőtt, a latinos klasszikus müveltség idején, de helytelen és célszerütlen dolog volna ahhoz ragaszkodni ma, mikor a néptömegek érdeklődése hova-tovább a modern nyelvek elsajátitása felé fordul s a Bibliának — épen protestáns evangéliumi hitelveink szerint — oda kell kerülni minden család asztalára, minden öntudatos keresztyén ember kezébe.

Rá kell azonban mutatnom különösebb hangsúlyozással is arra, hogy ennek az alapelvnek végrehajtásánál és érvényesitésénél, mely szerint az Igét lehetőleg a mai ember nyelvén kell megszólaltatnunk, a mindenkori fordítóktól a legnagyobb óvatosságot s a legszélesebb körü körültekintést joggal elvárhatjuk. Mindenesetre nehéz feladat megoldására vállalkoznak azok, kik a fejlődő nyelv mai állapotának, fejlettségének megfelelő kifejezésekkel és fordulatokkal próbálják a régi nyelvezet megszokott formáit, sokszor szines, zamatos és erőteljes szólásait és kifejezéseit felcserélni. Bölcs mérséklettel kell itt óvakodni a túlzásoktól, mert a kivánt cél elérése helyett könnyen beteljesedik a fordítón Horátius tapasztalása: „In vitium ducit culpae fuga". Találunk ugyanis *Károlinál* olyan részleteket, bibliai verseket, melyek századok folyamán szinte szállóigékké lettek s a magyar népéletben és néplélekben gyökeret vertek, amelyeknek a magyar néplélekkel való egybe forrottsága olyan intenziv és olyan nagy mértékü, olyan ősi természetességgel biró és olyan üde, hogy azoknak onnan erőszakosan történő kiszakgatásával a népnyelv fájának törzsén gyógyithatatlan sebeket ütnénk, s a nyelv ősi kincseinek birtokállományában jóvátehetetlen kárt okozhatnánk. Ezeknek a most emlitett szólásoknak kifejező ereje, müvészi szépsége, magyaros mivolta, a maguk ódon egyszerűségében és keresetlenségében lenyügöző hatása annyira nyilvánvaló, hogy kitörlésük után ujakkal pótlásuk éppen olyan meggondolatlan és elhamarkodott lépés volna, mint pl. egy műemlékszámba vehető templom félezer éves, kőből faragott, ősi motivumainak vandal lerombolása azzal az indokolással, hogy az ablakok kicsinyek és már nem elég modernek. Csodálattal kell eljutnunk tanulmányozás közben arra a felismerésre, hogy a magyar nyelv géniusza az elmult évszázadokban a kegyes lelkek imádkozó aj-

kát a hit megvallására, az Isten igéjének közlésére, tolmácsolására oly fenséges és oly titokzatos erővel tudta megilletni és megszólaltatni, hogy a kifejezésformák magával az Igével szinte egybefortak olyannyira, hogy alig lehet őket egymástól elválasztani. El kell ismernünk, hogy *Czeglédy* és *Raffay* e tekintetben is legtöbbször megtalálják a helyes mértéket és az egészséges középutat. Kiemelkedő érdemük gyanánt jegyezhetjük fel, hogy e fejlett műizlést és nagy gondot feltételező követelmény szigoru szemmel tartása mellett sem maradtak le az élő magyar nyelv gyorsan haladó vonatáról *Gyülvészi István.*

TÁRCA

Üzenet: — haza...

Irta: *Farkas István* tiszáninneni ref. püspök.

Vallomást teszek...Szivembe zárt édes titok volt eddig s csak az tudta, — akinek irogattam — most — boldog örömmel vallom meg nyiltan, hogy negyvenhat esztendő óta, hetenként gyakoroltam magam abban, hogy: Üzenjek haza!...

Mióta a sárospataki Alma Mater lett második anyám; mióta a szabolcsi mezők nótás, imádkozni és dolgozni vágyó egyszerü gyermekét állandó szállásra hivja meg a Bükk alján egybegyüjtött falu és város népe — Isten ügyének szolgálatára — azóta, tudtommal egyetlen egy hét sem mulott úgy el, hogy én: — ne irtam, ne üzentem volna haza — az édesapámnak, az édesanyámnak... Nincs annyi gondja, baja az én életemnek, hogy szárnyrakelő lelkem imádságos üzenetét bele ne irtam, bele ne örvendeztem, vagy bele ne sirtam volna — úgy, amint áldott vagy próbált engem az Isten! — egy-egy hetenkénti levelembe. Olyan gyermekkétevő boldogság számomra ma is, hacsak egy percre is, kiszakitani magamat a lármás világból s csak őket látom; csak velük beszélgetek; csak őket simogatom; csak az ő áldott — értünk való gondoskodásukban megfáradt kezükre hajthatom a fejem s csókolgatom a lelkem csókjával: akiket a lelkem olyan nagyon szeret...

Ujabban már csak az édesanyám olvasgatja — szerinte gyönyörü —, mások szerint, magam megitélése szerint is — nehezen olvasható betűimet... (Én Istenem, van-e e világon édesanya, akinek nem a gyermek irja a legszebb levelet?)... mert az édesapám közel 10 éve már a berceli akácos temetőben pihen csendesen...

Hogy — elindultam hazulról: Elfelé! —, akkor még a Tisza partján is: zúgott az erdő, s a bodrogközi tájakon: zugott a nádas is... Ma már tüzelő szüke miatt pusztul az erdő; a töbtermelés jegyében meginduló kulturált gazdálkodás nyomában: eltünt a bibic, el a sás s aranyló búzakalászt ringat a nyári szellő — az akkor még egészen lapos főiskolai birtokon is!...

A szabolcsi fiuk élete is — nagyon is más lett azóta! Csak én üzenhetem hozzátok haza: — szabolcsi testvérek, hogy én a régi maradtam!...

Áldott harmat gyanánt hullanak most a szivemre a visszahivogatott emlékek... Félek, hogy mire véget ér ez a pár sor irás, — könnytől ázott orcám elárul engemet s itt, — az uj hazámban, ahol érdem nélkül, nagyon is szeretnek hiveim, megtudják majd a vallásomon át, hogy bár itt is jó nekem az élet, — de szivemben örök szerelmese maradtam én a szabolcsi mezőknek.

Ugy-ugy elvitázom, — itteni barátaimmal, hogy a szabolcsi akácvirágnak illata is más, mint a más akácoké; hogy édesebb, ízesebb az ottani kalács; hogy nincsen olyan szomjatoltó víz a világon sem, mint a Tisza vize; hogy olyan jók ott az emberek; hogy a paróchiák ajtói nyitva vannak ott a tudni vágyó, imádkozni szerető, a lelkipásztorokat megbecsülő, egyszerü emberek előtt; hogy felnőnek ott közülök honi földet barázdákba hasogató, egyszerü emberek közül — főkurátorok, főbirók, s a nép által szeretett vezetők; hogy templommá alakulnak ott a nádas házak; hogy minden zsoltárt kivülről tud ott az iskolás gyermek is; hogy a bibliát kinyitogatják s édesapák, anyák és gyermekek búboskemencék mellett együtt olvasgatják; hogy vendéget, barátot, idegenből jött szegényt, mint régóta ismert testvért fogadnak ott; hogy az édesanyák szive azzal boldog ott arrafelé, hogy imádság és munka szerelme teszi Isten előtt is nemessé: — a nemesnek született, dolgozó és embert szeretni tudó, szabolcsi magyar fajtát!...

Nem tehetek róla, hogy amig igy üzengetek: — az én édesapám, — az én édesanyám áll most lelkiszemeim előtt... Nem tehetek róla, hogy eltünt ifjúságom, férfi korom s lassan alkonyra hajló, öregség felé való menetelésem ellenére is — most gyermek lettem ujra. A mi házunkban: — ilyen volt az élet!

Igy van-e ma is nálatok mindenfelé: Szabolcsi testvéreim? Van-e még tisztessége az öreg szülőknek?... Van-e még szeretett lelkipásztora, tanitója s jegyzője, földesura a tiszaparti falvaknak? Nem halkultak-e el arra felétek is a zsoltárok a gyülekezetben? Tudtok-e, szerettek-e még imádkozni, Igét hallgatni, Istentől áldott drága magyar népem: — ott a Tisza szélén.... Mikor gyermek voltam mindezekkel áldott volt az én szülőföldem tája! S ha úgy évenként egyszer hazamegyek: az édesapám sírja mellett felkeresem mindég a lelkipásztorom s nevelőtanitóm sírját is... Megérdemlik... Segitségükkel lettem, ami lettem az Isten után!...

Szülők, — lelkipásztorok, tanitók, olyan lesz a magyar fajta, ahogyan szeretitek, s ahogyan nevelitek őket!

Szabolcsi testvérek! Nádasházak egyszerü gazdái s fiai! galambducos paróchiák lelkipásztorai; fehérre meszelt tanitói lakások nevelő mesterei; községházák őrtálló jegyzői; nemesi kuriák a mostani időben keservesen megpróbált magyarjai s mindnyájan, kikhez elér az irás; üzenem néktek: — Nagyon szeressétek a magyar fajtát....

Igazán senki fia, aki árva? Jézusé sem? Az egyházé sem? Miért nem terjeszti akkor az árvabélyeget?

A theologiai dualizmus Barth theologiájában.

I. Általános megjegyzések.

A theologiai dualizmus Barth theologiájában az elméleti alapvetés kérdése volt. Ez egyuttal azt is jelenti, hogy a theologiai dualizmus Barth theologiájának mai fejlődési fokán nem régi formájában — nem mint theologiai dualizmus — probléma. A theologiai dualizmás kérdése így Barth theologiájának *történeti* kérdésévé válik. Történeti kérdés először azért, mert a barthi theologia *belső* multjába vezet vissza.

A theologiai dualizmus Barth theologtájának elindulási, forradalmi stádiumát jelöli. Kierkeagard dialektikájának hatása ekkor egészen tisztán látható. Barth theologiájának ez az időszaka nagy részben a kierkegaardi exisztenciális kategóriák theologiai átdolgozása. [1]

De történeti kérdés a theologiai dualizmus abban az értelemben is, hogy *kifelé* ebben jelentkezett a barthi theologia eredetisége, újszerűsége és döbbenetszerűsége.

És történeti kérdés a theologiai dualizmus még egy harmadik értelemben is. A theologiai dualizmus ugyanis természeténél fogva *mindig* történeti, mert számunkra örök kérdés. Megoldása az idők teljességére, az eschatologiai váradalmak betöltésére vár. E kérdés lehet „mellőzött", de mindig nyitott marad. Lehet „tulhaladott," de sohasem lehet elintézett. A theologiai dualizmus problémája igy valamilyen formában örökké aktuális és a theologiát folytonos mozgásban tartó kérdés.

II. Dialectika és dualizmus.

Barth dualizmusának forrása Kierkegaard qualitativ dialektikája. Ez a dialektika *külsőleg* a XIX. század szellemtudományával (főleg a német idealizmus eszteticizmusával és különösen Hegel spekulációjával) szembenálló kritikai magatartást jelenti. *Belsőleg* pedig az idealisztikus formáktól megszabaditott individuumnak — mint existenciának — a végtelenség és végesség messzeeső határai között folytonos „pillanatban" való feszülését jelöli. Az exisztencia pillanatról-pillanatra megújúló szenvedélyes döntése által az örökkévalónak az időben való megvalósulására törekszik önmaga teljes egészének állandó ismétlésével. Mikor azonban az exisztencia az örökkévalót akarja behozni az időbe, *akkor* feltárul előtte az idő és örökkéváló között tátongó qualitativ differencia. A qualitativ differencia „pillanati megtapasztalása" az exisztenciát kétségbeejti. Kétségbeejti azért, mert az exisztencia felfedezi önmaga nyomorúságát és tehetetlenségét. A kétségbeesés azonban ugyanekkor az exisztencia másik módosulatának: a lehetőségnek melegágya.

A lehetőség az exisztencia számára azt mutatja meg, hogy van Valaki, akit az emberi tudás sohasem érthet meg úgy, hogy az „Valaki." Ez a valaki nem kategória, nem metafizikai meghatározás, hanem maga a nagy paradox: Isten. Isten önmagában nem paradox, de számunkra a qualitativ dialektikában csak a paradoxonok „érthetetlenségben" fogható fel. Arra itt most nincs tér, hogy a qualitativ differenciát az exisztenciális *tények* (nem fogalmak): ugrás, hit, döntés stb. kifejtésével bővebben magyarázzuk. Pusztán arra a megállapításra szoritkozunk, hogy a kierkegaardi qualitativ differencia Barth theologiai dualizmusának a tartalma. A tartalom formája a dialectika. Dialektika és dualizmus egyaránt a qualitativ differencia megjelölésére vonatkoznak. Amig azonban a dialektika a qualitativ differenciát formai szempontból juttatja kifejezésre, addig a dualizmus a qualitativ differencia tartalmát jelenti.

A dialektika tehát a dualizmusban az, ahogyan beszélek. A dualizmus a dialektikában pedig az, amiről beszélek. A dialektika a dualizmus megszólalása, a dualizmus nyelve. A dualizmus pedig a dialektika tartalma, lényege. Mivel a dialektika a lényeg külső formája, szerepe mindig szekundér. A primátus a tartalomé.

III. Theologiai dualizmus.

Eddigi fejtegetéseink konkluziója az, hogy Barth korábbi theologiájának lényegét a theologiai dualizmus problémája adja. A theologiai dualizmust *ősdualizmusnak* is nevezhetjük, mert ennek a dualizmusnak egymással ellentétes két oldala egymásból sem le nem vezethető, sem egymásra rá nem vezethető. Erről a dualizmusról alig tudunk többet mondani, mint azt, hogy ez a dualizmus *létezik*. Mégis azt kell mondanunk, hogy az ősdualizmus, mint adottság, minden theologiai vizsgálódás alap principiuma. De nemcsak alapprincipiuma, hanem az Isten és emberközötti feszültség állandó ébrentartásával, a theologia vizsgálódás éltető problémája is.

A theologiai dualizmus lényege szerint osztatlan és egységes. Osztatlan azért, mert a Soli Deo Gloria hatalmas elvét fejezi ki. És egységes azért, mert Isten teljes szuverénitását dokumentálja. A theologia dualizmus nem két egyforma fél szembeállását fejezi ki, hanem Istennek mindenek felett való egységét és dicsőségét. Ebben különbözik a filozófiai dualizmusoktól. De különbözik abban is, hogy a filozófiai dualizmus két egymással szembenálló, de egyenlő fél egyensulyban tartásával az értelem előtt világos és igazolható lehet. A theologiai dualizmusban a hangsúly azonben mindig a *másik* oldalon van. Ezért a theologiai dualizmus az értelem számára értelmetlenség, az ember előtt botránkozás, a logikával összehasonlitva pedig mindig levezethetetlen ellentétek nyugtalanitó zavara.

A theologiai és filozófiai dualizmus éles elválasztása után még azt is meg kell emlitenünk, hogy a dualizmus a theologiában a filozófiától kölcsönzött szükség-elnevezés. Szükség elnevezés — jobb elnevezés hiányában. S használata a theologiában csak filozófiai jelentése teljes megtagadásának feltétele alatt engedhető meg.

[1] Mc Connachie: The significance of Karl Barth. London. Év. n.

1. A theologiai dualizmus tagolása.

A theologiai dualizmusban a fentebb vázolt lényege szerint pusztán egyről: Istenről van szó. Mi azonban Istenről nem beszélhetünk anélkül, önmagunkról ne beszélnénk. Isten az Ő kijelentésében önmagáról szól hozzánk. De éppen azért, mert hozzánk szól, nemcsak önmagáról, hanem rólunk is beszél. Igy mi sem beszélhetünk a theologiában Istenről anélkül, hogy önmagunkról is ne szólnánk. (A barthi theologia különösen ezen a ponton az utolsó években nagyon sokat változott). Hiszen a theologiát épen az teszi alázatossá, hogy benne önmagunkról is szó van. Önmagunkkal együtt pedig szó van a mi elmuló világunkról is.

Ezeknek a gondolatoknak az alapján tárgyunkra vonatkozólag meg kell állapitanunk, hogy amint theologiai munkára is csak önmagunkért van szükség és nem Istenért, éppen igy a theologiai dualizmus taglalása is csak a mi szempontunkból lehetséges és szükséges.

Barth Károly theologiai dualizmusát a tudományos vizsgálódás, tárgyalás és megértés érdekében három részre tagoljuk. Az első rész a barthi theologiai dualizmusban Isten és az ember radikális ellentétét jelenti. A második rész Isten világa és az ember világa, vagy másképpen az örökkévalóság és a világ kozmikus kontrasztját foglalja magában. A harmadik rész pedig az elmuló és közeledő vagy új világ különbségére utal.

Az alábbiakban igy a radikális, kozmikus és eschatologiai dualizmusokról fogunk beszélni.

2. Radikális dualizmus.

a) Tárgy.

A radikális dualizmus tárgyát a theologia célja után való kérdezésben találjuk meg. Barth szerint a theologia célja nem lehet Isten létének bizonyitása, mert Isten valóságos léte az a feltétel, amin az egyház, s igy a theologia is egyedül és kizárólagosan alapulhat. De Isten tulajdonságainak felsorolása sem lehet a theologia célja, mert Isten számunkra mindig ismeretlen Isten marad. Igy a theologiának, ha Istenről szól, csak egy teendője lehet: állandóan megállapitani azokat a lényegi minőségi különbségeket, amelyek Istent tőlünk elválasztják. — Hogy a theologia további céljairól szóljunk, az most nem tartozik tárgyunkhoz. A theologiának imént megjelölt céljában azonban adva van a radikális dualizmus tárgya, amelyik Isten és az ember közötti qualitativ differencia problematikáját öleli fel. Legközelebbi feladatunk most abban áll, hogy szoljunk röviden a radikális dualizmus két „tagjáról."

b) Isten — Ur.

Hartenstein, aki a barthi theologiát a missziói parancs feltétele alatt vizsgálja, igazat ad Barthnak abban, hogy Istenről csak *bibliai* dualizmusban beszélhetünk.[2] A biblia dualizmus alapját pedig az adja, hogy Isten ősparadoxon, aki miden emberi értelemben vett szubjektum és objektum másik oldalán áll. Isten mindig a tuloldal. Isten sohasem lehet az emberi gondolkodás objektuma. Isten csak Ur lehet gondolatainkban és életünkben egyaránt.

Isten *Ur* voltában áll előttünk az az igazság, hogy Isten tőlünk a teljesen különböző: das ganz Andere. Istennek ebben a megjelölésében az jut kifejezésre, hogy Isten nem egy hatalom más hatalmak között, nem egy igazság a többi igazság mellett, nem is a lét, aminek megfejtésére az ember vállalkozhat. Isten az ember számára csak úgy jelenhet meg, mint az ő teljes, valódi Ura. Isten, mint Ur a cselekvő, a megbocsátó, a szentséges, az igéretes velünk szemben.

Isten Ur volta jut kifejezésre a kijelentés tényében. A kijelentésben Isten sohasem úgy jelenik meg előttünk, mint a világ lényege, nem is úgy, mint a világ principiuma, hanem úgy mint a világ szabad Ura. Az Isten és ember közötti dualizmus legjobb bizonyitéka: a kijelentés ténye. Kijelentés nélkül semmiféle dualizmusról, de magáról Istenről sem lenne semmiféle „fogalmunk." Az ismeretlen Isten az ő kijelentésében ismerteti meg magát velünk.

Isten abszolut Ur voltához azonban az is hozzátartozik, hogy a kijelentés *egyetlen-egy*. Az istenekről és az isteniekről sok könyv lehet, de Istenről csak egy van. Az ember ott találja meg Istent, ahol Istennek tetszik.[3] Istennek pedig úgy tetszik, hogy mi Őt a kijelentésben találjuk meg. Tehát nem a természetben, nem is a bölcsességben, nem is a történelemben, hanem az Irásban. Barth kierkegaardi örökséget hordó radikális dualizmusa szent borzalommal fordul el attól a gondolattól, hogy az ember vagy emberi magában Istenről bármit közvetithetne. Isten nem demonstrandum, hanem demonstrans. Nem levezethető valóság, hanem minden valóság megalapitója, szerzője és őse. Isten nem logikai fogalmi-mechanizmus, nem is filozófiai szisztémát készitő gondolkodás eredménye, hanem Isten mint ismerés — elismerés[4]. Isten — Ur. Isten Ur voltának elismerésében Isten az ember krizisévé válik s a kijelentés a világ megitélőjévé. A krizis gondolata vezet át a radikális dualizmus másik „feléhez."

[2] Hartenstein: Was hat die Theologie Karl Barth's der Mission zu sagen. München. 1928. 11. l.

[3] Theol. Existenz. 3. füz. 13 l.

[4] Strauch: Die theologie K. Barth's . München 1933. 13. l.

(Vége köv.) *Koncz Sándor.*

GYÜLEKEZETI ÉLET.

Népmozgalmi adatok a miskolci ref. egyházban.

Születtek: Összesen 415, ebből fi 182 törvényes, 31 törvénytelen, nő 173 törvényes 29 törvénytelen. Kórházban született vidéki törvényes 60, törvénytelen 11. Összesen 415. Halvaszületett 14 fi, 11 nő, összesen 25.

Konfirmáltak: Összesen 396, ebből fi 201, nő, 195. gyermek 345, felnőtt 51.

Házasságraléptek. Egyházi megáldásban részesült: Tiszta ref. pár 78. róm. kat. vegyes ref. javunkra 66, rev. nélkül 17; gör. kat. vegyes, rev.

javunkra 7, rev. nélkül 3; Ev. vegyes rev. javunkra 4, rev. nélkül 4; Unitárius vegyes rev. javunkra 1, Izraelita vegyes ref. javunkra 1, Gör. kel. vegyes, rev. javunkra 1, Más vallású 2 pár. Egyházunk javára kötött reverzálisok száma 85. Egyházunk kárára kötött reverzálisok róm. kat. egyház javára fi 21, nő 24, összesen 45; Gör. kat. egyház javára fi 4, nő 5, összesen 9; Ev. egyház javára nő 1, összesen 1; Egyházunk kárára kötött reverzálisok száma tehát összesen 55. A különbözet egyházunk javára 30.

Áttértek: Összesen 33, ebből fi 14, nő 19. Felekezetek szerinti megoszlás: Róm. kat-ból fi 11, nő 18, összesen 29, gör. kat.-ból fi 2, evangélikusból nő 1, izraelitából fi 1, összesen 33. Születési hely szerint miskolci fi 7, nő 7, összesen 12, nem miskolci fi 7 nő 13. összesen 20.

Meghaltak: Összesen 298. Ebből fi 148, nő 150, összesen 298. A 298-ból kórházban elhalt vidéki 52. Miskolcot érintő haláleset tehát 246.

A gyülekezet természetes szaporodása tehát 1936-ban 99 lélek.

Összes lélekszám hozzávetőlegesen 18 800.

— **A sátoraljaujhelyi egyház orgona-alapjához** ujabb adományozások: Lehoczky Sándorné 50 P, Vidonyi László 31, özv. Hornyák Mihályné 21 P, Sátoraljaujhely megyei város közművei 20 P, Szalay Róbert 2 sip, számosan 1—1 sip előállitása összegének felajánlásával.

— **Az ózdi misszió-egykáz népmozgalmi adatai 1936-ban:** Született: 83, melyből fi: 33, nő: 50. Törvényes: 79, törvénytelen: 4. Meghalt: 43, fi: 19, nő: 24. Házasságát megáldotta: 40 pár, melyből tiszta: 13, a többi vegyes, vagyis 27. Ebből 3 esetben ev. a másik házastárs, tehát reverzális nincsen. Reverzális köttetett 24 esetben javunkra, 17 esetben kárunkra. Konfirmált: 69 gyermek, fi: 30, nő: 39. Áttért hozzánk: 28, fi: 9, nő: 19. 4 a gör. kath.. 24 a róm. kath. egyházból. Kitért tőlünk: 8, fi: 2, nő: 6. Valamennyien a róm. kath egyházba. Urvacsorával élt: 2541, fi: 1003, nő: 1538. Gyülekezet lélekszáma: 3200. Mult évi szaporulat: 60 lélek. Adóssága nincsen az egyháznak. A Sajóvárkonyi-alap állása: 10.300 P. Minden parányi eredményért Istené a dicsőség.

HIREK

— **Farkas István püspökünk** *„Üzenet haza"* c. nagyon jellemző szép cikkét a *Szabolcsi Őrszem* c. lapból vettük át.

— **A theol. tanárok országos konferenciája** ezen az éven Sárospatakon lesz kb. március első napjaiban.

— **Egyházkerületi szavazatbontás.** Az őszi közgyűlésen kitűzött szavazásra beadott szavazatokat jan. hó 4-én, hétfőn bontotta fel az egyházkerület szavazatbontó bizottsága s eredményképpen megállapította, hogy az egyházkerületi világi jegyzői állásra beérkezett 433 szavazatból 420 Farkasfalvi Farkas Ábrahám földbirtokosra esett. Az ugyanannyi szavazatból Porcs Kálmán református gimnáziumi igazgatóra, mint kerületi tanár képviselőre 426 — szavazat és az egyházkerületi 3 tanitói képviselőségnél Fiedler István abaujvári tanitóra 410, Göőz Pál vadnai tanitóra 412, és Lovász Bertalan égerszögi igazgató tanitóra 394. A többi egynehány szavazat megoszlott. A megválasztott egyházkerületi képviselőket az egyházkerületi közgyűlés fogja tisztükbe beerősíteni.

— **A Lelkészegyesület** ezévi első száma, az uj felelős szerkesztő *dr. Vasady Béla* szerkesztésében uj köntösben jelent meg. A lap első helyén *Ravasz* püspök ad csodálatosan tiszta látású megállapitásokat és termékenyitő irányitást a *Sajtóról.* A szerkesztőbizottság tagjai: dr. Enyedy Andor, dr. Ferenczy Károly, Győry Elemér, dr. Hetessy Kálmán, dr. Kiss Ferenc, Molnár Zoltán és Szabó Imre. Kifejti programmját az uj felelős szerkesztő is. Ez a programm: *az eddig elért eredmények céltudatos továbbépítése és ezen belül uj kristályosodási folyamatok megindítása.*

— **Évente szokásos, az egyházkerülettel közösen rendezett lelkészi továbbképző tanfolyamát** érdekes formában, az egyházkerület tanitói karával együtt akarja megtartani a sárospataki theol. kar.

— **Lelkészbeigtatás.** *Balázs Csaba,* bodrogolaszi református lelkész beigtatása jan. 3-án ment végbe. A beigtatást az esperes képviseletében *Darányi Lajos,* sárospataki lelkész végezte, ki ugy a megválasztott lelkipásztor, mint a hivek szivéhez egyaránt szólt. Rámutatott arra a feladatra, mely külön-külön rájuk vár. Feltárta előttük az utat, mely a boldoguláshoz, az egyház felvirágzásához vezet. A beigtatott uj lelkipásztort megáldotta, végül megcsókolta. Balázs Csaba átvéve az egyház pecsétjét, a szószékre lépett s az alkalomhoz illő szép beszéddel foglalta el lelkészi állását. A bodrogolaszi templom telve volt hivekkel. Az egyetértés, béke és szeretet keressen és találjon állandó otthont a beigtatott uj lelkipásztor és hivei között. Isten áldása kisérje őket!

HIVATALOS RÉSZ.

Felhivás egyházkerületünk gyülekezeteinek lelkipásztoraihoz.

Farkas István püspök ur „A mai magyar élet az Istitució fényénél" cimen püspöki jelentéséből egy részlet külön füzetben megjelent. — Püspök ur azt az egyházkerületi közgyűlés határozatából elküldötte a lelkészi hivatalok utján a gyülekezetek összes presbitereinek. A füzetet a karácsonyi ünnepek alatt legátusaink vitték széjjel. Tudomásunkra jutott, hogy egy néhány gyülekezetbe ezek a füzetek nem jutottak el. Tisztelettel kérjük azért lelkipásztor testvéreinket, főiskolánk közigazgatói hivatalát értesitsék arról, hogy van-e még olyan gyülekezet, ahová legátusaink nem vitték el ezeket a füzeteket. A püspök ur nagy sulyt fektetett arra, hogy jelentésének egyházkerületünk lelkiéletének megelevenitését célozó ez a részlete minden presbiterhez eljusson.

Dr. Mátyás Ernő közigazgató.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 3. szám. Sárospatak, 1937 január 17.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Marton János:* Makláry Pap Miklós. — *Szabó Zoltán:* Örökre nyugalomban. — *Dr. Mátyás Ernő:* Nevelő személyiség volt. — *Szabó Lajos:* Hol van Ábel? — *Koncz Sándor:* A theologiai dualizmus Barth theologiájában. (Folyt. és vége.) — Gyülekezeti élet. — Hirek.

MAKLÁRY PAP MIKLÓS

1847—1937.

Egy drága lélek szállt el közülünk. Makláry Pap Miklós sárospataki főiskolai nyug. tanár január 12-én éjjel fél 1 órakor, miután két nappal előbb az őt jellemző bensőséggel és friss életörömmel ülte meg születésének 90-ik évfordulóját, Tiszalökön, szerettei házában — visszaadta lelkét Teremtőjének. A nagy halottat Tiszalökről elszállították Sárospatakra. itt temettük el, Sárospatakon, a főiskola udvaráról. Porrészei is, számtalanszor kifejezett akarata szerint, itt fognak nyugodni —. Itt Patakon. A helyen, amelyet halálos hűséggel szeretett s az ő poraival is áldottabb lesz a Perényiek és Rákócziak földje, a Kopácsi Istvánék, Csécsiék és Kövyék nyugvóhelye, része lesz annak, amint szívével, gondolatával és egész élete munkájával elszakaszthatatlanul belenőtt a sárospataki főiskola lelki életébe s amíg az emlékezet élete tart, növeli, színezi, gazdagítja annak felmérhetetlen lelki birtokállományát.

Századok építette hatalmas dóm a sárospataki ref. főiskola. Olyan, mint a milánói székesegyház. Ég felé lobognak, mintegy lángra gyúlva gyönyörü ékitményei, megszámlálhatatlan számú díszei. De a dómok diszeit elmálasztja az idő, letördeli a kor. A mi főiskolánk ragyogó lelki ékességeit nem éri elmúlás. Ezek halhatatlan lelkek. Történelemmé, ihletté válnak. S együtt teszik a halhatatlan sárospataki főiskolát.

Ebbe a halhatatlanságba épül bele a Makláry Pap Miklós élete is. Élete sok szép textusa közt hűségéért valósággá teszi az Ur az igét: „Aki győz, oszloppá teszem azt az én Istenemnek templomában és többé onnét ki nem jő“ (Jelenések könyve 3 : 12).

Makláry Pap Miklós a régebbi pataki nagy tanári nemzedék egyik utolsó tagjaként költözik el. Megadatott neki, hogy több nagy kortársával együtt a főiskola hagyományos szellemének egyik hordozója legyen. Emléke különösen idézi nagy alakjait azoknak, akikkel indult, vagy akikkel lelke egy és rokon. Az akadémiai tanárok közül a hatalmas szellemü, csupa erő Mitrovics Gyula, az aranytollú, poéta és profétalelkű Radácsi György s a polihisztor Szinyey Gerzson lelkének osztályos társai. A gimnáziumban főleg a halk léptű, szavú s bölcs Kovácsy Sándor, az utólérhetetlen humorú s mindennek a lényegét játszva átlátó Buza János és a fáradhatatlan munka ember, Zsoldos Benő a szellemi testvérei. A későbbiek, b. e. Rácz Lajos, Harsányi István és a még közöttünk élő, de hetvenedik életévét betöltött Csontos József már tanítványok. Makláry Pap Miklós is, mint csaknem valamennyi akkori gimnáziumi tanártársa theologiát végzett. Az ige szolgálatára készült. És úgy lett tanárrá. (A theologusok közt találjuk a nevét a nagyszerű idősbb Görömbey Péterével együtt még Zombory Emőd rajztanár urnak is.). Valamennyiüknél közös, hogy a tanári munka szent szolgálat, Isten szolgálata előttük. Templommá válik az iskolájuk. Örök eszmények papjaiként fungálnak. A gondjaikra bizott halhatatlan lelkek iránt viselt nagy felelősségérzettel örök érzéseket fakasztanak fel a szivekben. Jellemeket formálnak. Az élet küzdelmeire nevelnek. Szigorúak, kemények és ingadozást nem ismerők. A könnyelműség és léhaság Isten felségének megsértése volna előttük. Maguk sem ismerik, másokban is szörnyűnek találnák. De amint az

atyák komolyságával és szigorával végzik a munkát és külön rendeletek, paragrafusok, rendtartások és szabályzatok nélkül semmi sem kicsiny, jelentéktelen és elhanyagolható előttük, az utolsó pontig, vesszőig, a megállásig a köszönésig, a kabátbegombolásig, a diákszobák látogatásáig és a tehetségek felfedezéséig s meleg felkarolásáig, egész lényükön ott van az édes atyák jósága és ki nem fogyó szeretete. Növendék seregük az ő kiterjedt, szinte átláthatatlan sokaságú, széleskörű családjuk lett. Saját családjuk drága szentélyének szerető lelkével. Nevelő édes-atyák emlékeként élnek ezek a tanárok a hálás tanitványok, a hű fiak szivében. Nem volt kidolgozott, lerögzített, merev módszerük, elméletileg kiépített, papiros pedagógiájuk. Tudásuk, bölcsességük és módszerük lényege egy. Az Istentől vett szeretet. S ez a szeretet a tanítványok iránt úgy jelentkezett, mint közvetlen, természetes, tettetést nem ismerő, nagy emberi érzés. És ez jellemvonása lett az Alma Mater népének. Az ősi fészekhez elmulhatatlan érzésekkel ragaszkodó seregnek.

Megbízatásként vett munkájuk végzésében a mi öregeink nem gondoltak érdemek szerzésére, hírnév kivivására, emlékük kőbe vésésére. Magyar puritánok. Átlátszó, egész, igaz emberek. Őket Isten állította a legdrágább, soha semmivel össze nem hasonlítható és mindennél felségesebb hivatásra. A sárospataki ref. főiskola szolgálatára. Boldogan adták oda minden talentumukat, amit Istentől nyertek s amit a drága Alma Mater fényesített ki.

A kor követelte szükségletek kielégitésében a főiskola mindenesei lettek.

Makláry Pap Miklós is, bár az osztályában volt igazi elemében, s ha úgy jött — talán még a nyakán és vállán is csüngtek a nebulók, mint a zsongó raj az ágon, máskor azonban templomi csendben hallgattak és mindenki szégyenlette volna, hogy őt engedetlenséggel még akaratlanul is megbántsa, vagy neki kedvetlenséget okozzon, a főiskola egész közéletében részt vett. Volt igazgató. Irt tankönyveket. Részt vett a Patakra vonatkozó lapok szerkesztésében. Mint másodelnök vezette a Sárospataki Irodalmi Kört, amelynek nemcsak Patak, hanem a református és nemzeti művelődés történetében is páratlan szép szerepe volt. Odaadta sok esztendei munkáját a főiskola anyagi ügyeinek annyi megbizhatósággal és hozzáértéssel csak tanár által végezhető szolgálatára. A főiskolai pénztárban, a könyvraktárban, és a könyvkereskedésben egymásután hosszú időn hordozta a főiskola életének terhét. A nyugalomba vonulás után is tevékeny munkás, gondos, éber és ezerszemű.

A Makláry Miklósék nagy nemzedéke állta a hősies küzdelmet és hozta meg anyagiakban és szellemiekben a legnagyobb áldozatot, hogy a sárospataki főiskola függetlensége és önállósága államsegélytől mentesen biztosítassék.

Ezen a ponton az egész kor kicsiny volt Makláry Pap Miklósékhoz. A mások áldozatkészségének hiánya miatt az ő elvi álláspontjuknak el kellett vérezni. Patak is igénybe vette az államsegélyt. A mieinknek az fájt, hogy az a dicsőséges főiskola, ahonnan ismét és ismét, újra meg újra a szellem megujhodása áradt ki s ahonnan kiszálltak és szerte mentek a világosság emberei, már csak olyan lesz, mint más iskola. Uniformizálódtk. Egy iskola lesz és nem amint lelkük büszke és fényes álma óhajtotta: egyetlen.

De a kor átcsapott a nagy álmodókon. Más időket, eszméket, életformákat és eszközöket hozott.

Makláry Pap Miklós évei közben bámulatosan magasra nőttek. A mult év szept. 2-án volt 79 éve, hogy Tályáról behozták kis diáknak, de a közbeeső nyolc évtized tömérdek küzdelme, munkája, gondja, fáradsága és szenvedése nem tette vénhedté lelkét. Az agg Simeon örömével járt közöttünk, talán mindenkinél jobban örvendve az itt megújuló életnek s ifjú lélekkel ment Isten elé a legöregebb pataki diák s a legöregebb pataki tanár.

Drága lelke találjon kedvességet Nála, amint kedves volt a földön minekünk!

Marton János.

*

Makláry Pap Miklós Tállyán született 1847. január 10-én. Korán árvaságra jutott. A pataki iskolában tanult, hol tehetségével és szorgalmával hamar kitünt. 1868-ban a Hajnal cimű kéziratos folyóiratban Magyarország belviszonyai a német és szláv befolyás alatt cimű értekezése lát napvilágot. 1869/70-ben megnyeri a Vay-kettős dijat két prédikációjával. (A régiek elmúlnak, mindenek megujulnak.) Az önképzőkörben előbb titkár volt, majd alelnök. Mint titkár, székét a husziták élete és hatása Magyarországon cimű értekezéssel foglalta el. Papi vizsgáját megszerezvén, 1869 után Patay Ferenc házában lett nevelő Gombán, majd 1871-ben a máramarosszigeti ref. gimnázium tanára, ahonan 1874 szeptemberében Patakra került. Itt tanitott 1902 szeptember 1-ig, amikor is nyugalomba ment. De még egyszer, 1903 október 1-től az isk. év végéig a párhuzamositás folytán teljes óraszámmal tanitott s a III. osztály főnöke is volt. Az 1881/2. isk. évben pedig, mint 20 órában tanító tanár s a III. osztály főnöke, még igazgató is volt. A tanitás mellett buzgó irodalmi munkásságot fejleszt ki.

Folyóiratokban sok cikk jelent meg tőle (Máramarosban 1873, 1874: két március 15-i beszéd; azonkivül a Magyar Tanügyben 1874, Magyar Nyelvőrben 1875, 1876, a Sárospataki Lapok több évfolyamában: 1882, 1894 stb.) Több cikke jelent meg a főiskolai értesítőben; (1881—2: 91. lap.) 1883—4; 1894—5: az Irod. Kör tört. a Sp. Ref. Lapokban, a Sp. Hirlapban, a Spataki Ifj. Közlönyben szintén dolgozott.

Külön is megjelentek a következő munkái: Rácz Lajossal és Mitrovics Gyulával együtt irta a Középiskolák reformja c. művet (Sp. 1897.).

Bodor Dénessel együtt: Magyar nyelvkönyv a népiskolák II., III, IV. osztálya számára (1914, 1914, 1921., a Spataki Irod. Kör kiadásában).

Szintén az Irod. Kör kiadványaként jelentek meg e művei: Magyar nyelvtan a népiskolák számára (1892, 1897, 1903); — Magyar olvasó a középiskolák III. oszt. számára (1888, 1898); Magyarország története a középiskolák alsó osztályai számára (1878, 1888, 1897).

Rendszeres magyar nyelvtan a középiskolák alsó osztályai számára (1900.)

Saját kiadásában jelent meg: Zsindely István emlékezete (1892).

Több előterjesztéséről tudunk: 1897/8: A magyar nyelv és nyelvtanitás ügyében, a nyelvtanitás eszközeiről.

Dolgozott egy II. osztályú olvasókönyv összeállitásán is (1897/8. ért. szerint), egy mondattanon (1887/8. ért. szerint), stilisztikán, (1888/9. ért. szerint); átdolgozta a Molnár Lajos magyar nyelvtanának első részét (1891/3. ért. szerint); kiadott egy Szemelvények a szónoklattan tanitásához cimű munkát (1879/80. ért. szerint); Közéleti irásművek cimen a IV. osztály számára kiadott egy füzetet (1893—4. ért. szerint). Összeállitotta a Sárospataki Lapok ünnepi számát (1896—97). Buzgó részt vett a főiskola életében, mint könyvraktári és nyomdafelügyelő, mint h. pénztáros; az egyház életében, mint presbiter és főjegyző; a város életében, mint a községi iskolaszék alelnöke. Volt gazd. vál. tag,

Sok jeles tanitványa volt (Zempléni Árpád, Gárdonyi Géza). Verstani tanitásainak sok érdekes vonását örökiti meg az Anekdotakincs.

Az Irod. Körnek buzgó tagja, 1882—88 közt jegyzője, 1888—1904 közt pedig ügyv. másodelnöke volt.

Temetésekor a gyászbaborult virágzó család előtt a főiskolai előljáróság részvétét *Janka* Károly főiskolai I. gondnok tolmácsolta ihletett szép szavakkal, a főiskolai tanárkarét és tanitóképzőintézetét dr. *Mátyás* Ernő közigazgató, a Sárospataki Diákok Országos Szövetségéét *Novák* Sándor. A temetési szertartást dr. *Szabó* Zoltán főiskolai lelkész végezte, a nyitott sirnál dr. *Mátyás* Ernő közigazgató búcsuzott a megboldogulttól a főiskolai tanári kar és a sárospataki presbitérium nevében (l. beszédét 18. l.) és *Gönczy* Árpád főiskolai szénior a főiskola ifjúsága nevében. *G.*

Örökre nyugalomban.

Makláry Pap Miklós koporsójánál.

Alapige: Jel. 14:13.

Sárgult kalász aratására, Isten megérett gabonamagjának betakarítására gyűltünk össze ezen a hideg téli délelőttön Gyászoló H. Gy.! Hosszú, munkás élet, — hosszú nyugalom után örökre nyugalomban immár Makláry Pap Miklós.

Éppen négy hónappal ezelőtt.... akkor is évkezdő napokban voltunk, az Alma Mater 405-ik évnyitóján, — közöttünk járt még. Az új Kazinczy szobornál ott láttuk még az ő drága alakját, mely maga is szoborba kivánkozott.

S amilyen kedves volt akkor az az alkalom, amikor a magyar irodalom régi tanáráról egy fénykészithettünk az új Petőfi emléktáblánál, amelyhez ő is eljött tisztességet tenni, olyan szivetszorítóan szomorú ez a végtisztességtétel, amikor már csak a lelki szemekkel való látás számára vázolhatunk fel egy néhány vonást az ő nemes életéből, tanulságul az élőknek, vigasztalásul a gyászolóknak.

Hadd jelenjék meg ennek a halálba hanyatló életnek képe mégegyszer a Jelenések könyvéből, az Alma Mater jelmondatának szomszédságából vett igének vigasztaló fényében: „Boldogok a halottak, akik az Urban halnak meg... Bizony, azt mondja a Lélek, mert megnyugosznak az ő fáradságuktól és az ö cselekedeteik követik őket."

A mi röghöz tapadott gondolkozásunkkal, egyoldalu földi értékelésünkkel sokszor azt mondjnk az elköltözöttekről: szegény. Isten igéje valami egészen mást mond: boldog. Boldogult Makláry Pap Miklósról sohase mondjuk, sohase mondjátok ti legkedvesebbjei: szegény. Gazdag és bővölködő élet az övé. Betelt rajta a zsoltáriró áldása: Megáld az Ur téged Sionból és meglátod fiaidnak fiait." Betelt sokszorosan, mert ő meglát-hatta gyermekeinek még unokáit is. Megtükrözött rajta a szülőt tisztelő gyermeknek adott igéret, rajta, aki annyira szerette özvegy édesanyját és drága anyaiskoláját: Hosszú ideig élsz e földön. Betelt rajta a próbáltatásokat kiálló Jóbnak megjelentett kegyelem: „Vénségedbe mégy be a te koporsódba." Nem büntetés ugyan a halál sem, de minden bizonnyal áldás a hosszú élet. Nagy áldás pátriárkájává nőni három nemzedéknek, szinte négy emberöltőnek, élő hagyományává, koronájává lenni lenni egy nemzetséggé növő családnak, eleven történelmévé iskolájának. Bizony nem szegény, gazdag és boldog élet ez, amely Sionból igy áldatott meg, amely a futást igy végezte, a hitet mind végezetig igy megtartotta.

A születés a létezés egyik formájának halála, a halál a létezés egy másik formájának születése a hivő ember számára. A hitben járt élet a halál küszöbén átlépve megszűnik halandónak lenni. És mi boldognak mondjuk az elköltözöttet, ki életének 91-ik évébe lépve Isten akaratában való bölcs megnyugvással költözött el Alkotójához.

Az Urban meghaltakról azt is mondja igénk, hogy azok megnyugosznak az ő fáradságuktól. Ez az ige úgy mutatja nékünk a megboldogultat, mint fáradhatatlan munkást. Két éves lelkipásztori, 31 éves tanári munkáján kívül egyházi, iskolai, közéleti szolgálatok és megbizatások hosszú sorát viselte példás hűséggel. Nekünk sok lenne mind előszámlálni, neki nem volt sok mind cselekedettel betölteni.

Csak itt mögöttünk a régi könyvraktár kőküszöbét is az egykori irodalmi köri elnök és nyomdafelügyelő szorgos léptei segítették hullámossá kopni. Sokan vagyunk, kik tanui voltunk, hogy számára a tanári munkából való nyugalombavonulás a fáradságos munkák hosszú sorát jelentette, szinte életmécse olajának utolsó cseppjéig. Az öregség ezüst koronája alatt is acélos munkabirással végzett sok fáradság után igénk igérete szerint nyugtassa meg őt Ura és Üdvözitője.

Vigasztaló igénk tovább mondja az Urban elaludtakról. „Az ő cselekedeteik követik őket."

Ne féljünk mi reformátusok semmi cselekedetek értékelésétől. Nem érdemszerzők azok, de a hitből fakadó cselekedet kitörölhetetlen multtá, történetté, hslhatatlanná lesz, mint a halhatatlan lélek, melynek ereje a tetteket termette, mint fa a gyümölcseit.

A mi elköltözöttünk életének voltak ilyen halhatatlanságba öltözködő cselekedei.

Az igazi tanárnak első tanítványa: sajátmaga, önmaga életének példája. Makláry Pap Miklós igazi tanára volt önmagának is. Tőle idézzük, 55 év távolából, munkás élete egyik bizonyságtételeképen: Munkás élet után nincs halál a sírok között."

Igazi tanára volt a tanítványainak is. Annak a szinte beláthatatlan növendékseregnek, melynek minden tagja érezte az ő immár kihült szivének melegét és vett egy-egy sugarat a szellem világosságából. Tőle nemcsak a stílust, hanem életstílust tanultak tanitványai.

Tudunk olyan gyülekezetről, ahol, ha halott van, ősi szokás szerint minden háznépből legalább egyvalaki részt vesz a temetésen a testvéri együvétartozás megbizonyitására. Ha a Makláry Pap Miklós által nevelt osztályoknak csak egy-egy tagja, ha az általa szárnyrabocsátott sok sok fészekaljának legalább egy-egy messze. vagy magasra röppent madara visszajönne, felette nagy sereggel sokasodnék meg ez a nagy halotti gyülekezet. Ez a temetés úgyis nagyon sokáig tart még, amíg a kedves mester elköltözésének gyásza bejárja minden volt diákjának szívét és egészen talán nem is végződik soha, mert ha hitből való cselekedetei követik is az elköltözőt, növendékeiben széthintett, lelkükbe belétördelt tettei itt élnek, hatnak nemzedékek hosszú során át, mindenütt, ahol egyházért, nemzetért magyar kultúráért igazán és becsülettel küzdenek.

Mint tanitványunoka, elköltözött édesapám sok bizonyságtételéből tudom, hogy a mai kedves halottunk milyen áldott volt mint nevelő. Ti szerettei, gyermekei, vejei, unokái, dédunokái még inkább bizonyságai lehettek az ő élete áldott voltának, hiszen ti nemcsak nevelőt, hanem édes gondú szülőt, nagyszülőt, rokont találtatok és vesztettetek most el benne. És bizony mondjuk néktek, hogy azok az igazi szeretetből fakadó cselekedetek, amelyekkel gondját viseltétek, öregségét napsugarassá, verőfényessé tettétek. titeket is követnek majd ama hajlékokig, melynek kapujára az örökélet, a halálon való diadal igéi irattak. Az örökéletnek, a váltságot adó Krfsztus által szerzett szabadulásnak, a viszontlátásnak örömhire enyhitse gyászotok mélységét. Ige és koporsó pedig tanítson mindnyájunkat arra, hogy azok az igazán boldogok, akik az Urban haltak meg.

Végezetül még egyet Makláry Pap Miklós életének sok drága emlékéből és tanulságából. Világháborús évek alatl a főiskola pénztárát vezette. És amikor napi munkája végeztével eljött az iskolából. nem egyszer még a Kollégium sarkától is visszafordult, hogy mégegyszer gondosan utánanézzen: zárva-é minden ajtó, csukva-é minden zár, mely a főiskola vagyonát őrzi. hogy el ne veszszen semmi, ami az ő őrizetére bizatott. Tanársaim, diáktestvéreim! El ne vesszen semmi, ami az immár elköltözött nagy lelkésztanár örökségeképen a mi őrizetünkre bizatott. Szerettei, övéi,! El ne fogyatkozzék közöttetek soha a szeretet. Amivel titeket is szeretett, — mindvégig szeretett, úgy szeressétek ti is egymást.

Ő pedig, aki most utolsó utjára tér — a Krisztusban gyökerező hit reménységével hisszük — most az egyszer nem talál bezárt ajtóra: a pataki temetőkert megnyilt földje fogadja testét és vegyiti össze elköltözött szeretteinek poraival; lelkét pedig az atyai ház hivogatóan kitárt kapuján túl bizonnyal a kegyelem és örökélet örök javai várják. *Ámen.*

Nevelő személyiség volt.

Dr. *Mátyás Ernő* közigazgató beszéde a Makláry Pap Miklós sirjánál.

Mintegy tiz esztendeje annak, hogy Istenben megboldogult Makláry Pap Miklóst megismertem. Jellegzetes vonásai beiródtak lelkembe, érdekes egyénisége megragadott, de sok tekintetben tartózkodó személyének titka nem tárult fel előttem. Többször volt alkalmam hallani, szines, ötletes és humorban is gazdag megnyilatkozásait, volt alkalmam megfigyelni meglepően eredeti stiluskészségét, sugárzó, derült kedélye, harmónikus lénye, jóságos lelkülete megérintett. Azokon a szines, érdekesen elbeszélt emlékezéseken keresztül, amelyek bőségesen buggyantak ki lelkéből igen sokat meglátam a multnak abból az érdekes világából, amelyik életének utolsó esztendeiben mindenestől fogva tartotta őt, de egyéniségének rejtélye mégsem tárult fel előttem. Egymás után tüntek el felette az évek s s amikor épen a napokban üdvözöltük 91-ik születésnapja alkalmából, valahogyan a nagy idő is, amellyel a mindenható Isten megajándékozta az örökkévalóságot juttatta eszünkbe s igy az örökkévalóság távlatából is szemlélődhettünk élete felett, kérdezősködtünk annak értelme felől. Milyen messze elmaradt mögöttünk az ő világa, küzdelmeivel, szenvedelmeivel, álmaival, csalódásaival együtt! A történelem dübörgő kereke mindig uj feladatokat tár fel előttünk, mindig uj célokat sugároztat fel s ezek mögött elmaradnak régi eszmények, kialszanak régi tüzek, talán olyanok is, amelyekben a megboldogult élete is lángolt.

De azután mégis megvilágosodott előttem a Makláry Pap Miklós tartózkodó lényének a titka. Az évről-évre tartott diáktalálkozókon hallottam forró vallomásokat öreg diákok ajkáról. Olvastam öreg diákok kedves emlékezéseit s mindezekben kicsordult a tanitványi szivek hálaérzése és szinte áhitatos tisztelet, rajongó szeretet árjainak hullámzását láttam meg az ő nemes személye körül. Makláry Pap Miklós Istentől gazdagon megajándékozott nevelő személyiség volt. Az igazi pedagógus rabul ejti a reá bizott növendékek lelkét. A dacos gyermek és ifjú lélek nehezen adja meg magát. De a megértő. a diáklélekhez hozzáférkőzni tudó nevelő előtt boldogan és hálás szivvel hódol meg, s a megboldogult ilyen, a diák lelkivilágába elmerülni tudó, szeretetével azt átölelő személyiség volt, aki igy életének értelmét diákszivekbe épitette bele. S én ugy érzem, hogy most, amikor földi vándorutjának végére érve átlép az örökkévalóságba, öreg

pataki diákok serege vonul el előttünk lélekben a szemekben örömkönnyel és hálasugárzással, tisztelettel és hódolattal hajlik meg a megboldogultnak az örökkévalóságba lépő alakja előtt. Makláry Pap Miklós az ő belsőleg fegyelmezett, harmonikus, derült kedélyű egyéniségét, az ő jóságos, de azért szigoru, szelid, de azért mégis kemény karakterét, beleépitette fogékony gyermek és ifjú szivekbe s azokban hitté, hüséggé, jellemerővé változott át. És az általa ujjáformált szivekben élő jellemerő ma is formál anyaszentegyházat, nemzetet, magasabbrendü életet. S ha öreg pataki diákok találkozói alkalmával olyan forrón buzog fel a főiskola iránti hála és szeretet érzése, az is soktekintetben a megboldogult, főiskolánk iránti hüségének a kivirágzása.

Mert tiszteletet ébresztő nemes alakja az egymás után tünő évek során egyre inkább beleépült Alma Materünkbe, amelynek önzetlen hű fia volt és amelyet odaadó szeretettel övezett körül. Viharos idők vonultak el főiskolánk élete felett, de áll szilárdan és megujhodottan és sok más áldott munkás élete értelmével együtt mint ható és formáló erő az övé is árad az ősi falakon belül. Érdekes világa évről évre egyre inkább elmarad mögöttünk, jellegzetes alakja is idővel elmosódik az emlékezetben, személye azonban lassanként eszmévé finomul át, a főiskola iránti hüség, az igazi pataki tanár eszméjévé.

Makláry Pap Miklós a mi sárospataki főiskolánkat és az abban élő diáklelkeket hű szeretettel átölelő nevelő személyiség volt. Lelkeket formált, diáknemzedékeket birt engedelmes meghajlásra. De lelkeket csak az tud foglyul ejteni, aki maga is megtud hajlani nálánál nagyobb hatalmak előtt. Megboldogult professzorunk is azért volt képes rabul ejteni ifju sziveket, mert maga is foglya volt magasabb eszményeknek. Nemzeti életünk ideáljai mindig sokoldalubban és szinesebben rajzolódtak ki lelke előtt, s ő engedelmesen hódolt meg azok előtt. De a megboldogult a mindenható Isten hatalmas keze alatt meghajló hivő lélek volt mindenek felett, s az ő hivő, alázatos élete a legfőbb magyarázója élete hatásának.

Csak természetes, hogy ő, akit ilyen hivő és épitő lélekkel ajándékozott meg Isten, buzgó tagja volt anyaszentegyházunknak is s ugyanazzal a lélekkel szolgálta azt, mint amelyik családjáért, magyar hazánkért és iskolánkért oly tiszta lánggal lobogott benne.

Most, amikor búcsut mondunk az ő nemes személyiségének főiskolánk és tanitóképzőintézetünk tanári testületének, valamint sárospataki református egyházunk presbitériumának nevében, fogadalmat teszünk arra, hogy életének értelmét szivünkbe zárjuk, magunkévá tesszük és emlékét kegyeletes érzésekkel ápoljuk.

Hol van Ábel?

— Kérés a templom-rádió ügyében. —

A karácsonyi ünnepek után lelkiismeret furdalással kell megállapitanunk, hogy a legnagyobb magyar református gyülekezet az idén megint nem ünnepelt. Nem ünnepelt, mert nem adtunk reá módot, hogy ünnepelhessen.

A magyar ref. egyház legnagyobb gyülekezete nem Budapest (113,196 lélek) és nem Debrecen (77.281 lélek), hanem az elhagyott magyar tanyavilág, ahol a hivatalos statisztika szerint 361,778 ref. lélek él.

A legjobb akaratu számitással is csak azt mondhatjuk, hogy a fehér hollóhoz hasonló ritkaságu tanyamissziók ebből a roppant tömegből legfeljebb 50,000 lelket gondoznak.

Több mint 300,000 lélek azonban nem ünnepelhetett karácsonykor, mert bár reformátusnak született, a ref. egyház nem gondoskodott róluk. (Hogy mit jelent 300,000 lélek, megvilágitja az, hogy pld. a a tiszáninneni egyházkerület lélekszáma mindössze 203,563 lélek).

Mindnyájunk lelkiismeretén óriási tehertétel és vádolás ez. Ábel, a gyengébb testvér nem volt ott karácsonykor a Megváltó előtt, kint hagytuk őt a pusztában, hogy lelkét agyonverje a gond, a kétségbeesés, a pogányság.

A tiszáninneni ref. egyházkerület sok mindenben, igy a tanyagondozás tekintetében is a többi egyházkerületek élén halad. Ez nem dicsekedés, hanem tény. Legyen hála érte Istennek.

A kerület az elmult évben tisztán önkéntes adományokból megépitette az ország egyik első tanyai ref. templomát. Az iratmisszió révén évente ezer és ezer ingyen iratot és vallásos olvasnivalót ad a tanyák rettentő elhagyottságában nyomorgó (jobb sorsra érdemes) reformátusainak.

Ebben az évben rádiók beállitása által akarjuk előre vinni a tanyagondozás ügyét.

A rádió Isten áldott eszköze, katedrája a láthatatlan templomnak. Olyan helyeken, ahol az uttalan utakon elakad a missziói gép (még a hátasló is), felbecsülhetetlen szolgálatot tesz.

Azokon a tanyagócokon, ahová 100—300 lélek tartozik, melyek havonta legfeljebb egyszer látogathatók a nagy elfoglaltságú tanyagondozó munkás által, a rádió biztositja ezt, hogy az istentiszteletek hallgatása rendszeres legyen.

Ilyen templom rádió van már egy a borogközi tanyavilágban Áldott munkát végez.

A rádiós istentisztelet a következőképen folyik le: a tanyai kurátor összegyüjti a hiveket közeli és távoli tanyákról. Istenttsztelet kezdete előtt énekelgetnek. Majd megkezdődik a rádiós istentisztelet. Együtt énekelnek, együtt imádkoznak, s nagy áhitattal hallgatják az igehirdetést. Egyik-másik vén tanyásnak, aki még ma is csudának tekinti a rádiót, olyan ez az igehirdetés, mintha maguk az Ég angyalai szólnának. Istentisztelet után még énekelnek, a perselybe beteszik adományaikat (ebből fedezik a rádió körül felmerült kiadásokat), megbeszélik a legközelebbi összejövetelt és hazamennek.

A rádió a tanya megbizott emberének kezelésében van, erős, elzárható faládában. Csak istentiszteleti célra szabad használni. Igy valóban csak az Igének szolgája. Üzemköltsége is igy egy évben minimális.

Azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulunk a kerület minden egyházához, hogy e hó utolsó vasár-

napján a délelőtti istentisztelet keretében emlékezzenek meg az elhagyott. tanyás testvérekről s a perselyt a tanyavilágban felállitandó templom-rádiók céljaira hirdessék meg. A kerületben van 217 anyaegyház, ha minden egyháztól átlag csak 1 P. gyül is be, lehetővé van téve, hogy száz és száz elhagyott tanyás testvér legalább rádió utján megkapja lelki táplálékát.

A lelkiismeretünknek tartozunk ezzel. Hogyha majd ujra ünnepek jönnek és az Ur ismét felteszi a vádoló kérdést: „Hol van Ábel?", akkor rámutathassunk: ott van a rádió mellett, hallgatja a Te igédet!

A kegyes adományok: Alsózempléni ref. esperesi hivatal. Sátoraljaujhely cimre küldendők.

(Kérjük laptársainkat e közlemény átvételére).

Tanya a Tiszánál. *Szabó Lajos*
missziói lelkész.

A theologiai dualizmus Barth theologiájában.

(Folyt. és vége.)

c) Az ember.

Isten, mint Ur az ember krizise. A radikális dualizmus szempontjából nézve e tétel azt jelenti, hogy Isten és az ember között lévő dualizmusban Isten az egyedüli Ur, s igy a dualizmus egyetlen igazi „tagja". A dualizmus másik „tagja": az ember, csak mint tiszta negativitás, merő lehetetlenség és puszta passzivitás jöhet szóba, aki egyedül „az isteni könyörületesség kezében"[5] ember. Az ember önmagában a „nem-lehetőség", aki sohasem ismerheti meg Istent. Az ember számára az egyetlen lehetőség — lehetetlenség. A lehetetlenség az a „fatalis világosság," amelynek „fényénél" az emberi tudás egyenlő az Istenről való nem-tudással. Ennek a nem-tudásnak a tartalma pedig annyi, hogy Isten az Andersheit, Isten a Teremtő és én vagyok a teremtmény.

Az embernek, mint Istennel szemben való lehetetlenségnek, a legkifejezőbb lényege a *bűn.* A bűn pedig „ein Raub an Gott."[6] Bűnné lett az ember a bűneset óta. A bűneset azonban nem csupán mint egyszer megtörtént, történeti faktum értendő, hanem mint „idő-előttii és idő-feletti bukás," amelyik „az ember-történet transcendentális diszpoziciója."[7] Az ember önmagát csak, mint bűnöst nézheti és atyafiait is csak, mint bűnösöket ismerheti fel.[8]

A bűn által az embert Istennel szemben a *halál* határozza meg. Tartozásunk: a bűn. És sorsunk: a halál. A halál az élet krizise, az élet törése. Önmagunkról igazi véleményt a bűn következtében ránk szakadó halál ad. A halál igy embervoltunk legkifejezőbb ismeret principiuma. Bűn által a halál... ez a legmélyebb szakadék, amely Istentől elválaszt. Az ember képtelen e szakadék áthidalására. De nincs is szükség áthidalásra, mert Isten és az ember közötti legnagyobb eltávolodás a kettő közötti egyetlen lehető egység.[9]

E szakadék áthidalása nem az ember dolga. Az ember kötelessége, hogy lássa a szakadékot és kétségbeessék miatta. E szakadék feletti reménytelen kétségbeesés, azonban a menekülés *csodája.* Az ember végtelen végességében nyilvánvaló lesz, hogy amire én nem vagyok képes, arra képes az Isten kegyelmes akarata. Én nem találhatom meg Istent, de Isten megkeres engem. Hiszen a csoda éppen az, hogy minden radikális dualizmus és qualitativ differencia ellenére is, „szabad" az embernek az Isten tulajdonává lenni.

A radikális dualizmus legnagyobb tanulsága az, hogy Isten önmagának és az embernek igazi értelmezője és pedig kizárólagos és egyetlen értelmezője.

3. Kozmikus dualizmus.

a) A világ.

Isten jelenti az örökkévalóságot. A világot pedig az ember jelenti. Ha a radikális dualizmus emberi „felébe" behelyettesitjük az ember teljes létkörét, akkor meg kapjuk a kozmikus dualizmus problematikáját. A kozmikus dualizmus Isten világának és az ember világának, másképpen az örökkévalóságnak és a világnak az ellentétét jelöli.

A barthi világ-fogalom elválaszthatatlan az embertől. A világ nem az emberen kivül, nem az nélkül s nem az ember felett létező valóság. Ez a világ az ember világa, az ember által teremtett világ: a „vallás", a „kultura", a „szellemi kincsek" veszendő világa, amelyik csak a „másik világra" való utaltságában és rászorultságában exisztálhat. Ennek a villágnak kifejező jele a hiány és a szükség. A világból hiányzik Krisztus, akit pedig Isten a világnak adott. A világ azonban nem él benne az Isten által a Jézus Krisztusban neki adott lehetőségben. A világ azonban nemcsak hiány, hanem szükség is. A világ folytonosan „igényli" Isten akaratát — és mégis saját „önző és önzetlen," „kegyes és istentelen," „megengedett és meg-nem engedett" kivánságai sokkal közelebb fekszenek hozzá, mint Isten akarata. A világ ezért engedetlensége által pusztulásra itélt világ.

b) Isten — itélő biró.

Isten Ur-voltából következik a világ megitélése. Amialatt Isten megszervezi az Ő uralmát, azalatt elveszti a világot. Mivel pedig Isten állandóan készíti az Ő uralmát, ezért ez a világ folytonosan és szünet nélkül Isten itélete alatt áll. A világgal szemben Isten itélő biró. Hogy Isten itélő biró, ez először azt jelenti, hogy Isten mindig érvényt szerez a világgal szemben az Ő abszolut transcendenciájának. Az érvényszerzés „eszköze" a kijelentés, amelyben Isten a világ számára egyszer s mindenkorra kinyilatkoztatja, hogy Ő nem ebből a világból való, hogy Ő nem ebben a világban van, hanem e világ felett áll.

Hogy Isten *itélő biró,* az másodszor azt jelenti, hogy Isten személy. Isten nem, mint egy

[5] Barth: Römerbrief. München. 1933. VI. kiad. 76. l.
[6] U a. 145. l.
[7] Strauch i. m. 15. l.
[8] Römerbr. 75. l.
[9] U. a. 89. l

másik „világvalóság“ áll szemben ezzel a világgal, hanem Isten, mint személy itéli meg ezt a világot. Isten azonban egymaga, mint személy, a teljesen más „világot“ jelenti ezzel a világgal szemben. Isten nem „egy“ másik világ e világgal párhuzamosan, hanem „a“ másik világ ezzel a világgal tökéletes ellentétben. S mivel Isten e világ ellentéte, e világ és Isten között kibékithetetlen és feloldhatatlan drámai feszültség húzódik, amelyik jele, mutatója s ha ugy tetszik előkészülete a nagy „világdrámának,“ amelyben Isten majd tökéletesen „elintézi“ ezt a világot.

A kozmikus dualizmns konkluziója abban az igazságban csucsosodik ki, hogy Isten itélete alatt állunk. Ebben az itéletben pedig Isten haragja jelentkezik. Isten haragja az itélet felettünk. „Der Zorn Gottes ist das Gericht.“

IV. Eschatologiai dualizmus.

a) A probléma.

Az előző fejezet végén a világdráma tényének megemlitésében már tulajdonképpen érintettük az eschatologiai dualizmus problémakörét. A világdráma Isten és a világ közötti drámai feszültség következménye, ami Krisztus második visszajövetelében katasztrófát jelent a világra nézve. A világra elkövetkező katasztrófa közeledése miatt ez a világ az elmuló világ a közeledővel szemben. A muló világ és a Krisztusban közeledő Isten közötti ellentét adja az eschatologiai dualizmus problémáját. Amint azonban a radikális és kozmikus dualizmusokban a hangsúly sohasem az emberi, hanem mindig az „isteni oldalon“ van, ugy az eschatologiai dualizmusnak is tulajdonképpen nem az elmuló és a közeledő világ közötti „ártatlan“ ellentétek ábrázolása a célja, hanem Isten végleges, tökéletes és teljesen „egyoldalu“ győzelmének a ténye, illetve e győzelmi tény emberi szavakba való foglalásának megkisérlése.

b) Uj világ.

Az uj világ „szemlélhető“ előttünk csak az elmuló világgal való tökéletes ellentétben lehet. „Egy elmuló és egy eljövő Äon állanak egymással szemben.“ Ebben a szembenállásban az elmuló világ a nem-normális, az Istentől elfajult, az elesett világ. Ez a világ a halál világa s éppenezért életfunkciói nem egyebek, mint egy hulla oszlási folyamata. Kozmikus itt-léte a legteljesebb zavar, a maradék nélküli szétzüllés és kaotikus összeviszszaság „élete.“

Ezzel szembe a másik világ, mint a muló világgal qualitativ differenciában feszülő polaritás — az *uj* világ. Az uj világ magának az *élő* Istennek „világa.“ Azt jelenti ez, hogy az uj világ nem fejlődés eredménye, nem a réginek folytatása, nem is a réginek „egy variánsa,“ nem a meglevő meghosszabbitása, sem nem a megadott magasabbraemelése, hanem minden általunk elgondolható, kauzalitás széttépése, másik oldala és ellentéte. Az uj világ a nem-világ: az uj világ az élő Isten. Az élő Isten pedig csak ugy „érthető meg,“ mint aki minden meglévő és minden elgondolható létező ellentéte, minden relativvel szemben az abszolut, minden szemlélhetővel szemben a szemlélhetetlen s minden „itt“-tel szemben inkommensurabilis „ott“ [10].

Az uj világ nem kontinuitásban, hanem kontrasztban áll a régivel szemben. Éppen ezért felfogni csak a „lehetetlenség kategoriájában“ lehet, ami egyet jelent azzal, hogy az uj világ az Istenben megadott ős-világ, az abszolut novum és az abszolut csoda [11].

c) Uj ember.

Az élő Isten által hozott uj világ nemcsak uj „világot,“ haneu uj embert is jelent. S Isten a világ krizisében előkészíti az embert az uj világ számára. A világ krizise az ember halálát foglalja magában, ez a halál egyuttal az ember vége is. De nagyon vigasztalan lenne az ember, ha ezen a ponton nem müködne tovább az Isten. Isten az ember halálában az élet kezdete. Azt jelenti ez, hogy csak a halálon keresztül ment ember lehet a halálból megszabadult ember. A halálból megszabadult ember pedig „Jézus feltámadásának világosságában“ levő és az Isten kezében formálódó uj ember.

„Hogy milyen az uj ember, azt nem tudjuk. Mi csak az elesett emberről tudunk. Csak ezt ismerjük. Így az uj emberről csak azt mondhatjuk, hogy az uj ember az, aki nincs és aki mégis én vagyok. Az uj ember az Isten által megigazitott és megváltott ember. Az uj ember a személyiség általunk nem sejthető, el nem gondolható formájában élő ember. Az uj ember a mi örökös jelenünkhöz viszonyitva mindig a jövő embere.

d) Paruzia.

A paruzia valósága — egészen emberi nyelven szólva — azt fejezi ki, hogy életünket sohasem az határozza meg legjellegzetesebben, amik vagyunk, hanem mindig az, amivé leszünk. Isten pedig a Jézus Krisztusban alapittatott uj emberben és uj világban azt hozza felénk, amivé leszünk,

Isten a világ krizisén és az ember halálán keresztül hozza az Ő országát. Igy az az Isten, akinek a kijelentése minket bünösökké tesz, tesz ugyanama kijelentése által kegyelmet találtakká. „Az itélet így nem megsemmisités, hanem felemelés, a megtisztitás nem megüresités, hanem teljessé tevés. Isten nem hagyta el az embert, hanem Isten hű“ [12]. Isten hűségében van elrejtve Isten országának lényege. Isten hű önmagához — s így hű hozzánk is Krisztus által. Erről a Krisztusról pedig a várakozó lélek reménységében csak annyit mondhatunk, hogy „Jövel . . . Jövel Uram“ . . .

V. Összefoglalás.

A fentiekben előadott theologiai dualizmust Barth korábbi theologiája alapvető problémakörének tartjuk. Azonban szükségesnek tartjuk annak a ténynek ismételt hangsúlyozását, hogy a barthi theologiai dualizmus nem immanens dualizmus. Nem a szellem és természet, nem az idealitás és materialitás, nem a lélek és a test kontrasztjaival foglalkozik. A barthi theologiai dualizmus igy lényegében véve eschatologiai dualizmus, ősdualiz-

[10] Strauch i. m. 15. l.
[11] U. a. 16 l. [12] Römerbr. 53. l.

mus, utolsó és egyetlen dualizmus. Ennek a dualizmusnak minden tétele arra a „rettenetes“ valóságra koncentrálódik, hogy Isten és az ember között szakadék van, amit azonban Isten kegyelme a mi váltságunkért áthidal.

A barthi theologiai dualizmus, mert nem immanens, nem is teorétikus. A teorétikus dualizmusokban érdektelenül állunk meg a tételekkel szemben. A barthi theologiai dualizmusban azonban bennereng életünk nyomorusága, valósága, óhaja és teljesedése. Ez a dualizmus tartalma miatt életünk inségének felkiáltójele. Életünk értékeinek hiányjele. És életünk céljának kérdőjele. De nemcsak ez, hanem megnagyitása a felkiáltójelnek, vastagitása a hiányjelnek és — csudálatos — felelete, teljes felelete a kérdőjelnek.

A barthi theologiai dulalizmus a teoretikus holt dualizmusokkal szemben praktikus dualizmus. A tárgyi dualizmusokkal szemben személyi s így élő dualizmus. Mindenestől az élet tartalmi dialektikáját ábrázolja, melynek alfája és ómegája: Isten.

E dualizmus súlypontja az eschatologiában van. A theologiának is kell, hogy az eschatologia legyen a középpontja. „Egy theologia, amelyik merne mindenre vállalkozni, azaz eschatologiává lenni, nem csak új theologia, hanem új keresztyénség is lenne.“ [13]

[13] Török I.: Barth K. theologiájának kezdetei. Pápa, 1931. 68. l.

Koncz Sándor.

GYÜLEKEZETI ÉLET.

— **Adatok a sárospataki gyülekezetből.** Született 88 (tavaly 91), meghalt 46 (48), házasságot kötött 28 pár (38), ebből tisztapár 19, vegyes 9. Ebből javunkra kötött megegyezést 8, nem egyezett meg 1. Igy javunkra reverzális 8 (17), kárunkra 8 (7). Az adatok az állami anyakönyvből irattak ki a kárunkra adott reverzálisoknál. Konfirmáltatott 83. Hozzánk áttért 9 (7), tőlünk kitért 1 (2)) Szaporodás születés és áttérés által 50. Urvacsorával élt 3858 (3616). Egyházi adó 1000 P-vel több folyt be, mint az előző években. Az adóhátrálék több, mint 3000 pengő. A Dorkó körzetben levő tanyai templomra a befolyt pénzbeli adomány 2403 19 P.

— **Cigándon** született és megkereszteltetett fi: 61; nő 55, összesen 116. Hiterősitést nyert 45 fi, 49 nő. — Házasságot kötött 23 pár. Reverzális javunkra 3; kárunkra 1. Meghalt és eltemettetett fi 32; nő 29, összesen 61. Hozzánk áttért 4 fi; tőlünk kitért 1 nő. Természetes szaporodás 57. Adományok összege 504 P.

HIREK

— **Farkas István** püspök jan. 12-én, kedden Budapesten a Kálvin János Társaság konferenciáján áhitatot tartott.

— **Hóman kultuszminiszter** nagy előadásban nyilatkozott a közoktatásügyi problémákról. Mondotta többek közt: „Ujabb veszélyes jelenség, hogy *az iskola világszemlélete frázissá devalválódott.* Az iskolákban a puszta ismeretközlésre helyeződött a suly, a világnézeti alap valahogy elveszett. Nincs meg az a kulturális eszmény s az az egységes nemzeti világszemlélet, amelynek irányitania kellene a tanulmányi rendet, a nevelést, a módszert. Az egyes irányok között észlelhető küzdelem *a világnézet ingadozására vezethető vissza.* Ezért van az, hogy azok az iskolák, amelyek világnézeti alapon tanitanak, jobban tanitanak. Ez az egyszerű magyarázata annak, amit sokszor hallunk, hogy *a szerzetesiskolák, általában a felekezeti iskolák jobban tanitanak,* mert ragaszkodnak a maguk világnézeti felfogásához.“

— **A PDOSz budapesti egyesületének gyűlése.** A Pataki Diákok Országos Szövetségének budapesti egyesülete 1937. január 5-én este 8 órai kezdettel az Alma Materről való megemlékezés céljából nagyszabású műsoros estet rendezett a Gyógyszerész Kaszinóban. Imádozott Tóth Pál dr. szigetmiklósi ref. lelkész, alelnök. Elnöki megnyitót mondott Panka Károly dr. országgyűlési könytárigazgató, elnök. „A pataki főiskola reneszánsza és az angolgimnázium“ cimen ünnepi előadást tartott Elekes Imre ny. gimn. igazgató. Záróbeszéddel és a himnusz eléneklésével ért véget a műsoros est, melyet aztán társas vacsora követett.

— **Kiss Ferenc egyetemi tanár** kövlevélben tiltakozik a közigazgatási hatóságok beavatkozása ellen egyházi, a tiszántuli egyházkerületi főjegyzői választásba. Debuisset pridem!

— **Sajtóhiba igazitás.** Lapunk 2. számában a 10. oldalon a 2. hasáb felülről lefele számitott 10. sorában *találhatunk* helyett *találkozhatunk,* 19. sorában *tárgyakról* helyett *tárgyalásokról* olvasandó.

— **„Öngyilkos diakonissza“ cimmel** jelentek meg közlemények a politikai napilapokban. A közlemények azonban téves adatokat és beállitást nyujtanak az öngyilkos nevét, körülményeit, az öngyilkosság idejét illetőleg. A kérdéssel részletesen foglalkozott a Református Élet január 1-i száma. Itt csak a lényeget ismételjük meg. Miholina Olga nem volt diakonissza testvér, csak próbaidőre jelöltnek vette fel a Filadelfia Diakonissza-Egylet vezetősége. Betegápolásban nem, csak a kórház háztartásában dolgozott. Sajnos, hamarosan kiderült, hogy idegrendszere korábbi családi bonyodalmak miatt sulyosan megbetegedett. Már régebben, franciaországi tartózkodása idején foglalkozott az öngyilkosság gondolatával. Már korábban el kellett volna bocsátani a diakonissza-egylet köréből, azonban nem lett volna hová mennie és a vezetőség szeretetből és szánalomból tartotta egészen a sajnálatos esemény bekövetkezéséig. Bucsúlevelében ő maga is utal lelki depressziójára, ezt irta: „Igy látom megoldottnak gyógyulásom ... Ugy távozom ebből a kedves közösségből, mint Isten által kijelölt családi körből, hol voltak igazán kedves testvéreim.“

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 4. szám. Sárospatak, 1937 január 24.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Szabó Lajos:* Noblesse oblige. — Nincsen Bethesda. — *Lenkey Gyula:* Levél. XVIII. (Folyt. köv.) *M. J.:* Trócsányi József kitüntetése. — *Dr. Vincze Károly:* Köszönetnyilvánítás. — *Kovács József:* Eszter. A kívülmaradottak. — Felhívás és utolsó kérelem hátralékos előfizetőinkhez. — Hirek. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

IGEHIRDETÉS.

Noblesse oblige.

Lukács II. 25.—30.

Absolon azt jelenti, hogy „Békesség atyja“ és mégis polgárháboruban esett el. Péter azt, hogy „Kőszikla“ és mégis hány Péter van, akinek nem erős a hite. Mária annyi mint „Felmagasztaltatott“ és hány Mária van mégis a bünök alacsonyságában. Gábor azt, hogy „Isten embere,“ és mégis hány Gáborról tudjuk, hogy nem az Isten, de a Sátán csatlósa.

Pedig nemcsak a nemesség, de a név is kötelez. Erre tanit minket Simeon története.

Simeon neve azt jelenti, hogy „Meghallgattatás.“

—

Ellene szegült az idő. Évtizedek multak emésztő várakozásban. Elvette tőle az idő a fiatalságát, a szüleit, a kortársait, az egészségét. Elvette illuzióit. Betelt az élettel. De ő is ellene szegült az időnek és nem engedte elvenni hitét az eljövendő Krisztusban. Ellene szegült a Sátán. Minden fegyverével: kételkedésével, csüggedéssel, reménytelenséggel harcolt ellene. Megutáltatta vele az életet és megkivántatta a halált (volt ideje hozzá). De ő ellene szegült a Sátánnak. Megtartotta a hitet és a hit megtartotta őt. Az évek kulisszái megszaporodtak előtte, utána. De ő, mint a szinész, aki a végszóra várakozik, nem törődött ezzel.

Akinek neve: „Meghallgattatás“, nem mehet el addig a földi alacsony helyekről, mig ámenné nem lesz az igéret. Mig az testet nem ölt.

És a hit diadalmaskodik. A lélek, mely felelősséggel hordozta neve terhét és elkötelezését és szent ajándékát, az idők és kisértések elmultán, az Igéret jöttén, kimondhatja a végszót: „Mostan bocsátod el Uram a te szolgádat, a te beszéded szerint békességben. Mert látták az én szemeim a te üdvösségedet.“

—

Testvér! nem tudom hogy hivnak téged: Péternek, vagy Pálnak, vagy másnak. Egyet tudok: keresztyénnek hivnak, ami azt jelenti: krisztusi, a Krisztus követője. Noblesse oblige! Ha e szent név kötelezettségét magadra vetted. akkor teljesitsd. Mert ha nem: akkor hivhatnak téged akármilyen szent néven: Judás és Kain vagy Te az Isten előtt és az ő szemében.

Simeon alakjáról emeld fel szemed a Krisztus Jézuséra (Szabaditó) s tanuld meg tőle, hogy kell betölteni azt a kötelezettséget, amit nevedben magadra vettél.

Nincsen Bethesda.

(Január 31-re megemlékezés a tanyákról) János V. 1-9 v.

Az egyházat Bethesdához hasonlitom. Bethesda azt jelenti: Kegyelem háza. Azért nem tud meggyógyulni háromszázezer elhagyott tanyai ref. lélek, mert nincs Bethesdája. Nincsen egyháza, amelynek tornácából meghallja Krisztus szavát: Kelj fel és járj!

I.

Krisztus az ő egyházát a föld legvégső határáig akarta kiterjeszteni. Nálunk, mintha kartelbe tömörült volna az egyház: csak azokkal gondolnak, akik a templom közelében élnek. Az az oszlop, ami a falu és város végeken van, lett oszlopaivá az egyháznak, mert csak az addig lakókat gondozza. Nem ilyen határt mondott nekünk Krisztus. Ő az egyházat a föld legvégső oszlopáig akarja kiterjeszteni. Szivettépő az, hogy milyen rettenetes elhagyottságban él a magyar tanya népe. És mert Bethesda nélkül van, odafordul a kuruzslókhoz és zsákmánya lesz a szektáknak és idegen egyházaknak.

Ezt elnézhetjük? Igen: a tények mutatják, hogy el is nézzük. De akkor nincs jogunk Krisztus igaz követőinek nevezni magunkat és ki kell törölnünk a bibliából azt az igét: „szánakozom a sokaságon.“

II.

Legyen Bethesda a magyar pusztán is.

Mi mit tehetünk? 1. Imádkozzunk értük. 2. Lássuk el öket megfelelő iratokkal. 3. Adakozzunk épitendő templomaikra, istentiszteleti célra használandó rádiókra.

Ma milliók áldoznak és imádkoznak azért, hogy Krisztus eljusson India országutjaira, Afrika sötét ösvényeire és a Szigetek titokzatos félhomályába. Hogy legyen mindenütt Bethesda.

Mi imádkozzunk, dolgozzunk és adakozzunk azért, hogy Krisztus jusson el végre a magyar Tanya uttalan dülőutjaira is.

Hogy a Város és a Puszta Bethesdáiban övé legyen a magyar lélek.

Tanya a Tiszánál. *Szabó Lajos.*

Levél.

XXVIII.

Bünbánatra indultak a pápák (IV. Pál) a dőzsölés után, pogány örömekre, az eretnekek üldözésére. Az üldözés azonban kiterjedt a müvészetre is, hol a mezitelenséget izléstelenségnek mondották ki, és felőltöztették. 1564-ben a tridenti zsinat megszabja a müvészet elveit. Az ellenreformáció még szigorubb elveket követel mint a reformáció. De csak kezdetben, míg a ref. végig megtartotta szigorát, még a diszitésekkel szemben is. A kath. egyház mindig megbecsülni tudta a müvészetben a vallás nagy szövetségesét, céljuk volt leigázni, de sikertelenül, aztán egyszerre erőre kapott. Szembeállitották a puritán egyszerüséggel, a kath. ünnepi fény egész pompáját. Még ma is sok református ember szivesen venné, ha a misztikus vonások helyet foglalnának templomainkban. Az egyházmüvészet eddig csak a pápák ügye volt, most már a tömeget kellett lenyügözni, a kételkedőket visszahóditani. Mindenfelé megkezdi lázas munkáját az egyházmüvészet. Épitenek, faragnak, festenek, ötvösmunkát készitenek, diszitenek stb. Az uj feladatra, hogy a ref. letörje, erős mámoritó müvészetre volt szükség. Az alsó tömegeket is meg kellett nyerni, durva köznapias dolgokkal. Igy lesz a XVI.—XVII. sz. épitészete az anyagok diszeivel, vakitó. Felhasználják a zenét, a tömjént, az oszlopok, gyertyák, oltártámaszok ugy formálódnak csavarodnak, mint egy rossz álom. A templom egy része sötét, a másik része világos, misztikus áramlattal, mely szinte a végtelenbe látszik elveszni. Fennen a lapos mennyezett helyett, mintha az ég megnyilt volna, derüs ég freskói nyilnak meg, s az angyalok ki és be tódulnak rajta, az égbe és a földre le.

Az ellenreformáció a szenvedések elviselésében megnyilatkozó erőt érzékelteti. Szigoruan kerüli az antikot és az egészséges érzékiségnek helyét a természetellenes, hiszterikus érzékiség foglalja el. Most már a feszületet csókolják és igy a csók is szent lesz. A legenda becsempészi ujra az érzékiséget. (Ágnes 13 éves, és hajával takarja el magát, pogánykérőjének nem akar a férje lenni).

A XVII. sz. már a zenét is mélyebb okok alapján birálja el, a zenében az érzelmek homályában keresi a kedély leghatásosabb izgatószerét. Az egyházmüvészet igy csendesen ennyi viszontagság között elvesztette igazi lényegét. Nem volt többé sem tanító, sem nevelő hatása, mert a kor elhaladt felette. A nyomda és tudományos képzések, az iskolák, melyeket a protestánsok nagy előszeretettel ápoltak és erősitettek, kiszorította az egyházmüvészeti alkotások hatását. Végre egy akadémiai intézet alakitását tervezik, (V. Sixtus pápa) mely hivatva lesz egyházmüvészeteket nevelni, hol lelkiismeretes munkával tanulják meg az egyes korok tanulságaiból azt, amit a jelen számára értékesithetnek. A célt elérték, mert a müvészet az egyházi dolgoknál oda fejlődött, hogy a valóságot szépséggé magasztositották. A kath. egyháznál a müvészetnek ezután más célja nem volt, mint a reprezentálás.

A református egyházmüvészet, mely egészen uj korszakokat teremtett, Hollandiában volt a legfejlettebb. Ennek képviselője volt Rembrandt, az első modern ember, ki nem megrendeléseket, hanem saját gondolatait örökitette meg. Komoly vallásos, hithű levegőben nő fel, a mindenség végtelenségének sejtelme támadt fel benne. Dr. Tulp anatomiai leckéje, a legértékesebb müve. Ebben minden csak rész, a hangsúly a holtesten van és a felülről származó világosságon. Az ember megfelejthetetlen még akkor is, ha a bonckés alá kerül, csak a hit vezeti, mely dominál az ember életében. Minden munkájában hit van, s alakjai vele együtt élő egyének, kifejezései hangsúlyozottak, a fény és árnyék nagyszerüsége a legértékesebb, s prot. egyházmüvészet utjáról, uj ugart törnek s kezdődik a felvilágosodás korszaka. Ez az uj müvészet azonban járni csak ugy tanult meg a maga lábán, hogy régi nagy korok müvészetére támaszkodott és abból táplálkozott.

Kálvin nem minden müvészetet és annak alkotásait sujtotta kárhoztatásaival, csak azokat, a melyek előmozditják a képek tiszteletét. Nézzük meg a genfi sz. Péter templomát, mindent meghagy benne, a mi müvészeti faragvány, a szószéket is, igazolván példájával, hogy a hol ő ott van, az Istentiszteletnek külsőségeiben sohasem sokallotta a szépséget. Egyenes tiltakozás ez azok számára akik kálvinistáknak mondják magokat és müvészetellenesek, s a nemesen szép müvészeti alkotások ellen visszaéléseket követnek el. Kálvin ezt mondta: „De minthogy a képirás és képfaragás is az Isten ajándéka, követelem, hogy a velök való élés tisztasága és törvényszerüsége biztosittassék." A láthatónak, a valónak egész területe (Istent kivéve) emberek, dolgok, természet, történelem, az egyházmüvészet s általában a kálvini egyh. müvészet a világi hiveknek (laikus) szól egyszerüen. Kálvin felfogása szerint nem a kiválasztottaknak, hanem a választottak részére, s ezért a müvészet otthona nem is az egyház, hanem a világi társadalom. Az olaszok (Rubens) az egyháznak dolgoztak, a hollandok (Rembrandt) kálvinista szelleme, világi müvészetet teremt, melynek minden, még vallásos darabjaiból is épen ez tükröződik ki (becsületes mint egy hugenotta). Az egész kálvini hit felülemelkedik mindenen, s ez a megtisztitó felfogás adta a mi népünk hiressé vált tisztaságát, tisztes méltóságát, még a családi életben is. Az életet nem az eszmében, hanem a tényben ragadja meg s müvészete, mely nemzetének legbensőbb lényéből fakad, hiven tükrözi annak életét és erkölcsét. Egyénivé lett és ez magasztositotta fel a müvészetet ilyen formájában, mely a közjóra törekszik

és minden alkotásában az Isten dicsőségét szolgálja.

A kálvini egyházművészetet ez jellemzi, egyszerre hat reá az Isten és ő a világra. Ez az a szolgálat, mit ember tehet az Isten munkatársaként. Nem az ember alkotja a munkát, hanem Isten, ő csak eszköz marad végfogytig, míg ki nem veszi kezéből az eszközt, szembe állítva az örökkévalót a mulandóval. Az eredmény; kiábrázolása valaminek, hivatása teljesítésének teljességében, annak értékelése is; s mint ilyen isteni. Mikor minden vonást, minden véső csapást, kalapács ütést, ez a gondolat vezérel, akkor látjuk, hogy a kálvini művészet teljesen biblikus, világias látszatára is.

(Folyt. köv.) *Lenkey Gyula.*

Trócsányi József kitüntetése

a kormányfőtanácsosi cimmel — hirként már megjelent lapunkban. Folyó évi január hó 18-án pedig a legmagasabb kitüntetésről szóló okmány átadása történt meg. *Fáy István* főispán a legszebb formát választotta ki erre. Kedves és megtisztelő szeretetreméltósággal megjelent Sárospatakon, kiséretében volt Bernáth Aladár régi, és Bornemisza Miklós új alispán, s a főiskola ősi falai közt a tanártestületek és Sárospatak egész művelt társadalma képviselőinek jelenlétében, — ott voltak nagy örömünkre a különböző vallásfelekezetek részéről Salamon József r. kath., Pintér Andor g. kath. és Darányi Lajos ref. lelkészek is — adta át a kitüntetett professzornak a kitüntetéséről szóló okmányt.

Az okmányátadás így komoly és emelkedett hangú ünnepi órává lett. Megkapó üdvözlő beszédeket mondottak: Fáy István főispán, Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok, Ujváry Dezső a TESz nevében és dr. Mátyás Ernő akad. és közigazgató. Az üdvözlésre dr. Trócsányi József hosszabb beszédben mondott köszönetet. Református szempontból kiemelendőnek tartjuk a Fáy főispán szavára adott következő válaszát:

Méltóságos Főispán úr! Amidőn a Kormányzó úr Őfőméltóságától jövő magas kitüntetésről szóló okmányt át veszem, mindenekelőtt köszönettel és hálával adózom mindazoknak, akik szerény munkásságomat véleményem szerint túlbecsülve, engem erre a kitüntetésre kiszemeltek s illetékes helyen előterjesztettek. De a legnagyobb tisztelettel és hódolattal fogadom a Kormányzó úr Őfőméltósága által megpecsételt kitüntetést, mert a közügyekbe szorgoskodó magyar állampolgár számára az a legnagyobb külső jutalom, ha a legmagasabb közjogi méltóságnak, a szünetelő magyar királyi hatalmat pótló, illetve képviselő Kormányzónak az elismerésében részesülhet. Mert bármennyire is vallom, hogy a jól végzett munka igazi jutalma a nyugodt lelkiismeret, nagyon jól tudom, hogy az ebben a világban élő gyarló embernek vannak őt körülvevő külső kötelékei, ezeknek pedig törvényei, szokásai, amelyeket a cinizmus veszélye nélkül senki sem ignorálhat. Ilyen szokás a közügyekben érdemeket szerzett polgároknak a közhatalom részéről történő kitüntetése is. Ős időktől kezdve szokás Magyarországon is, hogy a király a haza körül érdemeket szerzett egyéneket kiemelte, méltóságokká, dignitáriusokká tette, ami, amig egyfelől jogokkal járt, másfelől kötelezettségeket vont maga után a haza fokozottabb szolgálatában. A kitüntetések ezen ősmagyar eredetének a talaján állva fogadom én a kitüntetést és pedig nem a cimhez való jog szempontjából, hanem az azzal velejáró kötelesség szempontjából, ami engem fokozottabb mértékben elkötelez a köz szolgálatára annak minden irányában: szolgálni az egyházat, vármegyét s ezeken keresztül drága hazánkat, mely mindnyájunkat ápol s egykor eltakar.

Méltóságos Főispán ur! Hálásan köszönöm hozzám intézett szivélyes üdvözlő szavait s legyen meggyőződve arról, hogy életemnek legszebb napjai közzé számitom e napot, amelyen hazám fegyveres védelmében szerzett kitüntetéseimet a hon békés szolgálatában kiérdemelt kitüntetéssel szaporithatom s biztositathatom róla, hogy az általam hódolattal fogadott kitüntetéshez jövőbeli munkássággommal is igyekezni fogok mindenkor méltó maradni.

M. J.

Köszönetnyilvánítás.

A hála legőszintébb érzelmeivel fordulok az ötödik száz esztendejét élő Sárospataki Református Theologiai Akadémia Nagytiszteletű és Tudós Tanári Kara és az ősi Főiskola Igazgatótanácsa felé és ugy mondok köszönetet azért a megtiszteltetésért, hogy az utolsó két esztendő lefolyása alatt az első testület háromszor egyhanguan, a második pedig először szótöbbséggel, másodszor szintén egyhanguan ajánlott a dogmatikai tanszék professzorául a Tiszáninneni Egyházkerület közgyűléseinek.

A Tanári Kar és az Igazgatótanács tagjai iránt érzett hálámból semmit sem von le az a tény, hogy ismételt ajánlásaikat a kerületi közgyűlések nem tették magukévá.

Annál inkább nem, mert — amint azt ebben az ügyben irt nyilatkozataimban mindig hangoztattam — nekem, Istennek hála, megélhetés szempontjából semmiféle hazai állásra, még ha olyan megtisztelő is, szükségem nem volt és nincs.

Nevem forgalomba hozásához, személyem ismételt ajánlásához tisztán ideális, teljesen önzetlen motivumoktól vezettetve adtam beleegyezésemet.

Nem akartam engedetlen lenni Isten iránt, ha netalán azt végezte volna felőlem, hogy otthon szólgáljam Iskolámat, magyar fajomat, szülőhazámat, magyar református Egyházunkat mindazzal, amit tudásban, tapasztalatban, összeköttetésekben, testi, erkölcsi, szellemi erőkben nekem adni méltóztatott.

Nem akartam részes lenni egy személyemhez még theologus-koromban füzött, immár tizenötesztendős elgondolás meghiusitásában.

Nem akartam az amerikai magyar református lelkészi kart megfosztani attól a tisztességtől, hogy az ő tagjai sorából kerüljön ki az ősi Főiskola egyik tanára, akin keresztül a mi sajátos amerikai magyar református világunk ize, tapasztalata bekerülhessen a hazai egyházi és nemzeti élet vérkeringésébe és ugy valóságosabbnak bizonyulhasson a hazai és amerikai magyar reformátusságnak reális bizonyitékokban annyira szükölködö lelki egysége.

Annak a tényneк a tudatában, hogy ezektől a motivumoktól vezettetve az otthoni szolgálatra anyagi áldozathozatal árán is késznek nyilatkoztam, jobb magyarnak és keresztyénibb magyar reformátusnak érzem magamat és szülőhazámban való szolgálatkészségem megbizonyitása után Amerikában is osztatlanabb, nyugodtabb lélekkel tudom szolgálni népünk és hitvallásos magyar református vallásunk szent ügyét.

A soha el nem muló hála köszönetszavával fordulok tehát mindazokhoz, akik ismerve vagy ismeretlenül bizalmukkal ajándékoztak meg és erre az amerikai magyar református lelkészt még soha nem ért megtiszteltetésre méltónak tartottak. Ezt szülőhazámból, az ősi Alma Mater-től nyert drága emlékül megtartom. Köszönöm!

Perth Amboy, N. J., U. S. A.
1936 karácsony havában.

Dr. Vincze Károly,
sárospataki főiskolai volt szénior,
független amerikai magyar református esperes.

KÖNYVISMERTETÉS.

— **Eszter. A kívülmaradottak.** Két, külön füzetben megjelent szindarab. Szerzőjük Szikszai Béni „Célegyenest Előre" kiadás. Az előbbi Eszter könyvének, az utóbbi a Tiz Szüzről szóló példázatnak bibliai szellemü és erejü dramatizálása. (4, ill. 3 felvonásban).

Szikszai Béni darabjai nem az esztétika elefántcsonttornyában készültek, nem is a szokásos szórakozási alkalmak szolgálatára. Nem lehet utánuk bálozni. A bibliai anyag nem illeszkedik bele megnyugtatóan a mi álkeresztyén gondolkodásunk világába és nem válik eszközzé sem valamely társadalmi igazság demonstrálására. Ezek a darabok nem hizelegnek a közönségnek, hanem ostromolják azt. Nem kacagás akarnak lenni a farsangi szezonban, hanem felhivás a megtérésre. Ezek a darabok evangélizálnak. De nem mesterkélten, egyszerűen azzal, hogy nem tesznek hozzá az Igéhez és nem vesznek el belőle. Mindkét darab: Ige a színpadon. — Két jól ismert történet, mégis állandóan meglepnek bennünket, mert nem mást mondanak, mint az Irás. Ezért — mint a tapasztalat már megmutatta — egész kivételes hatást gyakorolnak: nagyvárosi és kisfalusi közönségre egyaránt szent ingerük van, az emberek nem tudnak betelni velök. Erő árad ezekben a darabokon keresztül, a szentségnek és a megszentelő kegyelemnek vallásos darabokban is szokatlanul bőséges ereje.

Az Irás megértéséért és a lelkek megnyeréséért végzett munkámban Szikszai Béni darabjainál kevés hasznosabb segitséget találtam. Aki ezekért fárad, annak bátran merem ajánlani őket.

A darabok ára egyenkint 2 P, előadási joggal együtt. Megrendelhetők a Szerzőnél, Abony, Berzsenyi u. 4. címen. *Kovács József.*

Felhivás és utolsó kérelem hátrálékos előfizetőinkhez!

Tisztelettel, **de utóljára** *hívjuk fel hátrálékos előfizetőinket, hogy 1936 december 31-ig esedékes előfizetési díjaikat* **két hét alatt** *beküldeni szíveskedjenek. Ha két hét alatt a hátralékos összegeket nem kapjuk meg,* **postai megbízás útján,** *tehát felesleges többköltséggel fogjuk azokat beszedetni.*

Sárospatak, 1937 január 22.

Szives tisztelettel
A Sárospataki Ref. Lapok Szerkesztősége.

HIREK

— **Seretetszövetségi ünnepély Miskolcon.** Február hó 7-én nagyszabású ünnepélyt tervez a miskolci gyülekezet a Szeretetszövetség javára. Az ünnepélyen megnyitó beszédet mond *Farkas István* püspök, előadást tart Kiss Ferenc nyug. egyetemi tanár, az ORSzSz ügyvezető igazgatója, szaval Gárdas Kornélia, a Nemzeti Szinház tagja s énekel Hajdu Anna énekesnő. A délelőtti istentiszteleten prédikál dr. Soós Béla az ORSzSz lelkésze.

— **Irodalmi kitűntetés.** Szigethy Ferenc sajószentpéteri ref. lelkész az Intercontinental Studió középeurópai költemény pályázatán „Meghalt az ősz" cimű költeményével egy eredeti olasz babérlevelekből font babérkoszorut nyert. — Kitüntetett poétánkat mi is melegen üdvözöljük!

— **Diákjainkért.** Siposs István debreceni takarékpénztári igazgató, akinek kisfia 3 éven át növendéke volt az Angol-internátusnak, újból 10 pengőt juttatott az intézet igazgatóságához egy szegénysorsú, jó tanuló és kifogástalan előmenetelű manzardista diák jutalmazására...

HIVATALOS RÉSZ.

— **Az egyetemes konvent** elnöksége Pap Imre debreceni ref. vallásoktató lelkész állitólag elveszett II. lelkészképesitő bizonyitványa másodlatát, amely 1930 október hó 24-én 171/1930. szám alatt lett kiállitva, érvénytelennek nyilvánitotta s egy ujabb másodlat kiállitásra a tiszántuli egyházkerületnek engedélyt adott. *Farkas* István püspök úr megbizásából ezt közlöm egyházkerületünk gyülekezeteivel. *Dr. Mátyás Ernő közigazgató.*

Szerkesztői üzenetek: Cs-r J-f. Befutott. — **N. S. B.** Hamarosan jön. — **K-y A-r.** Sajnáljuk, hogy nem fért be ebbe a számba. — **Gy-y I-n.** Nem feledkeztünk meg. De a mi terünk szükre szabott. — **S. Sz. J.** Megkaptam. Köszönöm. Beiktatom. — **K. I.** Támpéldány nélkül is hittem volna. De mégis úgy a helyes, ahogy tett. — **K. Sz. P.** Kiszorult.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel
Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 5. szám. Sárospatak, 1937 január 31.

SÁROSPATAKI

REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Komjáthy Aladár:* Gyülekezetek a statisztika tükrében. — *Baráth Imre:* A Királyhegy tájékáról. — *Gyülvészi István:* Még néhány megjegyzés legújabb Újszövetség-fordításainkról. — Hirek. Hivatalos rész. —

Gyülekezetek a statisztika tükrében.

Általános az az óhajtás, hogy a kerületünkbeli gyülekezeteknek közölni kellene minden év elején az előző esztendő népmozgalmi adatait. Nem úgy értem ezt, hogy kivétel nélkül mindegyiknek, mert erre nem volna elegendő hely a hivatalos lapban, de a szerkesztőség nagyon bölcsen tudná azt, hogy melyik gyülekezet népmozgalma érdekli a tiszáninneni kerület közönségét? A népmozgalmi adatok visszatükrözik a gyülekezet életét és bizony minden református keresztyénnek kell annyira érdeklődést tanusitani az egyházi élet iránt, hogy legaláb belenézzen a statisztikába és onnan tudja meg, hogy mi van a nagyobb, a közepes, vagy a törpe gyülekezetekben? Bizony azt is szeretnénk tudni, — hiszem, hogy sokan — mi van a szórványokban? Eddig mindig azt hallottuk, hogy ott ér bennünket a legnagyobb veszteség, de a veszteség ellen való védekezésre nagyon keveset tettünk. Ezt abszolut igazságként elmondhatjuk, egész bizonyosak leszünk felőle, hogy senki sem fog bennünket megcáfolni.

A népmozgalmi adatoknak legelső sorban nagyon pontosaknak kell lenni. éppen azért, mivel e téren nem szabad felületes munkát végezni, vagy egy hozzávetőleges számmal előállni, mert akkor hiába volt minden fáradság. Mivel legelső sorban pontosnak kell lenni a gyülekezeti statisztikának, egy mammut gyülekezet, vagy egy diaszpora-misszió népmozgalmi adatainak összeállítása nem is olyan egyszerű és könnyű dolog. Tessék elgondolni az ózdi misszió területén 9 állami anyakönyvi hivatal van, annak úgy a születési és házassági anyakönyveit átnézni nemcsak időt vesz igénybe, hanem fáradságot is. Hasonló a helyzet az óriási gyülekezetekben is, ahol több anyakönyvi hivatal van. A különbség a kettő között csak a földrajzi távolság, de az éberszemnek egyformán sarkig nyitva kell lenni itt is és ott is és mindent pontosan leirni ami a gyülekezet életére vonatkozik.

A normális gyülekezeti statisztika a következő adatokat tartalmazza: születés, halál, házasság, konfirmáltak áttérés, kitérés, urvacsorával élők. Tulajdonképen már ez utóbbi nem népmozgalmi adat, de annyira bevett szokás a gyülekezeti statisztikába beállitani, hogy onnan szokatlan volna, ha elmaradna. Ezzel a rendes statisztikával szemben találunk nem is egyszer olyan adatokat leközölve, amelyek egyéni elgondolás alapján állittattak össze és nemcsak szokatlan természetüknél fogva szembeötlők, de legfőképen az esik kifogás alá bennük, hogy a gyülekezet népességi fejlődését, vagy fogyását nem lehet belölük megtudni. Láttunk már olyan statisztikát, amelyen az volt többek között egy szembeötlő adat, hogy a presbiterek hány istentiszteleten vettek részt? Úgy oldalról hallottam erre vonatkozólag, hogy a tiszta tény megállapitás végett nem egyszer volt vita a felett, hogy melyik presbiter is volt hát templomban? Mert gyarló az ember még ha lelkipásztor is és bizony az igazság felderitése végett nem egyszer az illető presbitert kellett megkérdezni, hogy egyetlen szavával intézze el a felmerült vitát.

Ne közöljünk soha csonka statisztikát. Inkább semmit, mint azt. Nagyobb gyülekezeteknek szokásuk, hogy valamit elhagynak. Kitérés vagy a kárunkra kötött reverzálisok. Akkor ne irjunk ki a hivatalos lapba semmit, mert vétettünk a bevett szokás ellen és nem a teljes képet adtuk. A csonka statisztikán nem lehet soha megnyugodni, hanem függő kérdés marad számunkra, hogy az adatok miért hiányzanak? Sokan talán azért nem közlik a teljes statisztikát, mert szégyelnek valamit. A becsületes munkásnak nincsen semmi szégyelni valója, mégha eredményt nem is tud felmutatni statisztikájával, mert azt nem szabad elfelejteni, hogy a leglelkiismeretesebb és a legkitünőbb lelkigondozás mellett is vannak és lehetnek kárunkra kötött reverzálisok és kitérések is. Tévelygők mindig voltak és lesznek és hitehagyásukért a lelkipásztort felelőssé tenni, vagy okolni botorság az emlitett esetben.

Sokan szerénységből nem közlik a gyülekezetük népmozgalmi adatait. A statisztika soha nem volt hivalkodás. Ha az volna, akkor még egyházi

lapot sem találnánk annak a leközlésére, de tovább megyek még olvasó közönséget sem. Itt életről, vagy halálról van szó, olyan harc folyik, azért a testvéri közösségben a tiszáninneni kerületben meg kell mutatni a gyülekezet igazi arcát. Mindenütt szomorú a statisztika, alig alig van fejlődés. Milyen öröm számunkra, ha valahol fejlődésről hallunk. Ebben a sok szenvedéssel járó világban örvendetes tény, ha a reménység fényes csillaga feltünik szemeink előtt.

Mondanom sem kell, hogy mi lelkipásztorok soha nem a statisztikáért dolgozunk, hanem magyar református keresztyén anyaszentegyházunkért. Sohasem világi fogásokkal, erőszakkal, szemfényvesztéssel, nagyképüséggel, hanem mindig az evangélium szellemében. A sok halálozás, a káros reverzálisok és kitérések, ha sokszor szomoruvá is tesznek minket, azonban soha nem szabad elcsüggednünk. Akármilyen keserves és tövises ma egy lelkipásztor utja, csak emelt fővel járhat, a hitetlenség szürnyü tombolása idején nem is annyira lelkipásztorokra, hanem prófétákra van szükség, akik ha naponta emberi gyarlóságból el is mondják Illés próféta szavait: „Elég volt már Uram ebből az életből," az újabb veszedelem látára azonban új erőre kapnak és semmiféle ellenségtől nem félnek, hanem küzdenek a legnagyobb elszántsággal az Isten dicsőségéért, a Krisztus királyságáért és a magyar ref. keresztyén anyaszentegyházért, nem számitva sem emberi elismerésre, vagy földi jutalomra.

Komjáthy Aladár.

A Királyhegy tájékáról.

Szegeden a közmüvelődési palotában sokszor megbámultam Keleti Gusztáv festőnknek egyik képét Sárospatak vidékéről.

Milyen felséges tájék ez, a Királyhegy lejtőivel és a köréje csoportosuló hegyekkel! — tünődtem sokszor a kép előtt. Lehet, hogy akik ott avagy a környékén élnek, nem is tudják, hogy milyen kivételesen szép tájékon élnek.

Ma is sokszor eltünődöm ennek a tájéknak felséges panorámáján, amikor a kisvasuton haladok Patak felé.

Nézem, bámulom ezt a tájékot. Nézem, de nem annyira a festő szemeivel, mint inkább a müvelődéstörténet szemüvegén.

Ott van a vár. Ott állott már jórészt nemcsak a Rákócziak korszakában, hanem az Árpádházi királyok idejében is. Mellette a gótikus katolikus templom Lorántfy Zsuzsánna hamvaival, akinek neve égisze alatt nőegyesületeket alakítanak még Amerikában is. Majd jön a manzard fedelű kollégium, ahonnét, mint valami ősi rakéta-teleről csillagok szóródnak szét a Felföldre, Alföldre s szerte a nagyvilágba...

Az ősi Bodrog pedig a régi komolysággal halad a Tisza felé. Vizáradáskor felveszi az Ó-Bodrogot. A hegyekről pedig, mint holmi modern új szellemi irányzatok a tudomány és az irodalom mezején — tavasszal és nagy esőzések idején — temérdek patak siet, rohan a Bodrog felé.

Összeolvad itt ókor, középkor, újkor, legújabb kor!...

Patak látóképe felséges harmóniát, összhangot reprezentál. A vezérszerepet azonban ma is ama méltóságteljesen folydogáló folyam, a vár alatt hullámzó Bodrog képviseli.

Az Ó-Bodrog kiszáradhat, a hegyi patakok élete ezerszer és ezerszer megszünhet, — az élő Bodrog ellenben Lorántfy Zsuzsánna kastélya előtt haladni fog tovább, előre és mindig csak előre az idők végezetéig...

De különösen szép és kedves tájék Patak vidéke azoknak, akik itt jártak gyermekcipőkben és csizmákban annak idején.

Én például még a gimnázium előkészitő osztályát is Patakon végeztem.

Sokszor eszembejut ma is az első istentisztelet a városi templomban.

Az orgonával szemben levő hátsó karban foglaltunk helyet. Mellettem ült Batta Miklós, (jelenleg szamosszegi lelkipásztor), hátunk megett Kürthy Ferenc, (dombrádi ny. főjegyző) idősebb diák, mint felvigyázó, Batta Miklós, mint beregmegyei származású gyermek, soha életében azelőtt még orgonát nem hallott. S amikor a kántor a kezdő éneknek, a 2-ik dicséretnek előjátékát rákezdte, ősi Beregi nyelven megszólal Batta Miklós: Mi az la? Ami olyan szépen tesz la?

— Orgona, — válaszoltam. Majd az orgona testet diszítő kehelyre mutatva újból megszólalt: Hát az la micsoda?

— Diszítés, kehely, — feleltem.

— Pénz van abban la? — érdeklődött tovább Batta.

Erre Kürthy felvigyázónk is megszólalt hátunk megett: Öcsém! ma öntött perec lesz ebédre. Aki itt fecseg nem kap öntött perecet.

Ekkor Battával elkezdtünk énekelni, ahogy következett:

Az egek ülőszéked
S ott dicsérnek Tégedet:
Biztat szent igéreted
Hogy azért meg nem veted
Földön lakó népedet...

Kürthy úr azonban úgy látszott, nem igen volt megelégedve éneklésünkkel, s újból megszólalt: Szebben, hangosabban, tisztább hangon énekeljenek. Ma öntött perecet eszünk öcsém!

Ekkor azután még nagyobb lelkesedéssel énekeltünk tovább:

Mi is hát térdet hajtunk,
Hogy rajtunk
Könyörülj s kegyelmeddel
Fogadd el,
Mikor te hozzád emel kezet
Ez a gyülekezet.

Hát igaz, mindez régen volt. De még ma is, ha valahol, egyik-másik gyülekezetünkben, szépen, buzgón éneklik „Szent Isten, noha néked" kezdő énekünket, — előttem áll a kollégium és a városi templom tájéka. Ilyenkor mintha mondaná valaki: Öcsém! szebben, tisztábban, hangosabban.

Patak! Legyenek áldottak a te kőfalaid! Óh, mert hány ezer és ezer lélek nyert, kapott intést, buzdítást kőfalaid között, Isten hatalmának, dicsőségének szolgálatára?..... (Vége köv.) *Baráth Imre.*

Még néhány megjegyzés legújabb Ujszövetség-fordításainkról.

Más alkalommal már általánosságban megemlékeztem magyar újszövetségfordítás irodalmunk két kiváló alkotásairól, a *Czeglédy* Sándor és a dr. *Raffay* Sándor műveiről. Az akkor elmondottak kiegészitéséről szeretnék most rámutatni mindenekelőtt arra, hogy a *Czeglédy*-szöveg főjelentőségei a következők: világossága, tiszta irodalmi nyelvezete, romanizmus-mentessége és megkapó eredetisége. Itt-ott a szövegmenet kissé nehézkes, amin egyes kifejezések változatosabb formáju és szinesebb alkalmazásaival egy új kiadásban könnyen lehet majd segiteni. Kifogás merült fel egyik kiváló ismertető részéről a *Czeglédy*-szövegben előforduló „mennyek királysága" kifejezés használata ellen. Gondos és beható vizsgálat alapján azonban meggyőződhetünk róla, hogy ez *Czeglédynél* is csak szórványosan fordul elő, legtöbb esetben ő is a helyes és általánosan elfogadott „mennyek országa" szólamhoz ragaszkodik, mint azt épen Mt V. 3-ben is láthatjuk.

Dr. *Raffay* Sándor széleskörü tudományos felkészültsége zengzetes és erőteljes magyarossággal egyesülve nem közönséges fordítói érdem, főleg ha azt is megállapitjuk, hogy ez az utóbbi tulajdonság nem a hűség rovására érvényesül. A szenvedő igehasználat nála még fel-felbukkan s a *Károli* és *Revideált* szöveget alapul veszi sok helyen, ám az egyéni kutatás és feldolgozás önállósága mindenütt megfigyelhető. Ki kell még emelni azt is, hogy sem *Czeglédy*, sem *Raffay* a tudományos alapról seholsem siklanak le, ami fordításaik megbizhatóságának és tekintélyének egyik legfőbb erőssége.

Ezenkivül figyelembe kell vennünk új fordításainkban egy érdekes és örvendetes jelenséget, amelyet *Kecskeméthy, Masznyik, Czeglédy* és *Raffay* szövegeiben egyezően, kisebb nagyobb mértékben megtalálhatunk. Ez pedig abban áll, hogy míg a régi *Károli*-biblia csak az egyes fejezetek élén közli a szakaszok tartalmát, a *Revideált*-szöveg csak nagy vázlatokban utal az egyes bibliai iratok tartalmi beosztására, addig emezekben s legvilágosabban és legrészletesebben *Raffainál* és *Czeglédynél* áttekinthető képet nyerünk az egyes fejezetekben belül is a szakaszok fölé irt, részletes cimfeliratokból. Erre nézve hadd mutassak be egy példát!!

A *Revideált*-szövegben Mt. 5. részeknek beosztása a következő: 5. rész 1—16. vers. Kik a boldogok? 5. rész. 17—48. vers. A törvény igazi betöltése. Mennyivel pontosabb és részletebb áttekintést nyujt ennél pl. *Czeglédy*-szövege mely tudományos megfontolás alapján, de nem utolsó sorban célszerüségi és gyakorlati szempontok figyelembe vételével ezt a beosztást alkalmazza az emlitett evangéliumi fejezetnél: Mt 5. 1 : 2 : A hegyi beszéd. Bevezetés; 5. 3—12: Kik a boldogok; 5. 13—16. Gyilkosság és harag; 5. 27—32. Házasságtörés, elválás; 5. 33—37. Eskü; 5. 38—42. A visszatorlás; 5 43—48. Az ellenség szeretése.

Az eddig előadottak mérlegelése alapján azért ezt a két alkotást, *Czeglédy* és dr. *Raffay* fordításait, mint egy kibontakozó, hatalmas irodalmi fejlődés első hirnökeit kell üdvözölnünk s kifejezhetjük azt a reményünket is, hogy az illusztris szerzők, kik a magyar protestáns egyházi irodalom és tudományos litteratura sok más területein is értékes és maradandó müveket alkottak, újabb fordításkiadásoknál tekintetbe veszik a felmerülő jogosult kritika megfigyeléseit s majdan olyan átdolgozott fordításokkal fogják szolgálni egyházi életünkön át a magyar kulturát és Isten dicsőségét, melyek mind a szövegkritikai eredmények, mind a közérthetőség és közhasználhatóság szempontjából a legmagasabb mértéknek is megfognak felelni s még figyelmesebbé fogják tenni azokat a lapokat, melyeket a mi protestáns tudósaink irtak tele ragyogó betükkel az egyetemes magyar nyelvű irodalom és művelődés történetében.

Legközelebb kisérletett szeretnénk tenni legújabb fordításaink kritikai egybevetésére.

Edelény. *Gyülvészi István.*

HIREK

— **Sárospatakon rendezendő** Országos teol. tanári konferencia időpontját a teol. akadémia tanári kara a testvér intézetek hozzájárulásával március 5 és 6-ában állapította meg.

— **Lelkészi és tanitói konferenciát** rendez tiszáninneni egyházkerületünk elnöksége és a sárospataki főiskola tanári kara. E konferencia rendezése tárgyában Svingor Jenő egyházkerületi belmissziói előadó f. hó 25-én Sárospatakon járt és a konferencia programmját a vele való tárgyalásokon a teol. tanári kar megállapította. A részletes programmot lapunk közelebbi számában hozni fogjuk.

— **Korunk emberének irodalomszemléletéről** beszélt Képes Géza gimn. tanár a „Péntek esték" legutóbbi előadásán január 23-án. Lebilincselő előadásában, megkapó formában mutatott rá az előadó azokra az új szempontokra, amelyek az irodalom értékelésében felmerültek s a magyar és külföldi irodalomból vett példákkal igazolta, hogy milyen nagy szerepe van az irodalomnak, az irodalomban is önmagát kereső lélek kibontakozásában. A magas nivójú előadást dr. Mátyás Ernő közigazgató nyitotta meg és mondott köszönetet az előadónak.

— **A főiskolai relief alapra** a Sárospataki Ref. Lapokban közölt multkori elszámolás óta a következő adományok érkeztek: dr. Tóth Alajos 20, Emődy László 10, dr. Finkey Ferenc 10, dr. Terhes Tivadar 10, dr. Várady Sándor 5, Spitkó Ferenc 4, Biró Lajos 2 pengő. A nemes célra érkezett jószivü adományokért ezúton is köszönetet mond a főiskola igazgatósága.

— **Adomány.** Koroknay Károly és neje elhalt szüleik szép emlékére a mádi ref. templom Urasztala alá diszes szönyeget ajándékoztak 120 pengő értékben. A kegyelem Istene áldja meg a kegyeletes szivü adományozókat!

— **Az angol követség ajándéka.** Az angol birodalom budapesti követe, *G. Knox* 1936. júniusában meglátogatta a főiskolát, s azóta is gyakran kitünteti meleg érdeklődésével, elsősorban természetesen az Angol-internátust, amelynek nagyszerű berendezéséről és vezetéséről annak idején a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott. Legutóbb az internátus angol könyvtára számára és két kiváló előmenetelű növendék évvégi jutalmazására több rendkivül értékes angol könyvet juttatott el *Szabó* Gyula internátusi igazgatóhoz.

— **Zempléni lelkésznek figyelmébe.** A zempléni lelkésznek Bibliaköre február 2-án d. e. 10 órakor tartja februári Bibliaóráját a sárospataki lelkészlakáson. Minden testvérünket szeretettel várunk.

— **Fotoklub alakult az Angol-internátusban.** Az Angol-internátusban működő ifjúsági alakulatok száma egy valóban korszerű és érdeklődést keltő kezdeményezéssel növekedett. Ugyanis megalakult a fotoklub, amelynek létrejötténél az a cél lebegett a vezetőség előtt, hogy a növendékek fényképfelvételeiket maguk dolgozzák ki. A munkára 28 internátusi növendék jelentkezett, vezetőjük *Zana* István tanár.

— **A sárospataki református tanitóképző-intézetben** a félévi szünet január 30-án d. e. 1 órakor kezdődik és február 2-án estig tart.

— **Református tanitóképzős diákok** már tavaly év végén belekapcsolódtak a sárospataki ref. egyház missziói munkájába, és az ardói szórványban több alkalommal tartottak istentiszteletet. Ebben az iskolai évben is nagy lendülettel folytatták ezt az áldozatos munkát a tanitóképzős S. D. G. kollégiumnak tagjai, azzal a különbséggel, hogy most már nemcsak az ardói, hanem a halászhomoki szórványban is rendszeresen tartottak istentiszteleteket. Alig csengetnek ki ebédről, hármasával-négyesével, sokszor többen is, akár derült az ég, akár jeges hideg szél fúj, elindulnak, s egyetlen hosszabb kimenőjüket arra áldozzák fel, hogy viszik az Isten Igéjét az igazság és béke után szomjazó református magyar véreiknek. A pataki képzősdiákok már most szolgálják azt az anyaszentegyházat, melynek hű és áldozatkész tagjai, buzgó munkásai szeretnének maradni mindhalálig.

— **Alsózempléni** kántortestvéreimet kérem, hogy a hátralévő téli estéket használják fel az énekkari ünnepélyekre való komoly készülésre. Az ünnepélyek mindenütt vasárnap délután lesznek. Május 2. Gesztely, 9. Taraal, 17. Csobaj, 23. Sátoraljaujhely. A népművelési titkár ur utján küldött darabok, közös darabok. Ezek gyakorlása nagyon fontos. Hogy pontos kotta és szöveg áljon rendelkezésre minden énekkar és vegyeskar megkapta a litografált példányt. A külön darabot minden énekkar maga választja esetleg a tanultak közül, 1 egyházi és egy világi darabot. Tájékoztatással felhivásra szivesen szolgálok. Föl föl szent küzdelemre! Jó munkát! Lelkésztestvéreimet kérem, hogy e lappéldányt tájékozódás végett, kántor testvéreim kezeihez mielőbb jutassák el. Testvéri köszöntéssel: missziói előadó.

— **A Budapesti Református Egyházmegye** február 1-én nyitja meg 16 személy befogadására alkalmas vendégszobáit. Két 4 ágyas, egy 3 ágyas, kettő 2 ágyas és egy 1 ágyas szoba, társalgó, fürdőszoba és két mosdószoba áll a vendégek rendelkezésére. A berendezés és ágynemü teljesen új, a szobák jól füthetők, egészségesek és tiszták. A Bupapesti Református Egyházmegye a maga hivatalos vendégei ellátása mellett szolgálatot akar tenni azon vidéki lelkészek, tanárok, tanitók és családtagjaik, valamint a lelkészek által ajánlott presbiterek számára, akiket hivatalos vagy ügyesbajos dolguk a fővárosba szólit. A vendégszobák a IX. Török Pál u. 4. sz. II. emeleten vannak. (Kálvin-tér 8. számu ház kapuján is van bejárat.) Egy napi szállás 2 — P, reggelivel 2.50 P. Téten a fütés dij 30 fillér. A négy ágyas szobában, ha egy család veszi igénybe 20 százalékos engedmény. Borravaló nincs. Irásbeli jelentkezés kizárólag a következő cimre küldendő: Egyházmegyei vendégszobák felügyelője, Budapest, IX. Török Pál-utca 4. sz. II. emelet.

HIVATALOS RÉSZ.

— **Alsózempléniek figyelmébe.** Az 1935. okt. 11-iki egyházmegyei közgyűlés elrendelte, hogy minden kebelbeli egyházközség költségvetésileg gondoskodjék a józsefmajori templomépitésre nyujtandó segélyről. Ennek a rendelkezésnek 27 egyházközség nem tett eleget. Kérem az érdekelt egyházközségek vezetőit, ébredjenek rá, nemcsak az egyházhatósági rendelkezésnek való engedelmesség, hanem az Ige vigasztalása után epedő tanyai hiveinkért való felelősség tudatára is. A mult év dec. 15-én kelt és szétküldött körlevelemben ismertettem az egyházmegyei közgyűlés határozata alapján megkötött ORJÓ. temetkezési segély biztositási szerződést. Felhivtam lelkésztársaimat, hogy ezzel kapcsolatban mindenki küldje az esperesi hivatalba születési anyakönyvi kivonatát. 13 lelkész küldte be. A 18 pengő biztositási dij befizetésének határidejét febr. 10.-ben szabtam meg. Ha lelkésztársaim a dijfizetésnek is olyan igyekezettel tesznek eleget, mint az anyakönyvi kivonat beküldésének, akkor a magukon és maradékainkon való segitésnek ez a rendkivül előnyös terve — szégyenünkre — dugába dől. — A fentiek felett való busult gerjedezés hangulatában jólesik felkérés folytán közölni az alábbi sorokat:

„Hálás köszönetet mond az a több gyermekes alsózempléni lelkész, magát megnevezni nem kivánó lelkésztársának, ki helyette az ORJÓ-nak ez évre esedékes 18 pengő életbiztositási dijat keresztyéni szeretettel felajánlotta és befizette. IV, Mózes: VI-24, Gal. VI-2."

Sátoraljaujhely, 1937. január 25.

Kiss Ernő esperes.

Igazán senki fia, aki árva? Jézusé sem? Az egyházé sem? Miért nem terjeszti akkor az árvabélyeget?

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 6. szám. Sárospatak, 1937 február 7.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Egerházy Lajos:* Az értékbevallások revíziója. — *Baráth Imre:* A Királyhegy tájékáról. (Folyt. és vége.) — *Képes Géza:* Egy régi mesekönyv. — —: Irodalom. — Ifjúsági munka. — Hirek. — Szerkesztői üzenetek.

Az értékbevallások revíziója.

Az egyházak tüzbiztositásainak értékbevallási ivei, nehány kivételével, mind beérkeztek s az ORJÓ által feldolgozva kiküldettek mindenüvé, irattárban való megőrzés végett. És mi máris azt kérjük, ne hagyják nyugton azokat az irattárban, hanem vegyék sürgősen elő s vizsgálják át, ha vajjon mindenben megfelelnek-e az egyház jólfelfogott érdekeinek s az e tárgyban kiadott püspöki rendelkezéseknek, utasításnak és az ORJÓ részéről megjelent tanácsolásoknak.

Először is ellenőrizzék a maguk részéről is a *díjszámítás helyességét.* Igaz, hogy ezt a munkát a Konvent is felülvizsgáltatja bizalmi férfia által, de nem árt, ha az egyház maga is kontrolálja azt, bár központunk a legnagyobb elővigyázatossággal végezte azt, ugy hogy tévedés alig hihető.

Számbaveendő mégegyszer, *hogy vajjon minden objektum benne van-e a bevallásban,* mert az utólag beérkezett pótjelentésekből arra lehet következtetni, hogy itt-ott kimaradhatott valami.

Minthogy igen sok egyház nem jelölte meg precizen, hogy milyen anyagból készült az épület *alépitménye,* tetőzete, s azt sem, hogy mekkora a *hossza* és *szélessége,* vagy hogy miként van esetleg más épülettel *összeépítve,* melyek elmulasztása pedig tüzkár esetén sok vitának, kifogásnak válhatik okává s kár megállapitás esetében is fontos tényező, utólag mindez felülvizsgálandó és pótlandó.

Legfontosabb és felelősségteljesebb teendő az értékbecslések revíziója körül vár az egyházakra. Egészen megdöbbentő, hogy némely helyen milyen meggondolatlanul végezték az épületek értékbevallását. Ez vonatkozik ugy a bevallás mikéntjére, mint a mai becsérték megállapítására.

Némelyek p. o. *csak a tetőzetre* adták fel a biztosítást s a többi épületrészekre nem; sőt van megfordított eset is. Ámde tüz alkalmával a legtöbbször az alépítmény eléghető részeiben is áll elő károsodás s a padlás alatti falazatban is. Ahol az épületrészek valamelyikére nem terjed ki a biztosítás, természetesen az ezekben szenvedett tüzkárokért, rongálásokért kártérítés nem igényelhető.

Némelyek mind a háromféle épületrészre feladták a biztositást, külön-külön, azonban *rendkivül aránytalan elosztásu értékelés mellett.* Mert az mégsem gondolható el, hogy ha a tetőzet p. o. 2.000 pengő értékü, akkor az épület eléghető részei csak 300—400 pengő értéküek legyenek s a falazat rongálásért elég lehessen, mondjuk 100 pengő. Tüzkár megállapításánál ez az aránytalan értékelosztás fog figyelembevételre, esetleg igen nagy kárára az egyháznak. Revizióra tehát ebből a szempontból is szükség van.

Némelyek nem egyes épületrészenként adták fel a biztositást, hanem mind a háromra *„összesen"* vettek fel bizonyos összeget. Ez helyesebb eljárás, mert tűz esetén mind a három épületrészben szenvedett kár figyelembe vétetik a becslésnél. Azonban csak úgy helyes, ha a becslés a mai valóságos értéknek megfelelően történik. Ha nem teljes érték állittatott be az *összesen* rovatba, természetesen a kártérités is bármelyik épületrészben szenvedett tüzkár alkalmával, csak a feladott összérték arányában történhetik. Mivel pedig ez az összesített értékelés sajnos a legtöbb helyen a mai értéken jóval alul történt, — hisz van egyház, melyik akár ugy, akár igy csak tizednyi értéket állitott be, — a revizió az „összesen" való értékbevallás mellett is szigorúan keresztül viendő.

Jól tudjuk, hogy egyes helyeken, az egyház sulyos anyagi állapota miatt, takarékoskodni akartak, mondván, hogy nem volt s ezután sem fenyeget tüzveszély. Pedig esetleg néhány fillérért, vagy pengőéért ezreket dobtak oda áldozatul. Ez a helytelen takarékoskodás annál kevésbbé indokolt, mert a Gazdákkal kötött új szerződés szerint a díjtétel jóval kevesebb a réginél, ugy hogy a *legtöbb esetben teljes értékü becslés mellett is alig kellene többet fizetni, mint eddig.*

Kevés azoknak az egyházaknak száma, melyek a bevallást az egész épület mai teljes építményi értékére tették s az erre vonatkozó rovatot töltötték ki csupán. Az ilyen biztositás kiterjed az épületeknek összes földszintfeletti részeire. *A legnagyobb megnyugvást az ilyen biztositás nyujtja, de ebben az esetben is csak akkor, ha tényleg a*

mai teljes építményi érték lett beállítva. Ilyen esetben teljes értékü a tüzkártérítés is. Ezen kivül ez a legolcsóbb is, mert a szerződés 6. pontja értelmében szilárd épitményeknél még külön 25 százalék, illetve 40 százalék építményi kedvezmény is adatik, mig a megelőző esetekben ez nem jár. Akik igy biztosítottak, aránylag jóval kevesebbet fizetnek, baj esetére teljes bizonyosságot szereztek, mig a többi esetekben a helytelen értékelés és beosztás miatt, nagy rizikót vállaltak magukra s aránylag többet is fizetnek.

Jóindulatulag figyelmeztetjük és kérjük az egyházak lelkipásztorait, presbitériumait, hogy felelősségük tudatában sziveskedjenek elővenni az értékbevallási iveket s a fenntiek értelmében vegyék az egész kérdést új tárgyalás alá. Ez a revizió ajánlatos azért is, mert az esperesi vizsgálatok alkalmával amugyis napirendre fog kerülni a kérdés, annál is inkább, mert a Püspök urak erre vonatkozólag utasítást adtak ki az esperesi hivataloknak. Jó lesz tehát előzetesen elővenni és letárgyalni a dolgot. Ahol a revizió mellett határoznak, ott erről részletes jegyzőkönyv veendő fel s az értékbevallási iv csatolásával mindkettő felküldendő az ORJÓ-hoz új értékbevallási iv kiállítása végett.

Az ingóságok értékbevallásánál sokkal kevesebb hiba történt, de azért jó lesz ennek is a felülvizsgálása. Szivesen küld az ORJÓ megkeresésre értékbevallási ivet is s ha szükséges, az egyes részletekre kiterjedő felvilágositást is, egyszóval mindent a legnagyobb készséggel és jóindulattal megteszünk, csakhogy minél pontosabb, az egyház jólfelfogott érdekeinek megfelelő legyen a biztosítás. Erre, amint már rámutattunk, annál inkább kell törekedni, mert az új dijtételek mellett változtatás esetén is a biztosítási dijban alig fog előállani különbség. Hogy pedig mindez ékesen és rendben történjék, kivánatos komoly áttekintése a szerződésnek, püspöki körlevélnek, a bevallási iven lévő utasításnak és az e tárgyban megjelent ORJÓ közleményeknek.

Egerházy Lajos
ORJÓ igazgató.

A Királyhegy tájékáról.

(Folyt. és vége köv.)

Élt Gáván az én gyermekkoromban egy Rakovszky Dániel nevü öreg úr, aki Kossuth Lajosnak volt kortársa és ifjúkori barátja. Az öreg Rakovszkynak egyetlen unokája velem gyermekeskedett.

Mindenuap átjártam az öreg úr portájára, ahol a csűrben egy régi faragószéken faragcsáltunk.

— Nem tudtok ti semmit — mondogatta ilyenkor az öreg Rakovszky. — Kossuth Lajos tudott csak ezen a faragószéken dolgozni. Finom, könnyü keze volt. A kuglibábut is kifaragta egykettőre.

S ebben az időtájban adtak fel engem a helybeli elemi iskolába. S amikor a nagyobb gyermekeknek feladta a tanító ezt a kérdést: Ki volt Kossuth Lajos? — emlékszem jól, hogy nagy csend támadt az iskolában.

Persze én, mint aki már hallotta hirét Kossuth Lajosnak, kezemet feltartva, jelezni kivántam mondanivalómat.

— Na látjátok — mondá a tanító, — ez aztán okos fiú. Lefőzi a nagyobbakat.

— Hát mondjad csak fiam, — kérdé tovább, — ki volt Kossuth Lajos?

— Kerékgyártó! — válaszoltam szaporán.

— Szamár vagy fiam, — mondá a tanító. — Kossuth Lajos volt a nemzet megmentője, megszabadítója.

Pár év mulva aztán felkerültem én is Patakra. S minden március 15 én ott láttam az imaterem szószékén, babérkoszorúval övezetten, Kossuthnak a turini nagy remetének öregkori arcképét. S az arckép mellett a főiskolai kántust, amint énekelte:

Tavasz elmúlt s a rózsának
Lehullott a szép virága;
— — — — — — —

A kántus persze nagy komolysággal, áhitattal végezte feladatát minden ilyen alkalommal, mert hát a szószék mögül reájuk figyelt az egész tanári kar. Mitrovics Gyula, Radácsi György, Nagy Gusztáv, Warga Lajos. Szinyey Gerzson, Szinyey Endre, Kérészy István, Zsoldos Benő. Szivós Mihály, Kovácsy Sándor. Buza János, Makláry Papp Miklós s a többi professzorok.

Hol vannak ezek az idők!? Hol vannak a régi professzorok?

Letüntek az élet szinpadáról, emlékük azonban ma is él. S örökké élni fog. Mert ha valakire, reájuk vonatkozik elsősorban Dániel próféta könyvének ezen igazsága: Az értelmesek pedig fénylenek, mint az égnek fényessége; és akik sokakat az igazságra visznek, miként a csillagok, örökkön örökké. (Dániel 12:3.) *Baráth Imre.*

Heinrich Suso Waldeck

Egy régi meséskönyv

Mókás-komoly hirnök, nagy szó-vajákos,
száz busa lombú, suttogó csodát hoz:
Mondd el, mit a szeszély agyadba lop,
káprázatos? ne gondolj véle: mondd!
Hitető Hazug, rád úgy hallgatok,
mint gyermek, mint bolond.

Görcsben ráng a jelen, szalad;
megáll s kettéreped —
sok századnyi hosszú álomszalag
tarkán felémlebeg.
Lám, régi életemet elhagytam, el
s rám új élet kacag:
Egy kósza, elvesztett világ, amely
igazán igazabb.

Tettek bozótja! Kaland-rengeteg!
Igazság fénye! Végzet gyilkos ölyve!
Önmagamat látom, mint gyermeket,
szörnyet és királyt lépdelni a tükörbe.
S rám visszanéz gonosz és jobbik énem,
tréfám, tervem, agyrémem és reményem.

Képes Géza fordítása.

IRODALOM

Barth Károly és Révész Imre: Az egyház jelene és jövője. *Barth* Károly: Isten kegyelmi kiválasztása. *Vasady* Béla fordítása. „Kérdések és feleletek" c. függelék. Fordította dr. *Nagy* Barna. Az Igazság és Élet füzetei (9. sz. és 8. sz.). Városi nyomda. Debrecen. Az előbbi füzet ára 80 fillér; az utóbbié 1 pengő.

Barth Károly két ragyogó értekezést írt magyarországi és erdélyi előadói körútjára. Az egyik *Volkskirche, Freikirche, Bekenntniskirche* cimmel az *Evangelische Theologie* 1936. évi novemberi füzetében jelent meg azzal a megjegyzéssel, hogy ez az értekezés Sárospatakon, Budapesten és Pápán tartott előadás. Ezt fordította magyarra *Révész* Imre *Népegyház, szabadegyház, hitvalló egyház* cimmel. A füzetben (Igazság Élet és 9. sz.) közölt második előadást Barth Károly Budapesten tartotta a dunamelléki egyházkerület lelkészi továbbképző tanfolyamán, 1936 október 9-én. Ennek a füzetnek harmadik előadása a *Révész Imréé*. Címe: *Az egyház és állam viszonyának várható alakulásairól.* Az Országos Református Theologus Szövetség debreceni konferenciáján, 1936 június 19-én tartott előadás.

Az Igazság és Élet második (8. számú) füzete eredeti szövegében a *Theologische Existenz heute* 47. sz. füzeteképen jelent meg. Magyarra dr. *Vasady* Béla és dr. *Nagy* Barna fordította.

Az értekezések megjelenése nagy nyereséget jelent magyar theológiai irodalmunkra.

Annyival inkább, mert a Révész Imre fordítása kiváló, sőt bravuros munka, amely fölényes biztossággal győzi le, a fordítói hűségtől egyáltalán nem térve el, a Barth magyarul való visszaadásának nem közönséges nehézségeit. Növeli a kis mű értékét az is, hogy Révész Imre eredeti jegyzeteivel van ellátva. Ezek a jegyzetek nem belebeszélések a szövegbe. Nem akarják azt kiegészíteni, pótolni, vagy elnépiesíteni. Ezek a jegyzetek az eredeti szöveg fejtegetéseivel egyenlő értékű, a tárgyra vonatkozó gondolatokat tartalmaznak. Pompás együttdolgozást jelentenek Barth Károllyal.

Jó szolgálatot tett Vasady Béla is, hogy magyarul is olvashatóvá tette a református hitünk szempontjából az előző füzet témájánál ma nálunk még aktuálisabb és egyetemesebb érdekű témát, az *Isten kegyelmi elválasztásairól* szóló tan fejtegetését.

Azonban az ő fordításához, bár az különben a szakember munkája, már több szó fér. Ez már érezhetően osztozik a mindenkori fordítások szokványos sorsában. Megmaradt idegenszerűnek. Friss életet nem lehel. Gondolatai igazi súlyukat a csinált forma miatt el-elveszítgetik.

Megjegyzéseket hív ki.

Kisjelentőségű volna, hogy pörsenések vannak a fordítás arcán. Igy előfordul: 1. egyesszámú főnévre többes számú vonatkozó névmás (7. lap 1. sor: „Ama számos bibliai *hely közül, amelyek* . . .)";

2. többes alany, sőt alanyok után az állítmány egyes számban van (17. l. alulról a 6. sor: „Jézust nem a természeti *képességei, vagy egyéni teljesítményei* . . . *tette* emberileg méltóvá arra, hogy azzá a valakivé lehetett, akivé lett);

3. sok után többes szám (8. l. 6. sor: „*sok* . . . *helyek* szerint).

4. Már jelentékenyebben esik a mérlegbe *számos önkényes kihagyás* az eredeti szövegből, még úgy is, hogy az a pontos értelem rovására megy. Pl. az értekezés legelső mondatában szembeszökik a szövegnek majdnem könnyed, szinte elnéző kezelése. Vasady fordítása igy hangzik: „Ama számos bibliai hely közül, amelyek közvetve, vagy közvetlenül az isteni „eleveelrendelésről" és „kiválasztásról" szólnak, **tudtommal csak egyetlen egyről állítható** az, hogy e fogalmat ténylegesen önálló jelentőségre juttatja. Róm. 9: 11—13. versére gondolok."

Ezt így egyetlen dogmatikus és egyetlen biblikus sem hiszi el Vasadynak. — De még Barthnak sem. De Barth nem is ezt állítja. A fordításból kimaradt az eredeti szöveg 4. lap 4. sorában lévő szó: „allenfalls". Tehát Barth szerint: csak egyetlen egy olyan bibliai hely van, amelyről: *kétségtelenül* (ahogy többször használja ezt a szót Vasady anélkül, hogy az eredeti szövegben volna — értelem szerint azonban helyesen), vagy: *feltétlenül*, vagy: *mindenesetre* állítható az, hogy a predesztináció fogalmát ténylegesen önálló jelentőséghez juttatja.

Ez az értelem már más. A szövegnek pontosabban megfelel.

5. Sűrűen fordulnak elő: *betoldások.* Ezek a fordítást néha parafrázisnak tüntetik fel. A fordító magyarázatát viszik be a szövegbe. Olyanok, mintha a Shakespeare szövegébe betoldana a színjátszó művész. Ezt büntetik még a legnagyobb művésznél is. Hangsúly hibák is következnek belőle.

Pl. a 7. lapon alulról a 9. sorban — amikor előbb *világosan* kifejezve arról volt szó, hogy a predesztináció tana más hittételek *magyarázatául szolgál*, Vasadytól következik ez a mondat: „*Öncéluságának tehát soha sincsen jogosultsága*". Ez lehet Barth szerint is helyes, de *az ő szövegében nincs meg.* A csak magyar szöveget olvasó előtt ez a betoldás alkalmas a predesztináció tana jelentőségének csökkentésére. Kissé élezve a dolgot, valami kétes és gyanus illetőnek látszik a predesztináció tana. A Vasady fordításában az isteni elővégzés a predesztináció tanára nézve ugyanaz, mint Ézsaura. Mindkettő: *szolgaságra rendeltetett.* Vasady ugyanis ezt a kifejezést: dienende Stellung, azaz a predesztináció azt a *szolgálatot teszi*, hogy magyaráz, a Barth egyszerű képes kifejezését tovább hypostazálva, sőt perszonifikálva igy adja vissza: A predestináció tanának: „el kell tűrnie azt, hogy szerephez csakis mint önállótlan, *szolgaságra rendelt* . . . merő magyarázati eszköz juthat" (l. a 8. lap alulról a 11. sor; Ézsaura 7. l. 9. sor).

6. Hosszú mondatok feloldásánál, — a feloldást természetesen nem kifogásoljuk — gyakran megtörik a gondolat vonalvezetése, csökken az érvelés erélye, lazul a Barth nagyszerű kompaktsága. Több mondat úgy hat az eredetivel össze-

mérve, hogy a Barth gondolata, az ő tegzéből mint a nyil, pompás kezdőerővel kiröppent. A mondatok feloldása közben megállt. Sőt az erdőben egy kicsit le is ült és azután repült ujra. Amikor alanycsere történt, — erre is van eset, — akkor meg ugy tünik fel, mintha valamelyik falevél repülne tovább a nyil helyett. Pl. a 15. l. alulról a 11. sortól kezdve,

Barth azt fejtegeti, hogy a *tapasztalás* nem forrása az isteni elővégzésről szóló tannak. Jön ez a mondat: „Ha egyszer a predestináció tan bibliailag és egyházilag megalapozott igaz tan akar maradni, akkor éppen az ily emberi tapasztalatoktól fütött indulathullámok szabad prédájául sohasem dobhatja oda magát. *Theologiai ismereteinket az ily indulatokból sohasem merithetjük.*" Az eredeti szöveg (l. 12. lap) csak ennyit mond: „Theologische Erkenntnis ist ihr (t. i. a tapasztalatból, — tehát nem a tapasztalatokból és nem az *indulatokból*) ja doch nicht zu entnehmen." Gondolatmegállás és alanycsere történt. A tapasztalat szó helyett az indulatok szó repült tovább.

7. Többször élüktől megfosztva látjuk a Barth jellegzetes közbevetett mondatait, ha azok később külön, önálló mondatok formájában jönnek vissza.

8. Tárgyi hiba is fordul elő a szöveg indokolatlan mellőzése következtében. A 33. l. alulról a 20. sora ezt mondja: „A Jézus Krisztusban való kiválasztás annyit jelent, *mint magunk felett elismerni annak uralmát,* aki magát adta érettünk." Ez merő intellektualizmus. A Barth szövege (31. l. 16. sor) ezt mondja: „Erwählung in Jesus Christus heisst Aussonderung zur Unterwerfung unter der Herrschaft dessen, der sich für uns dahingegeben hat."

Nem szabad elhagyni, hogy a Jézus Krisztusban való kiválasztás *olyan elkülönittetést jelent,* amely *alávet* Annak uralma alá, aki saját magát adta érettünk.

9. Egyes szavakat illetőleg pontosabb volna a fordítás, ha a Geheimnis szó nem: *tény* (l. 17. l. alulról a 19. sor). Luft machen nem: *megszellőztetni* szóval adatott volna vissza (15. l. alulról a 13. sorban ez a mondat: „A theologia mégsem azért van, hogy abban és azon keresztül a tapasztalatilag még oly jól megalapozott értékítéleteinket *megszellőztessük*", nyilvánvalóan nem megszellőztetésről — panama, vagy moly veszély miatt — akar beszélni, hanem arról, hogy: értékítéleteinket levegőhöz juttassuk, vagy: azokat érvényesítsük, vagy: azoknak tért engedjünk).

Mi a fordításnál bizony azt szerettük volna, hogy ami Barthot annyira jellemzi: a tömör erő, a szinte döbbenetes mélység és újszerűség — a nyelvezetben és dialektikában is, a kristályos tisztaság és a szikrázóan élő, a forró, duzzadó és meleg élet a fordítás irásművészetében is egy barthi mű tündökletességével adatott volna vissza.

Dr. Nagy Barna szöveghű, minden pretenziótól mentes, a barthi gondolatot maradéknélküli teljességében visszaadni törekvő és közvetlen, egyszerű természetességgel visszaadó, életteljes fordításával Barth Károly hivatott magyar tolmácsolójának mutatkozik. Nála is van már az 1. kérdés és feleletben egy *félreérthető* kitétel. 35. l. alulról a 8. sorban:

„Ez a név (t. i. *lutheránus* egyház) csak szimptomája annak, hogy tulságosan hozzákötötte magát az ember Lutherhez." Itt az eredeti szövegben nem általános alany van. Az egyház szó az alany. Nem általában az ember kötötte hozzá magát Lutherhez, hanem az egyház Lutherhez, mint emberhez.

„Sie (nämliche die lutherische *Kirche*) hat sich — und ihr Name ist nur ein Sympton dessen, — viel zu grundsätzlich gebunden an den Menschen Luther" (33. l.). Vagy az irásjel felteendő.

Bármilyen szolgálatot tett azonban Vasady Béla, hogy az Igazság és Élet füzetei közt megjelenttette a Barth Károly sárospataki tanári székfoglalóját, az egyébként dicséretes agilitású szerkesztőt és kiadót szerkesztői és kiadói ambiciója e székfoglaló kiadásával — illetékes felszólítás után is — annyira elragadta, hogy ellene már kifogást emelünk. Sárospataki főiskolánk abban a kedves megtiszteltetésben részesült, hogy Barth Károly fényes szellemű székfoglaló értekezését a főiskola körében, meleg ünnepi érzelmeket váltva ki, megtartotta. Főiskolánk tradiciója, hogy a székfoglaló értekezéseket általában — olykor súlyos anyagi áldozatokkal is az Értesítőben kiadja. Vasady Bélát a főiskola iránti szeretete és hűsége sem tartotta vissza attól, hogy ezt a székfoglalót ne ő adja ki. Mindenfelé azt mondják, hogy Vasady nagyon ügyes volt. De reánk az ige tartozik: Charitas non est ambitiosa (I. Kor. 13:5.).

Ha Barth magyarországi útjával végzett szolgálatára hivatkoznék valaki, óvakodni kell attól, hogy itt valami monopolizálásféle fejlődjék ki. A szellem nem ismer monopoliumot.

Kifogást emelünk pl. az ellen, ahogy Vasady Béla az Igazság és Élet 2. számában Barth előadói körútjának ismertetésével a *Népegyház, szabad egyház, hitvalló egyház* c. székfoglaló értekezés egyik gondolatát nekünk tolmácsolja, illetve reánk alkalmazza. Helyesen kiemelve azt a barthi gondolatot: „*az egyház legyen és maradjon egyház,* a maga eredhető forrásából legyen újra, meg újra egyház" (63. lap), . . . „ne engedjük, hogy ünneprendezésre használt dísztérré változzék." Eddig Barth. Most mondja Vasady: „*Különösen ez utóbbi figyelmeztetést vonatkoztathatjuk magunkra: a római egyház körmeneteit nem egyszer mi is ellensúlyozni próbáljuk tömegek megmozgatásával.* Ilyenkor mi is *dísztérré* tesszük az egyházat" (74. l.).

Arra kérem Vasady Bélát, kérdezze meg Czeglédy Sándort, hogy amikor a Keresztyén Család megindításakor tömegeket mozdított meg, nem ámulva látta-e meg tömegeinkben Isten szent lelkének általunk nem ismert és nem általunk végzett munkáját? Nem fognak-e hasonló bizonyságtételt tenni országos presbiteri konferenciáink fenséges tapasztalatairól Szabó Imre és Csikesz Sándor, az SDG kollégiumok virágvasárnapi összejöveteleiről, az egyes vidékek KIE gyüléseiről, országos ref. theológus ifjúságunk évi táborozásáról dr. Kováts J. Istvánék, dr. Sebestyén Jenőék, Dobos Károlyék és egyes theol. professzorok, amint ezekről a tudósítások emléke a református szivekbe elraktározva él. Nem is említve Ravasz László tündöklő megnyilatkozásait.

És volna-e valami nagyobb kegyelem reánk annál, ha tömegeinket, mint Isten népét beláthatatlan seregben talpra tudnánk állítani egyetlen jelre Krisztus ügye mellett? Az evangélium mellett.

Ne akarjunk itt azért mechanikus, sőt téves applicatio-val bénítani és gyöngíteni.

A mi tömegeink megmozdításával az egyház nem dísztér lenne, amint az óvás hangzik, hanem grandiózus szentély, amint — hisszük — Barth is tanítja.

A dogmatikusok ugyan hamar fölibe kerekednek a historizmusnak, de hadd idézzem Vasady emlékezetébe, hogy amikor kiemelte Barth felfogását: „Az egyház legyen és maradjon egyház", nem feledte-e el, hogy egy évtizednél már több ideje éppen ilyen határozottsággal és elegyítést nem tűrő módon proklamálta ezt a tételt egyházi működése alapjául: *Makkai Sándor.* És ő utána annyian mások.

És ha már az Igazság és Élet 2. számának e cikkénél, a Barth előadói körutja sárospataki ismertetésénél járunk, nem illeti-e a vezető és tolmács Vasadyt felelősség, (tehát: *csak kérdezzük és nem állítjuk),* hogy Barth Sárospatakon — „a falumunka, a cserkészmunka, a leventeképzés, a munkatábor, általában a gyakorlati képzés nagyszerű energiatelepén", (amint Vasady írja), esetleg „kettős dilettantizmusra"-ra gondolt?

Vonjuk ki legelőször is Barthot a kérdésből. Vasady tudósításából ugyanis az derül ki, hogy itt a Vasady Béla „kettős dilettantizmus" és „háromszoros dilettantizmus" kitételében formulába rögzítve az ő saját, a theológiai oktatás és lelkészképzés reformjára vonatkozó felfogásáról van szó. Kettős dilettantizmussá élezi azt a feltogást, amely a theol. oktatási idő 4 éve alatt gyakorlati munkákat is végez, háromszoros dilettantizmusnak bélyegzi azt, ha a segédlelkésznek még tanítói oklevelet is kell szereznie.

Barth *éleslátása* az, amit Vasady kiván —, hogy „négy esztendőről öt esztendőre kell meghosszabbítanunk lelkészképzésünk időtartamát (74. l)." (Vonjuk ki Barth Károlyt tehát határozottan a kérdésből, mert nem imponálna az olyan éleslátása, amit már mi is 1924-ben megláttuuk és letárgyaltunk (l. a 32. sz. konventi határozatot) és nem volna igazi barthi reform az öt évre meghosszabbított theol. tanfolyam, amelyet egyetemes konventünk már tényleg elvileg elfogadott: lásd konventi jkv. 105/1934. szám. Nem volna barthi reform 6, sőt 7 évvel sem, t. i. csak időmeghosszabbítással.

És térjünk vissza a kettős dilettantizmusra, amelynek még a feltevése ellen is teljes lelkével kellett volna tiltakoznia Vasady Bélának, mint volt sárospataki theol. tanárnak és magyarországi theol. professzornak, ha *felületesen, tévesen és meggondolatlanul* valaki azt mondaná.

Hiszen Sárospatakon nagyon világosan és minden kétséget, homályt, zavart, bizonytalanságot, kapkodást, kisérletezést kizáró módon disztingváltak. Mi azt hirdetjük, tanítjuk és gyakoroljuk, hogy falumunka, cserkészet, leventeképzés és munkatábor mindenféle theológiai főiskoláktól mentesen és függetlenül van. De ezek nevelési alkalmak, nevelési tényezők, nevelési eszközök és bizonyos tekintetben életformák. Ezekben a kor lelke lüktet. A kor lelke él.

Sárospataki theol. akadémiánk az Ige parancsát érezte, hogy ezekbe a formációkba az Igét bevigye. Az Igét a falu, a leventeügy, a cserkészet és a munkatábor életébe. Azért, hogy Isten igéjével átteremtse ezeket a formációkat. Hogy például a munkatábor is necsak a faj, vér és verejtékes munka közössége legyen, hanem Isten gyermekeinek közössége. És amit e nagy nevelő eszközök megismeréséből áldásul megtapasztal viszont a theológus, az minél alkalmasabbá tegye őt ez életközösségekbe számtalan csatornán beviendő Ige szolgálatára. Amikor tehát egész grandiózitásában élővé lett theologiai akadémiánkon az Ige és annak szolgálata; az Ige megismerése, tanulmányozása és szenvedélyes kutatása, valamint halogatást, habozást nem ismerő és külsőséges, mechanikus szabályokat nem váró aktiv munkába lendülése, Isten kegyelmes utmutatása és áldott vezetése mellett. — hogy lehetne itt fejcsóválgatva beszélni „kettős-dilettantizmus"-ról. Amikor egyetlen szent öröm: Istent ismerni és szolgálni cserkészetben, nemzetvédelemben, munkatáborban s az élet minden területén.

És azt gondoljuk, hogy téved Vasady Béla, amikor e gyakorlati munkákkal szemben felveti, vajjon a rendelkezésére álló négy esztendő alatt lehet-e és tanácsos-e ezeknek a feladatoknak a *megoldására* vállalkozni? Hiszen itt más feladatok megoldása a theologusra nézve nincs. Azok a munkák öncéluvá a theologusra nem lesznek. És soha nem lép falumunka, cserkészet, leventeképzés és munkatábor a theologia helyére. Ezek nem lesznek theologia pótló tényezők. A ma világába azonban áradhat ezek, mint eszközök igénybevételével az isteni élet.

Nem elveszítjük az időt és életet, hanem felhasználtuk és megnyertük. Nem a kettős dilettantizmus veszélye lépett elő, hanem az marad kétszeres, sőt örök dilettáns, aki az Ige életének ez aktivitásába be nem lépett.

Vasady Béla azt irja, hogy „Barth nem vonja kétségbe a gyakorlati képzés e munkaágai kifejlesztésének jelentőségét és szükségességét," mi is azt gondoljuk, mert különben — Barth iránti minden tiszteletünk mellett: *Istennek engedelmeskednénk inkább, mint embereknek.*

Mi azt valljuk egyébként, hogy Barthnak, ha neki nyilatkoznia kellene, teljesen igaza volna. Őt itt nem teljesértékűleg képviselik.

Bátran felhozhatta volna Vasady a tanítói oklevél megkövetelését is Barth előtt. Barth mint előkelő idegen nem merészelte volna legfőbb tanügyi hatóságunk, az egyetemes konvent intézkedését dilettantizmussal vádolni.

Vasady Béla se tegye. Legyen meggondoltabb, mert nyilatkozataiban még nagyon a felszínt karcolgatja, a kérdés méiyéig nem nyul le. Külsőségeket reklamál.

Hiszen többször kifejezésre juttatta egyetemes konventünk, hogy a lelkészképzés alapjául elsősorban azt a lelkipásztori nevelői ismeretet, belátást,

továbbá lelkületet, készséget és gyakorlottságot teszi, amelyről Dr. Makkai Sándor az Igazság és Élet 2. számában klasszikus tanulmányt írt. A lelkipásztorról, mint pedagógusról. Az ige pedagógiájáról. A magyar református egyház lelke szólalt meg a Dr. Makkai Sándor írásában.

Lelkészképzésünk és lelkésznevelésünk reformja keresztül ment, ha ez a lélek él és hat főiskoláinkon, még ha a theologiai tanulmányi idő tartama egy vagy két év volna is.

Dr. Marton János.

IFJÚSÁGI MUNKA.

Februhár hó 2-án tartotta szeretettvendégséggel egybekötött tagavató ünnepélyét az Egri Baltazár Dezső Református Keresztyén Ifjusági Egyesület. Jelen volt a református egyház lelkésze, Paulik Béla, Garam Lajos evangélikus lelkész, Sándor Ernő ref. v. o. lelkész, a református és evangélikus egyházak számos híve és a római katholikusok közül is többen, ugy, hogy a tágas gyülekezeti terem teljesen megtelt.

A műsor legkiemelkedőbb pontja Dobos Károly konventi lelkész, a K. I. E. titkárának „Utravaló nélküli ifjúság" cimen tartott előadása és az egyesület tagjainak felavatása volt. Hajdu Imre az egyesület multjáról tartott beszámolót. Bertha Irma szavalata és Nemcsik Ödön ref. kántor harmóniummal kisért énekszólója nagyban növelte a műsor szépségét és változatosságát.

Nem várt ritka élvezetet nyujtott a közönség számára Fabó Erzsébet — a tiszanánai községi biró és presbiter atyánkfia leányának — mindenkit magávalragadó szavalata és saját költeményeinek felolvasása által. E költemények a hivő lélek megragadó szépségét tárják fel.

A noszvaji Ifjusági Egyesület tagjai is résztvettek az ünnepélyen Bertha Barna s. lelkész vezetésével. Részükről Kaló Vilmos ifjusági egyesületi elnök üdvözölte az egri Ifjusági Egyesületet, Balázs Béla pedig az „Uj Zsoltár" c. költeményt szavalta. A lélekemelő ünnepélyt kedves családi közösséggé tette a szeretettvendégség, melynek háziasszonyi tisztét egri egyházunk hölgytagjainak egyrésze minden dicséretet megérdemlően töltötte be.

Nagy András s. lelkész bibliamagyarázata, imája és a XXV. zsoltár eléneklése zárta be ezt az áldott együttlétet, ahol tényleg „mindnyájan eggyé" lettek az Ur Jézus által, kicsinyek és nagyok, szegények és gazdagok egyaránt és mi hisszük, hogy a jelenvoltak mindnyájan szivükön fogják viselni az Egri Baltazár Dezső Református Ifjusági Egyesület sorsát.

N. A.

HIREK

— **Farkas István püspök és Farkasfalvi Farkas Géza egyházkerületi főgondnok** február hó 14-én Sárospatakra érkeznek, hogy a főiskolában és testvérintézetében, a ref. tanitóképzőintézetben hivatalos vizsgálatot végezzenek.

— **Egyetemes tanügyi bizottság** 1937. évi március hó 17. napján 9 órai kezdettel ülést tart.

— **Tanulmányi felügyelői megbizatások.** A sárospataki ref. gimn. tanárikarából a vallás- és közotatásügyi miniszter a miskolci tanker. kir. főigazgató előterjesztésére a miskolci tankerület területén müködő középiskolákban a magyar nyelv s irodalom tanulmányi felügyeletével *Novák Sándor* ref. gimn. igazgatót, a történelem tanulmányi felügyeletével *Tárczy Árpád* gimn tanárt, a természetrajz tanulmányi felügyeletével *Hallgató Sándor* gimn. tanárt bizta meg.

— **Csendes napok tartására** a gimnáziumban, febr. 5—7-én Fónyad Dezső, dr. Morvay István S. D. G. missziói lelkészek főiskolánkba jöttek. Isten tegye áldottá az ifjú lelkek között végzendő munkájukat!

— **Györy Kálmán** erdőhorváti lelkipásztor febr. 7-én Szerencsen a „Hegyalja" irodalmi estjén költeményeiből olvas fel.

— **Gr. Haller Gábor** budapesti segédlelkész febr. hó 3-án a Budai Ref. Egyházközség gyülekezeti termében előadást tartott „Szélsőséges irányzatok és a keresztyén ember" cimmel. Az előadásról a *Pesti Napló* ad bő tudósitást.

— **A sárospataki ref. egyházközség ovodája** febr. 8 án ujra megkezdi a munkát.

— **Téli táborba** vonult Kovácsvágás hegyei közé dr. Szabó Zoltán teol. tanár és Szabó Lajos missziói lelkész, parancsnokok vezetése alatt nyolc „Timótheus"-öregcserkész: Baksy István s. lelkész, Tussay János, Rózsai Tivadar, Siposs Zoltán, Szilágyi István, Hazagh Mihály, Torró Zoltán és Istók Miklós teológusok.

— **Képes Géza** jelen számunkban közölt forditását multkori előadásában olvasta fel a modern lira tépettlelkűségének illusztrálására.

— **Az angolinternátus diákcsereakciója.** *Szabó* Gyula angolinternátusi igazgató bizonyára nagy érdeklődésre számottartó diákcsereakció megrendezését készíti elő. Ennek keretén belül készségesen szolgál felvilágositással és utbaigazítással mindazoknak a szülőknek és érdeklődőknek, akik gyermekeiket a nyári szünidő alatt angliai tanulmányutra, cserkésztáborozásra szeretnék küldeni. De az angol nemzeti diákszövetséggel való összeköttetése révén közreműködik abban az irányban is, ha a szülők a nagyvakációban diákfiúk mellé angol diákot szeretnének fogadni játszótársnak.

— **Hangversenyt** rendez a sárospataki református tanitóképzőintézet február 13-án este 8 órai kezdettel, amelynek gazdag és szinvonalas műsora biztosítja a nagyközönséget arról, hogy ezen az estén ismét páratlan zenei élményben lesz része.

Szerkesztői üzenetek. K-cs J-f. Tömérdek számot kell előfizetés nélkül adni a mi szerény költségvetésünk mellett. De felvilágositására megküldöm nekik a lapot. F-ő L-ó. Jön. A hireket is rendszeresen kell beküldeni. Ezt üzenem annak is, aki erre nem is gondol.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 7. szám. Sárospatak, 1937 február 14.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Dr. Szabó Zoltán:* A tanítvány kicsiny — a Mester nagy. — *Dr. Gulyás József:* Tanulóink részvétele az iskolai ünnepélyeken. (Folyt. és vége köv.) — *y. r:* Az erdélyi püspökszentelés. — Meghívó lelkészi és tanítói konferenciára. — Az egyházkerületi néplap munkatársaihoz. — Hirek. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

A tanítvány kicsiny — a Mester nagy.

(Irásmagyarázat-vázlat a theologia csendes-napjára.)

Alapige: I. Kor. 1:25—30.

A keresztyénség és világ közti alapvető különbségek egyike abban van, hogy a világ élete zajos, lármás, a léleké csöndes, szinte észrevétlen, talán éppen azért ellenállhatatlan. Ha a szavak tömegével és hangerejével mérnénk a dolgok értékét, akkor a legnélkülözhetetlenebb a legjobban reklámozott árúcikk, legfontosabb a napipolitika, melyről legtöbbet írnak az ujságok. Azonban, ha erőket keresünk, melyek többek az izom és agy erejénél, ha életünk, tehát lelkünk legdöntőbb kérdéseire keresünk választ, mint Illés próféta, a Lélek halk és szelid szavában találkozunk *Istennel, ki a legnagyobb dolgokat a legkisebb eszközökkel cselekszi.* Ez a tétel, tézis, helyesebben antitézis jellemzi a mi Urunk Krisztusnak munkáját is. Jól mondja róla egyik ének a zsoltáríró szavai nyomán:

„Az Ur csodásan működik,
De utja rejtve van.
Tenger takarja lábnyomát,
Szelek szárnyán suhan.
Mint titkos bánya mélyíben
Formálja terveit,
De biztos kézzel hozza fel,
Mi most még rejtve itt."

A keresztyénségnek, benne a reformációnak, belmissziónak történetében mindenütt ennek a különös tételnek az igazságát látjuk: kicsiny kezdetek óriásivá nőtt folytatásait. Tizenegy egyszerű tanítvány, egy szegény bányászfiú, Francke négy tallér és tizenhat garasból lett árvaház-városnegyede. Williams György szobácskájából világmozgalommá növő ifjusági egyesületi munka.

Sőt a „világi" történetírás is rájött az u. n. szellemtörténeti irányban, hogy a történelem igazi mozgató erőit nem a külső történések lármás zajában, hanem a népközösségek lelkének elrejtett kamarájában kell keresni.

Egyházi, nemzeti, népi egységek szíve abban az elementumban dobog történelmüknek *minden felötlő életszakaszában*, melyben Krisztus a legkisebb eszközökkel a legnagyobb dolgokat viszi véghez.

***

A világban a Krisztus tanítványai mindig kisebbségben voltak. Eszközeik: nem az erőszak, mely mindenen aggály nélkül túlteszi magát; nem a pénz s annak bálványozásával együttjáró tétel, hogy minden és mindenki megvásárolható, ha megadják az árát; nem a bölcseséget álokoskodásokba csavaró filozófia; általában szinte teljesen hijával van ez a kisebbség mindannak, amit egyetemesen nagyszerűnek és nélkülözhetetlen kelléknek szoktak tartani: érvényesülésben, terjeszkedésben és hódításban.

Maga Krisztus teljesen távoltart mindent magától, aminek propaganda íze van. Amikor megváltói munkájának kezdetén felkeresi a világ fejedelme, a Sátán s arra akarja rábírni, hogy „szenzációs" nyitánnyal kezdje meg munkáját, nagy határozottsággal utasítja vissza s nem változtatja a köveket kenyerekké, nem veti le magát a templom ormáról. Kortársai ellenállhatatlanul a régi prófétai igére kell, hogy gondoljanak, mellyel Ézsaiás jövendőlt Ebed Jáhve felől: „Nem kiált és nem lármáz és nem hallatja szavát az utcán." (Ézs. 42:2.) Annál nagyobb lármát ütnek körülötte a világ emberei. A lejáratás összes eszközeit, cselvetéseit igénybeveszik. És igazi arcuk leálcáztatásától való félelmükben végül egy törvénykezési komédiában akarják rásütni, hogy a templomot akarja lerombolni Ő, akié minden templom.

Ebben a körülötte és ellene való zajgásban Krisztus csendes és néma. Fenséges hallgatással hallgat. De mikor a világi hatalom képviselője megkérdezi, hogy király-e csakugyan, Krisztus valóban királyi nyilatkozattal felel: „Te mondod. Az én országom nem e világból való." (Ján. 18: 36—37.) Az örökkévalóság mindennél nagyobb valóságát proklamálja itt a mulandóság látszaturalma felett. Az értékek átértékelését, melyeknek sorozatából áll mai alapigénk is.

Krisztus óta az ő kisebbsége bolondnak tartott, megvetett erőtelen eszközeivel a legdöntőbb tényezője lett a világtörténelemnek. Minden emberi többség legfeljebb csak az utolsóelőtti lehetőségekkel rendelkezik: a legutolsót, a döntőt azoknak kell átengedni, akik Isten közvetlen esz-

közei, „mert Isten bolondsága bölcsebb az embereknél."

Persze ezt a többség nem ismeri el. De hogy mégis a hívő kisebbséget tartja egyetlen komoly és veszedelmes ellenségének, mutatja az az emésztő gyülölet, nem egyszer féktelen üldözés és terror, amivel letiprására, kiirtására tör. Látszatnagyságuk ebben a szent kisebbségben megsejti az igazi nagyságot; innen van az az önző fanatizmus, mellyel nimbuszát, tekintélyét éppen a lélek emberei ellenében védelmezi leghevesebben.

Ez volt Krisztus és a farizeusok közti harc alapja, ennek párhuzamai húzódnak át napjainkig s az Igéből arra következtethetünk, hogy ez így lesz egészen Krisztus dicsőséges visszajöveteléig. Addig mindig kisebbségben lesznek az övéi, addig a többség mindig támadni fogja őket.

Nincs olyan évszázad — egy évtized is alig —, amelyben ne így történt volna. És ez a kicsiny sereg mégsem győzetik meg. Mikor ellenei az összes puskaporukat rájuk lőtték, az elhúzódó füstfelhőkből még fényesebben ragyog fel az az ige, mellyel már az őskeresztyén egyház vallotta győzhetetlenségét: „Az a győzedelem, mely legyőzte a világot: a mi hitünk!" (I. Ján. 5:4.)

Aki naplementéről beszél, tudnia kell azt, hogy ez egy kép, mely mögött nem valóság, hanem csalódás és tévedés áll: a nap sohasem megy le. A keresztyénség hanyatlásáról sem lehet sohasem beszélni, ha Krisztus igazi szent kisebbségére gondolunk. A tanítványok lehetnek gyöngék, megvetettek, semmibe se nézettek, *Urunk hatalmas,* Néki adatott minden hatalom mennyen és földön, ő lőn övéinek bölcseségül, igazságul, szentségül és váltságul, „hogy ne dicsekedjék egy test sem."

***

Mindezeket azért is mondtuk, hogy megszorítás és megalkuvás nélkül magunkra is alkalmazzuk. Krisztus mi köztünk is végbe akarja vinni egyszerű eszközökkel a legnagyobb dolgokat. Krisztusnak ez a munkája minden látó szem számára nyilvánvalóan jelentkezik főiskolánk életének utolsó két évtizedében.

Azonban Krisztusnak ez a munkája veszélyben is forog köztünk. Leginkább talán azért, mert sokan vagyunk ahhoz, hogy Krisztus igazi kisebbsége legyünk. Senki sem várhatja, hogy *általa* csodák történjenek, míg *benne* csoda nem történt: a ó ember naponkénti megöldöklése bűnbánat által és az új ember naponkénti megújulása kegyelem által.

Itt van valahol az oka, hogy éppen ezekben az időkben mintha az a kisértés fenyegetné ifjúságunkat, hogy theologizáljon az Ige mértéke alá és parancsa elé állás helyett, hogy hangzatos szavaink legyenek tettek helyett., illuzióink a szolgálat valósága helyett, teóriáink hűséges munka helyett. Elfelejtjük, hogy beszélni mindig könnyebb, mint cselekedni, s Krisztus első tanítványairól iratott könyv az „Apostolok cselekedeteiről" szól, nem pedig az életre és vérre menő szolgálatot pótolni akaró szócséplésről.

Pataki iskolánk kezdeteiben és történetében jellegzetesen a kicsiny eszközök iskolája volt. Százezres, milliós városok fényesen felszerelt, mindennel ellátott intézeteihez képest ma is meglehetősen az. Azonban csodák történtek, csodák történhetnek és kell, hogy történjenek itt, ha Krisztus kisebbsége az, amely a szegényes eszközökkel él, ha Krisztus szent, hivő közössége az, mely maga is mindenestül Krisztus élő eszközeiül használtatik.

Ezt szeretnők! Isten segitségével elsősorban nem egy két magános *hőst,* mások vállán magasba növő, kiemelkedő „nagyságot" szeretnénk itt formálni, hanem egy *hősies* pásztori nemzedéket, mely talán feltünésnélküli, — hétköznapokon is állhatatos, — csendes, de bátor, kitartó szolgálatokban szenteli oda magát élő áldozatul az őt eszközéül felhasználó Urának.

Szeretnők, ha a rátok váró munkamezőt is ebben a vetületben látnátok a csendes nap csendjében.

Nemzetünkben is egy kisebbség az, melyre a végső, elhatározó döntések várnak. S a nemzetnek ez a kisebbsége — nem annyira büszkeséggel, mint alázatra késztő felelősséggel valljuk ezt: jórészt a mi egyházunk területére esik. És tovább kell vallanunk: egyházunkon belül is — a keresztlevél-reformátusok nagy számához képest — egy kisebbségben, egy Krisztushoz és egymáshoz szorosan kötött kis seregben rejtezik jövendőnk magva: mint történelmünk folyamán sokszor, úgy most is.

Túl az elveszettek visszahozásának, az alvók felébresztésének köteles munkáján a lelkipásztori szolgálat szíve: ezzel a kisebbséggel együtt lenni engedelmes eszközzé Urunk hatalmas kezében.

Kérem az Uristentől, hogy közöttünk mennél nagyobb legyen az a kisebbség, amelyet az ilyen pásztori munkára szánt eszközül a mi dicsőséges Királyunk. Ámen. *Dr. Szabó Zoltán.*

Tanulóink részvétele az iskolai ünnepélyeken.

1. Az iskolai ünnepélyek célja.

Mióta iskola van, bizonyára mindig voltak olyan ünnepélyes alkalmak, mikor a növendékek letették az irószerszámokat, könyveket, vagy más taneszközeiket és összesereglettek, hogy valamely esemény vagy nagy ember emlékét megünnepeljék. Az ilyen ünnepélynek a célja tehát ez volt: bensőséges, ünnepi érzést ébreszteni, azt ápolni a fejlődő emberpalánták lelkében; éreztetni azt, hogy ők egy nagyobb vagy kisebb közösség tagjai, akik a multak emlékét és értékeit átvenni, megőrizni s később továbbadni tartoznak. Másodrendű cél csak az, hogy ilyenkor a szülők, távolabbról a nagyközönség társadalmát is bevonva, az ő lelkükben is igyekezzék az iskola ünnepi hangulatot kelteni. Távolabbi célja az ünnepélynek az, hogy az iskola és a külvilág közt kapcsolatot teremtsen. Még távolabbi cél, hogy az iskola, illetve annak szervei, bizonyos iskolai célok megvalósíthatása érdekében anyagi eszközökhöz jussannak. Legtávolabbi cél pedig az, hogy az iskola a közönséget mulat-

tassa, mint régen az iskolai szinelőadások idejében. Az ember ugyanis önző lény. Megtörtént velem, hogy egy szülőt iskolai ünnepélyre hívtam. Azt felelte: Majd csak akkor jön, ha az ő gyermeke is szerepelni fog. Ép ez okból léptetnek fel akkor, ha nagy közönséget akarnak, sok gyermeket, hogy minél több hozzátartozó eljöjjön és minél több jövedelem legyen.

Az iskolai ünnepélyeknek tehát legfontosabb jellemvonása az ünnepi hangulat-keltette nevelő hatás. Éppen azért arra kell törekednünk, hogy ezt a hallgatóságban, így az iskolák növendékseregébe, művészi teljesítményekkel (ének, zene, szavalat, szindarab) elérjük. Mivel a növendékek különböző értelmi fejlettségüek, ezért vetették fel már többen azt, hogy egy nagy közös ünnepély tartása, főleg az elemiben, nehéz; célszerűbb volna ehelyett az egyes osztályokkal külön ünnepélyt, úgynevezett osztályünnepélyt tartani, mert hiszen az egy-osztálybeliek a szorosabban összetartozó egység alkotói (Néptanitók Lapja 1931. 9. sz.). Szerintünk azonban sokkal nagyobb hatása van a közösségnek. Egyébként is a nemzet s az egyház különböző korú egyének társadalma és minden ünnepben van olyan rész, mely a gyermek figyelmét is, lelkét is meg tudja ragadni. Tehát nagyobb jelentőségű ünnepet együttesen kell tartani, kisebb jelentőségű megemlékezéseket lehet osztályonként is, így például a finn-ugor testvériség, Báthory István, takarékosság, stb. ünnepét.

Az iskolai ünnepélynek a megemlékezésen, az ünnepi érzés fölkeltésén, a nemes időtöltésen kívül még több nevelő hatása is van. Elvonja a növendékeket kevésbbé értékes időtöltéstől. A benne szereplők (pl. zenekar, énekkar, szavalók) begyakorlása időt vesz igénybe s ezt az időt ők jóra fordítják. A rákészülés közebb hozza egymáshoz tanárt és tanítványt. Rejtett tehetségek villannak meg. A növendékben kedv ébred a nemesebb foglalkozások iránt. Hozzászoktatja a nyilvánosság előtt való szerepléshez az ünnepély. Biztonságot kelt lelkében, csinosságot a taglejtésben. Ezeknek később, pl. Patakon a legációk alkalmával, nagy hasznát veszi.

2. Az iskolai ünnepek fajai.

Milyen iskolai ünnepélyekről lehet szó a magyar iskolákban általában s különösebben a pataki ref. főgimnáziumban? Erre a kérdésre válaszoljunk most.

Erre az állami rendtartás 58, a konventi rendtartás 143. §-a válaszol.

Vannak előírt, vannak szokás által szentesített s vannak egyes alkalmakkor tartott ünnepélyek.

Régebben több is volt. Előírt ünnepek voltak régebben ezek: Erzsébet-ünnep, április 11-ének, a koronázás évfordulójának megünneplése. A régebbi szavalókönyvek, például Vajda Gyula Ünnepi versek c. gyüjteménye, ezekre is ad szavalati darabokat. E hivatalos ünnepek aztán megszokottá lettek, lassan el is maradtak, legfeljebb az iskolai szünet éreztette jelenlétüket. Az ilyen iskolai ünnepeknek azonban nincs semmi értelmük. — Elrendelt ünnep volt 1906 óta a madarak és fák napja. Ez poétikus ünnep, lelki jelentősége is van, különösen nálunk, ahol mindkettőnek nagy ellensége a jövő reménysége, de nem vált általánossá. (Hivatalos Közlöny 1937. 2.; V. K. M. 7453/1936. szám.)

A szokás tette ünnepé október 6-ának, március 15-ének megünneplését. Ez állandósult, sőt az utolsó már hivatalos nemzeti ünneppé is lett.

Még két ünnep van szokásban a magyar iskolákban: az évnyitó és évzáró. Ezeken azonban a főszerep az igazgatóé. Az államfő nevenapján a ref. rendtartás 144. §-a nem ír elő szünnapot, de mi 1922 óta püspöki rendeletre megünnepeljük.

A vallási ünnepekről most nem beszélünk.

Alkalmi ünnep bőven akad: egy-egy nagy ember, egy-egy centenárium emléke, sok helyen az igazgató nevenapja, néhol (pl. Debrecenben a Kántus által ünnepelve) a jóltevők emléknapja, az iskola névadójának emlékezete stb. stb. bőven ad alkalmat a megemlékezésre.

(Vége köv.) *Dr. Gulyás József.*

Az erdélyi püspökszentelés.

Kedves és megtisztelő küldetést tejesitettünk dr. Benedek Zsolt konventi tanácsossal. Az erdélyi egyházkerület uj püspökének: Vásárhelyi Jánosnak vittük, felszentelése alkalmával a magyarországi református egyház konventjének és kerületeinek üdvözletét. Itthoni akadályok miatt csak szombaton, január 30-án este érkeztünk Kolozsvárra. Ezen a napon folyt le az egyházkerület ünnepélyes közgyűlése az alkotótagok csaknem teljes számu részvéte mellett. Ezen a közgyűlésen mondta el programmbeszédét az annakidején egyhangulag megválasztott püspök s választották meg az uj püspökhelyettes lelkészi főjegyzőt dr. Tavaszy Sándor theologiai tanár személyében. Talán mondanom sem kell, hogy egész kolozsvári tartózkodásunk alatt a gondoskodó, dédelgető szeretet melege ölelt körül. Az állomáson Mester Mihály gimnáziumi tanár, egyházkerületi tanácsos fogadott és vitt szállásunkra, a róm. kath. missziós nővérek nagyszerüen vezetett szállodájába. Vasárnap délelőtt tiz órakor kezdődött az ősrégi Farkas utcai templomban a püspökszentelő istentisztelet. Érdekes élmény volt maga a felgyűlekezés. A templomhoz torkolló utcán egymással szembenéz a jelenleg internátusnak használt régi kollegium s a tanári lakások, amelyek egyikéből indult el nagy életutjára Szilágyi Sándor történetíró. A templomba sereglő sokaság között feltünik Deák Ferencz kolozsvári lelkész, Tárkányi György ny. vallástanár, egyházközségi főgondnok, a püspök családja, hóstáti szép magyar arcu gazdák, kalotaszegiek, székelyek házi varottasban, asszonyok, leányok szép tarka rokolyákban, festői ünneplőben; dr. Boross György, a patriarcha koru unitárius püspök, aki már öt református püspök beiktatásán jelent meg; a szászok püspöki helynöke szürke prémes kabátban: Nikolé Colan g. kel. püspök, valamelyik székely kollégium

egykori jeles növendéke: Curea püspöki helynök, aki a zilahi református kollégiumban tanulta meg diákkorában a XC. zsoltárt; a római katholikus, evangélikus egyház, a katonaság, egyetem és a polgári hatóságok képviselete. A szentelési ünnepély rövid istentiszteleti résszel kezdődött. Rövid előfohász után Gönczy Lajos theologiai tanár olvasta fel a Zsid. 10. r. 38—11. r. 6. verseket, s mondott mélyenjáró bünbánati imát. Az imát a gyülekezet félhangosan mondta a lelkész után. Dr. Tavaszy Sándor főjegyző bejelentette a püspökválasztás eredményét, mire Moise Jenciu generálinspector, a kultuszminisztérium megbizottja felolvasta román nyelven a megerősítésről szóló királyi dekrétumot. Azután a főjegyző kivette a püspöktől a hivatalos esküt, Bajkó György legidősebb esperes pedig imádkozott a püspökért. Az esperesek éneke után a püspök letérdelt a helybeli nöszövetség által adományozott, kalotaszegi motivumokkal diszitett imazsámolyra. Főjegyző és az esperesek megpedig egy-egy bibliai igével megáldották és homlokon csókolták. Szentelési beszédet a püspök az I. Kor. 10. r. 1—14. verse alapján mondott. Az utolsó verset kétszer olvasta. Istentől kapta a felolvasott igét, amíg megválasztása döntő perceiben magánosan elmélkedett. Az ige alapján emlékeztetést, intelmet és vigasztalást szól a lelki vezérletére bizott népnek. Emlékezteti őket Isten megtartására, inti a kegyelem parancsaihoz való alkalmazkodásra; a gonosz dolgok kivánásától, a kényelemszeretettől, a bálványimádástól, engedetlenségtől leendő tartózkodásra, a bátor és hősies helytállásra, vigasztalja hűség jutalmával, Isten hatalmas pártfogásával. Személyes bizonyságtételek erőteljes megnyilatkozásaival záródott a szentelési beszéd. A szentelési ünnepély után üdvözlések voltak a püspök magánlakásán, azután pedig bankett. A rendezésben és tolmácsolásban jó szolgálatot tett Laár Ferencz lelkész, országgyülési képviselő, aki gyermekkorában szerzett román nyelvtudásának köszönheti, hogy olyan előkelő szerepet kapott a kisebbségekre bizony nem igen kedvező közéletben. Este a püspöki lak vendégei voltunk, az egyházkerületi főgondnokkal együtt. Próbaálló, nemes, nagy egyéniségek jóleső körében éreztük meg Istennek azt a nagy kegyelmét, amellyel arcának vonásait adja gyarló, sárból gyurt emberekre, a szellem és lélek nagy kincseit szórja jóformán minden egyebükből kifosztott nemzetekre. Vasárnap délután még az egyházkerület kórházát és diakonisszaképző intézetét tekintettük meg; megható és felemelő bizonyságait annak a régi, de örök igazságnak, hogy teher alatt nő a pálma. Hétfőn az uj püspök 16 lelkészt szentelt fel, mi pedig a házsongárdi temető történelmi nevei, égbenyuló siremlékei között emlékeztünk arra, hogy a mélységből szárnyak emelik, viszik, röpitik a lelket a magasság felé. *y. r.*

— **Theológusaink regőscsoportjának** Szerencsen, február 7-én a *Hegyalja* irodalmi estjén való közreműködéséért ragyogó szavakban juttatja kifejezésre elismerését és köszönetét a regőscsoport tanárvezetőjéhez, dr. Szabó Zoltánhoz irt sorokban a *Hegyalja Szerkesztősége.*

Meghívó

lelkészi és tanítói konferenciára.

Tiszáninneni egyházkerületünk elnöksége és a sárospataki theol. akadémia tanári kara 1937 április 1. és 3. napjain Sárospatakon lelkészi és tanítói konferenciát rendez. A konferencia a lelkészi és tanítói szolgálat közös alapjairól és feladatairól szól.

Erre a konferenciára a tiszáninneni, valamint a testvéregyházkerületek lelkipásztorait, felekezeti iskolai tanítóit és tanítónőit szeretettel meghívja a konferencia rendezősége.

A konferencia programmja és időbeosztása.

Első nap délelőtt: 8—½9-ig áhitat.
½9—9-ig a konferencia megnyitása.
9—10-ig: A lelkipásztori és tanítói hivatás közös alapjai. Előadás megbeszéléssel.
10—11-ig: A lelkipásztori és tanítói szolgálat munkaterületének közössége. Előadás megbeszéléssel.
11—12-ig: A lelkipásztor és a tanító szolgálata közötti ellentétek okai. Előadás megbeszéléssel.
Délután:
4—5-ig: Mit várok én a tanítótól. Előadás, utána megbeszélés.
5—6-ig: Mit várok én a lelkipásztortól. Előadás, utána megbeszélés.
6—½7-ig áhitat.

Második nap délelőtt: 8—½9-ig áhitat.
9—10-ig: Lelkész és tanító közös feladatai a falunevelésben. Előadás, utána megbeszélés.
10—11-ig: Lelkész és tanító közös feladatai a közéletben. Előadás, utána megbeszélés.
11—12-ig: Lelkész és tanító közös feladatai a tehetségkutatásban. Előadás, utána megbeszélés.
Délután:
Gyakorlati munkák bemutatása.
4—5-ig: Vallástanítás bemutatása.
5—6-ig: Vasárnapi iskolai tanítás bemutatása.

Harmadik nap délelőtt: 8—½9-ig áhitat.
9—10-ig: Lelkész az iskolában. Előadás, utána megbeszélés.
10—11-ig: Tanító az egyház munkájában. Előadás, utána megbeszélés.
11 órakor a konferencia berekesztése.

Konferenciánk rendezősége gondoskodik a főiskola, a Rákóczi-vár és a város nevezetességeinek a konferencia résztvevőinek való megmutatásáról. Harmadik nap délután elutazás.

A konferencia részvételi dija: 9.20 P., mely összegből 7·20 fillér étkezési dij, 2. P. pedig jelentkezési dij. A teljes összeg a konferencián való megjelenés alkalmával egyszerre fizetendő. Felkérjük egyházkerületunk espereseit, és belmissziói előadóit, hogy lelkipásztor testvéreinknek a konferencián való részvételét szeretetteljes propagandájukkal mozdítsák elő. Jelentkezési határidő: március 1. Kedvezményes jegyek megszerzésére a tanfolyam vezetősége megteszi a szükséges lépéseket.

Vonatok érkezését és indulását később közöljük. Szeretettel kérjük a konferenciára jelentkezőket, hogy lehetőleg még március 31-én szerdán estére biztosítsák érkezésüket, hogy a konferencia megnyitásán mindenki itt legyen. Pontos érkezését minden jelentkező testvérünk jelentse a konferencia vezetőségének. Tanítónők elszállásolásáról gondoskodunk.

A konferencia rendezősége nevében:

Farkas István püspök. *Dr. Mátyás Ernő* theol. akad. igazgató.

Az egyházkerületi néplap munkatársaihoz!

Püspök urunk felhívására és megbízásából az egyházmegyékből esperes urak által ajánlatba hozott, pennaforgató testvéreimtől cikkeket kérlem egyházkerületi néplapunk próbaszámába. Felhívásomra nagyon sok értékes, kedves dolgozat: a kísérő levelekben pedig annyi meleg biztatás, készség, várakozás érkezett hozzám, hogy nem is találok méltó szavakat mindezeknek a megköszönésére.

Nagyon sajnálom, hogy az anyag begyűlése, s a mindenféle tájékoztatások beszerzése után püspök urunkkal együtt egyelőre nem látjuk jónak elindítani a lapot, mert sok tekintetben nem látjuk annak jómenetelét biztosítva. Már pedig inkább várni akarunk a kedvezőbb alkalomra és a jobb lehetőségekre: mint abbamaradt kezdeményezés sikertelenségével ártani a néplap gondolatának.

Büszke örömmel állapítjuk meg a beérkezett dolgozatokból, hogy egyházkerületünkben megvan a lapszerkesztéshez szükséges szellemi erő és munkakészség: Mihelyt e hálával fogadott lelki ajándék mellé a lap egyéb biztosítékai is járulni fognak: szívesen felelünk tettekkel a lap iránti várakozásokra.

Dr. Enyedy Andor
e. ker. főjegyző.

HIREK

— **Ravasz László emlékbeszéde a Nemzeti Kaszinó Széchenyi-vacsoráján.** A Nemzeti Kaszinó február 7-én vasárnap este tartotta szokásos évi Széchenyi-vacsoráját, amelyen *Ravasz* László püspök mondotta az ünnepi beszédet. Témájául „A mindenkori Széchenyit," Széchenyit, mint örök utitársat választotta. Kifejtette, hogy Széchenyi nem egy konkrét politikai kérdést oldott meg, nem is az a jelentősége, hogy néhány körülhatárolt alkotást hozzon létre. Az sem, hogy a magyar szellemi élet valamelyik ágát fejlesztette, vagy részideálját valósította meg. Jelentősége abban van, hogy *a nemzeti élet szubstanciájához nyult hozzá és azt akarta különbbé tenni.* Ezért minden korban és minden körülmények között minden magyarnak ismétli az ő prófétai üzenetét. Különösen ismétli a mostani magyarságnak, amely sokkal nehezebb helyzetben van, mint voltak Széchenyi kortársai. Ma a magyarság három létformában áll előttünk: a világban szétszórt *diaszpóra-magyarság*, az utódállamok *kisebbségi magyarsága* és a *csonka törzs* magyarsága. Ha Széchenyi élne, még nagyobb fájdalmat érezne a magyarság mostani állapotának láttára és tanításait még nagyobb erővel hirdetné.

Ezeket a tanításokat három tételben lehet összefoglalni. Az első ez: a magyarság *lelki valóság, egy corpus spirituale*, amelynek nincs láthatóan kiterjedő politikai, földrajzi, faji szubsztrátuma, de ebből az következik, hogy annál erőteljesebben ki kell domborítani azt, hogy a magyarság lelkület-, műveltség-típus s lélek által veszünk részt benne. A másik tétel az, hogy a magyarság *sors*. Ezt a sorsközösséget az jellemzi, hogy *mindig az egzisztenciájáért küzdött.* Ezer esztendő alatt alig volt háromszor olyan negyven esztendeje, amelyben békésen fejlődhetett. A létért vívott szakadatlan harcban két nagy tapasztalást tett a magyar. Az egyik az, hogy *léte örök kockázat.* A másik, hogy *fennmaradása örök csoda.* Ezért a magyar sorsközösségbe való beletartozás mindig bizonyos vallásos színezetű, s a magyar költő szerint a legnagyobb magyar örökségből, „a szentelt fájdalom"-ból való részvétel.

Széchenyi harmadik tanítása az, hogy a magyarság *küldetés*. A nemzeti öncélúság gondolatát Széchenyi alakinak találta volna. Egy nemzetnek nem az a célja, hogy hibáiban és gyarlóságaiban éljen, hanem az, hogy *nemessé, erkölcsileg naggyá legyen.* Ez az erkölcsi nagyság csak a kereszténység alapgondolatán valósulhat meg. Széchenyi tehát a muló politikai és történelmi missziót alárendeli egy egyetemes és emberi missziónak. Igy van alárendelve az, ami történelmi küldetésünk, hogy *a Dunamedencében közvetítő, kiegyenlítő, összetartó erő legyünk,* továbbá az a mi öncélúságunk, hogy nemzeti művelődésünk sajátos színeit kifejtsük és megvalósítsuk, annak a nagy egyetemes küldetésnek, hogy *az erkölcsi rend, az emberi méltóság, a jóakarat, az igazság, a béke és a becsület nemzete legyünk.*

— **Irodalmi kitüntetés.** A kormányzó a vallás és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére *Makkay Sándor* debreceni Tisza István tudományegyetemi nyilváns rendes tanár, írónak kiváló érdemei elismeréséül a magyar Corvin koszorút adományozta. A magas kitüntetés felett lapunk is őszinte nagy örömét fejezi ki.

— **Meghívó.** A magyar Protestáns Irodalmi Társaság 1937 március 1. és 2-án Budapesten *Országos Protestáns Egyházzenei Konferenciát* rendez, melyre egyházi zenénk hivatott munkásait, — a lelkészeket tanárokat, kántorokat, tanítókat — és mindazokat, akik egyházunk kulturális kérdései iránt érdeklődnek, tisztelettel meghívja. A konferencia célja az, hogy egyházi zenénk megoldatlan kérdéseire irányitsa a figyelmet és ezzel a protestáns egyházi zenekultura korszerű fejlődésének útját egyengesse. *Isoz Kálmán* s. k. az Előkészítő Bizottság elnöke. *Ravasz László* s. k. püspök, a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság elnöke. A tudnivalók részletes közlésével készséggel szolgál a konferencia Előkészítő Bizottsága (VI. Liszt Ferenc tér 8. szám.)

— **Áldott legyél Sárospatak** címen a **Magyarság** február 7-iki számában több hasábra ter-

jedő írás, hogy meg ne sértsem a riport, vagy a szürke : cikk szóval — jelent meg *Török Sándor* irta. A legbájosabb dolgok egyike, amit Patakról írtak. Minden osztályban el kellene olvasni. Kár volna, ha minden volt pataki diák el nem olvasná. A *Magyarság* február 7-iki számában van. Nagy közünket fogjuk tudni ezután Török Sándorhoz, az íróhoz, a volt pataki diákhoz.

— **Tankerületi főigazgatói látogatás.** *Dr. Támedly Mihály* kir. tankerületi főigazgató sárospataki gimnáziumunk és tanítóképző intézetünk hivatalos meglátogatására február hó 14-én Sárospatakra érkezik.

— **Tanulmányi felügyelők a sárospataki református tanítóképző intézetből.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter az új közoktatásügyi igazgatás kiépítésével kapcsolatban Kovács Dezsőt, a tanítóképző igazgatóját bizta meg a debreceni tankerület területén levő tanító és tanítónőképző intézetek ének és- és zeneoktatásának felügyeletével. Lázár Károly a miskolci tankerületben lévő tanítóképzőintézetek mennyiségtan és fizika oktatásának, Tóth Mihály pedig a gyakorlóiskolai tanítók működésének felülvizsgálására kapott megbízást.

— **Csendesnapot** tartott a theologiai akadémiánk tanári kara és ifjúsága febr. 11-én. Megindította a napot dr. Szabó Zoltán írásmagyarázata. Lapunkban ennek szövegét a nap lelkének jellemzésül is közöljük. Az internátus nagy és kis dolgait a lelkipásztori szolgálatra való előkészület kézenfekvő alkalmai gyanánt kihasználásra mutatta fel Marton János internátusi igazgató, méltányolva azok munkáját, akik a theol. internátus életének ehhez az oldalához egész magatartásukkal hozzájárulnak. Dr. Zsíros József „A mi mindennapi kenyerünk", dr. Újszászy Kálmán „A nemzet és kultura" címen tartottak előadást. Ezeket az előadásokat a legélénkebb, órákat betöltő megbeszélések követték.

— **A mezőzombori egyházközség** új lelkészi állásába január hó 31-én iktatták be az ifjú lelkipásztort Bakos Zoltánt. Az egyházmegyét Janka Péter egyházmegyei főjegyző és Asztalos Kálmán tanácsbiró képviselték. Előbbi maga iktatta be szép egyházi beszéd kiséretében az új lelkipásztort, aki János ev. 19—23 alapján tartott prófétai léleklől áthatott beszédet.

— **Sí-táborozás a Bükkben.** A sárospataki ref. gimnázium 12 cserkésze Szabó Károly testnevelő tanár, a 134. sz. Hegyaljai Erő Cserkészcsapat parancsnoka és Boda Béla gimnáziumi tanár kiséretében sí-táborozást tartottak január 30-tól február 5-ig a szép hótakaróval belepett Bükkhegységben. A Szentléleki turista menedékházból sí-turákat rendeztek a Látkővekhez, az Örvénykőre, Bánkuthoz, a Szalajka-völgybe és Lillafüredre. A táborozás ugy cserkész, mint sportszempontból igen jól sikerült,

— **Amerikai diák az Angolinternátusban.** Egy newyorki orvos valamelyik európai angol nyelvű intézetben akarván elhelyezni diákfiát, magyarországi rokonai utján érintkezést keresett főiskolánk jó hirnevű Angolinternátusával, s a második félévtől kezdve a 14 éves evangélikus vallású amerikai diák, Benjamin Rosner Herold, az Angolinternátus növendéke. Csak angolul beszél még, s láthatóan jól érzi magát magyar barátai között.

— **Theol. öregcserkészek téli tábora.** A Timótheus-cserkészek február első hetét Kovácsvágáson töltötték kedvező hóviszonyok mellett, 11-es létszámmal. A környéket behálózó sítúrákon kívül arra is alkalmat kerestek, hogy a közeli református gyülekezetekkel (Kovácsvágás, Radvány, Pálháza) találkozzanak, szolgálván nékik az Ige, ének, magyar dal és az egészséges cserkészlélek javaival. A téli táborok vídám csapatlapja, a „Tábori Sirám" ezidén negyedik évfolyamát éri meg. Megrendezték a szokásos, céllövéssel kombinált síjárőr versenyt is. A részvevő két járőr közül a II. számu lett a győztes 86 ponttal a másik járőr 61 pontjával szemben.

HIVATALOS RÉSZ.

— **Alsóborsodi lelkésztestvéreimet** felhívom, hogy egyházközségük szabályszerűen elkészített mult évi zárszámadását az ugyanazon évi s az eredményt is feltüntető költségelőirányzattal együtt okmányokkal felszerelve, az illetékes számvevőhöz legkésőbb február hó végéig küldjék be. A számvevő urak március végéig végezzék el a számadások átvizsgálását, hogy az április hó folyamán tartandó tanácsülés jelentéseiket tárgyalhassa. A hátrálékos tartozások kiegyenlítését, úgy a lelkipásztorok, mint az egyházközség részéről kötelesség-szerűleg szorgalmazzák. Atyafiúi szeretettel vagyok Miskolc, 1937 február 10. *Pósa Péter esperes*

— **Alsózempléniek figyelmébe!** Az egyházmegyei pénztáros február 7-én kelt jelentése szerint az ORJÓ biztosítási díjat még 21 lelkipásztor nem fizette be. Az ezzel kapcsolatos születési anyakönyvi kivonatot 25 lelkipásztor nem küldte be. Még egyszer felhívom lelkésztársaimat, hogy ebbeli kötelességüknek azonnal tegyenek eleget. A 18 P biztosítási díj az egyházmegyei pénztárba, az anyakönyvi kivonat az esperesi hivatalba küldendő. Sátoraljaujhely, 1937. február 10. *Kiss Ernő esperes.*

— **Alsózempléni** lelkésztestvéreimmel közlöm, hogy ha Isten úgy akarja, folyó év március hónapban a református nők összejövetelének rendje a következő lesz. Március 3 : Hernádkak, 4 : Tiszaluc, 5 : Tállya, 6 : Bodrogkeresztur, 7 : Tarcal, 8 : Csobaj. — 13 : Sátoraljaujhely, 14 : Sárospatak, 15 : Erdőbénye, 16 : Kenézlő, 17 : Tiszakarád, 18 : Zemplénagárd, 19 : Nagyrozvágy, 20 : Pácin, 21.-én : Karos. Előzőnap este mindenütt vallásosestély. A jelzett napokon az összejövetel délelőtt 10—12-ig. Egyebekről az összejöveteli helyek lelkészi hivatalait kellő időben értesíteni fogom. Testvéri köszöntéssel *Főző László missziói előadó.*

Szerkesztői üzenetek. N-y B-n : Ki van szedve. — K-r P-l : Megérkezett, jön. — L-y Gy-a : Régen ki van szedve. Uj anyagot várok.

Nyomtatta : Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 8. szám. Sárospatak, 1937 február 21.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *N.:* Ünnepnapok. — *Dr. Gulyás József:* Tanulóink részvétele az iskolai ünnepélyeken. (Folyt. és vége köv.) — Gyülekezeti élet. — Hirek. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Ünnepnapok.

A munka hétköznapjainak ünnepnapjai folytak le a február 15-től 19-ig tartó iskolalátogatások alkalmával a Sárospataki Református Főiskolában és Tanitóképző-intézetben. Az egyházkerületi elnökség és gondnokság — a betegség által akadályozott gr. Bethlen Pál vil. gondnok kivételével — február 15-én az első 3 órában a gimnáziumban s a többi órákban a theologiai akadémián, febr. 16-án a Tanitóképző-intézetben végeztek iskolai látogatást, ez utóbbi napon a tanker. kir. főigazgatóval együtt, aki a Képzőintézetet az előbbi napon is látogatta. A magas látogatók közösen vettek részt a hétfői hétkezdő, majd február 16-án a theológiai áhitaton, amelyen Farkas István püspök lánglelkű szónoklata idézte az ős-keresztyénség lelkét a Kolosszéi levél 3:16. verse alapján. Dr. Tamedly Mihály tanker. főigazgató úr a gimnáziumban febr. 17—19. napjain figyelte meg a tanitás menetét, módszereit, eredményét, kiterjesztve figyelmét az iskolai élet minden nevelő mozzanatára, febr. 20-át pedig a sárospataki polgári iskola meglátogatására fordította.

A tanügyi látogatások egyaránt újabb erőforrásokat jelentettek a tanulók és tanárok számára. Minden vonalon áldóttlelkű hatások érvényesültek és épitették tovább a nemzeti kultura fellegvárát, az egyháziasságnak és Istenországának bástyáit. A bölcs vezetés atyai kezét éreztük vállainkon, amelynek nincs terhe, csak magasba lendítő ereje, megnyugvásuk, elismerésük, pedig még buzgóbb elkötelezés a nagy célok előre utjain. *N.*

Tanulóink részvétele az iskolai ünnepélyeken.

(Folytatás.)

3. A pataki iskolai ünnepélyek története.

Nézzük milyen ünnepek vannak, vagy voltak a pataki iskolában?

1. *Tanévnyitó ünnepély,* amelyen régen felolvasták az iskolai törvényeket is. 1889. óta a törvények felolvasása elmaradt. Elmaradt a tanároknak ezen való eskütétele is, mert a nyugdijintézet felállitása óta a köziskolai szék előtt kell letenni az esküt. De a tanári székfoglaló értekezés ma is többnyire a tanévnyitó ünnepély keretében olvastatik fel. Ezen a főszerep a közigazgatóé.

2. *A tanévzáró ünnepély* régen Patakon nagy ünnep volt. Félmagyarország találkozója. Legrégibb időben maga a fejedelem, illetőleg annak képviselője is részt vett ezen az ünnepen, pl. 1668-ban I. Rákóczi Ferenc személyesen megjelent rajta. Nemcsak az előljáróság tagjai, hanem a régi diákok is eljöttek rá, sőt színészek is felütötték sátorfájukat. Ez ünnep az ifjúság tevékeny közreműködése mellett folyt le. A főszerep a kórusé volt, mely minden vizsgát énekkel kezdett. Legvégül a jogászok bucsuztatója csendült fel: menjetek, Isten veletek! Megcsendültek az iskola csengettyüi s a fényes közönség szétoszlott. Az ünnepet esti táncmulatság zárta be, amelyet reuniónak neveztek. A pataki ekzámenek hirben a mádi szüreti bálokkal értek fel. Az elnyomatás idején el voltak tiltva, de 1863-tól kezdve ujra megengedték, bár ekkor a fényes keretek már hiányoztak. 1885 óta a délelőtti évzáró ünnepen a közigazgató olvassa fel jelentését. 1892 óta a gimnáziumi ifjúság is részt vett azon, hogy az évzáró felemelő benyomásai és tanulságai lelkére hassanak. 1895 óta az ünnepély programmja a szorgalmi dijak kiosztásával bővül; 1908 óta az ünnepélyes tornavizsga tette még gazdagabbá, de egyuttal zsufoltabbá a délutáni ifjúsági ünnepélyel amúgy is bő programmot. 1885. óta az esti hangverseny elmaradt.

3. *Március 15-ének megünneplése* 1867-ben kezdődhetett. 1877. óta egész napi tanitási szünet van. 1879-ben Czinke István szenior tartott először ünnepi istentiszteletet a városi templomban. Délután ifjúsági ünnepély van, 1882 óta esti táncmulatság, eleinte a városházán, az Ifjúsági Közlöny javára. 1927—28. óta a Kossuth tábla előtt való ünnepély is egy részévé lett az ünnepélynek. 1927 óta hivatalos ünnep.

4. *Október* 6-át 1890 óta ünnepli a pataki ifjúság. 1899 óta iskolai szünnap, délelőtti isteni tisztelettel s délutáni ifjúsági ünnepéllyel. 1903 óta

állandó tanítási szünet van. 1934—35 óta Kazinczy Lajos szobra előtt is tisztelgünk. 1927—28 óta pedig a diákhősök emléktábláia előtt is megemlékezünk a főiskola halottairól.

Vallásos jellegü ünnepélyek: 1. a *konfirmációi* ünnep, 1903 óta az Imateremben, 1914 óta urvacsoraosztással összekötve. 2. *október* 31-ike délelőtti istentisztelettel s délutáni ünnepéllyel, melynek középpontjában egy tanár felolvasása van. 1893 óta ünnepeljük ez ünnepet, 1894 óta konventi rendelet alapján; 1897-ben az ifjúsági egylet, 1899 óta a közigazgató rendezi, mint hivatalos ünnepélyt.

A kormányzó nevenapja 1922 óta tanítási szünnap. A hősihalottak emlékünnepén a várossal együtt ünneplünk s a diákhősök emléktáblája előtt is megemlékezünk elesett fiainkról.

4. Alkalmi ünnepek.

Bőséggel vannak kisebb *alkalmi* ünnepeink is. Ilyenek pl. a *csengő-ünnepély*, melyen a VIII. osztályosok búcsúznak utolsó tanítási óra előtt a Főiskolától. Ezt 1912 óta ünneplik; 1915 óta éneklik a „Válásra int immár az óra" Szigethy-Bathó búcsúdalt. Ez ünnepély programmja évről-évre bővül. A világháboru vége óta theologusok is rendeznek ilyen búcsúünnepélyt a nagy csengő alatt.

1888 óta szokásos a széphalmi *Kazinczy*-ünnepély tartása. Eleinte a pataki Főiskola s az ujhelyi gimnázium, (következő évben a hozzájuk csatlakozott pataki állami képzővel együtt) ünnepelte. Később a pataki gimnázium magára maradt s ma ezt az ünnepélyt a VII. osztály rendezi, a felső osztályok kirándulása keretében, tanítási szünnapon. Ez ünnepélyen egészen az ifjúság szerepel. — Régen kedvelt ünnep volt a majális is és május 1-ének osztályünnepe, de ezek megszüntek. (Az első 1879 óta, a második 1880 után.)

Ma ezek az ünnepélyek vannak nálunk gyakorlatban: évnyitó, október 6, október 31, december 6, március 15, hősök vasárnapja, Széphalom, évzáró. Ezeken kivül vannak cserkészünnepélyek, (táborozás, karácsonyfa ünnep) angol-internátusi ünnepek (karácsonyfaünnep, angol szindarab előadása stb.) A cszerkész- és sportünnepélyeket, valamint az önképzőköri ünnepélyeket a rendtartás nem számitja iskolai ünnepeknek.

A nemzeti zászló előtt való tisztelgés rövid időt vesz igénybe, igy most ezzel bővebben nem foglalkozunk. Mi év elején is, március 15-én is elvonulással hódolunk előtte 1930—31 óta.

Speciális helyzetünknél fogva több olyan ünnepélyünk van, amelyek vagy a főiskolai jelleggel vannak összeköttetésben, vagy a gimnázium angol jellegével, vagy régebbi tanítványokkal való kapcsolatokkal (Hoffmann, Barth, az angol követ látogatása, Gesztelyi Nagy László előadása stb.). Hasonlóképen bőven volt alkalma ifjúságunknak arra, hogy a megemlékezés mécsét felgyújtsa, a Horatius, Liszt-ünnepélyen, a gályarabok reliefjének, a hősi szobornak, a Rákóczi-szobornak lelelplezésekor, amelyeken ifjúságunk énekkel, szavalatokkal és zeneszámokkal vett részt. Az egyes egyesületek is rendeznek ünnepélyeket, pl. az Erdélyi Önképzőkör tehetségkutató bemutatót, az Erdélyi-Önképzőkör és a Rákóczi-egylet közös egyesületi évzárót tartott, amelyek szintén alkalmak voltak növendékeink számára a nyilvános szereplésre. Az Erdélyi Önképzőkör még külön estélyt is rendezett, amelyen zeneszám, két szindarab, három tánc is szerepelt.

Kisvárosi jellegünknél fogva a városi egyesületek is erősen igénybe veszik ifjainkat, főleg leányainkat a szereplés, ifjúságunkat általában az érdeklődés terén. Ezek elől az egymásrautaltság s a viszonosság következtében nem zárkózhatik el iskolánk. A Ref. Nőegylet, a MANSz, a MOVE, a Stefánia műsorában többször találkozunk növendékeink neveivel. Mielőtt az ebben való részvételről határoznánk, vegyük vizsgálóra a nyilvánosság előtt való szereplés pedagógiai vonatkozásait, azután azt, hogy a túlzott mértékben való szereplés mennyiben káros az ifjúság tanulmányi előhaladására.

(Vége köv.) *Dr. Gulyás József.*

GYÜLEKEZETI ÉLET.

— **A Szeretetszövetség miskolci ünnepélye.** Az Országos Református Szeretet szövetség — mint lapunkban már előre jeleztük — február 7-én Miskolcon szép és bensőséges ünnepélyt rendezett. A délelőtti istentiszteleten Dr. Soós Béla debreceni lelkipásztor hirdette az Igét I. Kor. 13: 8. alapján. A Korona nagytermében rendezett délelőtti ünnepélyt Farkas István püspök nyitotta meg s Dr. Soós Béla zárta be. Dr. Kiss Ferenc az ünnepély központját jelentő előadásában a *szolgálat* értelmét fejtegette bizonyságtevő erővel. „A szolgálat belső indítékainak, külső hatásának, égi méltánylatának mértékformája az áldozat, mondotta az előadó. Mikor jót cselekszel: adsz-é csak, vagy áldozol? Aki ideje, munkája, javai feleslegét osztja ki szokásból, hiúságból, vagy társadalmi kényszerből, anélkül, hogy szívén keresztül mennének át az elhatározás szent mozzanatai, az csak ad; de aki magától szakít el olyat, mire súlyt helyez, mi neki is kell, mit talán megszüköl s teszi ezt Istenre gondolva, szive legbensőbb ösztönzéséből, az áldoz. Áldozat nélkül nincs szolgálat. Krisztus jött, hogy szolgáljon másoknak s önmagát áldozta fel... Az emberiség legjobbjainak útja az apotheozisig az áldozat vércsepjeivel van jelölve. Krisztus minden jócselekedetet megvizsgál, hogy rajta van-e az isteni monogramm: a kereszt, a lemondás, a feláldozás mennyei szimbóluma".

— **Missziói köri értekezletek.** A felsőborsodi egyházmegye sajóvámosi missziói köre e télen is megtartotta a kör minden egyházközségében összejövetelét. 1936. december 8-án Sajósenyén (a diakonissza otthon gyülekezeti termében) — Sajóvámoson, 1937. január 8-án Sajóbábonyban. 15-én Boldván, 22-én Zilizen, 29-én Nyomáron—Hangácson, február 5-én Sajóecsegen. Lelkészek és tanítók közötti bibliai eszmecserét vezette 2 alkalommal Kövér Pál zilizi lelkész (Miért nem hallgatnak ránk s mikor hallgatnak ránk az emberek? Mk. 6: 30—44. A feltámadás. I. Kor. 15: 35—37,

42—44), 1—1 alkalommal Felméry Albert sajóbábonyi lelkész (Életszabályaink. Róm. 12), Kőrössy István boldvai lelkész (Föld savai, világ világossága, Mt. 5: 13—16). A mindkét nembeli ifjúság részére 4 bibliai eszmecserét vezetett Kazay József sajóecsegi s. lelkész, 2-őt Kövér Pál, 1-et Kövér Pálné. Ugyanakkor 4 izben a káromkodó ifjúságról és zsoltáros fiatalságról előadást tartott Skultéthy Andor sajóecsegi tanító. A vallásos estéken bibliát magyarázott 5 esetben Kőrössy István, 2 esetben Felméry Albert, 1 esetben Kövér Pál. 4—4 előadást tartott: Kövér Pál (Kettős élet. Ne ölj! Szórakozások), Várady József sajóvámosi lelkész (Erőforrások), 2—2-őt Felméry Albert (Mulandóság—Örökkévalóság. Mivé lehet az ember?), Nemes Andor dr. hangács-nyomári lelkész (Készülődés a templomba. Mennyit ér az ember?), 1-et Kazay József (Szem és szív), ki előimákat is mondott. Helybeli tanítók énekkart vezettek, fiúk-leányok szavaltak. Volt szóló ének is. — Isten bizonyára megáldja most is ezeket az áldásosnak bizonyult összejöveteleket, az egymás hite által való épülésnek, a gyülekezetek által is mindig nagy örömmel várt és fogadott lélekébresztésnek és meggazdagításnak drága alkalmait.

HIREK

— **Hóman Bálint kultuszminiszter nyilatkozata a lelkészek és tanítók helyzetéről.** *Hóman* Bálint kultuszminiszter egy interpellációra adott válaszban kijelentette, hogy tisztában van a falusi lelkészek gazdasági helyzetének nehézségeivel. Bejelentette, hogy *a pénzügyminiszterrel már érintkezésbe lépett a protestáns lelkészek anyagi helyzetének javítása érdekében.* Az állástalan tanítók elhelyezése meg fog történi. A *tanítónők elhelyezéséről nem tud megnyugtató választ adni.*

— **Főiskolai ifjúságunk f. évi munkatáborára** beható megbeszélés volt folyó hó 15-én főiskolánkban *Farkas* István püspök, Farkasfalvi *Farkas* Géza főgondnok, *Janka* Károly gondnok, dr. *Marton* János, dr. *Trócsányi* József, dr *Mátyás* Ernő professzorok részvételével. A megbeszélés folyamán az a törekvés került előtérbe, hogy a f. évben a munkatábor a főiskola györgytarlói gazdaságában kezdettessék meg és mezőgazdasági munkák végzésében történjék.

— **Főigazgatói látogatás a sárospataki református tanítóképzőintézetben.** Az új közoktatásügyi igazgatás a tankerületi főigazgatót bizta meg az állam részéről a szakiskolák felügyeletének gyakorlásával is. Ezt a megbizatást most gyakorolta először Dr. *Tamedly Mihály*, tankerületünk köztiszteletben álló főigazgatója, amikor február 15-én és 16-án a református tanítóképzőintézetet meglátogatta. Látogatásának végeztével konferencián közölte a tanári kar tagjaival benyomásait és észrevételeit, amelyek azt bizonyítják, hogy az intézet belső és külső rendjével, annak felszerelésével és a benne folyó nevelői és oktatói munkával teljes mértékben meg volt elégedve.

— **Pro iuventute.** A dr. Komjáthy Aladár által kezdeményezett theológus segélyalapra újabban az alábbi adományok érkeztek be a gömörtornai ref. egyházmegyéből: Bokor János, Fejér István, Fodor Géza, Ferenc Lajos, Lipták István, Nehéz István, Oláh István, Páhy József dr., Simon Ernő, Tókos Károly, 1—1 P. Hubay Kálmán 2 P. Az alsózempléni egyházmegyéből Kovács László 4 P. A küldött adományokért őszinte köszönetet mond a theol. akadémia *igazgatósága.*

— **Előadás.** Darányi Lajos sárospataki lelkipásztor február hó 14-én délután a miskolci Kálvin Szövetség VI. körzetének műsoros teadélutánján, a Máv. kultúrházban szép számú érdeklődő közönség előtt előadást tartott „Önmagunk megismerésének akadályai és módja" címen.

— **A lelkészképzésről a debreceni egyetemen** irja a *Közlöny*, a debreceni theológus ifjúság lapja „Dicséret vagy kritika?" című cikkében (53. lap, 6. szám): „Órára viszont nem azért jár a theologus, — mindig helyi viszonylatban beszélünk, *(tehát a debreceni viszonyokról)* — hogy tudományát gyarapítsa, hanem azért hogy jó szorgalmi jegyet, annak fejében pedig tandíjmentességet kapjon. Akinek nem kell tandíjmentesség, az nem jár órára. Úgyszintén nem látogatják azokat az előadásokat sem, amelyeken félévenként egyszer-kétszer van csak katalógus. Hogy miért nem a tudományos gyarapításért jár a theologus órára? Azért, mert a „tudományt" kollokviumok előtt pár nappal kézhez kapja sokszorosított jegyzetben, vagy — ami még érdekesebb — szép vastag könyvben kinyomatva eleve rendelkezésére áll. A mai kollokviumi rend pedig lehetővé teszi, hogy sokszor igen csekély kollokviumi anyagnak jól-rosszul való beemlézése és szerencsés vagy kevésbbé szerencsés „kiadása" alapján jó theologusnak tarthassa magát valaki, aki mindennek tökéletesen eleget tett. Kötelező órákat végigunatkozó, a tudományt csak szükreszabott kompendiumokból nyerő diákból csak felületeken mozgó, látszattevékenységet kifejtő, a komoly tudományokból keveset megismerő lelkipásztor lesz. — A tantárgyak alapos és célszerű megválogatásáról is sokat kellene beszélni. Ma az a helyzet, hogy a theologus megtanulja a Gilgames-eposz tartalmát, de a II. Helvét Hitvallásról és a Heidelbergi Kátéról csak annyit tud, hogy van... A lelkészképesítő vizsgák rendszere természetszerűleg következik a kollokviumi rendszerből. A jegyzetek betanulása szükséges és elégséges. Ami annál kevésbbé okoz nagy szellemi fáradságot, mer hiszen az alapvizsga anyagából csak pár nappal azelőtt kollokváltunk, a kápláni vizsga anyagából pedig két hónappal előbb már szintén kollokváltunk egyszer. A vizsgázó bibliaismeretéről való meggyőződés az első vizsgán teljesen hiányzik, a második vizsgán pedig nagy szerényen egy könyvre korlátozódik. Az emberi kegyelem a vizsgákon sokszor mértéken felül szóhoz jut, aminek következtében összetákolt diplomával és némi látszat-tudással kerülnek ki némelyek a gyülekezetbe, ahol azután nehéz elképzelni, hogy négy évi lavirozásuk mulasztásait nagy buzgalommal igyekeznének pótolni. Sok példát lehetne említeni. Összefoglalva az egészet: a felesleges órák a hasznos tanulástól veszik el az időt, a kollokviumok stré-

berségre nevelnek, a vizsgák keveset követelnek." Nem érkezett volna-e el már valahára az idő annak a megállapitására, hogy a *Közlöny* több ilyen cikke valóságot tár-e fel, vagy következetesen egyetemgyalázást űz? Valótlan például, amit a hitvallási könyvek ismeretéről mond. A debreceni egyetem órarendjében ott van mind az I., mind a II. félévben: „Hitvallásos könyveink ismertetése." Összes theol. főiskoláink közül a mult iskolai év II. feléről csak itt találunk előadást: „A 400 éves Institutio" cimmel heti két órán — dr. Révész Imrétől. Csak a tiszántúli lelkészképesitő bizottság előtt bukott meg egy végzett hittanhallgató végleg a mult évben. És mennyi dicséretet tudnánk hirtelen is mondani a debreceni tanárok és diákok munkájáról!

— **Különleges új tárgyak a főiskola gyűjteményeiben.** Érdekes és nagyon értékes új ajándéktárgyakkal gyarapodott a református főiskola gazdag régiségtára. *Thuránszky* István szalonnai földbirtokos, aki már a mult évben is több múzeális értékű darabot adományozott a főiskolának, *Szabó* Gyula angolinternátusi igazgató útján most egy *Belga-Kongóból* való fonalakból és szíjjakból összeállított, különleges, rojtos előkötőt juttatott a főiskolai régiségtárnak, amilyet az ottani négerek szoktak a derekuk körül viselni. Ugyancsak a múzeum számára küldött még egy letört fujtatóvéget, amelynek az ércpörkölő kemencéknél vették hasznát. Ez a XI. századból való, amint a Nemzeti Múzeum szakértői megállapították. — A nagykönyvtárnak már tavaly is adott több értékes dolgot. Igy Lorántfy Zsuzsánna és II. Rákóczi Ferenc egy-egy levelét. Ez évben egy 1828-ból való *Kossuth*-nyugtát és egy 1505-ből való rendkívül értékes 4 lapnyi kódex-töredéket (egy XVI. sz. olasz családok végrendelet-kéziratát). A Kossuth nyugtájából kiderül, hogy Kossuth Lajos atyjával, Lászlóval 1827—28-ban közös irodát tartott s a báró Fischer-család ügyvédje volt. Ez idejéről Hegyaljai Kiss Géza Kossuthja csak ennyit mond: „mint ügyvéd, sikerrel folytat több pert néhány főúri család és Ujhely város érdekében." Ez okmányból látjuk, hogy a Br. Fischer-családnak is házi ügyvédje volt. — A tavaly adott Lorántfy-kézirat is érdekes. Egy Szabó Anna nevű nő kérésére, hogy a pénzt adja oda neki, L. Zs., a fejedelemnő ezt irja: Nem adom, mert eltékozlod. Ha a fiad megnő, neki odaadom stb. (1659). — A természetrajzi gyüjteménynek egy *Árva* vármegyében talált ős rinocerosz fogat, és több ásványdarabot küldött a nemes adományozó. Hálás köszönet érte.

— **Jól sikerült hangversenyt rendezett** a sárospataki református tanitóképzőintézet február 13 án. Az Ifjúsági Énekkar és Zenekar szépen kidolgozott számai: Dóbisz János hegedűjátéka, továbbá Várady Lajos és Horváth László énekszámai és Horváth László harmoniumjátéka beszédes bizonyságai voltak a tanitóképzőben folyó ének- és zeneoktatás magas szinvonalának. Bolvári Zoltán zenetanár, az ének- és zenekar betanitásáért és vezetéséért szintén sok megérdemelt tapsot kapott.

HIVATALOS RÉSZ.

III. sz. Körlevél.
Minden presbitériumhoz.

Az Országos Református Szeretetszövetség célkitűzése az, hogy intézményein keresztül elősegítse a legégetőbb szociális és emberbaráti feladatok megoldását. Éppen ezért kötelességének tartja, hogy intézményeit felajánlja mindazoknak, akik akár hatósági, akár egyházi úton ugyanezért a célért küzdenek, de megfelelő intézet hiányában céljukat megvalósítani képtelenek.

A Szeretetszövetség a legelbirhatóbb feltételek mellett hajlandó szeretetházaiba felvenni testi, vagy szellemi fogyatékosokat (vakokat, siketnémákat, epileptikusokat, nyomorékokat, hülyéket stb.), árvákat, vagy magános aggokat.

A lelkipásztor ajánlására ilyen segélyre szorultakat a legnagyobb kedvezménnyel (teljes ellátás napi 50 fillér, sőt a külön igényekhez képest felfelé, megállapodás szerint) vesz fel a Szeretetszövetség bármelyik meglévő, vagy a szükséglet szerint létesitendő szeretetházába.

Vagyonnal rendelkező és intézeti elhelyezésre, vagy ápolásra szoruló egyéneket vagyonuk átadása esetén a Szeretetszövetség szerződés alapján holtigtartó ellátásban részesiti, kegydijas, vagy nyugdijas aggokat szeretetházaiban elhelyezi.

Az Országos Református Szeretetszövetségnek ezidőszerint az ország különböző részén 25 szeretetintézménye (árvaházak, rokkant- és aggmenházak, fogyatékos szellemi képességű egyének otthona, napközi-otthona, nyomorék gyermek otthona) van.

Minden elhelyezéssel kapcsolatban készséggel ad részletes tájékoztatást az Országos Református Szeretetszövetség központja, Budapest, XIV. Stefánia ut 29.

Miskolc, 1937. február hó.

Atyafiúi szeretettel
Farkas István
püspök.

Felhívás Egyházkerületünk gyülekezeteinek lelkipásztoraihoz.

Folyó évi április 1—3. napjára tervezett *lelkészi és tanitói konferenciánk* meghívója a Sárospataki Református Lapok 7. számában megjelent. E meghivót lapunk legközelebbi számában újra közölni fogjuk. A főtiszt. Püspök úr megbizásából is tisztelettel kérem lelkipásztortestvéreimet, hogy e meghivót tudomásvétel végett juttassák el gyülekezetük minden tanitójához és tanitónőjéhez. Külön kérem lelkipásztortestvéreimet, hogy az anyaszentegyházunk jövője szempontjából nagyjelentőségű konferenciára minél több tanitótestvérünk és tanitónő jelenlétét biztositsák.

Sárospatak, 1937. II. 18.

Szives köszöntéssel:
Mátyás Ernő
theol. akad. igazgató.

Szerkesztői üzenetek:

S-sz P-l: Lapunk mult évi 45. számában vannak a szükséges tudnivalók. Nyomtatáshoz csak a papirlap egyik oldalára szabad irni. — **Dr. N-gy B-a:** Besorozva. A téma jó. Még a terjedelem is elviselhető. De a szöveget kérem. A könyvet add be. — **Dr. N-gy S-r B-t:** Az 1935. évi 1. szám kivételével a többit elküldtem. Az a szám már nincs meg. Örülünk, ha szivességet tehetünk.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 9. szám. Sárospatak, 1937 február 28.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Marton János:* Imádság. — *Nádházy Bertalan:* Tekintsetek az égi madarakra. — *Dr. Gulyás József:* Tanulóink részvétele az iskolai ünnepélyeken. (Folyt. és vége köv.) — *Dr. Zsiros József*: Sípos István: A Pentateuchos Mózesi szerzősége (Folyt. és vége köv.). — Meghivó. — *yr:* Dr. Geduly Henrik püspök temetése. — *Darányi Lajos:* id. Victor János emlékezete. — Hirek. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

IMÁDSÁG.

Hétmegnyitó áhítaton. 1937. II. 15-én.
Lectió: XXIII. Zsoltár.

Mindenható Istenünk! Urunk és Atyánk! A te tiszteletedre rendelt nap, a vasárnap után a munkára rendelt hét első napjának reggelén ünnepi érzésekkel áll Előtted a te iskolai néped, főiskolai gyülekezetünk. Elődbe borulnak vezetők, őrállók, kormányzók és vezettettek; nagyok és kicsinyek; tanárok és diákok. Ünnepi érzésekkel, mert ünneppé válnak a percek, amelyekben Veled találkozhatunk és ünnepivé válik az élet, amely a Te vezetésed, a te pásztori gondviselésed alatt folyik.

Áldunk Téged Atyánk, ezért az ünnepi együttlétért!

Az ige után, amelyet ma szóltál hozzánk, három dologért imákozunk Hozzád!

Imádkozunk, hogy pásztorokat állítottál a mi életünk felé. Imádkozunk, hogy az ismeretek füves, gazdag legelőjén vezérelsz minket. És imádkozunk, hogy asztalt teritesz nekünk; hogy megadod a mi mindennapi eledelünket.

Imádkozunk, Istenünk, életünk pásztoraiért. Először a szülőkért. Édesatyákért és édesanyákért, akiknek szíve az itt egybesereglettekért dobog, vagy akiknek emléke szent az itt imádkozók előtt. Áldd meg, Istenünk, az édes atyákat és édes anyákat; munkájukat és fáradozásaikait; verejtékeiket és könnyeiket; reménységeiket és imádságaikat. Áldd meg a szülőhelyetteseket, a nevelés, a szolgálat gondjaiban elégő tanári szíveket; törődéseiket és türelmüket; jóságukat és szeretetüket. Áldd meg a legnagyobb Édesanyát, az Alma Matert, egymásután jövő nemzedékek elfogyhatatlan jóságu édes anyját.

Áldd meg kormányzóinkat. Életüket és célkitűzéseiket; terveiket és áldozattételeiket. Fogadd el az ő szolgálataikat a te örök dicsőséged magasztalására!

Imádkozunk az ismeretek füves, gazdag legelőjéért.

Milyen beláthatatlan mezejét tárod itt fel Urunk, az emberi tudásnak, tapasztalásnak, bölcseségnek és igazságnak. Milyen fogékonnyá teszed az elméket a gondolatok befogadására és mily üde frisseséggel nyitod ki a fejlődő lélek szines virágait!

Imádkozunk, hogy asztalt terítesz nekünk, megadod mindazt, ami szükséges a mi testünk fenntartására.

Három dologért imádkozunk Előtted és te csodás kegyelmeddel csodás ajándékokat igérsz nekünk.

Tul minden földi, emberi vigyázáson, felügyeleten, őrködésen és szereteten, te azt mondod, hogy te vagy a mi őrző pásztorunk, aki nem szunnyadsz és nem aluszol soha; aki hatalmas vagy megcselekedni, hogy mi nem szűkölködünk.

Tul minden emberi ismereten, tudáson és bölcseségen, adod nekünk a te kijelentésedben a valódi, örök igazságot, a soha nem tévedő bölcseséget, hogy ne járjunk emberi bölcseség hitető beszéde után és sebes vizek örvényeiben ne merüljünk el s a forrongó világnézetek harcában a mienk legyen a te békeséged, amely felülmúl minden emberi értelmet.

És túl minden földi eledelen, adsz nekünk, mint mennyei Pásztor, mennyei eledelt a te szent Fiadban. Asztalt terítesz nekünk. Szent Fiad asztalát. Általa táplálsz. Titokzatos közösségbe vonsz övele, hogy ne éhezzék és ne szomjuhozzék a mi lelkünk, hanem az ő halála és feltámadása által tápláltassék a bűnbocsánat és örökélet reménységével.

Magasztaltassál Istenünk, hogy a mi életünket, a pásztorokat, az ismereteket s tudást és a mi tápláltatásunkat igy beemeled a te örökkévaló világodba. Arra kérünk, hogy a te közösségedből ne bocsáss ki minket és se jelenvalók, se következendők, se élet, se halál ne szakítsanak el minket a te szerelmedtől, amely van a mi Urunk Jézus Krisztusban.

Hallgasd meg a mi imádságunkat, Urunk, Atyánk, mi kegyelmes őrző Pásztorunk. Ámen.

Marton János.

Tekintsetek az égi madarakra...

Nem sok idővel ezelőtt, igen tiszteletreméltó társaságban, néhány napot a Bükkben, a szentléleki romok mellett lévő menedékházban töltöttem 730 méter magasságban. Vonzott és hívott a csönd és a tél.

Az első este, későcskén, ketten kimentünk sétálni a frissen esett hóba. A hold fátyolfelhők közt bujkált. A sok fehérségből az erdőfoltok kiemelkedtek és a zárda romjai hallgatagon meredeztek a holdas, igen csendes éjszakába. Kérdések száza siklott ezüst hajócskákon csendben fürdő lelkünk előtt. Kik éltek itt? Miből éltek itt? Milyen lelki harcaik voltak? Miért szakadtak ki az emberi közösségből? Hova vágytak innen? A romok nem feleltek. Ősz, fehér koronával hallgattak. A bokrok se adtak választ. Az erdő fái hallgattak. Olyan nagy volt a csönd, hogy misztikus ritmusát hallottuk. A bujkáló hold és itt-ott kicsúszó csillagsugarak, mintha többet tudtak volna a köveknél, fáknál és bokroknál. A nagy éjszakai csöndritmusban mondani akartak valamit a romok kövei között rég elcsendesedett emberi szívek titkairól. — Szenvedtek a hideg világban. Szenvedtek az éhségtől: a lelki éhségtől. Vágytak baráti lelkek után. Segítő kezek után, amely értök nyúl a mélységek felé. Gondolták, hogy innen a magasság titkaiba nézhetnek az ég nyitott ablakain át. Válaszfoszlányok hullottak a lelkünkre a hulló hóval. Nem lehetett egybeszőni. Csak annyi volt a biztos felelet: hogy szenvedő, segítségre váró emberek éltek itt és porladtak el.

Azután a nagy csöndben látomások vettek körül. A Bükk rengetegében járnak-e most emberek, a hideg hóban? Nem keres-é valaki barlangbúvó helyet a hideg ellen? Nem kiált-é valaki a segítségért? Hol tanyázik most a nagy ékességű szarvas, hol a félénk őzike, merre sunyit a róka? És mit csinálnak az árvák, az elhagyottak, a nyomorékok, a kivetettek, akikkel senki sem gondol? Lám, a szarvasoknak számára illatos szénaboglya áll tető alatt oly sok felé a Bükkben, csak meg kell keresniök a rejtett, eldugott kis tisztásokon. A magyar föld koldusairól ki gondoskodik rendszer szerint?

A hold fátyolosan úszott az égen. És mintha megállott volna ott délkeletre a Hejő partján. Igen, a hejőpapi 76 kis árva már pihen a szeretet hajlékában. Ruhácskáik lerakva rendben. Nem fáznak, nem éhesek. A holdat nézem. Földes felett, Siklós felett, Kunhegyes felett néz le mosolyogva. Árvaházakra néz. Kabán. Fehérgyarmaton agg menházakban gyönyörködik. A hideg éjszakában a meleg szeretet ízére húzza el a száját mosolyra. A csillagok is derűsen tekintgetnek alá. És a szállingó hópelyhek ezüstje: mintha angyalkezek áldást szórnának alá az Országos Református Szeretetszövetség 25 intézetére.

Miből lettek ezek az intézmények? Hol volt a hozzávaló pénz, a fundáció? Mit adtam én? A szívem véréből mit építettem be? Csönd. Nagy, éjszakai, erdei csönd.

Másnap reggel magas szűzi fehér hó. Tele a nagy fák ágai is. Szinte vakít. Nini, mennyi madárka! Olajzöld, sárgasugaras mellű cinkék százai. Fehér díszítésű szárnyakkal, rozsdásvörös fejecskéikkel az erdei pintyek nagy serege. A cinkék a havas fákat fürkészik. A pintyecskék lefürdik a havat és kibarnállik az ősszel lehullt levéltakaró. S ebben keresgetnek. Itt egy csoport, amott a másik. Istenem, még dalolnak is egy-egy rövid nótácskát. Bizony a nyomor bús dala ez.

Hát ezekről ki visel gondot?...

És hozatunk nagy messziről, nehéz úton át kendermagot. Nagy az öröm, amikor a friss havon az „adomány" körül madárlábacskák rajzolódnak. Már ettek, megtalálták, — újságoljuk egymásnak. Azután szalonnabőr, sajthéj, dióhulladék kerül a kis árvák asztalára. Mindenki gyűjt valamit nékik. A szalonnát is úgy vágjuk, hogy sok maradjon a bőrön. Már féldiókat akasztunk fel a fára ajándékképpen. Megmozdult néhány érző emberszív és az árva madárkák, a hideg tél nyomorgói szeretetet kaptak.

Így épültek valaha itt lelkek a romok közt: ha volt szeretet.

Így létesülnek az Országos Szeretetszövetség intézményei.

Tekintsetek az égi madarakra...

Nádházy Bertalan.

Tanulóink részvétele az iskolai ünnepélyeken.

(Folytatás.)

5. Az ünnepélyek műsorszámai.

1. Az *ének*. Az ének terén a pataki iskola régen is kiváló fokot képviselt. Már az 1621. törvény intézkedik a kántor kötelességeiről. A pataki hires kórus történetéről Orbán József egész könyvet irt (1882). Ha tehát ének szerepel a műsoron, kívánatos, hogy a régi hirnéven csorba ne essék.

2. *Zene* terén is kiváló teljesítményeket mutathat fel a pataki Alma Mater. Már 1829-ben volt zenetanára s 1880 óta zeneegylete. Évről-évre látjuk, milyen szép teljesítményeket mutat fel ma is. Reméljük, ezután sem lesz méltatlan régi nagy hiréhez.

3. A *tánc* tekintetében már nem nyilatkozhatunk ilyen elismerőleg a multról. Nem az ifjúságon mulott ez, hanem az iskolai törvényeken. Bessenyei Holmija szerint a táncolóra törvényt tettek. Pl. az 1796-iki és az 1804-iki törvény szigoruan tiltja a táncot, noha ez időtájt is, mint Fáy András feljegyezte, vigan állt a bál. Tudunk arról, hogy a pataki tógátusok éltek-haltak érte s ha valahol megneszeltek egy-egy lakodalmat, elmentek oda s bizony sokszor össze is verekedtek a nászneppel, úgyhogy előzetesen mindig jelentették az ilyen alkalmakat az iskolai igazgatóságnak, amely egy-egy primáriust küldött ki villámháritónak. (Kazinczy levelezése 4. kötet 619. lap.) A mult század közepe táján ismét szabadabb lett e téren a pataki iskola szelleme; ma is elmondhatjuk, hogy ifjaink

felől e téren sincs okunk kétségbe esni. Tekintettel arra, hogy tanulóink 80 százaléka vidéki, nekünk kell alkalmat adni arra, hogy táncolni megtanuljanak. Az Angol internátus érdekében is engedékenynek kell lennünk e téren.

4. A *szavalat* tekintetében sincsen okunk különösebben aggódni, bár bizonyos bizonyos évjáratokban a szavalás iránti fogékonyság és képesség lanyhul. Óhajtandó volna, hogy minél többször és minél jobb szavalómestert hallgassanak az ifjak.

5. A *szinielőadás* régi pedagógiai eszköze az iskolának. Célja kettős: 1., a növendéket hozzá szoktatja a nyilvánossághoz, 2., a szülőket hozzákapcsolja az iskolához. Az 1562-iki debreceni hitvallás ugyan eltiltotta, mert „a szindarabok nézőjátékok, szemérmetlen táncok nem szükölködnek a rosszakban s akik szinpadi álarcot vesznek fel, szemtelen állásokat s mozdulatokat tesznek s a gonosz kívánságok fáklyáját gyujtják meg." Ha meg moralitásokat s vallásos tárgyu darakokat adtak elő az iskolák, azt nem kifogásolta az egyház, de ezekre meg a közönség unt rá. Benyák Bernát szerint a hallgatóság csak a „merő tréfákat" szerette. Voltak olyan tanárok is, akik a tanítás érdekében nem tartották jónak, hogy a szinjátékokra való készülés a tanulókat rendes foglalkozásuktól több időre is elvonja. Mikor az iskolákban újra megindul a szinjátszás, azért indul meg, hogy a tanulókban felkeltse a magyar nyelv és költészet iránt való szeretetet, hogy az anyanyelvet jobban kimüveljék s az ifjúság bátorságot és elevenséget tanuljon a fellépésben. A latin nyelvü darabokat a latin nyelv gyakorlása végett hozták szinre. A közönség szájaizét is tekintetbe vették s a tragédiák felvonásai közé víg közjátékot illesztettek. Nagy iróink szivesen irtak iskolai előadásra darabokat, pl. Csokonai Csurgón. Mikes Kelemenről tudjuk, hogy a kolozsvári jezsuitáknál az egyik szindarabban Podjebrád Katalin szerepében lépett fel. Lehetett is tanulni az iskola-drámákból. Száraz tanítás helyett cselekvésben mutatta be a bűn undokságát, az erény szépségét. Az ügyes hanghordozás, a bátor fellépés, a helyes taglejtés, a hatásos mozdulatok elsajátitására jó eszköz volt az iskolai előadás. Deményi László piarista tanár nem habozik így irni: „A dicsőségnek leghatalmasabb pályája a szinpad, mely megnyitja a leendő polgárnak az utat a szereplésre és a legmagasabb méltóságra." Pállya István azt mondja, hogy a magyar játékok által az ifjúság nemcsak a magyar nyelvben gyakorolja magát, hanem a merészséget, a becsületes emberek közt való tisztességes és nyájas társalkodást is felkaphatja. S mert az előadás pedagógiai célu volt, a nő és a szerelem jó sokáig nem szerepelt e darabokban. Hogy a diákság milyen kedvvel és mily nagy számban vett részt ezekben a darabokban, mutatja az, hogy a csiksomlyói miszteriumokban száznál is többen szerepeltek a tanulók.

Hát a *pataki iskola* milyen szemmel nézte e darabokat?

Örök büszkeségünk, hogy Comenius Schola ludus-a innen indult világhódító útjára. Benne a száraz tartalom megelevenedik. Előszavában örömmel emliti a szerző, hogy a különben lusta pataki tanulóság örömmel fogadja az ujitást s a szülők is szivesen áldoznak a költségekre. Az élénkség fokozódik, a kritika élesebbé lesz, a verseny erősbödik általa. A tehetség jobban megismerszik. A szülők gyönyörködnek. A testtartás, az arcjáték finomodik, a bátorság emelkedik. A tanulóság kész arra, hogy rendes tanulmányait félretéve csak ezt csinálja. Comenius minden másfél hónapban egy-egy szinjátékot akar előadatni. A Schola pansophica cimű művében nyomós érvekkel támogatja a szindarabok előadását, s az ellenvéleményeket igyekszik megcáfolni. Comenius után is volt Patakon szinielőadás, pl. a jezsuiták 1663-ban a templomtéren nagy látványos darabot adtak elő diákjaikkal. A XVIII. században ujraéledő protestáns iskoladrámák irói éppen pataki tanárok voltak. (Szatmáry Paksy Sámuel, Ákáb István, Garas István, Láczay Szabó József.) Pataki eredetű az 1705-ben előadott katholikus iskoladráma is. A Patakon irt, előadott és fennmaradt magyar darabok száma 9, a latinoké 3. — 1794-ben mikor már az iskoladrámák a pedagógiai célt szem előtt tévesztették, a kormány megszüntette az iskolai előadásokat. Miskolcon a ref. gimnázium növendékei számára 1798-ban megengedte az isk. előljáróság a vizsgai előadásokat.

Az ilyen szindarabokban való szereplés azonban a tanuló ifjúságtól nagyon sok időt vont és von el. A sok próbára járás, ami nélkül nem megy a dolog, nagyon igénybe veszi idejüket. A darabokat is meg kell válogatni.

6. A *felolvasás* célja az illető személy vagy esemény emlékét a hallgatóság elé idézni. Ha tanár tartja, sokszor nagyon magas szinvonalu és hosszu; ha diák, sokszor felületes. A gyakorlat nem ajánlja ezek beiktatását.

(Vége köv.) *Dr. Gulyás József.*

IRODALOM

Sípos István: A Pentateuchos Mózesi szerzősége. (Pozitív kritikai tanúlmány. Teológiai magántanári dolgozat az ótestámentumi bibliai tudományok köréből.) Budapest. 1935.[1])

1) *Sipos István* magántanári dolgozata körül a kritika felparázslott. Ez teszi elkerülhetetlenné a hivatalos bírálat közétételét. *Felelős szerkesztő.*

1. „A Pentateuchos Mózesi szerzősége" cimű magántanári vizsgálatra beérkezett „pozitív kritikai tanúlmány" írója nem kisebb kérdés megoldását választotta, mint a Biblia Mózes neve alatt ránkmaradt öt első könyve, az úgynevezett *ἡ πεντάτευχος (βίβλος)* Mózesi szerzőségének bizonyítását. A 235 oldalas munkát, melyet volt princetoni tanárának: H. S. Gehman-nak ajánl, tervszerű elgondolással három nagy részre osztja: 1. bevezető elvi részre (1—29. o.), 2. általános tárgyaló részre (31—79. o.) és 3. különös tárgyaló részre (81—235. o.)[2])

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

2) A tanulmány részletes tartalmi ismertetését s az azzal kapcsolatban megtett kisebb kritikai megjegyzéseket lapunk kis terjedelme miatt kénytelenek vagyunk elhagyni.

2. A tanulmány írója munkája első részében elvi kérdésekkel foglalkozik. Valószínűleg azért, hogy már eleve dogmatikai felfogásának megfelelő állásfoglalásra bírjon. Az ótestámentumi kutatásoknál azonban ilyen és ehhez hasonló bevezető részek írása kockázatosnak mondható, mert annyi probléma vár még megoldásra, annyi felfedetlen és lezáratlan kérdés képezi vitatárgyát, hogy az azokról megírandó tanulmányokat lehetetlen ilyen elvi fejtegetésekkel bevezetni. De a kutató szempontjából sem kívánatos, mert egy újabb felfedezés nagyon könnyen álláspontja megváltoztatására kényszerítheti. Végül felesleges is, mert egy tanúlmány, anélkűl, hogy azt külön kifejezésre kellene juttatni, mindíg maga a bizonyság írója hitelvi, vagy dogmatikai álláspontjáról. Állásfoglalásában különben bizonyos mértékben következetlennek látszik. A bevezető sorokban teljesen magáévá teszi azt a megállapítást, hogy nincsen tárgyilagos kritika s minden kutatásnál számolnunk kell a benne megnyilatkozó szubjektiv tényezőkkel, néhány oldallal később (14. o.) az u. n. „modern kritikában" már kárhoztatja ezt a szubjektiv elemet, bár helyesen állapította meg előbb. hogy azt a kutatásból kiküszöbölni sohasem lehet. A kutatást u. i., melynek végső célja mindig az igazság megtalálása, emberek végzik gyarló elgondolások szerint s még gyarlóbb eszközökkel. A szubjektív tényezők ismerete megkönnyítheti az elért eredmény megértését, mérleg azonban sohasem lehet annak megítélésénél, mert ezek a tényezők sohasem tárulnak fel egészen idegen szemek előtt. Azért túlzott az a követelménye, hogy azért kell ismerni „az illető kutató elvi álláspontját, hogy ebből a szemszögből megítélhessük őt magát is és elvi álláspontja alkalmazásának eredményeit (1. o.) Az élet maga, de az elméleti kutatások is azt mutatják, hogy az elért eredmény, az igazság független a prémisszáktól. Ellentétes irányú kutatások sokszor hozták már ugyanazt az eredményt. Hogy menynyire veszedelmes a kutatónak elvi álláspontjából való megítélése, amellett maga a tanulmány írója a bizonyság, aki a kutatókat éppen ennek az „elvi álláspontnak" az alapján két csoportba sorozza: a modern, vagy negatív s a pozitiv, vagy hívő kritikusok csoportjára (1—2. o.). Amily mértékben helyeseljük azt a másik megállapítását, hogy az Isten Igéjét csak hívő lélekkel lehet helyesen vizsgálni és igazán megérteni (16. o.), ezt a csoportosítást a mondottak alapján éppen olyan mértékben kárhoztatnunk kell. Mert bármennyire is hangsúlyozza az író tanító mestereivel — itt elsősorban a német *W. Möller*-re (Einheit und Echtheit... c. műve 2, 23, 41, 45, 46, 86. o.) gondolunk, akinek elgondolásait az angol kutatók különös méltánylásban részesitették — hogy ez a csoportosítás elvi feltevések szerint történt, állítjuk, hogy fontos szerep jutott benne az elért eredményekből való visszakövetkeztetésnek is. Amit különben a „modern kritika" alaptévedéseiről mond, az más összefüggésben s részletesebben mind megtalálható *Möller* előbb említett művében (3, 4, 5, 273—4. o.). (*Möller* korábbi tanúlmányai,. melyek hatása érezhető *W. H. Green*-nél (The unity of the book of Genesis New York. 1910.) és *J. Orr*-nál (The problem of the Old Testament London = Nisbet + Co. — New York. 1906.): 1. Historisch-kritische Bedenken gegen die Graf-Wellhausensche Hypothese von einem früheren Anhänger. Gütersloh. 1899.; 2 Die Entwicklung der alttestamentlichen Gottesidee in vorexilischer Zeit, historisch-kritische Bedenken gegen moderne Auffassungen 1903. a „Beiträgen zur Förderung christlicher Theologie" VII. 3.-ban; 3. Canon of the Old Testament az „Illustrated Bible Dictionary" London. 1808. kiad.-ban. Más tanúlmányai: Wider den Bann der Quellenscheidung, Anleitung zu einer neuen Erfassung des Pentateuch-Problems 1912. „Genesis", „Exodus", „Leviticus", „Ezekiel" az „International Standard Bible Encyklopaedia" Chicago 1915-ben. Rückbeziehungen des 5. Buches Mosis auf die vier ersten Bücher, ein Beitrag zur Einleitung in den Pentateuch im Sinne seiner Einheit und Echtheit. Bad Salzuflen. 1925. E tanúlmányok főbb eredményeit foglalta össze a már említett „Die Einheit und Echtheit der 5 Bücher Mosis, Abriss einer Einleitung in den Pentateuch in Auseinandersetzung mit D. Sellins Einleitung in das Alte Testament". Bad Salzuflen. 1931. c. nagyobb munkájában.) Itt kell megemlékeznünk, hogy *H. Gunkel:* Israel und Babylonien. Göttingen 1903 c. művéből (38. o.) vett citátum: „A kijelentés története az emberek között ugyanazon *pszichologiai törvények* szerint megy végbe, mint minden egyéb emberi esemény" (l. 8. o.), helytelen s az abból levont az a következtetése, hogy a „revelációt nem lehet pszichologiával helyettesiteni" alaptalan, mert az említett helyen csak ez olvasható: „... Alle göttliche Offenbarung eine menschlich vermittelt sei, die sich deshalb allmählich geschichtlich entwickelt habe." ...

A revelációról és inspirációról szóló fejtegetéshez van néhány szavunk. A Biblia valóban Isten kijelentése; mint kijelentés az egyedüliség és kizárólagosság igényével lép fel. Igazság és valóság az. Benne jelenti ki magát Isten az embereknek, akik enélkül az isteni önközlés nélkül sohasem ismerhették volna meg Őt. Találóan írja Kálvin: „mysteria Dei enim cuiusmodi sunt quae ad salutem nostram pertinent, in se, suaque (ut dicitur) natura cerni non possunt; verum ipsa in eius verbo duntaxat intuemur." (Inst. III. 2 : 41.) Az Igében tehát valami titkos, megfoghatatlan dolog adatik nékünk: Istennek akarata, amelyet *egyedül az Ő Igéjében* közöl velünk. Hogyan kell ezt érteni? A Róm. 10 : 8-hoz írt magyarázatában ezt is kifejti a reformátor: „Hogy az ember értelme helytelen útra ne térjen s az üdvtől el ne tévelyedjék, az Igében korlátok irattak eléje (praescribi), amelyeken belül tartózkodnia kell." S tovább igy folytatja: „Perinde enim est ac si iuberet uno verbo contentas esse, et moneret *in hoc speculo contemplanda esse coelorum arcana.*" Hasonlóképen tanít a 2 Kor. 5 : 7-hez írt magyarázatban: .... „Videmus enim, sed *in speculo et aenigmate:* hoc est, *loco rei, in verbo* aquiescimus." Az Igének a tükörhöz való hasonlításával azt a különbséget juttatja kifejezésre, mely a Kijelentés és az Ige között van. A Kijelentés

a dolog, az Ige annak tükörképe. Ez a példa fényt vet a Biblia inspirációjára is. Isten szól az Ő Szent-Lelke által. Választottai megértik kijelentését (beszédét) s tolmácsai (amanuenses Spiritus Sancti) lesznek. (l. a tanulmány 16. l. 31.j.) Beszédük éppen-azért, mert a Szent-Lélek szavának tolmácsolása, inspirált. De az „amanuenses Spiritus Sancti" kitételben megint csak ott van az a különbség, mely a magát kijelentő Isten beszéde és a tolmácsok beszéde között fennáll. Erre a különbségre utal a próféták bevezető szava: נְאֻם יְהוָה s az evangéliumban a *καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτου ἐδίδασκεν αὐτούς λέγων* kifejezés (Mát. 5 : 2.). Hangsúlyozni szeretnénk, hogy a Kijelentés és az Ige, Isten beszéde és a választottai beszéde közötti különbség nem lényegbeli, hanem csak formális. A kettő végeredményben egy és ugyanaz. Összegezve a mondottakat: Kálvin biblicizmusa nem matériális, hanem formális jellegű biblicizmus. A szó üres szó csak, ha a Szent-Lélek nem munkál általa. A Biblia, mint maga Jézus Krisztus is, számunkra a Szent-Lélek bizonysága: a testimonium Spiritus Sancti által lesz Igévé. (Ez az én szerelmes fiam. Luk. 3 : 22, Ján. 1 : 32—33.) S mivel az valóban a Szent-Lélek megnyilatkozása, azért Isten-Ige! Ha a tanúlmány írója így értelmezi az általa vallott verbális inspirációt, helyes; ha nem, korrigálni kell felfogását.

A Kijelentésnek és a történelemnek egymáshoz való viszonyáról megállapítja, hogy a Kijelentés „isteni cselekedetek sorozata." Akár szóval, akár tettel jelentette ki magát Isten, „mindig az emberi történelem bizonyos pontján, bizonyos körülmények között, bizonyos személyekhez szólt". „A történeti elem kerete, hordozója és organikus velejárója a Kijelentésnek" (26. o.). Ebből azután ilyen konzekvenciát von le: „Ha mi Izráelnek a bibliában elbeszélt történetét nem fogadjuk el hitelesnek, annak hitelességét lényegtelennek tekintjük, vagy elvetjük, ezzel elvetjük, vagy feladjuk a bibliai kijelentést is." „Amily mértékben meginog a kijelentés történetében való hit, olyan mértékben gyengül a kijelentés egész strukturájának alapja is" 28. o.). Eszerint a Kijelentés alapja a történet. Első megjegyzésünk reá, hogy felfogása azonos az általa nagyon megbírált *H. Gunkel* felfogásával, aki Delitzsch supranaturálizmusáról szóló kritikájában így ír: „der (t. i. Delitzsch) aber zu der Erkenntnis, dass die Geschichte die eigentliche Stätte der Offenbarung Gottes sei, noch nicht durchgedrungen ist". (Israel und Babylonien 39. o.) A továbbiakban utalnunk kell a Kijelentés és az Ige előbb kifejtett formális különbségére. Tudnunk kell ugyanis, hogy Istennek van egy tér és idő feletti, lényegéből adódó, szükségképpeni belső megnyilatkozása, amelynek bizonysága a Szentháromság maga és egy másik, az Ő szent akaratán nyugvó, számunkra adott, tehát térbe és időbe, vagyis a végesség korlátai közé állított megnyilatkozása: az Ige. Hogy előttünk az Ő belső, szükségképpeni megnyilatkozása is az Igéből lesz nyilvánvalóvá, az egészen természetes s a mi emberi adottságunkból következik. Istennek éppen az a legmegrázóbb tette, hogy Ő, az örökkévaló, belép az időiségbe. Ez a megnyilatkozása, bármint vesszük is, kegyelmi tény. Az Ige tehát a maga inkarnációjával és a Szentírás történetisége Isten kegyelmi megnyilatkozása. A tanúlmány írójának abban van a nagy tévedése, hogy a Kijelentést a történettől teszi függővé, ezzel összeszűkiti, megszegényíti azt, mert a Kijelentés végeredményben a Szent Lélek által van. A Szent-Lélek pedig Isten harmadik személye, aki tér és idő felett áll. Fordítva igaz tehát: nem a történelem az alap, amely nélkül nincsen Kijelentés, hanem a Kijelentés az alapja, feltétele és irányítója a történetnek. Ehhez a ponthoz még azt, hogy ne féltse az író a Kijelentést a hitetlenek támadásától. A Kijelentés történetiségébe vetett hit hiánya sohasem fogja megingatni a Kijelentést magát. Kijelentés marad az akkor is, ha ezen a bűnös földön mindenki tagadni fogja.

A különböző kritikai megjegyzések és felfogások ismertetésénél téves az a megállapítása, hogy egészen a 18-ik századig Mózest tekintették a Pentateuch szerzőjének, mert a támadások már a 17-ik században megindúlnak ellene. (Celsus: *λόγος ἀληθής* című művéről (Kr. u. 150.) is hallania kellett.) A Hieronymustól vett citátumából a „sive Esram" kitétel után — nem tudjuk, miért? — kihagyja az „eiusdem" szót. A pseudepigráf jellegű Esdrás IV. könyvére való hivatkozás, mely szerint „Isten csodálatos úton szóról-szóra visszaadta a megégetett Mózesi törvényt Esdrás által, akit „erre a célra inspirált" (37. o.), kissé túlzott, mert a IV. Esdr. 4 : 21—48-ban az van, hogy Esdrás Seraj, Debarja, Selemja, Echanus, Chatzebel gyorsan író férfiak segítségével írta le s „40 napig 204 könyv íratott", tehát jóval több, mint a Mózes törvénye. Helytelen a Mariusnak tulajdonított ama felfogás, hogy Esdrás a Pent.-t több elszórt régebbi okmányból dolgozta fel hexateuchossá (37. o.), mert a „quin ipsum etiam Mosis opus quod vocant *πενταετυχον*, longo post Mosem tempore interectis ..... clausulis omnino explicatius redditum esse" mondatból nem lehet a fenti állítást kiolvasni.

(Vége köv.) *Dr. Zsiros József.*

Meghívó

lelkészi és tanítói konferenciára.

Tiszáninneni egyházkerületünk elnöksége és a sárospataki theol. akadémia tanári kara 1937. április 1. és 3. napjain Sárospatakon *lelkészi és tanítói konferenciát rendez.* A konferencia a *lelkészi és tanítói szolgálat közös alapjairól és feladatairól* szól.

Erre a konferenciára a tiszáninneni, valamint a testvéregyházkerületek lelkipásztorait és felekezeti iskolai tanítóit és tanítónőit szeretettel meghívja a *konferencia rendezősége.*

A konferencia programmja és időbeosztása.

Első nap. Április 1.

Délelőtt: 8—1/2 9-ig áhitat.

1/2 9—9-ig: a honferencia megnyitása. Résztvevőit üdvözli: dr. *Mátyás Ernő* teol. igazgató és azt megnyitja: *Farkas István* püspök.

9—10-ig: A lelkipásztori és tanítói hivatás

közös alapjai. Előadás megbeszéléssel, tartja: *Szabó Dániel.*

10—11-ig: A lelkipásztor és a tanító szolgálatának, munkaterületének közössége. Előadás megbeszéléssel. Tartja: *Svingor Jenő.*

11—12-ig: A lelkipásztor és tanító szolgálata közötti ellentétek okai. Előadás megbeszéléssel. Tartja: *Dr. Enyedy Andor.*

Délután.

4—5-ig: Mit várok én a tanítótól. Előadás, tartja: *Benke József,* utána megbeszélés.

5—6-ig: Mit várok én a lelkipásztortól. Előadás. Utána megbeszélés.

6—½7-ig: áhitat.

Második nap. Április 2.

Délelőtt: 8—½9 ig áhitat.

9—10-ig: Lelkész és tanító közös feladatai a falunevelésben. Előadás, tartja: *Szabó Lajos;* utána megbeszélés. Felkért hozzászóló: *Kántor Mihály.*

10—11 ig: Lelkész és tanító közös feladatai a közéletben. Előadás, tartja: *Dr. Komjáthy Aladár;* utána megbeszélés.

11—12-ig: Lelkész és tanító feladatai a tehetségkutatásban. Előadás, tartja: *Nagy Sándor Béla;* utána megbeszélés.

Délután: Gyakorlati munkák bemutatása.

4—5-ig: Vallástanítás bemutatása.

5—6 ig: Vasárnapi iskolai tanítás bemutatása. Végzi: *Kövér Pál.*

Harmadik nap. Április 3.

Délelőtt: 8—½9-ig: áhitat.

9—10-ig: Az egyházi éneklés és zene kérdése. Előadás, tartja: *Hodossy Béla*; utána megbeszélés.

10—11 ig: Lelkész az iskolában. Előadás, tartja: *Darányi Lajos;* utána megbeszélés.

11—12-ig: Tanító az egyház munkájában. Előadás. Tartja: *Jakab Imre*; utána megbeszélés.

12 órakor a konferencia berekesztése.

Konferenciánk vezetősége gondoskodik a főiskola, a Rákóczy-vár és a város nevezetességeinek a konferencia résztvevőinek való megmutatásáról. Harmadik nap délután elutazás.

A konferencia részvételi díja: 9·20 P., mely összegből, 7·20 P. étkezési díj, 2 P. pedig jelentkezési díj. A teljes összeg a konferencián való megjelenés alkalmával egyszerre fizetendő. Felkérjük egyházkerületünk espereseit és belmissziói előadóit, hogy lelkipásztortestvéreinknek a konferencián való részvételét szeretetteljes propagandájukkal mozdítsák elő. Jelentkezési határidő: március 5. Kedvezményes jegyek megszerzésére a tanfolyam vezetősége megteszi a szükséges lépéseket. Vonatok érkezését és indulását később közöljük. Szeretettel kérjük a konferenciára jelentkezőket, hogy lehetőleg még március 31-én szerdán estére biztositsák érkezésüket, hogy a konferencia megnyitásán mindenki itt legyen. Pontos érkezését minden jelentkező testvérünk jelentse a konferencia vezetőségének. Tanitónők elszállásolásáról is gondoskodunk. A konferencia rendezősége nevében:

Farkas István *püspök.* ***Dr. Mátyás Ernő*** *theol. akad. igazgató.*

Dr. Geduly Henrik püspök temetése.

Háromhéttel ezelőtt az erdélyi püspökszentelésen vettem részt: most pedig a tiszai ág. ev. egyházkerület nagy püspökének végtisztességtételén képviseltem, püspök urunk megbizásából kerületünket. Ott voltak még Makláry Károly püspök, dr. Benedek Zsolt konventi tanácsos, dr. Csikesz Sándor és dr. Kállay Kálmán egyetemi professzorok, Molnár Zoltán ORLE titkár. A temetés a nyiregyházai nagy templomban, mely a sátoraljaujhelyi református templomhoz hasonló stilusban 1784-ben épült, barokkosan gazdag szinezésű festéssel, három hajóval, nagyon szép térhatással. A gyászszertartás oltári szolgálattal kezdődött, ahol a római katholikus „Óh adj Uram örök nyugodalmat neki, örök világosság fényeskedjék neki" szövegből alkotott antifonák is szerepeltek. Domján Elek főesperes imádkozott. A temetési beszédet Kapi Béla püspök mondotta. I. Tim. 1. r. 15, 17. versei alapján két látásból indult ki. Az egyik: a halott a ravatalon, Luther köpenyben, elborítva virággal, elborítva érdemrendekkel, magas emelvényen. A másik: a lélek az Ur előtt, ruha nélkül, virág nélkül, érdemrend és emelvény nélkül, bűneivel terhelten, kegyelemre várva. Itt nyílik fel élete könyvének három lapja: a megbízás, a szolgálat és a számadás. Isten küldötte őt a földre azzal a megbizással hogy a talentumai birtokában a legnagyobb földi talentum, a lélek ügyének képviselője, szószólója legyen. A lélek szolgálatára, Istenhez vezetésére az egyházban kapott megbizást. Az egyháznak két nagy igazságra kell emlékeztetni az embert: arra, hogy bűnös és arra, hogy Krtsztus eljött a bűnös embert megváltani. Geduly Henrik életét ennek a megbizásnak a teljesítésében töltötte el. Három arcban jelenik meg e megbizást teljesitő szolgálata. Emberarc, amelyről jóság, igazság sugárzott s az erkölcsi tisztaság palástja ölelt körül. Isten gyermek volt családtagjai, barátai és munkatársai között. Pásztorarc. Igehirdetése uemzedékek lelkét táplálta gyülekezetében. Kenyeret, vigasztalást, segítséget kapott tőle mindenki, aki hozzáfordult. Vezéri arc. Annak a kornak volt a gyermeke, amely a protestantizmust kulturértékeivel azonositotta s a lelkiismereti szabadság védelmében jelölte ki annak történelmi szerepét. S ő ebben a korban már lelkészi beköszöntőjében hangoztatta a hitvallások fontosságát, amely kezdett beleszintelenedni az általánosságba fuló moralizálásba, emlékeztetni az egyház lelkiségére, amely annak jellegét és méltóságát adja. Theologiai pozitivizmusában nem volt megcsontosodott, megérintette az új idők szele s beleállt teljes erejével és súlyával a lelki munkát hirdető mozgalmak sodrába. Kemény és biztos, részletekbe hatoló, de részletekbe el nem vesző vezér, hadvezér és diplomata volt. A legkeményebb vonásokat arcára Trianon szántotta, amely egyházkerülete nagy részét elszakitotta vezérsége alól. Ő az életét szolgálattá tette. Nem magának szolgált, ha-

nem Istennek. Számadása lapjára ő irta a felolvasott szentlecke bibliájában aláhúzott szavait, a többit Isten írja, aki előtt talán semmivé válnak élete külső sikerei, de megmarad hűsége és megmarad a kegyelem, mely őt a hűségre táplálta.

A lélekemelő beszéd után dr. Karner Károly méltatta az Erzsébet tudományegyetem soproni theologiai karának első díszdoktorát, majd Szohor Pál polgármester, a megboldogult keresztelt, konfirmált és esketett lelki gyermeke búcsúzott gyönyörű szavakban a város nagy halottjától. Azután megindult az impozáns, hatalmas menet, a temető felé, ahol Duszik Lajos főesperes mondott rövid imát s lélekből fakadó, lélekbe kapó búcsuszavakat. *y. r.*

id. Victor János emlékezete.

Ahogy a Tiszáninnen láttuk.

Az első, ami megemlítésre méltó az, hogy itt is láttuk. Nem ugy, hogy olvastunk tőle, vagy róla, nem is ugy, hogy idáig látszott az ő ottani nagysága, hanem ugy, hogy idejött, közöttünk is volt és itt láttuk. Apostoli lélekkel szertejárt. Ajándékait nem küldte, hanem vitte. Igazi Küldött volt.

Egyházkerületek és irányzatok felett állott. Jobban mondva: egy ügy szolgálatában állott. Olyan ügy szolgálatában, amely mindenki ügye. Ezért vitte mindenfelé őt a Lélek, ő meg az ügy szolgálatát. Mindenfelé járt, sok lelkipásztort ismert, de sehol, senkiről rosszat nem mondott. Ő nem látni ment be egyes gyülekezetekbe, hanem bizonyságot tenni.

Legjobban akkor ismertük meg, amikor a mult év áprilisában Sárospatakon egy hetes tanfolyamot tartott vasárnapiiskolai munkások részére. Lelkésznék, négypolgárit végzett leányok, theologusok, segédlelkész és tanítójelöltek vettek részt ezen a tanfolyamon.

Itt látszott meg az ő nagy *tudása*.

De tudásánál mindenkit jobban tanított és meggyőzött az ő *alázata*. Igen sokan, akik egy munkakörben vezetők, a legnagyob alázat mellett is olyan hangot használnak, a felmerült vitát ugy a magok tekintélyével igyekeznek eldönteni, hogy ez által megölik azzal a szolgálattal szemben a rokonszenvet. Petőfi szavait idézi ilyenkor az ember: „Tán csodállak, ámde nem szeretlek...“ Victor János azok közé tartozott, akiknek hangneme, gondolat vezetése a legkevesebb ellentmondást váltotta ki. Valóban, az alázatos ember a legerősebb ember.

Itt láttuk meg Victor János *módszerét*. Ha valaki olyat kifogásolt a vasárnapi iskolai munkánál, amit ő is használt, nem állott vele vitába, nem mondott ellent. Hanem egyszerüen valami ilyenfélét mondott, hogy: igen, igen. Hanem amikor legközelebb az elvek tisztázásáról volt szó, elővette a multkor megtámadott tételt. Nem mondta ő azt, hogy vannak olyanok, akik ezt nem helyeslik, hanem igy állította be: ezt a mindnyájunk által észrevett nehézséget igy lehet elkerülni. Aztán elmondta, hogy hogyan.

E sorok írója egyszer azt kifogásolta előtte, hogy a vasárnapi iskolának és a mindennapi iskolába tanított vallástannak az anyaga azonos. Itt is, ott is az özönvizről, Ábrahámról, Izsákról stb. van szó. Ennek az a veszélye, hogy már nem új a gyermek előtt az anyag, tehát nincs iránta érdeklődés ott, ahol már másodszor hallja. Victor János azzal a hittel bocsátott el, hogy igazam van. Nem mondta, de nem is vonta kétségbe. Azonban a másnapi előadásban megmutatta, hogy egy történetet hogyan lehet mindig érdekesen elmondani. Izsák feláldoztatását vette példának. Elmondhatja azt a vezető, de elmondathatja Ábrahámmal, Sárával, Izsákkal. A történet mindig ugyanaz, de a beállítás által mindig új, érdekes lesz. Igazat kellett adnom neki.

Nem kimélte önmagát. Ez nem vád, hanem elismerés. Azon a tanfolyamon egy hétig minden tárgyat ő adott elő. Aztán haza ment. Néhány nap mulva eljött vizsgáztatni. Ősszel eljött még egyszer, hogy beszámoljon az oslói konferenciáról.

Temetésén egy volt tanfolyam hallgatója Sárospatakot is képviselte. A koszoruhalomban ott volt a patakiak, rajtok keresztül a tiszáninneniek hálás szeretete is.

Befejezésül hadd álljon itt egy tőle hallott történet.

Amerikai utján egy vasuti kocsiban arra lett figyelmes, hogy egy kis leány folyton ránézett és az anyukájának ezt mondta: ott van Mikulás Bácsi. Végre a kis lány vett annyi bátorságot, hogy lábujjhegyen odament hozzá és a fülébe sugta: hajasbabát akarok.

*

„Mi Istenünk, hadd találjon meghallgatást nálad a mi kérésünk: minél több ilyen áldott lelkü apostolt szeretnénk!“ *Darányi Lajos.*

HIREK

— **Komjáthy Gábor** ungvári lelkészt, ungi esperest, egyházi életünk régi nagyértékü munkását 85. évi születésnapja alkalmával nagy tiszteletadással üdvözölték elszakitott magyar testvéreink. Lapunk részéről is áldást kivánunk Isten hü és munkás szolgájára.

— **Uj tiszteletbeli theologiai doktor.** A montpellieri theologiai fakultás szenátusa elhatározta, hogy *Kováts J. István* dr-t, a budapesti ref. theologia professzorát a dunamelléki egyházkerület főjegyzőjét a theologiai tudományok tiszteletbeli doktorává avatja. Őszinte szivvel gratulálunk.

— **Kolumbán Lajos** tanügyi főtanácsos február 25-én este Sárospatakra érkezett, hogy a református tanitóképzőintézetet meglátogassa. Két napi látogatása alatt folytatja azt az ellenőrző munkát, melyet az előző héten a tankerületi kir. főigazgató megkezdett.

— **A Debreceni Tisza István Tudományos Társaságban** február 26-án székfoglaló előadást tartott *Szondy* György r. tag. Felolvasott mint vendég *Boldizsár* Kálmán: Hajdukapitányok cimen.

— **Zempléni lelkésznék figyelmébe.** A zempléni lelkésznék márciusi bibliaóráját márc. 2-án, délelőtt 10 órai kezdettel tartjuk a sárospataki református lelkészlakáson. Minden testvérünket szeretettel várunk.

— **Tanulmányút a Tátrába.** A gimnázium és az Angolinternátus vezetősége együttesen egy nagyszabású felvidéki tanulmányut előkészítésén fáradozik. Az ötnapos kirándulást a pünkösdi szünidőben tervezik. Utirány: Kassa, Eperjes, Lőcse, a Tátra. Célja az, hogy növendékeink az elszakított Felvidék természeti szépségeit és népéletét megismerjék.

— **Missziói köri értekezletek.** A felsőborsodi egyházmegye edelényi missziói köre Edelényben és Borsodon tartotta meg a 2. téli értekezletét, melyeken a reverzális kérdésről és az egyházfegyelemről folyt megbeszélés. Voltak vallásos esték is: a) Edelényben a következő programmal: előimát mondott Németh József borsodi s. lelkész, igét hirdetett Szentmártony Dániel borsodi lelkész, esperes, saját elbeszélését olvasta Borsovai Lengyel Gyula szendrőládi lelkész, író, záróimádságot tartott Veress Károly balajti lelkész. Szóló ének, 2 szavalat, a helybeli leányegylet éneke tette változatosabbá a szép sikerű estét. b) Borsodon a vallásos estély lefolyása ez volt: előimát mondott Veress Károly, az Igét hirdette Gyülvészi István edelényi lelkész, saját elbeszélését olvasta fel Borsovai Lengyel Gyula, ugyanő befejező imát is mondott. Férfi kórus, leányegylet énekelt, ezeken kivül 2 szavalat is hangzott el. Léleképítő volt bizonyára ez az est is. Tegye az Ur áldottá ezt a magvetést!

— **Kirándulás.** A paszabi teformátus férfi dalárda és az elemi iskola növendékei szépen sikerült műsoros ünnepélyt rendeztek február hó 14-én délután az elemi iskola helyiségében Thúri Sándor ig. tanító és Farkas István tanító irányitása mellett. A főiskola faluszemináriuma nevében Újszászy Kálmán dr. thel. tanár köszöntötte a szép sikereket elért dalárdát s mondott köszönetet azért, hogy erre az ünnepélyre meghivták a faluszeminárium néhány tagját. Az iskolás gyermekek szindarabokat adtak elő s izlésesen betanult tánccal szórakoztatták a jelenlevőket. A gondosan és szépen megrendezett ünnepély minden elismerést megérdemel. A kiállított szép szőttesek; s gyermekeket olyan sok irányban foglalkoztató- és a oktatónevelői munkba láttán őszinte örömünket fejezzük ki.

— **Nyitott ajtó** cimen jelenik meg ez év tavaszán *Szabó Imre* budapest-fasori lelkész, esperesnek 25 ives könyve, amelyben előadásait, prédikációit adja közre lelkészi munkásságának utóbbi 8 esztendejéből. A könyv előjegyzési ára 6 pengő. Bolti ára 8 P. lesz. A tartalomjegyzék 8 csoportba osztja a gazdag anyagot. Fontosabb alcimek: Az idők jelei. Emberarcon égi jegy. Református jelvények. Bölcsőtől a koporsóig. Lelkipásztor naplója.

— **Korunk emberének zenéjéről** tartott nagysikerü előadást a főiskolai imateremben február 19-én *Szabó Ernő* főiskolai ének- és zenetanár nagy közönség előtt. Az előadás, amely a *Péntek Esték* keretében folyt le, sok modern kérdést is megérintett és megvilágított. Illusztrációul Szabó Ernő művészlelkü feleségével együtt több zenedarabot is mutatott be nagy tetszés mellett.

HIVATALOS RÉSZ.

IV. sz. Körlevél.

1. Valamennyi iskolaszékhez!

A Belügyminiszter ur rendeletére a járási, községi és városi egészségvédelmi intézetek kiküldött orvosai és védőnői időnkint egészségügyi vizsgálat alá vetik az iskolás gyermekeket. Fontos egészségügyi és szociális nemzeti érdekek füződnek ehhez az orvosi vizsgálathoz s azért felhivom az iskolaszékek figyelmét, hogy ezen vizsgálatok megtartását a maguk részéről a legmesszebbmenő módon elősegiteni sziveskedjenek.

2. Valamennyi esperes-és lelkésztestvérem figyelmébe!

Az egyetemes konvent a honvédelmi minisztérium kérésére elrendelte, hogy azok az ötven éven alóli lelkészek, és lelkészjellegű egyének, akik lelkészi szolgálatra valú képességüket elvesztették, illetve attól megfosztattak — személyi adataik közlésével szolgálatképtelenségüket azonnal jelentsék.

Ezen rendelkezés értelmében kérem a lelkész, lelkészjellegű tanár testvéreimet, hogy személyi adataik közlésével fenti körülményt az illetékes esperes urnak azonnal jelentsék be. Az esperes urakat pedig kérem, hogy a jelentést hozzám továbbitsák.

Miskolc, 1937. február 24. Atyafiúi szeretettel

Farkas István
püspök.

— **Értesítés.** *Postai megbizatás* utján fogjuk az előfizetési díjakat a következő helyekről beszedni: Abaujdevecser 10 Pengő, Abaujszántó 25, Átány 10, Bodrogkeresztur 35, Bőcs 10, Csobaj 30, Felsődobsza 25, Gelej 10, Göncz 25, Hejőcsaba 20, Hejőpapi 10, Hernádnémeti 25, Hernádszurdok 25, Kistokaj 10, Mezőcsát 15, Nemesbikk 10, Ond 5, Onga 10, Ónod 10, Ózd 15, Pácin 10, Sajószentpéter 25, Sátoraljaujlyhely 35, Szendrő 10, Szerencs 35, Szirma 10, Taktaszada 35, Tarcal 35, Tiszakeszi 10, Tiszaszederkény 15, Vámosujfalu 35 P. *Ref. Lapok Szerkesztősége.*

Szerkesztői üzenetek. Sz-y L-ó. Ki van szedve. — Gy-i I-n. Pontosan behozta.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... **10 Pengő.**
Fél évre ... **5 Pengő.**
Lelkészek, tanítók és Kálvin-szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja **egész évre 5·— P.**

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 10. szám. Sárospatak, 1937 március 7.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Dr. Gulyás József:* Tanulóink részvétele az iskolai ünnepélyeken. (Folyt. és vége.) — *Lenkey Gyula:* Levél (XXIX.). — *Dr. Zsiros József*: Sípos István: A Pentateuchos Mózesi szerzősége (Folyt. és vége köv.). — *y—ó:* Kálvin-szövetségi ünnepélyek. — *M. J:* Katona Géza. — Hirek. — Hiv. rész.

Tanulóink részvétele az iskolai ünnepélyeken.

(Folytatás és vége.)

6. Az ünnepélyek müsorszámának tanulságai.

Végigmenve az iskolai ünnepélyek müsorán megállapíthatjuk a következőket: 1., Főcél a diákság, általában a hallgatóság lelkében az ünnepi hangulat előidézése. Ezért csak olyan számokat vegyünk programmba, amelyek ezt előmozdítják. 2., A müsor ne legyen hosszu. 3., Iskolai ünnepélyekről lévén szó, a szereplők elsősorban az ifjúságból kerüljenak ki. Idegenek csak a legritkább esetekben lépjenek fel. 4. Csak nagyobb jelentőségü alkalmakat ünnepeljünk. Kisebb jelentőségüeket az osztályokban is lehet ünnepelni, az osztályfőnök megemlékezése kapcsán. Bizonyos ünnepélyeket csak az óvodában s az elemiben üljünk meg (Anyák napja). 5., Ne legyen sok ünnepély, hogy megszokottá ne váljék az ünneplés. 6. Egymástól nagyobb időközök válasszák el az ünnepélyeket. 7. Az ünnepek hatását el kell mélyiteni. 8. Táncszámokat lehetőleg kerüljünk, mert hiszen pl. az Önképzőkör elsősorban a fej és szív munkájából akar vizsgázni, nem pedig a lábéból. Hagyjuk ezt a probabálokra és a városi egyletek báljaira. 9. Nagyon gondoljuk meg, hogy az egyletek előadásaira, különösen báljaira, elengedjük-e, hacsak nézőknek is, ifjainkat, még inkább, mint közreműködőket, leányainkat. 10. Ha mi magunk rendezünk ünnepélyt, keveset rendezzünk, de akkor aztán nivósak legyenek. Sárospatak kis hely, de sok benne a müvelt ember (igy kritikája van olyan, mint bármely nagy helyé). 11. Idegen alkotások helyett magyaros számokat adjunk elő. 12. Speciális helyzetünknél fogva (kisváros, Főiskola, angol-gimnázium, Angol-internátus) a Rendtartáson engedményeket kell tenni, de úgy, hogy az ne menjee a tanítás és nevelés rovására. 13. Ne legyen sok próba, (az elemi iskolák ének és tornaversenyein látjuk, hogy előtte jó ideig nem tudnak mással foglalkozni, mint az erre való készüléssel.) 14. A müsorszámok összhangzásban legyenek az ünnepély céljával. Mivel az iskolai ünnepély nem az iskolai munka felfüggesztése, hanem annak szerves része, azt tanácsolja Prónay Antal (Magyar középiskola 1909.), hogy csak három ünnep legyen. Egy év elején, (vallásos jellegü), egy évközben (március 15), egy év végén (az évzáró) Hiszen úgy is olyan sok tanitási szünet van (ujabban a „Csendes napok" is állandósulnak). Van olyan iskola, amely csak egy izben lép nyilvánosság elé s ha belépti dijat szed, az ifjuságtól nem kér semmit.

A szorosabban vett iskolai ünnepélyek (évnyitó, évzáró, október 6, október 31, december 6, március 15, Hősök vasárnapja) egyike-másika zsufolt. Igy az évzáró is. Gondolkozni kell affelől, nem lehetne-e a tornavizsgát előbbre tenni. Enyhiteni kellene a zsufoltságon március 15-én is, mert úgy tudom, hogy nemcsak maga a Főiskola, mint egész, tart ünnepélyt, hanem külön ünnepéllyel áldoznak az egyletek is a nap emlékének. Másnap pedig nincs tanitási szünet.

*

Hogy az évről-évre megismétlődő ünnepélyek sablonossá ne váljanak, uj eszmét kell beléjük vinni. A ledöntött kassai honvédszobron egy kuruc vitéz és egy 48 as honvéd szerepelt. Az október 6-iki ünnep hangulatába is bele lehet vinni Trianon hangulatát. A március 15-iki hangulatba a mai tetszhalálból való feltámadás gondolatát. Horátius szerint uj kapcsolat régi szóknak is uj szint ad. Szint igy van az ünnepélyeknél is. Országos ünnepeket helyi vonásokkal is közelebb lehet hozni hozzánk. (Például március 15-ét a Petőfi- s a Kossuth-tábla előtti megemlékezéssel.) Több iskolánál március 15-ének, október 6-ának megülése az Önképzőkör feladata. Szerintünk helyesebb, ha az egész intézet ünnepel, ez ünnepélyek jelentőségét el kell mélyíteni. — Itt Patakon olykor-olykor meg kellene egy-egy ünnep keretében emlékezni az iskola és a tanulóság jóltevőiről is. (Lorántfy Zsuzsánna, Pálóczi Horváth Simon és Mária, Mudrány András, Pogány Istvánné, Szoboszlay Gyula, Dókus Ernő stb.) Ezen is főleg tanulók szerepelnének. A Rendtartás is ismer ilyen ünnepélyeket. *G. J.*

Levél.

XXIX.

Egy kálvinista művésznél ép ugy kell kiáradni a munkájából a hitnek, mint a legelső szónok beszédéből. Ellenesetben csak a keresztlevele kálvini. Egy fiatal szobrásszal beszélgettem a műtermében, ki épp akkor egyik ref. község részére készitet hősi emlékművet (Lak). A kész szobrai között volt egy Krisztusi-arc is. Tekintete eltért a sablonos arcvonásoktól, valahogy bátrabb és megnyerőbb tekintete volt. Az első látásra azt hittem, hogy úgy vagyok vele, mint egy öreg tanitó beszélte el, hogy gyermekkorában mindig azt hitte, hogy Dávid református gyermek volt. Én is igy éreztem és kifejeztem, hogy a Krisztusi arcvonás olyan jó kálvíni tekintetű. A fiatal szobrász rám néz és azt mondja, hogy ő is református, és neki ez a kifejezés fedi a hitét. Nem tagadom, de büszkén hirdetem mindenfelé, hogy az ilyen lelkiségű emberek oly művészetet teremtenek meg, mely sajátos, bensőséges és egyéni, magokban hordozzák az Isteni akaratot. Nem anyagiasitották el (Csók István festményei), hanem elmélyitették a művészetet, a kőszobrokban, a festésben a zenében stb. Azért tették, mert itt a szellem élt, uralkodott, vezérelte, még az anyagi dolgokban is, s ezzel megteremtette a reformáció hatása a szellemi művészetet.

A kálvinista ember nem önmagáé, hanem az Istené, és bármilyen szegény legyen is, joga van mindenhez, — a művészethez is, — de hite szerint ezt a jogot is Istentől kapta, s csak neki tartózik gyermeki engedelmességel és a szolgálat hűségével. Épp ezért ki meri lebecsülni és művészietlennek mondani azt a megszentelt egyént, ki egész életét az Isten szolgálatában tőlti, ki meri kétségbevonni művészetét, mely legjobban megfelel az emberiség életideáljainak.

A magyar kálvini egyházak is istápolták az egyházművészetet, a magok szerény viszonyai között. Ha magában a templomban nem tűnik is fel annyira, igazolja az, hogy nagyon sok művészt adott ennek a világnak, kiknek tudása és ismerete, alkotása bizonyság arra, hogy Isten kegyelme nem a kiváltságosaknak, hanem a kiválasztottaknak adta a maga csodás lelkét. Alkotások nagyszerűségében egyedül az Isten dicsőségét volt, van és lesz hivatva szolgálni. Ez a lélekformáló erő, ez az alkotó és nemesitő eszmény, mely jelképezi a maga puritánsága mellett is a református egyházművészetet, magának utat tört. Nálunk a művészet külföldről lett átplántálva, de az teljesen idegen és az is maradt a magyar sziv és természet sajátos egyéniségétől. A magyar ember sohasem szerette a tulfűtött miszticizmust, sem az álkegyességet, sem a térdreomlást, mert úgy érezte, hogy őt jobban összeköti Istenével egy őszinte bűnbánó könny, egy sóhaj, mely felülemelte a korhadt világ miazmás beteges érzelgőségein. A magyar református ember még ebben is a legtökéletesebb művészettel járt el, határozottságot, gyermeki bizodalmat érzett, és Isten gyermekének tartotta magát. Természetesség az, hogy a csermely a tenger felé fut, az embernek is Istenhez visz utja. Nem szabad semmi tetszelgős akadályt elébe gödíteni, mert Isten azt ugyis elgörditi. Ez ad a léléknek, mely a művészet alapja, önállóságot és életet. Ez a legőszintébb egyházművészetet teremti meg a mai kor számára is, mellyel mindenki élhet és alkothat, teremthet, mások szolgálatában is nagyszerü dolgokat.

Egy református lelkésznek nem szabad lemondani arról, hogy az önművelés utján, minél nagyobb szolgálatára legyen hiveinek és anyaszentházunknak. Előtte a görög, az antik művészet, a római ker. művészet, mindkettőnél a művész az állam és egyház hatalma alatt áll, mely megszabta munkáját, irányát korlátozta vagy tulzásba vitte, a mint a mindenkori ember öncélúlag kivánta. Előtte áll a Savanarola lelkén felépült Kálvini művészet, ahol az ember a művész, Isten kezében eszköz. Ki szabadon dolgozik Istentől kapott hivatással, az erkölcs és jog szellemében. Melyik boldogitja az embert, a lelki embert? Az érzéki világ fénye, csillogása, mely a testi vágy elfogyása után halomra omlik, vagy a felséges örök Isten, a lélek és igazság Istenének tiszta nemes művészete, melyben egyesül az ember és hit által a halhatatlan Isteni eszme. Lehet, hogy az egyházművészet, unalmas és szükségtelennek látszik, tévedés, mert egyházművészet nélkül, annak ismerete és gyakorlata nélkül a hit élet a lelkipásztorra nézve csak egyoldalu, és igy leszürkülő élet, míg ennek bármelyik fajtájával egy örök fejlődő varázs, mely felemelő és nemesen finom életet nyujt. Gyakorlatilag is nagyon fontos ezt az életet élni, mert a lelkipásztor nemcsak szónok, hanem példaadó is, akihez mindenirányban eredményesen fordulhatnak a hivei.

Bánhorvát, Igaz tisztelettel:

Lenkey Gyula
ref. lelkész.

IRODALOM

Sípos István: A Pentateuchos Mózesi szerzősége. (Pozitív kritikai tanúlmány. Teológiai magántanári dolgozat az ótestámentumi bibliai tudományok köréből.)

(2-ik folytatás.)

Amit a tanúlmány 40—47. lapjain „a legkorábbi kifogások bizonyító ereje“ címen összefoglal, az sokkal részletesebb feldolgozásban megtalálható *Möller* említett műve (Einheit und Echtheit stb.) 98, 104, 366; 157; 91; 87; 93; 73 stb. lapjain. Szerinte a *bᵉ'éber hajjardén*[1] kifejezés egyformán jelentheti a Jordán keleti és nyugati részét (40. o.). Ellene szól ennek a feltevésnek a Dt. 3:8; Nu. 22:1; 35:14; Dt. 1:5; 4:46; 4:41; 4:47, 48, mely helyek fontos bizonyítékok amellett, hogy a „Jordánon túl“ kifejezés alatt a keleti partvidéket értették. A beszélőnek tehát a nyugati részen kellett élni, ahová Mózes nem juthatott be, igy az említett részeket nem is irhatta. — A Gen. 12:6, s

[1] A héber, arab, szir stb. kifejezéseket és szavakat nyomdatechnikai okok miatt csak átirásban adhatjuk

13 : 7 adatai (41—42. o.) feltétlenül a Mózes szerzősége ellen bizonyítanak, ami semmiképen sem jelenti azt, hogy ezért e bibliai helyek „érthetetlen betoldások". Mindkét hely későbbi korból származó reflexió, melyet a legrégibb forrás, a J őrzött meg. — A Dt. 3 : 11-nek Óg amorita király vaságyáról szóló tudósítása (42. o.) Mózes utáni eredete mellett bizonyít Józs. 12 : 4 és 13 : 15. Az *'eres barzel* egy letűnt kor emlékét hirdette, mint síremlék. Ezt az emlékezést a D., vagy Rd. iktatta be az E. elbeszélésébe, amely a honfoglalásról szólott (l. Dt. 3 : 8 = *wᵉniqqah bᵉ'ét hahiv'* = elvettük abban az időben.). Ugyanez mondható a Dt. 2 : 12-ről is. A 10—12. versek együtt hűen mutatják azt az időt távolságot, mely a történet és a leírás között van. Akkor írták ezt, amikor egész Kanaán Izráel kezében volt. A keletjordáni két és féltörzs területéről nem mondhatták volna ezt : *'ásáh jisrá'el lᵉ'eres jᵉrištó.* — A Gen. 36 : 1 s köv. (44—45. o.) merész dolog prófétiának tekinteni, amellyel Mózes népe eljövendő királyaira mutatott. A *lifné málak melek libné jisra'el* [a LXX bᵉjisra'el-t fordít] megjegyzést lehetetlen félreérteni. Feltétlenül a Saul, vagy Dávid előtti időre gondol az író, tehát később írták. A fenti kitételt lehet így is fordítani : „mielőtt Izráel fiainak a királya uralkodott" (t .i. az *edomiták* felett), mely esetben egyenesen Dávidra gondolt az író, aki az edomitákat leigázta. A fejezet különben sem egységes : J = 8; 10—14; 20—28; 31—39; Ja = 1—5; 15—19; 29; P = 40—43. — Az Ex. 16 : 35-t sem tartaná Mózesének, ha látná tagoltságát. A vers első fele J-hez, másik fele P-hez tartozik s Józs. 5 : 12-vel (P.) mutat egyezést. A Józsue könyvét pedig mégsem írhatta Mózes. — Ugyanígy nem származhatik Mózestől a Nu. 12 : 3, ahol ez olvasható : „az az ember, Mózes. igen szelíd, minden embernél inkább, akik a föld színén vannak". Ez a Mózesről alkotott kép máskülönben is ellentétben áll az Ex. 32 : 19 és Nu. 16 Mózesével.

A nehézségeket maga az író is látja, azért állít fel ilyen alternatívákat (55. o.) : „ha ugyanis a Pent. összetett jellegét tisztán irodalmi érvek alapján be is lehetne bizonyítani, még mindig nyitva maradhat számunkra az út ahhoz a feltevéshez és valószínűséghez, hogy azokat a történeti okmányokat, amelyekből a Pent. készült, a Mózes irányítása, utasítása és helybenhagyása alapján készítették elő és használták fel. Ezeket az okmányokat mai formájukban természetesen maga Mózes is összeszerkeszthette egy egésszé, vagy legalább is az elkészített munkát felülvizsgálhatta és jóváhagyásával hitelesíthette." Egyébként az egyes elméletek történetét igyekszik hűen megrajzolni. A töredék-elmélet (57—63. o.) képviselőinek sorában megemlíthette volna még *Charles Bruston :* Le Deux Jehovistes. Montauban. 1885. c. művét, melyben a két E-vel szemben két J. forrást különböztet meg. A 61. o.-on olvasható fejtegetésében más eredményhez jutna, ha tekintetbe venné, hogy a felsorolt bevezető mondatok és záradékok mind a P. forrás kötelékében fordulnak elő. (Gen. 2 : 4a P ; 5 : 1 P ; 6 : 16 P ; Lev. = P ; Nu. 33 : 1 P ; záradékok : Gen. 10 : 31—32 P ; 46 : 15 P ; Lev. 7 : 37 P ; 13 : 59 P.) A Graf—Kuenen—Wellhausen-féle elmélet ismertetésénél (75—79. o.) jó lett volna megemlítenie *P. Lagarde :* Symmicta I. 1877 c. művét, melyben azt fejti ki, hogy s cerimoniális törvény könyvének szerzője azonos a Pent. kiadójával, akiről az a véleménye, hogy maga Esdrás az. Hibájául kell felrónunk, hogy az egyes elméletekre tett megjegyzéseiben nagyon szubjektív. Állításainak igazolására nem hoz fel bizonyítékokat.

Munkája harmadik része elején a Pentateuchos önbizonysága címen (83—87. o.) összefoglaló áttekintést ad s megállapítja, hogy az Ex. 17 : 14, a Nu. 33 : 1—2, az Ex. 24 : 4, a Dt. 31 : 24—26, továbbá a Dt. 31 : 23 és Ex. 15 : 1—18 s az ezekkel összefüggő részek Mózestől származnak. Az igazság ezzel szemben az, hogy Ex. 17 : 14 a maga egészében a Rd. megjegyzése, amit a Dt. 25 : 17 és 1 S. 25 : 2—3-al való rokonsága igazol. A Nu. 33 : 1—2 szerint Mózes maga írta a táborhely-katalógust, az irodalomkritikai vizsgálódás azonban azt mutatja, hogy egy sokkal későbbi darabbal állunk szemben. Nyelve u. i. a P. jellegzetességeit viseli magán. Az *'élleh másᵉ'é* (1. v.) ; a *bᵉné jisrá'él* (1, 3, 5, 40. v.) ; az *'eres misraim* (1. v.) ; *lisbó'tám* (1, 11. v.) ; *'al pí* (2, 38. v.) ; *bᵉjad rámáh* (3. v.) ; a jellegzetes időhatározó *ben* szócska (39. v.) stb. stb. mind P.-sajátságok. Több versben E + J befolyás is észlelhető. (l. 8, 9, 14b, 16, 17, 40. v.). Olyan valaki írta tehát, aki ismerte a Pent.-t, de aki más táborlisztát is ismert, mert kb. 22 olyan helyről tesz említést, amely a P.-nél nem táborhely. A szövetség könyvét (Ex. 20 : 23—23 : 19) és a Dt. mindenestől fogva Mózesének tartja. Állítását azonban csak formális bizonyítékokkal támogatja. Helyesebb lett volna az egyes törvényeket tartalom, beszédmód, nyelv, kifejezés szempontjából vizsgálat tárgyává tenni. Megállapított tény, hogy pl. magában az Ex. 22 : 15—21-ben négy egymástól eltérő beszédmód váltja egymást. Vannak : 1. „ha"-val kezdődő rendelkezések, 2. „neked kell", 3. „nektek kell" (t. i. ezt, meg ezt tenni) beszédmodorban írt törvények s végül 4. participiumos formulák. Legrégebbiek a „ha-formulás" törvények. Ilyenek a Mózes törvényei. Idetartoznak : Ex. 21 : 7—11, 14, 18—19, 20—21, 22, 23—25, 26—27, 28—32, 33—34, 35—36, 37 ; 22 : 3, 4—5—8, 9—12, 13—14, 15—16 ; Dt. 19 : 16—19a ; 21 : 15—17, 18—21a ; 22 : 13—21a, 22a, 23—24a, 25—27, 28—29 ; 24 : 1—4a, 5, 7 ; 25 : 1—3, 5—10, 11—12. Hogy e „ha-formulák" valamikor tényleg összetartoztak, az legjobban abból látszik, hogy a Szövetségkönyv és a Dt. kiegészítik egymást. (V. ö. Ex. 22 : 15—16 = Dt. 22 : 23—24, 25—27, 28—29). — A költői részek közül Mózes neve alá írja a Dt. 31-t és az Ex. 15 : 1—8 t. Az utóbbiról való megállapítása kb. helytálló. Az előbbi semmiképpen sem a Mózesé. A Dt. 31. nem is ének. E fejezet idevonatkozó kitételei között különben is ellentmondás van (pl. 22. v. = *šíráh ;* 9 és 24. v. = *tóráh*). Benne az „ének" szó csak utalás ; azt e tanúlmány írója sem árulja el, hogy melyik éneket kell érteni alatta. Megjegyezni kívánjuk,

hogy állításai alapmotívumai idegenből származnak. Pl. *Möller* i. m. 117—120. oldalán a *Julius Caesár*-ra, *Thukydides*-re és *Xenophon*-ra való hivatkozás pontosan megtalálható, sőt több, ott szó van még Herodotos ról, Okellos ról és Napoleon ról is. — Több ótestámentumi könyvből helyeket sorol fel, melyek kifejezetten a „Mózes törvényének könyvét" említik ezzel is bizonyitani akarván, hogy az egész Pent. Mózestől származik. Megjegyezhetjük hozzá, hogy ez a kitétel már csak azért sem vonatkozhatott az egész Pent.-re, mert az nemcsak törvényeknek, hanem történeteknek és költői alkotásoknak a gyüjteménye is. Hogy mit értettek akkor a Mózes törvénykönyve alatt, ma már senkisem tudná megmondani. A legrégibb próféták úgy említik a nagyférfiut, mint közbenjárót (Jer. 15 : 1), vezért (Mik. 6 : 4) és prófétát (Hós. 12 : 13), de törvényadói tisztéről nem tesznek említést. — Amit „Jézus és az Ujtestámentum bizonysága" c. alatt összefoglal (88—92 o.), azt nagyon részletesen kifejtve, megtaláljuk Möller i. m. 432—458 lapjain. A Mózes szerzősége mellett felsorakoztatott általános érvek (előtanulmány, megfelelő ismeret, elég idő állott rendelkezésére, irói képesség, korviszonyok, 93—95 o.) gyenge alapokon nyugosznak, azért nem is vehetők komolyan.

(Vége köv. *Dr. Zsiros József.*

Kálvin Szövetség.

Kálvin-szövetségi ünnepélyek.

Alsóborsodban a mezőkövesdi járás területén lévő egyházakban most is szép működést fejt ki a Kálvin-szövetség. Járási és körzeti összejöveteleken találkoznak az érdekelt egyházak vezetői és hívei, hogy e testvéri találkozókon megbeszéljék a hitélet ébresztésére irányuló teendőket és egymástól ösztönzést nyerjenek az Isten országa terjesztésének építő munkájára. Ez ünnepi gyüléseken mindég nagy számban jelennek meg a vendéglátó egyházban a máshol lakó hittestvérek, kik sokszor egész nagy szekértáborral érkeznek.

Az aratási munkák elvégzése után augusztus 28-án a Mezőkövesdi Járási Kálvin-szövetség Mezőkeresztesen tartotta a helybeli és vendéghívektől zsúfolásig megtelt templomban. Gyülés előtt az Igét *Sípos* István sályi lelkész hirdette. *Szakács* Pál cserépfalusi lelkész egyházi elnök szép és tartalmas elnöki megnyitójában azt fejtette ki, hogy Isten nélkül, Krisztus nélkül pusztulás vár ránk, egyedüli életutunk csak az lehet, amelyen Jézus vezet minket. *Szombathy* László mezőkövesdi hitoktató „Krisztus a családban" címen tartott mindvégig igen nagy figyelemmel hallgatott előadást, melyben minden családi vonatkozásban rávilágított arra, hogy a mindennek alapját képező családi életnek és boldogságnak mily elengedhetetlen követelménye Krisztus jelenléte, szellemének követése. *Fazekas* János. mezőkövesdi járásbirósági elnök, a szövetség világi elnöke bezáró beszédében az ifjúság valláserkölcsi nevelésének fontosságát hangsúlyozta. Szavalatok hangoztak el több községbeli mindkét nemű ifjúság közreműködésével s a híres mezőkeresztesi egyházi énekkar *Nagy* Dezső igazgató-tanitó vezénylése mellett több szép énekszámmal gyönyörködtette a hallgatókat.

A téli hideg ellenére is még melegebb, még kedvesebb volt az a szép testvéri találkozó, mely a cserépfalui, bükkzsérci, noszvaji és mezőkövesdi egyházak körzeti gyülésének keretében február másodikán folyt le a bükkzsérci templomban. Különösen Noszvajról jelentek meg nagy számban vendéghívek. E találkozó ünnepélyességét és lelki melegségét fokozta a kerület országgyülési képviselőjének és a járás főszolgabirájának nemcsak megjelenése, hanem akiiv közreműködése is.

Isten igéjét *Szombathy* László hirdette. A II. Mózes XXXII. 26. alapigéből kiindulva arról beszélt, hogy az elvek mai világharca idején sorsunk, jövőnk azon fordul meg, hogy Isten mellett leszünk-e vagy ellene? Krisztus vezérletét kell elfogadnunk s minden magyarnak Istennel és egymással szeretetbe kell kapcsolódni, mert csak a testvéri összefogás erejével tudjuk kiküzdeni Nagymagyarországot s benne boldogabb jövőnket.

Szakács Pál elnöki megnyitójában a lelki megújulás szükségességét hangsúlyozta s az ifjúság lelki nevelésének kérdésével is foglalkozott. A cserépfalui Derda Piroska szavalata után *Szent-Iványi* Ferenc főszolgabíró filozófiai mélységekig leható előadásban rajzolta meg a bűn előállását, a bűnösség állapotát s a tisztulni vágyó léleknek a bűnnel és testiséggel folytatott harcát. A magas szinvonalú előadás igen nagy figyelmet keltett. A cserépfalui Tóth Lidia és a noszvaji Balázs Béla szavalata után *Kovács* József noszvaji lelkész tartott előadást „Krisztus és a mai ember" cimen. Eleven, érdekes előadást nagy érdeklődéssel hallgatták. Cserépfaluból Kosik Margit szavalt, a noszvaji énekkar szép énekszámot adott elő, melyhez stilusosan illeszkedett a bükkzsérci Pap Lajos szavalata. Molnár Gyula helybeli lelkész megköszönte a közreműködők szolgálatát, majd Zsóry Lajos országgyülési képviselő, a bükkzsérci egyház főgondnoka elnöki bezáró beszédében a felekezetek közti békesség, a felekezeti korlátokon túlemelkedő magyar testvéri összetartás szükségességét hangsúlyozta. Imádsággal és a himnusszal ért véget a szép önnepély.

A templomi ünnepély után népes közebéd volt az iskola egyik termében, mely alkalommal több szép pohárköszöntő hangzott el. Az egybegyűltek szerető tiszteletük jeléül táviratilag köszöntötték a főtiszteletű püspök urat és a nagytiszteletű esperes urat.

A mezőkövesdi járásban a Kálvin-szövetség összejövetelei a lelki építésen felül kedves alkalmat adnak a szövetségben tömörült egyházak híveinek egymás megismerésére és megbecsülésére s e szép testvéri találkozók mindenek fölött Isten dicsőségét szolgálják. *y—ó*

— **A sárospataki Főiskolai Elekcionális Bizottság** az összes, húsvétra vonatkozó legátus és szublegátus beírások beküldését március 15-ig bezárólag kéri. A később érkezett beírásokat nem vesszük figyelembe. *Dr. Mátyás Ernő* közigazgató.

KATONA GÉZA

Febr. 27-én temettük el Sárospatakon. Itt volt kir. járásbirósági. elnök. Élete 57-ik évében hunyt el, febr. 25-én, boldog házasságának 26-ik évében. Maga után hagyta özvegyét, somollyai Lakatos Margitot és egyetlen gyermekét, gimnáziumunk II. osztályában tanuló kis fiát, Gézát Halála gyászba boritotta a somollyai Lakatos, Katona, Szinyey, kókai Kun, Bálint, Mauks, nagyváradi Stépán, Komjáthy párniczai Párniczky családokat, barátait és tisztelőit, a társadalom széles rétegeit, a hivatalt s a közületet, amelyeket szolgált, református egyházunkat, melynek körében presbiter, főiskolánkat, ahol boldog örömmel forgolódó gazdasági választmányi tag volt.

Katona Géza a mai Sárospataknak talán a legtypikusabb, legismertebb, régi gyökerü patriciusi családjából származott. Családja nagy tradicióí légkörében nőtt fel és e tradiciók legértékesebb vonásai szőtték át jellemét, egyéniségét, egész gondolkozásmódját és életét. Atyja, Katona Zsigmond nem találta természetével megegyezőnek az ügyvédséget. Felhagy vele. Földbirtokos, gazda lesz s övéi meleg körében családjának él, két gyermekének, fiának, Gézának, és leányának, Mariskának, — aki később Stépán Géza táblabiró felesége. — Utóbb elvállalta egyidőre Sárospatak városának főbirói tisztét, hogy a közzel szemben így is meghozza önkéntes áldozatát. A fia atyja nyomdoka után — jogász lesz. A jogon vele induló pataki fiúk, Korláth Endre, az ismert elszakított területi politikus, Kovácsy Ferenc budapesti járásbirósági elnök b. e. Kovácsi Sándor tanár fia és Mészáros Bálint, ma Sárospatakon pénzügyi főtanácsos, a jóemlékü róm. kath. iskolaigazgató, Mészáros Bálint fia. Egyik nagybátyja volt Katona György mérnök, a ref. templomra néző stílusos szép házuk tervezője és épitője, az ő felesége Bódog Ida, a nagy magyar emlékeket lángoló szívvel őrző, törékeny formáju, de törhetetlen lelkü mugyar nő, Ők diszkrét visszavonultságban éltek ugyan, de otthonuk szentélyében a legnemesebb eszmények oltártüzeit táplálták s olvasatlanul szállt adományuk minden jó ügy javára. Másik nagybátyja Katona Mihály. Messze földön híres orvos. Rendelő napokat tart a felvidéki városokban Munkácstól Rimaszombatig. Nemcsak gyógyitásairól híres. Ismert buzgó kegyességéről. Hivő orvos. Templomjáró. Bibliaolvasó. Házi áhitatokat tartó, aki orgonát épittetett a lakásába. Nagy emberbarát. Ingyen gyógyitja a rászorulókat s mégis orvosi működéséből nagy vagyont gyüjt. Diákok, szegények bőkezü istápolója. Vagyona jórészét a ref. egyháznak hagyja. Hécei kuriája végső akarata szerint ref. kisdeódvó, kis református gyerekek meleg otthona lett.

Édesanyja, Kún Mária részéről ismertebb nagybátyja, a lángész villanásait hordó, nyugtalan kezdeményező, sokféle közéleti pályán feltünő s magát apróságokban szétszórf Kun Dániel, ügyvéd, iró, politikus, közgazdász, volt főbiró stb. A régiség élő lexikonja, kedélyes tréfák versifikátora, nagy nemzeti álmok kergetője, gyönyörü emberi remények örökös harcosa és délibábok hőse. Kifogyhatatlan humorú tréfacsináló.

Édesanyja révén másik nagynénje, Kún Viktória, a feledhetetlen kedvességü magyar háziasszony, igazi magyar nagyasszony után nagybátyja a híres történetiró, Szinyey Gerzson, Szombathy János ideje óta a főiskolai nagykönyvtár legismertebb őre. Maga is egy mozgó könyvtár. Ugyancsak nagybátyja Kun Ilona után a pataki pap, Bálint Dezső, a Radácsy György sógora.

E szerteágazó család hatásai egyéni hullámvetületben mind meglátszottak Katona Gézán. Testi alakján és a lelke tartalmán. Családias és meleg érzésü. Ragaszkodó. Hüséges. Kimüvelt lelkü. Gyöngéd és tapintatos. Nincs aggresszivitás benne. Talán soha nem ártott senkinek. Ellenben jólelkü. Mint az orvos lehajol a felekhez. Kihallgatja és megnyugtatja őket. Nem ismeri az idegességet. Körülményes és higgadtan latolgató. Nagy emberi érzésektől vezetett jó biró. S talán ő is otthagyta volna a birósagot, ha valami kemény itéletet kellett volna kimondania.

A történettudós nagybátyja históriai tudása, a másik nagybátyja nagyszellemü iróskodása és pazarúl szórt szellemeskedése nála jóizú, kedélyes anekdótázássá válik, magyar levegőjü történetek epikus elmondásává. A feledhetetlen diákkorból és hivatali élete patriarchális mezőiről gyüjtötte és hordozta magával ezeket. Tiszta lélek. Tiszta örömöket érzett és fakasztott maga körül.

A nagy emberbarát nagybátyja emléke villan elénk abban, hogy háza, amelyet feleségével, akire valóban ráillik a Példabeszédek könyve irójának dícsérete, akivel páratlanul összehangolt lélek, épitett, a barátság és jótékonyság háza. A férj jó presbiter. A feleség a katholikus szociális munkák lelke. Élő hitüek. Mint a magyar középosztály számos áldott életü vegyes házasa.

Szemefényeként neveli korafejlettségü, élénk szellemü fiát. Megnyílik előtte hivatali állásában, helyi vonatkozásban, a legmagasabb fok. Mindenki örül előhaladásának, kivívott szép és megérdemelt poziciójának. Erejének még teljében van. Szivesen fogadja a megbizatásokat, amelyekkel felé fordulnak a sárospataki egyház és a főiskola részéről és máshonnan. Benne ég a munkában. S egyszerre hangzik a hazahívó szó. Február elején tüdőgyulladást kapott. Átesett rajta. De komplikációk jöttek. S szíve február 25-én este utolsót dobbant.

Vele egy régies magyaros szabású, minden jó munkára modern frisseséggel felelő, törtetést, porhintő nagyzást nem ismerő, önzetlen jóságú férfiu távozott el tőlünk. Egy hüséges pataki lélek. Sirja fölött a barátok egész sora vallja: „Multis ille nobis flebilis occidit."

Temetésén dr. Mátyás Ernő imádsága után Darányi Lajos lelkipásztor hirdette a vigasztalás igéit.

Legyen áldott az elköltözött emlékezete!

M. J.

HIREK

— **A theologiai tanárok országos konferenciája Sárospatakon** pénteken, március 5-én megnyilt. Áldott tanácskozásai lapzártakor még folynak.

— **Lelkészbeiktatás.** Február 7-én folyt le a vajkócz-matyóczi társult ref. egyház egyhangu lelkesedéssel megválasztott ifju lelkészének, Lengyel Pál volt beregszászi s. lelkész hitoktatónak ünnepélyes beiktatása a helybeli s környékbeli hivek és tisztviselők szeretetteljes meleg érdeklődése és jelenléte mellett. A kis lélekszámu gyülekezet a maga részéről nem várt bőkezüséggel látta vendégül a megjelenteket, ezzel is kifejezésre akarván juttatni ama boldog örvendezését, hogy megválasztott ároni családból származó lelkészében kiváló lelki vezért nyert. A beiktatott ifju lelkész Lengyel József abaujszini lelkész, egyházkerületi tanácsbiró s egyházkerületi belmissziói előadó megnyerő megjelenésü idősebb fia. A beiktatást Juhász Imre ungcsepelyi lelkész, egyházmegyei tanácsbiró és dr. Kiss Bálint egyházmegyei és egyházkerületi ügyész végezték. Istennek áldó kegyelme legyen az ifjú lelkészen és gyülekezetén!

— **Külmissziói konferenciát** rendez Budapesten, a Magyar Református Külmissziói Szövetség, 1937, március 20.—22. *A konferencia előadói lesznek:* Baboss Sándor, mandzsuriai misszionárius. Bereczky Albert és ifj. Biberauer Richárd, budapesti lelkészek. Döbrössy Lajos, mohamedán misszionárius. Pógyor István, K. I. E. nemzeti titkár. Ravasz László. *Jelentkezési határidő:* 1937, március 15. a szövetség irodájában: Bpest, IX. Kálvin-tér 8. II.

— **Egy falusi gyülekezet** képe elevenedett meg azokban a beszámolókban, melyeket a csobaji lelkészpár, Major Gyula és felesége február 27-én tartott a gyakorlati theol. szeminárium keretében ifjúságunk előtt. Emlékezetes és tanulságos tükrét adták annak a hétéves munkának, amit egy derék főgondnok buzgó segítségével egy nehéz viszonyok közt élő gyülekezet lelki és nem utolsó sorban anyagi felvirágoztatására (kézimunka, háziipari tanfolyamok) eddig végeztek.

— **Hangverseny.** A szentistvánbaksai, gönci és abaujszántói énekkarok szépen sikerült, jótékonycélu énekkari hangversenyt rendeztek február 7-én Abaujszántón. Az ünepély a Gályarabok énekével kezdődött, melyet a három énekkar együttesen adott elő Nagymáté Béla lelkész vezetése mellett. A megnyitó beszédet Farkas Elek esperes mondotta. Ének, zeneszámok s felolvasás tették ünnepélyessé és változatossá az előadást.

HIVATALOS RÉSZ.

V. sz. Körlevél.

Minden gyülekezet lelkipásztoraihoz és tanitóihoz!

Kedves testvéreim — kivétel nélkül tudják, hogy egyházi életünk temérdek kérdésének megoldásául milyen nagy segitségünkre lehetne a ref. sajtó s részint erőink gyöngesége, részint más okból kifolyólag még mindig késik a ref. napilap megjelentetése. Kerületünkben, — kerületi határozat alapján próbáltunk a közeli hetekben mutatványszámot megjelentitni abból a célból, hogy ha elegendő előfizető jelentkeznék és megfelelő irói, egyházi, — legalább egy — egyházkeröleti néplap számára.

Sajnos az anyagi előfeltételek hiánya és egyéb okok miatt várakozó álláspontot kellett elfoglalnunk a lap megjelentetését illetőleg.

Azonban most a „Keresztyén Család," — ez az országosan ismert és kedvelt lap főszerkesztője utján azzal a kéréssel fordult hozzám és hiszem, hogy a többi püspöktestvéreimhez is, hogy gyülekezetenkint vegyük védelmünkbe a Keresztyén Családot és minden gyülekezetben szerezzünk nagy számú előfizetői gárdát, abból a célból, hogy ezt a jól szerkesztett és még jobban szerkesztendő Lap ott legyen, ha csak lehet legalább is minden presbiterünk asztalán.

A Keresztyén Család evangelizáló Néplap akar lenni. A lelkipásztor testvérek e napokban kapják meg a hozzájuk elkiüdött előfizetési felhivásokat és azt kérik, hogy kerületünkben is azonnal indulna meg a Keresztyén Család részére való előfizetés gyüjtés nagy munkája.

A gyüjtő iveket és a körlevelek mellé csatolt két filléres nyomtatványként küldendő lev. lapokat pár hét alatt küldjék be lelkész és tanító testvéreim a Ker. Család kiadóhivatalába.

Megnyugtatásul kijelentem, hogy egyházkerületünk részéről a szerkesztő bizottság tagjai sorába dr. Enyedy Andor és Nádházy Bertalan lelkésztestvéreinket, — tanító testvéreink közül vitéz Nyitray Károly és Kántor Mihály tanító testvéreket jelöltem ki arra, hogy a Keresztyén Család szerkesztőségében kerületünket: javaslataikkal, irásaikkal, hiradásaikkal képviseljék. Rendületlenül hiszem, hogy a Keresztyén Család ilyetén való, kerületenként való támogatása segitségével a jövőben magja lehet egy olyan régója várt naponként megjelenő Néplapnak.

Előfizetési ára ennek az általam is ajánlott kedves Lapnak egy évre 4 pengő: negyedévre egy pengő, vagy egy hónapra 40 fillér.

Nagy szeretettel kérem lelkipásztor és tanító testvéreimet, hogy az egyetemes ref. érdekeket szolgáló, — jól szerkesztett lapnak az érdekében gyülekezeteink körében minden lehetőt elkövetni sziveskedjenek.

Miskolc, 1937. márc. 4. Atyafiui szeretettel

Farkas István
püspök.

— **Az április 1—3-i konferencián résztvevő lelkipásztorok, tanítók és tanítónők figyelmébe.** Felkérem azokat a lelkipásztor testvéreimet, akik az április 1—3-i lelkészi és tanítói konferenciára jelentkeztek, s kedvezményes vasuti jegyre tartanak igényt, de nem jelentkeztek, hogy, mely állomástól kérik azt, legkésőbb **március 10-ig** közöljék ezt velem. Lelkipásztor testvéreimet felkérem továbbá arra, hogy-e felhivásról tájékoztassák azokat a tanító testvéreinket is, akikről tudják, hogy konferenciánkon részt vesznek. *Dr. Mátyás Ernő* theol. akad. igazgató.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 11. szám. Sárospatak, 1937 március 14.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Sz. Z.:* A mi bőjtünk: megzabolázott élet. *Egressy Lajos:* A szabadságra vezető út. (Igehirdetés) *M. J.:* Országos theol. tanári konferencia. — *Dr. Zsiros József*: Sípos István: A Pentateuchos Mózesi szerzősége (Folyt. és vége köv.). — *Dr. Mátyás Ernő:* Kopácsi István és Lorántffy Zsuzsánna reliefjei főiskolánkban. — Hirek. — Hivatalos rész.

IGEHIRDETÉS.

A mi bőjtünk: megzabolázott élet.

Alapige: 39. zsolt. 2. v.

A bőjti időszak a husvéti ünnepkör adventje. Alkalom a magunkbanézésre, magunkbaszállásra, önmagunk megzabolázására, belső fegyelem tartására. A mi bőjtünk: Isten féke alatt tartott élet. (főtétel). Isten féke kell, hogy zabolázza nyelvünket (I. r.), térítse meg és irányítsa egész életünket (II. r.)

Lovat hajtani az tud, aki nemcsak ahhoz ért, hogy vágtatásra ösztönözze a futó paripákat, hanem ahhoz is, hogy megfékezze, megállítsa azokat legnagyobb száguldásukban. Autóvezetéshez, kerékpározáshoz is éppenúgy hozzátartozik a fékezés tudománya. Az élethez is. Hány fiatal élet rohant már pusztulásba amiatt, mert szertelenségében, tulzásaiban nem tudott idején megállani, s fékevesztett szenvedélyei halálos örvényekbe ragadták. De ki az, akinek még nem volt baja, szenvedése amiatt, hogy nyelvére nem tudta idejében feltenni a hallgatás zaboláját. A nyelv féktelensége életünk belsejének zabolátlanságát árulja el, mert mindig „a szívnek teljességből szól a száj." Szebb lenne az élet, ha eljönne, állandósulna közöttünk a szeretetlen szavak, gyűlölködő beszédek böjtje. „Ha valaki beszédben nem vétkezik, az tökéletes ember, képes az egész testét is megzabolázni," mondja alapigénk szellemével összhangzóan Jakab apostol (Jak. 3: 2).

A bőjt arra is alkalom, hogy elmélyedő csöndjében megváltoztassuk életünk helytelen irányát. A megtérés nem kesergés és tétlen jajongás, hanem fékezés, megállás és más irányba fordulás. Isten az ő Igéjével idejében figyelmeztet bennünket, hogy vesztünkbe rohanunk. A mélység felé feltarthatatlanul száguldó járműről inkább leugrik az ember, hogy sebesülés árán is legalább az életét megmenthesse. Ime, a bőjti igehirdetés figyelmeztet: nem vigyáztál, sokképen vétkeztél, hazugságnak, szennyes életnek, gőgnek, hitetlenségnek szakadékai felé rohansz; állj meg idejében, talán neked is olyan hirtelen kell megállanod, mint Saulusnak a damaszkuszi uton, ahonnan Pál apostolképen tért meg. Akinek kevés az ereje, annak különösképen tudnia kell, hogy az ő Megváltója erős.

(Zárótétel) Vegyük fel a mi féktelen életünkre a mi Urunknak igáját (Mt. 11: 29.). *Sz. Z.*

A szabadságra vezető ut.

Márc. 15-én. János 8: 31—36.

A szabadságra törekszik a gyermek, a diák, a szabadsághős, éppen ugy az őserdők lakója, a puszták betyárja, a fegyházak lakója.

Ha pedig ilyen sok felől törekednek a szabadságra, sokfélének kell lenni a rabságnak is. Vajjon mi is rabságban, szolgaságban vagyunk? Ha igen, mi az igazi szabadság? Mi a szabadsághoz vezető ut?

I. Jézus szükségesnek látja, hogy a zsidók a szabadságot megszerezzék, mert nincsenek abban. A zsidók azonban szabadoknak érzik magukat. Elfelejtették az egyiptomi szolgaságot, és nem érzik a római igát. Ez az iga csak a közösséget sujtotta, az egyén szabad volt. A közösség rabságát nem érezték. — Jézus: az igazság szabadokká tesz titeket! Ugy gondoljuk, hogy mi ezt nagyon jol tudjuk, hiszen mi is azt mondjuk: Igazságot Magyarországnak. Érezzük a rabságot, a közösségnek a rabságát. És milyen szabadságot várunk? Nagymagyarországét, annak dicsőségét, jólétét és az ezzel együtt járó boldogságot. Várjuk pedig ennek megvalósítását a hadseregtől, szövetségesektől. Igy értette ezt Jézus?

II. „Bizony, bizony mondom néktek, hogy mind az, aki bünt cselekszik, szolgája a bünnek!" Mi is félre értettük, de egy a vigasztaló, hogy ez a szabadság nem áll ellentétben azzal a szabadsággal, amiről Jézus beszélt, mert ez, az erkölcsi szabadság minden más szabadságnak gyökere, mivel a bün szolgasága minden más szolgaságnak forrása! Akár merre nézünk, mindenütt azt látjuk,

hogy rabságban sinylenek egyének, társadalmak, nemzetek — a győzők is! — és pedig nem azért, mivel a rabság kedves és kivánt volna, hanem, mivel ez a bün következménye, már pedig nincs ember, nincs nép, amely bün nélkül való volna. Előbb tehát ezt az erkölcsi szabadságot kell megszerezni. Mit érne ha egy fegyintézet egyik celláját lakóját szabadon bocsátanák, de a bünös szenvedélyétől nem tudjuk megszabadítani? Előbbutóbb ismét csak visszakerül. Erkölcsi és lelki tisztaságra van tehát szükség, hogy minden más szabadság biztosítva legyen!

III. Ehez a tiszta szabadsághoz pedig csak egy út vezet: „Ha a Fiu megszabadít titeket!" Az emberiség egész történelme, az összes vallások egy szakadatlan birkozás ezért a szabadságért. De nem tudta elnyerni, mivel önmagában hordozta a szolgaság gyökerét. Mi azonban tudhatjuk, hogy az az igazság tesz szabadokká, amelyet Krisztustól kapunk egyénenként — kegyelemből. Erre a krisztusi igazságra — szabadságra való törekvésre szólít fel minket Isten. Igy mindenütt, ahol az Ő országa van, nem szolgák, hanem fiak leszünk, azaz otthonunk lesz: szabadok leszünk. *Egressy Lajos.*

Országos theol. tanári konferencia.

Olyan gazdag és tartalmas konferenciát tartott március 5—6-án Sárospatakon a theol. tanárok megjelent kis serege, hogy bőven teleírhatnánk lapunkat a konferenciáról adott részletes tudósításunkkal.

Csak röpke megjegyzéseket nyújthatunk.

Rövid áhítat után, melyen dr. Szabó Zoltán bibliát olvasott s szavai után imádkoztunk, Dr. Mátyás Ernő sárospataki theol. igazgató üdvözölte a megjelenteket s mint megválasztott elnök megnyitotta a konferenciát s vezette annak tanácskozásait.

Az első tudományos előadást Dr. Makkai Sándor egyetemi tanár tartotta: „Az egyház krízise és a theologiai tudomány" címmel. Az illusztris előadó a theologiai tudomány egész új elgondolását vázolta elénk. Az volt az általános vélemény, hogy termékeny meggazdagodás várható a terv irodalmi megvalósitásától.

Az előadás a felszólalások egész sorát indította meg.

Dr. Kováts J. István budapesti theol. tanár a szintén nagyon aktuális témát: „A theológus ifjúság nevelésének kérdésé"-t fejtegette jól átgondolt, sok üdvös megjegyzést tartalmazó s a személyes tapasztalatok melegétől áthatott s a legmélyebb felelősségérzet hurjait megmozgató előadásában.

Dr. Imre Lajos a nagyenyedi segédlelkészi tanfolyamot ismertette, illetve a tanfolyam kapcsán felmerülő elvi alapokat világította meg, Bírjuk igéretét arra, hogy előadásának legalább egy részét lapunkban közéadja.

„Külföldi diákjaink számontartása" cimen dr. Török István pápai tanár adott elő, mondanivalóiból egy tudománypolitikai programm körvonalai bontakoztak ki.

Dr. Trócsányi Dezső „A lelkipásztori továbbképzés" kérdését fejtegette elvi alapokon. Határozati javaslat megy a konvent elé.

Dr. Erdős Károly, aki akadályoztatván a megjelenésben, irásban küldötte el javaslatát „A theológiára felveendő hallgatók görögnyelvű készültsége" c. témájához. Az az érdekes ötlete van, hogy görögnyelvből és héberből a theol I. éven úgy taníttassanak a hallgatók, hogy az I. alapvizsgát letehessék. S ez a két nyelvből megvizsgált tudásuk döntse el egyuttal, hogy az illetők theologusok maradhatnak-e továbbra is. A konferencia nem tudta elfogadni ezt a javaslatot.

A tantervreform előkészítését a Dr. Kováts J. István referálása mellett tárgyaltuk, sürgetve a döntést ebben a kérdésben.

Az u. n. különbözeti vizsgák rendjének megállapítása és az áttérő r. kath. lelkészek oklevelének szigorubb elbirálása" cimű témát Dr. Sebestyén Jenő budapesti theol. igazgató vállalta. Sajnálatunkra távollévén, Marton János ismertette az ügyet s vizsgálati rendtartásunk küszöbön levő revíziója előtt nem tartotta feltétlenül szükségesnek új előterjesztést tenni egyetemes konventünk elé. Felfogását a konferencia elfogadta.

A héber-magyar szótár kiadásának kérdését Dr. Zsiros József adta elő. Indítványa az egyetemes konvent elé megy.

A tömérdek témát felvetett két nap tárgyalását Dr. Mátyás Ernő buzgó imádsága zárta be.

M. J.

IRODALOM

Sípos István: A Pentateuchos Mózesi szerzősége. (Pozitív kritikai tanúlmány. Teológiai magántanári dolgozat az ótestámentumi bibliai tudományok köréből.)

(3-ik folytatás.)

A dolgozat további részében, amely a Mózesi szerzőség tulajdonképpeni bizonyítékait tartalmazza, méginkább érezhető forrásainak hatása. Itt elsősorban *A. S. Jahuda:* Die Sprache des Pentateuch in ihren Beziehungen zum Aegyptischen I. Berlin-Leipzig. 1929. c. művére kell gondolnunk, amelyből maga *Möller* is sok adatot átvesz. Az egyiptomi tulajdonnevek felsorakoztatása ellen (99—104 o.) alig lehet valakinek kifogása. (l. Möller i. m. 296—299. o.) A *gósen* (héb. *gešem* = pluvia) és *górah* (1 Krón. 2 : 43; Nu. 16 : 1, 1 Krón. 6 : 7, 27. Zs. 42—49; 2 Kir. 25 : 28; Jer. 40 : 11.) szavak sémita eredete kétségtelen. Az asszirban a *Pitóm* szó is megtalálható a héb. *bítán* változatnak megfelelő *bitanu* szóban, jelentése: palota. A Mózes szerzősége mellett bizonyságul felsorolt szavak (105—108. o.), kifejezések (109—113. o.), címek (114—118. o.), köznapi szólások (119—122. o.), testrészek képleges használata (123—126. o.), beszédformulák (127—132. o.), egyiptomi szokások (133—134. o.) relatív értékűek. A legtöbb szónak megtaláljuk mását valamelyik sémi nyelvben, [Pl. *je'ór*, egyipt. iru; assz. āru = folyik; *'ahu*, egyipt. (j)'ch(w), assz. ahu = fű; *súf* = e. twf, ar. sūf, szir

suf = káka; *sóhar*, e. t'r, assz. sa'aru = körülzár, erődítmény, vár; *tébáh*, e. dbt. v. tpt, assz. tebitu = bárka; *hartumím*, e. chrj, ar. harata, szír harat = bevés, bekarcol (Ézs. 8:1; 2 Kir. 5:23; 2 Kir. 12:1 varázsló), *'éd*, ar. 'ijadun, assz. edu = víz, özön, pára (Jób. 36:27 felhő); *'ásón*, assz. asū, szír isnā' = szerencsétlenség; *hitmahaméah*, e. mhj, ar. mahatun = a menet lassúsága, hitp.-ban vonakodik, késlekedik; *hamusim*, e. ḥmś = lándzsa, ar. hamís = harcrakész; *tótáfót*, gyöke minden valószínűség szerint az arab túf = körülmegy, körülvesz; *massáh*, szír ms' = kinyom, assz. mazū = kiönt, kiprésel; *náseh*, e. ins. t., ar. nasā, assz. nušū = csipő, erős ideg, váll; *sefardē'a*, ar. difda', szír 'urda' = béka; *šéber*, ar tāmīr = gyümölcsöző, assz. šebīru = csépel, šībirtu (sipirtŭ) = valaminek a vásárló értéke; *sátam* = áskálódik, arab šatama, szír satam = ócsárol; *tóhú*, egyiptomi t' = föld, alsó víz, asszir tiamtum, arab tihāmat = a Veres-tenger keleti széle] ami a szavak egyiptomi eredetét nagyon labilissá, valószínűtlenné teszi. Az egyiptomi *sp-t. mw* nem szószerinti mása a *sefat hajje'ór*-nak, mert a mw = víz nem azonos az aur = folyóval (150. old.). A *lehem* nemcsak az egyiptomi nyelvben jelent *ételt* (110. o.), hanem a szírben is (lḥm.); az arabban a *lahum* jelentése hús, táplálék. A *safar* számlál, dicsőít, tisztel értelmét nem az egyiptomi *ip*, hanem az asszír *šipru*, illetve *šapiru* = uralkodó, uralkodik szótól nyerte; a szírben sefra = közöl, Isten nevét hirdeti, azaz dícsér (111. o.). Az atya = *itf* szó (115. o.) nemcsak az egyiptomi nyelvben fordul elő úgy, mint hivatal-, vagy tiszteletnév, hanem gyakori a héberben is (Jób 38:28; És. 22:21 gondviselő; 2 Kir. 6:21, 13:14; Bir. 17:10 tanító; LXX. told. Est. 3:13-ben Hámán = δεύτερος πατήρ). A *šótér* írnok nem az egyipt. *sš.w*, hanem a babil.-i *šatáru* szóból származik (118. o.). Babiloniai eredetre mutat a *kén* szilárd, igaz szó is (kenu = kettu = kentu = valóság, igazság, jog (119. o.). A *saris* szó (133. o.) a szír-ben *sorisa*, arabban *saris* = szétvág, *eunuch* jelentéssel fordul elő; az asszirban *ša reši* főembert, hivatalnokot jelent, eredete tehát itt keresendő, nem az egyiptomi nyelvben. *hanat* bebalzsamoz (Én. Én. 2:13: piros, érik) az asszír enti füstölőszer szóra vihető vissza; arabban *hanat* bebalzsamoz. De ha a Pent.-ban észlelhető is bizonyos egyiptomi hatás, amit a Jákób házanépéről szóló elbeszélésekben a Gósen földjén való tartózkodás alapján természetesnek kell tartanunk, az még mindig nem bizonyít amellett, hogy a Pent. egészét Mózes írta. Ezek a hatások származhatnak más időkből is, hiszen III. Sesotris (1850 Kr. e.)-tól kezdve, aki elfoglalja Sichemet, I. Amosis (1580), III. Thutmes (1501), IV. Amenophis (1375), II. Ramses 1292), Sesonk (945)-on át Nékóig, aki II. Jósiás királyt 608-ban Megiddónál megverte, sőt II. Psammetich-ig, akinek uralkodása alatt alakult a jébi, vagy elephantinéi kolonia, Egyiptom hatása a sémi népekre (így Izráelre is) s megfordítva azok befolyása Egyiptomra, mindig feltételezhető.

(Vége köv.) *Dr. Zsiros József.*

Kopácsi István és Lorántfi Zsuzsánna reliefjei főiskolánkban.

Felhívás egyházkerületünk lelkipásztoraihoz és gyülekezeteihez.

Egyházkerületünk 1935. évi november hó 14-iki közgyűlésében 50. sz. határozatában a húsvét első napi perselypénzeket 10 esztendőre a főiskolánkban létesítendő művészi reliefek céljaira ítélte meg. E határozat alapján már a mult évi húsvéti perselypénzt is e célra fordítottuk. Begyült összen 601·79 P. Mindenkor tapasztaltuk gyülekezeteinknek, lelkipásztorainknak, espereseinknek Alma Materünk iránti hűségét. A múlt évi húsvéti perselyes gyüjtés szép eredménye azt bizonyítja, hogy nem a kerületi határozat, hanem a főiskola iránti szeretet az áldozatkészségnek a forrása. Nagy azért a mi örömünk, mert az e téren is megnyilatkozott spontán buzgóság azt a reményt kelti bennünk, hogy szép tervünket valóra válthatjuk.

A Gályarabok szépen sikerült művészi reliefje már áll. A mult iskolai év évzáró ünnepélyén lepleztük le felemelő nevelői hatásokat keltő ünnepély keretében. Ismételten van alkalmunk tapasztalni, hogy a főiskolában megforduló vendégeink milyen áhítatos érzésekkel állanak meg a gályarabok ércbeöntött szelleme előtt. De ismételten megbizonyosodunk arról is, hogy éppen a mai időkben igen nagy szükség van arra, hogy azokra a nagy személyiségekre vessük tekintetünket, akik a mi ősi iskolánk fundamentunmait lerakták. Egyházközségeink az elmult évben gyakorolt áldozatkészségére, valamint arra a nevelőerőre tekintettel, amelyet művészi alkotásaink gyakorolnak, elhatároztuk, hogy a folyó iskolai évben két reliefet létesítünk; a főiskolánk nagy alapitójának, a reformátor *Kopácsi* Istvánnak és nagy patrónájának, *Lorántfi* Zsuzsánna fejedelemasszonynak relifjeit. Főiskolai ifjúságunk, tanári karunk, az öreg pataki diákok egyaránt meghozzák áldozataikat évről-évre e célra, de mi e törekvésünk megvalósításánál elsősorban gyülekezeteink áldozatkészségére építünk. Szeretettel kérjük azért lelkipásztortestvéreinket, virágvasárnapján hívják fel gyülekezeteik figyelmét arra, hogy húsvét első napján sárospataki főiskolánk céljaiért fog történni az adakozás. Közelebbről, hogy főiskolánk művészi alkotásokkal való felékesítését fogjuk szolgálni a begyült összegekből. *Kérjük továbbá a lelkipásztor atyánkfiait arra is, hogy a begyült pénzeket rövid időn belül esperesi hivatalba küldjék be, esperes atyánkfiait pedig arra kérjük tisztelettel, hogy az összegyüjtött összegeket kimutatás kiséretében főiskolai pénztárunkhoz juttassák el.*

Dr. Mátyás Ernő
akad. és közigazgató.

— A sárospataki ref. tanítóképző-intézet adománya a dorkótanyai templomra. A ref. tanítóképző-intézet ez évben rendezett hangversenyének jövedelméből 280 pengő költséggel fedezi a Dorkó-körzetben épült református templom mozaik- és cement kockákkal való kirakását.

HIREK

Rozsonday Gyula Református segédlelkész Sárospatakon március hó 2-án 32 éves korában hosszas betegség utan elhunyt. A megboldogult Rozsonday István sárospataki igazgató-tanítónak volt a fia. Sárospatakon végezte theol. tanulmányait. Sugár termetű, jó megjelenésű, szép alakú ifjú volt. Édes atyja nagy gonddal vigyázott előrehaladásán s szelidsége s közvetlen jósága igéret volt, hogy alkalmas eszköz lesz Istenünk kezében gyülekezeteink szolgálatára. Sajnos azonban az ifjú testében emésztő kór lappangott. A baj tüdejét támadta meg. Hiába való volt szüleinek tömérdek figyelme, gyön géd, féltő ápolása és mérhetetlen szeretete, a baj terjedését megállítani nem lehetett. Az élethez ezer reménnyel ragaszkodó ifjú több gyülekezetünkben szolgált. A lélek kész volt nála, de a test erőtlen. Az utóbbi időben már nem hagyhatta el a szülei házat. Végül porsátora összeomlott. Földi reményei szétfoszlottak. A mennyei reményeket beteljesíti Istenünk, aki hű és igaz. Ő nyujtsa vígasztalását a megpróbált szülőknek, s az itt maradt testvérnek!

— **Gyászhírek.** A halál angyalának érintésére két kiváló kálvinista magyarnak szűnt meg a szíve dobogása: a dr. Madai Gyuláé és a Dóczi Jenőé. Mindketten az irodalom munkásai. Madai egyúttal országgyűlési képviselő is volt, 14 év óta képviselte a nánási kerületet; azonkívül ny. tanára a budapesti ref. főgimnáziumnak s cimz. főigazgató, a Petőfi-Társaság tagja. Sárospatakon többször járt, részint mint érettségi kormányképviselő, részint mint politikus, a kultuszminiszter kíséretében. Szerkesztette egy időben a Protestáns Szemlét is. — Dóczi Jenő Dóczi Imrének volt a fia. A földmivelésügyi minisztérium ny. tanácsosaként élt Pesten s az irodalomnak volt nagy munkása. Arany, Kazinczy, Ady voltak kedvenc írói. Esztétikus és kritikus is volt. Apja nevére, végrendeleti megbízásból, iskolánkban 2000 P-ős ösztöndíjat tett. Mindkét író március hó 8-án, 56 éves korában halt meg. Mindkettő a debreceni főgimnázium növendéke volt.

— **Farkas István püspök** fog március 15-én Sárospatakon az ifjúság ünnepi estjén beszédet tartani.

— **Gróf. Bethlen István székfoglalója a Tisza István Társaskörben** hódolat volt Tisza István gróf halhatatlan szelleme előtt és birálat mai közéletünk felett. „Én felelősségem teljes tudatában, — mondotta Bethlen István, — állítom, hogy a mult korszak a közélet szelleme és stilusa szempontjából messze magasan volt a mainál. — Szegények lettünk független magyar emberekben, az önfeláldozásban, az önérdekek teljes mellőzésében, az egyéni érdeknek a közérdekkel való teljes háttérbe helyezésében, amely a jogosulatlan népszerűséggel szemben egyesíteni tudná a nemzet életében az értéket. Végtelenül szegények vagyunk ilyen emberekben.“

— **Női tábor Hernádkakon.** Szép és bensőséges találkozása volt az Isten igéjét szomjuhozó női lelkeknek Hernádkakon márc. 3-án. Hernádnémeti, Gesztely, Ujcsanálos és Hernádkak községek ref. asszonyai gyültek össze, hogy megelégittetve, gazdag lelki táplálékkal eltávozva legyenek gyülekezeteikben igazán világító lámpásokká. Fazekas Lajosné országos kiköldött a női lelkeket foglalkoztató és érdeklő problémákról tartott gondolatokban gazdag és mindenki lelkét megragadó előadást. Az igét Főző László ref. lelkész, belmissziói előadó hirdette.

HIVATALOS RÉSZ.

VI. sz. Körlevél.

Valamennyi lelkésztestvéreim figyelmébe!

Az új tűzbiztosításokkal kapcsolatban az ORJÓ tervezetet dolgozott ki, amelyben az egyházi alkalmazottak, lelkészek, tanítók, presbiterek kedvezményesen köthetnek biztosítást, sőt a református nagyközönség elemi biztosításait is minden ágban érdekkörébe kívánja vonni.

Ebben az ügyben hosszabb körlevelet küldött meg minden lelkésztestvéremhez, akiket ez úton kérek, hogy ezt az akciót hathatósan támogatni szíveskedjenek, — tekintettel az igen kedvezményes díj megállapításokra.

Miskolc, 1937. márc. 10. Atyafiúi szeretettel

Farkas István
püspök.

Lelkészi és tanítói konferenciánk sikere biztosítottnak tekinthető. Lelkészek és tanítók körében egyaránt nagy az érdeklődés. Eddig 36 lelkipásztor és 37 tanító jelentette be részvételét. A kedvezményes vasúti jegyek megszerzése érdekében a szükséges lépéseket megtettük. *Közöljük, hogy olyanok részéről, akik kedvezményes vasúti jegyre nem tartanak igényt, jelentkezéseket március 25-ig elfogadunk.* Kérjük lelkipásztortestvéreinket, hogy e körülmény felől tájékoztassák tanítótestvéreinket is.

Itéletközlés. A szemerei ref. egyház presbitériuma ez évi február 21-én hozott határozatával Takács Istvánné szül. Könczöl Erzsébet szemerei lakost, mert a róm. kat. egyház javára reverzálist kötöttt, 1937. évi január 1-től számított három évre az úri szent vacsorában való részvételtől eltiltotta.

Szemere, 1937. márc. 11. *Erőss Sándor*
ref. lelkész.

— **Kérelem.** Tisztelettel kérem a tiszáninneni egyházkerületbeli lelkész és tanító atyánkfiait, akik a husvét utáni pataki konferencián megjelenni szándékoznak, hogy lennének szivesek arragondolni, hogy egyházközségeik történetére vonatkozó értékesebb adatok közlésével, bármilyen még fel nem használt irat, emlék stb. behozásával, fontosabb jelenségekre a figyelem felhívásával, saját ilynemű munkáik megismertetésével stb. nekem, ill. egyházkerületünk készülő történetének köszönettel fogadott szolgálatot tehetnek. Tisztelettel *Marton János* theol. tanár.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel
Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 12. szám. Sárospatak, 1937 március 21.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Farkas István püspök:* A mai magyar ifjúság nemzeti öntudata. (Vége köv.) — *Darányi Lajos:* 1. Judás eltévedt bűnbánata. 2. A megfizetett hallgatás (Igehirdetés). — *H. Nagy András:* Virágvasárnap (vers). — *Dr. Zsiros József:* Sípos István: A Pentateuchos Mózesi szerzősége. (Folyt. és vége). — Hirek. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

A mai magyar ifjúság nemzeti öntudata.

A sárospataki Ref. Főiskola 1937. március 15.-i ünnepélye alkalmából írta és elmondotta: **Farkas István** tiszáninneni ref. püspök.

Fiaim! — Köszönöm, hogy ma estére hazahívtátok az öreg diákot. A tiszta evangélium és a honszerelem, mint szüntelenül itt lobogó pásztortüzek — messziről is visszahivogatják a magamfajta, a nemzeti lélek csodatevő hatalmával lelkében mindhalálig ifjúnak maradó pataki diákot. Nem hallgattathatják el soha úgy a kuruc tárogatókat, hogy ne visszhangozzák mind örökre a pataki hegyek — a szivünk remegtető kesergőt: Hej Rákóczi, Bercsényi, Bezerédi!..... Magyar vitézek nemes vezéri, — hová lettek, hová tüntek válogatott vitézi?....

Kenyerem javát már megettem; fejemet lassan lassan hóval lepi be a közelgő tél; lehíggadt már világszemléletem és mégis, — mai megalázott sorsunkban is ifjú szívek gerjedezésével hiszem és hírdetem, hogy: *Magyarnak lenni azt jelenti — Különbnek lenni mint mások!....*

Bizonyosra tudom, hogy a gyertyatartóba tettétek, — mai ünnepléseitek során azokat a drágalátos ajándékokat, melyeket — mint Isten jókedvéből nekünk szánt nemzeti vívmányokat: az 1848-as ifjúság alkotásaiban küldött, — e sokat szenvedett magyar nemzetnek az Isten!..... Nem lehet olyan sötét a magyar jelen, hogy eme nagy cselekedetek — be ne világítsanak a szebb magyar holnapok utjaira!

Hiszem, hogy a mai ember azért olyan boldogtalan, mert: egyéni és közösségi életében nem tudja: miért él s hogy mi a küldetése.

A küldetés megismerése: a Lélek teremtő ereje.

Az őshaza, — szarvastűző állomkergetői maradtunk mi — mind e mai napig s engedtük magunkat idegenektől úgy vezettetni, hogy lassan azt is el felejtettük, hogy minket: — magyarnak teremtett erre a szent földre az Isten.

A küldetés igaz felismerése a mi: vezérlő csillagunk.... Ez mutat utat a szebb jövő felé...

Századonként más és más feladat megoldását bízta reánk eddig az Isten.... Sokszor felemelt, még többször megalázott, — de mindig megmutatta előttünk Magát! Engedte azt is, hogy új meg új akarásainkkal — a romokon, mi magunk építsük boldogságunk házát.... Megtanított arra is, hogy nemcsak a természet, hanem a nemzetek életében is eljönnek idejére: az új tavaszok... *A „reform vágyakat"* mint újélet-formát és akarást, úgy rejti el Isten a nemzet fiai lelkében, mint ahogy — megteljesedik az életszerelemtől kiduzzadó bimbó s reggelre kelve virágba borul az ág..... Vagy, — mint ahogy szent nyughatatlanságtól űzve — hajtva a mélyeken bolyong sok-sok áldott tűz, amelyek keresik a kiutakat: az életre s egyszer: az alföldi rónákon, — máskor a hegyek oldalán törnek elő, nem azért, hogy pusztítsanak, hanem hogy legyenek áldás embernek való segítség: amire alkotta őket az Isten.

A buzaszem, ezernyi ezer éveken át őrzi: buzául küldött és teremtett élete csiráit.... Édesanyai föld ringató bölcsője; napsugár melengető csókja csalja ki életre a csirát s meghal a mag, hogy új élet sarjadjon..... Ha ezek a csodatevő hatalmak nem hajolnak a mag fölé: — alszik az Élet a buzaszemekben!....

Hej! — de sokszori, nagy bajunk forrása lett az, hogy szunnyadni hagytuk a magyar népi erőket s hogy a nemzeti lélek legdrágább gyümölcsét, virágát: a magyar fajta öntudatát virágba borulva kibontakozni — meg se is próbáltuk.

Isten karja vezetett minket: Ide, — haza — az ismeretlen messziségekből. Eszközökké lettünk az Ő kezében, — itt a Duna-Tisza táján s a nagy hegyek alján. *Történelmi idők sokszori harcai igazolták — egész világ előtt, hogy Istennek szüksége volt minden időkben mireánk.*

Ennek a bizonyos tudása a mi küldetéstudatunk égi pecsétje!

Mióta a magyar nemzeti állam a népek közösségébe önálló nemzetként belépett: a keresz-

tyén erkölcs és élet s a jól értelmezett honszerelem fundámentum köveire vágyódott felépíteni boldogsága házát.....

Fájdalom!, — állandó viharok utjába kerültünk. Szivárvány hidja is csak néha-néha ragyogott egünkön, hozva magával egy pár évtizedig tartó békés lakozást, — de gondoskodtak róla a jó szomszédok minden időben, hogy ne legyen sokáig tartó pihenésünk — vagy, — zavartalan: nemzetépítő munkánk.....

A messzeségbe néztünk eleitől fogva — új ellenség jelentkezését figyelve. Karunk feszült a kardforgatástól, mert: katona-sors lett a sorsunk. Orcáinkra korán ráncok barázdáit hasogatta a küzdelmes élet, mert sokszor volt: „az italunk könny s a kenyerünk sár"!.....

Nemzeti létünkért folytatott örökös harcaink során, *mindenünk amink volt s ami van: becsületes szerzemény.* Judás-bér, árulás vére nem tapad itt semmihez..... A mi világnézetünk eleitől kezdve kialakult és minden népek előtt hirdettük, hogy csak a Krisztus királysága alatt lehetnek boldogok Európa nemzetei.....

Ez az egészséges élet-ideállá alakult világnézet nem tetszik ma sokaknak.

Remegnek és félnek egymástól a nemzetek, mert tudják, hogy a csalárd cselekedetek, — egyszer napfényre jönnek..... Fegyverkezésre költi a lerongyolt embermilliók veritékével megszerzett anyagi javait majdnem mindenik nemzet s mint aki eszét vesztette — szinte hivogatja a halált.

A nagy világégés után — a nemzetek új életberendezésének jelszavai tartják izgalomban a lelkeket. A világnézetek harcában sajnos a nyers erőre, a fegyverekre bizzák igazaik védelmét.

A fascizmus, hitlerizmus — sokszor kritika nélkül is tetszetős jelszavak, — mondjuk világnézetek: a hirtelen lángoló magyar ifjúság szemében is.

A hitlerizmus a nagy, egységes — egy nyelvü német nemzet: Isten nélküli — emberi akarása. A nemzet őserejében, tehát magában a nemzetben bizva csupán: a vér és fajelmélet alapján próbál új életre berendezkedni. Az ős-germán pogány Isteneket próbálja élesztgetni, elfeledvén, hogy az emberistenek alkonya már réges rég halottá tette a pogány isteneket!..... Csak az örökké élő Istenből kibontakozó s belőle élő nemzeti öntudat lehet új élet kapujává s lehet megtartó erővé és hatalommá.

A nemzeti lélek, ha nem az Isten lelkéből táplálkozik: bálványimádás — kétségtelenül..... Isten nélkül, a teljes Szentirás: mely Istentől ihletett! — meghamisitásával, vagy elvetésével — akármilyen hatalmas magabizásában e nép, elvész kevélysége miatt s csak Istenhez való visszatérése lehet számára új elindulás az igazi nemzeti nagyság felé

A fascizmus, a totális államezme: egy Mussolini, e kivételesen Istentől áldott ember tartva kezében hatalmat, — a kétségtelenül diktatórikus uralom minden jeleit magán viseli, s bizony nem kivánatos ez az egy kézben levő hatalom abban az értelemben, hogy az a nemzetek kormányzásában állandóvá legyen. Hiszen a nemzet élén álló, kivétetelesen nagy és bölcs ember is: csak ember — aki tévedhet. Felséges gondolat a nemzeti egység megteremtése: de —, sem vér, sem fajta, sem egy nyelvüség megkövetelésével nem szolgálhatják a nemzeti közösség boldogulását.

A bolsevizmus, mely Istent, hazát, ideálokat tagadva: utálatosságaival az isteni képmást rabolja el az ember orcájáról, mint a nemzetek halálát siettető *„dögvész"* — : a Sátán munkája s kell hogy minden magyarázás nélkül is undort keltsen a magyar ifjú lelkében.

Vannak azonban másfajta nemzetmentő elgondolások szószólói is: — szerte e világban. A levegőt csapdosó, sötét beugrástól nem félő, nagyot akaró lármázók is akadnak manapság akik háborut akarnak szitani a magyar nép, — a lehetőség szerint immár kiegyensúlyozott életet élő és a rendzavarástól mentes mai magyarság életében.

A magyar nép soha nem volt lázadó. Ha fájt valami, kért s ha nem hallgatták kéréseit, — csak akkor vállalta a harcot. Harcot nem keresve, de a harctól soh sem félve — *mint igaz szabadság szerelmese védte a maga igazát.*

Könnyen odadobott igéretekkel, — a másokéból ajándékot igérő szép szavakkal — nem lehet megszépiteni a jelent.

Be kell látnunk immár mindnyájunknak, hogy immár elérkeztünk azokhoz az időkhöz, amikor a mai ember nyomoruságának a jajj kiáltásai felérnek azoknak a szivéig, akik őrtállnak a nemzetkormányzás őrtálló helyein; — akiknek szent a magántulajdon s a nemzeti vagyon. Törődnek immár az elesetekkel. Tiszta szándékkal fáradoznak a nyomor enyhitésén; akarnak teremteni életlehetőségeket s kulturát vinni mindenfelé — de a szabad haza, szabad polgárai által elfogadott alkotmányos utakon való járás és eszközök használata elsősorban az Őrtállókra kötelező..... Tudom, hogy lassu lépéssel halad előre ez a jót akarás, de ne feledjük el, hogy: ember tervez s Isten végez!!.

Mit szóljak: ezekről az elgondolásokról?...

Más a magyar lélek, mint sok más nemzetek lelke..... A havasi rózsát: az alföldi buzát termő földbe hiába ültetjük át.

A magyar fajtát. — emberré, néppé, nemzetté formálni, sok sok ezer esztendő óta: maga az Isten próbálta.

Ez a föld, amelyen egyetlen egy század sem mult el vérzivatarok nélkül, útját állotta a magasabb rendű ember típus, az Isten jókedve szerint való magyar fajta kialakitásának.

Kedvére való magyart akart látni s élni az Isten ezen a szent földön... — a magyar fajtában.

Látta, hogy hogyan pazarolja vérét másokért. Látta, hogy sok-sok harcai után számban is pusztul ez a fajta. Látta vére keveredését. S ez a vérkeveredés: a magyarság számára kellett! A telepités, az idegenből behozott népek itt elszállásolása: a népszaporitás, mint nemzetfenntartó gondolat — életszükségletévé lett!.....

Nem lett volna ez nagy baj! A magyar földnek a lelkét ha beszivta volna minden idegen; ha szépen zengő nyelvét maga nyelvévé fogadta volna;

ha megszerette volna itt e földön élő megmaradt magyarfajtát s ha a magyarság életére törő: külső, vagy belső ellenségek ellen harcolt volna: mint magyarrá lett magyar s ontotta volna vérét bátran hősi módra — ez a föld édes gyermeke gyanánt fogadta volna mindég aki beszállásolta nálunk magát.

Adassék tisztesség a kivételeknek, — volt is e nemzet történelmében sok gyönyörű példa arra, hogy magyarabb magyarokká lettek sokan akik igazán megszerették ezt a szent földet itt.

Szeretem — ha tisztán· láttok — fiaim! A márciusi ifjak nagy cselekedeteiről való emlékezés napján, itt az idő arra, hogy megtanítsunk minden itt a haza földjén élő magyart, bátor szinvallásra, hogy a magyar fajta nemzeti öntudatát elszinteledni, — elerőtlenedni hagyni nem szabad. *Ki itt állandó szállást nyert, becsülje meg: az örök nemzetet.* Ha édes és izes a magyar föld kalácsa; ha édes mámorba ringató a magyar hegyoldal bora; ha nyugodtan háborítatlanul élheti életét foglalkozásra, vallásra, nyelvre való tekintet nélkül minden polgára e hazának, ne akarja itt senki elcsufitani a magyar dalt s meghamisitani a magyar kulturát s ne akarjon itten sem szóval sem tettel; sem irással, sem tudománnyal, sem művészettel, sem semmivel ami a nemzetnek árt *a szabad polgár jelszavával visszaélve, a szabadosság rendzavarójává lenni.*

A rutul, gonoszul megrugdosott nemzet, csak azért mert kicsiny nem lehet a világ szemetje. Akarni kell erősen megbecsültetni mindenekkel: a magyar fajtát..... Legyen ugy mint régen volt: — „Süvegelje meg a magyart, mind a német mind a tót" — apáink nótáit bátran dudolhatjuk.

Irodalomban, művészetben, költészetben, gazdasági életünkben, — minden nemü életmegnyilatkozásunkban csak az lehet a fő motiváló erő: *tudunk e azokon keresztül használni az örökké élő nemzetnek.*

Szent Lélek ellen való vétkezés, — az örökké való nemzet ellen való vétkezés volt a multban: *elaludni hagyni a magyar lélek tüzeit.*

A nemzeti királyság megszünte óta idegen uralom szivta ki vérünket s vette el apáink veriték hullató életének keserves keresményeit. Idegenek maguk céljai szolgálatára vitték el hadba apáinkat s tették sokszor a koldusok kuldusává a jobb sorsra méltó nemzetet.

Békés időkben, sajnos eleget patópáloskodtak az ősök. Voltak az örökkévalóságba belenőtt nagyok is, de a harci zajok elűltével, *sokszor urrá lett rajtunk: a minden mindegy jelszava!*

Sokszor, olyan könnyen beletörődtek egy-egy adott helyzetbe — feledve: az édesapák, az ősök: „Eb ura fakó"-ját! — ..... S tétlenül nézték, hogy mint huzzák ki alólunk, a magyar fajta lábai alól a magyar földet.

Nekünk s fiainknak idegenben senki sem ad kenyeret.

Gyógyuljunk hát ki már egyszer abból a nyavalyából, hogy itt csak idegen jelszavak tetszetősek s lássuk be, nagy, — magunk ellen való vétkezésünket, hogy — tulon tul igyekeztünk — idegenből jöttek számára kivánatos földdé tenni a magyar földet.

A mi küldetésünk „a legnagyobb magyar" eme vallomásának átértése: *„Mindenek előtt áll előttem: hűség a fajtámhoz."*

A mélyen vallásos Arany János, az örök békéről álmodózóknak, a világnézetek miatt csatázóknak milyen bölcsen mondja: „Hagyjátok a meddő vitát, — bölcs Isten az: aki rendez. Az ember tiszte, hogy legyen: békében, harcban: Ember!" .....

Sokan próbálják itt a mi időnkben, új történelmi világszemlélettel megírni, mint ők mondják, a nemzet igazi történetét.

Nos hát, aki az uj magyar történelmi átértékelést el akarja végezni s annak eredményeit fel akarja tárni a világ elé: — annak, nem a könytár és levéltárak ócska okmányaiból kell, a kedvük és céljaik szerint kiválasztani a bizonyságtevő irásokat, hanem szerte kell járniok a magyar mezőkön s a nemzet igazi történetét a vérrel, veritékkel és könnyel megöntözött magyar földből olvashatják ki.

Menjenek — járjanak szerte széjjel; — készítsenek — *uj — felfedező utakat a magyar szivekhez.* Nézzenek szemébe bátran, ennek a mindent elbiró, türésre, munkára, alázatosságra, iga hordozásra, jóságra, imádságra s ha kellett hősi bátorságra és mindenkor törvény és tekintély tiszteletre teremtett magyar fajta fiainak a szemébe. Beszéljenek vele szépen, emberhez illően. Földjét, hazáját, hitét, őseit, — hőseit, — nyelvét, dalát, szokásait nem szereti ugy senki fajta népe, mint ez a nemesnek született, lovagiasan uri fajta. Aztán nézze meg a végvárakat; a nemesi kuriákat; a sok helyt romladozó műemlékeinket; templomokat, iskolákat. Térjen be a falu népének egyszerű hajlékába. Érdeklődjék ősi szokásai, dalai, meséi, népköltészete s hőskölteményei után, amelyek szállnak szájról-szájra, — nemzedékről-nemzedékre. Nézze meg veritékező munkájában, ha vágja a rendet, ha kalapáccsal a kézben kemény ütéssel formálja az izzó vasat. Betérve házaikba nyissa fel a komótokon, vagy az asztalokon fekvő s a sokszori olvasástól feketéllő, lerongyolt bibliákat s imádságos könyveket. Beszélgessenek: özvegyeikkel. — daliás időkről. Lássák meg, hogy a városok kifestett dámái mehetnének tiszta erkölcsöt tanulni a falu egyszerű leányaitól. Nézze meg ezt a drága népet egészen egyszerű szerszámai között. Nézze meg az eke szarva mellett. Nézze meg furó-faragó kicsi műhelyében. *Akarjon, az uj jörténelmi átértékelést megkészíteni vágyódó tudós: a maga földjén találkozni az igazán magyarral.....* Én Istenem — mivé lehetett volna ez a remekbe teremtett szép magyar fajta, ha törődtek volna vele s ha engedték volna kibontakozni a bensejökben rejtve élő örök lelki értékeket..... És ha ezt a munkát fogják elvégezni az uj átértékelők, egyik ámulatból esnek a másikba..... És nem fogják magasztalni mindig az idegent és be fogják látni, hogy *ez a nép kibirta volna a versenyt, — bármely nép fiaival.....*

A Krisztusban hivő keresztyén magyar ifjuságnak s vele együtt minden magyarnak be kell látnia, hogy Isten rendeléséből, *hűséges engedelmességgel tartozunk mindnyájan,: látható anyaszentegyházunk, — a Krisztus teste iránt.* De tartozunk megtanulni éppen a mai idők annyi fényességet támasztó jeleiből, hogy ezen a szent földön

nem lehetnek soha ellenségei egymásnak a más és más templomban imádkozó magyarok.

Ám bölcselkedjenek a tudós atyák erről a kérdésről másképpen, én hirdetem s hiszem rendületlenül, hogy a cél, amely felé a keresztyén egyház vezeti fiait, — ha más és más jellel jelzett templomokban imádkozik is: a cél amely felé — törünk — közös. *Nekünk, minden igazán keresztyén magyaroknak: — össze kell találkozni a golgotai kereszt alatt. A Krisztus nem a közösségeket, hanem az embert akarja megváltani..... Vannak nekünk nagy közös magyar büneink — Isten és egymás ellen törve sokszor, amelyeket ott a Krisztus keresztje alatt együtt kell megsiratnunk!....*

Egy sorsközösség részesei vagyunk s hiszem, hogy a keresztyénség mai próbatételei nyomán: *egy tisztultabb, egy Krisztushoz illőbb, mélyebben, igazabban szeretni tudóbb keresztyénség születik meg az idők teljességében.*

Ne feledjük, hogy a bolsevista tagadás, Isten ellen törés, mint kiöntött folyamok árja; mint viharban felgyujtott falvak tüze — minden értéket pusztít s éget.....

A magyar nemzeti lélek magasabb rendű értékeinek birtokosává lett magyarságnak *emez önbizakodása, nem lehet soha hánya-veti legénykedés, hanem lehet csupán: a fájdalmas kereszt alázatos vállravétele.* Az élet igenlése s kemény akarással szeretése az életnek ugy, amint éppen számunkra kimérte az Isten.

Elég nekünk tudni azt, hogy: az Isten akarja, hogy éljünk. *Ne higyje senki, hogy amit rablók elvettek tőlünk, visszaadják azt csak ugy szép szóra. A rablók telhetetlenek!*

Sokat beszélnek ma Krisztusról s a golgotai keresztről. Keveset cselekesznek azonban a Krisztus diadalmas királyságáért s még kevesebben veszik vállaikra: keresztje terhét.

Nálunk lassan mindenki a hazából akar megélni. Kapni akar és nem adni a hazának s a hazáért.!.....

A kevélység, a magabizás, az ember lenézés, a hitetlenség kétségtelenül tért kóditanak, mert szenvedések árán Krisztusévá lenni nehéz feladat s még nehezebb sok sok könnyel, rongyoskodással megelégedett polgárává lenni a hazának.

Vissza kell imádkozni az Istentől a mi elvesztett szivünket. Uj honfoglalásnak kell ide közénk eljönni. Nem frázis ez többé, hanem megtartásra való erő, hogy tettetésnélkül kell szeretni: a magyar falu s a magyar tanya népét s azokat a sok sok városvégi szegénytanyák szegényeit, akiknek hajlékában kenyérből sincsen elég.

Minden magyar életre szükség van itt. Nincs köztünk olyan kicsi, akin keresztül az Isten nagy dolgokat ne cselekedhetne.

Lássunk immár tisztán s *lássuk meg, hogy minket senki sem szeret.* Ha akad is olykor-olykor egy-egy jóbarátunk: ha jól figyelsz látod, hogy célja van velünk..... Nem is csoda, hiszen: „ki nem volt fájdalmunknak részese, — nem ért az minket"!..... Revizióról beszélünk sokat, — többet kell beszélni a belső revizióról. A magunk portáján kell először rendet csinálni, ha visszavárjuk ide a hajdani boldog magyar testvéreket.

Az volt a mi nagy bajunk — mondja Széchenyi István, hogy: „A nemzet vagy nem bizott magában, vagy elbizta magát". Vissza kell adni a nemzetnek önmagát s önbizalmát — életakaratát.

Szociális és gazdasági retormok kellenek ide. Kenyeret, ruhát, emberhez illőbb életet; a hazai földből az arra érdemeseknek többet a honi földből, mint amit jussul kapnak a temetőkertből; igazságosabb jövedelem elosztást; munka alkalmak teremtése s a többi beigért reformokon keresztül — a mai sötétből, — kell, hogy egy kis fényesség áradjon át a magyar mezőkön.

Fájjon az élet mindenkinek. A nincstelenek, elhagyatottak, az éhezők jajjkiáltásai markoljanak a szivekbe. El kell indulnunk minden felekezetü és társadalmi osztályu magyaroknak, — cselekedetekkel: a szeretetmunkák gyakorlására. *Allitom, hogy nem lesz itt Egyke, ha a magyar anyák tudják bizonyosra, hogy felnőtt gyermekeiknek sorsa nem, — csak a pusztában való bujdosás.*

Akármilyen szegények vagyunk, áldassék érte az Isten, meg van a lehetősége ez áldott magyar földön annak, hogy aki dolgozni tud és akar s aki takarékos beosztással, sok lemondással megbecsülni tudja a keveset, megtalálja itt a napi kenyerét.

(Vége köv.)

IGEHIRDETÉS.

Júdás eltévedt bűnbánata.

(Nagypéntekre.)

Lekció: Máté 27:1—10. Textus: Máté 27:4.

Főtétel: Isten a hozzá irányitott bűnbánatra kegyelemmel felel.

Felosztás: I. Júdás nagy bűne. II. Judás rossz helyre irányitott bűbánata. III. Júdás vége.

Zárótétel: Bűnbánatoddal Istent keresd fel!

Gondolatok! Bevezetés. Judás olyan sötét előttünk, mint a Jézus keresztjének az árnyéka. Elrettentő példa. De mint ilyen sokakat visszatarthat.

I. Judás nagy bűne az, hogy elárulta az Urat. Pénzt fogadott el érte. Hasznot akart látni Jézusból. Szegény Judás, ha tudta volna, hogy Jézus a leghasznosabb ismerős, barát, vagy nevezzük annak, akinek akarjuk. De ne annak, aki elárulja, hanem aki követi őt. Mi az a harminc ezüst pénz a helyett a kegyelem és segitség helyett, amit a hónap mind a harminc napján ad. Judás ügyes ember akart lenni és lett a világ legsötétebb árulója.

II. De Judásnak mégse az a legsötétebb és legtragikusabb pontja, hogy elárulta Jézust, hanem az, hogy felébredt benne a bűnbánat, de ezt a bünbánatot nem jó helyre irányitotta. Illetéktelen helyre nyujtotta be. Csak a papokhoz, vénekhez, csak az emberekhez ment a megbánásával. Szegény Judás! Ha mertél volna Istenhez fordulni, ha lett volna erőd az elitélthez menni, vagy legalább a szeme közé nézni, mint Péter tette, akkor nem ezt a választ nyerted volna, hogy: Te lássad. Ha Istennek mutattad volna meg magadat, úgy bűn-

bánattal, a pénzt visszavíve, akkor nem azzal engedett volna el, mint a papok, hogy: Mi közünk hozzá? Hát nem a Júdás utján járunk mi is? Hát mi jó helyre irányítjuk a bűnbánatot, a panaszt? Mi is nem kemény szívű embereknek beszélünk akkor, amikor az irgalmas Isten, az értünk fiát feláldozó Atya kegyelemmel vár? Egy életen keresztül nem jó helyre címezzük a szívünk bánattartalmát.

III. Pedig láthatjuk, megrettenve, hogy a Judás által járt út hová vezet. Ha nem is mindig az öngyilkosságba, de a kárhozathoz állandóan. A Júdás vége arra figyelmeztet, hogy nekünk új utat kell kezdenünk. Judás halála arra szólít fel, hogy mi igyekezzünk az életet keresni.

Ha csak Judás halt volna meg, akkor menthetetlenek lennénk, mert ő halálával a mi jövőnket példázná. De nagypénteken Jézus is meghalt. Ő pedig érettünk halt meg. Azért, hogy nekünk legyen erőnk letérni a Judás utjáról és legyen erőnk bűnbánatunkkal ahhoz menni, aki egyedül hatalmas és irgalmas ahhoz, hogy a Judás bűnével szomszédos bűneinket is kegyelemmel megbocsássa.

A megfizetett hallgatás.

(Húsvétra.)

Lekció: Máté 28:1—10. Textus: Máté 28:11—15.

Főtétel: Ott dől el, hogy az ember Istené-e, vagy nem, hogy hirdettetni, vagy elhallgattatni akarja-e a husvéti igazságot.

Felosztás: I. Az apostolok ajándékoztak. II. Az elhallgattatott őrök a világ legnagyobb rablói.

Zárótétel: Hallgasd és hirdesd a husvéti igazságot.

Gondolatok: Bevezetés. Akik látták azt, ami husvét hajnalán történt, vagy pedig látták az üres sirt, azok mind elbeszélték azt. Mert Isten dolgait legalább egyszer mindenki elmondja, aki megtapasztalta.

I. Az apostolok szüntelenül azt hirdették. Semmit nem kaptak azért, mert mondták, sőt az életüket vitték a halál révére, azért mert mondták. Ők magáért Istenért hirdették a husvéti igazságot. Aztán azért, hogy az elkeseredett, bűnös emberek találjanak bátoritást, a halál miatt megkeseredett szivűekben éledjen fel az örök élet reménysége. A legönzetlenebb, a legajándékozóbb munkát mindig az apostolok végezték. Mert ennek a világnak csak az által van megoldása és értelme, hogy Krisztus feltámadott. Azért nem tartom az életemet elvesztettnek, bár beteg, szegény, vagy gyászoló vagyok, mert Krisztus feltámadott. És ez azért jutott el hozzánk, mert akkor is, amikor halál járt ennek bátor megvallásáért, hirdették és leirták az apostolok, hogy feltámadt, él az Ur, a mi Krisztusunk.

II. Az embert azok az őrizö katonák rabolták meg legjobban. A feltámadás pillanatának csak ők voltak a tanui. Annak a felséges pillanatnak csak ők voltak a látói. Nekik ajándékozta Isten a husvéti hajnal első sugarát. Rabul is ejtette őket. El is mentek és meg is jelentettek mindent, ami történt. De aztán engedték magukat megvesztegetni, megölték magukban a husvét győzedelmes hitét. Elaltatták magukban azt a sok igehirdetést, amit szertejárva ezzel kezdhettek volna: ott voltunk, láttuk, és azt akarjuk, hogy ti is higgyetek! Eladták magukat. Az arany elvakította a látó szemeket. A husvéti igazság még ezt a nagy árulást is megbirta. De az biztos, hogy azok az őrök belepusztultak, belekárhoztak ebbe az árulásba.

Az Isten-ellenes hatalom mindent igér, pénzt áldoz, csak ne hirdettessék az Ige, a husvéti igazság.

Áldott legyen Isten, aki győz a világ minden gonoszsága felett. *Darányi Lajos.*

Virágvasárnap.

Hozsánna! Hozsánna! Dicsőség. Diadal.
Mámoros virágok, hódoló pálmagaly,
Amerre megy, ahol halad,
Áldón mosolygó ég alatt...

A szívem seb, lelkem csupa bánat, —
Hol öröm riog völgyön, bérc fokán;
Mit keresnék én az újjongók közt?!...
— — — — — — — — —
Majd a Golgotán!.....

H. NAGY ANDRÁS.

IRODALOM

Sípos István: A Pentateuchos Mózesi szerzősége. (Pozitív kritikai tanúlmány. Teológiai magántanári dolgozat az ótestámentumi bibliai tudományok köréből.)

(4-ik folytatás.)

A Deuteronomium Mózesi szereztetésének bizonyitásánál nagyon a Möller felfogásának hatása alatt áll (l. Möller i. m. 256, 254, 257, 370, 387, 361 stb. oldal). Megállapitja 1. azt, hogy a Dt. a nép, a Lev. pedig a papok számára készült. (152—153 o.); aztán a keletkezésük idejére állit fel nagyon hipothetikus tételt, amely szerint a Lev.-t a pusztai vándorlás közben, a Deut.-t a 40 éves vándorlás vége felé irta a nagy törvényadó (153 o.). Möllerrel együtt a Deut.-i kultuszközpontositás ellen sorakoztatja fel érveit, hogy helytállóbb legyen állásfoglalása az Ex. 20:24-ben a *bᵉkol hammáqóm 'ašer 'azkír 'et šᵉmí* kitételt megfosztja eredeti értelmétől (154. o.), amit maga is elismer ezekben a szavakban: „Az Ex 20:24 értelmét nem akarjuk jogtalanul megszoritani“ (155. o.). Hosszas fejtegetés és bizonyitgatás után jut ahhoz a tételéhez, hogy a Józsiás reformjának célja nem a kultuszcentralizálás volt, hanem az egész országnak a bálványimádástól való megtisztitása (168. o.), ehhez nyomban hozzá is teszi, hogy a Deut.-ban semmi különös a Jósiási korra emlékeztető nincs. Erre a nagyon erőszakolt állitásra ellenvetésül azt kérdezzük: melyik törvénykönyv volt akkor az, amelyet a 2 Kir. 22 stb. szerint Hulda prófétaasszony tanácsára Jósiás elfogadott s egy nap kétszer is felolvastatott? Miért mutat egyezést a Jósiás kultuszcentralizációjáról szóló hiradás (2 Kir. 28:8, 19.) a Deut. 12:13-al? Ugyanilyen egye-

zések vannak a Dt. és a Jósiás reformjának többi pontjaira nézve is. Minkettőben szó van a csillagimádás (2 Kir. 23 : 11=Dt. 17 : 3), a Qedésák (2 Kir. 23 : 7 = Dt. 23 : 18), a halottidézés (2 Kir. 23 : 24 = Dt. 18 : 10), a gyermekáldozat (2 Kir. 23 : 10 = Dt. 18 : 10) megszüntetéséről. Ezek az adatok meghatározzák a Deut. szereztetését is. Csillagimádásról, halottidézésről, qedésákról, gyermekáldozatról csak a letelepedés után lehet szó ; ezeket az „utálatosságokat" a Kanaánitáktól vette át Izráel népe, akiknél e vallásos gyakorlatok részben genuin, részben pedig Babilonból átvett elemek voltak. Ezt tudva, egész nyugodtan elfogadhatja az író a Deut.-nak Jósiás korában, 621 ben való szereztetését, amit különben nyelvének a Jerémiás prófeciája nyelvével való egyezése is tanúsit (Pl. Jer. 11 : 3 = Dt. 27 : 15 ; Jer. 11 : 3 = Dt. 27 : 26 ; Jer. 11 : 4 = Dt. 4 : 20 stb. stb.). Amit a 169—174. oldalon még a Deut. Mózesi szerzőségéről mond, mind tulzott és erőszakolt állítás.

Forrásainak a P. iratról szóló fejtegetésénél is döntő szerep jut. (l. W. Möller. i. m. 323, 321, 370, 24, 264, 258 o. v. ö a többi tanulmányaival.) Nagy buzgósággal igyekszik feltárni azokat a nehézségeket, amelyekkel a kutatóknak általában küzdeniök kell. (177—193 o.) Egyoldalú beállításban ugyan, de kellő körültekintésssel mutat rá a P. által leírt társadalmi és kulturális viszonyokra (194—203. o.). Mint a Deut.-ban, itt is egyiptomi hatások után kutat, emellett helyet ad az arab hatások feltüntetésének is. Dolgozata itt sem mentes a forrásai által képviselt tulzásoktól. Tulzásnak tartjuk azt az állitását, hogy a próféták (Ámos, Hoseás, Ésaiás, Jerémiás) át meg át vannak hatva a P. szellemétől, hiszen Istennek e választott emberei nagyon heves harcokat vivtak minden kultuszgyakorlat ellen (többek között l Ám. 4:4—5; 5:21—22; Hós, 6 : 6 stb.) A Nu. 27.-ben leírt örökösödés (196. o.), a Lev. 17 : 1—4. rendelkezései (197. o.), a szántóföld, szőlő, terméses esztendő, birtok, ház, léviták városai (198. o.) mind a későbbi kanaáni állapotokból érthetők csak. A Nu. 31 : 18 (202. o.) nem feltétlen bizonyság a vegyes házasságok mellett ; az eredeti szövegben csak ennyi olvasható : *hahajú lákem* = éljenek néktek (t. i. a leigázott népek serdülő leányai). A Lev. 26. nem profécia (202. o.) ; a 14—39-ben megőrzött fenyegetés s a 40—45-ben levő restaurációról szóló híradás azt mutatja, hogy az iró tényleges állapotokról ad számot. Szerzője a fogságban élt, ami kitetszik a záradék parajnetikus jellegéből is. Tévesen tartja a Nu. 24 : 7-t is bekövetkező események jövendölésének. (203. o.) A 7-ik vers itt egyezik 1 S. 15 : 1-el s a Dávid kora képezi a hátterét. A Nu. 23 : 7—10 18—24 és 24 : 3—9, 16—19 megoszlik a források között, az előbbi az E.-hez, az utóbbi a J.-hez tartozik. Az Elohista részek theokratikus szellemről tanuskodnak, valószínűleg a Saul előtti időből származnak. Amit Egyiptom világának a Deut.-ra gyakorolt hatásáról megállapitottunk, azt itt is valljuk. A *Jahuda* i. munkája nyomán általa felsorolt szavaknak, néhány kivételével, a szír, arab, vagy babiloniai nyelvben megtaláljuk pendant-ját. Éppigy nem értünk egyet az arab hatásokról vallott ama felfogásával, hogy „az arab eredetű nevek használata Mózes idejére esik, csak Ábrám és Echi való a pátriarkakorból." A felsorolt nevek közül *Abimélek* nagyon régi, de előfordul Bir. 8 : 21, 6 : 11-ben is ; gyakori a tell-el-amarnai levelekben, ami kanaáni eredete mellett szól. *Abiászáf* egy Koráhita Ex. 6 : 24-en kivül 1 Krón 6 : 8, 22, 9 : 19 ben. *Abidan* asszír befolyás alatt keletkezett a *dajanu* szóval való összetételből (Zs. 38 : 6 ; 1 Kir. 24 : 16 ; előfordul az őssémita korban is (tehát Mózes előtt) pl. a Marduk-dajan és Ašur-da-a-an szavakban. *Abida* (1 Krón. 1 : 33) északi ős-arab név. *Abihail* (Eszt. 2 : 15, 9 : 25 ; 1 Krón. 5 : 14.) délarab név. *Abimael* (1 Krón. 1 : 22) egy arab törzs neve. Az *'am*, ar. 'am, asszir hamm, eredetileg egy istenség neve volt, amit az is mutat, hogy Hammu-rabi neve az ékiratokon egyszer istendeterminációval áll. E neveknek csak akkor volna bizonyitó ereje a Mózes szerzősége mellett, ha a későbbi időkben nem fordulnának elő. A sur-ral összetett nevek (218—222 o.) csak a Mózes utáni korban használatosak. Assurban a Sargonidák idejében (Kr. e. 700-as évek) találkozunk először velük. A P.-nek Ezékiellel való egybevetésénél nagy hibája a felületesség, azért talál a prófeciában a törvénnyel szemben hiányokat s azért jut olyan következtetéshez, hogy Ezékiel nem volt hatással a P.-iratra. A tanulmány irója ez irásával a tudomány mai állását nem tudta megdönteni. A Deuteronomium, a papi irat s ezekkel együtt az egész Pentateuch nem a Mózes munkája. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem isteni kijelentés.

A dolgozat felépitettsége ellen, a bevezető résztől eltekintve, komoly kifogás nem merülhet fel. Anyagát felfogásának és célkitűzésének megfelelő szempontok szerint válogatja össze és rendezi el. A célt, amely felé halad sohasem téveszti szem elől. A tudományos módszer ellen súlyos hibát követ el azzal, hogy állitásaihoz marginális jegyzeteket nem ad, s ha ad, nem közöl lapszámot. Sulyosbitja ezt főforrásainak *(W. H. Green* : The unity of the book of Genesis. New York. 1910. *C. Fr. Keil :* Lehrbuch der historisch-kritischen Einleitung in das Alte Testament. Erlangen. 1854. s ennek második része : Spezielle Einleitung in den Pentateuch. Erlangen. 1856., különösen *W. Möller* idézett munkái.) elhallgatásával. Stílusa könnyed ; a „kivántatódik" szót (22. old.) mással pótolhatta volna. Erős kifogás alá esik a 159. oldalon az 1. S. 9 : 10 re való utalása 1 Kir. 11 : 7 stb. helyett, ilyen elírás még a 124. old. az Ex. 10 : 4, az Ex. 10 : 5 helyett, míg a 210. oldalon a héber *sábá'* szóban ה végződést használ א helyett.

Összegezve a mondottakat, a tanulmány irója semmi újat nem ad. Dogmatikai felfogását a 17. sz. exkluziv orthodoxiájából vette. Tudományos meggyőződéséhez az alapmotívumokat az angol, *W. H. Green* és *J. Orr*, ill. a német, *W. Möller* és *A. S. Jahuda* szolgáltatták, akik az orthodox kutatók egyoldalú megállapításaira támaszkodva, az általuk kijelölt utakon s az általuk kipróbált módszerek alkalmazásával (itt kivételt képez *Jahuda*, de az ő

tanulmánya sem mentes a tulzásoktól) haladtak tovább s formálták ki elfogadhatatlan megállapításaikat. Ellenben új és a tudományos kutatásokban szokatlan a hangja, amely az egész dolgozaton szinte sértően vonul végig. Úgy látszik nagyon a szivére vette *Möller* tanácsát, aki a Pent egységének védelménél legjobb módszernek a támadást ajánlja: .... „Liege die Dinge aber so, dann wird der Angriff die beste Verteidigung sein..... Mit Gideon möchten wir sprechen, von dieser Erkundung zurückkehrend: Auf! Denn Jahve hat das Lager der Midianiter in eure Gewalt gegeben...“ (Bir. 7:15. l. idézett mű 13. old.) Sem ezzel a módszerrel, sem tudományos meggyőződésével nem értünk egyet. Ha Istenünk jónak látta azt, hogy különböző korokban adja tudtúl az embernek édesatyai szívének drága gondolatait s azokban szent akaratát, nekünk ez ellen nem szabad lázadoznunk, hanem forró hálával kell szívünkhöz ölelni. A tanulmány megírásába befektetett munkát, nemes törekvését, komolyságát és tárgyszeretetét szeretnénk meltányolni, amikor mély tisztelettel azt ajánljuk a Főtiszteletű és Méltóságos vizsgálóbizottságnak, hogy Sípos Istvánnak „A Pentateuchos Mózesi szerzősége“ c. dolgozatát magántanári szóbeli vizsgája alapjául elfogadni méltóztassék. (Vége.) *Dr. Zsiros József.*

HIREK

Demeter Bertalan rakacaszendi lelkész, aki főiskolánknak az 1894—95. iskolai évben széniora volt, március 8-án 66 éves korában elhunyt. A tehetséges, de hányatottéletű testvérünk temetését *Almássy Lajos* meszesi lelkész végezte.

— **Március 15.-ike Sárospatakon.** Városunk a Rákócziak és Kossuth szelleméhez hiven ez évben is méltóképpen kivette részét a márc. 15.-i ünnepségekből. Délelőtt a nagytemplomban hálaadó istentisztelet volt, melyen *Gönczy Árpád* főiskolai szénior imádkozott. A délutáni emlékünnepélyen *Szirbik Ferenc* gimn. tanár emlékezett meg a márciusi eseményekről. A Petőfi-emléktábla előtt *Király Kálmán* gimn. tanuló, a Kossuth-emléktábla előtt pedig *Jánossy Ferenc* hittanhallgató mondott beszédet. Az ünnepségek fénypontját az esteli ünnepély képezte a Mudrány-teremben, ahol *Farkas István* püspök „A mai magyar ifjúság nemzeti öntudata“ címen tartott mélyszántású, mindenkit lebilincselő ünnepi beszédet. (A beszédet lapunk vezető helyén közöljük.) — Külön ünnepséget rendezett a tanítóképző-intézet ifjúsága, a r. kat. polgári iskola, a leventeegyesület és az Ipartestület, melynek ünnepélyén *Dr. Zsiros József* theol. tanár mondott emlékbeszédet „A nemzeti lélek és annak szolgálata“ címen.

— **Hivatalos látogatás a gimnáziumban.** Egyházkerületünk tanügyi előadója: *Csorba György* március 10-én városunkba érkezett s 11—12-én gimnáziumunkban hivatalos látogatást végzett.

— **Sárospataki tanár igehirdetése a rádióban.** Március 15-én a budapesti Kálvintéri templomban *Dr. Szabó Zoltán*, theol. tanár, főiskolánk lelkésze hirdette az Igét. A Jak. 1 : 23—25 v. alapján tartott megrázóerejű bizonyságtevést a rádió is közvetítette.

— **A dr. Komjáthy Aladár által** kezdeményezett theologus szegény alapra az alsóborsodi egyházmegye minden egyes lelkésze 1 P. összeget küldött be, az egyházmegye lelkészei összesen 51 P. összeggel járultak hozzá ehez a nemes célhoz. A nagylelkű adományokért ezuton mond köszönetet *a theol. akadémia igazgatósága.*

— **Főiskolánkban a husvéti szünidő** március 20-án, szombaton délelőtt a harmadik óra után kezdődik s tart április 5-én, hétfőn estig. A tanítás tehát április 6-án, a reggeli áhitattal veszi kezdetét.

— **A miskolci ref. kórházmisszió** febr. 28-án Mezőcsáton, márc. 7-én Sajószentpéteren tartott a misszió munkáját és céljait ismertető szépsikerű előadást. Az igehirdetést *Iglay Ferenc* és *Tóth Lajos* s. lelkészek végezték. Előadást tartottak *özv. Apostol Bertalanné* elnöknő és *Novotny Gyula* s. lelkész.

— **A lelkészi és tanítói konferenciára** eddig 80-an jelentkeztek. Kedvezményes jegyek megszerzésére a lépések megtörténtek, remélhetőleg még husvét előtt szétküldhetők lesznek.

— **A „Péntek Esték“** utolsó előadása március 12-én volt. *Újszászy Kálmán* dr. theol. tanár „Korunk emberének világnézete“ címmel tartott gondolatokban mély előadást szép számú közönség előtt. Bevezető és köszönő szavakat *Mátyás Ernő* dr. közigazgató mondott.

— **A sárospataki református tanítóképző-intézet március 15-iki ünnepélye** az intézet díszermében folyt le, nagy közönség jelenlétében. Az ünnepi beszédet *Fodor* József ifj. elnök V. é. tn. tartotta, rámutatva a márciusi ifjak szivében égő szent érzésekre és tettre-kész hazafiságára. *Várady* Lajos IV. é. tn. *Kovács* Dezsőnek, az intézet igazgatójának: „Vándor-dal“-át adta elő, *Bolváry* Zoltán ének- és zenetanár zongorakiséretével, *Dóbisz* János V. é. tn. hegedűjátéka, *Nagy* Dezső IV. é. tn. és *Horváth* László V. é. tn. ügyes szavalatai és az ifjúsági énekkar szép ének számai mind komoly előkészületnek voltak a bizonyságai. A színvonalas ünnepély a Szózat eléneklésével fejeződött be.

— **Pályadíjnyertes lelkészek és tanító.** A Diósgyőrvasgyári Turán Irodalmi Társaság Borsod-Gömör vármegye területére kiterjedő költemény és elbeszélőpályázatot hirdetett. A 301 pályázó közül költeményével első díjat: ezüst plakettet nyert *Szigethy Ferenc* sajószentpéteri lelkész, oklevelet nyertek *Császár József* miskolci segédlelkész és *Várhegyi Lajos* hejőpapi tanító. Az elbeszélés pályázaton első díjat: ezüst plakettet kapott *Várhegyi Lajos*, bronzplakettet *Szigethy Ferenc*, oklevelet *Borsovai Lengyel Gyula* szendrőládi lelkész. A pályadíjakat március 13 án Diósgyőrvasgyárban rendezett Turán irodalmi estélyen, az Egyesület diszközgyűlésén vették át a kitűntetettek.

— **Pályaművek.** A főiskola főbejárata alatt domborművek fogják megörökíteni a főiskola küzdelmes életének legnevezetesebb mozzanatait. Ezek közül most kettőre van pályázat hirdetve: Kopá-

csira s Lorántfy-reliefre. Eddig három pályázó pályamunkája érkezett meg: a *Dózsa Farkas* Andrásé, a *Szabados* Béláé és a *Dabóczy* Mihályé. Mindhárom mindkét plakettre pályázott. Még várjuk más pályázó pályaművét is. Ugyancsak pályázat van hirdetve a humán-internátusra is. Erre szintén három nagyon szépen kidolgozott pályamű érkezett eddig: a *Ray* Rezsőé, a *Gulyás* Lászlóé és a *Medgyasszay* Istváné. Mindhárman úgy oldják meg a tervet, hogy most csak egy része épülne meg az épületnek, a többi részét pedig (stilszerűen) később is lehet majd folytatni. — A pályaművek a főiskolai tanácsteremben megtekinthetők.

— **Alsózempléni Kántortestvéreimet kérem,** hogy az énekkari ünnepélyeken való részvételüket, az énekkar alakulásának évszámát, a legidősebb énekkari tag nevét és életkorát, azoknak a tagoknak a nevét, akiknek 20 évnél több énekkari tagságuk van helyi vagy más énekkaroknál és azoknak a neveit, akik ez éven a tanuló órákról egyszer sem hiányoztak, f. év április 1-ig egy levelezőlapon jelentsék az egyházmegye missziói előadójához. Lelkésztestvéreimet kérem, hogy ezt a hiradást továbbitsák kántortestvéreimhez. Szives köszöntéssel: Missziói előadó.

— **Lelkészbeiktatások.** Az elcsatolt részeken március 7-én két ref. egyháznak is örömünnepe volt. Ekkor iktatták be lelkészi állásába Felsőláncon *Szaszák Bertalan* volt szernyei h. lelkészt s a vajkócz-mátyóczi egyházba *Lengyel Pál* volt beregszászi s. lelkészt, *Lengyel József* abaujszinai lelkipásztortestvérünk idősebb fiát. Isten áldása legyen az új szolgálathelyen végzendő munkájukon.

— **A tokaji állami fiú- és leányiskolában** március 12 és 13-án csendes napok voltak, mely alkalomból előadást tartottak *Varga János* hitoktató-lelkészen kivül *Belák* Sándor ev. *Kovács* Lajos helybeli ref. és *Nagy* Sándor Béla bodrogkereszturi ref. lelkész.

— **Szeretettel felhívom lelkipásztortestvéreim figyelmét** arra, hogy konfirmációi ajándékul kiválóan alkalmas „Ref. kis Kátém" Ferenczi B. könyvkereskedésében Miskolcon 24 filléres áron kapható. *Dr. Nemes Andor.*

HIVATALOS RÉSZ.

VII. sz. Körlevél.

A nagytiszteletü esperes urakhoz és minden lelkész-testvérhez.

Mire e körlevelem kedves Lelkipásztor testvéreimnek a kezeibe kerül akkorára bizonyára minden lelkipásztor testvérem megkapta a Nagyméltóságu ORLE Elnökség 39. számu körlevelét.

Hogy mit jelent az egy munkamezőn szolgáló őrtállók — egy közösségben szeretettel való együttmunkálkodása, arra, — anélkül, hogy messzemenő példákat keresnénk ott áll az Országos Református Lelkészegyesület eddigi, nagy eredményeket felmutatni tudó közössége.

Közösségek azonban csak úgy állhatnak fenn, hogy ha egyénenként teljesitjük mindnyájan a reánk váró minden-nemü önként vállalt kötelezettségeket. Bármennyire lelkiek célkitüzéseink, lehetetlen rá nem eszmélnünk arra, hogy: Egyesületi lapot és egy ilyen nagy intézményt, mint az ORLE irányitani, — ehhez anyagi előfeltételek is kellenek. A tagsági díjak ellenében, kiválóan szerkesztett: Lap áll mindannyiunknak a rendelkezésére. A tagsági díjak befizetésénél azonban, meg kell vallanunk őszintén, hihetetlen mulasztások történnek lelkipásztor testvéreink részéről. Itéletem szerint, anélkül, hogy erre eddig, valamelyes kötelező határozat hozatott volna, a jövőben feltétlenül szükségesnek látszik az, hogy egyházmegyénként, egyházkerületenként mondjuk ki azt, hogy: az ORLE-nak kötelezett tagja minden lelkipásztor, hitoktató és s. lelkész.

Egyesületünk létét veszélyezteti a tagdíjak be nem fizetése. Meg kell tennünk mindent arranézve, hogy az önként vállalt kötelezettségnek az Egyesület minden tagja eleget tegyen. Meg kell tennünk mindent arranézve is, hogy kényszerítő határozat hozatala nélkül minden lelkipásztor, vallástanító és segédlelkész, akik még nem tagjai az ORLE-nak, az egyesület tagjai sorába belépjenek s annak munkájában tevékenyen vegyenek részt.

A tagdíjak beszedését illetőleg itéletem szerint a legalkalmasabb mód az volna, hogy ha a késedelmes tagdíjat és az ez évi tagdíjat is már összesitő kimutatás utján, vagy a vizitáció, vagy az egyházkerületi pénztár az adósegélyekkel kapcsolatos elszámolás során fognák le. Szeretettel kérem az esperes testvéreimet, hogy a tagdíjak beszedésére vonatkozólag sürgősen, rendelkezést kiadni sziveskedjenek és tegyenek meg mindent arranézve, hogy az ORLE anyagi előfeltételeit az egyénenként befizetendő tagdíjak utján biztosítsuk.

Miskolc, 1937. március 16. Atyafiui szeretettel:
Farkas István
püspök.

Értesítés. Alsóborsodi lelkipásztortestvéreimet értesítem, hogy mindnyájok helyett beküldtem a sárospataki szegény hittanhallgatók segélyezésére egyenként 1 P. azaz egy pengőt a theol. akad. igazgatójához. Ez összegeket ne küldjék a lelkipásztorok közvetlenül hozzám, mert ezeket az egyh. látogatók fogják beszedni. Természetesen a beküldött alapösszegnél lehet és kivánatos is a többet adás is, s az, mint többlet, külön lesz nyugtázva. Alsózsolca, 1937, március 5. *Román Ernő* e. m. dékán.

Terv-pályázati hirdetmény. A miskolci ref. egyház tervpályazatot hirdet a Deszka-temetőben épitendő templom terveire. A tervpályázaton résztvehet minden református vallásu okl. épitész, aki tagja a Mérnöki Kamarának. A pályázatra vonatkozó tervezési programm és helyszinrajz a református püspöki hivatalban 3·— P. ellenében vehető át. A tervek jeligével ellátva 1937. április hó 30-án délelőtt 12 óráig a ref. püspöki hivatalban (Miskolc, Palóczy u. 33. szám) nyujtandók be. **Díjazás:** I. díj 300 P., II. díj 150 P., III. díj 100 pengő. Miskolc, 1937. március 12. *Ref. Egyház Elnöksége.*

Szerkesztői üzenetek. H. N. A. Köszönjük. — V-y J-f. Rövidesen hozni fogjuk. — L-y Gy-a. A konferencián találkozzunk!

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 13. szám. Sárospatak, 1937 március 28.

SÁROSPATAKI

REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Szigethy Ferenc:* Husvéti hívó szó. — *Farkas István püspök:* A mai magyar ifjúság nemzeti öntudata. (Folyt. és vége). — *S. Szabó József:* A régi, nagy borsod—gömör—kishonti egyházmegye esperesei és espereshelyettesei. (Folyt. köv.) — *Főző László:* A misszió mérlegén. — Könyvismertetés. — *M. J.:* A humán-internátusi tervpályázat. Határokon túlról. Szeretetszövetség. — Hirek

Húsvéti hívó szó.

A halál lett hát megint csak életté
És kűrtszóvá a Golgotán a csend,
A véres Kereszt győzedelmi jellé,
Mely örökre már életet jelent!
Krisztus minden vércseppje a kereszten
Piros pecsétes záloglevelünk:
Új szövetség, mit embernek írt Isten — —
Mi a feltámadott Krisztushoz megyünk!

Naini ifjú, Jairus leánya
S te élő Lázár jertek mind elő,
A diadalmas üres sírhoz állva
Szavatok legyen bizonyságtevő:
Hogy mindenütt a nagy csoda nem az már,
Hogy nektek az Úr életet adott,
Világraszólóbb nagyobb csoda annál,
Hogy Krisztus maga is feltámadott!

Ti volt betegek: piros egészséggel
S Bartimeus, ki azóta is lát,
Jertek: lássátok s hirdessétek széjjel
Ezt a húsvéti nagy világcsodát!
Mindnyájan jertek, kiket meggyógyított
S kik felvettétek nyoszolyátokat,
Most valósággá lettek már a titkok
S az üres sírban új gyógyír fakad.

Jöjjön Zakeus, kinek házánál járt,
Ki a vámpénz közt már sohasem vesz el,
A tíz szűz jöjjön, aki mind ő rá várt
S a megvendégelt boldog ötezer.
Sok évszázad zárt sorba jöjjön együtt:
A történelmi múlt és a jelen — —
Énekeljük, hogy míly öröm minékünk
A halálon vett fényes győzelem!

A halál lett hát megint csak életté
S kűrtszóvá a Golgotán a csend,
A véres Kereszt győzedelmi jellé,
Mely örökre már életet jelent!
Krisztus minden vércseppje a kereszten
Piros pecsétes záloglevelünk:
Újszövetség, mit embernek írt Isten — —
Mi a feltámadott Krisztushoz megyünk!

Sajószentpéter *SZIGETHY FERENC.*

A mai magyar ifjúság nemzeti öntudata.

A sárospataki Ref. Főiskola 1937. március 15.-i ünnepélye alkalmából írta és elmondotta: **Farkas István** tiszáninneni ref. püspök.

(Folyt. és vége.)

Reformok kellenek ide, de nem lázitással és lázadással, hanem úgy amint azt Széchenyi hirdeti: „Véres revolució helyett — ingadozás nélküli reformáció“ — teremthet itt szebb holnapot.

Csak akkor várhatja szebb holnapját ez az ebek harmincadjára juttatott nép, amíg bizonyosra tudja, hogy büneink miatt vetett minket az Isten a mélyre. Levetkőztethettek békebeli drága szép ruhánkból; puha kalács helyett — fekete kenyeret adhattak a kezünkbe, — a legkisebb magyar is, mint az imádságot kell, hogy megtanulja s világgá kiáltsa: Az én hazám, az egységes, oszthatatlan Nagymagyarország felett nincsen hatalma a halálnak!.....

Sokan járnak nyomorékan, mankón közöttünk névtelen hősök — derék katonák. Sok hős vezér neve feliratott az Örökkévalóság számára. Jól van ez így! De ne feledjük el, hogy a vezér maga még sohasem győzött a csatákban.

Becsülje meg a magyar, s különösen az ifjúság: Névtelen hőseit, — lerongyolt katonáit.

A munka becsületét vissza kell ide állítani közénk. Régi nemes levelek helyett — ki-ki maga, veritékhullásával szerezze meg a munka, az áldozatkészség, a tűrés, a bizonyosra várás, az Istenben bizás, a hithűség, a testvériség, vérrel, — áldozattal jegyzett nemeslevelét.

Mondják, hogy szegények lettünk: nagy férfiakban. Hiányoznak a többi szabadságharcok eljöttével, az élre állott igazi nagy Vezérek.

Fiaim ne féljetek! — Idejére Isten élre állítja mindég a vezért! Honnan jő? s ki lesz az? — én nem tudom. Lehet, hogy nádas házból; lehet, hogy nemesi kúriából; lehet, hogy az eke szarva mellől; lehet, hogy tanári katedráról; lehet, hogy ipari műhelyből választja és hívja el az Isten s formálja hősök hősévé azt, akit kedvére elsőül kiválasztott, — de éppen ezért szeresd testvérem — ifjú barátom: a testvért! a fiatal barátot, a gyermeket, a felnövekedő ifjút, mert soha nem tudod nem-e azzal beszélsz, akivel célja van velünk az Istennek.

Adott az Isten néked magyar ifjúság — ma — a legelső magyar emberben: igazán Hőst, nagyot, vezért, aki hűséggel hűséges szerelemmel szereti hazáját s szereti fajtáját.....

Figyeljetek reá s útvesztőbe nem tévedtek soha.

Fiaim! — Soha ne feledjétek, hogy áldozat, könny, új harcok vállalása s ha belehasad is a szívem kimondom bátran: — talán az én édes fiaim vére is kell ide az új tavaszok megkészítéséhez áldozatul..... Vérrózsak nyilnak talán nem is sokára újra a csatamezőkön.... Történjék bármi, vállalnunk kell ezt a harcot.

„*A mi igazságunk Isten igéjének igazsága*"!

Új honfoglaláshoz új szívek kellenek. A néppel és a népért fáradozva; egymást elszivlelve — apostolok legyetek mindnyájan magyar ifjak. Egy közös lobogó illik a magyar ifjú kezébe s rajta az irás, kogy Krisztus királyságáért — igaz honszerelemmel telített hősi lelkek seregével; — mienk a diadal.....

S ha összeszedegetitek, — a szívem vérével átmelegített mondanivalóimat egy csokorba, ebből a mezei virágból kötött bokrétából: Az Isten és honszerelem édes bűvös illata árad szerte a szíveteken át és megfényesedik újra a szemetek és megmozdul a karotok és vágyódás kél a szívetek mélyéből:

„Csak szólna már, csak szólna már
A csaták harsány trombitája
A csatajelt, a csatajelt
Zajongó lelkem alig várja". (Petőfi)

Csak a lelkek kulturáltságával; a magasabb rendű emberek szívjóságával, több szeretetével, több alázatával, több imádságával, több hősi lemondásával lehet az új, a szebb — az eljövendő Nagymagyarország feltámadását megkészíteni.

Magyar ifjak: Istentől rendelt küldetésünk ez: *Magyarnak lenni azt jelenti; — különbnek lenni, mint mások!*

Testvéreim! magyarok: Öregek, Ifjak: *Az új honfoglalásért szükség minékünk mindnyájan: újjászületnünk!!.....*

— **Az Anonymus-kérdés revíziója** címen a Magyar Történelmi Társulatban előadást tartott Dr. *Szilágyi Loránd*. Az érvek egész sorát vonultatta fel amellett, hogy a titokzatos *P. mester* a III. Béla és utóda, Imre idejében szereplő *Péter* esztergomi préposi volt. A kérdés eldöntöttnek látszik. A Szilágyi tanulmányának I. része a *Századok*-ban jelent meg.

A régi, nagy borsod—gömör-kishonti egyházmegye esperesei és espereshelyettesei.

1596—1799.

A reformáció századában keletkezett ősi borsod-gömör-kishonti esperesség (dioecesis, senioratus, tractus) szinte egy kis egyházkerületet alkotott. Hét politikai vármegyére (Borsod, Gömör, Kishont, Torna, Abauj, Zemplén, Heves) terjedt ki, sőt vannak jelek, melyek azt mutatják, hogy egyideig Nógrád megyének Gömör és Kishont szomszédságában fekvő két református egyházközsége, Losonc és Fülek is hozzátartozott. Mintegy másfélszáz eklézsiát foglalt magában független esperesi igazgatás alatt, de némi foederativ összeköttetésben a szintén külön szervezkedett abaujvártornai, zempléni és ungi hasonlóképen nagyterjedelmű esperességekkel, melyekből alakult később, — mint tudjuk, — a tiszáninneni egyházkerület. A borsod-gömör-kishonti egyházmegye a világháború előtti gömöri, felső- és alsóborsodi egyházmegyék községein kivül Torna vármegyéből 8, Abaujból 11, Zemplénből 9 és Hevesből 8 anyaegyházközséget számlált filiáikkal együtt. E nagykiterjedésű egyházmegye multját (1596-tól 1799-ig) *Román Ernő* próbálta szorgos igyekezettel nagy vonásokban megrajzolni „Az alsóborsodi s az ősrégi borsod-gömör-kishonti egyházmegye története" c. művében (1926), melyben az egyházmegye espereseit is felsorolta életkörülményeikre való vonatkozással részben *Lampe-Ember*, részben saját kutatásai, főleg az alsoborsodi egyházmegye okmányai alapján. Miután azonban ennek, — mint *Román* maga is mondja, — többrendbeli hiányai vannak, az alábbi sorokban e hiányokat igyekszem pótolni és az esperesekről lehető teljes képet nyujtani. E kép, — mint a históriákkal foglalkozók bizonyára észreveszik, — nemcsak helyi érdekü, hanem egyes vonatkozásaiban az általános magyar egyháztörténetre is tartozik.*

A borsod-gömör-kishonti egyházmegyére kétségtelen hatással voltak a körülötte lévő felvidéki lutheri szellemű egyházi alakulatok, főként az u. n. *murányvölgyi fraternitas*. Nem egyszer találjuk jegyzőkönyveiben a *fraternitas* elnevezést is, az espe-

* A használt kútfőkre való részletes és pontos utalást e helyen mellőzöm. Csak megemlítem Román Ernő művén kivül főbb forrásaimat, melyek a következők: 1. A gömöri ref. egyházmegye rozsnyói levéltárában lévő *Protocollum A/2* (egyházlátogatási jegyzőkönyvek 1596—1783.) 2. *Lenkey Zsigmond* akadémiai díjat nyert volt pelsőci történetbúvár lelkész jegyzeteinek nálam lévő másolatai. 3. Gömör megye jegyzőkönyvei. 4. A külföldi egyetemeken tanult magyar ifjak névsora több kiadványban. 5. *Thury Etele*: Iskolatörténeti Adattár II. k. 6. *Rácz Károly*: A pozsonyi vértörvényszék áldozatai. 7. *Vattay László*: Visszapillantás a gömöri ev. ref. egyházmegye 100 éves történetére. Az egyházmegye 1900. évi jegyzőkönyvében. 8. Egyházi kánonaink. 9. *Szabó K. — Hellebrant Á.*: Régi Magyar Könyvtár III. k. 10. *Zoványi Jenő*: Prot. lelkészek nyugtatványai régi tized jegyzékek mellett. Magy. Prot. Egyháztört. Adattár XIII. évf. 11. *Szuhay Benedek*: Az egyházlátogatás. 12 *Szinnyey József*: Magyar Irók Élete és Munkái. 13. *Kiss Áron*: A XVI. században tartott magyar református zsinatok végzései.

reseket pedig nemcsak *senioroknak*, hanem a fentebbi fraternitas példájára *superintendensnek* is hivták. Igy olvassuk ezt az egyházmegyét szabályozó borsod-gömör-kishonti kánonokban is. De a többi három tiszáninneni ref. egyházmegye esperesei szintén viselték e nevet. Gömörmegye jegyzőkönyvében található pl., hogy „Tiszt. *Tartzali Pál* Zemplén vármegyében az ev. Ekklának *Superintendensének vagy Seniorának instantiájára* a vármegye 1662-ben vizsgálatot rendelt el a *Báthory Zsófia* fejedelemasszony és fia, *Rákóczi Ferenc* által elvont parochiális proventusok ügyében. *Szombathi* szintén az egyházmegye seniorának *vagy* superattendensének nevezi Tartzalit. Az összekapcsoló *vagy (seu)* kötőszó a fogalom és elnevezés azonosságát jelenti s nem egy esetre vonatkozik mint ahogy *Ember Pálnál* találjuk, aki az irja, hogy: „a superintendensi cimet az 1635. jun. 21-én Bodrogkereszturon tartott generális zsinat óta, amikor a tiszáninneni négy esperesség szorosabb unióba lépett, viselte mindenkor az az esperes, aki évenként felváltva elnökölt a négy esperesség közzsinatán.“ A superintendens cim azonban az esperesinél nagyobb jog- és hatáskört nem adott viselőinek. Nevezték még, — amint azt Román Ernő is emliti, — az espereseket *inspectoroknak*. Hogy ez egyházmegyében a seniorok mellett *conseniori* vagy *proseniori* (igy nevezik az 1623-iki alsóőrsi, 1629-iki pestmegyei kánonok és *Kanizsai Pálfi János* 1630-iki articulusai) tisztség intézményesen lett volna szervezve, azt én sehol nem találtam. A vizitációnális jkönyvekben elvétve fordul elő e név. Olyankor, amikor maga az esperes nem mehetett vizitálni, megbizott egyeseket helyettesítésével. Ilyenkor ez olvasható a jkönyvben: Visitatio a Clar. inspectore est commissa. A komjáti zsinat XII. kánona is igy rendelkezik. A helyettes megbizottat néhol *substitutusnak* nevezi az egyházmegye könyve.

A zempléni és abaujtornai dioecesisekben azonban többször van említés téve *conseniorokról*, az az *alesperesekről* (A Magyar Prot. Egyháztört. Adattár X., XI. és XII. évfolyamában közölt önéletrajzában, naplójában és diáriumában Miskolci Csulyak István zempléni esperesnek).

Az espereseknek személyesen kellett meglátogatni az egyházakat évenként egyszer, néhol kétszer is. Ez olyan nagykiterjedésü egyházmegyében, minő a borsod-gömör-kishonti volt, renkivüli feladatot és terhet rótt reá. A régi, gyarló közlekedési viszonyok mellett alig is tudtak vele megbirkózni, ezért kellett a tekintélyesebb lelkészek közül megbizottakat, valószinűleg a tractus jegyzőit, (főjegyző akkor még nem volt). assessorait kérni fel e munka egyrészének elvégzésére. A közszokás talán ezeket nevezte itt is conseniornak vagy proseniornak. A rendes egyházlátogatásokon kivül a borsod-gömör-kishonti egyházmegyében az u. n. *cardinális visitátiók* is voltak, amelyek, — mintahogy *Bodon Ábrahám* irja a felsővályi reformált egyház történetében, — „a reformált vallás gyakorlatának kezdetét és folyamatát nyomozták.“ Bodon az 1776. évi enemü vizitációnak az egyház levelesládájában talált eredményét is közölte, mely igen érdekes s kivánatos, hogy több efféléket is közölnének azok, akik ilyenekhez juthatnak. Az esperes, vagy megbizottja a régi kánonok, főként a Geleji-Katona-féle szerint két vagy három lelkésztársával végezte a vizitációt, akiket a jegyzőkönyv *adjunctusoknak*, a Geleji-Katona kánon pedig *confratereknek* nevez.

(Folyt. köv.) *S. Szabó József.*

A misszió mérlegén.

Közel kétezer esztendeje, hogy elhangzott a mennyei ajakról a missziói parancs, „Elmenvén tegyetek tanítványokká minden népeket.“ Ami azóta történt, ír róla a világ- és az egyháztörténelem. Nagyon sok vér festette a kétezeréves utat és sok jajkiáltás töltötte be, sok máglya világította meg, ezt az utat. A vér, a kiáltás, a máglya a tanítványoké. Kétezer év és még mindig több *pogány* él ezen a földön, mint *keresztyén*.

Ez a két tábor van a mérlegen. Isten tette oda, hogy láttassa velünk is erkölcsi sulyunkat. A mérleg ingadozik. 100 keresztyén templom is elesik a szolgálatból, amig 1 bálvány oltár ledől. A parancsot mi kaptuk. „Tegyetek tanítványokká minden népeket.“ A felelősség teljes tudatában életét és vérét áldozva hordozta és szolgálta ezt a parancsot a hitvallók serege, akik között ott voltak apáink is. Ahogy most mérlegre tétettünk és lát bennünket ég, világ, kiderült, hogy álomra szenderült, összeülve bölcselkedő tanítványokká lettünk. Megkellett érnünk, hogy a hitetlenség és pogányság költöget. Jaj, ha elhangzik felettünk az itélet, „Megmérettél és könnyünek találtattál.“

Mily szörnyű valóság! A pogány világ szeme előtt romlik a keresztyénség teste.

Hát nem voltak ezek tanítványok!? Nem! csak a statisztika számára megkeresztelt emberek. Keresztelt a keresztyénség, de a tanítványok száma kevés lett. A felelősség tudata csaknem kihalt. Kenyérkereset lett és nem hivatás, a szolgálat.

Érdemes vállalni, mert van jó lakás, megélhetés, villany, vasut, orvos, fürdőszoba, szinház, mozi, társaság stb. Ebben a kényelemben alszik el a keresztyénség. Az alvó emberrel lehet csillagot rugatni, be lehet kormozni. Az alvó lelkiismeretet ki lehet játszani. Ezek után lehet-e vitás, hogy legyen-e a keresztyén anyaszentegyházban misszió, azaz az evangéliumnak éjjel-nappali szolgálata, mint egy lelki gyógyszertárnak, amelybe nem kényelmeskedhetik az inspekciós.

A parancsot pedig nem is erre kaptuk, hanem, hogy minden népeket tegyünk tanítványokká. Ez a parancs a keresztyénségen kivül állókhoz küld bennünket. Lehetett egyáltalán idő, amikor ebben a szolgálatban megrestültek a lelkek, a felelősséget eldobták maguktól?! Jaj ez volt a mi nagy szomorúságunk! Ezt a parancsot sokan azzal dobják el maguktól, van nékünk itthon elég tennivalónk. Először ezt végezzük el, mert ez az első. A parancs a külmisszióra adatott.

Az első keresztyén gyülekezetben élet volt az evangélium, csak egy misszió állt előttük, tanítványokká tenni minden népeket. Az élő keresztyénségnek célja a külmisszió. A belmisszió keresztyén-

ségünknek szegénységi bizonyitványa arról, hogy nincs bennünk evangéliumi élet. Azt az életet, aminek meg kellene lenni benünk és közöttünk külön e missziónak, a belmisszíónak kell fölébreszteni. Ezzel a munkával tehát csak mulasztást pótolunk, béna testet injekciózunk. De vajjon lehet-e mentségünk Isten előtt az, hogy kötelességmulasztást pótolunk?! Nem! Sőt akkor tud hasznos belmissziói munkát végezni a lélek, ha a külmissziói munka nyitott ablakán kinéz és látja a Krisztusról alig hallott lelkek millióit tudatlanságukban heverni. Meglátja így Krisztust a „Világ" és „India" országutján. Az elvesztett felelősség érzést kell visszaszereznünk keresztyén szolgálatunkban. Ezt adja nékünk a külmisszió területének, pogány világának az ösmerete. Az így visszaszerzett felelősség érzés tesz aztán bennünket a belmissziói munkában is öntudatosakká ugyannyira, hogy nem lesz nehéz ajkunkra venni az Igét Cs. 20 : 24. „.... még az én életem sem drága nékem...." Filippi 1 : 21 „Mert nékem az élet Krisztus...."

Ez az élet lesz a keresztyénség erkölcsi sulya. Ez az élet nyugodtan áll meg a mérlegen. Ez az élet templomokat épít és bálványokat dönt. Könynyeket nem fakaszt, hanem töröl, sebeket nem ejt, hanem kötöz.

Elmenvén legyetek tanítványokká és tegyetek tanítványokká minden népeket. *F. L.*

KÖNYVISMERTETÉS.

Dr. Varga Sándor: Hogyan lehetséges a filozófia, mint tudomány? *Budapest 1937. 26 o.* — **Dr. Varga Sándor: Megfigyeléseim és gondolataim a nemzetiszocialista Németországban.** *Budapest 1936. 16 o.*

Varga Sándor dr. egyetemi m. tanárnak, a budapesti ref. teológián a filozófia előadójának ez a tanulmánya először 1934-ben jelent meg és a filozófia válságából táplálkozva, ebben a válságban akart útmutató lenni. Hogy ez a tanulmány most újra megjelent az annak jele, hogy aktualitása megmaradt. A filozófia válsága tart, és arra, aki ebben a válságban útat mutat, nagyobb szükség van mint valaha. A filozófia válságának jelentkezési formája a „prima philosophia" kérdésének újra aktualitása. Azonban amögött a kérdés mögött, hogy metafizika, vagy ismeret elmélet-e elsősorban a filozófia, a mai ember lelki válsága huzódik meg és kétségtelen, hogy amig a lét és nem lét, „a megsemmisülés halálfélelme" uralja ezt az emberi lelket, addig az ismeretelmélet és metafizika küzdelmében az utóbbi kell hogy győzzön és addig a filozófiának, mint ismeretelméletnek, ha nem is az elsőbbsége, de a korszerüsége mindig kérdéses marad. Varga Sándor számol ezzel, és ha könyve azzal az eredménnyel zárul is, hogy „tudományos filozófia csak ismeretelméleti alapokon lehetséges," nem vonja kétségbe korunk metafizikai vágyának jogosultságát, és az erre épülő új metafizikát, ha az mint „tudományonkivüli szellemi funkció" „megmarad a tudományos megoldás lehetőségeinek határain kivül." Tanulmánya konkluziójához a szerző az ismeret vizsgálatán keresztül, közelebbről az ismeretelméletnek a szaktudományokkal, továbbá a pszihologiával és a logikával való összevetése útján jut el és bár a munka polemikus éle a probléma természetéből folyólag tagadhatatlan, nem akar egyéb lenni, mint igazi tudomány és mint ilyen egy később megjelenendő ismeretelméleti kézikönyv „előhirnöke." A könyv higgadtságánál, szigoru tudományosságánál és fogalmakat tisztázó jellegénél fogva nélkülözhetetlen bevezető és haszonnal olvashatják azok is, „akik az exisztencia után való sóvárgásban, az érte való gondban látják a filozófia főproblémáját" és akik szerint az ehhez vezető út sohasem az „ismeretelméleti eljárás, hanem a metafizikai lendület."

Varga professzor másik tanulmánya a budapesti ref. teol. akadémia Kálvin János körében tartott előadás és azok alatt a hatások alatt készült, amelyeket a szerző legutóbbi németországi útja alkalmával szerzett. Mint aki éveket töltött a weimari Németországban, figyeli a mai Németország életét és népének a weimari Németország népével szembeni gyökeres átalakulását. A faji kérdés valamint a nemzetiszociálista állam és az egyház egymáshoz való viszonyának tárgyalása mellett, különösen értékesek azok a megjegyzései, amelyek azokról az erőfeszítésekről beszélnek, amelyeket a hitleri Németország tesz abban az irányban, hogy a tudományos képzés nemzeti szociálista alapokra való elhelyezése ellenére is megmaradjon a német tudományosság világszerte vezető szerepe. Aki egy feltétlen objektiv látásu tudós megjegyzésein keresztül akarja megismerni a mai német állapotokat, annak csak ajánlani tudjuk ezt az értékes füzetet, amely a Sylvester nyomdánál jelent meg izléses kiállításban. *Ú*

Dr. Illyés Endre: A magyar református földmívelő ifjúság lelkigondozásának története. — *Debrecen. 1936. Theologiai tanulmányok. Szerkeszti: Csikesz Sándor. 46. szám. 143 lex. oktáv lap.*

Az elmult idők történetének az emberi élet minden vonatkozásában megvannak a maga különleges értékei. Az ősök felemelő példái, a régi idők tanulágos eseményei életformáló erőt jelentenek s mint ilyenek serkentést és buzdítást adnak a jelen munkájában. Ezen a ponton kapcsolódik össze a legtöbb komoly értékű tudományos munka a gyakorlati élet szükségeivel és hasznaival, amelyre a legszebb példát adja dr. *Illyés* Endre most megjelent értékes dolgozata.

Az eklézsiák leveles ládáiban heverő, rég elfelejtett irások, porlepte jegyzőkönyvek, fakult tintával irt, alig olvasható ősi feljegyzések elevenednek meg ebben a könyvben mindnyájunk okulására és tanulságára. Ha egyéb érdeme nem is volna e könyvnek, már azért is érdemes volt megírni, mert a magyar református gyülekezetek lelki életére vonatkozólag olyan hatalmas és értékes anyagot emelt ki a feledés homályából, amely eképpen: a tudományos módszereség által feldolgozva és megőrizve, mindenkor nagybecsű része lesz egyházunk lelki birtokállományának.

Szerző genetikus sorrendben tárgyalja a ref. földmívelő ifjúság lelkigondozásának különböző alkalmait, amint az egyházunk multjában az elmult századok folyamán történt a régi dokumentumok szerint. Eközben az olvasó mély bepillantást nyerhet a régi magyar református család vallásos életébe, iskoláinknak, az egyház régi veteményes kertjeinek lélekneмesítő munkájába ... Szemléletes példák mutatják meg s igazolják előttünk, hogy miért ragaszkodott egyházunk századokon keresztül annyi áldozatok árán iskoláihoz. Megtudjuk, hogy mit adott az egyház lelkiekben az iskolából kikerült ifjúságnak. Megismerjük az istentiszteleti alkalmak és a sákramentumok lelkigondozói jelentőségét az ifjúságra vonatkoztatva, továbbá a lelkészek, tanítók, presbiterek és más egyházi előljárók szerepét az ifjúság lelkigondozásában. Az egyházért végzett különböző munkák, a fegyelmezés esetei, jegyesség, esküvő s igen sok kedves, falusi népszokás ... mind-mind elvonulnak előttünk e műben, mint az ifjúság lelkigondozásának alkalmai.

A munka olvasása közben az a benyomásunk, hogy olyan valaki írta, aki nagyon szereti fajtánkat, a magyar református falusi népet s nagy buzgalommal buvárolja egyházunk múltjának drága emlékeit. A mű olvasása könnyed, élvezetes és mentes minden tudományos szárazságtól. Éppen ezért egyes részei nagyszerűen használhatók vallásos estéken való felolvasásra is. De mi magunk is lelkipásztorok és tanítók, nagyon sokat tanulhatunk e könyvből, mert igen sok értékes anyagot találhatunk benne református falusi népünk életének megismerésére nézve. Ma pedig mindinkább nyilvánvaló, hogy munkaterületünk alapos ismerete és a rendszeres falukutató munka tudományos eredményeinek felhasználása nélkül nem végezhetünk mi sem alapos munkát, különösképpen a lelkigondozás terén. Ezért jelent a dr. Illyés Endre könyve pompás segítséget minden lelkigondozást végző s az ifjúsággal foglalkozó egyházi munkás számára. Illő, hogy minden lelkipásztor megismerje.

A könyv bolti ára: 4 pengő. Lelkészjellegű egyének, — ha közvetlenül a szerzőnél rendelik meg (Debrecen, Dóczy-intézet) — kedvezményesen 3 pengőért kapják meg. *N. S. B.*

A humán-internátusi tervpályázat

bírálata Sárospatakon március hó 23-án és 24-én történt meg *Faskasfalvi Farkas* Géza egyházkerületi főgondnok, majd *Janka* Károly főiskolai lelkészi gondnok elnöklete alatt tartott bíráló bizottsági ülésen. A bizottság tagjai közt volt a vallás- és közoktatásügyi minisztérium részéről: Dr. Tamedly Mihály tankerületi kir. főigazgató, az iparügyi minisztérium részéről: Szőllőssy Aurél min. osztálytanácsos, a Magyar Mérnök- és Építészegylet részéről: Láczay-Fritz Oszkár műegyetemi magántanár, műszaki főigazgató; továbbá Dudás Kálmán építészmérnök, Dr. Trócsányi József, Dr. Mátyás Ernő, Novák Sándor, Harsányi Gyula, Tárczy Árpád, Szabó Gyula, Dr. Jakó János és mint jegyző Marton János.

A zártkörű tervpályázaton három műépítész vett részt: Medgyasszay István, Ray Rezső és Gulyás László.

A bíráló bizottság egyhangúlag hozott döntése szerint úgy Ray Rezső, mint Gulyás László terve 1000—1000 P.-vel dijaztatik, az épület kiviteli terveinek elkészitésére pedig Medgyasszay István kapja a megbizást bizonyos feltételek teljesítése mellett.

Medgyasszay István izzó magyar érzésü ember és nagy művészi képességü épitész. A Baár-Madas gyönyörü iskola palotája az ő tervei szerint készült. Minden remény megvan arra, hogy Medgyasszay István a sárospataki főiskolának is monumentális és szép épületet fog alkotni.

A műszaki albizottság rendkivül alapos és gondos lelkiismeretességgel végzett birálatában legmeglepőbb volt a 3 tervpályázatnak a költségirányzat szempontjából való összehasonlitása. A benyújtott tervek szerint az internátus felépitése kerülne Ray Rezsőnél: 40 tanulóra tervezve: 99.000 (kerekszám!) P-be, 80 tanulónál: 291.000 P-be; Medgyasszay Istvánnál 40 tanulónál: 126.000 P-be, 80-nál: 276.000 P-be; Gulyás Lászlónál: 111.000 P-be, illetve 288.000 P-be. A főiskolai épitési program szerint még hiányzó légköbmétereket pótolva, a közös nevezőre hozott számitások alapján a valószerü költségelőirányzat a következőképen alakulna: Ray Rezsőnél: 103.000 P, ill. 310.000 P; Medgyasszay Istvánnál: 129 000 P, ill. 281.000 P; Gulyás Lászlónál: 117 000 P, ill. 298.000 P.

A negyven tanulóra tervezett épület a Medgyasszay terve szerint volna a legdrágább, viszont a 80 személyes nagy épület az ő terve szerint volna a legolcsóbb.

A döntést természetesen nem a költségvetési előirányzat összehasonlitása befolyásolta elhatározólag, hanem az összes szempontok mérlegelése.

A költségelőirányzat csökkentésére Medgyasszayt, aki már a napokban Sárospatakra jön az épitkezés ügyében, a főiskola felhivta. *M. J.*

Határokon túlról.

— **Lelkészbeiktatás Rozsnyón.** A Szőke István elhalálozása folytán megüresedett rozsnyói gyülekezetünkben egyhangú meghivással *Vizváry* Lászlót választották meg lelkésznek, akit valláskülönbség nélkül nagy érdeklődés mellett iktatott be állásába Baraxa Lajos berzétei lelkész, egyházmegyei kiküldött.

— **Lelkészválasztás.** A szádelői gyülekezet (Abauj-tornai egyházmegye) egyhangú meghivással *Batta* Pál pelsőci segédlelkészt, volt konventi titkárt választotta meg lelkipásztorának.

— **Lelkészi-tanítói baráti kör Nagyszőllősön.** A máramarosugocsai egyházmegye lelkészi-tanítói baráti köre Nagyszőllősön február hóban hatodik, március 17-én hetedik összejövetelét tartotta Izsaák Imre esperes és mintegy 25 lelkész és tanító jelenlétében. Az összejövetelek célja, alaposan

megismerni a Bibliát, énekeinket, hitvallásainkat, Kálvint és a kálvinizmust úgy, hogy a hivatalos egyház kereteit személyes hittel és önkéntes munkával töltsék ki.

— **Berzéte-kőrősi iskolaszentelés.** Ujonnan épített iskolájukat felemelő ünnepéllyel szentelték fel a berzéte-kőrősi hívek. A községben élő evangélikus és római katholikus hívek a református iskola kibővítésével és további fenntartásával kapcsolatban ugyanazon kulcs szerint kivánták magukat megadóztatni a református egyház részéről, mint azt a ref. egyház a maga hiveivel cselekedte. A felavató istentiszteleten *Csontos* László páskaházai lelkész hirdette az Igét, az építkezés történetét pedig a gyülekezet lelkipásztora, *Baraxa* Lajos ismertette. Az iskolaszenteló imádságot *Deési* Sándor gicei lelkész mondotta.

SZERETETSZÖVETSÉG

— **Rákóczi-kastélyt kapott a Szeretetszövetség.** Az Országos Református Szeretetszövetség, újabb ajándékozásban részesült. Danyi József nyug. ref. lelkipásztor és neje felajánlotta a Szövetségnek szeretetházi célokra erdőbényei kastélyát 10 hold gyümölcsössel. A kastélyt az teszi különösen érdekessé, hogy valamikor Rákóczi tulajdona volt és pincéjéből titkos alagut vezetett egészen a sárospataki várig. — Az Országos Református Szeretetszövetség a nemes adományt s a kapcsolatos feltételeket elfogadta, az ingatlant még ez év őszén átveszi és Rákóczi egykori kastélyában árvaházat rendez be.

HIREK

Istentől gazdagon megáldott boldog husvéti ünnepeket kiván olvasóinak a Szerkesztőség.

— **Tavaszi püspöklátogatás Felsőborsodban.** Farkas István püspök, tavaszi püspöklátogatási körútjának az ideje és a helye már meg van állapítva. Amint értesültünk a felsőborsodi egyházmegyében a Pitypalaty völgy és Edelény körül fekvő egyházakat fogja meglátogatni május 18-ától kevés megszakítással június 5-éig.

— **Konventi ülések.** Az egyetemes konvent ezévi rendes közgyülését nem április végén, mint az tervezve volt, hanem május elején tartja. Április végén, azaz 30-án csak a birósági ülések lesznek, utána bizottságok, majd május 3-án kezdődnek a konvent rendes ülései.

— **Az egyetemes tanügyi bizottság** máj. 17—18-iki ülésén tiszáninneni egyházkerületünkből Farkas István püspök, Janka Károly, Marton János és Mátyás Ernő vettek részt.

— **Tanulmányút.** Dr. Szabó Zoltán theol. akad. tanár március 31-én kéthónapi tanulmányútra Németországba indul. Helyettesítője a gyakorlati theol. szemináriumi munkákban Darányi Lajos sárospataki lelkész lesz.

— **Zempléni lelkésznék figyelmébe.** A zempléni lelkésznék áprilisi Bibliaórájukat április 2.-án, pénteken délelőtt 10 órai kezdettel tartják a sárospataki lelkészlakáson. Minden testvérünket szeretettel várunk.

— **College News.** A sárospataki angol-internátus diáklapjának húsvéti száma ügyes tartalommal megjelent. A lapban néhány nagyon megkapó művészi kép van az internátus életéből. A fotoklub élénk tevékenységét Zana István tanár irányitja.

— **Legyen békesség.** Néhány szó elfogulatlan római katholikus testvéreinkhez. Irta *Dr. Kováts J. István.* A Bangha Béla „Magyar Szemlé"-ben megjelent cikkével kapcsolatban álló füzet ismertetésére visszatérünk.

— **Elmélet vagy gyakorlat is ?** címen a theológián mezőgazdasági ismeretek tanitása érdekében lapunkhoz cikket küldött *Várady* József sajóvámosi lelkész. Lapunk kis terjedelme és sok cikkanyaga miatt csak később fog megjelenni.

— **Magyar Kálvinizmus** január—márciusi száma gazdag tartalommal megjelent. Belőle olvassuk, hogy a Kálvin János Társaság 1937 október—november és 1938 március—április hónapokban népszerü theologiai tanfolyamot fog rendezni.

— **Az Uj Magyarság** irja a *Soli Deo Gloria* szövetség konferenciájáról: A szövetség konferenciája foglalkozva az ifjúsági munkával ki akarja azt terjeszteni nemcsak a középiskolás és egyetemi fiatalságra, hanem a gyári munkásokra, az iparos- és kereskedőtanoncokra és a földmives ifjuságra is. A szövetség titkára kifejtette, hogy az iparos- és kereskedő-ifjúság tizezreit a magyar fajtól idegen elemek vezetik és az ifjúmunkás-mozgalom a történelmi materializmus és a marxista elméletek világában neveli, formálja őket. Miért? Azért, mert közülünk nem akadt idejében néhány ember, aki hozzájuk ment volna, mondta a fiatal lelkész. A falusi fiatalság körében hatszáz községben végez már rendszeres munkát a szövetség, hogy bevigye az evangéliumot a gazdaifjak lelkébe, előadásokat tartson számukra és problémáikban segitségükre legyen. Ezt a mozgalmat, a keresztény egyházak és a nemzeti gondolat mozgalmát, valóban minél előbb ki kell terjeszteni a kereskedő- és iparosifjúságra is, mert nem szabad megengedni azt, hogy míg a középosztályunk ifjúsága keresztény és nemzeti gondolatvilágban nő fel, addig más városi elemek fiatalsága idegen eszmekörben nevelkedjék. A magyar jövő szempontjából elsőrangú fontossága van annak, hogy a keresztény és nemzeti gondolat fölvegye a harcot a marxista ifjúmunkás-szervezkedéssel, amelynek egyedül lehet módja arra, hogy a nemzetközi forradalmiságnak utánpótlást szerezzen. A marxizmus világszerte megrokkant, de a fiatalságra még mindig lehet hatni jelszavaival. A keresztény és nemzeti gondolatnak tehát az ifjúságban kell felvennie a harcot a marxizmus ellen.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betüivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 14. szám. Sárospatak, 1937 április 4.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Farkas István:* Megnyitó beszéd. — *S. Szabó József:* A régi, nagy borsod—gömör—kishonti egyházmegye esperesei és espereshelyettesei. (Folyt. köv.) — *Főző László:* Női tábor Alsózemplénben. — Határokon túlról. — Hirek — Hivatalos rész.

Megnyitó beszéd

a sárospataki ref. lelkész—tanitói konferencián.

Tartotta: **Farkas István** ref. püspök.

A mai konferenciára összegyült atyafiak és a magam nevében is, — hálás szívvel köszönjük meg a Közigazgató úr üdvözlő szavait. Akik ide jöttünk, — belső emberünk indíttatására vagyunk itt, mert a mai nehéz időben — sokszorosan érezzük, hogy milyen nagy szükségünk van egymás hite által való épülésre.

Lelkipásztorok és tanítók együttes konferenciája ez az új kezdeményezés: régi vágyam valóra válása.

Szerintem e két őrtálló, ha hűséggel sáfárkodik Isten országa szolgálatában: — egy ugyanazon cél felé futnak mind a ketten.

Mai, — lelkész- és tanítóképzésünk sok hiányosságot mutat. A rohanvást sietö és fejlödő élet: — az újítások s a versenyek nyomában járó kapkodás, amiképen folyton alakítják és tökéletesítik a gépeket — úgy a tanítás módszerénél, magánál a lelkipásztori munkánál is — folytonos éberséget követelnek. Új meg új látások s ezek gyakorlati alkalmazásai oly zaklatottá teszik a mai lelkipásztor és tanító életét, hogy ők maguk is sokszor gép módjára mozognak s valóban szükség van arra, hogy legyenek ilyen találkozók, ahol kérdések merülnek fel, amelyekre, egymáshoz simulva adjuk meg egymásnak a választ és az útbaigaztást.

A gyülekezeti munkák; — az iskolai tanítás irányításában — annyi — évenként változó rendelkezések adatnak ki, *hogy a paragrafusok és Utasitások útvesztőibe tévednek lassan-lassan. — az ellenőrzésre rendelt vezetők is, feledvén az örök törvényt, hogy paragrafusok helyett a sikerhez: a Lélek tüze kell!*. Ha a lelkipásztor és tanító is gépekhez hasonló mechanikai munkát végeznek, csak robotos munkások. Akármilyen tökéletes a motor, megáll — meg sem is indul: a belső tűz, — a Lélek indítása és irányítása nélkül.

Egy új világ kialakításának nagyszerű munkája volna a mi küldetésünk. A romokban heverő régi világ helyén újat és jobbat kellene alkotnunk a réginél: Isten segedelmével és a magunk akarásaival. Közelebb kellene hoznunk az embereket az embertestvérekhez; le kellene döntenünk a válaszfalakat s vissza kellene állitanunk a munka becsületét úgy, hogy a hűséges szolgálat, az Istennek tetsző életű emberek, mint Isten eszközei által növelnék e földön az Isten országát.

Nem régiben hirdettem e szent falak között s most újra hirdetem, hogy ha ez a nemzet bizonyosra akarja várni feltámadását, akkor: különbnek kell lennie más nemzet fiainál. *De ebből a megállapitásból az is következik ám, hogy nekünk: lelkipásztoroknak és tanítóknak is különbnek kell lennünk — más nemzetek ily irányú munkásainál.*

Mi, — valóban tükörül adattunk őrtálló helyeinken.

Isten azt akarja, hogy hozzásimuljunk; hogy világteremtő és fenntartó gondolatainak műhelyébe beletekintsünk s mint általa választott eszközök — ki-ki a maga képességei szerint szolgáljon az ő dicsőségére s minden mi munkáink összessége, legyen világszépítő és ember boldogságát, nevelését tökéletesbitő szent feladatunk.

Pál apostol megállapítása szerint: a kegyelmi ajándékokban és szolgálatban különbség van, de ugyanaz a lélek; ugyanaz az Isten munkál — mindenikben, — amint akarja. Ezért kell átengednünk magunkát a lélek irányításának, mert a lélektől vezetett ember mindig Isten választott kedves embere.

Mind a két őrtálló helyen sáfárkodó emberre: lelkek őrizetét bízta az Isten. Mind a ketten a gyülekezet angyalaiul küldettünk e világba. Mind a ketten a felülről kapott megbizatás fehér tógáját, tiszta palástját kell, hogy hordozzuk mindennemű munkáink során.

Mind a ketten, — olyan: Valakik tartoznánk lenni, akikről méltán mondhatnák az emberek: ezek több értéket jelentenek, mint mások s akikre érdemes figyelni! Gazdag szegények mi, — mind a ketten, akiknek mindig csak adnunk kellene s ha földiekben való szegényeskedésünk miatt nem adhatunk másnak földi javakat — a szívünk szétszaggatott darabjait osztogassuk széjjel: segítve, szeretve, gyógyítva, tanácsolva az istenadta népet....

Isten kedve szerint való tanító, — lelkipásztor is s viszont a jó lelkipásztor — jó tanító is kell, hogy legyen!...

Az Ige egyházában: ennek is, annak is, — az Igéből kell élnie s vezérlő mestere mind a kettőnek a: Krisztus.

Minden életben van valami érték, amelyet Isten rejtett bensőnkbe, s amiért mindenki kedves Isten előtt: — azért amije van!.... A csillagok másképpen ragyognak mint a pásztortüzek!.... De ragyognak s fénylenek!.... Lelkipásztorok s tanítók soha ne feledjétek, hogy világosító szövétnekek vagytok s nagyon vigyázzatok. hogy ti magatokat ne dobjátok le arról a magaslatról, ahová mindnyájunkat az Isten karja helyezett.

Gyermekek, ifjak s a felnőtt gyülekezet eszményképei: a szülők, — a tanítók s a lelkipásztok. Jajj minekünk, — ha nem így van ez!

A katedra és az iskolai tanterem ma már nem elég a reánk váró munkák betöltésére.

Mint egy test két karja: öleljék, simogassák, emeljék fel elestükből — a gyámolításra, vezetésre, tanításra reájuk bizott kicsinyek és nagyok gyülekezetét. Széjjeljárni a nép között s egyenként ismerni őket; házanként meglátogatni az atyafiakat — nemcsak a lelkipásztor, hanem a tanítónak is a legszentebb tiszte volna ez.

Mindenek előtt mi magunknak kell lenni elsősorban: imádkozó, az Igét élő s a szeretet-munkákban példamutató, élőhitű és áldozatos életü igazán keresztyénnek.

A lelkész és tanító kell, hogy testvér módjára éljenek. Csak kettőjük harmónikus munkájából fakadhat áldás a nemzet fiai számára.

Nemcsak a jó pap, hanem a jó tanító is holtig tanul!..

Egyházunk hőskora az volt, mikor jöttek erre a szent magyar földre anyaszentegyházunk: sok sok névtelen hősei — akikről mit sem tud a világ, — akik mint lelkipásztor-tanítók, iskolamesterek: dacolva üldöztetéssel; feledve a koldus tarisznyát, mellőztetést, méltatlan bántást és sokszori gunykacajt — tanították a népet: Isten- és hazaszeretetre.

Mindenekfelett való közös feladatunk: az élő hit erejével, a magyar fajta Istentől kapott küldetéstudatának a bátor megvallására tanítani a népet s ráeszméltetni a csonka ország magyarnak maradott magyarságát, hogy mint élesztő kovász, Istentől rendeltettünk őrtálló helyeinkre avégből, hogy: próféták, főpapok s királyi méltósággal áldott királyok módjára — mint kiválasztottak, mint apostolok bizonyosra hirdessük és higyjük: — a bizonnyal eljövendő szebb magyar jövendőt.

A telhetetlenség bűn, de a néppel és a népért való munka s az ő javukért való szolgálatban való tehetetlenségünk: — erény az Isten előtt. Oda kell adni magunkat mindenestől fogva eszközül az Isten kezébe, hogy vele együtt; az ő segedelmével formáljuk, szépitsük a magyar fajtát, úgy —, hogy Neki, — az Istennek is kedve teljen ebben a munkában..... Fel kell ráznunk elaléltságából, közönyéből népünket. Óvni kell őket az ámító jelszavaktól. Csendesiteni kell őket háborgásaik idején. Erényeiket elismerve — hibáikat javitgatva; bűneiket bátran szemtől-szembe megmondva, meg kell gyógyitani őket és talpra kell állitani, felegyenesíteni ezt a századok során lenézett, mellőzött, elhagyatot fajtát, hogy ujra merjen szembenézni az Istennek és embernek egyaránt s hogy zsoltárt énekelve: dolgozva és imádkozva induljon az új honfoglalás nagy csatatere felé.

Atyja, barátja, testvére, vezére, orvosa, gazdasági tanácsadója legyünk mind a ketten a segitésre rászorult magyar népnek.

A közösségek életének kialakítására, a szenvedések és a kor — eszme hatnak döntőleg, — a legtöbb esetben.

A mai kor eszményei, világviszonylatban is szólva: fájdalom!, — süppedékes mezők; lilás tüzeket gyujtó mocsarak, — élet és léleköló ingoványai felé csalogatják a ma emberét.... Isten, Haza, s család: — földi szentháromság oltárai mellett lélekszerint forgolódni vágyodó lelkipásztorok és tanítók sorsa — keserves könnyek ontása s ez a világ az örökkéélő Krisztust, — ujra — a szemünk láttára akarja vinni a keresztfára..... A mai ember nem tudja sehol megvetni a lábát, hogy biztosan megállhasson, mert a hiuság vásárán, az önzés nagy kirakodó terén; a magában bizó népbolonditó jelszavakon elveszítvén sokszor tisztán látását, elfelejtette azt, amit hittek s amiről bizonyságot tettek, ha kellett a vérük hullásával az apáik s a nagyapáik, hogy tudniillik: Más fundámentumot senki sem vethet azonkivül, amely egyszer megvettetett s az a Jézus Krisztus!..

Szenvedések edzik hőssé a katonát s teszik elsővé a Vezért, ha valóban panasz nélkül hordozzák keresztjeiket...

Foltos ruhában, megfakult palásttal; gyermeksereg mikéntvaló felnevelhetésének gondjától sápadtan; szűkösen kapott, sokszor átokkal adott fekete kenyerével; innen is onnan is való lenézéssel; vállveregető véleménymondások eltűrésével, — sokszor mint egészen egyedül maradott él egy-egy őrtálló helyén a magyar református lelkipásztor és a tanító.... De hát mért vagytok egyedül?..... Hiszen ketten vagytok igen sok helyt ilyen árvák s tudnotok kell, hogy így ketten is hárman vagytok, — mert: mindig mellettetek áll a Názáreti Mester.

A nagy magyar bűnök egyike, hogy a nemzet eme két hűséges napszámosát — (mert csekély kivétellel, — hűségesek ezek az őrtállók mindnyájan!....) — engedték s engedik ma is túlon-túl szegénykedni, feledvén azt, hogy az Isten után, — a jó lelkipásztornak és a jó tanítónak köszönheti minden igazi nemzeti nagyság — a maga értékeit.

Úgy érzem, hogy helyes az a régi megállapitásom, hogy gyülekezeteink nagy többségében — a vallástanitást: a lelkipásztor és tanító közös munkatervei és együttes irányitásával kellene végezni.... Csak a gyermekkorától, együttes vezetés alá kerülő ifjúság lehet fogékony a gyülekezeti munkák iránt. Valójában csak az a gyülekezet lehet igazán imádkozó gyülekezetté, ahol a lelkipásztor és a tanító — már a gyermekkorban együtt fogják meg a leendő egyháztagok kezét s együtt énekelnek, imádkoznak, olvasgatják a bibliát, hallgatják az Igét s

indulnak el a gyülekezeti munkák végzésére..... Áldott Vezér a mi Mesterünk, akinek tanítása örök igazság marad: A jó pásztor ismeri az ő juhait s a juhok is ismerik és követik őt.!...

Sok gátlás származik abból, hogyha versengés támad közöttünk és gyülekezet tagjai között arranézve, hogy kinek a munkája jelent nagyobb értéket az egyház és a haza számára....

A jól elvégzett munka egyformán hasznára van a köznek, ezt a keresztyén embernek alázatosan kell elismernie. Nem kérdéseket kell feltennünk, hogy melyikünk nagyobb, melyikünk dicsőbb a gyülekezeti munkák végzésénél, hanem az egymásra utaltságunk tudatában, meg kell szorítanunk erősen egymás kezét és mint egy testnek tagjai épitenünk kell az anyaszentegyházat s a dicsőség koronáját hagyni kell a Mester fejére tenni, aki a jóra vezérlő tanítónk mind a kettőnknek.

Bizony bizony mondom néktek, hogy itt van a tizenkettedik órája annak, hogy a fehérre meszelt kálvinista parókiák és tanítói lakások népe közelebb hajoljanak egymáshoz

Mennyi tennivaló várna reánk én édes Istenem?.... A „Senki szigetén" — a rejtelmes világ, a tanyai világ népének életében az emberhez illő élet megteremtésére nézve jóformán még nem történt eddig semmi sem. A faluban itt-ott látszik már egy-egy kevés a névleges kulturából, amott azonban még alszik az élet. Róluk jóformán csak az Isten gondoskodik. Milyen elhagyott szegényen, árván él sok százezer a magyar mezőkön?..... *Én láttam őket és árvaságukat ismerem.* Láttam, sajnáltam, — sirattam őket! Egy kis kultura, egy kevés, — emberhez illőbb élet, — egy kis kóstoló a szebb élet szépségeiből olyan könnyen elvihető volna hozzájok.

Kellene egy-egy csendes óra, amikor ők is hallhatják az Igét. Egy-egy imádkozásra késztető ünnepi alkalom — amikor nem fájdul bele a szivökbe a távoli falvakból a fajtájukat templomba hivogató harangnak a szava, mert tudják, hogy majd délután, vagy estve jöttével, — hozzájuk is elviszi valaki az evangélium örömét.... De jó is volna, ha lelkipásztorok s tanítók — olykor-olykor legalább együtt el-el vinnék közzéjük az Istentől gyujtott tüzeket.

A mi konferenciánkon, anyagi bajainkról nem lesz említés se téve, de az én lelkem mélyéről feltör a panasz, átviharozván a püspöki irodámon a parókiákról és tanítói lakásokból feltörő panasz zokogása.... A nemzet legfőbb érdeme volna az, hogy népünk lelkipásztorai, tanítói s — (ideveszem mint tettem már azt máskor is, legjobb meggyőződésem szerint: a falu jegyzői is), — anyagi gondoktól mentesen, emberhez illő életet élhessenek...

Nem kalácsot, de legalább kenyeret elegendőt; a család fenntartásához szükséges legelemibb anyagi feltételek biztositását kellene, hogy megkapják: — nemzetmentő és épitő nagy munkáik jutalmául.

Könnyű anekdótákat gyártani a falusi lelkipásztorokról, kántorokról és tanitókról; még könnyebb felületesen lekritizálni a falu intelligenciájának a munkáját s életük módját, — ám tessék belenézni bevételi naplóikba s bámulva fogják belátni, hogy mennyi lemondással, mennyi alázattal kell ma élnie a kora reggeltől késő estig a köznek szolgáló lelkipásztornak és tanítónak. Isten csodája, hogy el nem vesztik életkedvöket, hiszen:— iskolában, templomban és templomon és iskolán kivül — leventeoktatás, dalárda-vezetés, népmüvelés, statisztika-készités, belmissziói munkák sok fajtájában való szakadatlan munkálkodásban folynak egymás után hétköznapjaik és vasárnapjaik.... Istennek hála panaszkodás nélkül!!...

Ne értsen félre engem senki sem!, — de összehasonlítást — ha fájdalmas is az! — kell tennem.... Az elszakított részeken, úgy tudom, hogy a kisebbségi elnyomatott helyzetben élő egyházak és községek államsegéllyel fenntartott iskoláiban a tanítókról különösen olyan gondoskodás történik, hogy gondoktól mentesen végezhetik feladatukat. és valljuk meg nagy igazán, azok a vezetők bölcsen cselekszenek a magok módja szerint, hogy az ő általuk várt szebb holnapot, a megelégedett helyzetben élő népvezetők segedelmével készittetik.

Testvérek!... Ha megmondom is, hogy mostoha gyermekként kezelnek minket gyakorta, kérlek titeket: Ne jöjjön panasz a mi ajkunkra. Nem kenyérkereseti pálya sem egyikünk, sem másikunk őrtálló helye! Isten munkásai és munkatársai és nem robotosok és béresek vagyunk mi. Ám hadd legyen tovább is foltos a ruhánk, ha ugy látják jónak; ám tanítson tovább is egy-egy szegényes kicsi hajlékban 120—150 gyermeket egy tanító; ám hadd maradjanak otthon mezei munkák végzésére a lelkészek és tanítók gyermekei mert a gyermekek nevelési kölségeinek fedezésére nem telik...., — *ti atyámfiai: lelkipásztorok és tanítók, sebeket felejtve, anyagi gondokat nem emlegetve előre törjetek, célegyenest előre, — szolgálván hittel, alázattal: Isten országáért — Isten dicsőségére.*

A mi utunkon, ha felhők alatt kell is gyakorta járnunk: égi fényesség ragyog. A kereszt dicsőséges hőse jár előttünk s bizony mondom néktek, boldog az a szolga, aki amikor eljő az ő ura, találja őt sáfárkodni nagy hűséggel tiszte rendiben!....

S ha az én lelkem mélyéről, fel is sírt a ti bajotok, — a ti jajjotok fájdalmas panasza —: Ne remegjetek és ne féljetek!..

Idejére majd észrevesznek és megbecsülnek minket is, mert akiknek kezében ott lobog az ősi zászló, melynek ez a felirata: Istenért és Hazáért — az a vezérkar munkáival együtt nem lehet az örökre elfelejtettek csapata!....

Ha majd, — egy imádkozó, dolgozó s az embert emberért szerető; a mai, — pusztai bujdosásból az új nemzedéket az ős, szent teljes magyar föld, szép magyar hazánk — Istentől számunkra kimért ősi határmesgyéire tudjuk visszavezetni újra.... akkor mi könnyezve talán félre fogunk állani, de a mi szívünk fog a legimádságosabban dobogni, mert ezt a munkát rajtunk kívül más el nem végezheti!

Ha majd a becsülettel végzett szolgálat tudata; az erkölcsi világrendbe vetett hit ide, ehhez a néphez újra visszatérnek, — akkor majd meg

fogják látni s vallást is fognak tenni róla az illetékesek, hogy a nemzet örökkévaló lételének, fejlődésének és haladásának leghatalmasabb pillérei: a krisztusi fundamentumokon álló, élő, tanító, küzdő lelkipásztorok és tanítók mi voltunk és leszünk mindörökké!....

Eljön az ideje annak, hogy a mi sáfárkodásunkról be tudunk számolni Isten és emberek előtt. *Eljön az idő, amikor kalaplevéve fognak megállni a magukról sokat beszéltető embernagyok mondván: Isten katonái voltak ezek valóban s amit műveltek: derék nagy munka volt....!*

Új honfoglalást várok, mi rajtunk keresztül: lelkipásztor és tanítótestvéreim! Az új magyar holnap s a magyar ifjúság s a szebb magyar élet olyan lesz — aminőnek mi formáljuk Isten segedelmével a ma élő nemzedéket.

Ám jöjjenek felülről a szociális reformok, a mi munkánk marad a régi: hittel, ésszel, akarattal hűséggel szolgálni Krisztus király és a haza feltámadásának szent ügyét!....

Né!külünk, ez a haldokló nemzet nem támadhat fel halottaiból!...

Testvérek!....: lelkipásztorok és tanítók — fel a fővel!

Dolgozzunk és imádkozzunk s jelszavunk legyen a régi: *Istennel: Istenért és Hazáért!...*

Testvérek: — Jó munkát!.. Ez az én köszöntésem!

A régi, nagy borsod—gömör-kishonti egyházmegye esperesei és espereshelyettesei.

(2. folytatás.)

A borsod-gömör-kishonti egyházmegye legnagyobb és legtekintélyesebb egyházközségei a miskolci, sajószentpéteri, szikszói és rimaszombati voltak, melyekben, a szentpéterit kivéve, már a legrégibb időben egynél több kiváló lelkész működött egyszerre. Az esperesek, egy pár kivételével, mind ezeknek a soraiból kerültek ki. Az egyházmegye közgyűlésein a lelkipásztorok választották őket. Ugy látszik, eleinte nem élethosszíglan, nem is cyclusos időtartamra, de később már az élethosszig tartó választás fejlődött ki. Sajnos, az általam összeállított esperesi névsor sem mondható teljesnek. Az esperesi tisztségek időtartamát sem tudtam egész a XVIII.-ik századig megállapítani. A vizitációnális jegyzőkönyvek u. i., melyekből ezt jórészben föl lehetne kutatnunk, a tractus megalakulásától (1596.) kezdve annak megoszlásáig (1799.) csak szakadozottan, aránylag kevés évről maradtak fenn, s emiatt bár így is nagyértékűek és elsőrangúak a források, tárgyunk teljességére nézve megfelelő alapot nem nyujtanak. Adom tehát a névsort, időtartamot és életrajzot röviden úgy, ahogy összegyűjtenem sikerült.

1. **Tolnai Vince.** Az 1560-as években Sárospatakon tanult, ahol nagyon szeretett tanára volt *Szikszai Fabricius Balázs*, akit halálakor (1576) görögnyelvű gyászverssel siratott el (*Kassai Cs. György*: Oratio de obitu et vita..... D. Basilii Fabricii Szikszai.). Hazai iskoláinak végzése után 1575-ben a wittenbergi egyetemen tanult. A magyar tanuló ifjak ottani coetusának 1576-ban már hazulról hálás szivvel küldött 2 tallér adományt. *Debreceni Ember Pál* (Lampe-Ember) circa 1583-re teszi esperességét, amikor már sajószentpéteri lelkésznek mondja. Ezt elfogadhatjuk olymódon, hogy akkor a még különálló borsodi tractusnak volt a seniora. Az akkori iskolázási időt véve tekintetbe, 1548 körül születhetett s így nem annyira ifjúkorú, hogy, mint kiváló egyént, esperesnek meg ne választhatták volna. A reformáció századában nem ritka, hogy ifjakat állítanak vezérlő helyekre, csak később, mikor az egyházi reformmozgalom lehiggadt. bizták a főbb tisztségeket nyugodtabb és bölcsebb idősb emberekre. Ez minden reformkorszakban így szokott lenni. Mikor 1596-ban a borsodi és gömör-kishonti dioecesisek közös kormányzásra egyesültek, Tolnait, mint már tekintélyes esperest, választották meg az egyesült nagy egyházmegyének első esperesévé. Valószinűleg főtényezője volt ő az egyesülésnek, de mindenesetre a nagy egyházmegye megszervezésének. Hihető, hogy ő készítette 1597- vagy 98-ban az ennek kormányzására vonatkozó úgynevezett borsod-gömör-kishonti kánonokat is 1600-ban tiszáninneni esperestársaival, úgymint *Siderius Jánossal, Kállai Alberttel* és *Gyarmathi Miklóssal* zsinatot tartott Tállyán az új gregorianum-kalendárium ügyében, melynek használatát, mint tudjuk, már 1582-ben elrendelte a kormány, de főként a reformátusok, hosszú ideig vonakodtak elfogadni. E zsinaton is azt határozták még, hogy nem veszik be, de kinyilvánították, hogy ők a fejedelemnek hív alattvalói, azért ezt senki ne tartsa rebelliónak vagy contumáciának (*Pápai Páriz Ferenc:* Romlott fal felépítése. Prot. Egyháztörténeti Adattár V. K.). Az 1603-ik évben még mint esperes vizitált.

2. **Ungvári András.** Ember Pál nem említi, de ő egyébként ki is nyilatkoztatja, hogy az idők mostohasága miatt nem juthatott a teljes névsor birtokába. A Sárospataki Füzetek közlése nyomán (1864. 347. l.) kétségtelen az esperessége; Román Ernő is, bár Ember Pálra való téves hivatkozással, de helyesen beiktatja a névsorba. Ungvári 1589-ben iratkozott be a wittenbergi egyetemre; seniora volt 1592—3-ban az ottani magyar coetusnak. 1594-ben Diósgyőrt, 1597—1610-ben Miskolcon lelkész. Esperességét a Sárospataki Füzetek 1607-ről említi.

3. **Nagytállyai Fabricius Tamás.** Őt sem említi Ember, de Román, helyesen, őt is beiktatja az esperesek közé. A dioecesis vizitációnális jegyzőkönyve 1608-ról első helyen említi, mint egyházlátogatót. Azonkívül, amit Román idéz a harmaci egyház vizitációjánál, én még azt találtam róla: „Recenti conscriptione pacta est (t. i. a lelkész jövedelme) A. D. 1608. R. R. Thoma Fab. a Nagytallia et Benedicto Zegedino." Itt esperességéről nincs szó, de a vizitációnális jegyzőkönyvben első helyen álló lelkész vagy az espereshelyettes, vagy természetesen maga az esperes még akkor is, ha nincs jelezve, hogy senior. Az ilyen, esperességet nem em-

lítő hiányos bejegyzésre találunk példát egy pár helyen olyankor is, amikor az első vizitátornak seniorsága bizonyos. Ezért vehetjük fel a névsorba a sokszor vizitáló, tekintélyes Nagytállyait, aki 1608 tájban már 60 év körüli ember lehetett, mert azt találjuk róla följegyezve, hogy 1576—77-ben szendrői várpap, 1577-ben tornagörgői s még ez évben nagytállyai, 1594-ben hejőcsabai, 1596-ban sajókazai, 1601-ben pelsőci, 1609-ben berzétei, 1611—1615-ben szikszói lelkész. Esperességét, kétségkivül szikszói lelkészkedése idejére tehetjük. — Alatta mint espereshelyettes vizitál első helyen *Kecskeméti János (aegopolitanus)*, aki 1604—5-ben Heidelbergben tanult, azután 1605-ben gadnai, 1609-ben szini, 1610-ben szalonnai, 1616—1622-ben sziráki prédikátor volt.

(Folyt. köv. *S. Szabó József.*

Női tábor Alsózemplénben.

Az alsózempléni református egyházmegye f. évi missziói munkaprogrammja szerint, március 3—21-ig az egyházmegye 15 gyülekezetében volt ref. nők részére konferencia. A konferenciákon résztvett 1969 nő és sok érdeklődő férfi. Legnépesebb volt az erdőbényei (298) és a karosi tábor (264). Ez utóbbi helyen 6 gyülekezet volt képviselve. Részt vettek több kevesebb kiküldöttel: Alsóberecki, Báj, Bodroghalom, Bodrogkeresztur, Csobaj, Erdőbénye, Gesztely, Hernádkak, Hernádnémeti, Karcsa, Kenézlő, Nagyrozvágy, Olaszliszka, Ond, Pácin, Prügy, Ricse, Sárospatak, Sátoraljaujhely, Semjén, Szerencs, Taktaharkány, Tarcal, Tiszakarád, Tiszaladány, Tiszaluc, Ujcsanálos, Vajdácska, Viss és Zemplénagárd református gyülekezetei. Megszállotterületi ref. gyülekezetek és más felekezet részéről is megnyilvánult az érdeklődés. Az egyházmegye 52 gyülekezetéből tehát 30 volt képviselve. Résztvett 23 lelkész, 4 s. lelkész, 21 lelkésznő, 18 tanító, 4 tanítónő, 8 tanítóné.

A konferenciák munkásai voltak Fazekas Lajosné az orsz. ref. női tábor szervező titkárnője és Főző László missziói előadó. A konferenciát megelőző nap estélyén a gyülekezet részére volt minden alkalommal istentisztelet.

A konferenciák résztvevői minden gyülekezetből beszámoltak lelkimunkájukról és áldozatos szolgálatukról.

„Mióta a bibliát rendszeresen olvasom és asszonytestvéreimmel bibliakörbe járok, úgy érzem közelebb vagyok Krisztushoz és jobban szeretem anyaszentegyházam."

Ezek a lelkek, árvaperselybe gyüjtöttek, szegényházat vettek, szegényeket ruháztak, etettek, betegeket látogattak, templomot tisztogattak, harmóniumot, keresztelő edényt, urasztali teritőt, lámpát vettek, lelkipásztorokat megajándékoztak, árvaházak részére tésztát gyúrtak, a „Hajnal" c. külmissziói lapra előfizetőket gyüjtöttek, templomépítésre gyüjtenek. Nevüket nem említem, hogy senki ne kérkedjék. Ők maguk is tudják, hogy mindez Isten Szentlelkének a munkája, ők pedig engedelmes eszközök Isten kezében. Mi azt láttuk, hogy szép volt, a szemek könnyel teltek meg, éreztük, hogy lelkünk az Isten felé emelkedik, de nem ez volt minden. Isten Szentlelke munkált és munkálkodik azóta is. Ez, a munka nagyobb és komolyabb fele. Az megdönthetetlen igazság, hogy ahol Isten nevében jönnek össze, ott Isten Szentlelke munkálkodik. Az is igaz, hogy az ő beszéde nem tér vissza üresen.

De nem elég ezt tudni, hanem össze is kell jönni az Istén nevében és előmunkásnak elfogadni az Ő Szentlelkét. Ellene pedig ne védekezzünk, hanem örvendezzünk, ha hatása alatt lehetünk.

Ezeken a konferenciákon keresztül, hisszük, nemcsak 1969 református nőt, többezer református lelket, bizonyára mind a harminc gyülekezetet foglalkoztatta a kérdés, ami a konferrncián felvetődött. Az összejövetelen résztvevők egymásnak küldték testvéri köszöntésüket és tettek igéretet, hogy imádságos lélekkel kísérik a munkát. Igy lett Isten Szentlelke által egy testvéri közösséggé az 1969 lélek.

Gyakorolták a szeretetvendégséget egymással szemben.

131·80 pengőt adakoztak az országos református nőszövetség munkájának a céljaira, jelvények árából. 35·60 pengőt egyházmegyei missziói munka céljaira, melyből 14·20 P-t az erdőbényei gyülekezet adományozott.

Ezek a táborozások ünnepet jelentettek az alsózempléni egyházmegyében, mert a Szent Lélek volt vendége a lelkeknek. *Főző László.*

Határokon túlról.

— **A beretkei árvaháznak** egy szerény viszonyok közt élő rimaszombati úrnő, *Kriston Margit,* csekély nyugdíjából évek hosszú során félretéve, *1000 koronát* adományozott. Lelki szükségéül érezte a nagyszerű cél támogatását.

— **A kongrua-csökkentés Erdélyben** rendkivül súlyos helyzetbe sodorta a magyar református egyházat. Az egyházi főhatóság a legnagyobb erőfeszítéssel igyekszik mindent elkövetni a mindenképen méltánytalan helyzet megváltoztatása érdekében, hogy tudnillik református lelkészeink államsegélye arányosíttassék, ha nem is az uralkodó és nemzeti egyház lelkészeinek államsegélyével, de a többi keresztyén felekezetek, nevezetesen a róm. kath. és evangélikus egyházak lelkészeinek államsegélyével. — Vásárhelyi János püspök memorandumot juttatott az államkormány elé. A memorandum rámutat arra, hogy amig egy orthodox lelkész havi 3260 lei állami fizetést élvez a görög katholikus 3050 leit, a római katholikus és lutheránus 3000, illetve 2950 leit, ugyanekkor a református lelkész hasonló végzettség és egyenlő szolgálati idő mellett havi 1800 leit kap. — A memorandum eljut a román király elé is.

HIREK

Id. Makláry József A régi jó tanítómesterek tipikus alakja hunyt el március 25-én Makláry Józsefben Gagybá-

torban, ahol tanítói működésének végét és nyugdijas éveit töltötte általános tiszteletben és megbecsülésben. Nemcsak neki volt ékes koronája a tisztes öregkor, hanem az őt körülvevő baráti kör is koronájának, díszének tartotta. Az egyszerű, szegényes életsors ellen soha nem panaszkodott, sőt jóízű, de soha nem sértő humorával a szegényes sorsot, a köréje szívesen csoportosult társadalmi kör hangulatát is bearanyozta mindig. Megelégedett a kevéssel is, úgyhogy szinte csodálatos módon tudott juttatni gyermekeinek. Házat tudott venni, ahol öregkorában hűséges öreg élettársával éldegélt, s mindig nyitva volt ajtaja, szíve tisztelő barátai előtt. Jó és hív szolga volt, ki egyháza ügyei iránt éppúgy érdeklődött a nyugdijas állapotában is, mint régi, hűséges szolgálata idején is. Áldott jó emléke vette körül, s kíséri át az örökkévalóságba.

— **A lelkész-tanítói konferencia Sárospatakon** április elsején — a sárospatakiakkal együtt — mintegy 100—120 résztvevővel megkezdődött. A megnyitó beszédet *Farkas István* püspök mondotta. A legélénkebb visszhangot és nagy lelkesedést keltett beszéd lapunk elején olvasható. — Lapzártakor a konferencia tanácskozásai közepén tart.

— **Farkas István püspök** *március 15-iki ünnepi beszéde*, amelyet a sárospataki főiskola tanári kara és ifjúsága által rendezett ünnepélyen tartott, csinos kiállítású füzetben megjelent.

— **Bessenyey Zénó kitüntetése.** A Kormányzó úr Őfőméltósága a miniszterelnök előterjesztésére nagybessenyői *Bessenyey Zénó* országgyűlési képviselőnek, a fővárosi közmunkák tanácsa elnökének a magyar királyi titkos tanácsosi méltóságot adományozta. Dr. Bessenyey Zénó főiskolánknak is tevékeny igazgató-tanácsosa, akinek elismert és számontartott érdeme van az angol-internátus létesítése körül és pompás érzéktől vezetett fejlesztése körül. A fényes kitüntetés a sárospataki főiskola körében és az egész tiszáninneni református egyházkerületben lelkes visszhangot és osztatlan örömet keltett.

— **Modern református hitvalló.** Ez a legújabb typusú református hitvalló *Kiss Endre dr.* Kecskemét város református polgármestere. Ő minden előzetes tárgyalás és megbeszélés nélkül 260 keresztet függesztett ki a város által fenntartott iskolák tantermeiben s mikor a keresztkifüggesztés ügye a város törvényhatósági bizottságának kisgyűlése elé került s *Joó Gyula dr.* református főgondnok egy református szempontból nagyértékű deklarációt olvasott fel, amelynek igazsága alól senki ki nem vonhatta magát, a híres város református polgármestere emelkedett szólásra és napilapjaink tudósítása szerint a következőket mondotta: — *„Türelemmel hallgattam a kimerítő deklarációt. A mindnyájunkért a kereszten váltsághalált haltnak alázatos arcával röviden felelek: intézkedésemet fenntartom. Magas nemzeti és krisztusi gondolatok emberi eszközeként cselekedtem. Meggyőződésem, hogy álláspontom előbb-utóbb igazolódni fog.“* — A polgármester szavát ***nagy taps*** követte.

Akereszlyénség történetében ez az *egyetlen* eset, amikor hitvallót *megtapsoltak*. — Magyar református egyházunk hitvallói például — *gályarabságot* kaptak. — Ez az új „hitvalló“ — szerintünk — fegyelmi bíróság elé való. — Vele és minden egyháztagunkkal szemben meg kell mutatni a *református egyházfegyelmet*.

— **Ki volt a pataki főiskola első angol tanára?** Érdekes adalék, hogy főiskolánknak legelső angol szakra választott tanára Kun Pál volt. (1867. tavaszi gyűlés jkvi. 46. pont és 1867. aratási gyűlés 109. p.)

HIVATALOS RÉSZ.

A tiszáninneni ref. egyházkerület lelkipásztoraihoz.

A Gazdák Biztosító Szövetkezetével az ORJÓ utján történt megállapodás értelmében tiszáninneni egyházkerületünkben legalább 4000-t kell elérni a temetési segélybiztosítási akcióban résztvevő reformátusoknak, hogy az elhalálozott lelkészek és lelkésznék után 200—300 P-ős temetési segély folyósítható legyen.

A Gazdák Szövetkezetének Főtiszteletű Püspök Urhoz intézett levele szerint még a négyezres létszám nincsen meg. Felkérem teljes bizalommal a saját érdekükben lelkésztestvéreimet, hogy odaadó, tevékeny munkával igyekezzenek a taglétszám emelésén, hogy az rövidesen meghaladja a négyezret. Ez esetben ugyanis minden díjfizetés nélkül, az ORJÓ iránti jóindulatú támogatás méltánylása gyanánt minden lelkész és minden lelkészné elhalálozása esetén 200—300 P temetési segélyt folyósít az ORJÓ.

A temetési segély folyósításának további feltétele az is, hogy a lelkipasztor az ORLE-nak és az ORJÓnak tagja legyen és évi 10 pengő tagdíjával ne maradjon hátrálékban.

Addig is azonban, amíg a Gazdák Szövetkezetével a temetési segélybiztosítás folyósítása tisztázható lesz, már most felhívom lelkipásztortestvéreim figyelmét, hogy adott esetben bélyegmentes egyházi halotti anyakönyv melléklése mellett kérje az ORJÓ-tól a temetési segély kiutalását.

A biztosítás területe olyan munkamező, ahol a magunk és híveink jól felfogott érdeke és szociális viszonyainak javítása tekintetében még nagyon sok és sürgős munka várakozik reánk.

Miskolc, 1937. márc. 31. Atyafiúi szeretettel vagyok

Pósa Péter
alsóborsodi esperes, mint az ORJÓ tiszáninneni irodájának felügyelője.

— **Alsóborsodi lelkésztestvéreim** figyelmét felhívom, hogy az egyházmegyei temetési segélybiztosítás folyó évi díját: 20 P-t a napokban megjelenő vizitáció utján fizessék be. Ugyanakkor a maguk és az egyházközségek nevén fennálló hátrálékok rendezését is kérem. — Ugyancsak felhívom lelkésztestvéreimet, hogy az egyházkerületi közgyűlés által elhatározott húsvét elsőnapi perselypénzt a sárospataki reliefekre 10 napon belül küldjék be az esperesi hivatalhoz. Akik közvetlenül Sárospatakra küldték, azok jelentését az elküldés idejéről és összegéről hivatalomhoz kérem. Atyafiúi szeretettel *Pósa Péter* esperes

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 15. szám. Sárospatak, 1937 április 11.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Farkasfalvi Farkas Géza* főgondnok: Aktuális konferencia. — *—ly:* A lelkészi nyugdíjbizottság gyűlése. — *S. Szabó József:* A régi, nagy borsod—gömör—kishonti egyházmegye esperesei és espereshelyettesei. (Folyt. köv.) — *Sz. Gy.:* Az angol nyelv tanítása Magyarországon. — Hirek — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Aktuális konferencia.

(Bezáró beszéd.)

Irta: *Farkasfalvi FARKAS GÉZA főgondnok.*

T. Konferencia! Most a vasuton olvastam, a Főtiszteletű Püspök úrnak a konferenciát üdvözlő beszédének egyes részleteit. *Szóról-szóra* egyet értek Vele abban, amit *az iskolai tanítás irányításában megjelent utasítások tömegének útvesztőjéről mondott!* Ugyancsak abban is, ahogy azt a kultur politikát vázolta, amely a lelkipásztorokat és tanítókat olyan anyagi helyzetben hagyja, hogy nemzetnevelési hivatásukat sokszor csak nagy nélkülözések között teljesíthetik.

Évek hosszú során — évről-évre — számtalanszor *mutattam reá* a parlamentben — részletesen felsorolva a sérelmeket — ezen helyzet vígasztalan, méltánytalan, a nemzet vitális érdekeivel ellentétes voltára. Sajnos mindre az volt a válasz illetékes helyről — ha némi elenyésző correctio történt is — hogy erre nincs fedezet. Pedig de sok oly kiadás van az államháztartásban melynek szükségessége korántsem ily óriási horderejű.

T. Konferencia! Mikor lehetett volna aktuálisabb, mint most, hogy a népet és a jövő generációt elsősorban nevelni és vezetni hivatott lelkipásztor és tanító, együttes szent munkája, közös munkaterülete, megbeszéltessék annak iránya, részletei, lefektettessenek, továbbá, hogy megtaláljuk az okait és megkeressük az orvoslás eszközeit az esetleg felmerült, vagy jövőben felmerülhető ellentéteknek, a lelkipásztor és tanító között! Ezen ellentéteket a legmagasabb cél érdekében — még a legnagyobb kölcsönös áldozatok árán is, önmegtagadással, egymás emberi gyarlóságait türelemmel elnézve — feltétlenül nemcsak ki lehet, hanem ki is kell küszübölni, hogy hitébresztő, hiterősítő, segítő, ápoló, mentő és szervező, hazafias nevelő munkájukat eredménnyel közösen végezhessék, mert külön utakon járva, vagy pláne egymással szemben, ez teljesen lehetetlen!!

Ma, mikor már a vörös rém, a szervezett istentelenség, a papgyilkoló bolsevizmus földalatti világszervezete csaknem teljesen kiépült, mikor a vele szembenálló, másszínű szélsőségek küzdelmükből kikapcsolják, sőt megtagadják a leghatalmasabb, a legnagyobb erősséget, Krisztust. Új pogányságot kívánnak Krisztus királysága helyébe tenni, mikor ködülte, zavaros elméletek a gondolkozó embert, nyers kollektiv tömeggé akarják lealacsonyítani!

Ugy a bolsevizmus, mint az új pogányság ellen minden keresztyén felekezetnek együtt kell küzdeni! És erre a lehetőség is megérkezett! Kikerülhetetlenül eleinkbe állították azt az újabb események.

Ime, olvassuk Dibelius német evangélikus főszuperintendens levelét és XI. Pius pápa enciklikáját melyek egyenlően ítélik meg a veszélyt, ama kijelentésekkel és tettekkel szemben, melyek egy egy nagy hatalmas birodalom kultuszminisztere részéről történtek!

Kijelenti a miniszter, hogy: Zöllner evangélikus püspök ugyanazon szavakkal jelentette ki neki, mint gróf Gahlen münsteri kath. püspök, hogy a keresztyénség Krisztusban, az Isten fiában való hitet jelenti." „E felett nevetnem kell" — mondja. Majd: „az egyház nem tudott olyan hitet teremteni, amely hegyeket mozdit meg. Ezt a hitet a Vezér teremtette."

Elemi kitanításssal felel erre Debelius főszuperintendens, hogy az a tanítás, hogy Jézus Krisztus Isten fia, nem emberek által kitalált mondás, hanem a Szentírás alapvető kinyilatkozása. *Ezen a tételen függ egész hitünk.*"

XI. Pius pápa pedig konstatálja, hogy kifosztják és felperzselik Isten házát. „Közel vagyunk a szellemi templom gyalázáshoz." Majd vázolja a hivő keresztyéneknek példátlan és lelkiismeretlen üldözését.

Ezen egyező protestáns és katholikus megállapítások fundamentumul kell, hogy szolgáljanak, melyen minden keresztyénnek találkozni kell, a közös veszély elhárítására. Én szeretettel kérem

lelkipásztor és tanítótestvéreimet, hogy a reájuk bízott körben igyekezzenek a közös munkába — ezen az alapon — a szervezett vörös Istentagadás és az új mondern pogányság ellen együttes küzdelembe — legyőzve minden nehézséget — belevonni a többi keresztyén felekezet lelkipásztorait és tanitóit is.

T. K. Ezek után engedjék meg, hogy még újból kifejezést adjak azon sokszor hangoztatott meggyőződésemnek, hogy a lelkész és tanító, bármely munkájának, bármely tanításának csak akkor lehet eredménye, ha életük minden vonatkozásában azt teszik, ha úgy élnek, amint azt hirdetik. A személyes példaadás, a keresztyén erkölcsökben tündöklő élet elengedhetetlen feltétele magasztos hivatásuk betölthetésének.

Hogy ez a nagyfontosságú konferencia éppen itt, ezek között a történelmet lehelő falak között — mint a nagy költő mondta „a szabadság szent földjén" — folyt le, nagy jelentősége van. Bár a 3 napos konferenciának sajnos csak ezen az egy napján lehettem jelen, bizton hiszem, hogy a tanácskozásokat a sárospataki szellem irányitotta, mely szellem olyan karaktert, olyan lelket, olyan hitet követel meg, mely minden áldozatra, minden küzdelemre kész megszentelt eszményeiért és azok védelmében!

Az Egyházkerület és az egyházkerületi elnökség nevében hálás köszönetemet fejezem ki a konferencia rendezőségének és nagytudású, nagy felkészültségű előadóinak s a vendéglátó Főiskolának, és kérem a Mindenhatót, engedje meg, hogy a tanácskozásokon elhangzott szavak ne a pusztában elhangzott szavak maradjanak, hanem szorongatott anyaszentegyházunk és szegény hazánk javára hasznos gyümölcsöket teremjenek.

A lelkészi nyugdíjbizottság gyűlése.

Módunkban van beszámolni a lelkészi nyugdíjbizottságnak az új nyugdíjtörvény végrehajtása keretében történt állásfoglalásáról. A bizottság e tárgyban tartott gyűlését f. évi április hó 8-án tartotta meg. A bizottság teljes számban volt együtt Kovács J. István elnöklete alatt.

Egy pár folyó ügy elintézése után a nyugdíjintézet mult évi állapotáról szóló jelentés, az 1936. évi számadás és az 1937. évi költségelőirányzat kerültek szőnyegre.

Megállapittatott, hogy a tagdíjhátralék még mindig nagyon sok és hogy az a megelőző évivel szemben kerekszámban kifejezve 5000 P-vel csökkent.

A hátralék 1936 dec. 31-én 261.660 P-re rugott. Ebből a tagokat terhelő hátralék 197.255 P. a fenntartókat terhelő 64 405 P. Százalékban a dunántúli egyházkerület hátraléka legkevesebb, 59 százalék; legtöbb a tiszántúli kerületben: 148 százalék.

Hátralékmentes egyházmegye nincs. Legnagyobb a hátralék az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegyében: 270 százalék.

A nyugdíjbizottság megkeresi a szanáló bizottságot, hogy a hátralékok befizetése érdekében tegyen szigorú intézkedést olyan értelemben, hogy azoknak a tagoknak a tagságát függessze fel, akiknek hátraléka 1000 P-őt meghalad és abban az esetben, ha fizetési kötelezettségüknek 3 év alatt eleget nem tesznek, ellenük a fegyelmi eljárás elrendelését követelje.

A bizottság örömmel vette tudomásul, hogy s krisztinakörúti bérházba tett befektetés 7·8 százalékot jövedelmezett, ami jelentékenyen több a pusztakengyeli birtok jövedelménél.

A nyugdíjintézet vagyona 1936. dec. 31-én 1,295.326 pengő, tehát 17.082 P-vel növekedett a múlt évihez képest.

A nyugdíjasok száma 132-re emelkedett, ami a 75 évüket betöltött tagok kényszernyugdíjazásának a következménye. 42.000 P-vel emelkedett ezáltal a nyugdíjintézet évi terhe. Sem az özvegyek, sem az árvák számánál nincs lényeges eltolódás, létszámukban beállt a megállapodás.

Az új nyugdíjtörvény életbeléptetésétől függetlenül javasolja a bizottság a konventnek, hogy a legkisebb nyugdíjat élvező özvegyek, — számuk 216 — 55 P-ős havi ellátását, emelje havi 60 P-re s ehhez képest az árvák neveltetési járulékát és tanulmányi segélyét s ebbeli határozatát folyó évi július hó 1-től kezdődő hatállyal hozza meg.

Ez az 5 P-ős havi emelés 12.960 P. évi több terhet ró a nyugdíjintézetre, ami azt jelenti, hogy körülbelül 6500 P-vel kívánja az év második felére enyhiteni a legkevésbbé ellátott özvegyek szánalmas helyzetét. Legalább havi 10 P-ős emelést szeretett volna a bizottság javasolni, de ettől visszatartotta az a szomorú tény, hogy a nyugdijintézet csak tőkeköltéssel tudja teljesíteni kötelezettségét. A tőkeköltés 1935-ben 28.625 P. volt, 1936-ban már 47.707 P. Ez nagy veszedelmet jelent. A bizottság mélyen érezte ezt, de az özvegyi nyugdij csekély emelésétől még sem zárkózhatott el, hogy legalább abból a csekélységből érezzék az özvegyek a szomorú sorsuk köré fonódó szeretetet. Ilyen előzmények után került tárgyalásra az új törvény életbeléptetésének a kérdése.

Sok töprengés és komoly mérlegelés után javasolja a bizottság hogy a konvent 1938. január 1-ével az új törvényt léptesse életbe. Ezt megelőzőleg azonban rendelje el a tényleges javadalom összeírását és az E. T. IX. t. c. 32. §-a értelmében az összeírások alapján a javadalmak valóságos értékét még ebben az évben állapitsa meg. Továbbmenőleg ugyancsak a nyugdijtörvény rendelkezésének (IX. t. c. 37. §.) megfelelőleg már is mondja ki, hogy a törvény életbelépésétől számított 6 év elteltével elkészitteti a nyugdijintézet mathematikai mérlegét és annak eredményéhez képest állapittassék meg a nyudijintézet kötelezettsége a tagokkal szemben ugyancsak a törvény 2. § ának 2. bekezdésében foglalt korlátozásokkal.

Nyomatékosan hangsúlyoztatni kivánja a bizottság, hogy az új törvény életbelépésétől számitott hat év alatt nyugdijazott tagok nyugdijellátása a régi törvény alapján történik.

Elnök áldást kivánt a bizottság munkájára és

határozatára, de hogy mikor és mennyiben fog jelentkezni az új törvény üdvös hatása, azt az mutatja meg, hogy hogyan fognak végrehajtatni a javadalmak valóságos értékelését illetőleg a szigorú, igazságos és egyenlő eljárási elv alapján foganatosítandó *intézkedések* és a tagok miként fogják viselni a több terhet, amellyel szemben már is aggályosak a tények és jelenségek, ha arra gondolnak, hogy milyen nehezen fizetik a tagok a kisebb díjat és a fenntartók a most nem is felényi járulékaikat? Aztán javúl-e annyira az államháztartás helyzete, hogy a mainál jóval nagyobb áldozatot meghozhatja-e a nyugdijintézetre, mert a charitativ-támogatás nélkül csak hosszú idő mulva következhetik be a nyugdijintézet olyan tőkeképződése, amely mellett remélhető, hogy a mai tőkeköltés nélkül tudja betölteni áldásos hivatását.?! —*ly.*

A régi, nagy borsod—gömörkishonti egyházmegye esperesei és espereshelyettesei.

(3. folytatás.)

4. **Szegedi P.(astoris) Benedek.** Nagytállyai és közötte kellett lenni még egy esperesnek. 1620-ban már mint esperesnek ajánlja Egri *Lázár Gáspár* Marburgban tartott disputatióját. (Régi Magyar Könyvtár III. 1. r. 386. l) 1632-ben még esperes *Ember Pál* szerint. Ehhez képest állítom őt itt be az esperesek közé. 1593-ban a debreceni főiskolában, 1596 ban a wittembergi egyetemen tanult s ott 1598 ban a magyar coetus ekkor készített új constitutiójának aláírói között is ott van (Benedictus P. Szegedi). 1599-ben a heidelbergi egyetemre ment át s ott három ízben is tartott disputatiót. 1613—27-ben mint szentpéteri lelkész említtetik. 1635-ben még mint esperes volt jelen a bodrogkeresztúri közzsinaton. Kecskeméti az ő idejében is espereshelyettes.

5. **Sámsondi P.(astoris) Márton.** Ember Pál s utána Román E. *Jánosnak* nevezik, de 1613-ban a wittenbergi. 1615-ben a heidelbergi egyetem tanulói közé a fentebbi néven iratkozott be. 1619-ben neki, mint miskolci lelkésznek e néven ajánlja Egri Lázári Gáspár Theses Theologicae c. művét; a Zoványi tizedjegyzék nyugtatványi lajstromában 1616—1627-ig, mint miskolci lelkész szintén e néven fordul elő. Valószínűleg még tovább is Miskolcon működött, mert a Zoványitól fölfedezett nagyértékű nyugtatványokból nem folyamatosan évről-évre, hanem csak szaggatottan lehetett a lelkészek névsorát összeállítani. Ember Pál s utána Román E. Sámsondit, mint esperest Szegedi elébe helyezik, de a köztük lévő nagy korkülönbségnél fogva én helyesebbnek látom őket fölcserélni. — Sámsondi esperessége az 1630-as évek közepére tehető, de az is lehet, hogy csak espereshelyettes, mert 1642-ben mint Gelei adjunctusa vizitált.

6. **Gelei Gáspár.** 1625-ben tűnik fel, mint szikszói lelkész. Ott volt 1633-ban (R. M. K. III. 1. r. 448. l.), sőt bizonyosan haláláig. Esperesi hivatalába 1638. júliusában iktatta be *Miskolci Csulyak István* zempléni esperes (M. P. E. A. XI. 156. l). Ember Pál 1637-ben említi esperességét. Ha ezt kezdő időnek tekinthetjük, akkor seniori tisztsége innen 1645-ben bekövetkezett haláláig terjedt. Leányát a magyar puritanismus vezére, *Tolnai Dali János* vette nőül s e kapcsolatánál fogva valószínűleg neki is része volt a puritán mozgalomban. Alatta *Somosi Márton* sajószentpéteri lelkészt említik conseniornak (1644).

7. **Jánosi Bálint.** 1619—20-ban szádalmási, 1642-ben berzétei, 1645—56-ban szikszói lelkész. Körülbelül szikszói lelkészi idejét vehetjük esperességi idejéül is. A tokaji zsinaton (1646 február 14.) már az ő esperesi megbizásából jelent meg két társával együtt *Makláry Márton* miskolci lelkész. Ezzel együtt vett részt, mint esperes a szatmárnémeti nemzeti zsinaton. (L. *Lampe—Ember és Zoványi J.:* Puritánus mozgalmak a magyar református egyházban.) Alatta Maklári, akit Román *Zobor*-nak nevez, espereshelyettesként működött. Ember Pál is conseniornak nevezi. 1623—29. felsőgagyi lelkész, azután miskolci.

(Folyt. köv.) *S. Szabó József.*

Az angol nyelv tanítása Magyarországon.

Ilyen címen jelent meg egy érdekes és sok tekintetben tanulságos cikk Vernon D. Barker tollából a „Hungarian Quarterly" legutóbbi (III. évf. 1.) számában. Az illető cikkíró angol ember, aki 7 évvel ezelőtt a Br. Eötvös kollégium tanára és egyben a budapesti egyetem lektora volt. Nagy elismeréssel szól arról az eredményről, melyet a magyar középiskolák 1924 óta — a Klebelsberg-féle reform életbeléptetése óta — az angol nyelv tanítása és az angol kultúra terjesztése terén már eddig is elértek. A tanárok nagy lelkesedéssel és fáradságot nem ismerve dolgoznak, ügyesek, találékonyak és minden tekintetben nagyszerű munkát végeznek. A növendékek egyenesen rajonganak minden után, ami angol, és az angol nyelvet minden más tárgynál nagyobb szeretettel tanulják. Pedig sok nehézséggel kell megküzdeniök tanároknak és tanítványoknak egyaránt! A magyar nyelv szerkezete teljesen különböző a nyugati nyelvekétől. Minden más európai nép fiai sokkal kevesebb fáradsággal sajátíthatják el az angol nyelvet, mint a magyarok. A nagy gazdasági leromlás miatt még mindig vannak középiskolák, ahol 65—70-es létszámú osztályok is vannak. A tanároknak — ugyancsak anyagi okok miatt — csak ritkán adódik alkalom arra, hogy nyelvismeretüket angol földön is tökéletesbítsék, vagy a már korábban szerzett ismereteiket újra, meg újra felfrissíthessék. A magyar diákok legnagyobb része sohasem hallhatja született angolok beszédét és mégis a legtöbb iskolában olyan folyékonysággal beszélik a nyelvet, amilyenre rajtuk kívül csak a skandináv szigetek fiai és leányai tesznek szert. Nagy szerepe van ebben — szerinte — a gramofon szinte általános és céltudatos használatának, bár ez oktatási

eszköz hivatalos helyről még mindig nem nyert pártfogást. Ajánlja is ennek még nagyobb mértékben való használatát, mert véleménye szerint nyelvtanításnál a gramofon mindennél nagyobb szolgálatot tehet, még a rádiónál is.

Cikkíró elmondja továbbá, hogy azok az intézetek, amelyekben az angol kötelező tárgyként szerepel, legnagyobb részben felekezeti iskolák s ezeknek is több, mint a fele református iskola. Mint a maga nemében egyedülálló intézetről emlékezik meg a sárospataki gimn. angol-ágazatáról és az ezzel kapcsolatos angol-internátusról és nagy várakozásokkal néz annak jövője elé. Az angol nyelv tanítása és a magyar-angolszász kapcsolatok fejlesztése tekintetében sokat vár ettől az intézettől. (Kár, hogy az illető cikkíró nem volt személyesen is Patakon, s csak hallomás, vagy nyomtatott prospektus után ismeri intézetünket.)

A tanárképzésről s ezzel kapcsolatosan a budapesti egyetemről és a Br. Eötvös-kollégiumról szólva, sajnálattal említi meg, hogy az angol kormány semmi anyagi támogatásban nem részesíti az itteni angol tanszékeket, holott ugyanekkor a német, francia és olasz kormányok nagy összegeket áldoznak évről-évre az egyetemi és kollegiumi könyvtárak, valamint az illető tanárok és lektorok támogatására. Igaz ugyan, hogy az angol kormány ilyen címen egészen 1934-ig semmiféle külföldi intézetnek nem nyújtott anyagi segítséget, azonban 1934-től kezdve a helyzet megváltozott. A kormány évi 15.000 fontot (kb. 225.000 P.) bocsát esztendőről-esztendőre a British Council (Brit Tanács) rendelkezésére, azzal a céllal, hogy ebből az összegből az angol nyelv és kultúra külföldön való terjesztését munkáló intézetek nyerjenek anyagi segítséget. És ebből az összegből csak az elmúlt éven is — 1936-ban — kb. 40 könyvtár s egy csomó tanszék és lektorság állíttatott fel a nagy világ minden részében, csak Magyarországnak nem jutott egy fillér sem. Pedig hálásabb talajt nem igen találna sehol a brit kormány — mondja a cikkíró — mint éppen Magyarországon, ahol az angolokat őszintén szeretik s ahol minden nehézség és az angol hivatalos tényezők részéről tanusított minden hűvös elzárkózás ellenére is a világháború óta olyan munkát végeztek az angol kultúra átvétele és propagálása tekintetében, amilyen aránylag sehol, egyetlen más országban sem történt. (Cikkirónak ezzel a megjegyzésével kapcsolatban örömmel közölhetjük, hogy Sir Geoffrey Knox budapesti angol követ úr ajánlására és közbenjárására éppen az elmult hónapban kaptunk a British Council-tól 24 darab értékes könyvet az angol-internátusi könyvtár részére és 2 drb. jutalom-könyvet az angolban legjobb növendékeink jutalmazására, tehát úgy látszik, hogy mi vagyunk az első magyarországi intézet, akiket a British Council anyagi támogatásban részesített.)

Cikkiró tanácsai az angolt tanító tanáraink, illetve középiskoláink részére: 1. A British Councillal való kapcsolatok felvétele. 2. Kapcsolatok létesítése magyar és angol középiskolák között. 3. Az eddigieknél jobb olvasó könyvek szerkesztése. (A klasszikus irodalmi anyaggal szemben előnyben részesítendők a ma élő angol irók és költők munkáiból vett szemelvények.) 4. Tanítási módszerek, tankönyvek, stb. gyakori reviziója és a tapasztalatok kölcsönös kicserélése. 5. Tanároknak lehetőség nyujtása — esetleg épen a British Council segitségével — angol földön teendő tanulmányutakra. 6. A gramofon intenzivebb használata mellett külön— diákoknak való — angol nyelvű rádió-előadások bevezetése. 7. Az angolban legjobb növendékeknek anyagilag támogatása, hogy a nyári vakációkat Angliában tölthessék. 8. Meghivása és vendégül látása angol diákoknak, önképzőkörökben stb. felolvasások tartására, hogy növendékeink a maguk korabeli fiuk közléseiből is megismerhessék az angolszász világot. *Sz. Gy.*

HIREK

Tóth Sándor Kristálypohár, drága mű, nemes élet. Becsét nem az alakja adja meg, hanem a benne csillogó tartalom teszi értékké. Üresen disz, megtöltve emberek üditő italát tartó kehely. Ott habzik benne az élet bőséges vize. Tiszta lélek, szeretettől dobogó sziv, az elme világossága, megelégedés, aranyos kedély, szemben a könny, ajkon a mosoly, meg nem alkuvó öntudat, Isten látása, diadalmas hit töltik csordultig s teszik értékes életté a kristálypoharat. Tóth Sándort ilyen kehelynek alkotta a nagy Alkotó s ilyennek nevelte, csiszolta a sárospataki főiskola. Kis gyermek korában, mint a falu egyszerű fia, — pici vadvirág. — indúl az Alma Mater gondja és féltése alatt. Csiszolódik, növekszik és érik embernyi emberré. És mikor ráborul vállára a palást, lélekben is pappá, az Úr alázatos szolgájává lesz. Nem hivalkodó. Csendben önti lelkéből életének tartalmát század, ezerek szivébe Isten beszédének átsugárzásával. Előbb hosszú ideig nabrádi pap, utóbb szatmári esperes és tyukodi lelkész. Szerény egyénisége, építő munkájában előrelátása, mindenben bölcs megfontoltsága, sérelmeket megbocsátó meleg szive teszik emberek előtt kedvessé. Keresik közellétét, hogy elméjének csillogásánál, — éllel, élccel teljes beszédéből üdülést nyerhessenek. Mint férj, mint apa családjának is boldog pásztora, aki a könnyes, nehéz megpróbáltatásokat erős hitének gyógyulást hozó áldástudatával hordozza. Halk szavában reményt keltő biztatás, törékeny testében lankadást nem ismerő szorgalom.

És most széttört cserépedény. Egy név, melynek leirásánál, vagy olvasásakor könny szökik a szemekbe. Emlék itt az embereknél, mérhetetlen bánat övéinél és élet az örökkévaló Istennél.

Legyen e pár sor irás az igaz barát egy könnycseppje a nábrádi temetőben két fia mellett nyugvó, volt pataki diák, Tóth Sándor frissen hantolt sirja felett. *Hó.*

— **Kazinczy Gábor 80 éves.** A Volt pataki diákok országos szövetségének elnöke, Kazinczy Gábor ny. kúriai bíró, folyó évi március 24-én töltötte be életének 80-ik évét. A nevezetes fordulón

Debrecenben meleg szeretettel köszöntötték az ünnepeltet. Mi is nagy örvendezéssel s tisztességadással köszöntjük az ősz diákot, akinek Patak iránti szeretetét az évek csak növelték. A nagy Kazinczy Ferenc 7-ik gyermekének, Bálintnak 3-ik gyermeke, tehát Kazinczy Ferenc unokája ő, aki Széphalmon 1857 március 24-én született. Édesanyja Homoky Matild volt. Iskoláit végig Patakon járta. Jogászéveinek bevégzése után bírói pályára lépett, s 1910-ig a debreceni járásbíróság vezetője volt. Ekkor nyugdijba vonult. Azóta Debrecenben az egyház s a tudomány érdekeinek szíves felkarolásán s a Kazinczy-család emlékezetének ápolásán munkálkodik. Kazinczy Ferenc érsemlyéni szobrának gondozására alapítványt tett; Kazinczy Lajos vértanu-tábornoknak Széphalmon szobrot állittatott. Patakon ő állittatta fel az iskolakertben Kazinczy Ferenc, Lajos és Gábor szobrait. Ő ajándékozta a főiskolának az úgynevezett Kazinczy-serleget. — Most, amikor mi is beállunk az ünneplők s örvendezők seregébe, azt kívánjuk a pataki Diákszövetség elnökének, hogy Isten őt még sokáig éltesse az egyház, a tudomány s a pataki főiskola javára és örömére. *G.*

— **Soltész Elemér tábori püspök** az április 1—3-án tartott lelkész-tanítói konferencia 2-ik napján városunkba érkezett s a helybeli határőrség protestáns tagjai számára a nagy templomban istentiszteletet tartott.

— **Nyertes reliefpályázó.** Mint lapunk olvasói előtt ismeretes, a főiskola előjárósága pályázatot hirdetett a főiskolai bejárat falában elhelyezendő két dombormű elkészítésére. Az egyik a főiskola alapításával, a másik Comenius pataki működésével kapcsolatos. A beérkezett domborművek közül a március 31-én *Janka Károly* főiskolai gondnok elnöklésével összejött birálóbizottság *Dózsa-Farkas András* budapesti szobrászművész alkotásait találta a legalkalmasabbnak s igy a domborművek elkészítésével őt bizta meg. Jutalomban részesült *Dabóczy Mihály* művész is.

— **A lelkész-tanítói konferencián résztvett lelkipásztorok és tanítók.** *Lelkészek:* Farkas István püspök, Almássy Bertalan, Arday László, Benke József, Berecz József, Csabay István, Darányi Lajos, Dr. Enyedy Andor, Főző László, Halász Károly, Horváth József, Janka Károly, Janka Péter, Kövér Pál, Kiss Pál, Kun Zoltán, Kiséry Béla, Kovács József, Molnár Béla, Nagy Sándor Béla, Nagy József, Pataki Sándor, Pásztor István, Svingor Jenő, Szabó Dániel, Szabó Lajos Sarkadi Nagy József, Takács Mihály, Tamáska János, Várady József, Verebélyi Dezső, Dr. Komjáthy Aladár, Hegedűs László, Illosvay Ferenc, Makó Dezső, Győri Kálmán, Kenyeressy Károly, Kovács László, Kósa Szabó Pál, Vitkay Bertalan, Bodnár László, Kun Zoltánné lelkészné. — *Tanítók, illetve tanitónők:* Arday László, Bakk Sándor, Balogh János, Batta József, Csicseri Vilma, Gál Juliska, Gérecz József, Hodossy Béla, Horváth Imre, Jakab Imre, Kovács Béla, ifj. Kovács Béla, Kocsár István, Kántor Mihály, Kovács Ferenc, Kassai Sándor, Kádár Sarolta, Dr. Karácsonyi János, Nagyné Kállai Julia, Lovász Bertalan, Makláry János, Tokaji Nagy Kálmán, Molnár Géza, V. Nyitray Károly, Néma Irénke, Nácsa Antal, Molnár János, Ormós Lajos, Dr. Ormós Pál, Piacsek Sára, Puskás Lajos, Pásztor Géza, Palumbiné Szatmáry Mária, Rátkay László, Szatmáry Lajos, Szabó G. László, Szathmáry Ferenc, Szathmáry István, Tóth Béla, Vatai Ida, Várhegyi Lajos, Rácz József, Dudás István, Kalotaszeghi András, Gőőz Pál.

— **Az iskolai év tartamának végleges (?) megállapítása.** Az 1934. XI. t.-c. végrehajtási utasítása június 25-ében állapította meg az iskolai év ünnepélyes bezárását (Hiv. Közlöny 1936. 10. sz. 33.455/1936. V. I.). — Alig fordult néhányat az idő kereke, új s ezúttal véglegesnek jelzett dátum lépett érvénybe: az utolsó tanítási nap június 7. Az ezt követő 6 nap alatt kell megtartani az összefoglalásokat, ezután 1 hét alatt kell az ünnepélyes évzárást s a jövő évi beírásokat elvégezni. — Az év első tanítási napja szept. 4. lesz. Megelőző napon az év ünnepélyes megnyitása, ezt megelőzőleg 5 hétköznapon lesznek az alakuló értekezlet, a javító-, pótló- és magánvizsgálatok. (Ha a határnapok vasárnapra esnek, év végén előbb, év elején később kell bezárni, illetve kezdeni az évet.) Ez mind szép dolog, csak azután ez már végleges legyen! Mert a Balaton és a balneologusok érdeke azt kívánja, hogy a kispénzű tisztviselők, akik az elő- és utószezonban nyaralhatnak csak, — mind az elő-, mind az utószezon kihasználása végett az év végét hamarabb, az év elejét később érjék. (A tanároknak augusztus 28-án már állomáshelyükön kell lenniük s június végéig nem mehetnek el.) Viszont ezt az iskolának azért jó volna tudni, mert a tanmeneteket most *június végéig* a jövő iskolai (egész) évre már el kell készíteni, s ha ilyen rendeleteket adnak ki, ezek a tanmeneteket felborítják. Igy még ma sem tudjuk, hogy mi lesz jövőre a III. o. némettel, vagy a testnevelési órával (hány óra lesz stb.) *G.*

— **Szülői értekezlet volt** a sárospataki Ref. Gimnáziumban 1937. április 6-án délután 3 órától 5 óráig a tanácsteremben. Hogy a gimn. tanári kar a szülői társadalom véleményét, gondolkodását iskolai ügyekre vonatkozólag mennél közvetlenebbül megismerhesse, előadóul egy szülőt: Nagy András igazgatótanítót kértük fel, aki „Tekintélytisztelet a mai ifjúságnál" cimmel tartott nagyon okos megállapításokon mozgó előadást. Az előadáshoz valamint az igazgató által fölvetett kérdésekhez úgy a szülők, mint a tanárok részéről alapos hozzászólások történtek. Ez a szülői értekezlet is bizonysága annak a tiszteleten és szereteten alapuló viszonynak, amely a Sárospataki Ref. Gimnáziumban a tanárokat, az ifjúságot és a szülői társadalmat egybefoglalja. Az értekezleten a Tanácsterem zsufolásig megtelt.

— **A miskolci református Leányegylet** 1937 április 14-én d. e. 9 órai kezdettel körzeti konferenciát rendez a Palóczy utcai gyülekezeti teremben, melyre szeretettel hívja a tiszáninneni egyházkerületben levő leányegyleteket, leányköröket. Jelentkezési díj személyenként 20 fillér. Megfelelő számu jelentkezés esetén ebédről is gondoskodunk. Ebédjelentkezést kérjük ápr. 12-ig Nagy Józsefné

Miskolc Kun József 56. cimre. Délután műsoros szeretetvendégség lesz a vendégek tiszteletére.

— **Kormányzói kitüntetés.** A kormányzó özv. *báji Patay Gyulánénak*, aki hosszú évek óta a *miskolci Ref. Fillér Egylet* elnöke, jótékony, eredményes és önzetlen tevékenysége elismeréséül a *Magyar Vörös Kereszt* érdemkeresztjét adományozta.

— **Elszámolás** az 1937. április hó 1—3. napjain tartott közös lelkészi és tanítói konferencián befolyt összegekről: Bevétel: étkezési díjakból: 364·40 P. Jelentkezési díjakból: 127·90 P. Összesen: 492·30 P. — Kiadás: étkezésre 364·40 P., vasuti kedvezményes jegyre 13·13, ágynemű mosatás 18·40, fütésért kórháznak 3·—, cselédségnek, szolgaszemélyzetnek 7 20, adomány a theol. segélyalapra 25·—, adomány a reliefalapra 31·17, adomány a tápintézetnek 20·—, adomány a közpénztárnak 10.— P. Összesen: 492·30 P.

— **Budapesti ref. lelkész előadásai Varsóban.** Varsóból jelentik: Kalmár Lajos református lelkész, a Soli Deo Gloria-szövetség főtitkára, Varsóban április 1-én az evangélikus egyház, 2-án a református egyház hivei előtt jólsikerült előadást tartott „A protestáns egyházak Magyarországon és az ifjúsági munka" cimmel. Vasárnap Kalmár Lajos az ev. egyház templomában tartott istentiszteletet.

— **Hóman Bálint kultuszminiszter az állástalan diplomásokért.** A kultuszminiszter, hogy az állás nélkül tengődő érettségizett. ill. diplomás ifjakat, kiknek száma mintegy 24.000 tesz ki, a szélsőséges áramlatok hatása alól kivonja, nagyarányú tervvel járult a minisztertanács elé. Az ifjúság elhelyezésénél elgondolásának föbb pontjai: 1. az ideiglenes állásban lévők jövőjének biztosítása, 2. a magánalkalmazottak jogviszonyainak, munkabérének és munkaidejének szabályozása, 3. a nyugdíjasok kiszoritása az állami és magánintézményekből, 4. új munkaterületek megnyitása. Ennél a pontnál mintegy 2500 népiskolai objektum létesítéséhez kér felhatalmazást. Örömmel állapitjuk meg, hogy az ifjúság megsegitésénél főiskolánk theol. ifjúsága által kezdeményezett önkéntes munkátáborok megszervezését is tervbe vette a miniszter.

— **Evangélikus theológusok munkatábora.** A protestáns lelkésznövendékek közül eddig csupán a sárospataki református teológiai akadémia diákjai tartottak munkatábort. Most, mint Sopronból jelentik, az ottani evangélikus hittudományi egyetemi kar több hallgatója Prőhle Károly dr. egyetemi tanár vezetésével a sopronmegyei Jobbaháza községben ugyanilyen kisérletet kezdett. A munkatábor április 8-ig, csütörtökig tart, a teológus ifjúság délelőtt és délután ténylegesen résztvesz a földmivelő munkában, este pedig vallásos ünnepségeken Isten igéjével, előadásokkal, művészi számokkal és egyházi iratok terjesztésével szolgálják a gyülekezetet.

— **KIE vezetőképző tanfolyam.** A budapesti református egyházmegye együtt a pesti egyházmegyével a budapesti és pestkörnyéki gyülekezetek számára kéthónapos ifjúsági vezetőképző tanfolyamot rendez oly módon, hogy április és május folyamán minden szerdán este három-három előadás fog elhangzani a résztvevők előtt a Kálvintér 8 sz. alatt levő tanácsteremben. A tanfolyam mottója: „Elveink és módszereink". Az előadók a legkiválóbb ifjúsági munkások közül kerülnek ki. A tanfolyamra 17 éven felüliek jelentkezhetnek. Részvételi díj 4 P. Jelentkezni Dobos Károly (Budapest VIII. Horánszky utca 26.) KIE-titkárnál lehet.

— **Szegilongon** a hittanhallgatóink bevonásával megindított evangéliumi munka Isten kegyelme mellett szép eredményekkel folyik. A gyermekekkel együtt 114 lelket számláló gyülekezetben a mult év októberétől ez év márciusáig 80 pengő perselypénz gyűlt össze. A Nőegyletnek 20, az Ifjúsági egyletnek 25 P. pénze van. Az elemi iskolások között bibliaverseny volt; győztesek lettek: *Semsey Lenke IV*, *Bűdy Ilona V.*, *Kecskés Sára III. és Varga Erzsébet VI. o. tanulók*. A gyülekezet nő és férfitagjai gyülekezeti vegyeskart alakitottak. Husvét hajnalán a temetőben istentiszteletre gyűlt össze a maroknyi gyülekezet. A szent ünnepen 59-en járultak az urasztalához. Az istentiszteletek helyének rendbentartását a Nőegylet egyik ellenőre: *ifj. Bűdy Istvánné* vállalta magára és végzi keresztyéni buzgósággal.

HIVATALOS RÉSZ.

Tiszáninneni református egyházkerület presbiteriumaihoz.

Farkas István püspök ur megbizásából tisztelettel közlöm egyházkerületünk presbitériumaival, hogy az egyetemes konvent elnöksége 1523/1937. sz. rendeletével Debrecen városában 1903. évi dec. hó 22. napján született Nagy Sándor mezősasi ref. lelkipásztor részére a tiszántuli ref egyházkerület lelkészképesitő bizottsága által 1926. évi dec. hó 22. napján 278/1926. sz. alatt kiállított és állitólag elveszett eredeti I. lelkészképesitő bizonyitványát érvénytelennek nyilvánitotta s másolat kiadására tiszántuli egyházkerületünk engedélyt adott.

Sárospatak, 1937 április 5. *Dr. Mátyás Ernő*
theol. akad. igazgató

— **A sárospataki református** tanitóképzőintézet első osztályába felvételért folyamodni május 31-ig lehet. Tandij külön nincs. Fenntartási és mellékdijak cimén a beiráskor 64 pengő, februárban 35 pengő fizetendő. Az intézet internátusában a tartásdij havi 42 pengő. Segélyeseknek havi 34, 26, és 18 pengő. Bővebb felvilágositást az igazgatóság ad.

— **Az alsóborsodi ref. egyházmegye elnöksége** az egyházmegyei tanács tagjait f. évi május hó 11. (kedd.) délelőtt 10 órára meghivja a miskolci ref. egyházközség Palóczy útcai gyülekezeti termében tartandó tanácsülésre. Az egyházmegyei tanács tárgyalni fogja az eddig beérkezett és a május hó 2-ig beküldendő ügyeket. Felhivjuk tehát a kebelbeli egyházközségeket, hogy az egyházmegyei tanács hatáskörébe tartozó ügyeiket a jelzett határidőig küldjék be az esperesi hivatalhoz. Miskolc, 1937. április 8. *Báró Bottlik István* e. m. gondnok. *Pósa Péter* esperes.

Szerkesztői üzenetek: K. P. Z-z. megérkezett. — Dr. K. A. Ó-d megérkezett.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 16. szám. Sárospatak, 1937 április 18.

REF. GIMNÁZIUM

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Tóth János:* A kecskeméti „hitvalló" presbiter. — *Nagy Sándor Béla:* Lelkészek és tanítók konferenciája. — *S. Szabó József:* A régi, nagy borsod—gömör—kishonti egyházmegye esperesei és espereshelyettesei. (Folyt. köv.) — *Román Ernő:* Kiegészítő indítványok a lelkészi nyugdíjbizottság gyűlésének határozataihoz. (Vége köv.) — Hirek — Hivatalos rész.

A kecskeméti „hitvalló" presbiter.

Bár e lapok egyik legutóbbi száma pár soros szellemes közleményben szóvátette már ez ügyet, azonban tekintettel annak rendkivüliségére, szükségesnek látjuk, hogy egyházi sajtónk ezt a klinikai esetet mütőasztalra fektesse és boncoló késével tárja fel annak minden kóros jelenségét.

Sok kérdést lehetne feltenni ez üggyel kapcsolatban, melyek komoly és megnyugtató választ várnának. Meg lehetne kérdeznünk, honnan veszi egy polgármester azt a diktatórikus hatalmat, amelylyel ilyen kényes, tapintatot és megfontolást igénylő ügyet egészen önkényüleg intéz el? Vagy a mai magyar közélet csakugyan annyira megromlott volna, hogy a vezető állomásokban nem a köznek való szolgálat, hanem a kis kényurak szeszélye és nem mindig érett elgondolása a vezető motivum? Meg lehetne kérdezni, hogy foglalhat-e el vezető pozíciót olyan egyén, aki éppen azokban az időkben, mikor a jobb lelkek a nemzetet és társadalmat mindenünnen fenyegető veszélyek láttára azon töprengenek, hogyan lehetne legalább a Krisztus nevét vallókat valamelyes közös nevezőre hozni, — büzbombát dob a békességre igyekvők közé, hogy szétriassza őket egymástól.

Bennünket azonban a kecskeméti polgármester kereszt nosztalgiája legjobban a református presbiter szemszögéből érdekel, mert ez az a pont, ahol az eset a legelfajultabb tünetet mutatja. És ha igy vizsgáljuk, úgy járunk el, mint az orvos, aki a test egyik részén lévő baj okát az attól egészen messze eső területen is kutatja.

Hangsúlyozni kivánjuk, hogy jelen esetben is az *egyéni hajlamosság* a döntő, azonban más egyébben is található a baj előidéző bacillusa.

Meg kell vallanunk, hogy egyházunknak a világiak nevelésében és igy a presbiterségre való nevelésében is bizonyos zavar és nem teljesen kiforrott felfogások érvényesülnek. Vannak elveink és disciplináink, melyek minden körvonalazottságuk mellett is homályt mutatnak, mert belekerültek az egyéni felfogások utvesztőjébe és azok hinárja veszi körül. Igy pl. az egyetemes papság elve és annak gyakorlati megvalósítása, az egyházi fegyelem kérdése stb., gyakran mozog nem tiszta sikon. Jó lenne ezeknél és a hozzájuk hasonló kérdésekben végérvényesen eltávolitani a bizonytalan megállapításokat és megtisztitani minden kétes egyéni felfogástól. De főképen minden ingadozást és habozást megszüntetni.

Mikor a Bangha Béla ismeretes cikkére megindultak a véleménynyilvanitások, többek közt egyik legelterjedtebb napilapunk vezércikkirója is megszólalt. Dicsérte a három nyilatkozó vezért (Ravaszt, Raffait, Banghát) és annak a véleményének adott kifejezést, hogy a világiak sem nézhetik ölbetett kézzel ezt a nemes törekvést és segiteni kell benne. De mint jól nevelt katolikus világi ember sietett kijelenteni, hogy „mi világiak hitágazati kérdésekbe nem szólhatunk bele. Hitágazati kérdésekben nekünk csak egy kötelességünk lehet, hogy higyjünk, kövessük maradéktalanul egyházunk tanitásait, hű fiai legyünk egyházunknak. Ezen a téren nem lehet megalkuvás." (Pesti Hirlap március 26.) Ha talán az első pillanatra elfogultnak látszik is ez a nyilatkozás, de imponáló benne az a *határozottság* és *engedelmesség*, amely nélkül nem képes egyetlen egyház sem érte eredményesen dolgozó és harcoló sereget szervezni. Ennek a seregnek az élcsapata pedig mi lenne más nálunk, mint a presbitérium. Annak soraiba csak kitisztnlt és elvhű református világnézetű egyének valók. De ilyenek nem születnek, hanem *nevelődnek*. Az egyháznak ez a nevelési módszere is csak határozott és minden egyéni kezdeményezésektől és felfogásoktól mentes lehet. Megvalljuk, hogy többek közt sohsem voltunk hivei olyan belmissziós kilengéseknek, mely ifjúsági, bibliaköri és más összejöveteleken azzal szórakozott, hogy vita alá vette, illetve bocsátotta a Szentirás alapvető igazságait, vagy a református dogmatika tantételeit. Szerintünk veszélyes és nem eredményes nevelési módszer. Mert azokat a kikristályosodott és mély val-

lásos lelkeken átszürődött igazságokat és tantételeket megmagyarázni és abba belenevelni kell a laikusokat, nem pedig vita tárgyává tenni. Erre csak nagyon illetékes testületek és egyének vállalkozhatnak.

A kereszt jelvény kérdése is anyaszentegyházunkban egy egyháztanilag és egyházkormányzatilag ma már kialakult és legalább is egy időre teljesen lezárt álláspontón nyugszik. Legyen róla meggyőződve a kecskeméti polgármester, de vele együtt minden presbitere és igazi tagja az egyházunknak, hogy az egyházi törvényeknek e kérdésben leszögezett áltásfoglalásában és annak klasszikusan megfogalmazott érvelésében olyan egyének vettek részt, akiknek a lelkükben egy kicsit több tisztultabb honfibú, mélyebb hazaszeretet és magasabb vallásetikai érzések élnek, mint a polgármester ur bánatos szivében, nem is emlitve azt, hogy mint egyházunk vezetői és tudósai, történelmi és hittani magaslatok csúcsáról nézték és birálták el e kérdést. Szeretnénk, ha vita, gáncs és sanda sántikálás helyett minden egyháztag, de különösen meg presbiter az egyháztagságnak és az egyházhűségnek egy-egy ilyen megnyugtató és felemelő gondolatával a szivében venné tudomásul egyházának a kereszt-jelvény és bármely más kérdésben hozott intézkedéseit és határozatait.

És minden lelki kényszer érzése nélkül, örömmel tenné meg a fenti idézethez hasonló vallomását a megalkuvás nélküli, maradéktalan követésről.

Erre a szellemre azonban nevelnünk kell a ránk bizottakat.

Természetesen elfajult, degenerált tünetek mindig fognak, ha minél szórványosabban is, jelentkezni. Ilyenkor már, ismételten hangsúlyozzuk, az egyéni hajlamosság a bajt okozó. Akadhatnak a jövőben is a kecskeméti polgármesterhez hasonló felfogású presbiterek, mint ahogyan vannak, akik pl. szivesen vállalnak presbiterséget és hajlandók is komolyan dolgozni az egyház érdekében, de azért összeegyeztethetőnek tartják e lelkületüket azzal, hogy vegyes házasságukból született gyermekeiket átengedik egy másik vallás számára, vagy hogy egy enyhébb esetet emlitsünk, nem egyházunk tanintézeteiben neveltetik református gyermekeiket, jóllehet erre semmi nem kényszeriti őket.

De az ilyen különleges esetekre ott van az egyházi fegyelem operáló kése, vágjunk vele olyan mélyre, amilyenre csak kell.

A kecskeméti esetben is erre van szükség, amint azt e lapban megjelent napihirszerű kis közlemény azt már oly bölcsen megállapitotta.

Tóth János.

Lelkészek és tanítók konferenciája.

Az életbevaló eszme megtermette gyümölcsét: egyházkerületünk lelkipásztorainak és tanítóinak szépszámú serege gyűlt össze a hívó szóra Főiskolánk ősi falai között a közös feladatok megbeszélésére. A konferencia, a maga nemében első kezdeményezés volt s éppen ezért örvendetes az iránta megnyilvánult komoly érdeklődés. Örömmel láttunk a megjelentek között több tiszántúli tanítótestvért, közöttük *Ormós Lajost* és *Molnár Jánost*, az *ORTE* kiküldötteit.

A konferencia alaphangulatát *Farkas István püspök megnyitó beszéde* adta meg. amelyre napilapjaink is felfigyeltek. A lelkipásztor és tanító egyházi szolgálatának közös célját nagyszerű meglátásokban állította elénk e beszéd. Megérthettük, hogy *az Isten kedve szerint való tanító valóban lelkipásztor is és a jó lelkipásztor — jó tanító is kell, hogy legyen.* S éppen ez adta meg értelmét közös konferenciánknak is. Mint egy test két karja, úgy végzi szolgálatát az egyházi élet eme két munkása. De a kezek csak akkor végezhetik jól munkájukat, ha olykor-olykor összefonódnak és imára kulcsolódnak. Imádkozzál és dolgozzál! E konferencián különösképpen megéreztük, hogy a lelkipásztornak és a tanítónak, az egyházi élet e két munkás karjának, találkoznia kell egymással az imádságban és a munkában egyaránt.

Tulajdonképpen az a csodálatos, hogy az ilyen konferencia a mi egyházi életünkben: „első kezdeményezés". Pedig tudunk már lelkipásztorok és orvosok közös konferenciájáról is. Az nagyon is természetes, hogy a lelkipásztoroknak és tanítóknak mint egy ugyanazon egyház tisztviselőinek, vannak közös érdekeik, közös problémáik, amelyeket hivatalos gyűléseken meg is szoktak tárgyalni. Azonban arról még eddig valahogy kevés szó esett, hogy a lelkipásztor és a tanító Krisztusban találkozzanak s így találják meg egymásban a legbizalmasabb barátot, a leghűségesebb testvért és a legodaadóbb munkatársat. E konferenciának nem is az az igazi értéke, hogy a lelkipásztorok és tanítók leültek beszélgetni a közös feladatokról, mint ugyanazon egyház munkásai, hanem a legnagyobb szolgálatot azzal végezte a konferencia, hogy felmutatta előttünk a lelkipásztor és tanító közös munkájának és őszinte testvéri viszonyának ezt az egyetlen, igaz fundamentumát: a Krisztusban való életet.

A konferencia rendezősége a programm összeállításánál is ezt a célt tartotta szem előtt: az első előadás a lelkipásztori és tanítói hivatás közös alapjairól szólt s az ezután következő előadások különböző oldalakról mutatták be a közös fundamentumon végzett munkák sokféleségét.

Szabó Dániel hejőcsabai lelkipásztor előadásával méltóképen vezette be az egész konferencia tárgyalási menetét. Amit elmondott, az sokkal inkább volt forró személyes bizonyságtevés, mint előadás. Szavaiban életre kelt a konferencia előtt egy falusi lelkipásztornak és tanítónak küzdelme, harca, tépelődése, majd egymásra találása és békessége a Krisztusban. Bizonyságtételének hitelesítő bélyegét a jelenlévő hejőcsabai tanító testvér, *Tokaji Nagy Kálmán* felszólalása adta meg.

A lelkipásztor és tanító munkaterületének közösségét az adja, meg, hogy mindketten lélekneveléssel foglalkoznak. Erről szólt *Svingor Jenő* előadása, aki nagyszerűen ért ahhoz, hogy miképpen lehet a hallgatók előtt feltárni a legegyszerőbb sza-

vakkal a legmélyebb problémákat: a lélek örökkévaló titkait.

Az egyházi ének- és zene ügyének fáradhatatlan apostola, *Hodossy Béla* a tőle megszokott elevenséggel és fiatalos lelkesedéssel hívta fel a konferencia figyelmét énekügyünk aktuális problémáira. Indítványai megszívlelendők, amelyeket a konferencia az illetékes fórumok elé juttat.

Nagyon érdekes volt az első nap délutánján elhangzott két előadás, amelyet az egy ugyanazon gyülekezetben szolgáló *Benke József* lelkipásztor és *Várhegyi Lajos* tanító tartottak. Milyen kívánalmakat támaszthatnak a lelkipásztorok és tanítók egymással szemben? E kérdésre mindkét előadás ugyanabban a hangnemben válaszolt: szükséges, hogy mindketten megtért emberek legyenek s minden egyéb kívánalom ezáltal fog teljesülni.

A második nap délelőttjét zsúfolttá tette nemcsak az összetorlódott előadások, hanem az elhangzott súlyos mondanivalók is. *Dr. Enyedy Andor* lebilincselően szellemes és közvetlen modorában beszélt a lelkipásztorok és tanítók közötti ellentétek okairól. Bizony sokszor önmagunkra ismerhettünk a jellemzésekben, mint elibénk tartott tükörben. Az ellentétek legfőbb oka, ha akár a lelkipásztort, akár a tanítót nem Istennek Lelke vezeti munkáiban.

A következő előadások a lelkipásztornak tanítónak közös gyakorlati munkaterületére irányították a figyelmet. *Szabó Lajos* bodrogközi missziói lelkész s *Kántor Mihály* cigándi igazgató-tanító, a magyar falunak e két lángoló szerelmese, a falunevelés problémáit tárta elénk. A felszólalások között különösen *Farkas Elemér*nek, a sárospataki új gazdasági iskola igazgatójának szavait hallgattuk nagy örömmel, aki a lelkipásztorok és a tanítók gazdasági szakképzettségének fontosságát hangsúlyozta s szívesen felajánlotta saját szolgálatait egyházkerületünk lelkészei és tanítói számára.

Dr. Komjáthy Aladár a lelkipásztor és tanító közéleti feladatairól beszélt s szavai lelkesen biztattak, hogy ne féljünk a harcoktól sem, mert az igazi katona akkor érzi igazán jól magát, ha fegyver van a kezében. *Nagy Sándor Béla* előadásában a tehetségkutatás problémáival ismerkedett meg a konferencia.

Kedves része volt a konferenciának a gyakorlati munkák bemutatása. *Szathmáry Ferenc*, a sárospataki ref. tanítóképzőintézet gyakorló iskolai tanítója egy vallástanítási órát mutatott be, nagy hozzáértéssel, *Kövér Pál* zilizi lelkész pedig egy vasárnapi iskolai mintatanítást tartott kedves közvetlenséggel.

A konferencia tárgyalási anyagából ki kell emelnünk azt a határozatot, amellyel *a konferencia az egyházkerület útján felterjesztést intéz az Egyetemes Konventhez egy református irányú egyetemes népiskolai tanterv sürgős elkészítése érdekében, a református népiskolai oktatás szellemi autonomiájának megőrzése céljából.*

Püspök urunknak — saját bevallása szerint — régi vágya valósult meg e konferencia megrendezésében.

Mi pedig hálát adhatunk Istennek, hogy ez a vágy valóra válhatott, de tudnunk kell, hogy ez a konferencia csak akkor lesz igazán eredményes, ha az első lépést követni fogja a többi s egyházkerületünkben állandósulni fog a lelkipásztorok és tanítók közötti igazi testvéri viszony az egyházi élet minden területén. *Nagy Sándor Béla.*

A régi, nagy borsod—gömörkishonti egyházmegye esperesei és espereshelyettesei.

(4. folytatás.)

8. **Szentlászlai Balázs.** Nevét Lampe-Ember hibás *Jánosával* szemben Román a vizitációnális jkönyv alapján Balázsra helyesbitette. Annyit tudunk róla, hogy miskolci lelkész volt. Román erélyesnek jellemzi. Espereségi idejét 1656—1665 körül tehetjük. — Lampe-Ember circa az 1658. évet említi.

9. **Szalóczi Mihály.** 1646-ban sárospataki diák. Egy ilynevű 1658-ban szatmári várpap, aki lehet ő, de nem bizonyosan. 1660—68-ban sajószentpéteri lelkész; 1669-ben már Szögligeten, 1674-ben pedig Zubogyon találjuk. Nem tudjuk, miért kellett elhagynia a nagy és tekintélyes szentpéteri papságot. Távozásával megszünt esperesi tisztsége is, melyet ilyenmódon 1665—1668-ra tehetünk. 1660-ban Patakon egy dogmatikai műve jelent meg Jézus Krisztusról, az Istenemberről. 1674-ben a pozsonyi rendkivüli törvényszék elé idézték s előbb a lipótvári börtön, azután a nápolyi gályák kinjait szenvedte végig. Kiszabadulván, társaival együtt Zürichbe ment, ahonnan 1677-ben tért haza s valószinűleg Zubogyon folytatta tovább lelkészi hivatalát. Esperessége alatt mint helyettesek vizitáltak: 1. *Ternyei András* (1665 és 68). Ő 1653-ban miskolci rector, 1656—58-ban utrechti tanuló, később (1665—70) putnoki lelkipásztor. 2. *Alistali F. Jakab*, szikszói első lelkész, aki 1665-ben önállóan vizitált. 1656-ban ujhelyi rektor (R. M. K. III. 1. r. 602. l.) 1665-ben szikszói lelkész (U. o. III. 1 r. 706. l.)

10. **Váczi L. István.** 1640—48-ban debreceni diák, 1658-ban franekeri tanuló, 1669-ben pelsőci lelkész. Már 1665-ben vizitált mint Szalóczi espere adjunctusa, később (1669) mint helyettes önállóan (cum sibi adjunctis.). Esperességét Ember Pál és Román E. nem emliti, az nem is bizonyos, de valószinű, s 1668—1674 körül tehető. A következő esperesről tudjuk u. i., hogy tisztsége csak 1675. táján kezdődött, tehát Szalóczi és közötte valakinek még ezt viselnie kellett. Váczi 1674-ben már nem volt Pelsőcön, mert Pozsonyba innen *Sárándi János* lelkészt idézték meg.

11. **Kaposi István.** 1638-ban pataki diák, majd szentpéteri rektor. 1647-ben utrechti tanuló, 1657-ben neki, mint sátoraljaujhelyi lelkésznek ajánlotta *Kászoni Herceg Ferenc* utrechti tanuló disputatióját. 1658-ban pedig tarcali (R. M. K. III. 1. r. 620—21. l.) lelkész. Abból, hogy hitvese, Veres

Borbála 1677-ben egy máig meglevő úrasztali terítőt ajándékozott a serkei eklézsiának, azt lehet következtetni, hogy ott is volt lelkész. Az 1665. és 68. évi vizitáció már mint rimaszombati lelkészt tünteti fel. 1674-ben a pozsonyi vértörvényszék elé idézték. Mint idősebb embert a nápolyi gályákra nem hurcolták el, hanem a lipótvári börtönben hagyták, ahonnan nemsokára kiszabadulva, visszatért gyülekezetébe s folytatta hivatalát. Ezután, 1675-től 1685-ig lehetett esperes. Ember szerint circa A. 1678.

12. **Baczoni András.** 1656-ban pataki diák, aztán ecsegi rektor. Bizonyosan külföldi egyetemen is járt. 1664—66-ban tokaji lelkész, ahonnan Szikszóra vitték. 1664-ben, mint tokaji lelkésznek ajánlotta disputatióját Köpeczi Bálint leydeni tanuló, 1684-ben szintén Kaposi Sámuel utrechti tanuló már mint borsod-gömöri esperesnek, mely tisztségét ilymódon a nyolcvanas évek elején viselte. *Szombathi János Baczoni I.*-nak írja s az I-t Inczének gondolja. *(Gulyás József:* Tokaji református papok).

13. **Harsányi Móricz István.** Szül. 1630-ban Harsányban (Baranya m.). 1651-ben iratkozott be a debreceni főiskolába, azután 1656-ban az utrechti, 57-ben a franekeri és 1657-től 1664-ig a groningeni egyetemen tanult. 1663-ról egy disputátiója maradt fel. 1664-ben szederkényi lelkész s mint ilyen vizitált 1665-ben Szalóczi esperessel, 1667-ben (R M. K. III. 1 r. 746. l.) rimaszombati lelkipásztor. 1674-ben a pozsonyi vértörvényszék megidézte. Előbb a lipótvári börtönben klnozták, azután végigszenvedte a nápolyi gályák borzalmas gyötrelmeit. Megszabadulva, 1676-ban Zürichbe ment s onnan 1677-ben, — mint maga írta — „négy esztendeig tartó keserves rabságából és exiliumából Isten keze által csudálatosan megszabadítva, hazatért és ismét rendes tisztibe beállott a rimaszombati eklézsiában". 1678 január 1-én megkezdette annak a máig meglevő, nagyértékű matriculának az irását, melynek ezt a cimet adta: „Anyakönyv, melyben feljegyeztetik a rimaszombati Ecclésiának jó és szokott rendi a keresztségről, az úrvacsorájáról, a halottak temetkezéséről, a házasságról, az excommunicatióról és egyéb emlékezetre és megtartásra való szükséges dolgokról". Éspedig az újszülöttek, házasulók és elhaltaknak nem pusztán keresztnevét, hanem, — amint Zürichben látta — a szülőkével és házastársakkal együtt azoknak vezetéknevét is beírta. Ez a könyv még ki nem bányászott okmánya az egyházhistóriának s kevés régibb matriculánk is lehet, mert bár a hercegszőllősi 23-ik kánon elrendelte a matricula vezetését, mégis a XVI. és XVII-ik századból alig maradt fel — a dunántúlt sem véve ki, — református matriculáris okmány. Harsányi nézte át és pótolta Kocsi Csergő Bálintnak a gályarabságról írt művét (Narratio brevis). Ő volt gályarab lelkészeinknek *Séllyei* püspökkel együtt legkiválóbbika és szóvivője. Fel is maradt arcképük, melyet Zürichben festettek. Harsányi 1691 március 1-én halt meg. Esperessége körülbelől 1685-től ez ideig tarthatott.

(Folyt. köv.) *S. Szabó József.*

Kiegészítő inditványok a lelkészi nyugdijbizottság gyűlésének határozataihoz.

Mint rendes konventi tagnak, a lehetőségem is megvan reá, talán az ildomosság is úgy kivánná, hogy alábbi indítványaimat az illetékes helyen, a konvent plénáris ülésén terjesszem elő. Szándékom ott is megtenni, de az egyházi sajtó nyilvánossága elé is kivánom hozni azért, hogy az egyetemes konvent tagjai már megelőzőleg is foglalkozhassanak vele, mérlegelhessék azoknak kihatásait, s ne incidentáliter, de kellő megfontolás után foglalhassanak állást akár mellette, akár ellene, — úgyszintén minden más az ügy iránt érdeklődők is. Jó előre leszögezem, hogy én nem tartozom azon gyorsvonati tempóval száguldók közé, akik minden feltétel és korlátozás nélkül az új nyugdíjtörvénynek a maga teljességében 1938 január 1-én való életbeléptetését kivánják. Nem tartozom ezek közé annak dacára, hogy egyházmegyém is, egyházkerületem is, az ORLE is ezt az óhaját fejezte ki, s a jelek szerint a dunamelléki és tiszántúli kerületek közgyűlései is. Nem pedig azért, mert egy intézmény életében egy ilyen sorsdöntő lépést csak minden vele kapcsolatos körülménynek a leggondosabb mérlegelése és mathematikai előkészítése, a viszonyok megérettsége mellett lehet és szabad megtenni, a kockázat veszélyének teljesen kizártnak kell lenni, csak 100 százalékos bizonyosságra szabad épiteni, mert inkább a mai gyenge, de biztos, mint a délibábokkal kecsegtető új, de bizonytalan. S bármennyire hangoztatjuk is a közgazdasági viszonyok erőteljes javulását, a számok azt mutatják, hogy ez a nyugdijintézeti járulékok befolyásánál csak alig számbajöhető százalékot eredményezett, a hátrálék egy teljes évi kirovás összegénél még mindig több, s ilyen körülmények és kilátások között egy nagyobb mérvű járúlék emelést, egy nagyobb szabású reformot erőszakolni nem tanácsos, sőt nem szabad.

Ez azonban ismét nem jelenti azt, hogy ennélfogva merevedjünk meg, semmi életrevaló akcióba fogni ne merjünk, hanem kell, hogy rávezessen bennünket a helyes középútra: akarjunk és cselekedjünk annyit, amennyit előreláthatólag elbirunk. Ez pedig abban áll, hogy az új nyugdíjtörvényt successive, fokozatosan léptessük életbe. Éspedig 1938 január 1-től a fenntartói járulékot emeljük fel 1 százalékkal, a lelkészek évi tagsági díját pedig fél százalékkal. Ez nem jelent elbirhatatlan felülterhelést egyik félre sem, mert minden 1000 P. nyugdijalap után jelent az egyházközségre 10, a lelkészre 5 P járulékemelkedést, tehát egy közepes, 2500 pengős javadalomnál az egyházra 25 P, a lelkészre 12·50 P többletet. 2—3 év eltelte után, ha az egyetemes konvent a közgazdasági viszonyok további javulásáról győződnék meg, újabb ilyen arányú emelést rendelne el, a következő 2—3 év eltelte után az utolsót, s igy fokozatosan valósíthatók meg a törvény által kontemptált 5 százalékos járúlék fizetésre való áttérést a fenntartóknál, mint a tagoknál.

Második inditványom, hogy ez az 1938. jan. 1-vel életbeléptetendő járulékemelésből előálló összeg ne thesauráltassék a törvény által kontemptált 6 évi kiméleti időn át, hanem azonnal a havi 75 p. ellátáson alúli kategóriákba sorozott özvegyek ellátmányának havi 75 p.-re való kiegészítésére fordittassék. Mivel az 1936. évről az özvegyi kategoriákba osztásról szóló kimutatás még nincs birtokunkban: csak az 1935. évi kimutatás alapján tudom megállapitani, hogy 517 özvegyünk közül 315 van a 75 pengőn alúli ellátású csoportokban, tehát az összesnek 61 százalékja, s ezek közül is 223, tehát az összesnek a 43 százalékja az 55 pengős csoportban. Ezt az 55 pengős havi ellátmányt a nyugdijintézeti bizottság most 60 pengőre határozta felemelni a régi törvény keretein belül. Ez azonban e kétségbeesésre kárhoztatott csoportbeli özvegyek számára nem tényleges segitség, hanem csak mint a tudósító is irja, annak a kifejezésre juttatása, hogy „ebből a csekélységből is érezzék az özvegyek a szomorú sorsuk köré fonódó szeretetet." Nem segitség azért, mert a megindult és egyelőre áliandósult életstandard drágúlási folyamat az élelmi és ruházkodási cikkekben jóval magasabb százalékú, mint ez az emelés, s ők ez emelés dacára is a valóságban az eddiginél is szégyenletesebb és koldusabb helyzetben vannak, mint eddigelé. Az erre vonatkozó kalkulációm a következő: Ismét csak az 1935. évi adatokra támaszkodva az 1 százalékos fenntartói járulékemelés eredményezne 34.684 P bevételi többletet, a fél százalékos tagsági díj emelés: 16.143 pengő. A két cimlet együtt: 50.827 P-őt. Nézzük ezzel szemben a fenntebb jelzett összegű ellátmányok emelésére szükséges összegek mennyiségét. A nyugdijbizottság üléséről szóló referáda szerint jelenleg 216 özvegyünk van a havi 55 pengős csoportban, ezeknek az ellátmányát havi 60 pengőre ki fogja egészíteni a nyugdijintézet az eddigi keretek közt már julius 1-től. Tehát a 60-tól 75-re való kiegészítés céljából szükség lenne még havi 15, vagyis évi 180 pengőre, 216 özvegynél ez kitesz 38 880 pengőt. 29-nél ugyancsak az eddigi 60 pengőről 75 P-ig 180-szor 29 pengő, 5.160 pengő szükséges. 30-nál 65 pengőről 75 P-ig évi 120 P. 30-szor, ez 3.600 pengőt kiván és végül 33-nál 70-ről 75 pengőre, tehát évi 60-szor 33-ra, vagyis 1.980 pengőre. A 4 kategóriánál összesen: 49.620 P.-re lenne szükség. Tehát a felemelésből remélhető bevétel teljesen fedezi a hozzávetőleges szükségletet.

E tervezet akadályozni látszik a IX. tc. 4. §. 2-ik bekezdésében foglalt ama rendelkezés, mely szerint az eddigi törvény alapján teljesitendő ellátások szükségletét meghaladó jövedelmet a nyugdijintézet tőkésiteni tartozik 6 éven át. Hogy azonban nemcsak én gondolkozom akként, hogy ez az u. n. kiméleti időn kapcsoltassék ki: hivatkozom e tekintetben az ORLE-nek, mint a lelkészi közvélemény legauthentikusabb szervezetének e tárgyban hozott határozatára, mely szerint az ORLE közgyűlése „kivánja a lelkészözvegyek és árvák segélyezésének azonnali megkezdését az új törvényben megállapított keretek között. A törvényben előirt kiméleti idő pedig a Makláry Károly féle u. n. kirovó rendszer alapján állapitandó meg." S mindennek a keresztülvitelére a mód is adva van: a szanáló bizottságot a törvényhozó zsinat korlátlan felhatalmazással küldte ki e törvénycikk végrehajtását illetőleg. S ha egy szerintem lényegesebb kérdésben: a 75 éven felüli lelkészek kényszernyugdíjazása ügyében volt bátorsága e bizottságnak a viszonyok kényszeritő hatása alatt a tételes törvény ellenére is diktatórikus módon intézkedni és intézkedésének érvényt is szerezni: e közóhajjal találkozó kérdés megoldásához egy cseppel sem kell több bátorság. Bölcs elme érző szivvel és kemény akarással párosulva nagy lépéssel tudná és fogná szerény eszközök birtokában is a mi halaszthatatlan ügyünket a megoldáshoz közelebb vinni. (Vége köv.) *Román Ernő.*

HIREK

— **Felkérem** azokat az osztálytársakat, kik a sárospataki főgimnáziumban 1917. évben, vagy a katonai szolgálat miatt előbb vagy később érettségiztek, hogy a 20 éves találkozó előkészitése céljából a saját és az osztálytársak általuk ismert cimét közöljék velem. *dr. Gesztelyi Nagy Endre* Budapest, IX. Kén utca 5.

— **A dr. Komjáthy Aladár** által kezdeményezett theol. segélyalapra Vitkay Bertalan bodroghalomi ref. lelkész 5 P-t adományozott. A nemes adományáért hálás köszönetet mond a theol. akad. igazgatósága.

— **Jellemző statisztika.** A németországi evangélikus egyház legújabb kimutatása szerint az egyetemek theologus hallgatóinak létszáma feltünő apadást mutat. A nemzeti szociálizmus uralomra jutásakor a *berlini* egyetemen 921 theologus tanult, az elmult évben csak 472. Az *erlangeni* egyetem a létszám 663-ról 375-re, *Bonnban* 353-ról 86-ra csökkent. A *hallei* egyetemen négy évvel ezelőtt 752 theologus volt, ma 415 a számuk. *Margburgban* a régi 428-as létszám helyett, csak 241-en iratkoztak be a theologiára.

— **Székelyudvarhelyi lelet.** Debreceni László ismert műtörténész, a székelyudvarhelyi református kollégium tanára, a megyében végzett kutatásai közben hun-székely rovásírással ellátott edényre bukkant. Az edény rendeltetését mindezideig nem lehetett pontosan megállapitani; kulacs formájú, azonban nincsen feneke.

— **5 év — 25 intézmény,** cim alatt jelent meg az Országos Ref. Szeretetszövetség képes albuma, amely 60 képben és magyarázó szövegben mutatja be a Szeretetszövetség első 5 évi működése alatt létesített 25 intézményét, közölvén az épületek rajzát, az azokban folyó munkát s az alapitók arcképeit. Ebben a füzetben a Szövetség be akar számolni, hogy mire forditotta a nyert adományokat és tagsági dijakat, bemutatja a létesitményekben folyó szeretetmunkát és tájékoztat arról a sokoldalusságról, amellyel a nyomoron segiteni kiván. A füzet egy darab a jövő Magyarországból, amely a szociális kérdések megoldásával

alapozza meg hazánk jövendőjét, egyben eszméltetés azok számára, akik eddig nem gondoltak arra, hogy ennek az elhanyagolt utnak kimunkálása minden hazáját és fajtáját szerető magyarnak elháríthatatlan kötelessége, amelyet hacsak néhány fillér hozzájárulással is szolgálnia kell. A füzetet, amely beszédes bizonysága a Szeretetszövetség által végzett munka szükséges és áldott voltának, meglehet rendelni 40 fillér beküldésével a Szövetség irodájában: Debrecen, Maróthy György u. 5.

— **Hát mikor fog itt megállni a romlás?** Hát itt valóban nincs menekvés? El kell pusztulnunk? Kő kövön nem marad? Falaink leomlanak? És pusztán fog minden hagyatni? Ha már hangosan, újságcikkben arról beszélnek, hogy — „a pápai főiskolának főiskolai jellegét kénytelenek leszünk feladni, theologiáját meg kell szüntetni" — (Dunántuli Prot. Lap. 15. sz. 68. o.).

Hát nem veszitett még eleget ez a nemzet?

Még mindig nem riasztotta fel a lelkeket mindaz, amit a Dunántul mutat?

És lehetne megdöbbentőbbet gondolni, mintha az életbenmaradás eszközeit is eldobja magától a mi szörnyű nemzedékünk?

A Dunántuli Prot. Lapok gyönyörű cikkben: *Tizenkét himes tojás* — hívja fel felelősségre a lelkeket. A tizenkét himes tojást bodrogközi tizenkét leány adta át a pataki legátusnak — a pataki főiskola és a diákság iránt való tisztelet és szeretet kifejezésére.

„Ez a pataki legátussal történt — irja a cikk —, de bizvást történhetett volna akármelyik pápai legátussal is. Mert a mi dunántuli népünk is úgy szereti a *pápai* diákot, mint ahogyan a tiszáninneni kálvinista nép szereti a *pataki diákot*. Történelme is, sorsa is, fajtája és lelkisége is ugyanaz mindkettőnek, mint ahogy az a pataki és a pápai iskolának és a pataki és a pápai diáknak".

Valóban igaza van a cikkírónak:

„Hát miért viselték Séllyey és Kocsi Csergő és a többiek a tüzes bélyegeket és miért huzták a gályán a nehéz evezőket", ha a felelősség tudata ennek a főiskolának a hivatásával szemben annyira kezdene meghalványulni?

Vannak az életünknél is drágább értékeink. Értékek, amelyeknek elvesztése egyenlő az élet elvesztésével.

A dunántuli testvérek tudják meg, hogy nem magukra hagyva vívják harcukat.

Még csak fel se vessék a lenni — vagy nem lenni kérdését.

Nekik pótolhatatlan hivatásuk van!

Mellettük hatalmas védőseregnek kell megmozdulni.

A pápai főiskola, a Jókai, Petőfi iskolájának ügye a *magyar nemzeti kultura ügye is.*

És egyetemes református egyház becsületé is.

Aki olcsón és jól, tiszta, csendes, vallásos környezetben akar nyaralni, jöjjön a Miskolci Református Leányegylet görömböly-tapolcai üdülőházába. Tájékoztatót kivánatra szivesen küld: Nagy Józsefné elnöknő, Miskolc, Kun József u. 56.

— **Oroszországban** az istentelenek szervezetének a napilapok jelentése szerint 6·5 millió tagja van. Legtöbb a 18—30 évesek közül került ki. A szervezet propaganda-intézetek által gyüjti tagjait. Főtörekvésük, hogy az ifjúságot megnyerjék céljaiknak. A szovjet ujabban a Biblia bevitelét is megengedi, de csak azon a nyelven, amelyen Oroszország területén nem beszélnek.

HIVATALOS RÉSZ.

VIII. sz. Körlevél.

604/1937.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A vall. és közokt. Miniszter úr 59.879/1937. VI. számmal tudatta, hogy a tanítók minősítését egységes elvek szerint óhajtja rendezni, intézkedett tehát az állami, községi, társulati stb. tanítók új minősítési lapjainak kiállításáról. Ezek a minősítési lapok tartalmazzák a tanító személyi, szolgálati adatait, valamint a minősítésre szolgáló adatokat. Minthogy pedig a nem állami elemi iskolai tanítók ügyének intézése érdekében is szükség van ezeknek a tanítóknak személyi és szolgálati adataira, hivatkozással az 1913. évi XVI. tc. 10. §-ára kéri ugyanilyen minősítési lapok kiállítását.

Felkérem Nagytiszteletű Esperes Urat, szerezzen be az Egyetemi Nyomdától „Minősítési Lap 1918. rsz." jelzésű nyomtatványból mindenik tanító számára 4—4 példányt s hivja fel a tanügyi előadókat, hogy a tanítókkal a minősítési lapok személyi és szolgálati adatait gondosan töltessék ki A kitöltett lapokat a Nagytiszteletű Esperes Ur gyüjtse össze s 2—3 példányt küldjön meg az illetékes kir. Tanfelügyelőnek a Vall. és Közokt. Minisztériumba való továbbítás céljából folyó év május 1-ig.

Ugyanigy kell eljárni ezután minden 0-al és 5-el végződő év március 15-éig.

A negyedik példányt az egyházmegyei tanügyi előadó tartsa meg az egyházmegye céljára.

Miskolc, 1937. ápril. 14. Atyafiságos szeretettel

Farkas István
püspök.

Lelkésztestvéreim figyelmébe.

Virág Dániel testvérünk, aki bibliaárusitással foglalkozik és szertejár az egyházkerületben, készséggel postán is küld mindenki számára megrendelésre bibliákat, konfirmációi lapokat. Munkáját Lelkésztestvéreim támogató figyelmébe ajánlom. (Cime: Virág Dániel Hejőpapi Borsod vm.).

Miskolc, 1937. április 13. *Farkas István*
püspök.

— **Felsőborsodiak figyelmébe!** Folyó évi május hó 12-én reggel fél 9 órától kezdődőleg előbb egyházmegyei tanácsülést, majd pedig rendkivüli közgyűlést fogunk tartani Miskolcon a ref. leánygimnáziumban, melyeknek fontosabb tárgyai lesznek: a szavazatbontó bizottság jelentése; egyházi számadások megerősítése; világi főjegyzői tisztségre szavazás elrendelése stb. E kettős gyűlésre az egyházak képviselőit azzal hivjuk meg, hogy a tárgyalandó ügydarabok az esperesi hivatalhoz legkésőbb május 5-ig beterjesztendők. — Borsod, 1937. április 13. Egyházmegyei elnökség.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 17. szám. Sárospatak, 1937 április 25.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Marton János:* Andrássy Kálmán. — *Dr. Komjáthy Aladár:* Periculum in mora. — *S. Szabó József:* A régi, nagy borsod—gömör—kishonti egyházmegye esperesei és espereshelyettesei. (Folyt. és vége.) — *Román Ernő:* Kiegészítő indítványok a lelkészi nyugdíjbizottság gyűlésének határozataihoz. (Vége.) — Hirek — Hivatalos rész.

ANDRÁSSY KÁLMÁN

(1852—1937).

Nagyon elkésve jutott el hozzánk a hir, hogy április 4-én, 85 éves korában meghalt Andrássy Kálmán, a buji református gyülekezet nyugalmazott lelkipásztora. Nem állhattunk meg koporsója mellett. Nem vihettük oda a sárospataki főiskola és a Sárospataki Református Lapok nevében kegyelettel és hálával tele szívünk érzéseit. Ahogy szerettük volna és ahogy illett volna.

Irni is csak elkésve tudunk róla és nem tudjuk megtalálni a szavakat, amelyek őt méltóan jellemeznék. A magyar föld alig termett Andrássy Kálmánnál eredetibb, nagyobb, áldottabb lelkipásztort.

A hegyaljai Tarcalon, Tarcal vezér földjén született és Sárospatakon tanult. S bár csodálatos szeretettel csüggött az Alma Mater-en, de nincs főiskola és nincs theologiai irány, nincs egyháztársadalmi mozgalom, vagy valamiféle szellemtörténeti izmus, amely őt megmagyarázná.

Magyar bölcs, aki irásaiban százszámra önti a magyar életbölcsesség megragadó formákat talált szentenciáit, de Krisztus Urunk bölcsesége által megfényesítve azokat. Igazi látó, aki embereket, viszonyokat, korokat és népeket magasan föléjük emelkedve lát, de bármenynyire vonzaná a nagy mindenség, élet és történet titkaival szemben a Flammarion képzelete, egész látásán ott a magyar földíz, a józan okosság, a plasztikus szemlélet és a szinte megszólaló természetesség. Az életlátás mestere. Az evangéliumi életformálás művésze. Maga a legközvetlenebb erkölcsi komolyság s a kristálytiszta puritán jellem. A lelkipásztori hivatás zsenije.

Ujjászületett. Megtért. Belmissziós. Szövetkezeti ügyek kezdője. Szociális igazságérzés korai előfutára. Modern típusú lelkigondozó. Haladó és aktiv lélek. A toll ügyes és szorgalmas forgatója. Egyházi iró. Üde irású elmélkedő. Ujszerű és mélyszántású homileta.

Mindezek a szavak lepattannak róla és nem jellemzik személyiségét, tudását és életművét: a lelkipásztori munka csodálatos teljesítményét, amelyben nem voltak mesterei, nem volt előde és nincs utóda, amelyben nem tudta megrontani sem az akkori theologiai tudomány, sem a világi bölcsesség, se korának kiáltóan ferde példamutatása. Itt ösztönösen újat, sehol nem látottat és eredetit produkált. Nem, nem ösztönösen. Az evangélium élete áradt meg benne. Krisztus Urunk tanítása lobbant fénnyé, meleg, sugárzó életté tevékenységében. Alázatos életmutogatóvá, boldog sorsformálóvá lett. Falukutatók rémlátásai, statisztikusok szörnytáblázatai előtt és nemzeti katasztrófánk előtt látta Szabolcs vezér földjén a romlást és pusztulást. Az anyagi és erkölcsi züllést. És az életelemévé lett evangéliummal tanácsolt, gyógyított és épített. Kicsinyeinek megkötötte, megszerezte és tulajdonává tette a földet. Takarékpénztári betétben mutatta fel az erkölcsöt és a hivő, vallási életet. De nem földosztó. Nem lázító. És nem forradalmár. Hanem föld-

szerző és földvevő. Lélekirányitó és lélekgazdagitó. Életkiteljesitő. Nem antiszemita, hanem takarékbetétes. Tőkés. De nem kapitalista. Megbizott sáfár.

Közel félszázaddal ezelőtt ír a Leviathanerőkről, az emberpusztító gyárakról, azután a jegyzőkönyv-tömeggé lett egyházi munkáról, a temérdek tatik-tetikről és milyen magára maradottan: a lelkészképzésről, annak merő életnélküliségéről. Két emberöltővel előbb írótestvére Muraközy Gyulának. Azután az egyházkerületek közt a partikuláris érdekek tulságos dédelgetéséről. És csaknem leírja ezt a szót: az ökumenizmusról. Vagy a napjainkban szivárványként felivelt: keresztyén unióról. Mintegy harminc évvel ezelőtt Prohászka püspökről, akit újra és újra felmutat felekezetének, kísér, figyel és követ: „figyelmem rátapad" — mondja. „Érzése, mint a kohó. Beszéde forr és forral" — írja róla elismerő gyönyörködéssel.

De nem a tervfeleregető, programmokat rajzoló, deklamáló és konferenciás elrévült.

A buji gyülekezetben való életté válik, amiről ír. A gyülekezeti segités. Mert „kenyér nélkül Herkules is meghal". A mindenváró Ádámok helyett a kis existenciák megindítása. Közel negyven évvel ezelőtt *Egyházi szabály* alkotása a buji gyülekezet számára, amely az elején kezdi, az egyháztagság tisztességének és tartalmának helyreállitásán és II. fejezetében folytatja: a családi élet tisztaságának alapul vevésén, mert az élet ábécéjét kell előbb felmutatni, hogy emberi élet, humánus élet, aztán krisztusi élet élet legyen itt.

Mennyire jóságos lehetett, hogy el tudta viselni környezetét, kortársait és a mellette folyó politikai, társadalmi és egyházi és iskolai életet?!

A humor mennyi aranya kellett ehhez?

Mert olyan bátor volt, hogy ma sokszor fenyegethetné börtön a megnyilatkozásaiért és annyira állhatatos volt a jóban, hogy legszebb cikkeit küldözgette a lapszerkesztőknek, akik megcsillagozták kijelentéseit és nem állottak meg egy pillanatra sem amellett, hogy más plánétákról jövő lélek árad itt. Nem e világból való. De ennek a világnak való. Nem papirosból és könyvekből. De ihletésből.

Kicsoda fogja összeszedni ennek az életnek a tükördarabjait, gyémántszilánkjait?

Ki irja le templomkertje gyönyörű fái növését? Paplakának napváró ablakait és tengernyi virágait? A telek tulsó végére áttett nagy kaput? Azért, hogy Krisztus szolgája udvarára ne menjen be a zörgő kocsi és a trágyás szekér, csak a tiszta napsugár, a békés csend és az örökkévalóságot szomjazó lélek. És az iskolát, a meleg otthont, amelybe, ha nem mehet, sír az otthon tartott gyermek?

Ki fogja a Schleiermacher — amint kiderült, — nem tulságosan értékes christologiája és a remonstránsok kissé távoli küzdelmei helyett ezt a magyar lelkipásztori életet megrajzolni? Tanulmánnyá tenni? És megörökíteni?

A cserépedény, amelyben a halhatatlan lélek olaja égett, összetört. Ami földből formáltatott, porrá lesz, a porokhoz tért. Láttuk néhány évvel ezelőtt, hogy mily tisztán elkülönült e drága ámpolnában cserép és tartalom. A földi láng ellobbant. A mennyei tovább ég. Az aranygyertyatartóba helyeztetik. Odahelyezi az, aki jár az arany gyertyatartók közt. Krisztus Urunk. Az ő ura. Az élet ura. Aki bevitte az ő szolgáját az örökkévalóságba.

Marton János.

Periculum in mora.

Mi lesz már a lelkipásztorözvegyekkel? Őszintén szólva régen meg kellett volna e tekintetben az akciót indítani azoknak, akik a kormányrudnál vannak, vagy a több talentumuaknak, akik mindent hamarább meglátnak és jobban megértenek. Sajnálattal kellett azonban tapasztalni, hogy panasznál és siránkozásnál senki még ebben a kérdésben előbbre nem jutott. Azt nagyszerüen el tudta mondani nem egy lelkipásztor, hogy milyen szörnyű és szánalmas helyzetben vannak az özvegyi sorsra jutott tiszteletes asszonyok. Ezt át is éreztük mindnyájan, sőt a mások meglátásai mellé rögtön oda tettük a figyelmeztetést is, hogy a mi hitvestársaink is járhatnak még igy, ugyanigy nyomoroghatnak majd: árva papfiuk elmehetnek fizikai munkásnak, árva papleányok cselélánynak, mert nyomorgó özvegyédesanyjuknak még kenyérre sem elegendő az o nyugdij, amit az egyház ad nekik.

Panasz és siránkozás helyett inkább tegyünk már egy lépést ezen a téren, mert nem a lelkipásztorözvegyeknek kell a nyomoruságos helyzet miatt szégyenkezniök, hanem igenis nekünk. Ugyan kicsoda hallgatja meg a mi panaszunkat és ha meghallgatja, vajjon tudja-e orvosolni? Senki, bizonyára senki. Még a törvényhozásban is ha egyikmásik lelkes, egyházát szerető képviselő feltárja nyomoruságos helyzetünket, a szakminiszter rendesen azt válaszolja az interpellációra, mi nem vagyunk állami statusban, az állam segitséget nyujthat, de problémáinkat gyökeresen nem tudja megoldani.

Az igazat megvallva legjobb is az, ha magunk csinálunk meg mindent, ami egyházi életünkkel áll vonatkozásban, jobb, mintha kivülről jönne segitség, bármely oldalról. Tartsuk meg szegénységünket, mert abban nagyszerü érték lehet, nem kell függenünk senkitől. Ne adjuk oda szabadságunkat egy tál lencséért, még ha szegények vagyunk is. Sokkal jobban kell szeretnünk a gabonakenyeret, ha az a magunk földjéről jön, mint a fehér buzakenyeret, ha az másnak a kegyéből és gazdaságából jön. Százszor inkább lakjunk egyszerü kis házban, ha azt a magunk verejtékéből épitettük, mint teljes kényelemmel bereneezett fényes palotában, másnak a támogatása folytán. A magyar református keresztyén anyaszentegyház évszázadokon át abból tartotta fenn magát, amit hivő adakozók önkéntesen adtak pénztárába, vagy

perselyébe és az adományokhoz egyaránt hozzá járultak a verejtékükből élő szegény jobbágyok, mint vagyonukból bőségben élő patriciusok.

Amig ez a kérdés országosan megoldódik annyira-amennyire, addig is itt egyházkerületünkben történni kell valaminek a lelkipásztorözvegyek érdekében. Legalább mivden évben tudnánk adni valamit nekik még a nyugdíj mellé. 180 lelkipásztor van itt a kerületben, mindenki megadóztatná önmagát. Mondjuk, hogy elfogadná minden egyes lelkipásztor azt az összeget, amit 5 éven át fizetett a theol. internátusra. Az önkéntes megajánlás sokkal szebb a kivetésnél, de ha simán nem menne, akkor adjunk vezetőinknek felhatalmazást, hogy a lelkipásztorözvegyek részére bennünket megadóztathatnak, sőt azt rajtunk az utolsó fillérig behajthatják.

Ne arra hivatkozzunk, hogy nincsen pénzünk, hogy nagyon szegények vagyunk, hogy gyermekeket kell taníttatnunk. Ugyan kicsoda gazdag földi javakban a magyar református anyaszentegyházban? Már azoknak a kedves falusi kuriáknak a lakói is eltünnek lassan, akik történelmi magyar nevek viselői, akiknek elődeik nemcsak idejüket áldozták oda a mi egyházunknak, hanem vagyonukat is. Valahányszor bezáródik egy falusi kuria ajtaja, mindig az a fájó érzés vesz rajtam erőt, szegényebb lett egyházunk, de nemzetünk is. Bizony hol vannak ma már azok a gazdag patriciusok, akik valamikor királyi módon tékozolták vagyonukat az Isten dicsőségére? Azonban a szegénységgel ne mentsük magunkat, amikor véreinkről szó van. Az utolsó falatot meg kell osztanunk, ha a lelkipásztorözvegyek helyzete megköveteli. Nem hangulatot akarunk kelteni, hanem megmozdulást szeretnénk látni azt hiszem mindnyájan, mert a tiszteletes asszonyok nyomorusága, nem az ő szégyenük, hanem a mienk. Micsoda pásztori felelősség az, amelyik nem áll oda teljes erelyével egykori jóbarátja, testvére, tiszttársa özvegye és árvái mellé, azért, hogy segitsen, vigasztaljon, hogy könnyeket töröljön és paizs legyen.

Veszély, még pedig nagy veszély van a késedelemben, mert igen sok nemes szándék elveszhet, a határtalan lelkesedés is elülhet. Ne késlekedjünk, hanem mozduljunk meg bátran semmi kishitüséget nem ismerve. Még mindig tudunk adni, hiába mondjuk, hogy nem telik semmire. Inkább hetenkint egy teljes nap ne együnk, de lelkipásztorözvegyeinken segitsünk. Pál apostol mondja, hogy ne csak a maga hasznát nézze mindenki, hanem a másokét is (Filippibeliekhez irt lev. 2 r. 4. v.) ezt úgy is lehet értelmezni, nemcsak a magunk helyzete, állapota érdekeljen, hanem a másoké is.

Anyaszentegyházunkban ne olyan lelkipásztorok legyenek, akik mindent sérelmeznek, semmit el nem ismernek, mindent megtagadnak, mindenért hónapokig siránkoznak, mert a sérelmi egyházpolitika ideje lejárt, itt aktivitásra, imádságos életre van szükség, mert másképpen nem áll elő az önzetlen keresztyéni élet, amelyben lehet másokon segiteni, még a tiszteletes asszonyok régóta vajudó problémáját is megoldani.

Komjáthy Aladár.

A régi, nagy borsod—gömörkishonti egyházmegye esperesei és espereshelyettesei.

(5. folytatás és vége.)

14. **Sziráki István**. Patakon tanult, honnan 1660-ban ment ki gönci rektornak. 1666-ban utrechti tanuló, 1690 ben szendrői lelkipásztor. 1692-ben a kupai egyházmegyei gyülésen már esperesül említtetik. Ember Pál circa 1690-et jelzi seniori idejéül, de ezt a fentebbiek után pár évvel későbbre kell tennünk. Román egy csúf pörét említi, mely a vármegyén folyt, s melyből tisztán került ki. Alatta espereshelyettes vizitátor *Polgári György*, aki 1671-ben a debreceni főiskolába iratkozott be s ott az etymologisták praeceptora volt. 1678-ban nagykőrösi rektor, 1681-ben az oderafrantifurti, 1682-ben a marburgi egyetemen tanult, ahol disputációt is tartott. Hazajövén, Szikszóra választották meg lelkésznek s itt 1698. november 22-én halt meg. További espereshelyettes e tájban *Köpeczi K. Balázs*. Nevét Rácz Károly *Köpeczi Haller*-nak irja a Sárospataki füzetek után (1863), de egy 1667-ben neki, mint bújdosó papnak, ajánlott disputatió (Diószegi György utrechti diáké) őt Köpeczi K. Balázsnak nevezi. Szül. 1640-ben, erdélyi származású. 1659-ben a debreceni diákok névsorában találjuk. Más okmány szerint 1662-ben pataki diák, azután tokaji rektor. 1664-ben a leydeni egyetemen tanult, ahol többször tartott disputációt. 1673-ban gömörszkárosi lelkipásztor s mint ilyet segélyezi a vármegye. Szkárosról 1674-ben a pozsonyi vértörvényszék elé idézték, mely által elitéltetve végigszenvedte a börtön, majd gályarabság kinjait. Megszabadulva, társaival ő is Zürichbe s onnan negyedmagával Hollandiába ment, hogy megköszönje *Orániai Vilmos* kormányzónak és az államtanácsnak *de Ruyter Mihály* által eszközölt kiszabaditásukat és küldött pénzsegélyüket. 1677-ben hazatért; 1690-ben mint miskolci lelkész emlittetik.

15. **Pápai János 1696—1709.** Ezentúl már biztosabb talajon mozgunk s az esperességi időtartamokat is megállapithatjuk. Pápai 1660-ban szentpéteri rektor. 1683-ban rimaszombati lelkész (R. M. K. III. 2 r. 257 l.) Lampe-Ember 1696-tól számitja seniorságát. 1697-ben már mint rimaszombati espereslelkésznek ajánlotta disputátióját Bagosi Márton franekeri tanuló. Mellette mint kifejezetten substitutus senior fungált *Óvári János*, aki 1680-ban az oderafrankfurti egyetemen tanult s már 1689-ben miskolci lelkipásztor volt, mert mint ilyennek ajánlotta ez évben disputátióját Zádorfalvi Márton utrechti tanuló. Egy másik espereshelyettes ez időben *Varsányi Dániel* pelsőci lelkész, aki 1700-ban önállóan vizitált. Pápai 1709-ben halt meg. Lampe-Ember szerint — hibásan — 1708-ban. 1671-ben franekeri tanuló, ahol disputál, 1684-ben losonci lelkész. (R. M. K. III. 2. 3. 275. l.)

16. **Rimaszombati Mihály 1709—1717.** Néhol egyszerüen *Szombatinak* irják. 1653-ban szentpéteri rektor, 1658-ban Baselben, 1660—66-ban Leydenben tanult, ahol többször tartott disputációt,

sőt a *doktori* tudományos cimet és fokozatot is megszerezte. Mint miskolci lelkész 1709-ben Pápai halála után inauguráltatott esperesnek. *Lampe-Ember* szerint: Senior creatus Ann. 1709. 1717-ben halt meg. Mellette *Hunyadi Ferenc* rimaszombati lelkész az espereshelyettes, aki már 1699-ben, mint aszalói lelkész, önállóan vizitált s ugyanigy Rimaszombati idejében 1711—1715-ig.

17. **Szokolai H. István 1718—1733.** 1692-ben az utrechti egyetem tanulói között e néven találjuk beirva. 1698-ban, mint szentpéteri lelkész, egyházlátogató adjunctus, 1712-ben tractuális jegyző, 1718-ban már mint esperes vizitált cum sibi adjunctis. Esperessége 1733-ig tartott, mert ez év szeptember 20-án a *Ráday Pál* egyetemes főgondnok losonci temetésén és az azt követő egyetemes egyházi értekezleten (szept. 21.) már *Szentgyörgyi Sámuel* vett részt borsod-gömöri espereskent (*Zoványi J.* Egyetemes főgondnok és főcontistorium). Szokolai mellett espereshelyettesi minőségben önállóan vizitált (1724.) *Szombati Vásári István*, aszalói lelkész.

18. **Szentgyörgyi Sámuel 1733—1745.** Szül. Hejcén (Abauj m.) 1683-ban. Tanult Kassán (1703), majd Sárospatakon, ahol 1710-ben szeniori tisztet viselt. 1711—14-ben utrechti tanuló. Hazajövén, 1714—29-ben Györött lelkipásztorkodott, azután Rimaszombatba választották meg első lelkésznek. 1733-ban esperes lett, 1734-ben pedig az akkor megalakult tiszáninneni egyházkerület első superintendensévé választották, de esperesi tisztét is megtartotta, ami nemcsak a multhoz való ragaszkodást, hanem az esperesi tisztségnek egyházalkotmányunkban való nagy jelentőségét mutatja. Az esperesség egyházkormányzatunknak ősi és legfontosabb tényezője. A borsodi vizitácionális jkönyv 1735-ről érdekes bejegyzést tartalmaz. Azt t. i. hogy akkor Szentgyörgyi superintendens Szokolai István esperessel látogatta az egyházakat. Miután Szokolai akkor már nem volt fungens esperes, itt, mint Román gondolja, kétségkivül proseniori minőségben szerepelt, de alígha úgy, mint egy generális püspöki vizitáció tagja, hanem mint az egyházlátogatásnál múlhatlanul szükséges esperes, vagy annak megbizottja. Ezúttal az utóbbi, lévén a superintendens maga az esperes is. Szentgyörgyi a világi elemnek az egyházalkotmányba szervezetileg történt bevétele miatt a „Protocollum registrummal együtt, melyben a Borsodi V. Tractus Gyűlésének munkái az 1739-ik esztendőtől fogva az 1792-ig bentfoglaltatnak" c. okmány szerint heves küzdelmet folytatott *Vay Ábrahám* egyházkerületi fő, — főként *Ragályi Zsigmond* gömöri coadjutor curatorral, miközben a hatalmukat mutogató világiak őt despotismussal vádolták és keresztülvitték kánoni megintését is. A harc annyira kiélesedett, hogy Ragályi még megvesztegetéssel is gyanusította Szentgyörgyit. Ennek a küzdelemnek, mely egy részlete a hierarchia és küriarahia hosszas harcának, és a küzdelem központjában álló Szentgyörgyi jellegzetes egyéniségének feltüntetése méltó megírójára vár. Szentgyörgyi részint belefáradva a küzdelembe, részint kettős hivatalánkk nagy terhét és hanyatló korának gyengeségét érezve, 1745. febr. 22-en a rimaszombati egyh. ker. küzgyűlésen lemondott esperesi és szuperintendensi tisztségéről és nemsokára ezután (szept. 6.) meghalt. Érdekesnek tartom megemlithni, hogy *hasonnevü fia* előbb alsószuhai, majd serkei, *József* nevű másik fia pedig, aki 1749-ben debreceni diák, majd ceglédi rektor, azután baseli egyetemi tanuló (1762), később aranyosi és dadi lelkész lett. Ennek fia volt *Szentgyörgyi József*, Kazinczy Ferenc meghitt barátja, a tudós és hirneves debreceni fizikus. Szentgyörgyi superintendens készitette és adta ki 1736-ban „Az Eklézsiának Jó rendtartását és tisztaságát parancsoló és igazgató Punctumok"-at.

19. **Őri Fülep Pál 1745—1773.** Szentgyörgyi halála után az esperesi tisztséget különválasztották a superintendensitől s Őri Fülep szentpéteri lelkész már csak az esperesi tisztséget viselte hosszú ideig nagy lelkiismeretességgel.

20. **Lebo István 1773—1781.** Sajóbábonyi lelkész volt. Mellé 1780 ban proseniorrá választották *Szathmári Paksi Ábrahám* mezőkeresztesi lelkészt és egyházmegyei jegyzőt, aki aztán őt 1781-ben bekövetkezett halála után az esperességben követte.

21. **Szathmári Paksi Ábrahám 1781—1792.** Nevezetes család ivadéka, amely sok kiváló lelkészt és professzort adott ref. egyházunknak. Született 1725-ben Marosvásárhelyen. Atyja, Mihály előbb marosvásárhelyi, azután pataki igazgatótanár. Tanult szülővárosában, 1734 től Sárospatakon. 1751-ben a franekeri, 1753 ban az utrechti egyetem hallgatója. 1754—1759-ben tokaji, 1759—1778-ban sajókazinczi, azután mezőkeresztesi lelkész és egyházmegyei jegyző. Esperessé választása után az egyházkerület a főjegyzői tisztet is reáruházta. Részt vett 1791-ben a budai zsinaton. 1792. szeptember havában a tiszáninneni egyházkerület superintendensévé választották. (Lásd róla bővebben: *Zóványi* J.: Theol. Ismeretek Tára és *Szinnyey* J.: Magyar Irók Élete és Művei). Meghalt 1799. márc. 6-án.

22. **Szentkirályszabadjai Szőke Ferenc 1792—1799.** A hazai és külföldi iskolák végzése után 1772—1783-ban gombai (Pest m.), azután 1783. október 3-tól rimaszombati lelkész. Tevékeny, erélyes, tudós, nagytekintélyű lelkipásztor és szónok. Gombán a roskadozó, Rimaszombatban a katholikusoktól elvett, régi ref. templomok helyébe újakat épittetett. Az egyházmegye csakhamar jegyzőjévé választotta, s mint ilyen vett részt a budai zsinaton, melynek szintén egyik jegyzője és a lelkészi karból vezérszónoka volt (*Révész Kálmán:* Az 1791. évi budai zsinat naplója. Prot. Szemle 1896.). A lelkészek paritásáért s ezzel együtt a kettős elnökségért küzdött. A zsinat kánonainak megerősítése végett a királyhoz küldött deputatióba is beválasztották. Az őt pártoló papság *Szathmári Paksi Ábrahám* halála után mindenképen őt akarta superintendensnek megválasztani, de az akkor túlsúlyban lévő, hatalmas világiak ezt megakadályozták. A budai zsinat az egyetemes liturgiát és énekeskönyvet készítő bizottságba is beválasztotta. Alkotó és szervező képessége kitűnik az egyházlátogatás reformjára, az egyház és iskola igazgatására

vonatkozó egyházmegyei javaslataiból is. A borsod-gömör-kishonti tractus szétválása után is megmaradt a gömöri egyházmegye espereséül 1806 ban bekövettkezett haláláig.

A borsod gömör-kishonti esperesség 1799-ben oszlott részekre, amikor a többi három tiszáninneni ref. egyházmegyét is a politikai vármegyék szerint lehető arányosan osztotta szét és szervezte meg 8 egyházmegyére az egyházkerületet. A régi borsod-gömöriből lett az alsó-, és felsőborsodi, gömöri és tornai egyházmegye, utóbbihoz csatolták az abauji tractus Tornavármegyében lévő egyházközségeit is. *S. Szabó József.*

Kiegészítő inditványok a lelkészi nyugdijbizottság gyűlésének határozataihoz.

(Folyt. és vége.)

További indítványom, hogy a nyugdíjintézeti hátrálékok ügye tapintatosan, de még is erélyesen oldassék meg. S e tekintetben nem látom célravezetőnek a nyugdijbizottság jelenlegi tervezetét, mely szerint függesztessék fel annak a tagsága, akinek hátráléka 1000 P-t meghalad, és abban az esetben, ha fizetési kötelezettségének 3 év alatt sem tesz eleget, ellene fegyelmi eljárás rendeltessék el. Nem a kilátásba helyezett fenyegető eljárás szigorát kifogásolom én, hanem azt, hogy ez az eljárás eredményezheti esetleg egyesek nyugdíj igényének a végleges elveszítését, esetleg az illető súlyos fegyelmi büntetését, — de nem biztosítja a főszempontot: a nyugdíjintézetnek a hátrálékhoz való hozzájutását. Már pedig az okos hitelező nem arra törekszik, hogy az adósát megfojtsa, — hanem hogy okkal-móddal olyan helyzetbe juttassa, hogy fizetési kötelezettségének az illető eleget tehessen. Példa rá többek közt a gazdavédelmi rendelet. Az 1935. évi kimutatás szerint 42 olyan nyugdíjintézeti tag volt, akinek a hátráléka 1000—4000 P. közt ingadozott, ezen is felül 1-nek. Továbbá 67 olyan tag volt, akié 500—1000 P. közt mozgott. Hát ezek jó részét hiába fogják keresztre feszítéssel is fenyegetni: nem fogják tudni hátrálékukat 3 év alatt rendezni. Bele se tudtak fogni. Mert akinek pl. egy közepes szám: 1000 P. a hátráléka: annak csak az évi késedelmi kamata 80 P. Az évi tagsági dija is mondjuk csak közepesen: 100 P. A hátráléktörlesztés egyharmada: 333 P. Még egy kis időközi kamat, mindez együtt 5—600 P. közötti évi faragnivalót jelent, amely összeggel, — hát még az ennél nagyobbakkal? — az illető, akár önhibáján kivül, akár hanyagságból jutott e kellemetlen helyzetbe: ma már nem képes megbirkózni. Az egyetlen megoldás, mellyel e sulyos helyzet nagyobb bonyodalmak nélkül elkerülhető, a következő: A 300 P.-ön felüli hátrálékok, ha csak az illető önként nem kötelezi el magát annak 3 éven belüli befizetésére: változtattassanak át 15 éves amortizációs kölcsönökké 10 százalékos kamatozással, s annak az összege évi 2 részletben fizetendő. Ez eljárás mellett a nyugdijintézet is jól jár, mert 15 éven át bőven megkapja a maga követelését, — viszont a tag is jól jár, mert pl. 1000 P. hátrálék után az eddigi rend mellett fizetnie kellett 80 P. késedelmi kamatot, emigy pedig ugyanazon hátrálék után fizetne 100 P. töketörlesztési kamatot. S míg a 80 P. késedelmi kamat lerovása esetén a tőke még mindig ugyanannyi marad: emigy 15 év alatt automatice letörlődik. S e kisebb évi részlet fizetés mellett még eleget tudhat tenni az illető az évi tagsági dij fizetési kötelezettségének is. Aki aztán e kedvező törlesztési módozatot is elhanyagolja: az már nem érdemel kiméletet, az ellen tessék a végrehajtást is, a fegyelmi eljárást is megindítani. Mert végeredményében nyugdijintézetet járulékfizetés nélkül fenntartani nem lehet.

Ha aztán a hátrálékoknak ily módon való felgöngyölítése sikerülne: kérlelhetetlen szigorral kell őrködni, hogy újabb hátrálékok ne képződhessenek. Mert egy-egy éven elemi csapás, vagy családi baj miatt megakadhat egyik vagy másik tag, ezt még be lehet hozni. De egy évi járuléknál több hátráléka ne lehessen se tagnak, se fenntartónak. Akinek a számlájánál egy évi járuléknál több hátrálék mutatkozik: ott azonnal elrendelendő a behajtás, hogy ne nőhessen az toronymagasságnyira, mert ime a túlzott engedékenységből nagy bajok származnak úgy a közre, mint az egyénre. S az egyenlő elbánás elve is azt követeli, hogyha a kongruás és korpótlékos lelkészektől, meg az adósegélyes egyházaktól kérlelhetetlenül levonásba hozatnak e járúlékok: a más kategóriákba esők is kényszerittessenek arra, hogy a nyugdíjintézeti kötelezettségöknek eleget tegyenek.

A fenntebbiekkel kapcsolatban azt is mondhatja valaki, hogy a rossz és hanyag fizetőket akarom védelemben részesiteni, mintegy dédelgetni. Amire a válaszom az: Krisztusi elv, hogy a betegnek van szüksége orvosra, nem az egészségesnek! Közérdek, hogy hónuk alá nyuljunk azoknak, akik esetleg már szeretnének a teher nyomása alól szabadului, de már ma külső segitség nélkül képtelenek arra.

Végül, — mint azt az ORLE kifejezésre juttatta, a kongruás és korpótlékos lelkészektől, ha csak évi tagsági dtj van rájuk kiróva, az évi járulék még azon év II-ik felében vonassék le mind, ne úgy, mint most, hogy a fele összeg mindig átlolódik a következő év első felére. Nem származik abból semmi hátrány a tagra, ha a II-ik félévben dupláját fizeti a jelenleginek, mert akkor viszont a következő év első felében mentesül a levonás alól, a nyugdíjintézet zárszámadásában pedig ezzel is jelentős apadás éretnék el a hátrálékoknál.

Ezek volnának a legsürgősebb és elgondolásom szerint a legcélravezetőbb teendők a nyugdíjintézet érdekében, — ajánlom ezeket az érdeklődéssel viseltetők és az illetékesek komoly és megértő figyelmébe. *Román Ernő.*

HIREK

— **Tisza István emlékezete a debreceni egyetemen.** A debreceni egyetem április 22-én a központi épület aulájában a debreceni egyetem

nagy névadója, Tisza István gróf születésnapja évfordulóján közgyűlést tartott, amelyen az ünnepi beszédet Csikesz Sándor dr. egyetemi tanár tartotta.

— **Dr. Ravasz László székfoglalója a Tisza István Társaságban.** Dr. Ravasz László püspök ápr. hó 22-én tartotta székfoglaló értekezését a Tisza István Társaságban: *Szónoklás és igehirdetés* címmel.

— **Csendes napok voltak a sárospataki református tanitóképzőintézetben** április 16-án és 17-én. Ez alkalommal dr. Fónyad Dezső és Morvay István konventi missziói lelkészek tartottak áhitatokat és előadásokat, amelyekben rámutattak a válságba jutott ember nyomorúságának okaira és arra az egyetlen utra, amely a váltság felé vezet. Április 17-én folyt le az új tanitóképzős és gimnazista S. D. G. tagok felavatása az intézet dísztermében, ahol több mint 40 ifjú vállalta az egyedül Isten dicsőségére élés szent és nagy kötelezettségét. Április 18-án, vasárnap úrvacsoraosztás koronazta be ezeket az áldott napokat, amelyek alatt sok ifjú lelkében ébredt fel az Isten szerinti élet utáni — talán soha többé ki nem oltható — szent vágyakozás. Legyenek áldottak az itt jártak s mindazok, akik örökre szívükbe zárták Istennek általuk küldött üzenetét.

— **Segédlelkész** a nyári hónapokra fizetés nélküli elhelyezkedést keres. Ajánlatokat a főiskolai széniori hivatal továbbit.

HIVATALOS RÉSZ.

Pályázati hirdetmény.

A sárospataki ref. főiskola előljárósága pályázatot hirdet a sárospataki ref. theol. akadémián megüresedett rendszeres theologiai tanszékre, amelynek körébe tartozik a ker. hittan, a ker. erkölcstan, apologetika, szimbolika, vallástörténet, vallásbölcsészet, vallaslélektan előadása, valamint szisztematika theol. szeminárium tartása, összesen heti 10 órában. *Rendes* tanári fizetése lesz az Egyházi Törvény és a sárospataki főiskola tanári fizetési szabályzatában megállapitott mindenkori fizetés kezdőfoka (ezidőszerint a VII. f. o. 3. fokozata, családi pótlék és lakbér). Rendes tanári állásra csak megfelelő egyetemi m. tanári képesitéssel biró egyének pályázhatnak. Az előljáróság fenntartja magának azt a jogot, hogy megfelelő pályázat hiányában *rendkivüli,* esetleg helyettes tanárral töltse be a tanszéket. Rendkivüli tanári állásra pályázhatnak olyan egyének, akiknek lelkészi oklevél mellett ebből a szakból theol. doktorátusok van. A rendkivüli tanár alkalmazása nem végleges, azonban 2 évi szolgálat után az egyházkerületi közgyűlés által az egyetemi m. tanári képesités megszerzésének a feltételével véglegesithető. *Helyettes tanári állásra* pályázhatnak olyan magyar állampolgárok, akiknek lelkészi oklevelük és legalább egy évi külföldi egyetemi tanulmányi bizonyitványuk van. A helyettes tanár alkalmazása egy évre szól, de évről-évre megujitható. A rendkivüli tanár fizetése a fenti fizetési szabályzat szerint ezidő szerint a VIII. f. o. 3. fokozata és lakbér, a helyettes tanáré IX. f. o. 3. fokozata és lakbér lesz.

A kellően felszerelt folyamodványok (születési anyakönyvi kivonat, családi állapot, végzett tanulmányokat és irodalmi működést igazoló okmányok oklevél, működési, orvosi, erkölcsi és hazafias magatartást stb. igazoló bizonyitványok és életrajzi vázlat) a főtiszteletű egyh. kerületi közgyüléshez cimezve május 15-ig alulirott igazgatósághoz nyujtándók be. A megválasztott tanár állását 1938. február 1-én köteles elfoglalni.

Sárospatak, 1937 április 10. *A Sárospataki Ref. Theol. Akad. Igazgatósága.*

Értesítés. Egy Borsod megyei úriasszony sárospataki főiskolai ifjúságunk folyó 1937. évi március 15-iki báljával kapcsolatban theol. internátusunk erkölcsi presztizsét sulyosan sértő kijelentéseket tett. Utóbb meggyőződve állításainak valótlanságáról theol. akadémiánk igazgatóságától bocsánatot kért. *Dr. Mátyás Ernő theol. akad. igazgató.*

Alsózempléniek figyelmébe!

Az Országos Ref. Presbiteri Szövetség egyházmegyénk presbiterei számára 1937. május 18-án délelőtt 9 órai kezdettel Sátoraljaujhelyben a ref egyház tanácstermében, 1937. május 19-én Szerencsen délelőtt 9 órai kezdettel a ref. iskolában presbiteri konferenciát tart.

Felhivom a kebelbeli egyházközségek presbitereit, hogy ezeken a konferenciákon minél nagyobb számban vegyenek részt. Sátoraljaujhelybe a bodrogköziek és a közelebb fekvő hegyaljaiak, Szerencsre pedig az egyházmegye többi részeiből jöjjenek. A konferencia tárgyai lesznek: Milyen legyen Kálvin szerint a mai presbiter. Presbiter az őrhelyén. Előadók: Csikesz Sándor, Görömbey Péter, Szabó Imre. — Költségkímélés céljából mindenki az otthonról hozandó élelmiszert fogyaszthatja, költséges közebéd rendezése helyett.

Az egyházlátogató küldöttségeket a következőképen alakitottam meg:

Tiszaluci járás: Verebélyi Dezső, Major Gyula, Nyitray Károly.

Megyaszói járás: Nagy Sándor Béla, Kovács Lajos, Kató János.

Tállyai járás: Janka Péter, Főző László, Pongrácz Sámuel.

Tokaji járás: Szabó Andor, Veress Imre, Nagy Dezső.

Tolcsvai járás: Kun Zoltán, Makó Dezső, Károlyi János.

Saujhelyi járás: Hegedüs László, Csathó József, Kocsár István.

Cigándi járás: Kósa Szabó Pál, Buttykay István, B. Tóth István.

Nagyrozvágyi járás: Pataky Sándor, Bernáth István, Bartha Lajos.

Sátoraljaujhely, 1937. április 22. *Kiss Ernő esperes.*

Az abauji ref. egyházmegyei tanács tagjait a f. évi május hó 16-án, d. e. 9 órakor Szikszón, a ref. iskolában tartandó tanácsülésre szeretettel meghívjuk.

Az egyházközségek az egyházmegyei tanács elé tartozó ügyeket május hó 10-ig küldjék be az esperesi hivatalba.

Az egyházmegyei tanácsülés után d. e. 11 órától az egyházmegyei időszaki bíróság fog tárgyalást tartani. E bírósági tárgyaláson való részvételre a bíróság tagjait szintén felkérjük.

Gönc—Korlát, 1937. április 22.

Egyházmegyei elnökség.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betüivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 18. szám. Sárospatak, 1937 május 2.

SÁROSPATAKI
REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**
FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Kövér Pál:* Mozaik-kövecskék a lelkipásztorok és tanítók konferenciájáról. — *Darányi Lajos:* A nagy per tanui. — A lelkesítés (Igehirdetés). — Határokon túlról. — Hirek — Hivatalos rész.

Mozaik-kövecskék
a lelkipásztorok és tanítók konferenciájáról.

Kálvinista embernek nem kenyere a hizelkedés. Minden jó eredményért Istennek tulajdonítja az érdemet, egyedül Neki ad dicsőséget. Nem akar embermagasztalás lenni ez a tény megállapitás sem, hogy hézagpótlóbb, szükségesebb, életbevágóbb s egyben logikusan átgondoltabb, tervszerűbb konferencia a tiszáninneni egyházkerület lelkipásztori és tanítói konferenciájánál nemcsak ebben a kerületben, hanem tudtommal az egész magyarországi református egyházban sem volt az utóbbi években. Holott — képpel élvén — a konferenciák valóságos pergőtüzei próbálták lerombolni a Sátán emelte bűn-várakat, vas ekéi akarták felszántani az ugarrá parlagiasodott, csapás, közöny által kőkeménnyé döngölt sziveket, magvetései elhinteni a jövendő számára az életmagvakat, hogy az isteni kegyelem azokat kicsiráztassa, a szivekbe-lelkekbe belegyökereztesse, növekedésre, érlelésre birja. Nem állítom azt, hogy eredménytelenek voltak ezek. Istennek hála, különösen az ifjúsági konferenciák hatása alatt sok gyülekezetben megindult a legszebb reményekre jogosító munka. Ám épen ennek s egyéb belmissziói, lelki és szociális tevékenységnek sikere szempontjából elengedhetetlen előfeltételt jelent s hisszük, hogy következményeiben is ilyennek bizonyul ez a konferencia.

*

Mert nagy hiány pótlására van hivatva a konferenciáknak ez a faja. Eddig ugyanis — tisztelet a kivételnek — hiányzott a lelkipásztorok és tanítók testvéries összefogása. Pedig enélkül kilátástalan minden egyház- és nemzetépítő törekvés. Közhely, hogy a magyar faluval áll vagy esik református egyházunk és ezen át a magyar hazánk. Márpedig falun a lelkipásztor és tanító az egyházépítő munka vezetője. A konferencia előadói találóan mutattak rá, hogy a Krisztus testének, az egyháznak két karja: a lelkipásztor és a tanító. Mi lesz, ha az egyik kar dolgozik, a másik pedig akadályozza annak munkáját? Emberi mesterkedés, finomkodás, egymás iránti úri módon történő viselkedés nem hozhatja közös nevezőre a két kart. Szükség van a tanító főiskolai képzettségére, mert magasabb, egyszinten mozgó képesítéssel biró emberek jobban megérthetik egymást. Az egyik nem nézi le a másikat, amaz pedig nem irigykedik emerre. Ez igaz, de nem 100 százalékig, hiszen egyforma képzettségű emberek is (lelkészek vagy tanítók egymás között) sokszor nem értik meg egymást. Az igazi megoldás: minkét karnak élő, valóságos bekapcsolódása a holt, a névleges helyett a Krisztus testébe, a közös fundamentumon a Jézus Krisztuson történő találkozása lelkipásztornak és tanítónak. Ez a megállapitás volt a konferencia legnagyobb értéke, elutasíthatatlan vezérhangja.

*

Egyesek sürgették a praktikus teendők, a gyakorlati eljárásmódok feltárását is. Ezek sem hiányoztak, de a konferencia előkészítőinek, vezetőinek bölcseségét hirdeti, hogy elméleti alapvetést adtak előbb, mely elmélet nélkül a gyakorlati tennivalók valóban a levegőben lógnának. Kitünt most is, hogy elmélet és gyakorlat szétválaszthatatlanok, sőt az is a napnál világosabbá lett, hogy az elméletinek gondolt előadások a legigazibb gyakorlati fejtegetések. Egyenesen egzisztenciális kérdést jelentenek. Egy a szükséges dolog: a Jézus lábaihoz leülés. A Máriák tette. Ez nem lebecsülése a Márthák gyakorlatiasságának, de módszerek, műfogások, kitapasztalt, bevált eljárási módok csak ott és annyiban válnak be, ahol és amennyiben a közös alapra, a Jézus Krisztusra helyezkedik a lelkipásztor és tanító. Az Alma Mater szerető kebelén, a sárospataki főiskola meghitt, barátságos levegőjében úgy éreztük, hogy ez a két, sokszor egymás ellen hadakozó kéz közelebb jutott Krisztushoz és így egymáshoz is.

*

Imádkozunk érte, hogy más kerületekben is rendszeressé legyenek ezek a testvéri találkozók. S ezeken át a közös alapon, közös célkitüzéssel munkálkodjanak református egyházunk és magyar hazánk újjáépitésén a Krisztussal eggyéforrt, egymásba simuló kezek. *Kövér Pál.*

IGEHIRDETÉS.

A nagy per tanui.

(Áldozócsütörtökre.)

Lekció: Ap. Csel. 1:6—12. Textus: Ap. Csel. 1:7—8.

Főtétel: Isten és a sátán földi nagy perében az áldozócsütörtök lényegét megértő, Szentlelket nyert keresztyén az Isten tanuja.

Felosztás: I. Isten és a sátán pere. II. Az áldozócsütörtök lényege. III. A mi tanuskodásunk.

Zárótétel: Igaz tanu légy!

Gondolatok: I. Különösen Jézus halála mutatta meg, hogy Isten és a sátán között per, harc folyik. A per tárgya nem föld, nem az ember telke, hanem az ember lelke. A körül forog minden, hogy kié legyen az ember? Akié most, ebben a földi életben, azé lesz az itélet után is. Társadalmi életünkben, magánéletünkben megfigyelhetjük, hogy ez a per még most is tart és igen nagy hatalom áll mind a két oldalon. Folyik ez a per világnézetek megütközésében.

II. Az áldozócsütörtöknek, erre a perre vonatkoztatva, az a lényege, hogy megmutatja azt, hogy ki fog győzni. Isten fog győzni. Annyiban már eldőlt a per, hogy Isten Jézust igazolta, visszavitte a mennybe. De az is nyilvánvalóvá lett, hogy kinek az oldalán van az igazság. Nagypénteken úgy látszott, hogy a sátáné az igazság. Husvét, de főleg áldozócsütörtök, megmutatta, hogy Jézus előtt nyilott meg az ég, Ő emeltetett fel. Az igazság csak itt lehet. Ezt tudni, hinni és hirdetni azért fontos, mert az ember oda szeret állani, ahol a győzelmet várja. Aki a diadalmas sereghez, az örvendezők táborához akar tartozni, az álljon be Isten seregébe. A győzelem csak itt lehet. Innen van út az égbe, Istenhez.

III. Mint minden pernél, úgy itt is tanuk kellenek. Attól függ az Isten ügyének a győzelme sok ember életében, hogy vannak-e mellette bizonyságtevő lelkek. Szólanak-e előtte a minket szerető Istenről. De csak az szólhat, aki igaz tanu. Nem beszéd, vagy hamis tanuzás kell. Hidd el, hogy igaz, jó és nekünk jót akaró az Isten, mert halld csak, az én életemben is ez történt. Nem csak ennyi a bizonyíték, de a mi részünkről ez a legerősebb. Ha van miről tanubizonyságot tenned, ne hallgass. Ne tedd a véka alá. Ha nincs igazságod, amit szólhatnál, akkor hallgasd azokat, akiknek van. Szinte áll az igazság, hogy aki Istennek nem lesz tanuja, az már a hallgatásával is tanuja lett a sátánnak.

A lelkesítés.

(Pünkösdre.)

Lekció: Ap. Csel. 2:1—13. Textus: Jóél: 2:28.

Főtétel: Az Istentől ajándékozott Lélek képesit mindenkit az igazi teendőkre.

Felosztás: I. Sem a fiatalok ifjúi tűze, sem az öreg ember tapasztalata nem teszi feleslegessé a Lelket. II. Az öregek álmodása. III. A fiatalok prófétálása és látomása.

Zárótétel: Minden test várja a lelket!

Gondolatok: I. A mennyei erő mindenkinek kell. Az ifjú úgy gondolhatja, hogy benne van elég tűz. De az földi és testi tűz. Az ilyen tűz pedig másféle, más célok után űz, mint a Lélek tűze. Az öreg azt gondolhatja, hogy neki van elég tapasztalata. De a tapasztalat sokszor kiábrándító és lelket oltó. Kell tehát a Szentlélek minden testre.

II. A Lélek a lehetetlen elvégzésére ösztönöz és képesít. Az öreg ember az ilyet nem szereti. Lehiggadt, nyugodt, bölcs. Nem szereti az álmokat kergetni. A Lélek azonban álmodókká teszi az öregeket is. A mi álmunk sokszor az ébrenlétben történtek ismétlése. A Biblia nyelvén azonban az álom jövőbelátás, Isten intelmeinek elfogadása. Elindulás olyan célok felé, amelyek emberileg lehetetlenek, de Isten által parancsolt és lehetséges mind. Az öregről sokszor, egyházi életünkben is az a vélemény, hogy kerékkötő. De csak akkor és addig, amíg a Lélek hiányzik.

III. A fiatal magában bizik. A maga akaratát szólja és csak magát látja. A Lélek prófétálásra és látomások látására képesíti és kényszeriti őket. Nem magukat szólják, hanem hordozói lesznek az Isten üzenetének. Istentől adott feladatokat látnak, amiket elvégezni kell. Isteni mintákat látnak, amiket lemásolni és elsajátitani kell. A panaszra: nem jó a mai ifjúság, ez az egyetlen orvosság: kérjük rájuk a Lélek ajándékát.

A Lélek megszabadit az életkorokkal járó hátrányoktól és erőt ad az abban a korban levő minden képesség teljes kihasználására.

Az a bajunk, hogy nálunk minden test, vagy minden a test. Jön a biztatás: Isten erre a minden testre Lelket önt. Ez legyen az imádságunk: Add Istenünk, hogy ez legyen az utolsó nap, amit a nélkül a Lélek nélkül kell leélnem!

Darányi Lajos.

Határokon túlról.

— **Esperes beiktatás.** A szlovenszkói alsózempléni ref. egyházmegye f. ápr. hó 12-én iktatta be Virágh Béla királyhelmeci lelkészt, az Egyesült Magyar Ellenzéki Pártok tartománygyűlési képviselőjét, az esperesi állásba.

— **Máramarosugocsában** élénk tevékenység folyik. A tél folyamán a baráti körökön megbeszélt tervek szerint Isaák Imre esperes vezetése alatt Feketepatakon, Nevetlenfaluban, Királyházán, Visken, Técsőn és Tiszakereszturban a környékbeli presbitériumok csaknem teljesszámú résztvevésével áldott presbiteri konferenciák voltak. Az Ige hirdetésén kívül Kálvin életrajza, az Institutió ből ismertetése képezték az előadások anyagát. — Április 20-án tartotta az egyházmegye tavaszi közgyűlését. Ez alkalommal leplezték le az Atzélné Perényi Lujza bárónő által készittetett Komjáti Benedek emléktáblát a királyházai templomban. Az ünnepély az egész egyházmegye élénk érdeklődése mellett folyt le s az imádkozást az esperes, az Igehirdetést Szabó Béla huszti lelkész, az emlékbeszédet Szabó Sándor végezte. Esperes javaslatára egyházmegye mozgalmat indított a nagypéntek államilag is elismert ünnepnappá tétele érdekében.

HIREK

— **Az Akadémia új másodelnöke: Ravasz László református püspök.** A Magyar Tudományos Akadémia nagyhetének harmadik napján, április hó 29 én csütörtökön „elegyes" ülést tartott, amelyen *másodelnökké választották Ravasz László református püspököt.* — A választás után *Ravasz* László emelkedett szólásra és hálás szavakkal köszönte meg a feléje forduló bizalmat, kifejtette, mily nagyra értékeli azt a megtiszteltetést, amelyben részesítették. — Aggodalmaim támadnak — mondotta Ravasz püspök — afelől, hogy egyházi szolgálatom nem fogja e akadályozni az Akadémia falai közt való sáfárságomat? Biztositásul két kiváló elődömre tekintek vissza: *Fraknói* Vilmosra és *Szász* Károlyra s az ő példájuk elég bizonyosság nekem arra az egyébként is tudott és régen vallott meggyőződésemre, hogy a tudomány templomában való szolgálat nem ütközik össze a halhatatlan lélek kultuszával. Igérem, hogy az Akadémia hagyományait ápolom, jó szokásait tisztelem, megőrzöm s minden erőmmel szolgálom azt az örök hivatását az Akadémiának, hogy az igazságot keresse és megvallja az egyetemes emberiség legmagasabb csucsain, az izzó magyarság tiszta szenvedélyével. Legyen és maradjon az Akadémia az, aminek nagy alapitója szánta és ami mindig volt százéves pályafutása alatt: az egész magyar nemzeti müveltség egybefogó és messzire tündöklő, betetőző kupolája.

— **A „Magyar Út"** április 24-én este 8 órakor szépszámú közönség előtt tartotta meg nagyszabású sajtóestjét a főiskola imatermében. Az ünnepélyt, amelyen résztvett a főiskola tanári kara, az egyetemes ifjúság s a város protestáns társadalmának sok tagja, dr. Mátyás Ernő akadémiai és közigazgató nyitotta meg. Előadást dr. Imre Sándor budapesti egyetemi tanár tartott „Apáink és fiaink" címmel. A komoly érdeklődéssel kisért előadás után, melyben az öreg és ifjú nemzedék egymáshoz való viszonyát s a viszony helyes megoldásának lehetőségeit fejtegette az előadó. Hajdú Anna énekművésznő adott elő nagy tetszéssel kisért ének számokat. Zongorán kisérte Klacskó Béla polgári iskolai igazgató. A főiskolai kórus énekszámai Szabó Ernő főiskolai ének és zenetanár vezetésével s a főiskolai vonósnégyes művészien egészitették ki az est műsorát. Papp Béla a Magyar Út főszerkesztője záróelőadásában ismertette a Magyar Út célkitűzéseit, rámutatva arra, hogy a *Magyar Út* törhetetlen nemzeti érzéssel a krisztusi etika talaján állva fáradozik a szebb magyar holnap megépitésén.

— **Adományok.** Soltész Elemér prot. tábori püspök az Igehirdető 14 kötetét ajándékozta a főiskolának. — Dr. Szabó Sándor ny. jogtanár kb. 109 kötetnyi munkát adományozott a főiskolának. Az értékes adományokért hálás köszönetet mond a *főiskolai könyvtár igazgatósága.*

— **Körzeti leánykonferenciát** rendezett a Miskolci Leányegylet ápr. hó 14-én a gyülekezeti teremben. Nyolc községből mintegy 150 leány sereglett össze a konferenciára, amelyen bibliát magyarázott Nagy József hitoktató lelkész, előadást tartottak: dr. Enyedy Andor, Svingor Jenő és Viktor Erzsébet. A konferenciát szeretetvendégség zárta be.

— **Az alsóborsódi református egyházmegye** presbiterei, kiknek száma 806, f. évi május 12-én, szerdán d. e. 10 órai kezdettel Miskolcon az egyházközség Palóczy utcai gyülekezeti termében az ORPSz kiküldötteinek közbenjöttével konferenciát tartanak. Ezen a konferencián alakul meg az egyházmegyei presbiteri szövetség. Az ORPSz kiküldöttei: Benkő István rákospalotai lelkipásztor és Dr. Incze Gábor budapesti v. o. igazgató lesznek. Előbbi az Urvacsorázó presbiter, utóbbi: Hogyan látnak bennünket külföldön címmel fog előadást tartani. Az egházmegye presbiterei közül Dr. Dienes István diósgyőri presbiter: Miben segithetek lelkipásztoromnak és Bikszegi Károly miskolci presbiter: Mit köszönhetek egyházamnak címen fog rövid előadás keretében tanubizonyságot tenni Krisztus iránt való hűségünkről. Az előadásokat áhitat követi és megnyitó beszéd előzi meg. A lelkészi hivatalokhoz már megküldött körlevél mellett szeretettel hivja meg az egyházmegye presbitereit, valamint az érkeklődő közönséget *az egyházmegyei elnökség.*

— **A sárospataki református tanítóképzőintézet** ifjúságának és *a vajdácskai* református gyülekezetnek kedves találkozója volt április 25-én, vasárnap. A gyülekezet lelkipásztorának Főző Lászlónak, tanítójának Kovács Ferencnek, s a református hivek áldozatkész seregének meghivására, Bolvári Zoltán és Harsányi László tanítóképzőintézeti tanárok vezetésével 20 református tanitónövendék ment ki ezen a napon Vajdácskára. A szíves vendéglátók őszinte szeretete a nap minden eseményét aranysugárral hintette be. Felcsillant ez már az elindulásnál, amikor váratlanul egyszercsak megjelentek a diákokért érkező szekerek. Ott ragyogott az arcukon, amikor egyszerű, rendes és tiszta otthonaikban vendégül láthatták a pataki diákokat, vagy amikor búcsúzáskor ismét pihenni rendelték „az apostolok lovait." A nap legkiemelkedőbb eseménye a délelőtti istentisztelet és templomi ünnepély volt. Az Igét Horváth László V. é. tn. hirdette, prédikáció előtt pedig a tanítónövendékek kiskórusa énekelte Kodály 150. zsoltárát Bolvári Zoltán ének- és zenetanár vezetésével. Az istentisztelet befejezése után Főző László lelkipásztor üdvözölte a gyülekezet vendégeit, meleg szeretettel, szíves szavakkal. Nagy Dezső IV. é. tn. szavalata, Várady Lajos IV. é. tn. énekszáma és Fodor József V. é. tn. szavalata után Harsányi László vallástanár emlékezett meg e találkozás nagy jelentőségéről és áldásos hatásairól, megköszönve a gyülekezet felejthetetlenül kedves vendégszeretetét. — A délutáni istentisztelet után az egyházközség történetének és jelenlegi helyzetének megismerése, majd a K. I. E ügyes szájharmónika zenekarának meghallgatása után az ottjártak minden tagja azzal az érzéssel búcsúzott, hogy az egész nap egy nemesebb, munkásabb, hivőbb életre sarkaló áldott istentisztelet

volt. Akik Vajdácskán voltak, hálásan köszönik ezt az emlékezetes napot Istennek és a vajdácskai reformátusoknak.

— **Kérelem!** Mindig több oldairól sürgetnek vallásos estélyekre való alkalmas anyag összeállitása és kiadása iránt. Mivel azonban én magam ennek az anyagnak felkutatására és kiválogatására képtelen vagyok, felkérem lelkész- és tanitótestvéreimet, sőt mindazokat a hittestvéreimet, akik vallásos estélyre alkalmas, különösen a gyakorlatban bevált, érdekes, tanulságos és épitő tartalmú előadást, elbeszélést, szavalásra való vallásos tartalmú, hazafias vagy művésziesen egyszerű és rövid költeményeket, akár egyenként, akár kötetbe foglalva ismernek, irják meg nekem azoknak a cimét, szerzőjét; esetleg küldjék be hozzám az előadás, elbeszélés vagy költemény szövegét. Mivel az anyagot idejében szeretném kiválogatni s a nyár folyamán, ha lehetőség nyilik rá, kiadatni, az alkalmasnak látott anyag beküldését május 15.-ig kérem. Miskolc. Palóczy u. 35. *Dr. Enyedy Andor.*

— **Énekkari ünnepélyek az alsózempléni egyházmegyében.** Május 2.-án délután 3 órakor Gesztelyen, 9.-én d. u 3 órakor Tarcalon, 17.-én d. u. 3 órakor Csobajon, június 6-án d. u. 3 órakor Sátoraljaujhelyben. Istentől adott kedves alkalmak a lelkiépülésre, a gyülekezetek egymásra találására, az annyira szükséges keresztyén összefogásra. „Áron is megvegyétek az alkalmat, mert a napok gonoszok" Az énekkarok vezetőit kérem, hogy az ünnepélyeken való részvételüket, fogatok számát kellő időben jelentsék az ünnepély helyén szolgáló kántor testvérünkhöz. Testvéri köszöntéssel: *Főző L.*

— **A hangácsi ifjúsági- és leányegyesület** húsvét első és második napján változatos és gazdag műsor kapcsán dialogusokat és trialogusokat adott elő Ecsedy Aladár: Krisztus a mindennapi életben című művéből Az erkölcsi igazságokat kedves, közvetlen és vonzó formában megelevenitő párbeszédeknek és jeleneteknek nagy sikere és felejthetetlen nevelő hatása van. Az erkölcsi sikeren kivül az önkéntes adakozásból befolyt perselypénz is tekintélyes, mely a mű vételárát sokszorosan meghaladja. Istennek legyen érte hála.

— **Zempléni lelkésznék figyelmébe!** A zempléni lelkésznék bibliaköre május 4.-én, kedden, délelőtt 10 órakor tartja szokásos bibliaóráját a Főiskola theol. tanári városzobájában.

— **A kesznyétenyi K.I.E. tagjai** közül 10-en április hó 20—22-én Pecsenye Andor s. lelkész vezetésével tanulmányi kiránduláson voltak Hajdúböszörmény és Debrecenben. Megtekintették az ottani református intézményeket. Az útat oda-vissza kerékpáron tették meg.

— **Magyar református templom Braziliában.** A braziliai református magyarok, akiknek lelkigondozásával Egyetemes Konventünk *Apostol János* lelkipásztort bizta meg, egyik nagygyűlésükön elhatározták, hogy az egész világon élő magyar reformátusság segitségével *Sao Pauló*-ban megépitik a braziliai magyar ref. egyház templomát.

— **Segédlelkész** a nyári hónapokra fizetés nélküli elhelyezkedést keres. Ajánlatokat a főiskolai széniori hivatal továbbit.

HIVATALOS RÉSZ.

IX. sz. Körlevél.

Valamennyi lelkésztestvéremhez!

Az egyetemes konvent a külügyi bizottsága javaslatára elrendelte hogy az üldözött keresztyénekért magyar hazai egyetemes egyházunk templomaiban is, egy előre meghatározott napon, istentiszteletteI kapcsolatosan imádkozzunk.

Tiszáninneni egyházkerületünkre nézve a pünköstöt követő első vasárnap délelőtti istentiszteletét jelölöm ki erre a célra s kérem lelkipásztor testvéreimat, hogy a délelőtti Igehirdetést követő imádkozás alkalmával, — az üldözött keresztyénekért minden gyülekezetben imádkozzunk. Atyafiúi szeretettel:

Miskolc, 1937. április 28. *Farkas István*
püspök.

Az abauji református egyházmegyei tanács tagjainak figyelmét felhivom, hogy gyűlésünk nem május 16-án, — mint lapunk mult számában volt, — hanem *május 26-án* lesz Szikszón, a református iskolában. Gönc, 1937 április 28. *Farkas Elek esperes.*

A sárospataki Főiskolai Elekcionális Bizottság az összes, pünköstre vonatkozó legátus és szublegátus beirások beküldését május 8-ával bezárólag kéri. A később beérkezett beirásokat nem vesszük figyelembe.

Dr. Mátyás Ernő közigazgató.

— **Felsőborsodi lelkészek figyelmébe!** A felsőborsodi egyházmegye Lelkészértekezlete f. évi május 11-én (kedden) d. e. 8 órakor Miskolcon a Palóczy utcai gyülekezeti teremben közgyűlést tart, melyre lelkésztestvéreimet szeretettel meghivom. Netáni távolmaradás igazolandó! — Tárgysorozat: 1. Bibliát olvas és imádkozik: Kutas Imre. 2. Elnöki megnyitó. 3-4-5-6. Közigazgatási-, Társadalmi-, (dr. Kovács István munkája alapján) Hitéleti és Díjlevél problémáink: Szentmártony Dániel, dr. Nemes Andor, Keresztúry József, és Körössy István. 7. ORLE tételek: (l. Lelkészegyesület 1937. febr. 20. és 27-iki szám) A. I. Mi többet nyujt a nagy Institutio a kis Institutionál a *feltámadás* kifejtésében? Molnár Pál, Benes Lajos. — A. II. Kuyper Ábrahám gondolatvilága és ennek hatása a magyar református gondolkozásra: Svingor Jenő, Gyülvészy István, Keresztury József. — B. I. Milyen lelkipásztorra van szüksége a magyar ref. egyháznak és hogyan lehetek én ilyen? Salamon Gyula, dr. Komjáthy Aladár, Kutas Imre. B. II. Tóth János, Kövér Pál, Bertha István. — B. III. Gyülekezeteink szociális és gazdasági munkaprogramja. Veress Károly, Bodnár László, Máthé Zoltán. 8. Az egyházakban való mai sok romlások okairól s a azok megszüntetési módjáról: Sápi Dezső. 9. Belmissziói Kálvinszövetségi és pénztári jelentés: Kövér Pál, Tóth János, Tőkés Sándor. 10. I. István királyunk napjának megünneplése: Lenkey Gyula. 11. Esetleges indítványok. — A minél termékenyebb vita érdekében minden lelkésztestvéremet kérem s fenti kérdésekkel való alapos foglalkozásra.

Szilvásvárad, 1937 április 27 én.

Hubay Mihály
ref. lelkész. értekezleti elnök.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 19. szám. Sárospatak, 1937 május 9.

SÁROSPATAKI

REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Bereznay Pál:* Egy levél a gyülekezetből. — *ly:* Közös prot. bizottsági gyűlés. — Hirek — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Egy levél a gyülekezetből.[1]

Köszönetet mondok azért az érzésért, amit ma nyertem, mikor Az Est című lapban utalást találtam nagybecsű lapjukra vonatkozóan Állásfoglalásuk a „kereszt" ügyében megnyugtatott és felemelt. Mert hetek-hónapok óta vergődöm tehetetlen hallgatásban. Hetek-hónapok óta megállás nélkül felvetődik hol itt, hol ott a kereszt probléma.

A fővárosnak abban a kerületében lakom, ahol új református templom van épülőben és egyremásra kapom a leírásokat, terveket, fényképeket az épülő új templomról, amelynek főbejárata fölött ott „diszeleg" majd a kereszt. Magyarázó, oktatgató cikkeket küldözgetnek a kereszt fontosságáról, nagyszerűségéről ... Egész valóm egyetlen tiltakozás ... és én — az iró — itt állok tehetetlenül ... nincs egyetlen hely, sajtóorganum, ahová fordulhatnék, ahol tiltakozásomat kifejezhetném.[2]

És most olvasva az Önök állásfoglalását ebben az ügyben, méltóztassanak megengedni, hogy Önökhöz forduljak soraimmal, hogy tiltakozásomat Önök elé terjesszem.

*

Úgy tíz-tizenkét évvel ezelőtt hallottam először olyan hangot templomainkban, ami merően idegen volt füleimnek. Valami édeskés, szirupos — mondom — idegen hang volt ez. Az imádságok telis-teletüzdelve szagosabbnál-szagosabb szóvirágokkal, hasonlatokkal, metaforákkal, hódoló, udvarló, pompázó jelzőkkel. Az imádkozó lelkipásztor összekulcsolt kezekkel, égfelé emelt fejjel suttogta feldíszített könyörgő szavait és a szavak tömjénfüstként szálltak felfelé.

Ez a gesztus, ez a hang — hol erősebben, hol gyengébben, de mind határozottabban — honosodott meg, lett úrrá a templomainkban.

Eszembe jutottak az egyedül irányadó szavak: A te imádságodban ne legyél sokbeszédű, mint a farizeusok ... a te beszéded legyen úgy-úgy, nem-nem ... és a többi idevonatkozó részek. Értetlenül lettem figyelmes: Idegen templomba tévedtem talán?! ...

Prédikációkban, református vallásos irásokban újabb és újabb különös frazeológiákra, szavakra bukkantam: Csendes órák ... bünbánó órák .. ájtatosság ... bőjti elmélkedések ... és ehez hasonló dagályos, ködös szavak ...

Mind több és több igyekezetet tapasztaltam, hogy templomaink belső képe „szép" legyen. A tiszteletreméltó fehér falakat bibliai idézetek tarkítják már, faragványok díszítik, a mennyezet egyre cifrább lesz ... „művészibb", bolthajtásos ... az összhatás egyre pompázóbb ... a szószék egyre cifrább, sallangokkal, dísszel telibb ... legutóbb már freskók is kerültek a falakra, mennyezetre ... lassan-lassan, de egyre határozottabban ...

És természetesen a hatás nem maradt el. Az utóbbi időben a hivő reformátusok mind jobban hajlanak a miszticizmus felé. Megszámlálhatatlan már azoknak a száma, akik oly nagy hódolattal nézik római kathólikus testvéreik kalapemelését egy-egy templom előtt és szívből óhajtják, hogy bár nálunk is meghonosítanák ezt a „szép" szokást. Fiatal református lelkésszel találkoztam, aki szintén üdvösnek találta a templom megsüvegelésének bevezetését. Csak nemrégiben beszélgettem egy templombajáró református hivő presbiterrel, aki úgy vélte, hogy a mi templomunk nagyon rideg. Hiányzik egy meleg pont, ahol az ember szivelelke megpihenhet ... egy olyan valami oltárféle ... Megszámlálhatatlan már azoknak a reformátusoknak a száma, akik nyiltan vallják, hogy ők szivesebben járnak római katholikus templomba imádkozni ... mert — mint mondják — ott nem kell oly sokáig bennmaradni és ... hiszen olyan mindegy! ...

Betetőzésül hadd mondjam el mult év nyarán, ép az Önök vidékén, egy református lelkész-

---

[1] Előttünk teljesen ismeretlen református testvérünk levelét, bár lapunk szűk terjedelme miatt az nagy áldozatot jelent, készséggel kiadjuk, mint érdekes és értékes *dokumentumot.* *Felelős Szerkesztő.*

[2] Szeretnénk megnyugtatni kedves testvérünket. Budapestről Ravasz László püspök, azután Muraközy Gyula stb. több izben nyilatkoztak ebben a kérdésben, a kereszt kérdését nemcsak bibliai és reformátori alapon, hanem a magyar ref. egyház szempontjából is fényesen megvilágítva. *Felelős Szerkesztő.*

szel lefolyt beszélgetésem egy részét: Az ötven év körüli tiszteletes úr volt szíves és átvezetett a templomba. Mikor dicsérő szavaimat hallotta, amikor magasztaltam a templom belső vonalait, tiszta stilusát, példás tisztaságát, hirtelen megakasztott és azzal a kérdéssel fordult hozzám, hogy nem veszek-e észre valami nagy hibát? És, hogy választ nem kapott, a tiszteletes úr maga mutatott rá a „hibára": „A templom túl világos! — mondta — ez a hiba". Csudálkozó arcomat látva, hozzáfűzte a magyarázatot: „Sohasem jó a túl világos templom... a templomnak, igen, a református templomnak is elengedhetetlen tartozéka a félhomály". „Hiába csudálkozik" — mondta — „a mi vallásunk sem nélkülözheti a templomban a félhomályt, amely áhitatot és némi miszticizmust nyujt a hívőknek és az istentiszteletnek..." Szinte betűről-betűre ezek voltak a tiszteletes úr szavai.

Nem természetes következmény ezek után, hogy most egyre sürgetőbben, egyre követelőbben feltünik a kereszt probléma?!... Református hívők, presbiterek, lelkipásztorok(!) kérik, sürgetik, követelik a keresztet!

Világos szemmel, tiszta értelemmel vessük fel a kérdést: Kell-e nekünk a kereszt, megállhatja-e templomainkon helyét a kereszt?

1. A kereszt nekünk nem kell, mert számunkra a kereszt nem lehet szent tárgy — amiképen semilyen tárgy nem lehet az, — de még szent szimbólum sem. Az a kínzó eszköz, amelyen Jézus Krisztus kiszenvedett, amelyen igazságtalan, borzalmas mártir-szenvedéseit végigvonaglotta, amelyen végigcsurgott ártatlan vére, amelyen életét elképzelhetetlen kínok közt kiszenvedte, nem lehet hódolatunk, tiszteletünk tárgya.

Hódolatunk, tiszteletünk tárgya nem a kereszt. hanem maga a kereszthalált halt Jézus Krisztus.

2. Nem kell a kereszt, mert egész hitünk, egész valónk tiltakozik a szent tárgyak, emlékeztető tárgyak, ábrák, képek tiszteletétől, kifüggesztésétől.

„Isten lélek és akik Őt imádják, lélekből kell, hogy imádják". Aki imádkozik, ne függessze tekintetét semmilyen emlékeztető tárgyra, szimbolumra, hanem hunyja le szemeit, vonuljon vissza lelke legmélyebb rejtekébe, mert csak ott találja meg azt, akit imádságában keres.

A templomba ne azért menjenek hívőink, mert ez, vagy az a szimbolum emlékezteti őket, sem azért, — mint egyik budapesti lelkipásztor tollából nemrég sajnos olvasnom kellett — mert a jó templom külseje-belseje csinos, „hivogató", hanem azért, mert „ha ketten-hárman összejönnek az Ő nevében, ott Ő jelen van."

És református hítünk szerint nem a kereszt az, amely közelebb visz Ö hozzá, hanem a tudás, a világosság. A Szentírás pontos és határozott ismerete, az Ujszövetség vezérvonala a református hívő mindene és ezenkívül semmi.

Ne bizonyítsák azokat az egérutakat, kibúvókat, amelyeken keresztül talán- valahogy- valamiképen mégis felcsusztathatják templomainkra a keresztet... Hogy Kálvin ezt nem mondta... azt nem tiltotta... a Szentírás igaz és teljes ismerete lehetetlenné teszi számunkra a kereszt kifüggesztését.

3. És végül a legnyomatékosabban: nem kell a kereszt, mert tudjuk, hogy hová vezet.

Sok szó van most „keresztény unióról." Hogy valósulhatna meg ez az „unió"?... Ebben hasonulni... abban engedni... ezt feladni... amazt elejteni... Hát református hitigazságaink ilyen kétes igazságok volnának csupán?... Hittételeink ilyen relatívak?... Tanításaink, igazságaink zsibvásári árúk jellegével volnának azonosak?.. Alku tárgyát képeznék?... Ma ez az áruk, holnap az... ki hogy bírja szóval- rábeszéléssel hatalommal... Még azt sem írhatjuk ki, — mint ahogy jobb üzletekben kiírják— hogy itt „szabott árak" vannak kérem... itt egy jottányit sem engedhetünk?...

Szomorú ránknézve a kecskeméti (presbiter) polgármester cselekedete, tiszteletreméltó a kiállás ellene. De kétségbeesni kell afölött, hogy főiskolát végzett református lelkipásztorok, akiknek tudatában, teljes ismeretében van a vérrel, mártíromság vérével öntözött református hitigazságok megdönthetetlen egysége, akik előtt példakép ott áll a szenvedő, mártírhalált-halt reformátor-elődök egész sora, református lelkipásztorok most hátrafelé kacsingatva, bizonytalan, kapkodó-dadogó, kiutat-kibúvót kereső magyarázgatásokkal nyulnak a kereszt után és akarják kitüzni, elhelyezni templomainkra!...

És tényleg sikerülne ez majd nekik?... Vagyunk még egynéhányan, akik előtt felhangzik a Szentírás intelme: „Óvakodjatok a hamistanítóktól!..."

És mi óvakodunk majd. Mint ahogy a rádiót egyetlen csavarintással elnémíthatjuk, egyetlen elhatározással úgy fogjuk kikapcsolni lelkünkből, magunkból a tudatot, hogy „mai" reformátusok vagyunk. Mert óvakodni fogunk a „mai" tanítóktól és várunk majd új reformátorokra, új hősökre.

*

Csak felületesen érintettem minden pontot, csakod adobott szavakkal érintettem mindent, amit hosszan, részletesen kifejthettem volna. De Önökhöz szóltam Nagytiszteletű Uraim, akik — tudom — úgy a sorokat, mint a sorok közt levőket egyaránt megértették.

Dr. Joó Gyula kecskeméti református főgondnok és a Sárospataki Ref. Lapok kiállása a kereszt ügyében bizakodást nyujt felém.

Kérem Önöket Nagytiszteletű Uraim, hogy nemes küzdelmüket folytassák lankadatlan erővel tovább. Budapest, 1937. április 15-én.

Bereznay Pál.

Közös prot. bizottsági gyűlés.

A két protestáns egyházat közösen érdeklő ügyeket intéző bizottság ez évi első gyűlését Budapesten a konventi székházban 1937. évi április hó 29-én tartotta meg.

A gyűlést megnyitó báró Radvánszky Albert egyetemes felügyelő kegyeletes szavakkal emlékezett meg a két prot. egyházat a dr. Balthazár Dezső és dr. Geduly Henrik püspökök elhunytával ért

nagy veszteségről. Kiegészítői voltak ők egymásnak — úgymond — a nehéz időkben a prot. egyházak nagy érdekeinek védelmében, egyik mint a bátor helytállás mindenkori mintaképe, a másik mint az ellentétek kiegyenlítését a békesség útján kereső vezér. A gyűlés felállással áldozott a nagy halottak emlékének.

Javaslatára a bizzttság a két egyházi főhatóság által jóváhagyott új szervezeti szabályzat alapján alakult meg, megválasztotta az új ciklusra elnökéül Balogh Jenő konventi világi elnököt és Kapi Béla püspököt. Előbbi tömör, de a jelen válságait nagyszerűen összefoglaló programmal jelölte meg a bizottságra váró, nagy felelősséggel járó feladatokat, melyek ráhárulnak az egyházra egyfelöl a hitetlenség, másfelől a pogányság elleni küzdelemben úgy a védekezés, mint a netalán szükséges harcok során. A szociális tevékenységben elmélyülő keresztyénség öntudatos körvonalai bontakoztak ki az elnöki megnyitóból.

A bizottság a maga tevékeny munkásságának erőteljes kifejtése céljából az új szabályzat értelmében négy szakbizottság megalakítását tartotta sürgős szükségesnek. Ezek: a) az egyházpolitikai, b) a társadalompolitikai; c) az oktatásügyi; d) az irodalmi és sajtó-szakbizottságok, melyek valamelyikébe a bizottság tagjai jelentkezni fognak.

Kimondta a bizottság, hogy szükségesnek tartja, hogy minden egyházkerület püspöke és főgondnoka, illetőleg felügyelője tagja legyen a felsőháznak. Ennek érdekében felír a kormányhoz a felsőházról szóló törvény módosítása iránt.

Dr. Pröhle Károly indítványát, hogy az értelmi ifjúság lelki életének irányítására a három keresztyén felekezet magas theologiai képzettségű, általános társadalmi szinvonalon álló, az ifjúságot szerető lelkészeket állítson, — a társadalompolitikai szakbizottsághoz tette le a bizottság.

Az eucharisztikus világkongresszus alkalmából, mint az már korábban jól bevált, a prot. világszövetség sajtószolgálatát látja kivánatosnak.

A szinte szokatlanul népes közös bizottsági azzal a jó reménységgel fejezte be tanácskozását, hogy a szakbizottságokba történő jelentkezés után összeülő gyűlésből el fog indulni az a halaszthatatlanul sürgős egyházi munka, melyet a keresztyénség védelme olyan nyomatékkal tár minden irányításra és vezetésre hivatott tényező elébe. —*ly.*

HIREK

Frenczel Bertalan volt szászfai nyugalmazott református lelkipásztor 1937. évi április 28-án rövid ideig tartó, de nagyon súlyos betegség után a debreceni belgyógyászati klinikán elhunyt 78. életévében. Benne páratlanul melegen érző szív dobogása szünt meg, egy áldásokban, eredményes munkálkodásban gazdag, mindenkitől tisztelettel körülvett életpálya szakadt meg. Mint 8 abauji egyház rendes s a felvidéki városok (Eperjes, Igló, Lőcse stb.) volt missziói lelkésze és vallásoktatója, nagyon sokat vezetett el az igazságra, akik a leghálásabb szeretettel vették élete fogytáig körül. Az abauji egyházmegye már ifjú lelkész korában tanácsbirájává, lelkész egyesülete elnökévé választotta, melynek Abaujból eltávozása után tiszteletbeli elnöke s minden tagjának „Berti bácsija" maradt. Közérdekű sikeres fáradozásaiért a kormányzó Ur Őfőméltósága is kormánytanácsosi cimmel tüntette ki, azonkívül vármegyéje, a vöröskereszt, a testnevelési stb. egyesületek is kitüntető oklevelekkel és érmekkel tisztelték meg, melyeknek birtokában igen szép, megelégedett s boldog életet élt szép számú családja s szerettei körében. Áldott életét elsiratjuk, emlékét szívünkbe zárjuk!

— **Egyetemes konventünk** május hó 3—4-én gyűlést tartott. Tudósítást a legközelebbi számban közlünk.

— **Farkas István püspököt** az egyetemes konvent egyhangulag lelkészi alelnökké választotta meg.

— **Zsinat.** Az országos zsinat október hóban néhány égetően fontos kérdésben pár napi ülést fog tartani.

— **Áldozócsütörtökön** a hagyományosan szép napja volt Sárospatakon tanuló ifjúságunknak. Szülők, tanárok: szülőhelyettesek és ifjúságunk jelenlétében volt a konfirmációi ünnepély. Negyven ifjú konfirmált. Az igehirdetést és konfirmációi szertartást *Bódy Dénes* vallástanár végezte pompás felépitésű és nagybensőségű beszéddel. Az urvacsora osztásnál ágendázott *Dabóczy István* segédlelkész, angolinternátusi nevelő, ifjúsági istentiszteleteinken többször nagy felelőségérzetet ébresztgető igehirdető.

— **Dr. Geszely Nagy László,** a duna-tiszaközi mezőgazdasági kamara igazgatója, ismert nevű közgazdasági iró, hűséges lelkű volt pataki diák gyönyörű levélben reflektált *Andrássy Kálmánról* irt megemlékezésünkre. Az ő leveléből közöljük a következőket: Andrássy Kálmán „példás és kimagasló személye volt a magyar református lelkészi karnak, aki akkor szegődött már oda a szövetkezeti és agrár mozgalomhoz a falukutatás szolgálatába, a szociális munka elvégzésére, amikor ez még egészen újdonság volt. Az Ő falujában Bujon, oyan csodálatos felekezeti egységet tudott teremteni a különböző szövetkezeteken keresztül, amilyen talán egész Magyarországon nem volt. Eladó földbirtokok megszerzésével, a hitelszövetkezetnek e célra kölcsönnyujtással, a fogyasztási szövetkezet utján árubeszerzéssel olyan vagyonossá tudta tenni a hiveket és az egyházát is éjt-napot eggyé tevő munkájával, amilyenre kevés helyen tudunk rámutatni. Amikor ezelőtt husz évvel a Darányi Ignác és Bernát István vezetése alatt álló Magyar Gazdaszövetségben dolgoztam, Ő már ott volt velünk, már neki füzetei jelentek meg ezekről a kérdésekről és tudom, hogy a megboldogult nagy Darányi Ignác és az élő Bernát István sokszor hivatkoztak az Ő példájára, az Ő munkájára, s az Ő eredményeire. Én soha életemben nem láttam, de valami atyai szeretettel viseltetett irányomban. Mint kezdő iró, a Nyiregyházán megjelent Nyirvidékben bontogattam szárnyaim ezelőtt 22 esztendővel s amikor egy-egy komolyabb közgazdasági s agrárcikkem meg-

jelent, hosszu levélben gratulált s oly meleg szeretettel biztatgatott, hogy szinte éreztem lelkének közelségét, szívének dobbanását és hitet, biztatást adott nekem az Ő írása, melyeket életem legszebb emlékei között őrzök ma is. Érdemes volt az Ő életét tanulmányozni, megérdemelné, hogy egy theologus egy nyarat ott töltene és rövid munkában szedné össze az Ő életét, működését, eredményeit, amelyeket mint lelkipásztor, mint belmisszziós pap, mint szövetkezeti ember, amely nem más mint Krisztus tanításainak gyakorlati megvalósítása s mint pedagógus, mint a községi életnek irányítója és vezetője, hosszú évtizedeken keresztül ebben a faluban végzett."

— **A főiskolai relief alapra** az elmult hónapokban a következő adományok érkeztek be: Pungur Béla 5, Szücs Ernő 5, Zsóri György 2, Vitkay Bertalan 2·40, Bekény Péter 20 pengő. A sárospataki főiskolai tanári kar 60 pengő. A nagylelkű adományokért ezuton mond köszönetet a *főiskola igazgatósága.*

— **A Kálvin-szöv. felsőábrányi köre** április 18-án tartotta szokásos évi összejövetelét a sályi ref. templomban, melyet a vidéki és helybeli hívek teljesen betöltöttek. Imádkozott és prédikált Várady Pál geszti lelkész; majd ének után Takács Mihály felsőábrányi lelkész. körzeti elnök, mondotta el elnöki üdvözlését. Zádori Dina helybeli leányegyleti tag szavalata után Erdélyi Gyula jegyző tartotta meg gondolatokban gazdag s világi ember részéről bizonyságtevésben is megnyilvánult előadását: „A Kálvin Szöv. jelentősége a világi ember szemszögéből" címen. Csorba Mária leányegyleti tag szép hangú énekével gyönyörködtette a lelkeket. Takács Mihály elnök „A ref. ker. ember felelőssége" címen tartott előadást, melyben felemelő gondolatokkal hangsúlyozta a református ember viszonyát önmaga, embertársa és Istennel szemben. Kis János ifj. egyleti tag szavalata, majd Falucskai Benjámin vattai lelkész imája után az összejövetel a Himnusz éneklésével ért véget.

— **Tanítóképzős cserkészek a tanyavilágban.** A sárospataki református tanítóképzőintézet cserkészei minden ősszel és tavasszal arra használják fel a legszebb, legmelegebb szombat-vasárnapokat, hogy megismerjék a környék falvainak és tanyáinak református népét. Elviszik magukkal a legsajátosabban magyar nótákat, élesztgetik a hazafias érzés lángját és táplálják, erősítgetik az Ige hirdetése által mindnyájunk legdrágább kincsét: a hitet. Amerre járnak, megvígasztalódott, vallásos és nemzeti érzésükben megerősödött lelkek hálás serege marad vissza nyomunkban. A gyermekek pedig csaknem mindennap megemlegetik és visszavárják a barátságos, mosolygó cserkészfiúkat, akik oly szivesen és annyi sokat játszottak, énekeltek velük. Május 1-én, szombaton a főiskola tanyájára, Györgytarlóra gyalogoltak ki a képzőscserkészek Harsányi László parancsnok vezetésével, ahol a tábortűz keretében a megszállt területi magyarok szenvedéseiről emlékeztek meg. Május 2-án, vasárnap istentisztelet után pedig vasárnapi iskolát tartottak. Az Igét Balogh Zoltán IV. é. tn. hirdette. A szabadidőt családok látogatása, nótatanulás és a gyermekekkel való foglalkozás töltötte ki. Megható volt a gyermeksereg hálája, amely abban nyilatkozott meg, hogy messzire elkísérték a sok pompás virággal megajándékozott cserkészeket. — A következő állomás Rózsás tanya volt, ahol délutáni istentisztelet keretében emlékeztek meg a képzősfiúk az özvegyek és árvák iránti kötelességeinkről. Igy készülnek fel a tanítóképzős cserkészek szabadidejükben is a tanítói hivatás szent szolgálatára.

HIVATALOS RÉSZ.

Pályázati felhívás ösztöndíjra.

A sárospataki ref. gimnázium pályázatot hirdet az itteni gimnáziumba (annak akár humán, akár angol ágazatába) az 1937—38 évre beiratkozó ref. tanulók részére a következő alapítványi helyekre:

1. *Pálóczi Horváth Mária és Simon alapítványra.* (két 400·— P-ős, vagy négy 200·— P-ős ösztöndíj), melyre rokonok pályázhatnak, ilyenek hiányában ungi és szabolcsi származásu nemes ifjak. Rokonság és jó tanulmányi előmenetel igazolása megkivántatik.

2. *Dókus Ernő és neje szül. Ragályi Ilona alapítványra.* (50 P-től 600 P-ig terjedő évi ösztöndíjak illetve segélydíjak összesen 5.000 P. értékben). Pályázhatnak a társadalom középosztályához tartozó, jóerkölcsű, tehetséges, szorgalmas, leginkább jó előmenetelű olyan nyilvános fiútanulók, akiknek szülei nincsenek abban az anyagi helyzetben, hogy fiuk neveltetési kiadásait a maguk megterhelése nélkül fedezhessék. A segélyezés mérve és módja az odaitélést intéző igazgatótanács döntése szerint állhat akár készpénzben, akár konviktusi, akár internátusi (angol- vagy más gimn. internátusi) ellátásban (lakásban, vagy lakásban és teljes ellátásban), vagy ezek költségeinek a részbeni fedezésében.

Több pályázó közül az előfeltételek azonossága (ref. vallás, tanulmányi előmenetel, rászorultság stb.) mellett előnyben részesülnek az alapítók rokonai s a több gyermekkel megáldott szülők gyermekei.

Az alapítók rokonai alatt értendők Dókus Ernőnek és nejének sz. Ragályi Ilonának oldalrokonai.

A folyamodó szülő úgy a saját, mint felesége s gyermeke vagyoni helyzetét és jövedelmét községi bizonyitvánnyal tartozik igazolni, gyermeke tanulmányi eredményét pedig iskolai bizonyitvánnyal. Rokonok a vérségi összeköttetést születési és házassági anyakönyvi kivonatokkal tartoznak igazolni.

A Nagytiszteletü és Tekintetes Igazgatótanácshoz intézett pályázati kérvények 1937. junius hó 5-ig küldendők be dr. Trócsányi József ösztöndíjelőadóhoz.

Sárospatak, 1937. május hó 1.

Dr. Trócsányi József
ösztöndíjelőadó.

Szerkesztői üzenetek: G. N. L.: Levelet írok. — S-r J-ő. Az ünnepi számban jön. — K-r P-l. A mult héten jött máshonnan tudósítás. Ez kiszedve vár. Kedves szívességedet így is köszönöm.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 20. szám. Sárospatak, 1937 május 16.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Darányi Lajos:* Jövel Szetlélek Uristen. — *Román Ernő:* Az Egyetemes Konvent ülése. — *Dr. Nagy Barna:* Kálvin: Az ige és a sákramentumok szolgálatáról szóló tan foglalata. — *Svingor Jenő:* A gyülekezet. — *Gyülvészi István:* Lelkészértekezleti gyűlés Felsőborsodban. — *Harsányi László:* Tanítóképzős cserkészek Kovácsvágáson. — Hirek. — Hivatalos rész. —

Jövel Szentlélek Uristen.

Karácsonyi és húsvéti ünnepeink mind egy örvendetes *multról* beszélnek. Olyanról, ami már megtörtént. Megszületett a Megváltó. Feltámadt Krisztus. Legismertebb pünkösti énekünk pedig a jövőről szól. Arról a jövőről, amikor eljön és mienk lesz a Szentlélek. Azzal a hittel szól arról a jövőről, hogy még ebben a pillanatban jelenné lehet. Van így a pünkösdnek is multja: „Egybe gyűjte sok népeket." De a Szentlélek munkájának nagyobb részét ezután fogja elvégezni.

A karácsonyi és húsvéti énekeink épenazért *hálaadó* imádságok. Áldott legyen Isten, aki mindezt tette. Áldott legyen Krisztus, aki ezeket vállalta. Ez a tartalmuk. A pünkösti énekek *kérő* imádságok. „Szentlélek óh jövel, jövel." A karácsonyi és húsvéti énekben is van kérés. De az a kérés inkább azért a hitért hangzik el, hogy el tudjuk fogadni a történteket. Azok az énekek azonban elismerik, hogy olyan valami történt az első karácsonykor, ami többé meg nem ismétlődhet. Végbe mehet ugyan bennünk az akkor történt elhivése folytán a nagy változás, de maga a történeti tény nem ismétlődhet. A pünkösti énekek pedig azt kérik, hogy ismétlődjék meg az első pünkösd története. Tegyen minket most erősekké, bátrakká: apostolokká a Szentlélek.

Az elmondottak alapján is látjuk, hogy karácsonykor és húsvétkor a mi *számunkra* történt valami, pünkösdkor pedig *bennünk* és *általunk* kell történni valaminek. A karácsonyi és a húsvéti hit inkább a mennyországra vonatkozik, a pünkösti hit pedig ezt a földet készíti Isten országa számára. Amott elfogadunk valamit hittel, hogy hogyan van és lesz a mennyben, itt pedig parancsot kapunk arra, hogy hogyan legyen bennünk és körülöttünk. Amott feltárul előttünk a cél, itt ösztönzést kapunk, hogy elinduljunk, aztán erőt, hogy a célt el is érjük.

A Szentírás és az egyháztörténet arról beszél, hogy minden idők igaz hívője kérte és várta a Szentlelket. Mi előttünk mégis mindennél drágább ez az egy mondat: „Jövel Szentlélek Uristen." Ebben is különösen ez az egy szó: jövel! Régi kifejezés. Olyan nyelvtani alakzat, amit ma már nem használunk. Lehet, hog a latin, „veni" szó kétszótagú fordítását akarták vele kihozni. De ez így is kijött volna: jöjj el Szentlélek Uristen! Ez a jövel szó mindennél jobban bizonyítja, hogy őseink eleitől fogva kérték és várták a Szentlelket. Azóta változott a helyes írás, a kifejezés, megszólítás. Többször adták ki énekeskönyvünket változatlanul és átdolgozva, de ez a szó, jövel, megmaradt, pedig nyelvtanilag idejét multa. Azonban annyira hozzátapadt az ősök hite, hogy meghagyták, sőt másik két ének is átvette és használja.

Pünkösd a gyülekezet, az anyaszentegyház születésnapja is. Épenazért, ha templomban, vagy otthon énekeljük ezt az éneket: Jövel Szentlélek Uristen!, érezzük magunk körül azt a láthatatlan gyülekezetet is, amely azokból tevődik össze, akik ezt valaha így énekelték. És higgyük rendíthetetlenül, hogy el is jön, kitöltetik reánk Isten áldott Szent Lelke.

De ez az ének: Jövel Szentlélek Uristen még akkor sem válik feleslegessé. Ez örök imádság marad mindaddig, míg személyre szólóan nem hangzik felénk Isten szava: megfáradt szolgám, elég! Téged, aki annyit hívtál, most én hívlak, úgy, mint apáidat: jövel!

Addig is reánk, azután is utódainkra: Jövel Szentlélek Uristen! *Darányi Lajos.*

Az egyetemes konvent ülése.

Május 3-4-én ülésezett a magyar református egyház legfelsőbb közigazgatási testülete. Jelen volt mind a négy kerület püspöke és főgondnoka, a tagok közül is alig hiányzott valaki. Csak egy megszokott arc hiányzott: a ki 19 éven át töltötte be a lelkészelnöki széket, — dr. Baltazár Dezső, akiről úgy világi elnöktársa, mint a jegyző klasszikus szavakkal emlékezett. Ugyancsak kegye-

letes szavakkal parentáltattak el Benedek Sándor és dr. Tóth Lajos konventi tagok és Geduly Henrik ág. ev. püspök. Makláry Károly és Vásárhelyi János püspökké választottságuk, Darányi Kálmán pedig miniszterelnökké történt kineveztetése alkalmából jegyzőkönyvileg üdvözöltettek. Világi elnök megnyitójában az épen aktuális Rákóczy szobor leleplezéssel kapcsolatban hangsúlyozottan hívta fel a figyelmet arra, hogy a bolsevizmus és a német nemzeti szocializmus hol burkolt, hol nyilt Isten és Krisztus tagadása idején fokozottan szükségünk van a nagy emberek példaadó emlékének ápolására, hogy az ő szellemökben nyiltan vallást tegyünk az újkori pogányság ellenében arról, hogy mi nem szégyeljük a Krisztus evangéliumát! Megnyitás és számbavétel után az első teendő az 1937—39-es cyklusra új vezetőség, bíróság és bizottságok választása volt. Elnökökké: dr. Ravasz László és Balogh Jenő, alelnökökké: Farkas István és gr. Teleky János választattak. Világi elnök borongással célzott arra, hogy valószinüleg az utolsó cyklusra fogadta el a megbizást, a megtiszteltetést, s hagyományos szokás szerint nagy körvonalakban jelezni kivánta a jövő teendőire irányuló állásfoglalásait, aminők: a felekezeti béke ápolása, a közös veszedelem ellenében a közös védelmi front kiépítése. Iskolai állapotunk fokozottabb emelése, hogy a református magyar mindenkinél kimüveltebb és gazdasági téren előrehaladottabb legyen. Békés eszközökkel fokozottabb reformokra törekvés, az ifjúság problémáinak felvont figyelemmel kisérése és lehető helyes megoldása. Biztató jeleket látok a jövőt illetőleg, — igy fejezte be, — s a magyar élet kedvező utakon fog haladni, csak mi bizzunk az Urban nagy hiedelemmel! Ravasz László püspök is megköszönve a feléje hajló bizalmat, arra mutatott rá, hogy nehéz időkben csak erős hitü emberek tudnak győzelmesen megállani, azért vigyázzunk, hogy a református egyház ne csak magát szóban kiélő keresztyénség legyen, s viszont a keresztyénsége kálvinizmus is legyen! Ő elnöki minőségében a magyar református egyház theologiai lelkiismerete kiván lenni.

Az amúgy is kevésre szabott időből sokat elvett a megalakulási aktus, pedig 354 pontú tárgysorozat meredezett a 2 napra tervezett ülésre. Mindkét nap reggeltől esti fél 8 ig terjedő munkával sikerült is legyürni természetesen úgy, hogy minden ügy már megelőzőleg átesett a szakbizottságok sűrű rostáján s jó részök már előre rendelkezésre bocsáttatott nyomtatásban a konventi tagoknak, s amely pontra sem a referensnek, sem a tagoknak nem volt módosító javaslata: az felolvasás nélkül a bizottság szövegezésében jóváhagyatott. Azok közül, amelyek kiemelkedőbbek és jelentősebb vitára szolgáltattak alkalmat, kiemelem a következőket: A sárospataki faluszemináriumi munkát a többi kerület számára is felkarolandónak jelentette ki a konvent. Folyó év októberére rövid tartalmu zsinat hivatik össze s annak előkészítésére zsinatelőkészítő bizottság küldetett ki. Széles medrü megbeszélés eredménye a konvent azon határozata, mely szerint megkeressük az államkormányt, hogy törvényhozásilag nemzeti ünneppé deklaráltassék az évnek egy napja, amelynek ne legyen felekezeti jellege, s amelyen minden hazáját igazán szerető magyar imádságos érzelmek közt emlékezzék I. István nagy királyunkról, mint aki nemzetünket a keresztyénség nagy kulturközösségébe bevezette, s országunk számára olyan kormányzati alapokat rakott le, amelyek által lehetővé vált nemzetünknek 1000 éven át fennmaradása ezen a földön, amelyen ő előtte semmiféle népnek nem sikerült állandó szállást venni. Mielőtt e kérdés törvényhozásilag is rendeztetnék, már ez évre felhivja a konvent az egyházközségeket, hogy augusztus 22-én a délelőtti istentisztelet keretében emlékezzenek meg I. István király történeti nagyságáról. Egyetemes konvent reméli, — mint az elnökök ezt kifejezésre is juttatták, — hogy ez állásfoglalásával, hitelveink teljes épségben tartása mellett, — a magyar református egyház újabb bizonyságát adta a felekezeti megértés és az igazi nemzeti egység felé való törekvésének.

Nagy meglepetéssel hallottuk, hogy az egységes liturgia még ma sincs mindenütt bevezetve és alkalmazva. Az esperesek felhívatnak fokozottabb ellenőrzésre és hathatós eljárásra a renitenskedőkkel vagy cunctátorokkal szemben. — A lelkipásztorok felhivatnak, hogy junius 6-án a délelőtti istentisztelet alkalmával emlékezzenek meg a trianoni határokon kivül élő magyar testvérekről. Elfogadásra talált, hogy az igazoltan szegény sorsú egyháztagok, különösen a hadirokkantak, ingyen temetendők el.

A közalapi bizottság jelentéséből toronymagas hátrálékok meredeznek a konvent elé. Kerekszámokban beszélve, 1 évi járulékkivetés: 145.000 P., ezzel szemben az 1936. év végén 226.000 P. hátrálék mutatkozott, tehát a hátrálék az 1 évi járuléknak 156 százaléka. Ugy, hogy a hátrálék arányszáma az előző évekkel szemben nem javult, hanem romlott, mert 1935-ben csak 146 százalék volt. Egyházkerületünké csak 0·12 százalékkal romlott, de azért ez sem örvendetes. Ilyen körülmények közt a konvent a jövőt illetőleg rendkivül szigorú eljárást helyezett kilatásba: fegyelmi eljárást az egyházak vezetői ellen, közigazgatási behajtást, a követelés telekkönyvi biztosítását azon helyeken, ahol a hátrálék a 2 évi járulékot felülhaladja s pótlásul az ilyen helyeken azt a megszoritást, hogy az egyházi tisztviselők javadalma csak olyan arányban lesz ily helyeken kiszolgáltatható, amilyen arányban a köztartozások kiegyenlitése történik. Megemlitjük még e pontnál, hogy a mult éven a közalap számlájára vásárolt bérház 7·05 százalékos jövedelmet hozott, ami tehát, — kiemelve a tőke értékállóságát, — a banki kezeléssel szemben nem látszik rossz üzletnek. Az egyházközségek részére ez idő szerint 268.000 P. annuitásos kölcsön van a közalapból folyósítva, s ezeknek esedékes részletei hiánytalanul befolytak, ami örvendetes igazolása ama rég hangoztatott álláspontunknak, hogy az egyházközségek jóindulatú adósok s nálok nem rossz helyre van kihelyezve a közpénz.

Csaknem azonos a helyzet a lelkészi nyugdijintézetnél is. 243.000 P. évi járulékkivetéssel szemben 261.000 P. a hátrálék. A mult évihez képest csökkent ugyan 5.000 P.-vel, de még ez igen

kicsi javulás. Egyházkerületünk itt arányszámát 7 százalékkal javította s a befizetés tekintetében második helyen áll, az elsőséget mindig Dunántul tartja. Itt is szigoru intézkedés helyeztetett kilátásba, mint az már a nyugdíjbizottság üléséről szóló tudósításban jelezve volt, itt tehát nem ismételem. Tudósítónak szintén közölt amaz indítványát, hogy a nagyobb összegü hátrálékok alakíttassanak át 15 éves törlesztéses kölcsönökké, a konvent nem honorálta, csak áttette a nyugdíjbizottsághoz megfontolás végett, pedig a hátrálék chaoszból ez az egyedüli életképes kivezető út. Mert pl. 1000 P.-n felül egész 4000 P.-ig terjedő hátrálékos van 52. Bizony ezek jó része, ha végrehajtják velök szemben a kilátásba helyezett tagsági jog felfüggesztést, akkor se lesz képes a szörnyű terhet kitisztázni, — legfeljebb önmaguk is, özvegyeik is öreg korukra koldulásra lesznek ítélve.

A nyugdíjintézettel kapcsolatban jött aztán a nagy horderejű intézkedés: 1938 január 1-vel az új törvény IX. tc. teljes egészében életbeléptettetik a befizetéseket illetőleg s a nyugdíjintézeti bizottság megbizatott az előkészítő intézkedések megtételével. 6 éven át azonban az ellátások csak az eddigi keretek közt utalhatók, az eddigin felüli befizetések pedig 6 éven át tőkésíttetnek, mert a már eddig is felállitott és újólag elkészitendő mathematikai mérleg nem enged ettől eltérést. Hogy a befizetések egyszerre való életbeléptetése nem tulzott optimizmus szüleménye-é: a tapasztalat majd megmutatja. A konvent egyhangúlag erre az álláspontra helyezkedett: nyugodjunk bele. Más lapra tartozik aztán az, hogy a jelenlegi eltervezés szerint az özvegyek 1943. végéig csak az esetben remélhetik sorsuk valamelyes javítását, — a nyugdíjasokról nem is beszélve, — ha évente a kifizetéseknél valamelyes megtakaritás éretnék el. Tudósító jelenleg csak a hozott határozatok referálására szoritkozhatik, azonban már itt jelezni kivánja, hogy a lelkészi státusnak keresnie és találnia kell valamelyes módozatot a mathematikai elv ellensúlyozására, mert ha még 6 évig kell várniok az özvegyeknek sorsuk javulására, — engedelmet kérve a rusztikus hasonlitásért, úgy járnak, mint a cigány lova, amelyik mikorra már szépen megszokta volna a koplalást: elkámpeszolt.

A lelkészek betegség esetére való biztosítása ügyében ma nem határozhatott mást a konvent, minthogy napirendre tért felette, mert egyelőre épen elég lesz a felemelt nyugdíjjárulékok terheivel birkózni. Lelkészözvegyek gyors segélyére továbbra is 1000 P. helyeztetett készenlétbe.

Egyházkerületünk felterjesztése kapcsán ismét kisértett a felekezeti jelvényeknek, — pl. a kereszt, — állami és községi iskolákban való alkalmazásának kérdése. Beható diskusszió folyt róla, miszerint mi nem magáért a keresztjelvény kifüggesztéséért aggodalmaskodunk, hanem a mögötte meghúzodó felekezeti hatalmi tendenciáért, és sérelmezzük mindaddig, amig az a római katholicizmushoz való tartozandóság kizárólagos jelvényének tekintetik, s egyben velünk szemben a kirekesztés jelvénye gyanánt. Igy tehát nekünk e kérdésben az 1907. évi népiskolai törvény alapján kell megállanunk, még ha az ellenséges tónusban és rosszul is magyarázható. Jelenleg határozatot nem hozott ez ügyben a konvent, mert a kecskeméti ügy úgy is rövidesen ide kerül, s majd azzal kapcsolatban teszi meg a szükségesnek látszó intézkedéseket.

A népiskolai szolgálati pragmatika tervezete végleges jóváhagyást nyert. Orvoslást kért a dunántuli kerület egyik vármegye törvényhatósági közgyülésének ama határozata ellen, hogy az állam részére átengedett iskola az iskolai földvagyont is eo ipso viszi magával. Az orvoslást kereső lépések természetesen megtétetnek. Egyházkerületünk részéről történt ama bejelentés ügyében, hogy református leventék a hősi hallottak jelképes sirjának kivilágitására vezényeltettek, a konvent természetszerűleg azon az álláspontón van, hogy a hősök iránti kegyelet és tiszteletadásra taníttassék ám az ifjúság, de ezek a ténykedések ne ütközzenek bele egy felekezet tagjainak se a vallásos érzületébe. Ily irányú felterjesztés megy a vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz. Megszokott s folyton kiujuló vallássérelmi esetek: nem engedik be a református hitoktatót a római katholikus iskolába. Egy huszárkapitányt, ki a gyászjelentés szerint, (ám ez még nem igazoló okirat) református volt, római katholikus szertartással temették el. A valódi tényállás felderitendő.

A lelkésztanító képzést illetőleg, miután az egyetemes konvent megállapitotta, hogy a konventnek törvényes jogkörében e tárgyra vonatkozó határozata fennáll és mindegyik egyházkerületre kötelező és végrehajtandó, a tiszántúli egyházkerület püspökének előterjesztésére a tiszántuli egyházkerületnek ideiglenesen felmentést adott. Az egyházi adóhátrálékok telekkönyvi biztositásához hozzájárult a szakminiszter, ha az egységes kezelésbe van adva. Kérelem intéztetik az illetékes miniszterhez az iránt, hogy a lelkészözvegyek számára a kongrua a kegyeleti idő tartamára folyósittassék, ha másként nem lehet, rendkivüli segély cimen, hiszen minden egyéb tisztviselő megkapja ez időre férje állami eredetü járandóságát. Ránk nézve annál sérelmesebb a mai rendszer, mert a kongrua törvény értelmében eredetileg ez félévenkint előre lett utalva, s ha egy lelkész pl. január 2-án halt el, özvegyétől a már fél évre kiutalt járandóság nem követeltetett soha vissza. Országos lelkészi nevelési és segély-alap létesitése tárgyában beadott javaslat követendő például ajánltatott, de ismételten a nyugdíjterhek küszöbön álló növekedésére való tekintettel kötelezőleg el nem rendeltetett. Sok más, kissebb-nagyobb jelentőségű ügyről lehetne még referálni, de mivel igy is felettébb igénybe vettem lapunk teljesítő képességét, berekesztem azzal, hogy az ülés 4-én este félnyolckor püspökünk hálaadó imádkozásával zárult. *Román Ernő.*

Aki olcsón és jól, tiszta, csendes, vallásos környezetben akar nyaralni, jöjjön a Miskolci Református Leányegylet görömböly-tapolcai üdülőházába. Tájékoztatót kivánatra szivesen küld: Nagy Józsefné elnöknő, Miskolc, Kun József u. 56.

Kálvin: Az ige és a sákramentomok szolgálatáról szóló tan foglalata.

(Calvini opera omnia IX, 773—778.)

I. Az egész evangéliomi szolgálatnak az a célja, hogy velünk, kik Istentől, minden boldogság forrásától, elszakadtunk, Krisztus közöltessék, hogy belőle örök életet meritsünk s végül, hogy az összes mennyei kincsekben oly módon részesüljünk, hogy azok nem kevésbbé legyenek a mieink, mint magáé Krisztusé.

1. Thess. 2, 12. Az evangéliom által a mi Urunk Jézus Krisztus dicsőségében való részesedésre hivott minket az Isten.

II. Valljuk, hogy ez a közöltetés (Eféz. 5, 32.) titokzatos, emberi ésszel felfoghatatlan és (1. Kor. 6, 17.) lelki, mivelhogy annak munkálója a Szent Lélek, akinek — mivel az élő Isten ereje s az Atyától és Fiútól származik — mindenhatóságot kell tulajdonítanunk, minél fogva nem képzeletileg, hanem a leghathatósabban és a legvalóságosabban összeköt minket Krisztussal, a mi fejünkkel, hogy az ő testéből való test, az ő csontjaiból való csont legyünk és hogy az ő megelevenítő testéből örök életet árasszon belénk.

Augustinus 57. levelében Dardanushoz: A bűn Isten elhagyása miatt lett: igazság nem lehet Isten nélkül. S emiatt nem halnánk meg, ha testi származás szerint nem annak (t. i. Ádámnak) tagjaiból erednénk, és nem élnénk, ha lelki összeköttetés által nem volnánk ennek (t. i. Krisztusnak) tagjai.

III. Az a hitünk pedig, hogy a Szent Lélek munkálója ennek az összeköttetésnek, biztos fundámentomra támaszkodik, nevezetesen erre: Amit (János 14, 16.) az Atya, vagy a Fiú (János 15, 26) a hívek üdvösségre vezérlése végett cselekszik, azt — a Szentírás bizonysága szerint — mindkét személy a Szent Lélek által cselekszi: és Krisztus sem lakozik bennünk másként (Róm. 8, 9; 11; 14; 1. Kor. 6, 19; 1. Kor. 3, 16.), mint Lelke által s nem is közli magát velünk másként, mint ugyancsak a Lélek által.

IV. Ez összeköttetés munkálására a Szent Lélek két eszközt használ: az ige prédikálását és a sákramentumok kiszolgáltatását.

V. Midőn azt mondjuk, hogy a Szent Lélek külső szolgálatot használ eszközül, ezt így értjük: mind az ige prédikálásánál, mind a sákramentumok kiszolgáltatásánál két szolga, vagy közlő (minister) van, akiknek különböző a tisztük. A külső szolga, vagy közlő (minister externus) (1. Kor. 3, 5—7.) szolgáltatja a hangzó szót és a szent jegyeket, amelyek külső, földi és mulandó dolgok. A belső közlő, vagy gyámolító (minister internus) pedig, aki a Szent Lélek, szabadon cselekszik belülről, midőn titkos erejével azoknak szívében, akiknek akarja, a Krisztussal való közösséget munkálja az egy hit által. Ez a közöltetés belső, mennyei és elenyészhetetlen dolog.

VI. Az ige prédikálásánál a külső szolga (minister externus) a hangzó szót nyujtja, melyet füleinkkel fogunk fel (Csel. 16, 14.). A belső közlő, vagy gyámolító (minister internus), a Szent Lélek, a szóval hirdetett dolgot, t. i. Krisztust mindazok lelkével, akikkel akarja, igazán közli, úgyhogy nem szükséges Krisztust és az igét a test szerveivel vennünk, hanem titkos erejével ezt az összeköttetést a Szent Lélek munkálja, midőn megteremti bennünk a hitet, ami által Krisztusnak — az igaz Isten és igaz embernek — élő tagjaivá tesz minket.

VII. A keresztségben (Mt. 3, 11.) a külső szolga külső elemmel, t. i. vízzel keresztel, amit testileg veszünk (Tit. 3, 5; 1. Kor. 6, 11.) A belső közlő, vagy gyámolító, a Szent Lélek a szeplőtelen Bárány vérével keresztel, ezért aki megkeresztelkedik, igazán felöltözi az egész Krisztust — az igaz Istent és igaz embert — is (Gal. 3, 27.), úgyhogy nem szükséges testi szervekkel vennünk Krisztust, hogy lemosassanak lelkünk bűnei az ő vérével, hanem elegendő a Szent Lélek titkos és hathatós munkája.

VIII. Az úrvacsorában a külső szolga a külső jeleket, az Ur kenyerét és az Ur borát nyujtja, amelyeket testi szerveinkkel veszünk, eszünk meg és nyelünk le (1. Kor. 10, 3. s köv.). A belső közlő, vagy gyámolító: a Szent Lélek nem külső testi szervek által, hanem titkos erejével a hívek lelkét oly igazán és oly hathatósan táplálja az Ur testével és vérével az örök életre, mint amilyen valóságosan — tudjuk — a kenyér és a bor e mulandó élet fentartására táplál minket.

IX. Avégre, hogy Krisztus testével tápláltassunk az örök életre, Krisztus nem akarja, hogy azt higyjük: az ő teste, vagy vére leszáll a mennyből az oltárra, vagy az oltár köré, a kenyérbe, vagy a kenyér színe alatt, vagy nem messze a kenyértől; mint ahogy a keresztségben ahhoz, hogy Krisztus testének igazi tagjai legyünk, nincs szükség arra, hogy Krisztus teste maga leszálljon a mennyből a vízbe, vagy a víz színe alatt, vagy hogy nem messze a víztől álljon: mint ahogy a szóbeli igében sincs szükség a test ilyen alászállására ahhoz, hogy az egész Krisztus részeseivé váljunk, hanem hisszük, hogy az Ur Lelkének, aki az Atyától és Fiútól származik, elég hatalma van arra, hogy a keresztségben igazán tagjaivá tegyen minket annak a testnek, amely a mennyben van és marad. S az úrvacsorában is ezzel a mennyben maradó testtel táplál minket mind jobban és jobban, titkos hatalma és igen hathatós ereje által.

Ez a tanítás, mely szerint Krisztus testének semmiféle — sem látható, sem láthatatlan — alászállása, vagy átáramlása nem történik, a Szentírás legvilágosabb bizonyságain alapul. Mert amennyiben Krisztus ember, az Irás azt bizonyítja felőle, hogy elszakadt tőlünk (Luk. 24, 51), elment (Ján. 14, 4), elhagyta e világot (Ján. 16, 28.), felvitetett (Csel. 1, 11), a nem kézzel csinált szentélybe (Zsid. 9, 11 és 24.) s az ég fogadja be mindaddig, míglen mindent ujjáteremt. (Csel. 3, 21.)

Nem ellenkeznek ezzel a tanítással Krisztus szavai sem: Ez az én testem, mely ti érettetek stb.

Mert magának Krisztusnak Pál apostol a legjobb tolmácsa, aki ezt mondja: a kenyér, amelyet megtörünk; Krisztus szavait — „az én testem“ — így magyarázza: Krisztus testével való közösség (1. Kor. 10).

Már pedig fentebb kimutattuk, hogy a közöltetésnek egyetlen egy módja van, miszerint a Szent Lélek által részesülünk ebben a közösségben; ő a munkálója ennek a közösségnek, mivel az élő Istennek az Atyától és Fiutól származó ereje.

Megegyezik ez a tanítás az Apostoli Hitvallással is, vagyis azokkal a hitcikkekkel, amelyeknek bizonyossága sérthetetlenül és a legvilágosabban kell, hogy megmaradjon minden kegyes ember előtt, hogy t. i. „felméne a mennybe, ül a Mindenható Isten jobbján, onnan fog eljönni ítélni elevéneket és holtakat.“

Ezeket a hitcikkeket *Augustinus* is úgy értelmezte, mint mi, a Dardanushoz irott levelében (2. kötet, 57. levél), amelyben ezeket a hitcikkeket keresztyén hítvallásnak nevezi és megtilja, hogy ettől elpártoljunk. Ne kételkedjél, ugymond, hogy az ember Krisztus Jézus most ott van, ahonnan el fog jönni: s vésd jól emlékezetedbe és tartsd meg híven a keresztyén hitvallást, hogy miután halottaiból feltámadt, felment a mennybe, az Atya jobbján ül és nem egyebünnen, hanem onnan fog eljönni élők és holtak megítélésére. S amaz angyali hang bizonysága szerint úgy fog eljönni, ahogyan látták, hogy a mennybe ment: a testnek ugyanabban az alakjában és állagában, amelynek ugyan halhatatlanságot adott, de természetét meg nem szüntette. Nem kell azt hinnünk, hogy e szerint az alakja szerint mindenütt szétáradt. Mert jól vigyázzunk: ne úgy bizonyitsuk az ember istenségét, hogy a test valódiságát eltöröljük. Mert nem következés, hogy az, ami Istenben van, úgy volna mindenütt, mint Isten; hiszen mirólunk is azt mondja az igazmondó Irás, hogy Ő benne élünk, mozgunk és vagyunk: s mégsem vagyunk mindenütt mint Ő; de másként van az ember Istenben, mivel az az Isten is másként van az emberben, t. i. valamilyen sajátos és különleges módon. Mert egy személy az Isten és az ember s mindkettő az egy Krisztus Jézus; isteni természete szerint mindenütt jelen van, emberi természete szerint pedig a mennyben van. Eddig Augustinus.

Tanításunk megegyezik az igaz emberi természet felvételéről (Zsid. 4, 15.) szóló hitcikkelyel is. Krisztus — a bűn kivételével — az emberi természet összes feltételeit önként felvette magába, s a megdicsőülés után (Lk. 24, 39.) halhatatlanságot adott a maga testének, de természetét nem szüntette meg.

Augustinus a János evangélioma alapján irt 5. homiliájában mondja: Az ő fensége szerint, gondviselése szerint, kibeszélhetetlen és láthatatlan kegyelme szerint beteljesedik, amit mondott: Imé én ti veletek vagyok minden napon a világ végezetéig. Azonban teste szerint, amelyet az ige magára vett, aszerint, amely szűztől született, aszerint, amelyet a zsidók megfogtak, amelyet a fára szegeztek, a keresztről levettek, gyolcsokba burkoltak, sirba tettek és amely a feltámadásban megjelent: Nem leszek mindenkor veletek. Miért? mert testi jelenléte szerint negyven napig érintkezett tanítványaival s miután ezek kikisérték, szemök láttára, anélkül, hogy követhették volna, felment a mennybe és nincs itt. Mert ott van, az atya jobbján ül, és itt van, mert nem távozott el fenséges jelenléte. Vagy másként kifejezve: Fenségi jelenléte szerint mindenkor velünk van Krisztus; testi jelenléte szerint helyesen mondotta tanítványainak: Én pedig nem leszek mindenkor veletek. Mert az egyház testi jelenléte szerint, rövid ideig bírta őt, (most) csak hitáltal bírja, szemmel nem látja.

Megegyezik tanításunk a Krisztus isteni természetéről, a mindenhatóságról és a Szent Lélekről vallott hitcikkekkel is. Mert hisszük, hogy igazán és igen hathatósan uralkodik rajtunk Krisztus az ő Lelke által (I. Kor. 15, 45.) amit megigér; jóllehet nem hisszük, hogy az ő mindenhatósága lerontaná amazt a hitcikket: hogy Krisztus teste nem ment volna fel a mennybe és nem ülne az Atya jobbján, sőt sokkal inkább hisszük, hogy végül is így szilárdította meg igazán mindenhatóságát és így erősitette meg hitvallásunkat; mert hiszük, hogy a Szent Lélek titkos és megfoghatatlan ereje által ez a munka sokkal bizonyossabban megvalósul bennünk, mint ha Krisztus teste a mennyből az oltárra szállana alá, a szolgák kezökkel nyujtanák s mi testi szánkkal ennők azt. Mert annyival bizonyosabb és hatalmasabb a Szent Lélek munkája, mint amennyivel maga a Teremtő minden teremtménynek — még a legkiválóbbnak is — fölötte áll.

Latinból fordította:
dr. Nagy Barna.

A gyülekezet.

A legközelebbi tapolcai konferencia, amit Isten segítségével minden valószinüség szerint június 23-án fogunk megtartani, ezt a témát fogja körülölelni. Farkasfalvi Farkas Géza főgondnok úr elnöklete mellett Farkas István püspök úr, Dr. Enyedy Andor, Nádházy Bertalan és Ceglédy Sándor fognak beszélni a gyülekezetről, mint a Krisztus testéről, mint egy családról és mint hódító hadhadseregről s végül a református sajtóról.

A gyülekezet, dacára annak, hogy kézzel fogható és szemmel látható, nagyon misztikus dolog. Ma az áldozócsütörtök után sokat gondolunk Krisztus mindenkori lelki jelenlétére. Helyénvaló azonban arra is gondolni, hogy Krisztus kézzelfoghatólag, testileg is jelen van. Az ő látható teste éppen a gyülekezet.

Mi, akik ennek a hasonlíthatatlanul drága Testnek vagyunk a hivatásos őrei, igen jól ismerjük a bajokat és betegségeket, amik ezt a testet kinozzák. Ismerünk lázas, kelevényes sőt elhalt tagokat; az egyetlen orvosságot is ismerjük, ami az Úr Jézus Krisztus tiszta evangéliuma. Most arra kell törekedni, hogy mindezt mások is megismerjék. Maga az egész Test és annak minden egyes tagja vegyen végre tudomást önmagáról és a valóságos állapotáról. S erre kiválóan alkalmas egy ilyen konferencia, mely nagyokat és kicsinyeket, minden rendű és rangú gyülekezeti tagot egyesit. Ennek a

konferenciának éppen abban van a roppant értéke és szépsége, hogy egyetlen családdá, egyetlen testté fűzi egybe a legkülönbözőbb sorsu, talán a legellentétesebb szíveket.

A gyülekezet tagjainak meg kell végre tanulni, és erről bőven lesz szó a konferencián, hogy a Krisztus szent testének nincs olyan parányi tagja, aki ne tehetne valamit a közösségért. Ismerek olyan gyermeket, aki öntudatlan, de soha nem szünetelő őrizetével tartja meg a bukástól roppant kisértések közt élő édesanyját. Olyanról is tudok, a saját szájából hallottam ezt, aki a brutális apa ütlegei elől úgy oltalmazza az édesanyját, hogy a drámai pillanatok alatt az ölébe kérezkedik. A féltő szeretetnek ezt a szent kötelességét meg kell tanulni köztünk a legkisebbnek is. Mindannyiunknak szól az isteni parancs: „*Ügyeljünk egymásra, a szeretetre és jócselekedetre való felbuzdulás végett, el nem hagyván a magunk gyülekezetét, amiképen szokásuk némelyeknek, hanem intvén egymást.*"

A konferencia délutánján, mint a mult évben is, a gyülekezeti munka éppen nem lekicsinyelhető, bár sokszor egészen észrevehetetlen napszámosai: a papnék tartanak összejövetelt, amelyre szintén meghivunk már erről a helyről is mindenkit. Püspökné Asszonyunk őméltóságának elnöklete mellett Apostol Bertalanné úrnő és Dr. Komjáthy Aladár fognak itt szólni a hallgatósághoz.

Ezek a konferenciák évről évre hatalmasabb méreteket öltenek. Értékük felbecsülhetetlen nemcsak a lelki épülést, de a társadalmi kapcsolatok finom szálainak bogozását, szövögetését tekintve is. Hogy azonban a konferencia teljes célját elérhesse, újra megkérünk minden lelkipásztort a legmesszebbmenő propaganda kifejtésére. *Svingor Jenő.*

Lelkészértekezleti gyűlés Felsőborsodban.

Csaknem teljes számban összejöttek Felsőborsod lelkipásztorai szokásos évi értekezletük megtartására, mely Miskolcon ment végbe 1937 május 11-én. A programm tulzsufoltsága miatt előre látható volt, hogy az idő kevésnek fog bizonyulni a felvett tárgyalási anyag teljes kimerítésére. Ez valóban így is történt. A tárgyalni valók nagy része egy újabb értekezlet körébe nyert átútalást, melyet az elnökség a nyár folyamán fog egybehívni.

A gyűlés *Kutas Imre* lelkésztársunk buzgó imájával kezdődött meg az Ef.: 3. 14—21. bibliai szakasz felolvasásával, amit *Hubay Mihály* tartalmas elnöki megnyitója követett. E megnyitó kapcsán meleg üdvözlésünket megnyilvánitottuk püspök urunk és esperes urunk, továbbá az egyházmegye új lelkészei: *Simon Ernő* martonyii és *Kutas Imre* tardonai lelkészek iránt, majd kegyeletes szívvel örökitettük meg jegyző könyvünkben néh. *Demeter Bertalan* volt rakacaszendi lelkésztársunk emlékezetét. De esperesünk javaslata alapján meleg ünneplésben részesitettük az elnöklő Hubay Mihályt is, aki ez évben tölti be lelkipásztori szolgálatának 25. évfordulóját. Esperesi útbaigazítások és gyakorlati tanácsok következtek ezután a közelgő püspöklátogatásra s általában az egyházi adminisztrációra nézve. Ezt követően *Dr. Nemes Andor* hangácsi lelkész értekezett „A keresztyénség és a társadalmi kérdések" címen, rámutatva nagy történeti körültekintéssel és szociál-ethikai elemzéssel az evangélium szociális tartalmának a keresztyénség történetében s napjainkban megnyilatkozó érvényesülésére s az e tekintetben előttünk álló feladatok komolyságára. *Keresztúry József* nekézsenyi lelkésztársunk „Hitéleti problémák" címen a hitélet két tényezőjét az Igében és az emberben jelölte meg és a vallási közönyösség veszedelmes terjedésével szemben a ref. öntudat kiépitésének szükséges voltát erőteljesen kidomborította.

Nagy érdeklődés mellett olvasta fel *Kőrössy István* lelkésztársunk a lelkészi dijlevelek revizióját tárgyaló dolgozatát. Az előadás alatt nyilvánvaló lett, hogy a dijlevelek reformja már halaszthatatlan. A hozzászóló *Hubay Mihály, Lenkey Gyula, Gyülvészi István, Lengyel Gyula, Almássy Bertalan* azt a kérdést világitották meg: vajjon az államkormánnyal való előzetes megegyezés nélkül, egyházi úton miként lehetne az első lépéseket megtenni a reform ügyében?

Alapos tanulmány-számba vehető előadást tartott *Molnár Pál* vadnai lelkész: „Mi többet nyujt a nagy Institutió (az 1539.-i kiadás), a kis Institutiónál (1536.-i kiadás) a feltámadás kérdésében?" címen. Ennek az előadásnak rövid summája szerint a nagy Institutió sokkal részletesebb megalapozását adja mint a kis Institutió, a halál, feltámadás s a kettő közti időre vonatkozóan a mi hitünk legfontosabb alapigazságainak. *Bencs Lajos* lelkésztársunk, mint a felkért hozzászóló az előadással teljes összhangban tette meg rövid megjegyzéseit.

Az előadások sorozatát *Lenkey Gyula* lelkész zárta be. „I. István király napjának megünneplésérő1" emlékezvén meg, egyben kiterjeszkedve I. István király korának történeti ismertetésére is. A kérdéssel kapcsolatban *Egerházy Lajos* észrevételeinek meghallgatása után az értekezlet a konventi határozatot illetve rendelkezést irányadónak elfogadta jövőre nézve.

Végül egy-két adminisztrációs ügy elintézésével a gyűlés végett ért. A megbeszélések megtermékenyitő áldásaiért Istené legyen a dicsőség!

Gyülvészi István
értekezleti jegyző.

Tanitóképzős cserkészek Kovácsvágáson.

Május 8-án, szombaton délután indultunk el Patakról. Ragyogó napsütésben, vidám dallal, kedves, nemesitő élmények után vágyó szívvel. Utunk a vadregényes Cirókanyakon és az alpesi fekvésű Vágáshután vitt keresztül. Tábortüzet akartunk tartani a kovácsvágási reformátusoknak, vasárnap pedig az Isten házában bizonyságot tenni az ő kifogyhatatlan nagy kegyelméről. A mindvégig változatos, felemelően szép, de hosszú és fáradságos út után jól esik a meleg fogadtatás. Kónya József nagytiszteletü úr és Nagy Lajos tanító úr szives szeretettel köszöntenek. Gondos figyelmök

kényelmes szállássá varázsolta az iskola egyik termét, s a tábortűzhöz szükséges rőzse nagy halomban integet felénk. Mindjárt munkához látunk. 23 cserkész keze alatt gyorsan elkészül a nagy iskolaudvar legcélszerűbb beosztása, a tűzhely, s befejeződik a rőzsetördelés. Aztán a szivekhez is megnyilik az ajtó. A gyermekeket játszani hivjuk. Először idegenkedve, nehezen vállalkoznak. Nem tudják, hogy ezeknek a cserkészeknek egész élete ott fog majd lejátszódni fejlődő, feslő gyermekéletek között. Aztán egyre vigabban, fesztelenebbül folyik a játék, s felhangzik a jóízű, csengő gyermekkacagás. Az idősebbek is gyülekeznek már, nemsokára kezdődik a tábortűz. Fellobog a máglya. A szemek odatapadnak a felfelé futó lángnyelvekre. Még nem szóltunk egy szót sem, s máris úgy érezzük, hogy ez a tűz közel hozott minket egymáshoz. — Kónya József, a gyülekezet lelkipásztora nyitja meg az estét. Örömmel üdvözli a cserkészfiúkat, mert tudja, hogy sok szépet, jót hoztak magukkal. Ekkor már sokszáz gyermek, ifjú és öreg szorong a tábortűzet körülölelő embergyűrűben. A Hymnusz hangjai messze szállnak, a csendes estében. Majd Harsányi László cserkészparancsnok beszél a találkozás jelentőségéről, melynek célja az egymás megismerésén kivül, megszállt területi magyar testvéreink iránti szeretetünk erősítése S ahogy szavalatokon, énekszámokon, beszámolókon keresztül egyre megrázóbban bontakozik ki az elszakított magyarok szomorú sorsa, érezzük, hogy akik együtt vagyunk, most öntudatosabban, mélyebben tudjuk szeretni őket és egymást is. Népmese következik, melynek minden mondatán ott ragyog a tősgyökeres székely humor csillogó aranypora, s amelyből ellenállhatatlan, legyügőző erővel árad a népi fantázia csodálatos gazdagsága. Ámuló figyelemmel hallgatják. Sokszor felharsan az üde, tiszta gyermekkacagás, s az idősebbek is, feledve a megélhetés, az életharc ezernyi gondját, ott járnak mind meseország napsütötte csúcsain. Drága tapasztalatként visszük magunkkal a megfényesedett igazságot: magyar ember lelkét, a hamisitatlan magyar népmese tudja igazán felmelegíteni. Vége a tábortüznek. Elénekeljük a Szózatot, aztán áhitat után búcsúzunk, de érezzük, hogy ez az este elszakithatatlanul egybeforrasztott minket a kovácsvágásiakkal. Vasárnap délelőtt még ellátogatunk néhány református családhoz. Érdeklődünk életkörülményeik, munkájuk iránt, népdalokat, népmeséket gyűjtünk, egy őrs pedig a gyermekekkel játszik az új iskola tágas udvarán. Még szeretnénk maradni. De istentisztelet után már útnak kell indulnunk a Radványvölgyön át az Alma Mater felé. Hiv a hétköznapok komoly, felelősségteljes munkája, amelyet ezekkel a drága emlékekkel meggazdagodva hisszük, hogy még lelkesebben, odaadóbban, hivebben fogunk végezni a tanitóképzőintézetben. *Harsányi László.*

— **Felsőmérán** Kántor Rózsika leányegyleti tag értékes kézimunka terítőt készitett és adományozott az urasztalára. *Benke Zsuszánna* Alsómérán szószéki terítőt, Felsőmérán urasztali kendőket hagyományozott az egyháznak.

HIREK

— **Dr. Buday Árpád**, a szegedi egyetemnek április hóban elhunyt kitünő tanára, a világhirű archeológus, Főiskolánknak pár évvel ezelőtti érettségi kormánybiztossága óta melegszivű barátja, a tanévben is értékes ajándékkönyvet küldött. VII. vagy VIII. o. tanuló számára vizsgai jutalomkönyv gyanánt. A gimn. igazgatóság köszönő levelét — sajnos — már csak kórházi ágyán kapta meg az 59 éves korában elköltözött kiváló tudós.

— **Főigazgatói látogatás a Sárospataki Ref. Gimnáziumban.** Dr. Tamedly Mihály, tankerületünk kir. főigazgatója május 10—11 és 12 én tanügyi látogatást tett — ez isk. évben ezuttal másodizben — a sárospataki ref. gimnáziumban. Éles tekintete és bölcs jó indulata az iskolai élet minden vonatkozására rávilágitott, a tanitás és nevelés összefüggő komplexumaiban a kitünő pedagógus utmutatásaival szolgált. Látogatását május 12-én délután tartott záróértekezlettel fejezte be, amelynek elején Igazgatótanácsunk elnöke, Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok is jelen volt. A záróértekezleten a főigazgató először az óravázlatokkal kapcsolatos problémákról értekezett, széleskörű tapasztalatokból kisarjadzott tanácsokkal és találó ötletekkel szolgálva. Majd másfélórás előadásban látogatása észleleteit foglalta össze s örömmel fejezte ki megelégedését a gondos vezetés, a pontos ügykezelés, a hivatás magaslatain járó tanári munka szép teljesitményei fölött.

— **A dr. Komjáthy Aladár**-féle theologus segélyalapra a következő adományok érkeztek be: Verebélyi Dezső 5, Janka Péter 5, Hatvani Kálmán 2 pengő. A jószivű adományokért őszinte köszönetet mond *a theol. akadémia igazgatósága.*

— **Főiskolánk köréből.** *Főiskolánk évzáró ünnepélyének* időpontját junius 13-ban állapitottuk meg, amely a szokásos keretek között fog lefolyni. Főiskolai igazgatótanácsunk junius 14-én tartja üléseit. Junius 15-én papi vizsgák lesznek. — A főiskolai *szépitőbizottság* május hó 3-án ülést tartott, melynek eredményeképen a főiskolai kert lényeges rendezésen és szépitésen ment át. Az iskola udvarának szépitése problémájával, valamint a küldöttségi szállás mögötti udvarrésznek szépitésével is foglalkozott a bizottság.

— **Tanévvégi dátumok a Sárospataki Református Gimnáziumban:** Junius 13-án 10 órától évzáró ünnepély az Imateremben, és délután tornavizsga. Junius 14-én a tanévvégi eredmények kihirdetése, és az ifjúság ezután hazautazhat. Junius 15-én magán- és különbözeti vizsgálatok irásbeli része, 16-án és 17-én a szóbeli része. Junius 22—26-ig szóbeli érettségi vizsgálat. A jövő tanévre vonatkozó kérvényeket szegénységi bizonyitvánnyal felszerelve a gimn. igazgatói hivatalba legkésőbb junius 5-ig kell benyujtani.

— **A felsőbánvölgyi lelkészi kör** április 15-én Dédesen összejövetelt tartott, melyen *Hubay Mihály* szilvásváradi lelkipásztor imádság és bibliamagyarázat után személyes életünk — Keresztury József

nekézsenyi lelkipásztor gyülekezeteink, Máthé Zoltán mályinkai lelkipásztor pedig anyagi életünk problémáiról tartott előadást. A lelkészi kör elnökének Hubay Mihályt választotta, Keresztury Józsefet pedig megbizta az ügyv. elnöki teendők végzésével. Hubay Mihály elnök indítványára a lelkészi kör állást foglalt Tóth Miklós nekézsenyi lakós, állástalan segédlelkész Kolozsváron szerzett lelkészi oklevelének honosítása mellett s e tárgyban a felsőbb egyházi hatóságaink jóindulatu támogatását kéri. Az összejövetelt Kutas Imre tardonai lelkipásztor buzgó imádsága fefezte be.

— **A közös prot bizottság** május 14-én tartott gyűlésében az egyetemi ifjúság pasztorálása kérdésében elhatározta, hogy megfelelő számú lelkészi állás szervezése céljára államsegélyt kér. Az ifjúságot gondozó lelkészek illetékes egyházi hatóságaik irányitása és felügyelete alá helyeztetnek. Az elnökség felkéretett a szükséges statisztikai adatok beszerzésére. A szakbizottság tagjainak száma 20-ban állapittatott meg. A szakbizottságok megalakíttattak, elnökeik lettek: báró Radvánszky Albert az egyházpolitikai, Balogh Jenő a társadalompolitikai, Kapy Béla az oktatásügyi, Dr. Ravasz László az irodalmi és sajtóügyi szakbizottság elnöke. A biblia reviziójának folyamatban levő munkájához a két prot. egyház által kiküldött bizottság együttes munkáját látja a bizottság szükségesnek, ezért azok összehivása iránt tett intézkedést.

— **Csengő-bucsú ünnepély a sárospataki ref. gimnáziumban.** A VIII. osztály tanulóinak a középiskolától való bucsuzása, az u. n. csengőbucsu a szokottnál nagyobb szabásu és ünnepélyesebb formában történt meg májás 13-n déli fél 1 órától fél 2 ig. Az ünnepélyt a Magyar Filmiroda is fölvette a Magyar Hiradó számára. A főiskola belső homlokzata előtt lejátszódó ünnepélyt, amelyen a VIII. osztályos tanulók szülei majdnem mindnyájan megjelentek, köztük dr. Bessenyey Zénó a Fővárosi Közmunka Tanács elnöke, Főiskolánk igazgatótanácsosa is, ezután mozielőadásokon országvilág fogja látni. A VIII. osztály nevében Király Kálmán maturandus bucsuzott a Főiskolától, a tanári kartól és az itthagyott gimnáziumi ifjúságtól, amelynek nevében Halász András VII. osztályos tanuló mondott meleg istenhozzádot az abituriens tanulók után. A XC. zsoltár első versével kezdődő ünnepélyen cigány-kiséret mellett énekelték el az ifjak Bathó János ny. énektanár gyönyörü és halhatatlan diák-bucsudalát: Válásra int immár az óra... majd Bodrogpartján van egy város .... cimü diákdalt, szintén Bathó János szerzeményét.

— **Diákbúcsú.** A teologia akadémia negyedévet végző hallgatói megható érzések között búcsúztak az iskolai évtől és az Alma Matertől május 8-án. A búcsún Jánossy Ferenc IV. é. th., a Teol. Egylet elnöke olvasott bibliát s mondott imádságot.

— **Kitüntetés.** Az Orsz. Irodalmi és Zenei Tehetségkutató bizottság Arany Géza poroszlói ref. kántor, ig. tanítót „Orando et laborando" jeligés vegyeskari szerzeményéért elismerő oklevéllel tüntette ki. Szolgáljon buzdításul ref. kántorainknak.

HIVATALOS RÉSZ.

X. sz. Körlevél.

I. Valamennyi Esperes és hitoktatást végző lelkész és tanító testvérem figyelmébe!

Az állami elemi iskoláknál 1936—37 iskolai évben működő lelkész és tanító óradijas hitoktatókat felhívom, hogy ezévi a vallás és közoktatásügyi minisztérium által rendelkezésemre bocsátandó államsegélyből való dijazásuk céljából az illetékes esperesi hivatal utján terjesszenek fel bizonyítványt hozzám arról, hogy mely állami elemi iskolában és heti hány órában tanítottak. Az igazolvanyt az állami elemi iskola igazgatójával láttamoztassák és igy terjesszék fel illetékes esperesi hivatalukhoz június 15-ig.

Nyomatékosan felhivom a lelkészi hivatalokat, hogy e körlevelemről az érdekelt hitoktató tanítókat is értesítsék — haladéktalanul.

Nagytiszteletű Esperes urakat pedig felkérem, hogy ez igazolványokat megerősítéssel és összesítéssel ellátva, folyó évi július hó 1-ig terjesszék fel a Püspöki Hivatalhoz. Miskolc, 1937. május 10.

II. Valamennyi ref. elemi iskolaszék figyelmébe.

A Nagytiszteletű Esperes urak a tanítók Minősítési lapjának kiállitását és beküldését kivánták. Magam részéről is felhívom az iskolaszékek figyelmét, hogy a Minősítési lapokat a legpontosabban kiállítva, sürgősen küldjék be az esperesi hivatalokhoz.

III. Valamennyi Lelkésztestvérem figyelmébe!

A m. kir. pénzügyminiszter úrnak f. évi március hó 31-én 2881/1937. II. f. szám alatt kelt átirata szerint az alkalmazottaknak tényleges katonai szolgálatot teljesítő, sajátköltséges karpaszományos (Sakó) gyermekei a családipótlék szempontjából ellátottaknak nem tekinthetők, ennélfogva utánuk a családipótlék katonai szolgálatuk tartama alatt is jár.

Amennyiben a lelkészek is családipótlékot élveznek fenti rendelkezés reájuk is vonatkozik.

Miskolc, 1937. május 11. Atyafiui szeretettel
Farkas István
püspök.

Pályázati hirdetmény.

A felsőborsodi ref. egyházmegyébe kebelezett rakacaszend-tornaszentjakab debrétei egyházközségek halálozás folytán megüresedett lelkésztanítói állásra pályázatot hirdetek. A helyi javadalom egy és egynegyed telek szántóföld egy tagban, nyolc kaszás rét, tiz köböl búzapárbér, 8 öl tüzifa. Adót fele részben az egyház fizeti. Kongrua havonként 138 P. 28 f. Az állás 1937. évi október 1-én elfoglalandó. Pályázati határidő e hirdetés megjelenésétől számitott 15 nap. Csak tanítói oklevéllel is biró lelkészek pályázata vétetik figyelembe. Kellően felszerelt kérvények válaszboriték és postadij melléklésével Szentmártony Dániel espereshez Borsod (up. Edelény) küldendők.

Miskolc, 1937. május 11. *Farkas István*
püspök.

Nyomatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 21. szám. Sárospatak, 1937 május 23.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Pósa Péter:* Presbitereinkhez. — *Baráth Imre:* Az ujhelyi hegyek között. — Presbiteri konferenciák. — *Panka Károly:* Budapesti diákszövetségünk közgyűlése. — Irodalom. — Gyülekezeti élet. Hirek. — Az új vasúti menetrend.

Presbitereinkhez.

Megnyitó beszéd az alsóborsodi egyházmegye 1937. évi május 12-én, Miskolcon tartott presbiteri értekezletén.

K. Presbiter Testvérek! Magyar ref. anyaszentegyházunk 400 éves története ékesen szóló bizonyságtétel arról, hogy az anyaszentegyházat a Szentlélek ereje formálta és vezérelte az évszázadok vészei és viharai között. Ha ennek az anyaszentegyháznak hajójában emberi hatalmasság és nem Krisztus ülne a kormányrúd mellett, régen el kellett volna merülnie ennek a hajónak az idők viharos tengerében. — A Szentlélek ereje tette képesekké áldott emlékű elődeinket sok száz és ezer templom, meg iskola építésére, amelyek közül némelyek éveken és évtizedeken keresztül való állandó erőfeszítést kivántak. (Példa a miskolci Kossuth-utcai templom, amely minden külső segítség nélkül a hívek verejtékcseppjeiből s lelki áldozataiból épült 1786-tól 1809-ig.) Csak a Krisztus örökkévaló királyságára néző hitük erősíthette őseinket a kikeresett szenvedések, börtön, gályarabság, vértanuság elviselésére. Kétségtelen tehát, hogy az Urnak céljai voltak és vannak a magyar ref. keresztyénséggel.

Négyszázesztendős történelmünk azt igazolja, hogy a multban a magyarság valódi értékeinek átmentése volt Istennek a célja a magyar ref. anyaszentegyházzal. Magyar ref. egyház nélkül a Duna-Tisza közén már régen kihalt volna a magyar szó is, Árpád népe már csak az emlékezeté volna, ha ugyan emlékét is be nem fedte volna a feledés futóhomokja.

Magyar reformátusok nélkül a jelenben és a jövőben sem lehet ezen a könnyel és vérrel áztatott földön se politikát, se történelmet csinálni. Isten a magyarság ügyét a jövőben is reánk kivánja bizni. Nagy nemzeti érdek, sőt egyenesen a magyar faj fennmaradása füződik tehát a magyar református anyaszentegyház megmaradásához és virágzásához.

K. Peresbiter Testvérek! Aki ismeri a magyar református egyház alkotmányát, sőt ha csak az egyházi törvényeink első törvénycikkét olvassa is el figyelemmel, az előtt teljesen világos lesz az az igazság, hogy magyar ref. egyházunk presbitereivel együtt áll, vagy esik. Ha egyházunkat egy nagy épületnek gondoljuk el, annak fenntartó oszlopai, teherhordozó pillérei a presbiterek és egyházrészi tanácsosok, akiknek hűségétől s áldozatkész munkásságától függ az egyház boldogulása: emelkedése vagy hanyatlása. A mult évszázad utolsó évtizedétől kezdve gyengült meg különösen a magyar református öntudat és ez szoros összefüggésben áll azzal, hogy az egyház presbiterei magukat uralkodásra és parancsolásra elhivott embereknek és nem Krisztus szolgáinak tekintették. Amióta a presbiter neveléssel rendszeresen foglalkozunk, azóta kezd magyar református egyházunkban a lelkiélet megújulni, aminek Isten Lelkétől származott számtalan tanubizonyságát látjuk.

A presbiter-nevelés útján áldott fejlődési fokozat az Országos Presbiteri Szövetség megalkotása, ami az erők egyesítése és az egység megteremtése céljából az idők teljességének eljöttével történt. E szövetség megalkotása kétségtelenül a Szentlélek indítására történt, de az eszme megérlelésének emberi eszköze a halóporaiban is áldott néhai Baltazár Dezső tiszántuli püspök volt.

K. Presbiter Testvérek! Egységben van az erő, testvéri kezek összefogása nélkül csak olyanok vagyunk, mint az Ezékiel próféta látomása szerinti szétszórt csontok. Összetartás nélkül a szétszórt csontok elevenítésére fordított munka valóságos sisifusi, sőt emberi erőt meghaladó hiábavaló fáradozás. Erre a kivánatos egységre s ez egység keretében az erőkifejtés maximumára kiván elvezetni bennünket a Szentlélek ereje által az ORPSz, amely minden egyházmegye területén sorra megalakítja az országos szövetség fiókjait, az egyházmegyei presbiteri szövetségekben.

Ezt a célt kivánja szolgálni e mai napra összehivott alsoborsodi egyházmegyei presbiteri értekezlet is, melynek közelebbről és távolabbról összegyülekezett tagjait hittestvéri szeretettel és igaz tisztelettel köszöntöm egyházmegyei gondnok ur őméltóságával egyetemben.

Kitüzött nagy célunk az, hogy presbiter-testvéreink közvetlen közelről ismerjék meg egymást, ne csak kivülről egymás ábrázatát, hanem belülről egymás gondolkozását és lelkivilágát, hogy összemelegedjék és együtt dobogjon a szívük a legnagyobb ügynek: a Krisztus földi teste ügyének a szolgálatában, amely egyuttal a magyarság szent ügyének a szolgálata is. A nagy cél az, hogy a református anyaszentegyház erősödésével erősödjék a fajtiszta magyarság, növekedjék ez ősi földön az istenországa és az egyetlen örökkévaló Király: Jézus Krisztus trónja emeltessék fel a magyar szívekben.

— — —

Köszöntése az egybegyülteknek, különösen az ORPSz központi kiküldötteinek: Benkő István rákospalotai lelkipásztor és Dr. Incze Gábor v. o. igazgató uraknak, az egyházmegye, sőt az egyházkerület legelső presbiterének, a Püspök urnak és a hozzánk vendégként eljött Dr. Marton János teológiai professzor urnak.

Legyen áldott az Ur, aki a Szentlélek közelgető szárnyain elhozta és nekünk ajándékozta ezt a napot; legyenek áldottak, akik hivásunkra közénk eljöttek; legyen áldott e napnak minden munkája, amit az Ur Jézus Krisztus nevének dicsőségére és az Ő vezérlete alatt álló református anyaszentegyházunk javára kivánunk szentelni!

Egyházmegyei presbiteri értekezletünket az Ur nevében elnöktársammal együtt megnyitom.

Pósa Péter esperes.

Az ujhelyi hegyek között.

Nem régen az ujhelyi hegyek között jártam. Vajjon mikor is jártam én erre? — tünődtem az egyik magaslaton.

Eszembe jutott aztán, hogy az 1896-ik év május elején jártam itt, amikor Kiss Elek tornatanárunk, mint pataki gimnázistákat idehozott kirándulásra.

Ma is előttem áll, amint egyik hegy tetején így szólt hozzánk: Ki tud köztetek a legjobban énekelni?

Nagy zsivajgás, lárma után, kiválasztottuk aztán soraink közül a legjobb énekest.

Erre Kiss Elek tanárunk elővette a zsebórát, erősen ránézett s aztán megszólalt: Várjatok még két percet!

Majd újból megszólalt: Első Ferenc József királyunk most nyitja meg Pesten az ezredévi kiállítást. Énekeljétek el a Hymnuszt!

Felcsendült aztán a Hymnusz. S hangzott a páfrányleveles sziklatörmelékek között, a nagy magasságban: Isten áldd meg a magyart.

Majd vidám beszélgetések, falatozások után meneteltünk hazafelé, Patakfelé. Pergett a dob.

Egy-kettő, egy-kettő, — vezényelt Kiss Elek tanárunk.

Hogy aztán ezen a napon-e, avagy később történt, biztosan nem tudom, — csak arra emlékszem, hogy ezen napok valamelyikének estvéjén ki volt világítva Patakon valamennyi ablak.

A kollégium homlokzatának első emeleti ablakán a főiskola cimere ékeskedett eme felírással: Három fáklyám ég: Hit, haza, emberiség!

A cimer mellett, a jobbról- és balról eső ablakokban Apolló és Pallas-Minerva alakjai voltak láthatók.

S majd gyülekezni kezdtünk a kollégium kapujában.

Korpa János, aki ebben az időben tűnt fel, Bethlen Gábor és Pázmány Péter című, pályadíjat nyert fejtegetésével az Erdélyi önképző körben, elkiáltotta magát: Éljen az ezeréves Magyarország!

Éljen! — hangzott a kollégium valamennyi sarkáról beérkezett diákcsapatok ajkáról.

S azzal éneklések, nótázások mellett megindult a menet a Piacutcafelé.

Majd elhaladtunk a nagy emlékmű, a róm. kath. templom csucsives ablakai alatt, Lorántfy Zsuzsannának felségesen sokat mondó és beszélő góthikus mauzoleuma mellett.

— Hanem most letépjük a várfokáról a sárga-fekete zászlót, — szállt ajkról-ajkra a beszéd.

Hát bizony tényleg úgy volt, hogy az ezredévi ünnepélyek megnyitása alkalmával, sárga-fekete zászló lobogott a Rákócziak ősi vára ormán. S nem lehet tagadni, hogy volt is bizonyos elszántság az ifjúság akkori tagjai között, eme vakmerő munkára.

El is jutottunk a várkert vasrácsáig. Itt aztán egyik legkedvesebb és legnépszerűbb tanárunk néhai jó b. e. Maklári Papp Miklós szikár alakja állt elénk s a vasrácsra dőlve így szólt hozzánk: Fiúk vigyázzatok! Erőszakról van szó..... Ne nyuljatok megtorló eszközökhöz. Fejezzétek be a tüntetést hozzátok illő nemes lélekkel!.....

Szavaira megfordult a menet s az akkori Kovács-utcán haladt tovább a kollégium-felé. A kollégium kapujában, az iskolakert előtt, Korpa János két tenyerével tölcsért formálva szája előtt, így kiáltott fel: Adja az Isten, hogy a második ezerévben a Rákócziak várán ne lobogjon sárga-fekete zászló!.....

Ezen az estén különben egy másik szenzációs esemény is történt. Az nevezetesen, hogy a konviktusban paprikást és turósgaluskát tálaltak fel a tápintézet diákjainak. Az akkori ifjúsági lap valami pompás humorral jegyezte meg ekkor: Imé, nyájas olvasóm, a pataki diák ezer-esztendőben egyszer kap turósgaluskát.

Valójában szép, kedves napok voltak a millenáris nagyesztendő napjai Sárospatakon. Lázban égett a főiskola környéke. Mindenki, akinek egy-két forintja akadt, Pestre sietett, utazott. Tornászcsapatok, jóféle keménykötésű szalmakalapban, (amit aztán a többi vidéki versenyzők „takarmánykalapnak“ neveztek); nagy- és kisdiákok, a professzorok vezetése mellett, éneklések, nótázások mellett robogtak Miskolc-Hatvan felé az ország fővárosába. S a Városliget „Debreceni csárdája“ megtelt pataki diáksereggel, fogyasztva a fővárosi virslit és holmi csonthéju magvakkal füszerezett, pompás cseresznyés béleseket.

Otthon pedig a kollégium tájékán, az iskolakertben és a Kutyaszorítóban hangzott az Ős-

Budavárból Patakra átplántált híres olasz slágernóta: Jambó, Jambó!.....

De hangzott ekkor Patakon egy másik melodia is, amit éppen itt az ujhelyi hegyek között, az avar között járva, sehogysem tudok elfelejteni.

A millenáris ünnepek idején úgyanis a katholikus templom mellett szerénykedő állásban, egy vándorszinész-csapat „Az asszony verve jó“ című népszinművet adta elő. S ezen az estén, egyik szinész nagy tapsok között a következő kuplét énekelte:

Ezer esztendeje annak,
Hogy a magyarok itt laknak;
Hogy itten hazát szereztek
S e földön letelepedtek.
Oláh, tótnak mért nem tetszik,
Én azt minek firtatnám....
Sokkal jobb, ha mosom kezem,
És nem koptatom a szám.

Akkor, mint szegény, éretlen gimnázista sehogysem tudtam megérteni, hogy az oláhnak meg a tótnak, miért nem tetszik a mi felséges ezredévi ünneplésünk!?

Ma már értem!.... Éppen itt az ujhelyi hegyek között, ahonnét szabad-szemmel is elláthatunk a csehuralom alá került Borsiba, II. Rákóczi Ferenc születési helyére.

Fájdalom, valójában nem tetszett egynémely atyafiaknak a mi ezredévi ünneplésünk. S jött egy rettenetes alkalom, a világháboru szerencsétlen vége, amikor a mi kérlelhetetlen ellenségeink a legvadabb, a legkegyetlenebb gyülölséggel az ujhelyi hegyekig hozták le Csehszlovákia határát.

Régebbi születésü magyarnak nem jó ma itt járkálni.....

A nagy áhitat mellett, ami megszállja lelkünket a magaslatokon, ahol beláthatjuk kicsiny, féreg, parányi porszem, semmi-voltunkat az örökkévaló alkotó nagy szellemhez, Istenhez képest; ahol minden lélekzetvételünk, lépésünk alázatosságra, szerénységre, imádkozásra tanít bennünket, — akaratlanul is ökölbe szorul markunk.....

Csak egy gondolat vigasztalhat itt bennünket. Itt valójában elmondhatjuk a 253-ik dicséret eme szavait:

Ottan terem gabonánk,
Innen must csepeg reánk...

Idelátszik a nagy alföld, végtelen búzatermő rónaságával. A nagy alföld — hála Istennek, — jórészt a miénk. Mienk a kéklő Hegyalja is, drága szőlőskertjeivel.

S ahol szőlő is van, kenyér is van, ott Istenben bizva jogosan el lehet mondani: Lesz még szőlő lágy kenyérrel!..... *Baráth Imre.*

Presbiteri konferenciák.

A felsőborsodi egyházmegyében április 27-én Sajószentpéteren presbiteri konferencia tartatott körülbelül 200 résztvevővel. A konferenciát az ősi templomban tartották és a jelen volt presbiterek nagy érdeklődéssel hallgatták az előadók széles történelmi tudásról és sok ismeretről tanuskodó előadásait. Imádkozott és Igét hirdetett Komjáthy Aladár ózdi lelkipásztor I. Kor. 12. r. 5. verse alapján. Néhány vonással odaállítva a hallgatóság elé a presbiteri ideált, mely az egyházi élet erőforrása és főképen imádkozó, áldozatkész és munkás élettel lehet hasznára az anyaszentegyháznak. Szentmártony Dániel esperes nyitotta meg a konferenciát rendkivül ügyes és tömör beszéddel. Hangsulyozta megnyitójában azt, hogy egyházunk minden erőinek össze kell forrnia, hogy Isten országának építői lehessünk. Beszélt az egyetemes papság nagyszerü evangéliumi gondolatáról, amely sehol sem érvényesülhet úgy, mint a magyar ref. egyház életében. De erre is teljes erőnkkel kell törekedni. Majd az egyház szeretetére buzdította a megjelenteket és a gyülést megnyította az illusztris vendégek és a megjelentek üdvözlésével. Dr. Csikesz Sándor egyetemi tanár: „Milyen legyen Kálvin szerint a mai presbiter“ címen tartott rendkivül élvezetes és pompásan tájékoztató előadást. Részletesen ismertette a genfi egyházalkotmányt és abban a presbiter beállítását. Tudtunkra adta az előadás, hogy nem kálvini a mai presbiterválasztás, mert Kálvin idejében már az ifjui kortól kiszemelte az egyház a presbiternek valót és figyelemmel kisérte minden lépését hosszu éveken át. Majd amikor megválasztották presbiternek, két-három vasárnapon át megkérdezték a gyülekezetet, hogy nem tud-e valaki olyat az illető életéből, amivel méltatlanná válna a presbiterségre. Ha senki nem szólt, akkor a választást helyben hagyták.

Görömbei Péter nagykállói lelkipásztor: „A presbiterség kialakulása Felsőmagyarországon“ címmel beszélt. Ugy szólván a Sajó-völgy minden falujáról mondott valami történeti adatot. Nagyszerüen megvilágította a köznemesek üldöztetésének okait. Elmondotta, hogy azok mind egyházunk tagjai voltak és a dinasztiának az volt a célja, hogy a maga embereit, tehát a főnemeseket erősítse, hogy a trónnak és az uralkodó egyháznak erős támaszai legyenek. Tiszáninnenben volt a legnagyobb az elnyomás, de itt volt a legerősebb ellenállás. Ez hivta életre a patriciusok bodrogkereszturi konventjét és a presbiterséget is.

„Mit köszönhetek egyházamnak“ címen Dr. Ambrus István sajószentpéteri főgondnok mondott rövid, de tartalmas beszédet, továbbá Vágó János sajókazinci gondnok, Vattai Béla helyett egy másik presbitertársa mondta el a bizonyságtételét.

A konferenciát Szigethy Ferenc sajószentpéteri lelkipásztor imádsága és áldása zárta be. Hiszszük, hogy sajószentpéteri presbiteri konferencia feledhetetlen nap lesz sok presbiter lelkében. Illesse elismerés az egyházmegye vezetőséget és a sajószentpéteri lelkipásztort valamint az ottani presbitériumot.

Edelényben Kövér Pál missziói előadó hirdette az igét Csel. 20:28 alapján. Elnöki megnyitó beszédet a betegsége miatt őszinte fájdalmunkra távolmaradt egyházmegyei gondnokunk helyett esperesünk mondott. Előadók itt is Dr. Csikesz Sándor és Görömbey Péter voltak. Előbbi (Bibliai vonások a magyar ref. presbiter életében)

szemléletesen, meggyőző erővel mutatta fel a tanítványok, apostolok életéből vett példákkal, hogy milyen legyen a magyar ref. presbiter, utóbbi (A reformátusság térvesztése a tiszáninneni egyházkerületben) kerületünk s főleg Edelény és vidékének magyar ref. középnemes népét ért szenvedésekről, üldöztetésekről, egyrészük elüzéséről, egyházuk, hazájuk, szabadságuk érdekében vívott küzdelmeikről szólott a vidék alapos ismeretével tettre lelkesítő módon. Megkapóak voltak az itt elhangzott bizonyságtételek is (Miben segíthetek lelkészemnek) Mocsáry Pál damaki főgondnok, Harsányi Géza ügyvéd, edelényi presbiter, Nagy Antal damaki gondnok ajakáról. Záró imát Gyülvészi István helybeli lelkész mondott. Szépen énekelt az ifjúsági énekkar Bálint Endre tanító vezetésével. Megalakult az egyházmegyei presbiteri szövetség is az egyházmegye esperesének és gondnokának elnökségével, mig az országos központtal való kapcsolat fenntartásával, a hiradói szolgálat végzésével a missziói előadó bizatott meg. Legyen áldott a nagy Isten, hogy hozzánk küldte — hisszük, hogy áldott magvetésre — az Országos Presbiteri Szövetség két illusztris vezérét. Illesse elismerés mindazokat, kik hozzájárultak e két nap feledhetetlenné tételéhez, köztük elsősorban az egyházmegye buzgó esperesét, a két egyházközség fáradtságot sem sajnáló lelkipásztorát, presbitereit.

Budapesti diákszövetségünk közgyűlése.

A Pataki Diákok Országos Szövetségének Budapesti Egyesülete a minap tartotta a Gyógyszerész Kaszinóban évi rendes és tisztujító közgyűlését, amelyen jelen voltak:

Dr. Gaál Endre v. államtitkár, dr. Czövek Sándor ny. kerületi rendőrfőkapitány, dr. Szabó Sándor ny. jogtanár leányával, Sz. Lukács Pál ny. szfv. számtanácsos, Elekes Imre ny. főgimn. igazgató, dr. Barabás Arnold tiszti főorvos, Szüts Ernő gyógyszerész, dr. Pálóczi Horváth Zoltán, dr. Moskovits Mór, dr. Tóth Endre és dr. Keéky István ügyvédek, Trócsányi Zoltán dr. főkönyvtárnok, Kerekes Miklós ny. járásbiró, Tatár Sándor postafelügyelő, dr. Horányi József Máv. tanácsos, Mészáros István külügyminisztériumi előadó feleségével, Fodor Gábor Máv. főmérnök, Bencze Ferenc dr. orvos, Szabó Dezső dr. postatakarékpénztári titkár, Rehó Pál postatakarékpénztári tiszt, Kovács Zoltán ny. tanító, Dakó István mérnök, Sahin István tisztviselő és mások.

Panka Károly dr. elnök üdvözölvén a megjelenteket kegyeletes szavakkal bucsuztatta el Makláry Pap Miklós ny. főiskolai tanárt, a Szövetség egyik legidősebb tagját, kiemelve, hogy Makláry, aki az ifjuság nevelését szent hivatásnak tekintette, a szeretet melegével igyekezett tanítványaiból becsületes, dolgos és hazafias férfiakat nevelni az élet nagy feladatainak elvégzésére. Megemlékezett még arról a nagy veszteségről, amely a Szövetséget és Sárospatak társadalmát Cziráky Károly ny. jegyző és Katona Géza járásbirósági elnök elhunytával érte.

Ezután a közgyűlés letárgyalva az Egyesület 1936. évi zárszámadását és megállapitva az 1937. évi költségvetést, újabb három évi időtartamra elnökké dr. Panka Károly országgyűlési könyvtárigazgatót, alelnökké dr. Tóth Endre ügyvéd. tb. vármegyei ügyészt, titkárrá Dakó István mérnököt, pénztárossá Rehó Pál postatakarékpénztári tisztet és ellenőrré dr. Szabó Dezső postatakarékpénztári titkárt választották meg. Ugyanakkor hat választmányi és három számvizsgáló tagot is választottak. Végül elhatározták, hogy melegen üdvözlik a legöregebb pataki diákot, Szabó Ambrus ny. tanitót életének 104-ik évfordulója alkalmából.

Panka Károly

IRODALOM

— **Megjelent** a Kálvin János Társaság kiadványsorozatának 3. füzetében *Dr. Csekey Sándor* theologiai professzortól: „Református Vasárnapi Iskola." A füzet tartalma elsőranguan érdekel minden lelkipásztort, vallásoktatót, egyházi munkást, vasárnapi iskolai tanítót. Az elvi és gyakorlati rész hitvallásos, református és magyar szempontból tárgyalja az egész kérdést. A füzet ára 50 fillér. Megrendelhető a Társaság főtitkára, Dr. Sipos István címén. IX. Ráday-u. 28. sz. Budapest. A kiadványt olvasóink szíves figyelmébe ajánljuk.

— **Hiszel?** Elmélkedések, irta Sallay István. Szerző kiadása. 24 oldal. Az elmélkedések címe: A reménytelen hit, az üdvözítő hit, a hit támadása, a hit akadályai, érzem-hiszem, a hit haszna, a hit gyümölcse. Ezek a címek magukban is ajánló sorok és megfogják szívünket. Érdekes az, hogy a nagyon elfoglalt emberek a legtermékenyebbek és gondolataik is a legfrissebbek. Szerző neve maga is útjelző s az ő nevét olvasva a füzetke első lapján, már sejtjük, mit kapunk, aztán boldog örömmel állapítjuk meg, hogy még a vártnál is sokkalsokkal többet. Akik élő hitet keresnek, vagy utánpótlást a mai lelki élet sivatagában és amellett eleven kapcsolatot a körültünk nyüzsgő, forrongó világgal, vegyék meg és olvassák el ezt a kis munkát s engedjék, hogy nekik is föltegye a szív mélyéig nyilaló kérdést: Hiszel? *Svingor Jenő.*

GYÜLEKEZETI ÉLET.

— **Az alsóborsodi ref. egyházmegye presbiterei** május hó 12-én Miskolcon gyültek össze egyházmegyei presbiteri konferenciára. Az egyházmegye 47 egyházközsége közül 33 volt képviselve, összesen mintegy 350 taggal. Az ORPSZ részéről Benkő István rákospalotai lelkipásztor és Dr. Incze Gábor budapesti v. o. igazgató voltak a kiküldöttek. A bevezető áhitatot Szabó Dániel hejőcsabai lelkipásztor tartotta megragadó közvetlenséggel. Megnyitóbeszédet Pósa Péter esperes mondott. Ezután Benkő István tartott nagyhatásu előadást az urvacsorázó presbiterről, majd dr. Incze Gábor a figyelmet teljesen lekötő módon mutatta be, hogy „Hogyan látnak bennünket külföldön". Az egyház-

megye presbiterei küzül dr. Dienes István diósgyőri presbiter hivő lelkének tanubizonyságával azt mutatta fel, hogy miképpen segithet a presbiter lelkipásztorának; Bikszegi Károly miskolci presbiter pedig mint egyszerü munkás ember arról tett bizonyságot. hogy mit köszönhet ő református egyházának. Az előadásokat megbeszélések követték, amelynek során Farkas István püspök és Marton János theol. tanár szólaltak fel és erősítették a jelenlévő presbiterek missziói öntudatát. Bezáró beszédet báró Bottlik István egyházmegyei gondnok tartott, aki összefoglalva a nap áldásait magas perspektivájú szemléletet tartott magyar református egyházunk felett. Az előadások között zsoltárokat és dicséreteket énekelt a gyülekezet, a bezáró hálaadást pedig Nádházy Bertalan egyházmegyei főjegyző mondotta.

— **Orgonaavatás Sátoraljaujhelyben.** Nagy örömünnepe volt az ujhelyi gyülekezetnek május 9.-e. Ekkor avatta fel vasárnapi istentisztelet keretében a 112 éves régi orgona helyére 16 változatu új modern orgonáját, amely Rieger Ottó gyárában Árokháty Béla orgonaművész tervezése szerint közadakozásból 10.000 pengőért épült. Az ünnepi igehirdetést *Janka Péter* egyházmegyei főjegyző végezte a 150. zsoltár alapján. Költői szimbolumokban gazdag beszédének alapgondolata az volt, hogy egyházi és nemzeti életünkben mindenkinek olyan önzetlenül kell szolgálnia Isten dicsőségét, mint ahogyan az orgona minden kis sipja és rugója is az Istent dicsérő ének harmóniáját szolgálja. Az orgonaépités történetét rövid szép beszámolóban ismertette *Kiss Ernő* esperes-lelkész, az áldozatkész adakozásért pedig *Ladányi Miklós* gondnok mondott köszönetet. — Délután magas nivóju orgonahangverseny volt a templomban, ahol felekezeti különbség nélkül gyült össze a város zenekedvelő társadalma, sőt sokan jöttek a környékről is. *Árokháty Béla* három izben is gyönyörködtette a hallgatóságot pompás orgonajátékával, régi klasszikus szerzők darabjaival és saját szerzeményével. Megragadóan szép volt a *sárospataki főiskolai ének- és zenekar* orgonakisérettel előadott darabja (Hammerschmidt: Krisztus szenvedéséről). Ennek vezénylésén kivül ragyogó hegedűjátékával is elbűvölte hallgatóit *Szabó Ernő* főiskolai zenetanár. Jól kidolgozott számokkal szerepelt a helybeli Szenczi Molnár Albert Énekkar *Siposs József* karnagy vezényletével. Könnyezve hallgatta végig a gyülekezet régi kedves papjának: *dr. Enyedy Andor* egyházkerületi főjegyzőnek előadását a régi és az új orgonáról. A régi orgona — mondotta — emlékezetébe idézi a régi Ujhelyt, amelynek minden rétege boldogan élt a nagy magyar hazában. Az új orgona pedig, mint a hit, áldozatkészség és élniakarás ékes bizonysága, legyen biztatás és erőforrás az újra boldog jövendőre nézve. A lélekemelő ünnepség a Himnusz akkordjaival ért véget. — Itt emlékezünk meg arról is, milyen nemes áldozatkészséggel adta ujabb tanujelét egyházához való ragaszkodásának *Ladányi Miklós* gondnok, aki feleségével 1400 P. költséggel szép mintáju mükővel rakatta ki az ujhelyi templom kövezetét. — Néhány hónappal ezelőtt *Szabó Mihály* presbiter ajándékozási szerződéssel ruházta az ujhelyi egyházra 15000 P. értékü házát gyülekezeti ház épitése céljára. — Istennek hála: él még közöttünk az önzetlen adakozás lelke!

HIREK

Their Majesties The King and Queen
London.

The Staff and the Boys of the English College of Sárospatak, Hungary, beg to send to Your Majesties their warmest congratulations on the occasion of Your coronation. May Your reign be blessed with all good fortune.

A király és királyné Őfelségeiknek,
London.

A sárospataki angol kollégium (Magyarország) tanári kara és ifjúsága legmélyebb tisztelettel küldik Őfelségedéknek őszinte üdvözletüket koronázásuk alkalmából. A Mindenható áldja meg Őfelségedék uralkodását minden jóval.

(Az Angol-Internátus üdvözlő távirata az angol királyi párnak május 12-iki koronázásuk alkalmából.)

The Director, English College of Sárospatak, Hungary.

The King and Queen desire to express to all who joined in your message their best thanks for your kind congratulations and good wish on the occasion of Their Majesties coronation. (Signed) Alexander Hardinge.

A sárospataki angol kollégium Igazgatójának, Magyarország.

A király és királyné Őfelségeik őszinte köszönetüket küldik mindnyájuknak a koronázásuk alkalmából küldött szíves üdvözletükért és jókívánatukért.
Alexander Hardinge s. k.

(Válasz az Angol-Internátus részéről az angol királyi pár koronázása alkalmából küldött üdvözlő táviratra. — Érkezett 1937. május 15-én reggel fél 8 órakor.)

— **Pünkösd keddjén kezdette meg ujabb egyházlátogató utját Farkas István püspök.** Püspökünk május hó 18-án indult el a felsőborsodi egyházmegye több gyülekezetének hivatalos meglátogatására dr. Enyedy Andor egyházkerületi lelkészi főjegyző és Illyés Bertalan püspöki titkár kiséretében. A felsőborsodi egyházmegye részéről Szentmártony Dániel esperes és Szepessy Gyula tanácsbiró, sajószentpéteri főszolgabiró kisérik az egyházlátogató püspököt.

— **Gr. Haller István főgondnok beiktatása.** Farkas István püspök május 17-én iktatta be ün-

nepélyes külsőségek közt dr. gróf Haller István földbirtokos, vármegyei árvaszéki ülnököt, a mályinkai egyházközség főgondnoki tisztébe. A főgondnoki beiktatást Szentmártony Dániel felsőborsodi esperes ihletett igehirdetése vezette be, majd *Farkas István* püspök tartott beiktató beszédet, mindenkit megragadóan hirdetve a szeretet erejét, amelynek egybe kell fogni az egész nemzetet, annak minden rétegét, felekezetét, foglalkozási ágát. Végül a beiktatott főgondnok hívő bizonyságtétellel ajánlotta fel magát a szolgálatra, amelyet új tisztében a szeretet által vezéreltetve óhajt Isten örök végzésének kész szívvel engedelmeskedve, végezni.

— **Érettségi kormányképviselő a sárospataki gimnáziumban** ebben az évben a tanügyi körökben országosan ismert *dr. Zehery Lajos* miniszteri tanácsos lesz.

— **Novák Sándor gimn. igazgató,** mint tanulmányi felügyelő máj. 24-én az egri cisztercita gimnáziumban, május 25-én az Angol kisasszonyok érseki leánygimnáziumában, máj. 26-án a hatvani állami gimnáziumban tesz hivatalos látogatást.

— **Az Angolinternátus és az angol királyi pár koronázása.** VI. György Nagybritannia királya és Erzsébet királynő koronázása napján (f. máj. hó 12-én) az Angolinternátus is méltóképen kivette részét a világszerte rendezett ünnepségekből. Az intézet tanári kara és ifjúsága a londoni kabinet-iroda utján üdvözlő táviratban fejezte ki szerencsekivánatait Őfelségeéknek és kérte a Mindenható áldását uralkodásukra. Az internátus épületére már a kora reggeli órában kitűzték a magyar trikolort s mellé a brit nemzeti zászlót, kifejezve ezzel is azt a tiszteletet és rokonszenvet, melyet az angol nyelv és szellem terjesztésére s a magyar angol kapcsolatok ápolására alapított intézet érez a nagy angol birodalom iránt. D. e. 3/4 11 órától kezdve az intézet összifjúsága azonkívül a — nem internátusi angolos növendékek közül is többen — rádión hallgatták a koronázási szertartást s ez alkalommal megjelent közöttük az épen akkor iskolalátogatást végző dr. Tamedly Mihály kir. tanker. főigazgató is. A rádió előzetes bevezető ismertetése, majd helyszíni közvetítése mellett nagyban fokozták a növendékek érdeklődését az int. igazgatónak az egyes szünetekben a koronázással kapcsolatban tartott rövid előadásai, valamint az a körülmény is, hogy az intézetnek járó angol nyelvű ujságok képes mellékletei, elsősorban az „Illustrated London News" c. hetilap szines képei egyik jelenetről a másikra bő illusztráló anyagot nyujtanak a hallgatóknak.

— **Érettségi találkozó** A sárospataki ref. gimnázium 1927-ben végzett növendékei június hó 12-én este és 13-án, vasárnap tartják 10 éves érettségi találkozójukat. Azok, akik ezen a találkozón résztvehetnek, szándékukat Harsányi László ref. tanítóképző intézeti tanárral közöljék. (Sárospatak, Kossuth u. 14.

— **Hirek a sárospataki ref. tanitóképző-intézetből.** Az ifjúsági énekkar áldozócsütörtökön, május hó 6-án a ref. templomban Kodály 150-ik zsoltárát énekelte el Bolvári Zoltán ének- és zenetanár vezetésével. — Az évvégi vizsgarend a következő: Május hó 21- és 22-én van az V. o. szóbeli vizsgája. 24-én, 25-én és 26-án képesítői irásbeli vizsgálatok. Június 10-én vizsgázik az I. o., 11-én a II. o., 12-én a III. o. és 14-én a IV. o. A gyakorlóiskolák vizsgája 14-én lesz. A tornaünnepély ideje június 13-ika.

— **Az Angolinternátus maturandusai** nagyon szép eredménnyel végezték utolsó iskolai évüket. A f. máj. hó 11- és 12-én osztályvizsgát tett 8 teljes ellátásos növendék közül jeles osztályzatot nyert 3, általános jó osztályzatot 2, elégséges eredménnyel végzett 3. A manzard-szoba 5 kedvezményes növendéke közül jeles lett 4, jó rendű 1.

— **Kisebb gimnazista fiút** ellátásra elfogad miskolczi lelkészcsalád, Palóczy u. 35.

— **Száz hold föld a Szeretetszövetségnek.** Az Országos Református Szeretetszövetség ajándékozás utján, magukat megnevezni nem akaró ajándékozóktól. Az Alföld egyik városában szép házat és a város határában 100 magyar hold földet kapott azzal, hogy az ajándékozók halála után új szeretetházat létesitsen. Az Országos Református Szeretetszövetségnek az ország különböző részén már 25 szeretintézménye (árvaházak, aggmenházak, napköziotthonok) van, amelyiknek majdnem mindegyike jószívü emberek adományozásából született.

— **Gyermekeket és öregeket** elhelyez intézeteiben a legnagyobb kedvezményekkel a Szeretetszövetség. 3—12 éves koru gyermekeket, akik valamilyen oknál fogva nem maradhatnak a szülői háznál, havi 15 P. tartásdíjért elhelyez vidéki árvaházaiban. — Otthontalan, magános nőket, nyugdíjas özvegyeket havi 40 P-ért helyez el otthonaiban. Külön szobák megegyezés szerint. Érdeklődők forduljanak a Szeretetszövetség központi irodájához, Debrecen, Kollégium.

Az új vasúti menetrend.

Érvényes 1937. május 22-től.

Indul

Saujhely	Sárospatak	Miskolc	Budapest
5·36	5·49	**7·30**	**10·42**
7·33	7·46	9·34	— —
11·40	11·53	13·30	18·30
11·40	11·53	**13·40**	**16·11**
14·15	14·36	**Szerencsre érk.**	16·10
16·56	17·08	18·52	22·24
20·23	20·40	22·59	5·30

Érkezik

Budapest	Miskolc	Sárospatak	Saujhely
	5·17	7·25	7·40
0·10	7·36	9·22	9·34
7·08	**10·32**	12·07	12·20
8·12	13·35	15·26	15·39
14·10	**17·38**	19·25	19·38
17·25	21·48	23·31	23·43
19·17	**21·48**	23·31	23·43

A vastag betűs gyors vonat.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 22. szám. Sárospatak, 1937 május 30.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Farkas István:* Imádság Meczner Béla koporsójánál. — *Darányi Lajos*: A gyermek, mint tanító. A mindig időszerű kérdések. — *Szigethy Ferenc:* Szenczi Molnár Albert. — *Dr. Nemes Andor:* A kereszt. — *Főző László:* Énekkari ünnepélyek. — Meczner Béla halála és temetése. — Hirek. — Hivatalos rész. — Vasúti menetrend.

Imádság Meczner Béla koporsójánál.

Lekció: Jób 29. r. nehány verse.

Édesatyánk! — Ez a gyászruhát öltött sereg itt, — hittel — alázattal hajtja meg fejét Előtted s tiszta érzések áhitatával magasztal Téged: — ki bút küldtél reánk a bú helyéről .....

Hisszük és valljuk, hogy mi a Te gyermekeid; a Krisztus megváltottjai, — a mennyország várományosai vagyunk — ha jól töltjük el a Tetőled kegyelemből, ajándék gyanánt kapott életidőnket s a mi küldetésünk végső célja: hazamenni; belenőni az örökkévalóságba .....

Szinte — az egész nemzet szemeláttára nőtt az örökkévalóságba, a tisztes vénség ékes koronájával áldottan — ma, — tőlünk bucsuzó kedves Testvérünk is, kinek mindennapi kenyere volt: az imádság, a jóság, a kötelességteljesités, a szeretet s aki hittel hitte, hogy: Te vagy a minden a mindenekben .....

„Temetni jöttünk ide s nem dicsérni őt!" — de jól esik róla bizonyságot tenni, hogy a Tiednek ismertük őt minden időben .....

A megfáradt vándor már pihenni vágyott s jól tettél vele Édesatyánk, hogy odahivtad fel Magadhoz, előtte elköltözött kedvesei s az idvezült lelkek seregébe s mi mégis remegő szivvel nézünk utána, mert fáj látnunk, hogy mind — egyre jobban ritkul az a szépséges magyar erdő; — az a nemes értelemben vett uri magyar fajta, melynek — virágbaborult, áldott gyümölcsöket termő szép szála volt a mi kedvesünk .....

Ott hordozta minden cselekedetén, beszédén: a magasabb rendü küldetést nyert ember égi jegyét arról, hogy Magad tulajdonává jegyzetted el őt már a kezdet kezdetén .....

Gyönyörüséges szép hosszu életen át — Te vezetted őt kézen fogva ..... Atyai gondoskodásod mint fénylő sátor — úgy borult feléje. Amerre járt a Belőled őbenne élő: ragyogó, tiszta, imádságos magyar lélek szépségei ragyogtak ki az élők felé.....

Bizony, — Te magad voltál neki édes mindene s a Te szerelmes Fiad volt: — Akinek hitt s Akit megváltó Krisztusának vallott szive utolsó dobbanásáig .....

Bizony úgy volt, hogy: Isten, Haza és ember-testvérei hüséges szolgálatában teltek el élte napjai .....

Bizony úgy volt, hogy ha meglátták őt az ifjak: — félrevonultak s az öregek is felkeltek őelőtte, hogy tisztességet téve megbecsüljék az ő orcáját .....

Bizony úgy volt, hogy hallgattak és figyeltek reá és ha kitárva szivét, szólott bölcsekhez illően, családot, anyaszentegyházat és hazát szeretve: felfigyeltek reá és elnémultak az ő tanácsára .....

Bizony úgy volt, hogy amely fül hallotta s amely szem látta őt: — boldognak mondotta és bizonyságot tett őróla: — Istenünk .....

Boldog önátadással bizta sorsát Tereád s hálával vett el kezedből: jót s próbát egyaránt .....

Mindenütt való hüséges szolgálatával szeretet és megbecsültetés volt a része'..... Áldunk és dicsérünk Téged e hüséges gyermeked szép életéért .....

Különösképen áldunk azért, hogy ez a nemes értelemben vett: — uri magyar fajta testvérünk, minden magyarnak arra adott példát a maga életével hogy a magyar fajta szeretetében: — megtanulta őseit és önmagát szeretni igazán.

Áldunk azért, hogy: — ez az uj idők jelét megértő drága lélek, — nem volt soha: csak magában bizó, — ősei nagy cselekedetét felemlegető — hanem, — szolgáló, hivő, imádkozó és szeretetben fáradhatatlan életével magaszerzette uj magyar nemeslevelét, mert a Krisztus szerinti demokrácia átélőjévé lett s élvén a néppel és a népért: atyafiui szeretettel tudott egybeforrni a kormányzására bizott gyülekezeteivel, egyházmegyéjével, kerületünkkel, a vármegye szolgálatában is, — megbecsülvén mindég az embert az emberért! ....

Áldunk Atyánk, hogy példát adott előttünk arra, hogy az igazi magyar urnak miképen kell fejét alázattal meghajtani az Isten előtt; felkeresni az Urnak hajlékát s áldozni a közért.

Áldott légy, hogy arra is példát adó az élete, hogy miképen kell takarékos beosztással megőrizni az ősi jussot és átmenteni a magyar földből neki osztályrészül adott értékeket — így becsülvén meg a nagyon szeretett hazai földet.....

Áldunk Téged legfőképen azért, — hogy sohasem emberekben, de mindenkor: Tebenned bizott eleitől fogva.

Könnytől ázott orcáját oda hajtotta a Te áldott két kezedre..... mikor felemelted magasra — zászló gyanánt s elhivtad őt közösségek élén való vezérkedésre; mikor megsebezted a szivét — mindig fénylő orcával járt előttünk..... Mikor imádságos szeretettel szeretett fia koporsójára omoltak könnyei s mikor galamblelkü élete párját kisérte utolsó utjára — ha könnyek peregtek is végig az orcáján, emlékszünk rá, hogy sóhajtotta: Legyen meg Atyánk a Te akaratod!.... Áldott légy Atyánk, hogy az ő megfájditott szivének: Sebei: Oltárrá lettek a házanépe számára s, hogy vissza-visszahivogatták az édes — fájó emlékeket. E sebek tették templommá otthonát, mikor a családi tüzhely lágy ölén vigasztalásra tért meg hozzá mind az, akit az ő lelke szeretett.....

Köszönjük Atyánk, hogy nekünk adtad ezt a fénylő életet!....

Nem panaszkodunk, — immár *hazamegy Hozzád,* — hiszen, hogy jött az alkonyodás, naplemente előtt nagyon is megpróbáltad őt, rakván vállára a kereszt terhéből sulyos terheket.....

Nem zugolódott s nem volt soha egyedül.... Megváltó Krisztusa s az élő családtagok hozzá simultak s a régóta e földről bucsuzni készülő életének áldást hozó vigaszaivá lettek..... Áldott légy ezért is Istenünk!....

Jövel ide hozzánk, mi édes Vigasztalónk s vigasztalj meg minket. Bátorits bennünket, hogy ne féljen és ne remegjen a szivünk, mint akik bizonnyal hisszük, hogy egeidben megdicsőited őt.....

Taníts meg minket úgy élni le életünket, hogy életének itt maradó drága emlékei fényeskedjenek körülöttünk s hogy maradjon ő, mint: *élő közöttünk,* nemes életének nagy cselekedeteiben.

Szeretteinek fájó szivét vigasztald meg..... Anyaszentegyháza gyülekezetei, — egyházmegyéje, egyházkerülete, az egyetemes egyház küldöttei, szeretett városa, vármegyéje s a népek itt, kik közelről-távolról egybesereglettek, lássunk itt mindnyájan megnyilt egeket, halljuk a hazahivó angyalok szavát: Jöjj haza hozzám, én édes megfáradt gyermekem s jövel pihenj a keblemen.....

Itt állunk mindnyájan Te előtted, Atyánk, kik tisztességet téve, az ő orcáját megbecsülve haló porában is — Tégedet áldunk mindenért, de a szivünk mélyén, ha most Feléd szárnyal egy fájó sóhaj, ne feddj meg azért minket Istenünk....

Hiányzanak innen a volt — erdélyi — főispán koporsójáról Édesatyánk a háromszéki; a székelyudvarhelyi mezei virágok, melyeket ő olyan nagyon szeretett....

A mennyei hajlékodba visszahivod őt — hadd álljon meg Előtted mosolygó orcájával annak megjelentésével, hogy ujra a miénk lesz még az a szent magyar föld s így édesebb lesz neki is az álma s mi is boldogabban adjuk őt át Tenéked, mert: őt Tenálad tudjuk s mi meg bizonyosra hiszszük, hogy meglészen a halottak feltámadásával együtt, mi édes szép magyar hazánk feltámadása is: a Te Szent-Fiadért: az Ur Jézus Krisztusért: Ámen!

Farkas István.

IGEHIRDETÉS.

A gyermek, mint tanító.

(Iskolai évzáróra.)

Lekció: Máté 18: 1—6. Textus: Máté 18: 3.

Főtétel: A gyermek az ő lelkületével példa, tanitó a felnőttek számára.

Felosztás: I. A felnőttek vesztesége. II. Az elveszített értékek pótlása.

Zárótétel: Ne csak tanitsd a gyermekeket, hanem tanulj is tőlük!

Gondolatok: I. Mi az ember fejlődését rendszerint csak az értelem szempontjából nézzük. És itt örömmel állapitjuk meg, hogy a gyermek, az ifjú napról-napra értelmesebb, többet tud, gyarapszik. Jézus azonban azt mondja, hogy a cél az Isten országába való bejutás. Az pedig nem az értelemtől, hanem (emberi oldalról nézve a dolgot), a lelkülettől függ. Az ember lelkülete pedig napról-napra nem tökéletesedik, mint az értelem, hanem romlik. A felnőtt elveszíti a gyermeki lelkületet, alázatot, a történések hittel való szemléletét. A lelkületet nézve, a felnőttek tulfutottak a célon. Elveszítettek valamit. Nem előttük van, hanem messze mögöttük maradt a szükséges lelkület. Minden tágranyitott, igaz gyermeki szem, minden őszinte gyermeki megnyilatkozás juttassa eszünkbe életünk nagy veszteségét.

II. Jézus azonban azt mondja, hogy a gyermek nemcsak arra alkalmas, hogy emlékeztessen a veszteségünkre, hanem arra is, hogy megtanítson ujra a gyermeki lelkületre.

A gyermeknek adottsága az a lelkület. A felnőtt ezt az adottságot elveszítette. A felnőttnek azonban az a kötelessége, hogy Isten parancsa és saját akarata pótolja nála ezt a hiányt. Indítson a felnőtt harcot önmaga ellen. Győzze le magában a gőgöt, a nagyságra való törekvést. Mint ahogy a felnőttek örökké figyelmeztetik a gyermekeket, hogy értelemben, illemben a felnőttekhez hasonlítsanak, így akarja Jézus, hogy minket pedig a gyermekek figyelmeztessenek arra, hogy lelkületileg hozzájuk hasonlítsunk. Tanuljon templombajáró, imádkozó gyermekétől a templomba nem járó és nem imádkozó szülő. Tanuljanak az egymással évek óta haragot tartó szomszédok egymással játszó gyermekeiktől. Tanulja meg a szülő az őt szerető kicsi gyermekétől szeretni a mi Atyánkat, Istenünket. A felnőtt büszke és igen sokban lenézi a gyermeket. Jézus ma azt akarja, hogy ne csak szeressük a gyermekeket, hanem tanuljunk is tőlük. Mert az a legjobb tanító, aki a legjobb tanítvány.

A mindig időszerü kérdések.

Lekció: Lukács 17:20—37. Textus: Lukács 17:20—21.

Főtétel: Arra kérdésre, hogy mikor jön el az Isten országa, Jézus annak elmondásával felel, hogy az Isten országa láthatatlanul jön el és itt a szivben van.

Felosztás: I. A Jézusnak feltett kérdés. II. Jézus válasza, hogy hogyan jön el Isten országa és III. hol van a már eljött Isten országa.

Zárótétel: Ne csak kérdezz, hanem a feleletet is fogadd el!

Gondolatok: I. Jézustól azt kérdezték, hogy mikor jön el Isten országa. Az emberre nézve ez a kérdés a legjellemzőbb. Az ember ezt kérdezi legtöbbször. Pedig Isten országával szemben épen ez a mikor kérdés nem a mi dolgunk. („Nem a ti dolgotok tudni az időket...") De az ember mindig a más dolgával szeret igazán foglalkozni.

II. Épenazért Jézus nem is felel arra a kérdésre, hogy mikor jön el az Isten országa. De mégis felel. Úgy felel, hogy azt mondja el, hogy hogyan jön el Isten országa. „Nem szemmel láthatólag jő el." Nem lehet üdvözlő beszéddel fogadni, előtte diadalkaput állítani. Akkor találkozunk fele, amikor már itt van. Ugy, mint a harmattal. Azért, mert láthatatlanul jön el, mindig váratlanul jön el. Nem helyhez kötötten jön el. Nincs kegyhely. Aki az időre és a helyre akarja itt irányitani a figyelmet, az ámitani akar. Azokra nem kell figyelni. Isten országa annyira nem szemmel láthatólag jön el, hogy sokan még akkor sem vették észre, hogy ott van, amikor már érkezett meg valami abból az Isten országából. Jézus rámutat arra, hogy akkor, amikor egyesek azt kérdezik, hogy mikor jő el az Isten országa, akkor már sokan boldogan tapasztalták, hogy már jelen is van Isten országa.

III. Jézus még azt is elmondja, hogy hol van a jelenlévő Isten országa. Az az emberi szivben van. A racionálizmus idején igen szerették ezt a textust annak bizonyitására felhozni, hogy nincs menyország, nincs ég, Jézus maga mondja, hogy a szivben van minden. Istennek hála, ma többet látunk. Az, ami már eljött Isten országából erre a világra, az a szivben van. De Isten országának nem ez a föld a székhelye. Aztán az itt levő Isten országa jött ide, nem itt termett, nem itt csinálták, tehát ha jött, akkor valahol van. És ez a valahol nem az emberi szív. Ez az Isten országa akkor is volt, amikor még nem dobogott emberi szív ezen a világon és akkor is lesz, amikor már kihül minden szív. Isten országa odafent van a mennyekben.

Erre az emberi kérdésre is, hogy mikor?, van válaszunk. Minden percben jöhet, tehát örökké készen kell lennünk! *Darányi Lajos.*

— **Összefogás** cimen a szlovenszkói és kárpátaljai magyar református nép számára az ottani egyetemes konvent két hetenkint megjelenő néplapot adott ki. Az első száma pompásan van megszerkesztve. Felelős szerkesztő Varga Imre rimaszombati lelkész. Nagy szeretettel üdvözöljük az uj lapot és áldást kérünk pályafutására.

Szenczi Molnár Albert.

— Vallásos estélyre. —

Az abauji kék hegyek meséje:
Ott kezdődik szép ifjú élete:
Gönctől Vizsolyig lába százszor mérte
Gyalog a poros, sáros országutat,
Mint az Igének áldott követe.

Az „istenes vénember" irta, irta
Nappal és éjjel a szent Bibliát
S lúdtoll-irásos megszentelt papírja
Az Albert kezén át jutott nyomdáig,
Ő hordta szét a nagy Isten szavát.

S aztán meghalt az „istenes vénember"
S az árvult lúdtoll Szenczire maradt
S e nagy talizmán, amit Isten rendel
Iránytű is lett: messze, messze szállni
És ő külföldre bontott szárnyakat.

És Heidelbergben zeng, zokog a zsoltár
S a Szenczi lelkét is szárnyán viszi
És sok ezernyi nép között ő ott áll,
Lelkét a láng az égig felragadja
S küldetését az Isten jelenti ki.

És Béza Tódor őt Genfben megáldja
S ez a megáldás újabb égi jel:
A Szenczi lelke kiáltozó hárfa:
Magyarul mondja a százötven zsoltárt,
Sok száz kérdésre Istennek felel.

S azóta ömlik „szép híves patak"-ja:
Zenél a zsoltár hulló hűs vize
És ember, aki el voltál hagyatva
E zsoltáron át jutsz egész az égig:
Az Istenhez egy ölelésnyire!

S Szenczi mint zengő, örök hárfa,
Húr ég s föld közt, mely sohsem szakad el,
Ki visszhangját az égből visszavárja
S akinek minden éneklő szavára
A magasságos Isten feltigyel!

Szigethy Ferenc.

A KERESZT.

A kereszt előtt, mint az áldozatos helyettes szenvedés oltára előtt minden református ember csak a legmélyebb meghatottsággal állhat meg. Legnagyobb ünnepünk: Nagypéntek, a keresztáldozat ünnepe. Igehirdetésünk átöleli, átformálja a keresztet, mint az őserdők liánjai a fák törzseit. Kereszt nélkül nincs megváltás, megváltó nélkül nincs keresztyénség. A kereszt a legperzselőbb isteni csoda, de egyuttal a legvakmerőbb, leggyalázatosabb emberi árulás is. A kereszt üdvösség, de kárhozat is. A kereszt az isteni igazságszolgáltatás életölő korbácsa, de életadó irgalom is. Halál a kereszt, de élet is; tökéletes engedelmesség, de ellentmondást nem tűrő parancs is; kényszer, de önkéntes szolgálat is. Szégyen, de dicsőség is; legyőzetés, de győzelem is. Anyag, de lélek is.

Nos hát a mi dicsekedésünk a kereszt, mint lélek. A kereszt mint anyag, mint bitófa rég elporlott, de a kereszt, mint lélek örökéletű. Ezt nem lehet feltűzni se iskolák, se kórházak, se parlamentek falaira, ez nem kívánkozik se ormokra, se tornyokra, nem ékeskedik sem az utakon, sem a tereken, csak, mint örök kegyelmi áradat munkába fogja az emberi lelkeket, e tehetetlen kerekeket, hogy szolgáljanak. *A kerrszt tehát nem hivalkodás, hanem a legtöbb és legnagyobb szolgálat.* „Az én országom nem e világból való." Eszerint az a kereszt, amely dísz, hatalom, jog, rang, politikai előny, nem a Krisztus keresztje. Az a kereszt, amely uralkodni akar, megkötöz, lenyügöz, megfélemlít, hogy urald őt; a Krisztusé szabaddá tesz, hogy szolgálhass neki. — Minden terhet, minden áldozatot, minden szenvedést, nyomort, megaláztatást, súlyos keresztet mások nyakába varrni s önmagát klérosznak=választottnak kinevezni, akár mennyi keresztjel feltűzdelése mellett sem lesz helyettes szenvedés. Ahol pedig ez nincs, még akkor sem, ha minden fát, követ, fémet, gyöngyöt keresztalakura faragnak is. Mi tehát értéktelennek tartjuk a külsőséges keresztet, mely alá, mint hatalmi jelvény alá a „klérosz" az egész világot szeretné betörni, hogy uralkodhassék rajta. A mi keresztünk, az élet kereszthordozásának törvénye: egymás terhét kölcsönösen hordozzátok és így töltsétek be a Krisztus törvényét." Ez a mi keresztünk, melyet Krisztus épségben ránkhagyott, ez legyen dicsekedése és ismertetője minden keresztyén embernek. Ezzel nem fér meg a bolsevizmus. Ezt a keresztet tűzzük ki szívünk belsejébe.

Dr. Nemes Andor.

Énekkari ünnepélyek.

Az alsózempléni ref. egyházmegye évek óta rendszeres énekkari ünnepélyeket tart, a megye központi helyei, Harangod, Hegyalja, Taktaköz és Bodrogköz körzetekben, évenkint más-más helyen. Az egyházmegye 52 gyülekezetéből 33-nak van férfi énekkara, 13 gyülekezetnek vegyeskara. Az ünnepélyeknek egyházi és népművelési része, de minden esetben határozott vallás-erkölcsi és hazafias jellege van, A magyar élniakarásnak beszédes bizonyságai ezek a találkozások. Az ünnepélyek sora 1936-ban a vajdácskai és bodroghalászi református énekkarok testvéri találkozójával indult meg, majd a sárospataki református énekkar csatlakozott és most évi négy ünnepélyen 28 énekkar találkozik, ami azt jelenti, hogy hogy falvak népe talál közösséget és összefog, lelki fegyverzettel Istent dicsőítve a minden nemes életet megbénító istentelenség ellen. Az ünnepélyek rendezője az énekkarok vezetőivel és lelkipásztorokkal Főző László az egyházmegye missziói előadója, az egyházmegye megbízásából. Nagy örömmel segítette a munkát a vármegyei népművelési Bizottság titkára, Bencze András.

F. év május 2 án Gesztelyen 10 énekkar 315 taggal szerepelt. A hallgató közönség lélekszáma 1200. Résztvettek az ünnepélyen, Göndöcz István, Hegedüs László, Bagócsy Lájos, Tantó János, Kőrössy György lelkészek, Törs Tibor országgyűlési képviselő, Tomcsányi Boldizsár dr. kir. tanfelügyelő, Matisz József keresk. isk. igazgató, Bencze András népművelési titkár, Andorkó Béla iskolafelügyelő és még sokan a községek vezetői közül. Az ünnepély vallásos részén Főző László Igét hirdetett, hangsúlyozva, hogy az ember nem csinál titkot érzelmeiből, ne csináljunk titkot keresztyén és hazafias érzéseinkből sem. Az egyházi ünnepélyt Hegedüs László hernádkaki lelkész, a népművelési ünnepélyt Tomcsányi Boldizsár nyitotta meg. Előadást tartott Matisz József keresk. iskolai igazgató. Az ünnepélyt Törs Tibor munkára inspiráló beszéde zárta be. Ünnepély alatt Főző László felolvasta a szereplő énekkarokról és tagjairól készített statisztikai adatokat. Legidősebb a megyaszói énekkar, 1835-ben alakult. 40 évig volt vezetője Hankó Zoltán ref kántor, aki most a nyugalom évei alatt 4 év óta ismét tagja a karnak. 50 évi énekkari szolgálata van Harkácsi János megyaszói lakosnak. Az ünnepség helyi rendezésében Kocsár István gesztelyi ref. kántor tanító fáradozott szép sikerrel.

Május 9-én Tarcalon voltak a bodrogkeresztúri, erdőbényei, olaszliszkai, ondi és tarcali énekkarok. Az 100 lelket számláló hallgatóság között ott voltak Éles István, Makó Dezső és Bakos Zoltán lelkészek, dr. Meczner Tibor és Hodossy Béla egyházmegyei tanácsbirák, Bencze András népművelési titkár.

Igét hirdetett Főző László, a szeretet alapján való egymásratalálálás szükségét hangsúlyozva. Előadást tartottak dr. Meczner Tibor és Hodossy Béla tanácsbirák. Hallgatóság lelkét annyira megfogta az ünnepély gondolatában és a nagyszámú hallgatóságban megnyilatkozó szeretet, hogy Éles József, 77 éves tarcali lakos az örömtől csordultig telve, spontán megnyilatkozásban adott kifejezést. 77 évet éltem, de a szeretetnek ilyen megnyilatkozását még nem láttam és nem éreztem. Az ünnepély perselypénze a református Szeretetszövetszövetség céljaira fordíttatott. Főző László átadta a Gesztelyen részt vett énnekkarok testvéri üdvözlését, amit a jelenlevő énekkarok hálásan vettek és tovább küldik, ők is hozzácsatlakozva, a Csobajon május 17-én összegyülekező énekkarokhoz. Felolvasta jelenlevő énekkarok történetének és működésének statisztikai adatait. A tarcali ref. énekkar 1877-ben, az olaszliszkai 1878-ban alakult. Burai Pál a tarcali énekkar tagja 77 éves, 60 évi énekkari szolgálata van, most működő tag. Az ünnepély helyi rendezését, Éles István lelkész és Károlyi János végezték szép sikerrel. Minden résztvevő emlékszik vissza ez ünnepségekre.

Az ünnepélyeken résztvett énekkarok vezetői voltak: Balogh József ref. kántor Alsódobsza, Angyal László ref. kántor Tiszaluc, Bodnár György rk. kántor H. németi, Halmi Géza ref. kántor Erdőbénye, Hankó Zoltán ref. kántor Megyaszó, Horváth Imre ref. kántor Hernádkak, Idrányi Barna ref. kántor Olaszliszka, Károlyi János ref. kántor Tarcal, Kenyeressy Károly ref. lelkész Berzék, Kocsár István ref. kántor Gesztely, Lénárt József ref.

kánjor Bodrogkeresztur, Filep Sándor ref. kántor Ujcsanálos, vitéz Nyitray Károly ref. kántor Hernádnémeti, Puskás Károly ref. kántor Ond és Lukács Mihály rk. kántor H.-kak. Fáradhatatlan munkásai a magyar kulturának, minden érdeklődés és elismerést megérdemelnek.

Május 17-én Csobajon volt, jun. 20-án délután Sátoraljaujhelyben lesz énekkari ünnepély. Forditsuk figyelmünket a nemes munka felé és ne sajnáljuk a fáradtságot, hogy részvételünkkel járuljunk hozzá e nemes munkához. *Főző László.*

Meczner Béla halála és temetése.

Egy nagy nemzedéknek, mely hosszu ideig állt a tiszáninneni egyházkerület és a sárospataki főiskola kormányrúdjánál és amely szinte legendaszámbamenő hűséggel élte, mint életének kifejezhetetlenül drága és szentséges alkotóelemét egyházkerületünk és főiskolánk szeretetét, — utolsó képviselőjeként halt meg patriarchiai életkorban, élete 87-ik évében, május hó 24-én. Sátoraljaujhelyben deteki és tengerfalvi *Meczner Béla*, a Magyar Országgyűlés Felsőházának tagja, a volt Főrendi Ház v. tagja, Háromszék vármegye volt főispánja, a királyhelmeci választókerület volt képviselője, Zemplén vármegye törvényhatósági bizottságának örökös tagja; a Ref. Országos Zsinat képviselője, a ref. Egyetemes Konvent tagja, az alsózempléni ref. egyházmegye gondnoka, a sárospataki ref. főiskola igazgató-tanácsosa stb. A Fejes Istvánék és Dókus Ernőék, a Radácsi György és Bálint Dezsőék nemzedékének volt velök lélekben bensőleg összeforrt, közös eszményeiket szeplőtlen lélekkel és halálos hűséggel szolgáló tagja.

Földi szemeink elől most utánuk költözött az örökkévalóságba.

Halála óriási részvétet keltett. Temetésénél a gyász fenséges pompában bontakozott ki. Megindult szivek temették a szív emberét, a fájdalom, részvét, hűség és szeretet megkapó hangjait szólaltatva meg a sátoraljaujhelyi templomban felállitott ravatal körül, ahol ott volt egész egyházkerületünk előkelősége, Farkas István püspök és Farkas Géza egyházkerületi főgondnok vezetése mellett, sárospataki főiskolánk, Janka Károly főiskolai gondnok és dr. Mátyás Ernő rektor professzor és a főiskola igazgató-tanácsosai, Kiss Ernő esperes és dr. Kiss Sándor ügyvéd, egyházmegyei h. gondnok, az alsózempléni egyházmegye palástdiszben felvonult lelkipásztorai, a Felsőház képviseletében Téglássy Andor abauji földbirtokos, Zemplén vármegye és Sátoraljaujhely városának és társadalmának képviselete, felekezeti különbség nélkül a nagy közönség, katonai előkelőségek és a különböző vallásfelekezetek lelkipásztorai és főpapjai, Domján Elek megválasztott evangélikus püspök, Payer Ferenc r. k. püspöki helynök és br. Vécsey Aurél prelatus, valamint a gyászoló család, Zemplén, Abauj, Borsod és Szabolcs megyéből a kiterjedt rokonság: a deteki és tengerfalvi Mecznerek, a négyesi Szepessy, bernátfalvi Bernáth, lévai Sarvay, szemerei Szemere de genere Huba, a szigethi Barthos, a miklósvári Miklós és a Farkasfalvi Farkas stb. családok.

A nagy halott ravatala fölött, egyházlátogatói körútját megszakítva, Farkas István püspökünk mondotta el a lapunk első helyén közölt, magasszárnyalású imádságot, az igehirdetést II. Kor. 9 : 6. v. alapján nagyon szemléletes módon Kiss Ernő, esperes végezte, búcsúszavakat mondottak a ravatalnál Farkas István püspök a tiszáninneni ref. egyházkerület, a református egyetemes konvent és az országos zsinat nevében, Janka Károly sárospataki főiskolai gondnok a főiskolai igazgató-tanács és a tanárkarok részéről, Kiss Sándot ügyvéd, alsózempléni h. gondnok az alsózempléni egyházmegye, Bornemisza Miklós alispán Zemplénvármegye st. részéről.

A sírnál Janka Péter rozvágyi lelkész, egyházmegyei főjegyző végezte a szolgálatot.

A szertartás egyes részeit a sárospataki főiskolai énekkar feltünő szépségű énekszámai emelték művészi magaslatra.

Gyönyörű tisztességadással zárult be a Meczner Béla szeretetet sugárzó, harmónikus, szép élete.

HIREK

Lencsés Sándor Sárospataki gimnáziumunk II. osztályu növendéke máj. hó 22-én a Bodrog áldozata lett. A folyó rendkivül veszélyes részén fürdött szállásadójának és nagyobb diáktársai tilalma ellenére. Tudott úszni. De az örvény elragadta. Karja kisiklott segitségére sietö kis pajtása kezéből. Édesatyja, csak máj. 24-én tudott eljönni egyetlen fia temetésére. Zokogó könnyek közt temettek el a kis diákot. Sziveket megragadó módon Darányi Lajos lelkipásztor hirdette a temetésen Isten igéjét. A tanári kar és diákság részvétét Halász Dénes tanár, az osztályfőnök, Gönczy Árpád szénior és egy kis osztálytársa tolmácsolta. A. B. F. R. A.

Dr. Ravasz László püspök, konventi elnök a finn, észt és magyar evangélikus kongresszuson üdvözölte távolról jött hittestvéreinket. Kifejtette, hogy a magyar evangéliumi egyházak lélek- és sorsalakító hatást gyakoroltak a magyarságra, éppenúgy, mint a finn és észt evangélikus egyház is nevelte és alakította a maga nemzetét. Befejezésül igy szólott: — Ezerszáz gyülekezetből, ezerötszáz lelkész szivéből, egymilliónyolcszázezer magyar református testvér nevében hozom azt a köszöntést és azt az ünnepi vallástételt, hogy mi önöket testvéreinkül érezzük, ezt nagy ajándéknak tartjuk, s megvalljuk, hogy a mi rokonságunk nemcsak a történelem kikutatlan forrásvidékein, hanem a lélek örök törvényeiben gyökerezik.

Farkas István püspök kiséretével együtt ezen a héten is folytatta egyházlátogató körutját. A Meczner Béla egyházmegyei gondnok halála hirére sietett az ő végső tisztességtételére a megboldogultról bizonyságot tenni. A generális vizitációról a részletes tudósitás a legközelebb.

— **Knight György és felesége Sárospatakon.** Kedves vendége volt a sárospataki főiskolának május 26-án. Knight György, a budapesti skót-misszió lelkésze feleségével együtt tett itt látogatást, melynek folyamán alkalmuk volt tájékozódást szerezni a Főiskola életéről minden vonatkozásban, de legfőképpen gimnáziumunk angol tagozata, és az Angol-internátus kötötte le őket. Több angol nyelvű tanítási órán résztvettek, és az angol gyakorló órákat is meglátogatták. Nagy megelégedéssel látták, hogy Sárospatakon nemcsak külsőségekben, hanem belső vonatkozásaiban is megnyilvánul az angol művelődési eszmények iránt való őszinte vonzalom. Az angol tagozat növendékeivel beszélgetést is folytattak, kérdéseket adtak fel és a növendékek tájékozottsága és szolid nyelvtudása minden vonatkozásban kielégítette őket. Megtekintették a Főiskola intézményeit, tájékozódtak annak multjáról, és időt szakítottak arra is, hogy a vár megtekintésén kivül a Főiskola modern csónakházát is megnézzék és csónakázzanak is. Az a benyomásunk, hogy a legkellemesebb emlékekkel távoztak Patakról.

— **A zempléni lelkésznék** juniusi Bibliaórájukat junius 1 én, kedden délelőtt 10 órakor tartják a sárospataki lelkészlakáson. Minden testvérünket szeretettel várunk.

— **Énekkarok figyelmébe** A junius 6-ra tervezett sátoraljaujhelyi énekkari ünnepély a megyei levente verseny, iskolai évzáró ünnepélyek miatt junius 20-án lesz megtartva.

— **Az Országos Középiskolai Tanáregyesület Élőnyelvi Szakosztálya** f. évi vándorgyűlését Győrben tartotta meg f. máj hó 9-én, melyen a sárospataki gimn. tanári kart Szabó Gyula gimn. tanár, angolinternátusi igazgató képviselte. A gyűlés előadói dr. Petrich Béla (Bp.), Sándor Vince (Bp.), dr. Bánkúty György (Győr) és Átányi István (Bp.) voltak, s a hozzászólók között szerepelt a pataki kiküldött is, aki a gimnáziumunkban folyó angol tanításról számolt be nagy érdeklődés közepette, azonkívül javaslatot is terjesztett elő az új középiskolai angol könyvek olvasmányi anyagára vonatkozólag. Az előadások általában akörül a kérdés körül mozogtak, hogy miként volna lehetséges a modern nyelvek tanításánál az eddigieknél még több gyakorlati szempontott érvényesíteni. Az irod. értékeket tárgyaló olvasmányokról — azok nevelő értéke miatt — nem mondhatunk le, mint a szakosztály elnöke, dr. Petrich Béla megjegyezte, de viszont, amint ő is, valamint a többi előadók és hozzászólók is kifejezték, magyar középiskolában élőnyelvet elsősorban gyakorlati célzattal kell tanítanunk. Az út, amelyen az élőnyelvek tanítása hosszú időn át haladt, úgy módszereiben, mint eszközeiben sok tekintetben hibás volt. Élőnyelvet gyakorlatilag kell tanítani! Nagy hibába esnek azok, akik a modern nyelvet a latin mintájára tanítják, de éppoly hibába esnek azok is, akik az anyanyelv mintájára akarnak idegen nyelvet tanítani. Tanterveink nagy részben még ma is az osztrák és német tantervek szolgai utánzásai. Önálló, igazi magyar tantervre van szükségünk a nyelvtanulás szempontjából is! Sok kifogás esett a használatban lévő német tankönyvek ellen. Mai tankönyvíróink túlsok költeményt és kevés prózát vesznek fel. Irányelv: keveset, jót és jól! Kívánatos, hogy a tankönyveket gyakorló gimn. tanárok szerkesszék, akiknek már kellő gyakorlatuk és tapasztalatuk van abból a szempontból, hogy a célt: az élőnyelvek minél tökéletesebb elsajátítását milyen olvasmányi anyaggal és milyen módon lehet leginkább elérni. A gyűlésen mintegy 60 kiküldött vett részt az ország különböző iskoláiból s a résztvevők gyűlés után kirándultak Pannonhalmára, a magyar keresztény művelődés e legősibb helyére, ahol az apátság vezetői, köztük a főapát is, a legnagyobb szivélyességgel fogadták a tanárvendégeket s külön örömüknek adtak kifejezést afölött, hogy a társaságban egy sárospataki tanárt is láthattak.

— **A miskolci ref. egyház Diákotthona** az 1937—38. iskolai évre felvesz miskolci középiskolákba járó tanulókat lakásra s teljes ellátásra. A tanulmányi s egyéb felügyeletet az ott lakó s. lelkész látja el. A lakás s ellátás dija havi 45 pengő, melyhez a téli 3 hónapban havi 5 pengő fütési dij járul. Érdeklődni lehet jun. 20-ig az alsóborsodi ref. esperesi hivatalban, Miskolc, Papszer utca 14 sz. alatt, vagy a Diákotthonban. Tompa utca 6. sz. alatt.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsózempléniek figyelmébe. Az alsózempléni ref. egyházmegye rendkívüli közgyűlését *Sárospatakra* 1936. évi junius hó 17. napjának délelőtt 10 órájára összehívjuk. A rendkivüli közgyűlés tárgya az egyházmegyei gondnoki állás megüresedésének megállapitása s ugyanarra a szavazás elrendelése. Sátoraljaujhely—Sárospatak, 1937 május 28. *Az Elnökség.*

A Sárospataki Ref. Főiskola gimnáziumában a tápintézeti kedvezményekért junius 5-ig bezárólag lehet folyamodni. Vagyontalansági bizonyítvány csatolandó a kérvényekhez.

Boda Béla konviktusi felügyelő.

Az új vasúti menetrend.

Érvényes 1937. május 22-től.

Indul

Saujhely	Sárospatak	Miskolc	Budapest
5·36	5·49	**7·30**	**10·42**
7·33	7·46	9·34	— —
11·40	11·53	13·30	18·30
11·40	11·53	**13·40**	**16·11**
14·15	14·36	**Szerencsre érk.**	16·10
16·56	17·08	**18·52**	**22·24**
20·23	20·40	22·59	5·30

Érkezik

Budapest	Miskolc	Sárospatak	Saujhely
	5·17	7·28	7·40
0·10	7·36	9·22	9·34
7·08	**10·23**	12·08	12·20
8·12	13·35	15·26	15·39
14·10	**17·38**	19·27	19·38
17·25	21·58	23·33	23·43
19·17	**21·58**	23·33	23·43

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 23. szám. Sárospatak, 1937 június 6.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: —: A tapolcai konferencia programmja. — *Várady József:* Elmélet, vagy gyakorlat is? — *Marton János:* Utóhang. (Folyt. köv.) Llewellyn Jones látogatása a sárospataki főiskolában. — —: Kazinczy-ünnepély Széphalmon. — Hirek. — Hivatalos rész. — Vasúti menetrend.

A tapolcai konferencia programmja.

1937 június 23-án délelőtt 10 órakor:

1. A gyülekezet mint Krisztus teste. Bibliamagyarázat: Farkas István püspök.
2. A konferencia megnyitása: Farkasfalvi Farkas Géza egyházkerületi főgondnok.
3 A gyülekezet mint család. Előadás: Nádházy Bertalan.
4. A gyülekezet mint hódító hadsereg. Előadás: Dr. Enyedy Andor.
5. A református sajtó. Előadás: Czeglédy Sándor.
6. Imádság: Farkas Elek esperes.

Papnék konferenciája d. u. 3 ó.

1. Bibliamagyarázat: Főző László lelkész, missziói előadó.
2. Elnöki megnyitó: Farkas Istvánné püspökné.
3. Előadás: özv. Apostol Bertalanné ny. lelkészné.
4. Szavalat: Tóth Lajos s. lelkész.
5. Előadás: dr. Komjáthy Aladár lelkész.
6. Imádság: Svingor Jenő.

Akik ebédet óhajtanak, jelentkezzenek a püspöki hivatalban. Az ebéd árát és egyéb szükséges tudnivalókat a jövő számban közöljük. Itt azonban nyomatékosan felkérjük az illetékeseket, hogy jelen konferencia közhírré tételére tegyenek meg minden lehetőt. Megdöbbentő tapasztalat, hogy a legtöbb gyülekezetünkben a hívek semmi tudomással nem bírnak ezekről a konferenciákról, mert egyesek hanyagsága megfosztja őket az ügy megismerésétől s ezzel a legáldottabb találkozástól a Mennyei Atya és a református testvérek szivével. Felkérjük elsősorban a lelkészeket, hogy ezen konferenciát hirdessék meg a szószékről, aztán a presbitériumban és az egyesületekben, felkérvén a tagokat, hogy ők is végezzék a hívogatást, aminek el kell érkezni minden református emberhez. A konferencia költsége mindenkire minimális lehet. Belépő, vagy részvételi díj nincs, a napi táplálékát mindenki magával hozhatja. Nagy sokaság felsereglése várható, de mindenkinek ott kellene lenni ezen az áldásokban gazdag találkozón!

Svingor Jenő e. ker. missziói előadó. **Farkas István** püspök.

Elmélet, vagy gyakorlat is?

Irta: **Várady József** sajóvámosi lelkész.

Farkas István püspök urnak a Lelkészegyesület legutóbbi hasábjain a lelkészképzés reformjáról megjelent cikkében megragadta figyelmemet ez a kitétel: Mezőgazdasági ismeretek tanítása feltétlenül kivánatos!

Ugy érzem, hogy mindaddig, amig a lelkészi állások földdel lesznek dotálva, addig ezen a kérdésen, sőt ennek a reformnak a megvalósításán fordul meg a lelkészek szociális életberendezése. A legtöbb lelkészifjú úgy kerül ki a theológiáról, hogy csáberővel hat reá a javadalmat jelentő néhány hold föld, vagy épen földbirtok, azonban a földbirtokos felmagasztaló érzését csakhamar felváltja a földkihasználással járó keserü csalódások tömege. Hovatovább a föld elveszti számára a létfentartás eszközét, hogy fokozott, sőt tulzott mértékben vegye át azt a készpénzjavadalom. Nagyon sok lelkészcsalád szociális jövendője ekkor kerül a lejtőre, mert a hivekre támaszkodó prosperitás, a hivek általi nem-, vagy csak huza-vonával való fizetés a legegyenesebb arányban áll a lelkészi ambició destrukciójával. A helyi készpénz javadalmak, vagy az állami készpénzjuttatások, egy esetleges valutáris változás, vagy a modern eszmeáramlatoknak szociális államberendezkedésekre törekvő nyomása mellett problematikussá válhat az állami segitség s a ma oly széles mezőkön pertraktált lelkészi nyomor, csakugyan végzetes valósággá válhat.

Mert ne tessék azt hinni, hogy a lelkész anyagi helyzete közömbös lenne a lelki munkájára. Nagyon kis ezrelék lehet azoknak a pásztoroknak a száma, akik ideális lélekkel tudnak szemet hunyni

egy-egy jómódu, de párbért nem fizető egyháztag — ezzel a pásztori szolgálatot kellőképen nem értékelő, vagy lebecsülő — cselekedetének láttára, ugyanakkor, mikor családjának a legszükségesebb, vagy épen állásának méltóságát fenntartó igényét nagy nehezen, vagy sehogy sem tudja kielégiteni. Hiszen az anyagi szegénység igen keserü világnézetet s igy tulnyomóan pesszimista tanításokat szül s nem lehetetlen, hogy erre vezethető vissza a sok gazdátlan templomi szék. Meggyőződésem és gyakorlatom szerint nem olyan mumus az a földjavadalom, hanem igenis egyenesen állitom, hogy sok esetben aranybánya, de legtöbbször a lelkészi megélhetés gondtalan biztosítója. Csakhogy nem az apáink által kitaposott ösvényen.

És itt tartom nagy jelentőségünek a theol. oktatás reformja keretében a mezőgazdaságnak nemcsak ismertetését, hanem egyenesen tanítását. Mert mi a tapasztalat a kezdő lelkésznél ezen a téren? Az, hogy hálából már csak ki kell adni a földet vagy bérbe, vagy felébe az állásra segitőknek. Ezekkel aztán csinján kell bánni, mert sokat tudnának beszélni. Ezek azonban a földet kiuzsorázzák, pedig egy nyugalomba ment lelkész után a föld már amugy is sovány. Emiatt a bérleti összeg a megélhetésnél alacsonyabb szinten mozog. Viszont a felés gazdálkodás állatállomány hijján illuziórikus. A boletta idején pedig szomoruan tapasztaltuk, hogy az államhatalom erőszakos kézzel belenyult a magánjogi szerződésekbe s a bolettát csak késhegyig menő harc árán tudtad magadnak — harcot vetve — biztosítani. A természetbeni közmunka pedig rosszabb a rosznál. Igavonó erő tulzott kimélésének eredménye a sekély szántás, a bitangba való rétkaszálás bizonysága a derékon elvágott fü, annak felgyűjtésére többszöri kiadós esők után szánalomból kiállitott emberi munka pedig a falusi lelkipásztor szociális jólétének alapos sirásója. S a szerencsétlen lelkész töpreng azon, hogy az ugyanannyi földdel biró egyháztag lánya hogyan tud selyemruhában, lakkcipőben, sok gyürükkel rakottan felvonulni az istentiszteletre s az igehallgatás helyett a magamutogatásra. Sorsának megadja magát s kitalálja az álta egyetlen elfogadható indokot: hja! ő maga dolgozik s cselédekre nincs kiadása. (De ugyanakkor nem tud róla, hogy Németországban belterjes gazdálkodás mellett egy 15 holdas gazda 3—4 cselédet is tart.) Ez a tehetetlenség álláspontja. Ekkor merül fel a lelkészi fizetések központi utalványozásának gondolata, mely mindaddig, míg 20—200 hold diszparitás áll fenn a javadalmak között, utópia marad.

De hát mi a teendő? Haladni a korral s házi kezelésbe venni az ingatlanokat. Sajnos azonban ennek nincs intézményesen biztosítva az alapfeltétele. Hiszen az ifjú lelkészek nagy hányada a legelemibb mezőgazdasági ismeretek nélkül kerül ki egy olyan állásba, ahol a lelkiek 80 százaléka mellett 20 százalék okvetlen erre a terrénumra esik. Nem kivétel ezek közül a faluról felkerülő ifjúság sem, hiszen a középiskolásság ezekre sokszor az urhatnámság veszélyével fenyeget, megtagadásával a földnek, a földmivelésnek, mert valahogy a középiskolában elerőtlenedett az az egyetlen biztos bázisu államfenntartó tétel, hogy a földmivelésnek, mint ősfoglalkozásnak értéken aluli lebecsülése abszolut végzetes egy állam fenmaradására nézve.

A modern idők falusi embere univerzális képzettségü lelkészt kiván, szemben a világháboru előtti igényekkel, ma nemcsak elméleti, hanem gyakorlati tudás is kell. Állithatom, hogy a nép a politikai élet legvégső képviselőivel felmerülő surlódásai miatt, hovatovább a független lelkészi karban látja azt a tanítóját, aki őt — a mai szervezetlen és mostoha gyermekként kezelt mezőgazdasági berendezkedés mellett — az ipari növények irányitott és jobb anyagi előnyöket biztosító mivelési ágaira rávezeti. A falu népe gyakorlati téren tanulni akar. De kitől? Bűn lenne elválasztani az életet az elmélettől. Mint ahogy elhibázott dolog lenne a theol. okt. reform utján meg nem valósitani a m. gazd. ismeretek tanítását, azzal az érveléssel, hogy a lelkész nem gazdatiszt és nem uradalmi intéző. A falun élő lateinerek tapasztalata oda vergál, hogy a hivek 40—50 százalékát csak gyakorlati téren lehet megfogni a lelkiek számára.

No meg az imádkozó és gazdálkodó lelkész fogalma nem zárja ki egymást. Az az állítás pedig, hogy kellő önmérséklés és aranyközépút esetén nyerészkedési vágy kizárásával, a gazdálkodás az igazi élethivatás rovására mehetne, egyenesen vakmerőség. Mindkettőre jut idő bőségesen, szépen megférnek egymás mellett, sőt támogatják egymást. Mert a természetnek lépten nyomon gyönyörüséget kináló szépségei áhitatra hangolják a lelket. Az a gazdálkodó lelkész, aki nyári reggelek pacsirtadalos, csalogányfüttyös ébresztője mellett sétál ki ellenőrző útjára, vagy biborban játszó esthajnalok csöndjében ül csobogó patakok nádassal szegett partjára, az érzi, hogy mindenben Isten szól hozzá s az ilyen nemcsak testben, hanem lélekben is egészséges. Örvendező, optimista világnézetű lesz s termékenyebb s alászállóbb tud lenni gyülekezete számára, megértőbb tud lenni a napról-napra megújuló munka gondjában híveivel szemben, ellentétben azzal a szobatudóssal, aki beleoltott ösztönével filozofál s híveinek értelmi szinvonalát messze tulszárnyalva taglal elvont, száraz kérdéseket a gyümölcstermés legkisebb reménysége nélkül. Az ilyen gyülekezet folyton gyérülő templomi hallgatósága megdöbbenve és értelmetlenül áll meg egy-egy missziós napokat élő, de a nép nyelvén beszélő zsufolt katholikus templom ünnepnapja előtt. Következésképen, mivel az élet a legtöbb esetben nem fedi az iskolát, céltévesztett dolog lenne a főiskolára való felvételnél az arravalóság figyelmenkivül hagyásával csak a jeles érettségikre sulyt helyezni.

Vagy talán ragályos a mi sok, sok lelkész elődünk fotelos, pipázó, időmilliomos élete? Talán azt hiszi valaki, hogy a parochiális könyveket azért gyártják, hogy maguktól olvassanak egy-egy lelkészi iroda könyvtárában? Nem. Ma dolgozni kell s nem csak a parochiális kertben a rózsafákat metszegetni, hanem a gyülekezet szociális jólétének előbbrevitelához a magadét is hozzácsatolni. A jelek szerint csak a dolgozó embernek lesz

jövőben létjogosultsága, a sült-galamb-kor híveinek nagy megrőkönyödésére.

Nem kell tartani a m. gazdasági oktatás theol. bevezetésének hátrányos következményétől, különösen akkor, ha a lelkészképzés 5 éves lesz s nem akkor, mikor a gyakorlati képzésnek megvan a lehetősége is a főiskolának házi kezelésbe vett birtokain.

Az előfeltételek megteremtésével függetlenítsük tehát a lelkészt anyagilag s vegyük ki a koldusbotot ezzel a lelkészözvegyek kezéből is, és hiszem, hogy e reform megvalósítójainak emléke mindig áldott lesz a hálás utókor előtt.

Utóhang.

Érdekes megrovási kalandba keveredtem.

E lapok 6. számában birálati ismertetést irtam a Vasady Béla Barth fordításáról (Isten kegyelmi kiválasztása) és a vele kapcsolatban felmerült dolgokról (Lapunk terjedelméhez és mondanivalóm fontosságához mért arányossággal szó volt még ott a dr. Révész Imre és a dr. Nagy Barna Barth-fordításáról is. Ők nem tiltakoztak ellene, hogy fordításaikat méltó elismerésben, sőt dicséretben részesítettem).

Irtam nem a reklám vásári hangján és nem a sokszor kért és már — úgylátszik, elvárt charitativ alapon, hiszen egy egyetemi tanár műve került mérlegre, hanem —, ha szabad a magam cikkéről bármit is mondanom (az önméltányolást ugyanis szeretném teljesen Vasady Bélának átengedni!) — irodalmi formában, az irodalmi kritika olyan komolyságával, a megismert és vallott igazságnak minden pajtáskodástól és számítástól ment, személyi és más melléktekintetektől nem zavart olyan tiszteletével, amint azt a Sárospataki Református Lapokban nagy hagyományként örökül vettem és megőriztem.

Tehát: az igazságot megvallani, esetleg személyek hiuságának tekintetbe vétele nélkül, sőt éppen azért. Jogosulatlan igények ellen megszólalni stb. — erős motiválói voltak a cikknek.

Fontos érdekek egyenesen elutasíthatatlanul kötelességgé tették ennek megírását.

Hitem szerint — nem írtam hiába.

A bírálatra Vasady Béla az Igazság és Élet f. évi 3. számában reflektált.

Nagyon jellegzetes, némelyek szerint őt egészen jellemző módon.

1. Toronymagasból.

Ezt tényként és nem nehézményezve említem. Amennyiben itt nem érvekről és helytálló bizonyítékokról van szó, hanem arról, hogy mi milyen magasra értékeljük magunkat, nem emelek kifogást. Egymáshoz való viszonyunk valóban ilyen lehet. Ő a toronyban. Én legfeljebb az ugorkafára felkapaszkodva — megvallva Vasadynak, hogy ide is minden összeköttetésem ügyes felhasználásával, minden erőmet megfeszítve jutottam el. S e szerény fokon is Istennek reám is kiáradó kegyelme tart. Én nem lakom a toronyban. Ő most már onnan ír. (l. Őrtoronyban. Állandó rovat a *Lelkész-egyesület*-ben).

2. Az önhit olyan térfogatával, amely teljes formában van, olyannyira, mintha az önhit—birtokos e szó kettős té-vel irott alakja középeurópai vándordíjára pályáznék.

3. Olyan lesújtó fölénnyel, mintha nem is ő, hanem én követtem volna el azokat a fordítási és egyéb hibákat, amelyeket bátorkodtam szóvá tenni.

4. Nem tulságos logikával, de olyan fejlett dialektikával (mi mindenre jó ez a módszer?), amely mindent igaznak bizonyit be, amit akar.

Igy megforgatva azt Vasady cikkemmel szemben a szélrózsa 8, sőt 9 irányában, szemrebbenés élkül napirendre tér az eldialektizálhatatlan tény, adat és a kézzel tapintható valóság felett. S egész mulatságosan lebirál, kioktat, lesajnál, majdnem megbélyegez. Eltilt a Révész Imre fordítása megdícsérésétől. Azt hiszi, hogy ezt a kitünő fordítást csak az ő rovására dicsérem.

Eltilt a Makkai Sándor cikke (A lelkész, mint pedagógus) őszinte csodálatától. Nem látja, hogy a sok ócska, unott, összeizzadt tartalmú, erőlködő és megáporodott cikk után tele tüdővel szívom annak frissen közénk áradt, csodás magasságok harmatától üde levegőjét. Idézi, hogy milyen elismeréssel írok a dr. Nagy Barna fordításáról. A Vasady Béla tollforgatási ökonomiájára talán túlságosan is rávilágító módon — bizonyos tekintetben „már megkésettnek" jelzi azt. Szerette volna, ha „ez az elismerés" már a mult év szeptemberében megjelent volna tőlem (Hjah! Nem is csinálok én soha karriert! Nem tudom, mikor kell irni!). A mostani elismerésre, tehát: egy fordításnak minden érdektől mentes értékmegállapítására —, „tulajdonképen nem is volna szükség" — az okos utilizmus szerint.

Ilyen magas tartalmi szint és annak megfelelő hang után felmentve érzeném magamat az alól, hogy a Vasady cikkével foglalkozzam, ha nem volna az kortünet.

Akárminti álljon is a dolog, valami bajnak mégis csak kell lenni.

Egyházi irodalmunkban olyan pretenziók szólaltak meg és olyan tünetek merültek fel, amelyek ellen visszahatás támadt.

Vasady Béla bizonyosan olvasta, hogy pl. egy nem tulságos tapintattal megválasztott, a furor theologicus-t fejlődő theologus lelkekben könnyen és vészesen lángra lobbantható, pedagógiailag legalább is kifogásolható pályatétel ellen a Magyar Kálvinizmus már ellenpályatételeket lobogtat meg. Mint: „Az egyházi és vallási stréberség főbb formái Magyarországon. Valláspsychológiai tanulmány, W. James: Varieties c. munkájainak kiegészitésül. Avagy: „A Soli Mihi Gloria elvének érvényesülése a gyakorlati egyházi életben."

Vasady Béla meg az én felfogásom szerint egy uj tipust szólaltat meg és érvényesít győzelmi öntudattal: Noli me tangere. „Elismerés illet meg, nem birálat".

S mivel „vitairata" tengelyévé és középpontjává azt teszi, hogy az én birálatom könyvismer-

tetés formájába öltöztetve az ő „kikészítése", a róla vallott „érték itéleteim" megszellőztetése : ennél a pontnál meg is állhatunk.

Az egyetem elvégre egy kissé mindnyájunké s a theol. professzorok tudományos működése egész református egyházunk öröme és dicsősége. Vasady Béla egyetemi tanár (amint sikerült kinyomoznom : rendkivüli tanár ; őszintén óhajtom, hogy minél előbb rendes tanár legyen) ; nívós és nivóssá tett lapok szerkesztője (bár én nem tévesztem mindig össze e lapok kitünő cikkeit a felelős szerkesztő cikkeivel), de egészben véve őt mind magán életében, mind irodalmi működésében feddhetetlennek tartom és legjobb tudásom szerint közte és köztem e földi életben egyéni és személyi összekülönbözés nem volt : azért a legnagyobb nyilvánosság előtt felszólitom őt arra, hogy mi lehet az a titkos, nem ismert és elhallgatott ok, ami miatt őt ki kell „készíteni", róla „értékitéleteket" megszellőztetni ?

Ugyanis nem árulta el.

És mivel teljesen meg vagyok győződve afelől, hogy nem fog tudni magáról ilyen blamirozó dolgot felhozni, rámutatok arra, hogy ez a „kikészitési elmélet" merő taktikai fogás.

Nincs igazsága. Szorultságában nincs más védekezése. Szánalma kivánja, hogy Barthról beszéljünk. A lényegtörténetről. A dogmatörténetről. Szellemtörténetről. Másról beszélési elmélet ez. Egyszerü kibuvó. Póz. Nagyon is átlátszó. Azt le kell tenni. Bármilyen tanulmányt irnék Barthról, az teljesen közömbös a Vasady végzett munkájára.

Nincs nekem semmi ügyem Barth-tal.

Őt a lehetőségig híven kiemeltem. Róla az igazi nagyságoknak kijáró tisztelettel irtam. Igazi lelkesedéssel, irodalmunk nyereségének mondottam értekezéseinek, e ragyogó irásoknak a megjelenését. Rámutattam a Vasady bizonyos tekintetben nagy szolgálataira is.

Kifogásaimat igazoltam és Vasady vitairata után is megállapitom, hogy :

I. A fordítási hibák, amelyeket felhoztam, egytől-egyig cáfolatlanul fennállnak ;

II. Nem nyert beigazolást, hogy Vasady volna illetékes egy sárospataki tiszteletbeli tanár székfoglaló értekezése kiadására.

III. A lelkészképzésre tett „kettős dilettantizmus" vádjánál visszaéneklést mutat ;

IV. A „hármas dilettantizmus" vádja üres és alaptalan.

Ezekről a lehető legrövidebben.

(Folyt. köv.) *Marton János.*

Llewellyn Jones látogatása a sárospataki főiskolában.

Llewellyn Jones, a neves angol politikus és kitűnő közíró május hó 29-én Sárospatakra érkezett, hogy a főiskola intézményeit, köztük az angol internátust megtekintse. A sárospataki állomáson *Llewellyn* Jones fogadására a város intelligenciájának élén megjelent dr. *Mátyás* Ernő közigazgató, *Novák* Sándor gimn. igazgató, *Szabó* Gyula az angol internátus igazgatója és dr. *Siska* István a *Reviziós Liga* helybeli csoportelnöke, valamint régi magyar viseletbe öltözött gimn. leánytanulók és egy tökéletesen fegyelmezett viselkedésü cserkészcsapat.

Az üdvözlő beszédek után *Llewellyn* Jones a főiskola angol internátusába ment s ott megszállt.

Délután megtekintette a Rákóczi várat, ahol báró *Reichlin* Farkas és felesége, született *Windischghraetz* Gabriella hercegnő fogadta a vendégeket. A középkor kezdeti korára visszamenő régi hatalmas épület mély hatást gyakorolt Llewellyn Jonesra. Felment a vár fokára is, ahonnét egészen közelről látszott az önkényesen megvont trianoni országhatár.

A nagy angol vendég előadása a főiskolai imateremben folyt le, mintegy 600 főnyi közönség előtt.

Az orgonakisérettel felhangzott angol királyhimnusz után, melyet a közönség állva énekelt, *Novák* Sándor köszöntötte finom és mély szavakkal az illusztris látogatót, aki állandó tetszéssel és zajos éljenzéssel kisért előadásban vázolta az európai politikai helyzetet és a trianoni békeparancs megváltoztatásának szükségességét.

A közönség valósággal ünnepelte az előadót, aki azután egész szeretettel merült el az angol internátus megismerésébe. Ott több növendéket bemutattatott magának, akiknek a szüleit ismerte. Az intézet növendékei angol népdalokat énekeltek előtte és vele együtt. Különösen meghatotta, amikor a welszi nemzeti himnuszt is elénekelték diákjaink.

Vasárnap Llwellyn Jones a református templomba ment istentiszteletre. Minden más program elől udvariasan kitért. A népes gyülekezet, a hívek buzgó éneklése és Darányi Lajos lelkipásztor beszéde — éppen trianoni vasárnap volt — mint mondotta, igen felemelő hatást gyakoroltak reá s igen boldog volt, hogy Sárospatakon egy református istentiszteleten is megjelenhetett, ő, aki egyébként a welszi presbiteriánus egyház tagja és egyházának presbitere, aki tevékeny részt vett mindig az egyházi és iskolai életben.

A *Pesti Hirlap* jun. 1-iki száma nagyon érdekes nyilatkozatot közöl *Llwellyn* Jonestől, amelyet a fővárosból való elutazása előtt tett.

A *Pesti Hirlap* munkatársának arra a kérdésére :

Mi volt legnagyobb élménye mostani magyarországi tartózkodása alatt ?

Llewellyn Jones azt felelte :

— *Kétségkivül sárospataki látogatásom. Nagybrittannián kivül sehol sem láttam ilyen jól megvalósitott angol nevelést, mint a sárospataki intézetben. Az intézet megalapozása tökéletes, kivitele a leggondosabb.*

Llewellyn Jones Sárospatakra is megigérte újabb látogatását.

Kazinczy-ünnepély Széphalmon.

A sárospataki ref. gimnázium VII. osztálya május 31-én tartotta Széphalmon a hagyományos iskolai Kazinczy-ünnepélyt. Négy tanár vezetésével 118 diák vett részt az ünnepélyen, amelyen dr. Harsányi István, a VII. osztály főnöke, többek között a következőket mondotta:

Kazinczy élete — sok nagy magyaréhoz hasonlóan — beszédesen bizonyítja azt, hogy *csak úgy lehet naggyá valaki, ha egyetlen célt tűz maga elé, s egész életét valami fanatikus hittel, isteni megszállottsággal annak a szolgálatába állítja.* „Akinek lelkét — írja Kazinczy — eltöltötte a kötelesség szava, vagy valamely szent érzés, valamely nagy gondolat, az ebben él egyedül, ennek áldozza erejét, nyugalmát, örömeit, s kész veszni érette, ha kell." Ezt tette ő is nagy eszménye, a szép érdekében, amit meg akart valósítani magyar földön az irodalmon keresztül. Európai színvonalra akarta emelni a magyar kultúrát: ez az ő életének alfája és omegája.

Második tanulságunk az ő életéből az, hogy *az ilyen nemes célokért küzdő ember felül tud emelkedni minden másodlagos szemponton.* Egyetért azokkal, akik ugyanazt a célt szolgálják, bár útjaik különbözők. Mikor a gyulafehérvári könyvtárban megmutatják neki a kálvinistának Pázmány tintatartóját s porzóját a tálcával, áhitattal érinti meg a „szent ereklyét", mert hiszen „az a ténta sokszor igen jól írt."

Minden más kérdés eltörpül számára központi gondolata mellett. Jelentéktelen a szomorú fogság tengernyi szenvedése, az élete végéig tartó nyomorgás, a bizonytalan holnap. Jelentéktelen az, hogy Bányácska egy kopár, poros, szeles, barátságtalan tót falucska, mert az ő lelke, az ő ideálokért harcoló lelke meg tudja azt szépíteni: „Fény s nagy világ énnékem Széphalom. E világ minden zugolyái közt óh Széphalom, nékem te nevetsz leginkább."

Harmadik tanulságunk: *Az emberi társadalmat, a civilizációt, a kulturát az emberek teszik olyanná, amilyen.* A mi nyelvünkre lefordítva: nem az elvonatkoztatott négyszáz éves mult teszi a pataki iskolát, hanem négyszáz esztendő pataki tanárjai és pataki diákjai. Olyan volt s olyan lesz a pataki iskola, amilyenné tanárai s diákjai tették és teszik. Mindenkinek százszorosan kell éreznie ezt a felelősséget itt, Kazinczy sirja mellett, aki Bányácskát örökre Széphalommá, s évtizedekre a a magyar szellemi élet élénk dobogású szívévé tette.

Jó füllel bőségesen hallhatnánk még üzeneteket, de most egyelőre legalább ennyit halljunk meg Kazinczy sírja mellett 1937-ben, egy kilométerre az idegen országhatártól, pataki diákok. Ha aztán meghallgattuk, kövessük is őket: *Szenteljük életünket egyetlen gondolatnak, a magyar feltámadás gondolatának. Törpüljön el e feladat mellett minden más kérdés, s a magyar jövőnek ránk bízott darabját építsük ki olyan jól, ahogy csak tőlünk telik.*

HIREK

— **Hősök napja a sárospataki főiskolában.** A főiskola tanári kara és ifjúsága május 30-án, vasárnap délelőtt negyed 9 órakor, a hősi halált halt pataki diákok emléktáblája előtt kegyeletes érzésekkel emlékezett meg a hősi halált halt pataki diákokról, fél 12 órakor pedig a város által rendezett hősök ünnepén vett részt. Az emléktábla előtt Jánossy Ferenc IV. é. hh. a Hittanhallgatók Egyletének elnöke mondott beszédet, s mind a két helyen a Főiskolai Kórus énekelt Szabó Ernő főiskolai ének- és zenetanár vezetésével.

— **Főiskolánk igazgatótanácsa** junius hó 14-én reggel 8 órai kezdettel gyűlést tart.

— **Képesítői kormányképviselő.** A sárospataki református tanítóképzőintézetben tartandó tanítóképesítői vizsgálatokra a vallás- és közoktatásügyi miniszter Veress István tanügyi főtanácsost, a debreceni református tanítóképzőintézet igazgatóját küldte ki kormányképviselőül.

— **Harangodi Nagy András** iró, ref. főgondnokot a Diósgyőr vasgyári Turán Egyesület eddigi szépirodalmi munkássága után működő tagjai közé iktatta.

— **Presbiteri konferencia Putnokon.** Május hó 21-én a Gömör—Tornai egyházmegye 145 presbitere tartotta első konferenciáját Putnokon, a régi fürdő századok emlékeit őrző hársai alatt. Előzőleg isténtisztelet volt a templomban, melyen Görömbey Péter, nagykállói lelkész hirdette az igét. A konferenciát Br. Ragályi-Balassa Ferenc e. m. gondnok nyitotta meg. Köszöntő szavaiban ott volt a minden gyülekezet iránt érdeklődő meleg szeretet és a bajainkat, de a szabadulást is ismerő vezér tiszta látása. Az első előadást Görömbey Péter, az Orsz. Szövetség kiküldöttje tartotta. A történelmi eseményekhez és dátumokhoz fűzött megjegyzései és magyarázatai megelevenítették a hallgatók előtt azt a küzdelmet, melyet őseink vívtak az Igéért és nemzeti szabadságért. Sokszor a hála, sokszor a fájdalom könnyei homályosították el a szemünket. Utána vitéz dr. Idrányi Zoltán miniszteri titkár, fasori presbiter mutatta meg tanulmányszámbamenő előadásában, hogy milyennek kell lenni a magyar református presbiternek a történelem, az Ige és jelenvaló életünk kívánalmai szerint. Dr. Páhy József héti lelkipásztor pedig azokat az értékes adottságokat mutatta be előadásában, amelyekkel a magyar református ember szívét áldotta meg az Isten.

— **Szigethy Ferenc két újabb sikere irodalmi pályázatokon.** Szigethy Ferenc sajószentpéteri ref. lelkész az Országos Irodalmi és Zenei Tehetségkutató Bizottság pályázatán egyik költeményével díszoklevelet, egy másik költeményével pedig a kolozsvári Független Újságnak Nagymagyarország egész területére, tehát a megszállt területekre is kiterjedő költeménypályázatán háromszáz pályázó közül az elsők között nyert selyemszalagfelíratú bársonypárnán ezüstözött bronz babérkoszorút.

— **Uj tanterv a középiskolák III. osztálya számára.** A Hivatalos Közlöny június 1-i 11. száma közli a III. osztály tananyagát s órabeosztását. Egyben ugyane rendelet újból megállapítja az I. osztály tananyagát (vallás 2, magyar 5, földrajz—néprajz 5, latin 5, mennyiség- és mértan 4, rajz 3, testnevelés 4, ének 1, osztályfői óra 1 = 30; nincs természetrajz?). A II. osztályé marad az 1936—1301. sz. alatt megállapított anyag. A III. osztályé ez: vallás 2, magyar 3, földrajz 2, történet 3, latin 4, német 4, természettan 2, mennyiségtan 3, testnevelés 4, rajz 2, egészségtan 1 = 30. Teljesen közli a testnevelés tananyagát.

— **Irodalmi siker.** Az Országos Irodalmi és Zenei Tehetségkutató Bizottság országos irodalmi pályázatán *Harangodi Nagy András* tiszalúci ref. egyház főgondnok is díjat nyert.

— **A Szondy—Kenessey-**alapítvány refundálásáról olvasunk cikket a Dunántúli Prot. Lap 20. számában. Az 1752. március 28 án tett végrendeletnek II. része a pataki és a debreceni iskolákra hagyományozott 2000—2000 forintról intézkedik. (A pápai egyháznak 10.000 rh. forintot hagyott.) Tényleg meg is kapta a pataki főiskola a 2000 rh. forintot, ebből a devalválás után 840 váltó forint lett, amiből 705·60 korona összeg alakult ki. A pataki főiskola önerejéből megkezdte a refundálást, most 400 P.; kamatai addig tőkésíttetnek, míg 1 tápintézeti ingyenes hely összege, 220 P kikerül, ami sok időbe telik még.

— **Osztrák—magyar diákcsere-mozgalom.** A Verband der Ungarnfreunde (Wien I., Kärntnerring 3.) megkéri mindazokat a szülőket, akik ebben az akcióban a nyári szünidőre vendéggyermeket kívánnak, hogy ebbeli kérésükkel mennél előbb forduljanak a Verband der Ungarnfreundehoz, hogy torlódás elő ne forduljon és a beosztási munkálatok, amelyek már kezdetüket vették, az eddigi szokásokhoz híven simán legyenek lebonyolíthatók. Kérjük olvasóinkat, hogy érdeklődés esetén közvetlenül a Verband der Ungarnfreunde-hoz (Wien I., Kärntnerring 3.) forduljanak, ahol minden felvilágosítást megadnak és a szükséges nyomtatványokat megküldik.

— **Kilburn J. D.** hires angol igehirdető gondolatgyűjteményét "*Az igehirdető és munkája*" címen *Tárnok Gyula* marcelovai ref. lelkész magyarra fordította. Kapható csínos kötésben *Gödöllőn a ref lelkészi hivatalban.* Ára a pénz előzetes beküldése esetén 1·80 P.

HIVATALOS RÉSZ.

XI. sz. Körlevél.

Az egyházkerület összes lelkipásztoraihoz!

Minden lelkipásztor figyelmét felhívom az Egyetemes Konvent f. évi május hó 3—4 napjain tartott ülésének 296. számú jegyzőkönyvi pontjára. Ebben a Hargita Váralja jelképes székely község vezetőségének kérésére azt a határozatot hozta az Egyetemes Konvent, hogy június hó 6-án, mint a trianoni békeszerződés aláírása évfordulóját követő vasárnapon a Csonkaország összes református templomaiban az istentiszteleteken megemlékezés történjék „az új határokon kivül élő magyar testvérekről." Atyafiúi szeretettel: Miskolc, 1937. jun. 2. Püspök távolléttében: *Pósa Péter* esperes.

— **Az egyetemes konvent** 296/1937. szám alatt hozott határozatával felhívta a lelkipásztorokat, hogy folyó évi június hó 6-án — a trianoni u. n. békeszerződés aláírását követő vasárnapon — a délelőtt tartandó istentisztelet keretében igehirdetésükben és a nagy imádságban emlékezzenek meg az új határokon kivül élő magyar testvérekről, ez uton is ápolván és fejlesztvén az új határokon kivül élő magyarok közötti lelki egységet és testvéri közösséget. Budapest, 1937. május 31. Elnöki megbizásból: *Benedek Zsolt* egyetemes konventi tanácsos.

— **Alsózempléniek figyelmébe!** Felhívom azokat a lelkipásztorokat és tanítókat, akik még egyházmegyei beerősítést nem nyertek, hogy június 17-iki egyházmegyei gyűlésen jelenjenek meg. *Kiss Ernő* esperes.

— **Felsőborsodiak figyelmébe!** A f. évi május hó 12-én tartott egyházmegyei közgyűlésünk elrendelte, hogy a lemondás folytán megüresedett egyházmegyei világi főjegyzői tisztségre a szavazatok f. évi július hó 1-ig küldessenek be az esperesi hivatalhoz. Felkérem lelkésztestvéreimet, hogy ennek a rendelkezésnek eleget tenni és a szavazatokat a terminált időre pontosan beküldeni sziveskedjenek. Borsod, 1937. jún. 2. Atyafiúi szeretettel: *Szentmártony Dániel* esperes.

— **A gömörtornai ref. egyházmegye** egyházközségeit kérem, hogy az egyházmegyei tanács elé tartozó ügyeket június hó 16-ig az esperesi hivatalhoz küldjék be. Zádorfalva, 1937. május 31. *Hubay Kálmán* esperes.

Aki olcsón és jól, tiszta, csendes, vallásos környezetben akar nyaralni, jöjjön a Miskolci Református Leányegylet görömböly-tapolcai üdülőházába. Tájékoztatót kivánatra szivesen küld: Nagy Józsefné elnöknő, Miskolc, Kun József u. 56.

Az új vasúti menetrend.

Érvényes 1937. május 22-től.

Indul			
Saujhely	**Sárospatak**	**Miskolc**	**Budapest**
5·36	5·49	**7·30**	**10·42**
7·33	7·46	9·34	— —
11·40	11·53	13·30	18·30
11·40	11·53	**13·40**	**16·11**
14·15	14·36	**Szerencsre érk.**	16·10
16·56	17·08	**18·52**	**22·24**
20·23	20·40	22·59	5·30

Érkezik			
Budapest	**Miskolc**	**Sárospatak**	**Saujhely**
	5·17	7·28	7·40
0·10	7·36	9·22	9·34
7·08	**10·23**	12·08	12·20
8·12	13·35	15·26	15·39
14·10	**17·38**	19·27	19·38
17·25	21·58	23·33	23·43
19·17	**21·58**	23·33	23·43

A vastag betűs gyors vonat.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 24. szám. Sárospatak, 1937 június 13.

SÁROSPATAKI

REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: — *y—r*: Generális vizitáció a Pittypalatty völgyben (Folyt. köv.) — *Marton János:* Utóhang. (Folyt. és vége. — *Pósa Péter* és *Szendrey István*: Rövid betekintés az ORJÓ tiszáninneni egyházkerületi irodájának munkájába. — *Komáromi János*: Utolsó tanárom. — Hirek. — Hiv. rész.

Generális vizitáció a Pitypalatty völgyben.

Ünnepi külsőségek és ünnepi érzések által vasárnapokká szentelt hétköznapok során, május 18-tól 25-ig tartott generális vizitációt Farkas István püspök. Ujában dr. Enyedy Andor egyházkerületi főjegyző és Illyés Bertalan püspöki titkár: az egyházmegye részéről Szentmártony Dániel esperes, Zsóry György egyházmegyei gondnok és alkalmi helyettesei, Szepessy Gyula és Ragályi Miklós egyházmegyei tanácsbirák voltak állandó kiséröi.

A körut első állomása Sajóbábony volt. Az autón érkező püspököt Felsőborsod, illetve Sajóbábony határánál Bónis Aladár alispán, Ronkay Ferenc országgyűlési képviselő, Nyilas Ferenc miskolci főszolgabíró s az egyházmegyei elnökség várták és üdvözölték. A község bejáratánál Pávay Miklós főjegyző mondott szivbeli köszöntést, a lelkészlak előtt felsorakozott presbitérium és gyülekezet nevében pedig Felméry Albert lelkész biztosította mindnyájuk tiszteletéről és szeretetéről az örömmel várt lelki vezért, aki az üdvözlésre adott válaszában, mint csaknem minden beszédében a nyáj tagjai iránti személyes, pásztori szeretet fontosságát hangsúlyozta. Jelen voltak itt a fogadásnál Román Ernő alsózsolcai lelkész, akinek hasonnevü fia Sajóbábony község közszeretetben álló segédjegyzője, Kövér Pál zilizi, Kőrössy István boldvai, dr. Nemes Andor hangácsi és Váradi József sajóvámosi lelkészek, akik innen kezdve mindenütt kimutatták megjelenésükkel a sajóbábony-hangácsi lelkészkör tagjai között uralkodó szép összetartást s az ebből folyó áldott kölcsönhatásokat. A rozoga, szük református templommal szemben emelkedik a megkapóan stilusos, kis méreteiben is impozáns r. kath. templom, aminek építéséhez a hivek sok támogatást kaptak, de sok fuvart és napszámos munkát is adtak a bennük is élő áldozatkészség szép bizonysága képen. Főjegyző lectiója a Máté ev. 12. r. 46—50. verse volt, imádsága ezen épült fel. Püspökünk János ev. 21. r. 19. v. alapján arról beszélt, hogy a szenvedésre szükségünk van, mert a szenvedés utján találkozunk Jézussal. Az emberiség és nemzeti életünk hősei őt követve, áldozták fel magukat. Krisztus követőjének lenni nem könnyű és nem kényelmes, mert ő harcol és követőit is harcba hívja, harcra kényszeriti. Nem ember szerinti harcot akar ő, hanem harcot a tespedés ellen. Nem elég a lelkipásztornak fungálni, a tanítónak az iskolai munkát jól-rosszul elvégezni, a presbiternek előlülni, a templomot és urasztalát pedig kerülni. Harcot akar Jézus a mellveregető, mások előtt hivalkodó, látszatkeresztyénség ellen. Azt akarja, hogy törjön össze a szív s érezze méltatlanságát, kegyelemre utaltságát. A halászó tanítványoknak a tengerparton megjelenik a feltámadott Jézus s a hozzá sietö Péternek azt a parancsot adja: legeltesd az én bárányaimat, vagyis gondozd az ifjúságot: őrizd juhaimait, vagyis vigyázz a felnőttekre. Aki őrtálló helyén nem vigyáz, az tékozol, s Isten előtt drága lelkeket hagy veszendőbe menni. Az erdő is sir, a tenger is morajlik: a szenvedés hozzátartozik földi létünkhöz. Szenvedés nélkül nincs győzedelmes élet. Keresztnek hívták a keleti népek nemcsak azt a fát, amire a halálraitélteket feszítették: hanem a sátor tartó, keresztalaku oszlopát is. Mikor a keresztre még nem ment Idvezitő tanítványainak a kereszt felvételéről és hordozásáról beszélt: nemcsak a halálra is menni kész önfeláldozást értette az alatt: hanem azt, hogy legyünk készek mindig, minden pillanatban felszedni sátorunkat, elhagyni mindent Krisztusért, szakitani még a háznépemmel is, hogy őt követhessem. Őt követve legyen a lelkipásztor és felesége a gyülekezet angyala, jóltevője s ha kell, a közöny és meg nem értés keresztjének megfeszítettje. A tanító legyen valóságos iskolamester, a leány tiszta, a fiú hős, aki adja oda életét is a hazáért. A presbitérium legyen igazi példaadó. Ne szentségtelenitsék meg a vasárnapot, ha erre hatósági engedélyt kapnának is. Szakitsuk ki magunkat mindnyájan ebből a világból, hogy Isten előtt kedvesek legyünk. A fegyelmetlenség, a tekintélyek semmibe vevése, az önimádás ma is betegsége a magyar életnek. Ebből ki kell gyógyulnunk Krisztus követése, a

kereszt felvétele, sátorponyvánk felszedése, vagyis a mindezekre késztető hit által. Sajóbábonyban köznap reggel hetenként háromszor van bibliamagyarázat, kétszer bibliaóra. Sajnos, itt és ezen a vidéken általában köznap reggel templomba csak gyermekek járnak: vagyis ezekről sem lehet mondani, hogy járnak, hanem felvezettetnek s valószinüleg mindjárt nem járnak, mihelyt nem vezettetnek fel. Ajánlottuk és rendeltük mindenütt az esti istentiszteletek bevezetését. Ezek iránt biztosan meglesz az érdeklődés, hiszen az este tartott vallásos összejövetelek rendesen zsufoltak. Felsőborsodban egyházmegyei határozat rendelte el a konfirmándus növendékek ünnepélyes vallástételének áldozócsütörtökre tüzését s ehhez kezd most minden egyházközség alkalmazkodni. Zilizen mindjárt urvacsorát is vesznek, szüleikkel, hozzátartozóikkal együtt, másutt pünkösdkor állnak az urasztala elé, mindenütt javallottuk a pünkösdheti külső és belső urvacsorai előkészítést. Sajóbábonyban van közöny a templomlátogatásban, amit azonban jelenlegi lelkész tartalmas, értékes, magas szinvonalon mozgó igehirdetése remélhetőleg mind jobban le fog győzni. Templomlátogatók százalékszáma ünnepben 50, vasárnap 20, évenként urvacsorázóké 226. Vegyes házasságban javunkra 2, kárunkra 1 reverzális. Évi perselypénz 22·80 P. (1935-ben 42·90 P. volt) egy lélekre esik évenként 3·6 fillér. Szegénygondozás ezekben a községekben általában nincs. Ugy vélik s tapasztalatok is bizonyitják, hogy ezzel csak a sokakban meglevő henyeséget segitenék elő. Errefelé a bányáknál minden dolgozni akaró ember számára nyilik munkaalkalom és kereseti lehetőség. Van ifjúsági egylet 28 taggal, leányegylet 40 taggal, férfikar és ifjúsági vegyeskar. Egyházi lapot nem járatnak. Van az egyháznak 65 mm. 86 kgr. rozs magtári kintlevősége, amit a multban elég hanyagul kezeltek, most kezdik behajtani. A tanitói lakás sürgős átépitést kiván, vagyis inkább újraépitést. A község 70 mm. szenet ad iskolafütésre. A lélekszám 648. Már itt fejbeütött, a csekély kivétellel mindenütt tapasztalkató népforgalmi csökkenés, 4 születéshez volt 5 halálozás. A falu népe ezzel felel a rossz, inséges évekre és a mai nehéz gazdasági helyzetre. Sok értelmes felköszöntő hangzott el itt Sajóbábonyban, a közebéd is olyan lelkes hangulatban folyt, hogy Szigethy Ferenc, Sajószentpéter szintén jelen levő költőpapja megkérdezte a főjegyzőt: lesz-é aranytolla az itt átélt ünnepi hangulat és élmények leirására. Főjegyző a kérdésre azzal válaszolt, hogy rozsdás, gyarló tollával is le tudja irni a bábonyi napot, ahol jó volna, ha több dolgot adnának a bábának — ezzel a pár szóval — közöttünk volt az Ur Jézus Krisztus. Eredeti mondást hallottunk a kissé tulméretezett 16 látogatás között az egyik gazdától: „a leány kifelé kapar, nem befelé." Üdítő volt a hegyoldalon felszolgált vacsora.

Sajóbábonyból május 19.-én Sajószentpéteren át mentünk a hegyek között eldugott, kies fekvésű Alacskára. A magyar faj ritka értelmességét tündöklötető Liszkay József biró azzal az őszinte vallomással fogadta a püspököt: Köztünk is itt van a magyar átok, a széthúzás, hozzon a Püspök úr egyezségre minket! A lelkészlakon Igaz József családjával rokoni ölelkezése volt püspökünknek és titkárjának s meleg, családias együttlétben telt el az egész nap. A polgári közigazgatás részéről ide Szepessy Gyula sajószentpéteri főszolgabíró kisért, aki a járás határánál várta és üdvözölte a püspököt. Gyönyörű az alacskai templom, lélekemelő és gyönyörködtető mintája a XVIII. századvégi magyaros, bensőséges templomépitésnek. A lekció itt Róm. 14. 7—18, az alapigék Ap. csel. 10. r. 34—35. versei voltak. Beszéde elején püspökünk is kifejezést adott a szép templom ihlető hatásának. Azután elmondta bevezetőnek az alapige történetét. Kornélius, az istenkereső, személyválogatás nélkül jóltevő ember hivatja Pétert, a Joppéban tartózkodó apostolt. Megérkezésekor hódoló tisztelettel fogadja, amit Péter szerényen elhárit, mondva, én is hozzád hasonló ember vagyok. Isten mindnyájunké. Istenfélelem és igazságkeresés által mutatjuk meg, hogy az ő gyermekei vagyunk. Minket magyarokat nem értenek meg az ellenségeink, de nem értenek meg a barátaink sem. Igyekezzünk mi mindenkinél különbek lenni. Ki kell alakitani a gyülekezet szent magját. A magyar csökönyösség és nemtörődömség hibáit le kell vetkezni. Tartsuk szem előtt Széchenyi, a legnagyobb magyar imáját: addig éljek, mig mindennap tudok valakinek jót tenni. Ő állapitja meg rólunk, hogy vitézek vagyunk a harcok idején, de lomhák a béke napjaiban. A nemes nem engedi székébe a szegény napszámost. Pedig mindenki számot ad magáról Isten előtt. S a számadás napján nem kérdik, hogy mi voltál, hanem hogy ki voltál. Istent félni, vele együtt járni, mindig és mindenütt az övének lenni: ezt tanitja Péter Kornéliusnak s általa nekünk is. Az igazságot cselekvő ember kedves Isten előtt. Egy régi erdélyi mágnáscsalád (Haller) kapujára ez volt felirva: „Jobb Istenben bízni, mint emberekben reménykedni." Ha Istenben bíznánk, jobban becsülnénk az emberi méltóságot, hűséget. Szúette vályura s a vályun végigfolydogáló forrásvízre talált az apa és a fiú. Ilyen szúette vagy te apám, mondta a hányiveti fiú. Nem baj, mondja az apa, csak ilyen tiszta víz folyjon végig rajtam. Ti is legyetek őrtálló helyeteken igazságosak. Ne itélkezzetek, hanem segitsetek! Egymás marása az új magyar sirásás. Ti, akik ennek a felfelé és lefelé egyaránt termő földnek haszonélvezői vagytok, térjetek meg a nem személyválogató Istenhez, mindnyájunk Atyjához.

A predikáció hatását jellemzi egy hang a tömegből: Ez bizony második Kossuth. Alacskán hetenként 2—3-szor van bibliamagyarázat. Gyermekistentiszteletet télen az iskolában tartanak. Templomlátogatók százalékszáma 80 és 60. Évenként úrvacsorázóké 174. Perselypénz 15 P. 41 f. egy lélekre esik 2 f. Reászoruló szegényeket esetenként gondoznak. Van ifjúsági- és leányegylet, énekkar. Az ifjúsági egylet szindarab előadásával is bemutatkozott a vendégeknek. Téli ujság 1 példányban jár, szeretetszövetségi naptár elfogyott 25. Lelkész és tanitó másfél évi fizetése hátralékban van. A presbitérium az iskola és tanitói lakás épitésére közmunkát igért. Az iskola felszerelése hiá-

nyos. Lelkész jó békességben él a hívekkel. Lélekszám 776. Született 21, meghalt 13, a vidéken ma kivételesen jó szaporodás. Közebéd a lakatlan Miklós kastélyban, vacsora a kastély gyönyörű parkjában volt. (Folyt. köv.)

y. r.

Utóhang.

(2. Folytatás és vége)

Nagyon sokat lehetne írni. De — amint igértem — a lehetőségig rövid leszek.

Távol áll tőlem, hogy tőkét kovácsoljak Vasady ellen a fordításában előforduló egyes hibákért. Fordításokban hibák általában megesnek. Főleg a gyors munkánál.

Sőt még azt sem engedhetem meg magamnak, hogy amint ő, ifjúi egyoldalúsággal, a kritika hevében még a keresztvizet is leszedjem róla. Megismétlem azért: a Vasady fordítása elmegy, de azokat a hibákat, amelyekre rámutattam, — irodalomban szokatlan arrogáns fellépéssel, pamflettekből ismert hanggal és dialektikai mesterfogásokkal elleplezni nem lehet.

Amennyire meglepő volt, hogy éppen nála feltünően közönséges hibák csúsztak be a fordításba, még meglepőbb, hogy a védekezésnél reálép még arra az aggályos útra is, hogy — a hiba nem hiba.

A fordítás bírálója Vasady szerint: „Kilenc pont alatt rámutat a fordítás különböző, *általa úgyvélt fogyatkozásaira*“ (Igazság és Élet. 3. évf. 113. l.).

Tehát a bíráló téved.

Mikor pedig bizonyításra kerül a sor, kiáltó következetlenséggel, gyanusan ügyes mozdulattal lezárja a sorompót:

„Legnagyobb sajnálatunkra nincs helyünk arra, hogy alulírott (t. i. Vasady Béla) fordítására tett s kilenc pontba foglalt megjegyzéseivel külön foglalkozhassunk“ (i. mű 115. l.).

Ám én nem lehetek — a megütött hang után sem — lovagiatlan ellenfél:

Felajánlom a Sárospataki Ref. Lapok hasábjait Vasady Bélának arra, hogy bőven és kedve szerinti terjedelemben kimutassa tévedéseimet, amelyeket elkövettem fordítása hibái felsorolásakor.

Várom az irását.

Pedig az ő fordítása nemcsak szó- és kitételi hibákban, hanem szervi bajban szenved.

Az a fordítási elmélet, amelyet ó-kori sírjából kiemelt és Barth Károly egy másik, *Hiszek* (Credo) című műve fordításánál az általa is tudott, sűrűen előforduló magyartalanságok[1] igazolására — Vasady — a saját teljhatalmából, bizonyára csak őt megillető felségjogánál fogva kibocsátott, tarthatatlan.

Egyszerűen tudatja, hogy: „Ahhoz, hogy (Barth) minden mondatát a magyar nyelv és mondatszerkesztés sajátos logikájának megfelelően valósággal átfogalmazzuk, sok idő- és energia-fölöslegre volna szükségünk“ (Barth *Hiszek* c. műve: 3. l. A fordító-előszava). Ő nincs kötve a fordítás általános szabályaihoz. Vasady a fordítást illetőleg külön joggal rendelkezik.

Idő- és energia-fölösleg?

Eddig úgy tudtuk, hogy a legrövidebb idő alatt és a legkevesebb energiafogyasztással a lehető legjobban: a *tehetség* végzi a munkát.

Csak nem azt mondja talán Vasady magáról, hogy neki nincs tehetsége?!

Vissza is tartja magát ettől. Megmondja, hogy: „Barth Credo-ja fordításakor nem is az a cél vezetett, hogy műfordítói készségemnek bizonyságát nyujtsam...“ (i. m. 3. l.).

Meg lehetünk tehát nyugtatva: van tehetsége. De most, (a Credo fordításakor. a bírálat alatt levő Barth-füzet magyarra ültetésénél is, lásd Igazság és Élet 3. évf. 115. l. „Egyébként már Barth Károly Credo-jának fordításakor, a fordítás előszavában rámutattam arra, hogy Barth írásának fordítására nem azért vállalkoztam“ stb.) nem akarja megmutatni. Nem akarja annak bizonyságát adni. Nincs rá ideje.

Valóban ő tud „műfordítást“ is nyújtani.

Tartozom az igazságnak ennek az elismerésével.

---

[1] Egyetlen egy példát a Credo fordításának legelső lapjáról: A hit azt jelenti, hogy: „az ember elismeri Istennek őhozzá forduló valóságát, amint **ez** (t. i. az *ember* (?), mert *ez* volt az utolsó alany!) az Isten kijelentéséből származó ismeretek formájában feltárja önmagát.“ Vagy vonatkoztatom az **ez** szót az előtte tárgyesetben álló szóra, erre, hogy: „valóság“, akkor a mondat így fog tovább folyni: „amint ez a valóság az Isten kijelentéséből származó ismeretek formájában feltárja önmagát.“ *A helyes fordítás: amint Isten* az ő kijelentéséből származó ismeretek formájában feltárja önmagát.

Szemléltetésül egy mondatot bemutatunk:

I. Eredeti szöveg:

KARL BARTH: Gottes Gnadenwahl:

...diese erfahrbaren Wirklichkeiten haben den Tonfall und doch auch die Gestalt, in der Calvin diese Lehre vortrug... sicher mitbestimmt. (i. mű 12. l.)

II. Dr. Vasady Béla műfordítása:

...„ezek a tapasztalati valóságok minden bizonnyal nagyban hozzájárultak annak a módnak a hangszereléséhez és alakításához, ahogyan Kálvin ezt a tant kifejtette.“ (i. m. 15. lap.)

III. Egyszerű, kezdetleges és rögtönzött fordítás:

... ezek a tapasztalati valóságok bizonyára hozzájárultak ahhoz a hangszínezéshez és főleg ahhoz az alakhoz is, ahogy Kálvin ezt a tant kifejtette.

Ha a barokkdagályt mélyen megszégyenítő műfordítói készséggel — még a *módnak a hangszereléséről* és a **módnak az alakításáról** beszél, akkor inkább arra kell kérni, hogy ne csináljon „műfordítást" és ne gyártson műfordítási elméleteket selejtes fordítások igazolására. A műfordítás törvényét klasszikusan formulázta Vasady születése előtt 2 év híján pont háromszáz évvel ezelőtt Pázmány Péter: a „szólás módjának oly kedvesen kell folynia, mintha először magyar embertül magyarul iratott volna." (Pázmány művei. I. kötet 208. lap.)

Ne fárassza tehát magát Vasady új elmélettel. Csak karikatura lesz belőle elméletben és gyakorlatban egyaránt.

Alázattal fogadom azt a *kitanítását* is, amelylyel megállapítja rólam: A biráló szerinte „arra mutat példát: hogyan *nem szabad* megjelent könyveket ismertetni" (Igazság és Élet. 3. évf. 113. l.). „Azokat sem tartalmilag, sem lényegileg, sem theologiatörténetileg ... nem ismerteti ..."

Nem térek napirendre „kitanítása" fölött.

Lesznek azonban megjegyzéseim.

Theologiatörténeti ismertetést kellett volna nyujtani?

Vigyázzunk a szavakra!

Ennyi tudományos nagyképet egy kis füzetke, mégha azt Barth alkotta is, nem bír el.

Ismertetésem tényleg hiányos mind vertikális sikban, mind horizontális síkban és nem villódzik az igen = nem: módszer fényében. Valóban kielégítőbb lett volna, ha röviden rámutattam volna Vasady fordításának világtörténeti jelentőségére. Elmaradt volna az Igazság és Életben megjelent (3. évf. 113—119. l.) „vitairat" és ez az Utóhang is.

De ha éppen kiváncsi Vasady a véleményemre: szerény felfogásom szerint Barthnak ez az értekezése *bizonyos* tekintetben semmi theologiatörténeti jelentőséggel nem bir.

A Barth felfogását illetőleg elvileg új a predestináció tan kifejtésében nincs: Azt az elvi alapvetést, amelyet Barth a dogmákra vonatkozólag pl. a Credo c. művében bőven feltár, itt csak alkalmazza. Csak egy lépést tesz egy olyan elvi úton, amelyen ő már kilométernyi távolságot is megtett. Ha egyszer a kiinduló pontot elfogadtuk (itt lesznek Barthnak még harcai!), ajándékul és áldásul a predesztinációról és más tanról szóló fejtegetéseit is elvehetjük.

Tartalmi ismertetést én nem nyújtottam.

Az ilyen laptöltő munkát én unom. Ott vannak a Barth-füzetek lefordítva. Olvassa, aki akarja. Ha nem érti meg, a hiba már nemcsak az olvasóban van. (Én azt mondom, hogy az én tartalmi ismertetésem nélkül is megérti.). Azt pedig harsonáztam, hogy vegye és olvassa az irodalmi nyereségszámba menő füzetet.

De ha szükséges a Barth megértéséhez a tartalmi ismertetés, miért nem mondotta ezt a figyelmeztetést Vasady magának, hogy *itt*, a füzet lefordításakor adta volna azt, amint jegyzeteket adott, ahogy dícsérettel kiemeltem, dr. Révész Imre az általa lefordított Barth füzetnél?

Miért nem kívánja a theol. történeti ismertetést Vasady önmagától, a mű fordítójától, aki a Barth nagyon híres műve, a Credo fordításakor is megelégszik ennyivel:

Barth megemlített két munkáján kívül „kétségtelenül ennek a művének van legnagyobb jelentősége. Mert Barth „Credo"-ja valójában egy kis, sűrített dogmatika." (Barth: Hiszek. 3. l.)

Miért nem mondta a theol. történeti beállítást Vasady önmagának, amikor írta a bevezető tanulmányt Kálvin Institutio-jához: Az Institutio theologiája cimen (Ref. Egyházi Könyvtár. XIX. sz. kötetben). Itt a már annyiszor elítélt, sőt kárhoztatott módon hosszú-hosszú lapokon hallunk a *Kálvinról* szóló irodalomról. Kálvin helyett, hogy csak néhányat említsek: Bauke, Baur, Gass, Ritschl, Seeberg, Engelland, Schweizer, Goebel, Doumergue, Lang, Scheibe, Bohatec, Brunner, Barth, Niesel, Göhler, Kuyper, Bavinck, Hostie, Hunter, Walker, Warfield stb. stb. Kálvinról való felfogásáról. Kálvin gondolatai helyett ezeknek az álláspontjáról. Legyen Vasady e tanulmányának értéke éppen annyi, amennyit csak megér, de semmit nem tudunk meg a Kálvin János Institutió-jának dogmatörténeti és theologiatörténeti helyéről és jelentőségéről. Kálvin Jánost korából teljesen kiszakítva, halljuk az ő theologiája jellemzését teljesen mai divatú terminologiával: a hívő pragmatizmus, hívő realizmus, hívő totalizmus, hívő agnoszticizmus stb. fogalmak örökös magyarázgatásokra szoruló tolvajnyelvén. Elkövetve azt a képtelenséget, hogy az 1536-iki Institutio helyett az 1559-iki, a teljes, a végső formát nyert Instutio-hoz ír bevezető tanulmányt olyan megkapó módszerrel, hogy előbb kinézi a fenti cifranevű jellemvonásokat az egészből, azután visszanézi a részletekbe.

De legyen, — mondom, bármilyen önnálló, tudományos értéke Vasady e tanulmányának, dogmatörténetileg és theol. történetileg, amely szempontok hiányát az én kis ismertetésemben annyira hiányolta, megdöbbentően semmit nem nyújt.

Kedves lelkésztestvéreimmel, akikkel együtt jubileumi ajándékképen kaptuk az egyetemes magyar református egyháztól az 1536. évi Institutio magyar fordítását, szíves szeretettel kérem, olvassák csak a Viktor János kitűnő fordítását, olvassák magát Kálvin Jánost. Ámuló csodálattal gyönyörködhetnek az ifjú Kálvin érett szelleme gazdag kibontakozásában.

A Vasady tanulmányát nyugodtan mellőzhetik. Az Institutio jobb megértéséhez, ami minden bevezetésnek elengedhetetlen célja volna, arra semmi szükség nincs.

Az így sem nyújt sem az 1536. évi Institutio theologiájába bevezetést, sem az 1559. évi Institutio dogma- és theol. történeti ismertetését nem adja.

Az a Vasady tudományos műve. Bizonyára öncélú és „magasztos" jellegű.

Az én szememben meglátta Vasady a szálkát a Barth-fordítás ismertetésénél, de a magáéban nem látta meg a gerendát, sőt a gerenda csomót (ez már bizonyára nem kákán „csomó-keresés", amint fordításáról adott bírálatomat leegyszerűsítette), az elég gazdag gerenda raktárt.

Hagyjuk a dogma- és theol. történetet!

Még tanuljon Vasady Béla. Korai a „kitanítás" tőle.

II.

Hogy karácsonyig ne nyuljon a vitánk, a többi pontokra nézve csak kijelentésekre szorítkozom.

Senki sem állította Vasadyról, hogy inkorrekt volt tőle a Barth sárospataki tiszteletbeli tanári székfoglaló értekezésének kiadása. Csak óvást emeltem az ellen, hogy Vasady még ebbe is beleavatkozott.

Itt is könnyen végezhetünk. Ha Vasady erre vonatkozólag a tényállás előadásában azt állítja, hogy neki azt a kijelentését, hogy Barth Károly Patakon is elhangzandó előadásának fordíttatásáról és kiadásáról őmaga gondoskodik: „a pataki tanári kar örömmel vette tudomásul", (Igazság és Élet III. évf., 116. l) ha — mondom — ezt a kijelentését úgy értelmezi, hogy a theol. kar kari űlésben vette ezt örömmel tudomásul, — akkor nagy sajnálatomra: ez a kijelentés nem felel meg a valóságnak. A kari űlések jegyzőkönyveiben ennek nyoma nincs.

A tanári kar hol vette hát örömmel tudomásul Vasady egész eddigi tradicióinkkal ellenkező gondoskodását?

Vagy ismét pontatlanul beszél, vagy előttünk ismeretlen forrásra támaszkodik.[2]

Mit szóltak volna a pápának ahhoz, ha a dr. Bohatec tiszteletbeli székfoglalóját Vasady elügyeskedte volna tőlük?

Ha szolgálatot tett is Vasady Barthnak Patakra kalauzolásával, viszont a sárospataki főiskolai pénztárban elfekvő nyugtatvány szerint fel is vette a főiskola szerény obulusait Barth Károly útiköltsége pótlására.

III.

Amikor egyik-másik kartársam egyenesen elég a lelkészképzés és nevelés munkájában, méltánytalan és sértő volt előttem, hogy Vasady éppen Patakon csóváltatja a Barth Károly fejét a lelkészképzésünkben kísértő „kettős dilettantizmus" felett.

Elvileg ugyanis a helyzet minden theol. főiskolánkon egy. Pápa szép szemináriumi munkát végez. Budapesten Csekey Sándor átfogó erejű internátusi programmot fejlesztett ki. Debrecenben a gyakorlati-egyházi munka országos nevű professzorai élnek. S csak alig tegnap — annak hőseként ott működött Kiss Ferenc, akinek méltó utódot adott Isten a Makkai Sándor személyében. És Patakot sem hagyta el az Ur. (Hol vagyunk a „tokaji theológia" korától?)

Csak Vasady csóváltatta a világhírű professzor fejét. (De őt — ismétlem, ne hozzuk a vitába.) Ellenben ha most azt állítja Vasady hogy: „a Patakon bevezetett gyakorlati munkaágak áldásait magam is mindenkor elismertem . . ." (Igazság és Élet III. évf. 118. l.) és stb. stb., akkor a viszszaéneklés ellen semmi kifogásom nincs.

IV.

Felesleges „higgadtan" és „előítéletmentesen" elolvasnom, — amint arra Vasady felhív, hogy mit ír lelkészképzésünkre nézve a „hármas dilettantizmus"-ról s hogy az már Pápán is megszünt. (Természetes, hogy megszünt. Azért üres és alaptalan a vád. Csak Vasadynak kellett óvatosan rejtegetni Barth elől. És az őrtoronyból „vészharangoznak" még ellene.)

Nem a szó az, ami engem írásra indított.

Ebben a kitételben az a szellem feszeng, amelyik általában a lelkésztanítóképzést (jóllehet ma már bőségesen elegendő időt fordítunk rá) akarja mindenképen kipellengérezni és belevitte a tiszántuli egyházkerületet mult év őszi határozatába (amely a lelkésztanítóiképzésre nézve a konventi rendelrendelkezésnek a törvénnyel ellenkező voltát hangoztatva, azt a tiszántuli egyházkerületre nézve nem tartotta kötelezőnek és végrehajtandónak!), ezévi egyetemes konventünket kínos helyzet elé állította.

Ott voltam a konvent űlésén. Ennek állásfoglalását meg kellett várnom (azért késett ez az *Utóhang.)*

Mennyire nem az a lélek szólaltatott meg ott, hogy amint Vasady Béla írja: *az Egyetemes Konvent* nem római *pápa* (Igazság és Élet. III. évf. 119. l.)

Hanem a tiszántuli egyházkerület részéről a legilletékesebb, Makláry Károly püspök, egyébként felfogásának kifejezésre juttatása mellett, mély tisztelettel kérte az egyetemes konventet, hogy törvényes hatáskörében meghozott rendelkezése alól a tiszántuli egyházkerületet ideiglenesen mentesítse. És a szintén nagyon illetékes felszólaló, a debreceni lelkészképző intézet igazgatója, Kállay Kálmán is mennyire nem a rendelkezés törvényellenes voltát vitatta, hanem Debrecennek a felmerült kérdésben a legtermészetesebb missziója végzésére (lelkésztanári képzés!) mutatott rá.

S hallani kellett Medgyasszay püspököt, hogy szólalt meg, amikor az egyetemes konvent rendelkezésének a tiszteletben tartásáról volt szó.

Mennyire nem esett egy hang sem a „hármas dilettantizmus"-ról.

Csak a szívósan félrevert harangok kongatásának lett meg a keserű eredménye. „Az egyházban, az egyházból és az egyháznak" végzendő munka elvi hangoztatása mellett — lelkészképzésünk egységébe tényleg bejött a szakadás. A tiszántuli egyházkerületnek adott ideiglenes felmentés hosszu esztendők elért eredményét látszik kockáztatni. Annak a helyébe, amit a lelkésztanítói oklevél megkövetelésével egyetemes egyházunk célzott, nem tettünk semmit

Egész tarthatatlan volna annak még a feltevése is, hogy Magyarországon minden református theológiai főiskola nem állna egész lélekkel és minden erejével az egyetemes református egyház szolgálatára, — nem úgy, amint egyesek elgon-

[2] Ilyen gyenge forrás az a levelezőlap is (a theol. kar hivatatos felszólítására V. teljes tisztelettel egy lev. lapon válaszolt), amelyről azt írja, hogy: a sárospataki theologiai akadémia tanári kara válaszomat — egy tagja kivételével — tudomásul is vette. Helyesbítenem kell: azt írta a sárospataki theologiai akadémia tanári kara — egy tag kivételével a lev. lapot körözö igazgatói iratra: látta.

dolják, hanem amint az egyetemes konvent elrendeli.

Még a debreceni egyetem theológiai fakultása is.

Hiszen a tanítói oklevél megszerzése — a végzett theológusok által — az egyetemtől teljesen független.

Ma a helyzet a legsúlyosabb.

Több egyházi tollforgatónak, így Vasadynak is van érdeme a legkomolyabb nehézségek felidézésében.

Vasadynak sikerült némi „személyeskedő" elemet is belevinni a krízisbe. Csak viselje érte a felelősséget.

Nem volt szabad diszkreditálni — akarni — azt a lelkésztanítóképzési elgondolást, amelyet a magyar református egyház legnagyobb elméje és őmellette a mai ref. egyháznak legnagyobb pedagógusa a realitások iránti legmélyebb érzékkel s egyben a legnagyobb felelősségtudattal a legáldottabb megvalósításra nézve a kezébe vett.

Közben csak nőjjenek az üres formulák a „kettős és hármas dilettantizmus"-ról.

És állítgasson képzelt ellenmondásba Vasady a Farkas István püspök cikkével (*Lelkészegyesület* ezévi 8. sz.)., egyébként joggal elítélve az összbonyolító (intrikus) szellemet. Megnyugtatom, hogy egész sor felvetett gondolatát kell a Farkas István püspök cikkének a lelkészképzés reformja megalkotásakor vegigtárgyalni.

Az őrtorony tiszta hangjait megfogom hallani.

* * *

Be kell fejeznem a hosszúra nyult írást. Még tömérdek mondani való lenne.

Hol vagyunk még az eredmények összefoglalásától?

Megegyezem Vasadyval több kérdésben.

Abban is remélem megegyeztünk, hogy Barthot ne lehessen ezentul akárhogy, csak jól fordítani. A Pázmány Péter klasszikus műfordítási elmélete szerint. És ne legyen helye többé ezeknek a henye kitételeknek: az „illusztris fordító," a „tudós fordító", — ahogy irogatták. Ellenben legyen joga a kritikának, ha az indokolt.

Sajnálatomra, nem állván elegendő hely a rendelkezésemre, csak ennyit.

(Vége.)

MARTON JÁNOS.

Rövid betekintés az ORJO. tiszáninneni egyházkerületi irodájának munkájába

Egy hónap választ el a naptári félévtől. Isten áldása munkánkon volt s lelkésztestvéreink segítségével fáradtságot, áldozatokat és költséget nem kímélő munkával tagjaink létszáma 5071-re szaporodott.

Már jóval felülhaladtuk a szerződésben megkívánt létszámot s ha Isten velünk, lelkésztestvéreink segítő munkájával tovább haladhatunk a megkezdett és reményteli szép utakon.

Temetési segélyeket a következő községekbe fizettünk az 1937. év első felében:

Szerencs	Sóvári János	234.48	P
Bodrogolaszi	özv. Bötösi Istvánné	78.16	P
Golop	özv. Németi Bertalanné	58.52	P
Nemesbikk	id. Mátyus Sándor	92.81	P
Láca	Tóth József	156.32	P
Hejőpapi	Tóth Magdolna	92.82	P
Sajókazinc	özv. Györfi Józsefné	117.24	P
Külsőbőcs	id. Kozma András	117.24	P
Bakta	Tengeri Pál	78.16	P
Tarcal	özv. Szaniszló Endréné	58.52	P
Felsőfügöd	özv. Zöldi Pálné	78.16	P
Szilvásvárad	Brassó Zsigmond	92.81	P
Poroszló	Szoboszlay Mihályné	131.90	P
Felsőméra	Benke Zsuzsanna	224.21	P
Nekézseny	Rigó Benjáminné	131.90	P
Radostyán	özv. Koós Józsefné	117.24	P
Szőgliget	Bene Mihály	58.52	P
Putnok	özv. Kovács Pálné	58.52	P
Felsőábrány	ifj. Menyhárt Mihály	239.36	P
Rásony	Csiky Árpád	185.63	P
	Összesen: 20 esetben	2402.52	P

Fenti számok, hisszük, maguktól is beszédesen kérik lelkésztestvéreink további eredményes támogató munkáját. Kérjük, hogy ne várják magukhoz a nagy költséggel utazó központi taggyűjtőket, hanem ismervén híveik vagyoni helyzetét, közel állván az ő lelkükhöz, maguk legyenek önálló taggyűjtő oszlopai az ORJÓ-nak s Isten áldása még gazdagabban fogja jutalmazni nagy céljaink elérésére együttmunkálkodásunkat.

az ORJO Tiszáninneni Egyházkerületi Irodája

Pósa Péter
ref. esperes, az ORJÓ egyh. ker. felügyelője.

Szendrey István
az iroda vezetője.

Komáromi János: *Utolsó tanárom.*

Világosabb lett volna, ha a címet írtam volna föl inkább: *Tekintetes Szilágyi Benő görög-tanár úrnak. Sárospatak. Kollégium.* Mert terólad lesz szó, kedves Béni bátyám....

Patakról érkezett utasnépektől hallom fél füllel, hogy ebben az esztendőben vizsgáztatsz utoljára s e vizsgák után félrevonulsz az igazán megszolgált nyugalomba.

Huszonhét esztendeje már!

Huszonhét esztendővel ezelőtt tettünk előtted önként érettségi vizsgát a görög nyelvből és irodalomból. Ismétlem: önként vállalkozott görög érettségire az akkori híres nyolcadik osztály, ki is álltunk mind a huszonheten s meg is álltuk a sarat férfiasan, ami meg is hatott kissé...

Mert jó tanárunk voltál, Béni bátyám, ezt nem lehet tagadni s annál nagyobb komiszság

kellett hozzá, hogy a hátad mögött csak per „Béni" fraternizáltunk veled. Titokban tudomásod volt róla, hogy mi komiszkodunk tiszteletreméltó alakoddal, de elnézted éretlenségünket..... Mintha megérezted volna, hogy ezt csak irántad való nagy szeretetünkből tettük...

Jó tanárunk voltál, Béni bátyám s természetesnek találtunk, ha óraközben rászóltál valamelyik elszánt puskázóra, pl. *Póy* Jóskára:

— *Póy*, mit biflázol? Avagy fakirnak készülsz, hogy mindig lefelé nézel?

De megesett az ilyen figyelmeztetés épp úgy Sőregi Jancsival, Novák Dezsővel avagy Bacsó Jóskával... Mert elszánt fikák voltunk életünk ama téveteg napjaiban, s nem készülvén el rendesen az Illiászból, óra alatt igyekeztünk bebiflázni valamit. Gyatraságainkkal okoztunk is neked elég bánatot, Béni bátyám.

Huszonhét esztendeje már... Szétvert az élet nagyon.

De most, hogy te is lelépsz a katedráról utolsónak egykori tanáraink közül, fölfigyel rá a régi nyolcadik osztály s megilletődünk keveset. S megilletődött szívvel kívánunk neked hoszú békét s nagy nyugalmat, Béni bátyánk.

HIREK

Háger Miklós ny. szini lelkész április 23-án, 76 éves korában rövid szenvedés után Miskolcon elhunyt. Lelkészi szolgálatát 1885-ben Gortvakisfaludon kezdte, majd nagykerekii és séteri s. lelkészkedés után Fugy, Darvas, Zeherje és Szin egyházak mondhatták lelkészüknek s ez utóbbi helyről vonult — 50 évi szolgálat után — 1935-ben jól megérdemelt nyugalomba. Talentumokkal gazdagon megáldott lelkében a képmutatásnélküli jóság és a bátor szókimondás párosult, ami végtelenül vonzóvá és tiszteltté tette, nemcsak gyülekezetében, hanem egyházmegyéjében is, melynek megalakulásától, 1921-től tanácsbirája volt. Mindenkit szeretett, de legjobban Istent, akinek hű szolgája volt s nyugalombavonulása után is elsők között volt, aki átlépte a miskolci nagytemplom küszöbét. Ez a szerető, jóságos szíve kérte áldozatul pirospozsgás, öregségében is délceg, dús hófehér hajjal megkoronázott testét, melyet a Farkas István püspök úr által végzett gyászszertartás után nagy részvét mellett a miskolci Deszkatemető árnyas fái alá helyeztek a feltámadásig. A gyászbaborult szíveket az Isten kegyelme vigasztalja.

— **Vasárnap,** június hó 13.-án lesznek sárospataki főiskolánkban a főiskolai előljáróság jelenlétében gazdag progammpontokkal az iskolai évzáró ünnepségek.

— **A Dr. Vasady Béla felelős szerkesztésében megjelenő Lelkészegyesületben** olvassuk (22.szám. 167. l.): „*Dr. Vincze Károly* esperes vette át az amerikai magyar reformátusok egyik lapjánál, a „Magyar Egyház"-nak a szerkesztését. Vincze Károly a sárospataki főiskolán végezte tanulmányait és Debrecenben szerzett doktorátust. Az amerikai magyar református életben vezetőszerepet visz és tudományos téren is szép munkát fejt ki." A tiszáninneni egyházkerület alkotó tagjai számára — azt hiszem — ehhez nem kell kommentár!

— **A Magyarság** ból vettük át azt a bájos írást, amelyet *Komáromi János* írt az év végével nyugalomba vonuló *Szilágyi Benő* tanárról.

— **Az Angol-internátus angol nyelvű műsoros estje.** Az Angol-internátus idei müsoros estje, mely korábban június 9.-re volt tervezve, június 12.-én este 8 órai kezdettel lesz megtartva az Angol-internátus ebédlőtermében. A müsoron 2 egyfelvonásos szindarab és 3 vegyeskari szám szerepel.

— **Egy pályázó jelentkezett** a sárospataki theol. akadémia rendszeres theol. tanszékére: dr. Nagy Barna sátoraljaujhelyi segédlelkész.

— **Gimnáziumunk 2 angolos diákjának a kitüntetése.** Sir Geoffrey Knox, a brit birodalom budapesti követe, a londoni British Counsil adományából 2 értékes angol könyvet juttatott el a főiskola igazgatóságához azzal a meghagyással, hogy azok az évvégi záróünnepélyen a gimnázium angol-ágazata 2 legjobb angolos növendékének adassanak át jutalomképpen. A könyveket Sir Geoffrey Knox saját neve aláírásával is ellátta. A május 29 és 31-én megtartott gimn. angol-verseny eredményeképpen a 2 legjobbnak bizonyult angolos növendék: Huszthy Géza VI. o. és Ruttkay Kálmán IV. o. tanuló. A verseny enedményéről a követ úr is értesíttetett, s mint a június 8.-án kelt levelében irja, nagyon szerette volna ezeket a jutalomkönyveket az illető növendékeknek személyesen átadni, miután azonban más irányú elfoglaltsága miatt az évzáró alkalmából nem látogathatja meg főiskolánkat, arra kéri a főiskola közigazgatóját, hogy a jutalomkönyvek kiosztásakor Huszthy Géza és Ruttkay Kálmán növendékeiknek az ő személyes gratulációját és jókivánatait is tolmácsolja, egyben igéri, hogy a főiskolánkban folyó angol oktatást és nevelést minden mozzanatában továbbra is a legnagyobb szeretettel és érdeklődéssel fogja kisérni.

— **Bibliaverseny a Miskolci Ref. Lévay József Gimnázium Bethlen Gábor Körében.** A mult iskolai évben nagysikerű zsoltárversenyt rendezett a miskolci ref. gimnázium Bethlen Gábor Köre. Ezidén és ezután felváltva másodévenként bibliaversenyt. A verseny három hétig tartott délutánról-délutánra, 24 tagú versenybizottság előtt Balázs Győző tanárelnök és Enyedy László ifjúsági elnök vezetése mellett. Aranyéremhez 500, ezüsthöz 400, bronzhoz 300 és oklevélhez 200 bibliai vers szószerinti, hibátlan fölmondását kivánták meg a versenyfeltételek. Benevezett 33 tanuló. Aranyérmet nyert dícsérettel és 5.— pengő külön jutalommal 1015 bibliai vers hibátlan fölmondásáért Takács Béla VIII. o. t., külön dícsérettel aranyérmet Galambos Lajos V/a o. t. 897 és Bónis József V/b o. t. 716 vers hibátlan fölmondásáért. Aranyérmet nyertek még: Pósa Péter, Jóny Gyula, Kovács Lajos, Némethy László, Tóth Miklós, Molnár László, Merényi László, Nagy

János, Szabó Ferenc, Aranyos István, Lavrencsik János, Lossonczy Kálmán, Harnócz Gyula, Csorba Dezső, Makray László, Koós Zoltán és Biró Antal. Ezüstérmet: Takács Győző, Jóny Sándor, Berzy László, Szabó Attila, Nevelős Béla és Borbély László. Bronzérmet: Kurdy István, Szűcs József és Tóth László. Oklevelet: Berecz István és Kiss Sándor. Az érmeket fényes ünnepség keretében az Avasi öreg templomban dr. Szilágyi Antal igazgatótanácsi elnök osztotta ki, a nyertesekhez Pósa Péter esperes intézett gyönyörű, lélekemelő beszédet, kiemelve a Bethlen Gábor kör évről-évre nagy lelki gyönyörködéssel látott intenziv, csöndes, de annál mélyebbre ható munkájának jelentőségét, egyben nagy elismerését fejezte ki Balázs Győző tanárelnöknek.

— **A Francia Protestáns Szövetség** (Fédération Protestante de France) 1937. évi augusztus 22.-től 31.-ig a Szövetség székházában (47, rue de Clichy, Paris, IXe) a párisi világkiállítással kapcsolatban ott tartózkodó külföldi protestáns lelkészeket és világi előkelőségeket szeretettel fogadja egy csésze teára, hogy a francia protestánsokkal és egymással is találkozhassanak. A Szövetség ezekre az alkalmakra a magyar protestáns vendégeket is meghívta. Közelebbi felvilágosítást nyujt Kulifay Imre lelkipásztor (Paris, XVe 9, square de Vergennes).

Aki olcsón és jól, tiszta, csendes, vallásos környezetben akar nyaralni, jöjjön a Miskolci Református Leányegylet görömböly-tapolcai üdülőházába. Tájékoztatót kivánatra szivesen küld: Nagy Józsefné elnöknő, Miskolc, Kun József u. 56.

HIVATALOS RÉSZ.

XII. sz. Körlevél.

Valamennyi Lelkésztestvérem figyelmébe.

I.: Esperes urak a belmissziói iveket lelkésztestvéreimnek néhány napon belül megküldik.

Ezek az ivek az esperesi hivatalokhoz lelkiismeretesen és pontosan kitöltve július 1-ig beküldendők.

Az ivek kitöltésére vonatkozó utasítások rajta vannak az iveken.

II.: *A tapolcai konferencia sikere érdekében* kérek mindent megtenni.

Miskolc, 1937. június hó 9. Atyafiságos szerettel:

Farkas István
püspök.

Tudnivalók a tapolcai konferenciára.

A június 13.-ikára kitüzött tapolcai konferencia iránt igen nagy az érdeklődés. A Sárospataki Lapok mult száma részletesen közölte a konferencia programmját, én az alábbiakban néhány gyakorlati tudnivalót teszek közzé, aminek betartását annyival is inkább kérem, mert több ezer főből álló nagy konferenciának rendje és sikere csak abban az esetben biztosítható, ha mindenki alkalmazkodik az előirt szabályokhoz.

A konferencia helye úgyanazon a helyen lesz, ahol az elmult években is volt, azaz a tapolcai csolnakázó tó déli partján, ahová akár a strand felől, akár pedig a régi fürdő melletti sétaútról hamarosan elérhetünk. Tekintettel arra, hogy már a mult év konferenciázó tagjainak száma a háromezret is tulhaladta, előre látjuk azt, hogy a konferencia tagjai számára csak igen kis számú ülőhelyet tudunk biztosítani, de viszont árnyas és füves erdei részen fogunk letelepedni, így mindenkihez az a kérésünk, hogy ne szalon ruhájukban, vagy féltett ruhájukban, hanem hétköznapiban jöjjenek, sőt akik kocsin jönnek, hozzanak magukkal pokrócot a letelepedésre.

A tiszai pályaudvaron a 7—8 óra között befutó vonatokkal érkezők részére külön autóbuszok fognak rendelkezésre állani, melyek egyenesen Tapolcára viszik ki a konferencia tagjait. Akik későbbi vonatokkal érkeznek, azok a városból a Széchenyi utca és a Kazinczy utca keresztezésénél a Pataky ruhaüzlet elől induló tapolcai autóbuszokkal jöhetnek ki Tapolcára, amelyek egyébként félóránként közlekednek. Az autóbuszjegy ára 76 fillér.

Akik kocsin jönnek akár a zsolcai, akár a szentpéteri vámokon keresztül vámmentességet nyernek abban az esetben, ha a lelkészüktől igazolást hoznak, hogy a tapolcai konferenciára mennek. Ezek a kocsik 7-tól 9 óráig vámmentesen jöhetnek be a városba és délután szintén vámmentesen mehetnek keresztül a csabai vámon. Szükséges azonban, hogy a vámoshoz kiküldött konferenciai jelvényeket már a vámnál átvegyék, az odakiküldött emberünktől, mert ezek és a lelkészek igazolványai jogosítanak a vámmentességre.

Figyelmébe ajánlom mindazoknak, akik vasúton jönnek, hogy nagyobb állomásokról a környékről összegyült konferenciai tagok kedvezményes csoport jeggyel jöhetnek és pedig: 30 kilométeren felől 8 tagból álló csoport 20 százalékos, 25 tagból álló csoport 33 százalékos kedvezményt kaphat. Egyébként a menettérti jegyek is olcsóbbak.

A konferencia 10 órakor kezdődik és kb. fél egy órakor ér véget. Élelmiszert legegyszerübb mindenkinek magával hozni. De a tapolcai vendéglőben a konferencia után közebéd is lesz, melynek ára 1 P 60 fillér. A közebéden csak az előre jelentkezettek kaphatnak helyet, ezért kérem egy lev. lapon bejelenteni az azon való részvételt. (A püspöki hivatalnak). A vendéglős csak Miskolcról szerezheti be a hust s ezért nem tud nagyobb mennyiségben arról előre gondoskodni csak azok számára, akik jelentkeztek.

Akár a konferencia előtt — ha korábban érkeznek — akár a konferencia után alkalmuk és idejük lesz a résztvevőknek arra, hogy a tapolcai gyógyhatású melegvizben megfürödjenek. A fürdőjegyeket a jelvénnyel ellátott konferencia tagok 40 százalékos kedvezménnyel kapják. A konferenciára egyébként jelentkezni kell egy lev. lapon, hogy honnan és hányadmagával jön a jelentkező. Névszerint csak az ebédre jelentkezők számát kérem. Ezeket a jelentéseket június 20-ig tessék a püspöki hivatalba küldeni.

Illyés Bertalan
püspöki titkár.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 25. szám. Sárospatak, 1937 június 20.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *dr. Mátyás Ernő:* Közigazgatói jelentés. (Folyt. köv.) — *y—r:* Generális vizitáció a Pitypalatty völgyben (Folyt. köv.) — *dr. Gulyás József:* Beszéd a Comenius emlékmű leleplezésekor. — *M. J.:* Igazgató-tanácsi ülés. (Folyt. köv.) — *Szabó Lajos:* Harangszentelés és tanyanap Józsefmajorban. — Konviktusi jótéteményekről a s.-pataki főiskolában az 1937—38. iskolai évre. — A kisinternátusba és a theol. internátusba felvett gimn. tanulók névjegyzéke az 1937—38. tanévre. — A Dókus Ernő és neje szül. Ragályi Ilona ösztöndíj-alapítványra felvétettek az 1937—38. isk. évre. — Az 1937—38-ik tanévre tandíjkedvezményt kaptak a következők. — Hirek. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenet.

Közigazgatói jelentés

az 1936—37 iskolai évről.

Elmondotta a sárospataki ref. főiskola 1937 junius 13.-i évzáró ünnepélyén: *Dr. Mátyás Ernő* akad. és közigazgató.

Az elmult hetekben főiskolánknak egy tátrai kirándulásán felemelő érzésekben volt részem. Először láttam Kassát, Eperjest. Mély benyomást gyakorolt reám ezeknek a városoknak történelmi multja és mély gyökerű kulturája. A kassai dóm, a II. Rákóczi Ferenc sirhelyével sohasem fog kimosódni emlékezetemből. Először láttam a Tátrát. A lomnici csúcs égre törő lendülete, a tengerszem csúcs csipkézetes vonalai, a Csorbai tó sötét titokzatossága mindig benne fognak élni lelkemben. Valamikor a Bükk magaslatain járva az Örvénykőnél, ahonnan tiszta időben a Tátra csucsai feltünedeznek, ezt a kőbe vésett felírást láttam, hogy: Mienk a Tátra. Akármilyen felemelő érzésekkel jártam is én a felvidéken, a lehangoló érzések tuláradtak bennem, mert én azt a benyomást szereztem, hogy nem a miénk a Tátra. Rövid pár nap nem elég ahhoz, hogy biztos itéletet mondjunk ottani véreink életéről, én azt a benyomást szereztem, hogy életösztönüknek kétségtelen nyilatkozatai mellett is pusztul a magyarság.

Amikor a felvidék sorsáról szemlélődöm, lehetetlen nem gondolnom szűkebb hazámra, Erdélyre. A megszállás után több éven át viaskodtam ott az új imperium által felállított korlátok között. Azóta is állandóan rajta függ tekintetem ottani testvéreink sorsán s különösen élénken reagálok azokra a segélykiáltásokra, amelyek a pusztuló Erdélyért fel-felhangzanak egy nagy államférfiunk ajakán.

Pusztul a Felvidék és hihetetlen gyötrelmekben ég Erdély magyarsága. Mennyire hálásaknak kell lenni a gondviselésnek azért, hogy minket nem vetett ezekbe a tüzes kemencékbe. De azért a csonka haza határain belül sem rózsás a magyar élet. Élniakarásunk sok biztató tünete között is mégis az a valóság, hogy idegen népek törnek előre földünkön és idegen erők veszik birtokba az életforrásokat. A magyarság élete ma nem a nyugodt elrendeződés és fejlődés útján halad előre, kritikus fordulathoz érkeztünk, élethalál között vergődünk. Élet, vagy halál felé billen-e létünk serpenyője? Nem tudom.

A vég mindig a kezdetre utal. Az iskolai év végének ilyen gondolatai iskolai évkezdetünket juttatja eszünkbe. Talán akkor még sötétebb égbolt alatt, még viharosabb atmoszférában szemlélődtünk feladataink felől és sodródtunk ahhoz a gondolathoz, hogy legfőbb feladatunkat a nevelésben, közelebbről az egyének felett és az egymásra utalt egyének között élő nemzet nevelésében lássuk meg. Hirdettük ama gondolatot, hogy magunkat úgy kell tekintenünk, mint akik nem magunkért, hanem a nemzetért vagyunk mindenestől, s hogy a kivülről és belülről ostromló veszélyek között népünk és fajtánk belső erőinek kifejlesztése által tehetjük viharállóbbá nemzeti létünket. Az iskolai év mindig a számadásnak az ideje. A mostani ünnepi alkalom az élet sodrában megállást parancsol s ebben azt kell megkérdeznünk, hogy közeledtünk-e kitűzött célunkhoz.

Nagy pedagógusunk, dr. Imre Sándor, aki a Magyar Ut egy estélyén tartalmas előadást is tartott nekünk e falak között, több tanulmányában meggyőző erővel hirdeti ama tapasztalását, hogy korunk egyik legjellegzetesebb vonása a nevelői gondolkodás terjedése. A nevelői szellem kicsap az iskola falai közül, áthatja az állam, az egyházak életét s még a politikai törekvésekbe is belesugárzik. Ugyszólván az élet egész területét betölti. Az élet mindig gazdagabb, mint minden elmélet. Amikor fő-

iskolánk elmult iskolai évének az életét szemléljük, nagyon változatos, eleven, színes kép vonul el előttünk. Lendületes és eseményteljes életszakasz, de központi gondolatképen megállapíthatjuk, hogy falaink között is egyre erőteljesebben érvényesülnek a nevelői törekvések.

Különösen mozgalmas és belső feszültségekkel is teljes gimnáziumunk élete. Pár évvel ezelőtt még a didaktikai törekvések voltak dominálók benne, ma izmosabban érvényesülnek a nevelői hatások, mint valaha.

A didaktikai munkában is érdekes feszültségek láthatók. Egyfelől mindig erősebbek lesznek a modern didaktikai törekvések. A filmoktatás, a zenei oktatás, a testnevelésnek egyre erősebb térhódítása is modern áramlatokból magyarázható. Másfelől azonban igen izmos alkalmazásával találkozunk a konzervatív tanítási módszereknek is.

További feszültség látható a gimnázium humán és angol jellege között. Valamikor a klasszikus nyelvek melegágya volt Alma Materünk, ma legalább is a görög nyelv egyre inkább leszorul, hogy annál erősebb legyen a térhódítása a modern nyelveknek, természetesen elsősorban az angolnak. Az angol ágazat előretörésének egyik gyümölcse az angol érettségi vizsgálat jogának a megszerzése. Hogy az angol nyelvkészségnek milyen lendületes a fejlődése, s hogy általában az angol szellemnek milyen a térhódítása, arról az év folyamán is, de egy tegnap esti nagy gyönyörűséget keltő angol nyelvű előadásban is módunk volt igen erős benyomásokat szerezni.

Egészen friss kezdeményezések láthatók a diákság önképzése munkájában. Ha az iskolai munka egyik legfőbb célja a szellemi és fizikai élet lehetősége kibontakoztatása, ez mégis az önképzőkörök tevékenységében a legaktuálisabb. Az elmult iskolai évben is volt alkalmunk egy tehetségkutató vizsgát látni, melyben az önállóságra való nevelésnek is igen figyelemreméltó jeleit szemlélhettük. E modern törekvések mögött is azonban mégis mindenütt kiütköznek a régi tradicionális eszmények.

A nevelői törekvések különös módon érvényesülnek az angolinternátus munkájában. Nem tagadom, hogy én az angolinternátus életében főiskolánk nemes tradicióit és az ifjúság egy része által képviselt új, etikailag kevésbé értékes életstilus között belső feszültségeket látok. Sok vonatkozásban felébredteknek látok kísértéseket, amelyek által tradicionális örökségünket, puritánizmusunkat veszélyeztetve látom. Ezért is természetes, hogy itt tünedeznek fel a legerősebb nevelői törekvések s ezek nyomán szép eredmények is. Különösen szép hivatása főiskolánknak, hogy puritán szellemével olyan rétegeket is áthasson, amelyek eddig kevésbé voltak képviselve főiskolánkban. Mennyire örülhetünk annak, hogy az angolinternátus nemes etikai szellemű és erőskezű vezetése által a nevelői munka évről-évre gyümölcsözőbbnek látszik. De az angolinternátus e tevékenységén tul is igen figyelemreméltó jeleit szemlélhetjük e nevelői munkának. Az önállóságra való nevelésnek igen erős tényezője a cserkészet. A szociális nevelésnek kezdő lépéseit szemlélhetjük a falumunka iránti érdeklődés ébredezésében. Itt is megemlítjük pompásan szervezett és vezetett tátrai kirándulásunkat, amelyik nemcsak a nagy magyar mult dicső emlékeivel és csodálatos természeti szépségeivel gazdagította a lelkemet, de erős ösztönzéseket nyujtott nemzeti létünk reálisabb szemléletére, általában a nemzetnevelésre. Nem hallgathatjuk el azt sem, hogy gimnáziumunk gondos és nagy körültekintést igénylő vezetésében is mindig erőteljesebben érvényesül a puritán etikai nevelői szellem.

Sok tusakodásnak a motivumát rejtette magában az új közoktatási törvény végrehajtása. Egyre erősebb lesz iskolánk életében az állami beavatkozás, s szükebb térre szorul autonómiánk, érezzük, hogy ez korlátokat szab sajátos szellemiségünk elé s elszinteleníti életünket. Az elmult iskolai évben sok ösztönzést nyertünk arra, hogy önmagunkra, sajátosságainkra eszméljünk rá s igyekezzünk érvényesíteni jellegzetes eszményeinket.

Egy intézetnek az életét mindig alapvető módon határozza meg a vezetés. Erős, biztos, rendet teremtő vezetés karaktert ad annak, ilyen vezetés alatt áll tanitóképzőintézetünk.

Munkáját a didaktikai és pedagógiai törekvések párhuzamossága jellemzi. Legfőbb cél mégis a nevelői. Mindig abban a meggyőződésben voltunk, hogy az egyháznak a lelkipásztorok és tanítók képzése a legelsőrendű feladata. Az ő vállukon nyugszik elsősorban az anyaszentegyház épülete és az egyház munkájából születhetik meg az igazi nemzet. A tanítóképzés ilyen elgondolása mellett természetesen alapvető szerepe van a vallásos nevelésnek, amelynek tág területe van tanítóképzőintézetünkben, s amelynek egyik jellegzetes támasza az S. D. G. szövetség tevékenysége a bibliakörök munkájával.

Hiányos volna a tanítóképzés, ha a vallásos nevelés mellett hasonló hangsúlyt nem adna a nemzetnevelés szempontjának. A tanítóképzés konkrét célja mégis csak a nemzetnevelésre való ránevelés. Az intézet minden munkáját ez a nemzeti tudatosság vezeti annyira, hogy a f. iskolai évben még külsejében is magyarosabbá nemzeti eszményeket árasztóbbá lett levegője.

Gimnáziumunk belső feszültségekkel teljes életével szemben a nyugodt fejlődés és zavartalan munka jellemezte ez intézet életét. Különösebb jelentőségű a lelkésztanítói képzés megindulása. A sok tusakodásból származott és ma is erős kritika alatt álló munka jól indult. Hisszük, hogy lelkipásztori képzésnek a tanító nevelői képzés által való kiegészítéséből áldások fakadhatnak egyházunkra.

(Folyt köv.)

Generális vizitáció a Pitypalatty völgyben.

A Pitypalatty völgybe tulajdonképen csak csütörtökön, május 20-án reggel, Sajókápolna meglátogatásával értünk. Alacskáról Kápolnára Szigethy Ferenc sajószentpéteri lelkésztársunk szép autóján mentünk s örömmel kivántuk, bárcsak minél több lelkésztársunk használhatná hivatalos és magándolgaiban a technika e nagyszerű vívmányát. Utunkban akadt még egy gépkocsitulajdonos lelkész, Váradi József. Ő hozta és vitte a kör lelkészeit oda és onnan, ahol megjelentünk: így lehetségessé és könnyűvé tette a testvéri találkozót és együttlétet, ami nemcsak nekünk, lelkipásztoroknak jelent örömöt és erőgyűjtést, hanem a gyülekezetek tagjaira is igen jó, lélekemelő hatással van. Kápolnán nagy és szép kivonulás volt. Festői volt a magyarruhás fiúk és leányok csoportja: ezt bizony mindenütt meg kell szervezni, mert ha fáradság és költség van is a mai nehéz és szük időben vele, felidézi multunkat és kihozza fajtánk ősi szépségét. A Fekete Lajos ny. és Molnár István jelenlegi főjegyző családjában püspökünket és titkárunkat rokoni, mindnyájunkat meleg baráti közösség várt. Velünk voltak és velünk örvendeztek a következő négy egyházközségben is. Már akkor aggódtak a kis Molnár Ilonka betegsége miatt, akit azóta magához szólított és elvett tőlük a Mindenható Isten szabados és bölcs akarata. Fülöp Sándor sajókápolnai lelkipásztor az aqua vitae jól alkalmazott képével üdvözölte a mindenfelé megújúlás igéit hozó püspököt. A templom és lelkészlak megújitott állapotban várta az örömnapot, a kápolnai is egyike az itt általában látott tiszta, rendes templomoknak. Volt szép gyülekezet, bár voltak még helyet kináló üres padok is. Főjegyző lectiója az 51. zs. 2—9 versei, az alapige I. Sámuel 16. r. 7. verse volt. A bevezetésben a tavasz, a szántás-vetés képei, a sárospataki lelkész-tanító konferencia tanulságai sorakoznak fel: előkészítőül ahoz a központi kérdéshez: hogy lehetne megmenteni a sok elhulló magyar értéket? A sárospataki konferencia erre a kérdésre háromágú feleletet adott: 1. Krisztus nélkül nincs magyar feltámadás. 2. Bűn lesz, míg ember lesz. 3. Isten rendeléséből lettünk kereszthordozó néppé. Sámuel Isten akaratából királlyá keni Dávidot. Mellőzi a hét daliás testvért, kiválasztja a nyolcadikat, a legkisebbet. Istennek enged ebben a kiválasztásban, Isten pedig nem azt nézi, amit az ember, ami a szeme előtt van, Isten azt nézi, ami a szívben van. A magyar tragédia gyökere is az, hogy mindig azt néztük és nézzük, ami a szemünk előtt van: nem azt, ami a szívben van. Idegen előtt hódolunk, a magunk fajtáját megvetjük és utáljuk. Kritizáló nép vagyunk, lekicsinyeljük az értékeinket. Kinek jutna nálunk eszébe népből felbukkanó őstehetségek közköltségen taníttatása. Idegen eszmék után kapkodunk, idegen jelszavakat majmolunk. Magyar főurak a magyar föld jövedelmét idegenben költötték, sokszor tékozolták el, a magyar nemesség Pató Pál módjára engedte lábai alól kicsúszni az ősi földet, mert kérkedett a mult dicsőségével, a jelennel törődni, a jövő feladatait felismerni, dolgozni pedig nem volt hajlandó. Urhatnám faj vagyunk: parancsolni szeretünk, de szolgálni nem. Biró, kurátor, presbiter választásánál egyéni vetélkedések állnak útjában a legalkalmasabb kijelölésnek. Mi magunk ástuk meg a magyar temetőt felszínes, látszatkeresztyénségünkkel: templom és urasztala kerülésével; lelkipásztori, tanítói és presbiteri kötelességek elhanyagolásával. Tavasz ébredése után el kell jönni a lelkek tavaszának is. El is jön, csak fogadjátok be szivetekbe a magyar országutakon is széjjeljáró Jézus Krisztust. Tanítsátok gyermekeiteket imádságra, templomlátogatásra. Ha már magatokkal nem törődtök is, gyermekeitek lelkét mentsétek meg a hitetlenség, vallástalanság átkától. Ne útszéli, kivülről csempészett eszmék után futkossanak, hanem Krisztust kövessétek s az ő hitével és szeretetével járjatok e földön. Adjatok hálát ez áldott vidék minden javaiért. A mult évben is elkerült titeket a jégkár. Adjátok át magatokat Istennek, aki a sziveteket kéri, hogy lelkipásztor, tanító, presbiter, egyháztagok megújúlt szívén át hozzon új életet, építsen új világot. (Folyt. köv.) *y. r.*

Beszéd a Comenius-emlékmű leleplezésekor.

Ünnepi gyülekezet!

A pataki főiskola falait díszítő emlékművek száma ismét szaporodott eggyel, *a Lorántfy Zsuzsánnát és Comeniust* ábrázoló domborművel. A nagy fejedelem fenséges nejének arca már meg van örökítve főiskolánk külső falán, ahol fenkölt lelkű férjével együtt őrködik ez intézet felett. A bejárat másik oldalán a *Perényi Péter* domborműve látható, ez iskolát alapító főúré. De az iskola nemcsak *alapítóból s főpártfogókból* áll: kell hozzá még *tanár és tanítvány* is. Ha körültekintünk e boltívek alatt, *már látunk* olyan emlékeket, amelyek a *tanítványok* érdemeiről beszélnek. Ott ragyognak a *világháborúban* hősi halált halt volt pataki diákok emléktáblájának arany betűi; itt komorlik a *gályarabságra* hurcolt volt pataki diáklelkészek szenvedéséről beszélő emlékmű. Mindegyik azt hirdeti, hogy a pataki iskola tanítványait *megtanította a hazáért és a hitért* való szenvedés és halál eltűrésére.

Most egy olyan táblát leplezünk le, amelyen *tanár* is szerepel, sőt mi több, *együtt szerepel a három tényező*: a pártfogó, a tanár és a tanítvány. *Hulljon le* hát róla a lepel!

Mikor e domborműveken elsíklik tekintetem, II. Rákóczi Ferenc egyik *érmének* vésett rajza jut eszembe. Egy oltár látható azon. Az oltáron égő tűz lobog, körülte a keresztyén felekezetek papjai állanak. Az érem felírata ez: *concurrunt, ut alant* = összefutnak, hogy táplálják, élesszék a hazaszeretet tüzét. Ez emlékművek itt — a jövőben még több is — azért *futnak össze*, hogy táplálják lelkünkben a hazaszeretet szent tüzét, a hithez, hazához s az emberi művelődéshez való ragaszkodást. Az eddi-

giek közül talán *e* dombormű a *legbeszédesebb*, mert a pártfogó, a tanár és a tanuló együtt szerepelnek rajta, érzékeltetve azt, hogy egy nagy cél a művelődés e három tényezőjét itt mennyire egy *lelki egységbe* tudja fogni.

E lelki egység még az *idegenből* jött oktatót, *Comeniust* is lenyügözi s a magyar nemzet szolgálatába állítja. Hallják meg ezt azok a magyar állam által nevelt újkori tanítók, akik a magyar nemzet *ellen* dolgoztak és dolgoznak ma is az elszakított részeken. Halljátok meg ti is, ünneplő gyülekezet tagjai, mily meggyőzően beszél itt ez az idegenből jött, 60 esztendős nagyhírű tanár a *beköszönő* beszédjében (1650): „Kedves magyarjaim, reménységeim, kedves szomszédok, a szeretet arra késztet, hogy nektek komolyan *tanácsoljam*, hogy jó és rossz tulajdonságotokat jobban ismerjétek s azokat növelni, ezeket kisebbíteni törekedjetek. Az értelmesebbek a magasabb művelődésre *várják* az alkalmat. Vágyódjatok is utána, kedveseim, valóban nem hiába fogtok vágyódni. Mert nem habozom erősítgetni, ha ti tudtok élni tehetségetekkel, bölcseség dolgában *Európa egy népénél sem lesztek hátrább* Nem füleiteknek beszélek, a *lelketeket* sarkantyúzom. Merjetek! — Hivatkozik Comenius *Cicero* e szavaira: „A hazának miféle nagyobb, vagy jobb ajándékot adhatunk, mint ha tanítjuk és neveljük az ifjúságot." — Ez az iskola *Bethel, az Isten háza legyen*, ahol Éliásnak és Elizeusnak felügyelete alatt lakjanak a próféták fiai, mindenünnen ideseregelve; ez az iskola *Isten iskolájának* hírében legyen, melyben az egy Isten legyen a tanító, mi pedig mind lábának zsámolyánál üljünk!" — Ilyen *mézédes* szavakkal szól a nagy tanító beköszönő beszédjében a hallgatóságához s 4 évi itt-tartózkodása után búcsút véve, tovább indul küzdelmes pályájára, de ez a négy év, a szemléltető oktatás atyamesterének itt töltött 4 esztendeje, *örök dicsősége a pataki iskolának*. Itt elmondott beszédei, itt írt munkái (köztük főként Schola ludusa, Orbis pictusa) innen indulnak világhódító útjokra.

E dombormű másik alakja *Lorántfy Zsuzsánna*, akiről oly sok könyv, vers, kép és szobor beszél, mint fenkölt lelkű *patrónáról*, nemes *fejedelemnőről*, vallásos lelkű női eszményképről.

Itt Patakon is több emléke van a nagyasszonynak. *Iskolakerti* szobra a kezében tartott könyvek könyvével a vallásos lelkű református nagyasszonyt ábrázolja. Az iskola külső falán lévő *dombormű* a férje terhében osztozó feleség és fejedelemnő emlékét idézi elénk. A nagykönyvtár *Lorántfy*-szobrán a háromszázados ünnep fényének glóriája ragyog. Hadd legyen nekünk, tanároknak és tanítványoknak, legkedvesebb ez a *dombormű*, mely az iskola hőlelkű pártfogójaként állítja elénk a XVII. század e nagyasszonyát.

Maga vezeti Comeniushoz a tanítványokat. Szinte ott lebegnek ajkán ihletett lelkének, fajáért aggódó szívének szavai: „Te látod, Isten, mint édes anya a magzatit, mint dajka az ő kicsinydedeit, úgy igyekeztem nevelni Istennek és szegény hazánknak szolgálatjára az ifjúságot."

Érzítek-e, tisztelt hallgatóság, mit jelent az, hogy a magyar diák háta mögött ott áll egy iskolát pártfogoló Lorántfy Zsuzsánna?

Lelki szemem Lorántfy Zsuzsánna mellett ott látja lebegni még egy alak körvonalait is, ki nem vésett vonásokkal: a fennkölt gondolkozású fiúnak, *III. Rákóczi Zsigmondnak* alakját, aki édesanyjának a figyelmét felhívta *Comeniusra*, idehozatalát sürgette, aki a pataki iskolából egy *Rákóczi-Athenaeumot* akart csinálni. Sajnos, 1652-ben ez a csillag lehanyatlott a magyar művelődés egéről s halálát Comenius *egy megható elégiában* siratta el, kérve az Istent:

És könyörülve ez iskola sorsán, áldva tekints rá
S megmaradott pillérei éltét majd kegyesen nyujtsd.
Nem hagyván ezután egy fényünk sem kialudni! —

Emlékezzünk meg hát róla is most, ez ünnepélyes alkalomnal.

Harmadik tényező e domborművön a *diák*, a magyar diák, a tanulni vágyó pataki diák, a ti elődötök, mai patakt diákok. Mi hozta őt és sok ezernyi társát ide Patakra, az Alma Mater kebelére? A tanulni vágyás. Tudása annak a bibliai igének: elvész a nép, mely tudomány nélkül való. Eljött azért, hogy megtanulja azt, amit tudni minden művelt embernek szükséges. És ezen felül még valamit: azt, amit tudni minden magyar diáknak, legfőként pedig minden pataki diáknak kötelessége. Azt, aminek bizonyságtévője az az aranybetűs tábla, s ez a komor hangulatú dombormű az ősi anyaiskola falán. Comenius Schola pansophica c. művében a 7 osztály mindenikén egy-egy felírat ékeskedik. — A pataki iskolára ma ez emlékművel ez a felírat kerül: *Senki ne lépjen be ide, aki nem akar tanulni.* Mai pataki diákok, tanuljatok! Itt nemcsak tanárok, hanem a régi diákok is tanítanak benneteket. Ez emlékműn is kettős tanítás folyik: tanít a mester, tanít a tanítvány. A tanítványok minket tanítanak.

Ez ünnepen, amikor *mi* is összesereglettünk, hogy az *emlékezés* tüzénél, az őszi éjszakákon tenger pusztaságon fellobogó pásztortűzként felrévedve, megjelenjenek előttünk mult nagyságunk alakjai: megmaradó emlékük napról-napra szemünk előtt állva, figyelmeztetnek bennünket a mult dicsőségére épp úgy, mint a szenvedésekre, hogy így lelkünk jobban hozzászokjék, hozzáedződjék a jövő feladataihoz. Mi is elmondhatjuk: *concurrimus, ut alamus. Hogy régi fénynél új szövétneket gyújtsunk.*

Dr. Gulyás József.

Igazgató-tanácsi ülés.

Az iskolai év végével mintegy 90 pontból álló tárgysorozatot letárgyalva, június hó 13-án tartotta ülését a sárospataki főiskola és testvérintézete: a református tunítóképző-intézet igazgató-tanácsa Sárospatakon *Janka Károly* főiskolai lelkészi gondnok és *Bernáth Aladár* igazgató-tanácsos elnöklete alatt. Gr. Bethlen Pál v. gondnokot már hosszabb idő óta tartó gyöngélkedése tartotta vissza a megjelenéstől. Az ülésen jelen voltak Szentmártony Dániel, Enyedy Andor, Pósa Péter, Kiss Ernő, Hubay Kálmán, Medgyasszay András, Janka

Péter, Bessenyey Zénó, Ragályi Miklós és Harsányi Gyula igazgató-tanácsosok, valamint a tanártestületek igazgató-tanácsos tagjai.

Az ügyek gondos előkészítésének volt tulajdonítható, hogy a hosszú tárgysorozatot egy nap alatt le lehetett tárgyalni.

Jelentékenyebb vita egyetlen pontnál sem vált szükségessé.

A köziskolaszéki és theol. akadémiai ügyeket dr. Mátyás Ernő akad. és közigazgató adta elő.

A főkönyvtárról szóló jelentés dr. Gulyás József állandóan nagy szorgalommal folytatott munkásságának elismerésével vétetett tudomásul.

Megnyugvást keltett az ifjúság egészségügyéről szóló orvosi jelentés. A konviktusi jelentés szintén megnyugtató. Az meg éppen örvendetes, hogy a tápintézeti díj a gazd. választmányi elnök meggyőző felvilágosítása után, — az élelmiszerárak emelkedése dacára, mégsem emeltetik. A gimn. szék ügyes előterjesztést tett a görög nyelvet tanuló diákjaink jutalmakkal és kedvezményekkel való támogatására. Soltész Elnmér tábori püspöknek könyvadományaiért köszönet nyilváníttatik. B. e. Dókus Ernő emlékét művészi relieffel óhajta a főiskola megörökíteni. A II. ének- és zenetanári állás betöltése a jövő évre halasztatik. Örvendetes tudomásul szolgál a Llewellyn Jones látogatása, azzal a nagyértékü megnyilatkozással együtt, amelyet ez a nagy angol publicista az angolinternátus és az angol tagozat működéséről tett.

A theol. akadémiáról jelentés hangzott el a pályamunkákról, a modern nyelvek tanításáról, a levente-oktatói tanfolyamról (Ez év őszén — D. V. már levente-oktatókká képesíttetnek néhányan hittanhallgatóink közül), Barth Károly látogatásáról, a szépen kialakult és gondos vezetés alatt álló gyakorlati munkákról, a faluszeminárium mintaszerű működéséről és a theol. internátus ezévi életéről. A rendszeres theol. tanszék egyetlen pályázója: dr. Nagy Barna sátoraljaujhelyi s. lelkész rendkívüli tanárrá választásra ajánltatik az egyházkerületi közgyűlésnek. Szeptember 1-től kezdve helyettes tanárul alkalmaztatik. Jövő évtől kezdve a tanárok gyermekeinek nevelési alapjára a theol. hallgatók is járulékok fizetésére kötelezteknek, ha az egyházkerület az előterjesztéshez hozzájárul.

A gimnáziumból jelentést hallottunk az angol internátus 1936—37. évi életéről, a kis-internátusról, az egyházkerületi elnökség, a főiskolaigondnokság, dr. Tamedly Mihály tanker. főigazgató és Csorba György egyházkerületi előadó felügyeleti látogatásairól, a rendkívüli tárgyak vizsgáiról, az angol érettségi vizsgálat engedélyezéséről, mozigépek beszerzéséről. Az angol születésű W. Bush helyére, aki magyar feleségével hazájába, az Egyesült Államokba visszamegy, új angol születésű tanár fog alkalmaztatni. Collishaw tanár a jövő évre is itt marad. Az Országos Ref. Tanáregyesület nyári közgyűlését az igazgató-tanács anyagilag is segélyezi. Szabó Gyula angol-internátusi igazgató angliai tanulmányutjára szabadságot és anyagi támogatást kap. Az angol ágazatra a tankönyvjegyzék elfogadtatik. Énektanításra gramafon lemezek vételéhez az igazgató-tanács hozzájárul.

A tanitóképző-intézetnél az intézet működéséről szóló jelentés örvendetes tudomásul szolgál. Kovács Dezső igazgató nyugdíjba vonulását Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok terjeszti elő. Nagy elismeréssel méltatja az ő érdemeit. Az intézet érdekében legalább még egy évi maradásra szólítja fel az egyházkerületi elnökség nevében is. Kovács igazgató egészségi okokra hivatkozva, kéri nyugalomba vonulása elfogadását. S ilyen előterjesztés megy az egyházkerület elé. Ide terjesztetik Kovács Dezső kérelme, amelyben nyugdíjának megállapítását, illetőleg nyugdíjba vonulásakor a fizetéskülönbözet és lakbérkülönbözetnek az egyházkerület által való megadását az állami szolgálattól az egyházi szolgálatba léptekor elfogadott feltétel realizálásaként kérelmezi. Igazgatói állásra Egey Antal választatik meg, illetőleg ajánltatik az egyházkerületi közgyűlésnek megválasztásra. Csuka Andor és Harsányi László rendes tanárokká való választásra ajánltatnak. Pándy Árpád helyettes tanárul alkalmaztatik az 1937—38. iskolai évre. A tantárgyfelosztást az igazgató-tanács elfogadja, a növendékek jövő évi segélyezéséről az előterjesztést megerősíti, a cserkészeknek 74 P. segélyt megszavaz. (Folyt. és vége köv.) *M. J.*

Harangszentelés és tanyanap Józsefmajorban.

Junius 13-án vasárnap szentelte fel Főző László e. m. belmissziói előadó a józsefmajori református tanyások harangját.

A harangot a cigándi református egyház ajándékozta. A felszentelt harangot 14 fehérruhás leány vitte helyére. Amikor megszólalt, könnyes szemmel és boldog örömmel hallgatta szép zengését a tanyáknak népe.

A harangnak és a harangkapu építésének történetét Szabó Lajos missziói lelkész ismertette, méltatva és hálás szívvel megköszönve a cigándi egyháznak páratlan és igen értékes adományát.

Délután a messzi földről egybesereglett tanyások részére tanyanap volt. Ez áldott alkalommal Főző László, Szabó Lajos és Horváth Lajos mérnök szólottak a tanyai testvérekhez. Közreműködött a vajdácskai ref. ifjak harmónika zenekara is.

Harang szól a tanyák felett a Tiszánál.

Legyen érte dicséret, dicsőség, tisztesség és hálaadás az örök Istennek.

Ünnep, áldott szép ünnep volt ez a nap a tanyavilágnak, de ünnepe volt a Bodrogköznek is. Sok más dokumentum mellett egy újabb dokumentuma annak, hogy a Bodrogközben, amelyet felelőtlen elemek az utóbbi években a rágalmak sajtókampányával feketítettek (legutóbb az Új Nemzedék), élet van, lélek van, hit van és olyan áldozatkészség, ami diszére válik az egész egyetemes magyar reformátusságnak is.

Ezt nem mi állapítjuk meg.

A tények beszélik.

Tanya a Tiszánál.

Szabó Lajos missziói lelkész.

Konviktusi jótéteményekben a sárospataki főiskolában az 1937—38. iskolai évre.

A) Lelkésztanítói növendékek részére: Orgoványi György 80, Csontos István 30 P.

B) A theol. akad. IV. évfolyamán: Ablonczy László 90, Balogh József 70, Czegle Imre 90, Kovács Ferenc 60, Kovács István 80, Kóris Lajos 80, Péter József 80, Ráduly Sándor 80, Szalay György 70 pengő.

III. évfolyamon: Dobos István 60, Hazagh Mihály 90, Kollath József 60, Merényi Dániel 80, Nagy Sándor 90, Rehó Gyula 60, Szendy János 60, Vincze József, 80 pengő.

II. évfolyam: Bazsó Béla 80, Balogh Dániel 70, Bónis Béla 80, Bertalan Imre 70, Csorba Géza 80, Csőry István 80, Fazekas Gábor 90, Szabó Imre 80, Istók Miklós 80, Rácz Ferenc 60, Torró Zoltán 70, Tóth Kálmán 40 pengő.

C) A gimnáziumban: VIII. osztály. Berzeviczy István 22·56, Boross Imre 87·85, Demeter Gyula 73, Galuska Imre 80, Horkay József 80, Hubay Barna 22·50, Juhász Béla 50, Kőrössy Barna 29·26, Palaghy Ferenc 32·76 pengő.

VII. osztály. Biró József 30, Csulya László 60, Daróczy Ferenc 44·10, Dévay Zoltán 20, Harsághy Géza 37·14, Kőszeghi Zoltán 70, Kuti Lajos 90, Nagy Dezső 25·60, Paszternák László 30, Rivó Zoltán 50, Szombatfalvy Albert 68·84. Varju Gyula 15 pengő.

VI. osztály. Emri János 40, Füzy István 50, Bene Dezső 42·76, Kóródy Lajos 15, Pataky Sándor 67·50, Szabó István 50, Szőnyi István 30 P.

V. osztály. Bakos László 15, Barthos Gyula 40, Deák Béla 40, Győry László 31·50, Lazanyi István 60 pengő.

IV. osztály. Baksy Tibor 30, Fekete Gyula 50, Komáromi József 40, Majdik Zoltán 50, Marádi András 50, Tóth Imre 40, Zajdó Lajos 35, Orbán László, 32·60 pengő.

III. osztály. Béres Elek 40, Béky Zoltán 55, Fekete Iván 15·60, Majdik Ferenc 50, Molnár Lajos 15, Nagy Dániel 15, Sinka János 95, Szabó József 15, Szacsury János 100, Szathmáry Géza 30, Tarr Sándor 50 pengő.

II. osztály. Jávorkai László 30, Kiss Ernő 30, Kiss László 20, Kóta László 16.14, Lovas János 30, Nagy József 15·40, Örvendi Zoltán 15. Szakács János 31·80, Szeles Sándor 31·30, Szűcs László 15·70, Uray József, 15·64 pengő.

A kisinternátusba és a theol. internátusba felvett gimn. tanulók névjegyzéke az 1937—38. tanévre.

A theol. internátusban: Blank Tibor, Dula Géza, Molnár László, Szirmay-Szlávik Arisztid, Vass Zoltán I. o., Csombor János, Dula Gusztáv, Kiss Ernő, Kiss László Zoltán, Takács László, Tóth Kálmán II. o., Frank Ákos, Gáll Béla, Gyülvészy Barnabás, Vágfalvy Ottó III. o., Bornemissza András, Gönczy Tibor, Petrássy Tibor IV. o., Győri László, Turi Ferenc V. o., Csapó Ferenc, Kiss Elek, Szőnyi István, Koflanovits György, Szabó Levente, Szabó Endre, Vitkai Bertalan, Szinyéry György VI. o., Rivó Zoltán, Szombatfalvy Albert VII. o., Barsi Ernő, Bulyovszky Miklós, Nyéky Boldizsár VIII. o. t.

A Gutenberg terembe: Bartha János, Szabó István I. o. t., Kormos Vilmos, Lovas János, Szaniszló György II. o. t., Nagy Dániel III. o. t., Szaniszló István, Tóth Imre IV. o. t.

A Zsindely-házba: Bartha Sándor, Czövek György, Hizó Lajos, Kalydi György, Lovász Aladár, Nagy Tibor, Pogorisky Pál, Sütő Tibor, Szarka László, Tar Zoltán, Vojtkó Béla I. o. t., Balla Viktor, Bartha Lajos, Cseh László, Jávorkay László, Kóta László, Örvendi Zoltán, Szakács János, Urai József II. o. t., Béres Elek, Doktor László, Kóródi Andor, Kukoró László, Nagy Endre, Sinka István, Szabó László, Szathmáry Géza, Thomka Miklós III. o. t., Bartha Károly, Baksy Tibor, Barthos Tibor, Czövek László, Fekete Gyula, Komáromi József, Marádi András, Pataki Sándor, Szombathy Tibor, Lugosi Zoltán IV. o. t., Bakos László, Balla Bertalan, Balla Lajos, Barthos Gyula, Hubay László, Lazanyi István V. o. t., Bene Dezső, Emri János, Janka Tihamér, Kóródi Lajos, Kukoró Ferenc, Péchy Sándor VI. o. t., Biró József, Daróczi Ferenc, Fekete Barnabás, Harsági Géza, Kőszeghy Zoltán, Paszternák László VII. o. t., Berzeviczy István, Demeter Gyula, Horkay József, Hubay Barnabás, Juhász Béla, Nemes István VIII. o. t.

Összes létszám: Theol. internátus 32, Guttenberg-terem 8, Zsindely-ház 63.

Feltételesen felvett tanulók: Andrássy Dénes II. th., Andrássy Károly IV. th., Berecz István III., Blaskó György V. th., Juhász Dezső I., Kiss Kornél IV. th., Kuttor István V., Nagy Sándor József I., Schenker Pál I., Pataki Gyula I. th., Szabó István VI. th.

Nem vehetők figyelembe: Deák Béla V., G. Doszpoly János III., Kiss András VII., Korocz Attila II., Korocz József I., Nagy Sándor, Orbán László IV., Ranga József, Tarr Sándor III. o.

Rendelkezési összeg: 850 P.

Kedvezményt kaptak: 37-en.

40 pengőt: Demeter Gyula, Horkay József VIII. o. t., Marádi András IV. o. t. — *35 pengőt:* Bene Dezső VI., Fekete Gyula IV., Sinka István III. o. t. — *30 pengőt:* Béres Elek III., Fekete Barnabás VII., Juhász Béla VIII., Komáromi József IV., Kőszeghy Zoltán VII., Kukoró Ferenc VI., Lazanyi István V. o. t. — *25 pengőt:* Bartha Károly IV., Bartha Lajos II., Daróczi Ferenc, Harsági Géza, Paszternák László VII., Szakács János II. o. t. — *20 pengőt:* Biró József VII., Doktor László III., Emri János VI., Nagy Dániel III. o. t. — *15 pengőt:* Baksy Tibor IV., Balla Bertalan, Balla Lajos, Barthos Gyula V., Berzeviczy István VIII., Kóródy Lajos VI, Nemes István VIII., Szaniszló György II., Tóth Imre IV. o. t. — *10 pengőt:* Péchy Sándor VI., Jávorkay László II., Szathmáry Géza, Thomka Miklós III., Urai József II. o. t.

Kiutalt kedvezmény: 850 P.
Részesültek belőle: 37-en.
Beadott kérvény: 124.
Felvétetett: 103, ebből kis-internátus: 70, theol. internátus: 33, feltételes: 11, elutasíttatott: 10.

A Dókus Ernő és neje szül. Ragályi Ilona ösztöndíj-alapítványra felvettek az 1937—38. iskolai évre.

Deák Márton VIII. g. t. 100 P ösztöndíj, Nyéky Boldizsár VIII. g. t. 100+50 P és pedig utóbbi az előző évi jövedelem maradványából, az egész 150 P tápintézeti kedvezményül szolgál (a következőknél rövidítve: tk.)

Orosz Kálmán VIII. g. t. 100+50 P tk. Tukacs Béla VIII. g. t. 150+50P. tk. Deme László VII. g. t. 200 P tk, Király István VII. g. t. 200 P tk. Kiss Miklós VII. g. t. 200 P tk. Kőrössy József VII. g. t. 100+50 P tk. Koflanovits György VI. g. t. 150 P. öd. Kiss Elek VI. g. t. 200 P öd. Pallaghy Sándor VI. g. t. 220 P. tk. és 180 P öd. Szabó Levente VI. g. t. 200 P tk. Hubay László V. g. t. 150 P tk. Kocsis Elemér V. g. t. 200 P tk. G. Nagy Sándor V. g. t. 100+50 P. tk. Szombathy Tibor IV. g. t. 150 P tk. Bartos Tibor Pál IV. g. t. 100+50 P tk. Czövek László IV. g. t. 120 P tk. Petrásy Tibor IV. g. t. 100+50 P tk. Puskás Lajos IV. g. t. 100+50 P tk. Sáfár Gyula III. g. t. 150 P tk. Bernáth Elemér 1220 P angol int. ell. díj. Cseh István III. g. t. 100+50 P tk. Dévay Ferenc III. g. t. 150 P tk. Gyülvészy Barna III. g. t. 150+50 P tk. Kóródy Andor III. g. t. 150+50 P tk. Kukoró László III. g. t. 200 P tk. Szabó László Endre III. g. t. 150 P. tk. Balla Viktor II. g. t. 100+100 P tk. Kiss Sándor Lajos II. g. t. 100+50 P tk. Kovács Endre II. g. t.150 P ösztöndíj. Csombor János II. g. t. 100+50 P tk.

Az 1937—38. tanévre tandíjkedvezményt kaptak a következők:

1/8 kedvezményt: Szathmáry Géza II. o. Horváth Kálmán IV. o. Knáver Zoltán III. o. Berzeviczy István, Hubay Barna, Juhász Béla VII. o.

1/4 kedvezményt: Jánosi Béla, Lovas János I. o. Fekete Iván, Katona Géza, Pálóczy László, Rehó András, Vass Adrienn II. o., Baksy Tibor, Bistey András III. o, Győry László IV., Bene Dezső, Emri János, Kukoró Ferenc, Szabó István, Szőnyi István V. o., Csulya László, Darab Lajos, Illéssy Sándor, Jónás Endre, Lengyel Ferenc, Nagy Dezső, Nagy György, Nagy József, Paszternák László, Páll Zoltán, Román János VI. o.,

1/2 kedvezményt: Jávorkay László, Kiss Ernő, Kóta László. Szakács János I. o., Berencsi Zoltán, Béres Elek, Csehi István II. o, Majdik Ferenc, Müller Gábor, Rubányi Károly, Tarr Sándor II. o., Ablonczy Zoltán. Béres Ferenc, Egri Kálmán, Komáromi József, Majdik Zoltán, Orbán László, Pataki Sándor, Takács Sándor III. o., Deák Béla IV. o. Fűzy István. Pataki Sándor V. o., Daróczy Ferenc, Fekete Barna, Harsághy Géza, Kőszeghy Zoltán, Szombatfalvi Albert VI. o., Barsi Ernő, Boross Imre, Demeter Gyula, Galuska Imre VII. o. t.

3/4 kedvezményt kaptak: Béky Zoltán II. o. Czövek László, Fekete Gyula, Marádi András III. o. Balogh János V. o. Kuti Lajos VI. o. Halász András, Horkay József VII. o. t.

Ingyenesek: Sinka János, Szacsury János, Tömösközy Ilona II. o. Tanulók.

— **Kérelem.** Tisztelettel kérjük a Nt. Lelkész urakat, hogy a főiskolai jótéteményekről szóló hiradásra az érdekelt tanítható szülők figyelmét felhívni szíveskedjenek. *Felelős Szerkesztő.*

HIREK

— **A Tisza István Tudományegyetem rector magnificusa** az 1937—38. tanévre *dr. Csikesz Sándor* lett. Nagy tisztelettel üdvözöljük.

— **Az Orsz. Ref. Tanáregyesület Sárospatakon tartandó közgyűlésére** az előkészületek *Novák Sándor* igazgató vezetése alatt megindultak.

— **Évzáró a sárospataki főiskolában.** Folyó hó 13-án volt a főiskola évzáró ünnepélye. Az ünnepségek sorozata fél 10 órakor kezdődött a Comenius-emléktábla leleplezésével. Az ifjúság, s tanári kar s a közönség, köztük a tisztikar képviselői az emléktábla köré gyűlve, részt vettek az ünnepélyen. Az énekkar a genfi zsoltárt énekelte el. Utána Gulyás József gimn. tanár, főkönyvtáros lépett az emléktábla elé s mondotta el a leleplező beszédét, melyet lapunk más helyén közlünk. A beszéd után Képes Géza olvasta fel lendületes ódáját Comeniusról, majd Mátyás Ernő dr. közigazgató vette át a táblát, megemlékezvén arról, hogy a mi iskolánk fejedelmi iskola, a tanulói fölfelé néző, nyugat felé kapcsolatot kereső diákok. Az ünnepély a Himnusz eléneklésével ért véget. — 10 órakor évzáró istentisztelet volt a városi templomban, amelyen a szent szolgálatot Szabó Zoltán dr. theol. tanár végezte. Beszédében a gondolatoknak a Krisztus uralma alá adásáról szólt. 11 óra után volt az évzáró ünnepély, melyen dr. Mátyás Ernő vázolta a mult iskolai év történetét, megemlékezett annak egyes kiemelkedő mozzanatairól. Végül a jutalmazottak hosszú sora járult az előljáróság elé. Délben közebéd volt, amelyen a Kazinczy-serleggel kezében Gulyás József gimn. tanár köszöntötte a távollevő Kazinczy Gábort, a Pataki diákszövetség elnökét, 80-ik születésnapja alkalmából, — Délután fél 4 órakor ifjúsági ének- és zeneünnepély volt, melyen szavalatok (Béres Ferenc III. o. Bertalan I. hh.) ének- és zeneszámok, költeményfelolvasás (Kaffka László) tarkították a jólsikerült előadást, amelyért az előljáróság nevében Szentmártony Dániel esperes mondott köszönetet. 5 órakor kezdődött torna-, sport- és játékünnepély, amelyet Sza-

bó Károly és Tóth Antal testnevelő, illetve, sporttanárok vezetésével a gimn. ifjúság mutatta be gyakorlottságát és szerzett sok érmet magának, gyönyörűséget a szemlélőnek.

— **Találkozók.** Az évzáró ünnepély előtt, fél 9 órakor volt a gimnázium 1927-ben végzett növendékeinek 10 éves találkozója az imateremben. Botos Ferenc végezte az istentiszteletet, a tanári kart. dr. Nagy Barna s. lelkész köszöntötte; szavaira dr. Mátyás Ernő közigazgató válaszolt. — Május 20-án volt a 20 évvel ezelőtt végzett növendékek találkozója. Gencsy Béla végezte az isteni szolgálatot, a tanári kart dr. Nagy Endre üdvözölte. Szavaira dr. Mátyás Ernő válaszolt. — 20-án lesz az 50 évvel ezelőtt érettségizettek félszázados találkozója, amelyen részt fog venni Finkey Ferenc koronaügyész és Mezőssy Béla ny. miniszter is.

— **Helyettes-tanárok a sárospataki gimnáziumban az 1937—38-ik tanévre.** Az Igazgató tanács junius hó 14-iki határozata értelmében a 1937—38-ik tanévre a Sárospataki Ref. Gimnáziumban a következők nyertek folytatólagos alkalmazást: Hegyi József, h. tanár: Képes Géza óraadó tanár; Tóth Antal h. testnevelő tanár és angol-internátusi sporttanár; Zana István óraadó tanár. Az egyik angol tanszékre az Igazgatótanács a gimnázium és theologia volt jeles növendékét, Héthy Lajost fogja alkalmazni; az angol születésü angol tanárok közül A. Collishaw szintén megmarad a következő tanévre, W. Bush ellenben állásáról lemondott és helyette pályázati hirdetés utján más tanárt fog az Igazgatótanács alkalmazni.

— **Angolest.** Június 12-én műsoros est volt az angol-internátusban melynek során a növendékek 2 angol nyelvű színdarabot is előadtak. — Angol verseny volt az angol-internátus növendékei közt. Győztesei (Huszthy Géza és Ruttkay Kálmán) kaptak az angol kormány ajándékából jutalom angol könyvet.

HIVATALOS RÉSZ.

A tapolcai konferencia, mint előre hirdettük *június 23-án* délelőtt 10 órakor lesz megtartva. Kértük a lelkipásztor testvéreket, hogy erre a találkozóra gyülekezeteik körében tanítótestvéreikkel együtt indítsanak táborgyűjtést és tegyenek meg mindent a siker érdekében. Katedráról kihirdetendő a jövő vasárnap a konferencia ideje és helye.

Nagyon fontos volna, ha, mint azt már előrekértük, egy lev. lapon legalább minden lelkipásztor testvérünk előre jelentené be a püspöki hivatalnak, hogy gyülekezetéből körülbelől hányan fognak jönni. A számbavétel szempontjából is szükségünk van erre. De különösen szükséges az, hogy azonnal jelentsék be lelkésztestvéreink egy lev. lapon, hogy hányan kívánnak részt venni a a konferencia napján rendezendő egyszerű ebéden. Mint írtuk, mindenki hozhat magával ennivalót, de akik nem hoznak magukkal, azokról mi kívánunk gondoskodni, hogy egyszerű izletes ebéd várja őket, azonban aki nem jelentkezik annak a részére ebédet nem tudunk biztosítani.

Azt is kérjük tudomásul venni, hogy délután 3 órakor a lelkésznék számára lesz szintén ünnepélyes keretek között kerületi konferencia s a megjelenő lelkésznéket előre kérjük, hogy ezen a megbeszélésen teljes számmal megjelenni szíveskedjenek.

Minden megkeresésre azonnal választ fogunk adni.

Püspök úr megbízásából *Illyés Bertalan*
Miskolc, 1937. június 15. *püspöki titkár.*

Pályázati hirdetmény.

A Sárospataki Ref. Gimnáziumnál 1937. szeptember 1-től kezdődőleg a következő állások kerülnek betöltésre: a) Két rendes tanszékre angol-magyar (vagy latin) szakos helyettes tanári állás, fizetés ugyanaz, mint az államnál, de ha az illető a gimnázium angol-internátusában felügyelő tanári beosztást is nyer, teljes ellátásban is részesül az angol-internátusban. b) Egy angol szakos óraadói állás havi 80 P fizetéssel s ha az angol internátusban felügyelő szolgálatot teljesít az illető, akkor ugyanott teljes ellátást is kap. c) Két latin-görög-magyar szakos helyettes tanári állás, az egyik rendes, a másik helyettes tanszéken. Pályázhatnak ref. tanárok, vagy szakvizsgás tanárjelöltek. Az Igazgatótanácshoz intézett, kellőképen felszerelt folyamodványokat 1937. július 25-ig kell beküldeni a Sárospataki Ref. Gimn. Igazgatóságához. Személyes bemutatkozás saját költségen ajánlatos.

Sárospatak, 1937. június 17.

Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok. — *Novák Sándor* gimn. igazgató.

Értesítés. Az alsóborsodi egyházmegye rendes-, nyugalmazott-, hitoktató és segédlelkészeit július 1-én (csütörtök) d. e. 9 órakor a Miskolci Ref. Leányegylet görömböly-tapolcai üdülőházában tartandó lelkészértekezleti gyűlésre szeretettel meghívom. Indulás Miskolcról a Kigyó gyógyszertártól egy negyed 9 órakor közös autóbuszon. Akik azonban ismerik a gyűlés helyéhez vezető utat, ettől függetlenül jöhetnek bármely más tapolcai autóbusz járattal, vagy bármilyen más járművel. Az üdülőházban egyszerű ebédet is készíttetünk 1·40 P-ős árban, de csak azok számára, akik erre igényüket egy lev. lapon a Pálóczy utca 35. sz. ref. lelkészi hivatal Miskolcra címzetten június hó 27-ig bejelentik, mert az üdülőben az ellátáshoz szükséges anyagokról előre kell gondoskodni. Nincs azonban semmi akadálya annak sem, hogy akik úgy látják előnyösebbnek, magukkal hozzák ebédjüket és ott költsék el. Az értekezlet tárgyai: Rövid áhitat és elnöki megnyitó után b. e Gaál Ferenc poroszlói lelkésztestvérünkről emlékbeszédet mond Pósa Péter esperes. Az ORLE által kitüzött körkérdések tergyalása Benke J., Perjéssy L., Arday L. és Erőss Gy. előadók bevezetésével. Indítvány konventi egyházzenei bizottság alakítása tárgyában. Referens: Nádházy Bertalan. Pályamunkák birálata. Kiss A. és Molnár B. Uj pályatételek kitűzése. Esetleges indítványok, melyek azonban 3 nappal a gyűlés előtt az elnökkel közlendők. Testvéri szeretettel:

Alsózsolca, 1937. jun. 15. *Román Ernő* ért. elnök.

Szerkesztői üzenet: V. B. D-n. Megtorlódás miatt a jövő számban adom.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 26. szám. Sárospatak, 1937 június 27.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *D. L.:* A tiszáninneni egyházkerület tapolcai konferenciája. — *y—r*: Generális vizitáció a Pity-palattyvölgyben (Folyt. köv.) — *Vasady Béla:* Szelíd hang az „Utóhang"-ra. — *Jelenvolt:* Az alsózempléni ref. egyházmegye közgyűlése. — Ötvenéves diáktalálkozó Sárospatakon. — Hirek. — Hivatalos rész. —

A tiszáninneni egyházkerület tapolcai konferenciája.

Jöjjetek...

Hivatalos lapunk jóelőre megkezdte a hivogató harangozást. Rendelkezett a toborzásról. Olyan tárgy volt kitűzve tárgyalásra, ami mindenkit érdekel. Az összefoglaló cím ez volt: A gyülekezet. A hivatalos harangszónak segítő testvérkéi is voltak. Aki volt már egy ilyen konferencián, vagy ha csak hallott is róla, az érezte a szivében a vágyakozást: de jó lenne elmenni! És el is mentek. A megjelentek száma elérte, talán meg is tetézte a pünkösti kerekszámot, a 3000-et.

Minden út Tapolcára visz.

A vasút, ha megszakad is Miskolcon, de van autóbusz-ut, kocsi-ut, gyalog-út, kerékpár-út. Vagy, ami igazabb, ha nem egyforma járműveken és módon is, de mindenki egy helyre siet. Vonatállomásokon ismerős arcokat keresnek a bentülők. Ha nem szállnak fel ilyenek, megjegyzi valaki: itt se hirdették a konferenciát.

Ének a búzamezőkön...

A szekereken, kocsikon és gyalogosan menők zsoltárokat énekeltek. A megért gabona- és búzatáblák hódolattal hajtották meg fejöket a reggeli szellőben.

Az ismerősök köszöntik egymást.

Jön a konferencia egyik kedves öröme: menynyi embert ismerek. Itt van az Egyházkerület elnöksége. Lelkészek családostul, tanítók, presbiterek, ifjak, leányok, feketekendős, ünneplő falusi asszonyok, De közben megérkezik a konferenciák bánatérzése is: mennyire korlátoltak vagyunk, menynyit nem ismerünk. Pedig ezek is magyar reformátusok, tudják azokat az énekeket, amiket mi, vasárnaponkint ugyanaz a lelkitáplálékuk, ami a mienk és mégse ismerjük egymást. Idegenül megyünk el egymás mellett.

A tömeg gyülekezetté lesz.

Vannak, akik fürödnek, mások néznek, csodálkoznak, beszélgetnek. De egyszercsak felcsendül a zsoltár. És erre, mint otthon, a harmadik harangszóra., siet mindenki a hang irányában. Ittott még üdvözlik egymást az összetalálkozó ismerősök, lelkész is van köztük, de az áhítatos nénikék rájuk szólnak: csendbe legyenek, kérem, miért jöttünk akkor ide!! Igen! Valamiért, vagy még inkább. Valakiért mi idejöttünk. Hallgasson el azért minden zaj, irányuljon a központ felé minden szem. Alázzuk meg magunkat Isten előtt. Legyünk gyülekezet. Bizonyára ezt érezte mindenki. Ez a gyülekezetté létel lett az első esemény.

Az Igehirdetés.

Farkas István püspök az igehirdető. Alapíge: I. Kor. 12:27. Az egész igehirdetés tartalma öntudatosító vígasztalás. Hangneme a jótváró (optimista) bizakodás. A tartalom ez volt: tudd meg, konferenciára jött református testvérem, hogy te, az egyház tagja Krisztus teste vagy. Nem lehet valaki olyan kicsi, hogy meg ne nyerné azt a nagy kegyelmet, hogy Krisztus testének része legyen, nem lehet valaki olyan nagy, hogy kinőhetne abból, hogy ő is része a Krisztus testének. A tapolcai park rózsáinak nincs annyi színe, ahányféleképen igyekezett az igehirdető a magát kicsinynek, gyöngének, bűnösnek tartó ember előtt bebizonyítani, hogy igaz ez az igazság.

Az igehirdetés hangneme a bizakodás volt. A mi református népünk akar és Isten segítségével tud is tagja lenni a Krisztus testének. Ezt bizonyítja ez a megmozdulás is. De a bizakodás alapja mégsem az ember jósága, hanem Isten kegyelme és az a biztatás volt, hogy a tag mi vagyunk, de a fej Krisztus.

Mindenki érezte, hogy ez az örömüzenet kellett ott. A hazafelé vágyó gyermekek számára mindig ez a biztatás esik legjobban: nem haragszanak otthon. Nyitott ajtó és nyitott szív vár. Istenhez vágyó emberi szívek ezt a biztatást vették ebben az igehirdetésben.

A megnyitás.

Farkasfalvi Farkas Géza egyházkerületi főgondnok mond megnyitót.

Meghatározást ad: a gyülekezet keresztyén életünk jelentkezési formája. Bibliai tájékozottsággal kimutatja a gyülekezetet az ótestamentumban is, amint az irányította a családi életet és az igazságszolgáltatást. Mi előttünk egy a cél: életünk minden tette Isten akarata szerint, Krisztus vezérlete alatt, vagyis keresztyén legyen. Isten áldását kéri a konferenciára.

Ekkor már nemcsak a konferencia, hanem a szívek megnyitása is megtörtént.

A gyülekezet, mint család.

Előadó Nádházi Bertalan, diósgyőr-vasgyári lelkipásztor. Az, hogy valaki a gyülekezethez tartozzék, nem emberi elhatározás, hanem Isten eleveelrendelésének eredménye. A gyülekezet, képpel élve: tópart és égbolt, vagyis összetart és sátorként betakar. A gyülekezet a tiszta életet élő családhoz hasonlít és nem a széthulló, bomlófélen levő, úgynevezett modern családhoz. Példa: a szent család.

Gondolatmenet. 1. A családot meghatározza a hajlék. Minden hajlék, a kunyhó is, a palota is, a bérelt és a saját ház is Istené. A gyülekezetet is egy hajlék határozza meg, az Isten háza, a templom. Mindig építő érzés az, ha az ember visszagondol gyermekkora templomára.

2. A családra jellemző az, hogy multja, története van. Összeköttetése van végtelen időkkel. A református gyülekezetnek is éreznie kell a dicső multtal való kapcsolatot. Érezni kell az összeköttetést a szenvedő ősökkel, akiknek megmérhetetlen áldozatba került az, hogy mi reformátusok lehetünk. Érezni kell azt, hogy Péter, aki magát presbiternek nevezi, Pál, aki hiszi és hirdeti a predestinációt, református ősünk.

3. A család vénei tanítanak. Az egyház tanítója a felekezeti iskola. Ezekbe az iskolákba tanítókul, tanárokul, hivő, református személyiségek kellenek, akiknek a hite kisugárzik a reáltárgyak tanítása közben is. Csak addig van létjogosultságuk a felekezeti iskoláknak, amig ezt a hitvallást végzik.

4. A család munkaközösség. Az egyház is az. Vegye ki a munkában mindenki a részét. Ne legyen senki hamis atyafi. Itt volt a legkeményebb szó: ha valaki nem tud, vagy nem akar az egyházban munkás tag lenni, menjen.

5. A család és az egyház legjobban szeretetközösség. Ne ítéljünk szeretetlenül. Szolgáljunk. (Jaj annak a családnak, ahol a gyermeket a föld mennyisége és a betéti könyv összege után „mérik.")

6 Fegyelem is kell. Ezt a család, illetőleg a gyülekezet maga gyakorolja. Aki vétkezett, hajtsa meg a fejét és fogadja a fenyítést.

7. Családnak, egyháznak megvan a formája, tradiciója. Az egyházi törvényeket tisztelni és megtartani kell.

8. Család és gyülekezet feje Krisztus. Őtőle kell tanulni. Nem a nép akarata, hanem Krisztus szava a törvény.

A befejezés így hangzik: Jézus családjához, vagyis a gyülekezethez az tartozik, aki hallgatja Isten beszédét.

A gyülekezet sátorában.

Alkalmi óda. Írta és előadta Szigethy Ferenc sajószentpéteri lelkipásztor. Azt foglalta irodalmi értékbe, amit Isten ott a természetben és áhitatban adott.

(Közben néhány szem eső esik. Esernyők emelkednek, de az áhitat nem esik. Eszünkbe jut: Valahány csepp esik rája . . .)

A gyülekezet mint hódítóhadsereg.

Dr. Enyedy Andor egyházkerületi főjegyző előadása.

Legelőbb a hódítás lényegét adja és az arra jellemző gondolatokat tárja fel. A hódítás lényege: hatalomba keríteni egy szívet, vagy egy darab földet. Ha a másé volt, elvenni, ha más vette el, visszavenni. A hódításra jellemző megállapítások: Egy emberi szívet egy szempárral is meg lehet hódítani, de országokat csak seregekkel. Amit hódít valaki, az a másé. Az tud hódítani, aki maga is meghódol. A legtöbb ostrom az emberi szívek előtt tört meg.

A fenti lényeget és megállapításokat így alkalmazza az egyházra:

1. Az egyház akkor hódít, ha hódolatot vált ki. Részletezés: a lelkipásztorban, tanítóban, presbiterben, egyénben.

2. Az egyház akkor hódit, ha hasonlit egy hadsereghez. Van benne:

a) Előőrs. Ezek ismerik meg az egyháztagokat otthon és munka közben. Valaki buzgónak látszik, de amellett nem tud megbocsátani, régi sértéseket melenget a szívében (és a legátus előtt becsukja az ajtót).

b) Nehéz tűzérség. Ez az igehirdetés. Ez ágyuzza és bombázza az ellenség, a sátán erődítményeit.

c) Gyalogság. Ezek mennek kézi tusára. Mulatságokon, munka közben igyekeznek elhallgattatni a káromkodókat és megszégyeníteni azokat, akik istentelenségeikkel dicsekszenek.

3. Az egyház nem önmagának hódit, hanem Istennek. A begyűlt egyházi adó, a föld mind Istené.

4 Nem a világot akarja meghódítani, hanem az emberi sziveket. Ujra és újra meg kell hódítania, mert különben azt hiszi, hogy az övé, pedig elveszítette.

5. Akkor tud az egyház hódítani, ha maga meghódol a Feje, Krisztus előtt. A jövendő hódító hadserege a Krisztus előtt meghódoló, bünbánó sereg.

A református sajtó.

Ismertette és ajánlotta Péter János, a Filadelfia lelkésze. Sötét szinekkel festette le a való helyzetet, hogy nincs református sajtó (napilap), de rámutatott a tennivalókra is. Ajánlotta a Keresztyén Családot. (Ajánlatos lenne ilyen alkalmakra előfizetési iveket hozni és megkezdeni ott a helyszinen a taggyűjtést.)

Egy szuhafői ifjú szavalata.
Bodnár István szavalta legifjabb Szász Károly „A hitetlen“ című költeményét.

Köszönet és hállaadó imádság.

Svingor Jenő egyházkerületi belmissziói előadó megköszönte a Főtiszteletű úrnak és munkatársainak rendező munkáját, az előadóknak szolgálatukat, a gyülekezetnek megjelenésüket. Istennek pedig buzgó imádságban hálát adott minden elvett jóért.

(Az egyes előadások között zsoltárokat és dicséreteket énekelt a gyülekezet. Beigazolást nyert Hodossy Béla sokszor hangoztatott igazsága: szívesebben, buzgóbban és szebben énekeli együtt egy nagy gyülekezet a régi énekeket, mint az idegen ritmusú újakat. Végül a Himnuszt énekeltük.)

Délután újra együtt van a gyülekezet.

A terv az volt, hogy délután a lelkésznék konferenciája lesz, később nők konferenciájának szánták, és végül lett közös konferencia, mert a buzgóság ott tartotta csaknem az összes megjelenteket.

Itt az igehirdetést Főző László vajdácskai lelkipásztor végezte. Textusa János 2 : 5 volt. Márián keresztül bemutatta a nőnek azt a feladatát, hogy legyen a férfiak, a férjek számára Krisztusra mutató, figyelmüket reá irányító. Mária az Ur szolgálóleánya, nem akart és nem akar más lenni, csak előkészítő, Krisztusra utaló.

Ezután Farkas Istvánné, Főtiszteletű asszony üdvözölte a jelenlevőket és megnyitotta a konferenciát.

Özv. Apostol Bertalanné lelkészözvegy, előadásában a magyar nők hősies szerepét mutatta be az elmult nehéz időkben. Ebből látja annak bizonyítását, hogy a magyar református papné és nő a mostani és elkövetkezendő időkben is helyén lesz és Isten segítségével megéri, kivívja a didalt.

Tóth Lajos miskolci segédlelkész szavalt.

Dr. Komjáthy Aladár ózdi lelkipásztor a református papné címmel tartotta a konferencia befejező előadását.

A papné megszólítása nem ez: nagyságos asszony, hanem ez: tiszteletes asszony, Páratlanul megtisztelő címzés ez.

A papné elsősorban a családjáé. Feleség és anya. Példaadó, templomjáró élettel ezeken a belső szolgálatokon keresztül is tanít. A papné azonban a gyülekezeté is, hogy az egész gyülekezet angyala legyen.

*

Minden ott lévő azzal a gondolattal indult hazafelé, hogy ha jövőre — Isten segítségével — újra hangzik a hívó szó, újra elmegyünk. Adja Isten, hogy úgy lehessen. *D. L.*

— **Tanítói jubileum.** Lélekemelő ünneplésben részesítette a tiszaszederkényi egyház *Keresztes Józsefet,* a gyülekezetnek 30 éve nagy hűséggel szolgáló tanítóját. A polgári és egyházi előljáróság versenyes tisztelettel honorálta az ünnepelt kiváló érdemeit.

Generális vizitáció a Pitypalatty völgyben.

A sajókápolnai egyház fennállásának 1719-ből van legrégibb nyoma. A templomban harmonium mellett, diktálással énekelnek, aminek elhagyását, az esti, bibliamagyarázatos istentiszteletek bevezetését elrendelte a presbitériumban elnöklő püspök. Általában ezen a vidéken köznap reggel istentiszteletek, imával és bibliaolvasással, csak gyermekek részvételével, gyermekek számára vannak. Gondoljuk, és sok tapasztalat igazolja is ezt a vélekedést, hogy esti istentiszteletekkel köznap is be lehet szoktatni a templomba a felnőtt egyháztagokat. Mindenesetre szükséges ehez a presbiterek jó példaadása: ha ez nem menne: akkor olyan presbiterek választása, akik szeretik hétköznap is látogatni a templomot. Vasárnapi bibliaiskolát vasárnap délután és hittanóra után tart a gyülekezet megújhodásán buzgón és máris eredménnyel fáradozó ifjú lelkipásztor. Templomlátogatók 70, 30, 1 százalék; urvacsorázók 150 százalék. Van egy Varbóról kapott kitért baptista. Vegyes házasság nem volt. Évi perselypénz 30 P., egy lélekre évenként esik 6 f. Özv. Szikszay Istvánné 2400 négyszögöl földet adott az egyháznak. Szegénygondozást szükség esetén a község végez. A sirokat szórváuyosan világítgatják. Van ifjúsági egylet 37 taggal. Egyházi lapok nem igen találnak előfizetőre. Orsz. naptár elkélt 30. Egyházi adó az állami egyenes adónak 80 százaléka. Belhivatalnokok kifizetve, ellenben nagy a tanítói nyugdíjhátrálék. Község az egyháznak 200 P. segélyt adott. A lélekszám 498. Született 12, meghalt 5, szaporodás 7. A közebéd igen emelkedett, családias hangulatban folyt le. Nagyban hozzájárult ehez a Barkász Bertalan tanító által igen szakavatottan vezetett énekkar szereplése is. Az az öröm és derű, amivel a karnak még idősebb tagjai is énekelték a különböző dalegyvelegeket, átragadt az egész asztaltársaságra. Csak a helybeli hölgyeknek fájt a szíve, hogy nem vehettek részt a közebéden s mi magunk is sajnosan nélkülöztük őket. Jó kedve volt Szepessy Gyula főszolgabirónak s rádióbemondásra méltó kifejező erővel, előadóművészettel, mindenki feszült figyelmétől s a többször harsogóan kitörő derűtől kisérve beszélte el a sajókápolnai énekkar egykori szereplését a szentpéteri egyházi énekkarversenyen. Röviden összefogva úgy volt a dolog, hogy elindultak a kápolnaiak zörgős szekereken Szentpéter felé. Egyszer az egyik tag éles szeme suduló rókát vett észre a vékony hólepellel borított mezőn. Leszálltak a Hunor és Magor késői unokái a szekerekről s üzőbe vették a rókát. Az sem volt rest és menekült a szentpéteri szőllők alá: arra, ahol Szigethy Ferencz lelkész ur is szürőgetni szokta ősz idején az aranyló mustot. Valamelyik szőllő alján hurokba szaladt a róka s a kápolnaiak elfogták. Vitték magukkal diadalittasan. Szentpéterre érve, betértek vele a legközelebb ért Tőzsér házba, ott lehuzták a bőrét s mindjárt áldomást is ittak reá. S hogy ez az áldomás indokoltabb volt, mint

a valamikori előreivás a medve bőrére: azt bizonyította az az emlékezetes tény, hogy a kápolnaiak jó késve érkeztek az énekkari versenyre s a rókaüzéstől, meg az áldomástól is nekipirosodva, lendületbe hozva, igen kitettek magukért.

Pénteken, május 21-én mentünk át a bányatársaság szép hintóján Kondóra. Itt 1910-ben épült, ellipszisalaku, szép templom van. A lectió Efezus 4. r, 7—16. verseivel adta az imádság gondolatanyagát. Az alapige II. Péter 1. r. 19—21. volt. Mind küldetéssel jövünk a világba. Apostolok, próféták, evangélisták, tanítók, pásztorok nem maguktól jönnek, küldve vannak. Prófétai előrelátás volt gróf Tisza Istvánban, Széchényi Istvánban. Hogy örült Széchényi, mikor látta Debrecenben maga körül a még megmaradt magyar életet, s hogy fájt a szive a magyar romláson. Gr. Bethlen István azt mondotta a napokban: nagyon szegény ez a század nagy emberekben. Pedig az Isten által rendelt próféták mindig eljöttek a magyar történelem folyamán. Még idegen uralkodóink között is volt II. József, aki részvéttel volt a jobbágysorsra kényszerített s hite miatt üldözött magyarság iránt. Tele van multunk, még jelenünk is irodalmi és politikai nagyságokkal. Nagy emberünk van Kormányzónkban is, akiért minden magyar áldja az egek Urát. Eljön az új idők prófétája is. Honnan, melyik házból: senki sem tudja: csak azt tudjuk, hogy Isten kiválasztásának pecsétje lesz rajta, Isten bölcsesége, jósága, igazsága jelenik meg benne. Szívén fogja hordani minden magyar társadalmi réteg baját, panaszát. Az orosz vezérkar azt igéri, hogy új Napoleonnal fogja meglepni a világot. Napoleon küzdelme, emberi akarás és erőlködés volt: azért roppant össze. Ezt az emberi erőlködést fogja Isten az erejével hivalkodó francia nemzetben ma is megalázni. Az oroszországi vörös tűz el akar harapózni mindenfelé: azért legyen éber a lelkipásztor, a tanító, a presbiter. Ahol ők éberen vigyáznak: ott meg lehet jósolni, hogy jön az új gyülekezet, új nemzedék, új élet és új világ. Szülők panaszkodnak, hogy nem bírnak egyetlen gyermekükkel. Ahol Isten akar többet adni és nem kérnek belőle: ott bűn az egyetlen gyermek, s a büntetés, az egyetlen gyermek kényeztetés általi elrontása. Van család, ahol a gyermek a szülők ellenére egyházunk kárára reverzálist ad. Mind a két családban jelentkeznek az elkövetkezendő bajok. A jövőért küzdeni kell. Kálvin szerint a jórendhez megkivántatik, hogy legyen törvény, legyen a törvénynek végrehajtója és legyen a törvénynek engedelmeskedő nép. A törvény láthatatlan felsőség, a felsőség a szemmel látható törvény. Prófétalélek kell ma előljáróknak és alattvalóknak. Szülőknek, hogy ne legyenek születni akaró gyermekek gyilkosai, mert talán a prófétalelkeket nem engedik a világra jönni. A jövő prófétáit szeressétek a gyermekekben. És szeressétek küldetéseket. Becsüljétek a munka alkalmait. Ne irigyeld a gazdagot, mert sok palotában bűn lakik, sok szegény házat mennyországgá tesz a szeretet. Ne sokra vágyj, hanem elégedj meg az elégségessel. A prófétaság lelkét kérjétek, mert boldog az a nép, melyet Isten a maga lelkével áraszt el.

Az egyházközségnek Kondói Kiss András 1680-ban urvacsorai kelyhet adományozott. Itt hetenként háromszor van istentisztelet gyermekek számára. Vasárnapi bibliai iskolát vezet Sápy Dezső lelkipásztor. Templomlátogatók százalékszáma 67, 48, 14: urvacsorázóké 152. Vegyes házasságban egy megegyezés javunkra. Perselypénz 13·65 P. egy lélekre 3·5 fillér. A templombajárás nagy akadálya a templomépítéskor eladott templomszékek feletti vita. Próbáltuk az ellentéteket enyhíteni, de nem igen sikerült. A lelkipásztor is beszélt róla az igehirdetésben. Ifjúsági egylet nincs, de van leányok bibliaköre. Téli újság jár 7 példányban. Orsz. naptár elkélt 30, Magyar Presbiter 8 példányban. Belhivatalnokok kifizetve. Lélekszám: 406, szül. 2 meghalt 6: szomorú szám. A község ad az egyháznak 163 P. segélyt.

(Folyt. köv.) *y. r.*

Szelíd hang az „Utóhang"-ra.

Csak *Vasady Bélára,* mint volt kedves tanártársamra tekintettel adok helyet fenti című, alább következő cikkének. Mert egy szerkesztő sem köteles arra, hogy a felelős szerkesztésében megjelenő lapban olyan cikket közöljön, amelynek szerzője felmentve érzi magát az alól, hogy a felelős szerkesztő cikkére válaszoljon. Vagyis, ha a cikk írója „szelíd hang"-on folytatja azt a becsmérlést, amit az *Igazság és Élet* 1937. évi 3. számában, gátlást nem ismerő önhittel, megkezdett és toronymagasból, üres fölényeskedéssel, elrútolva ismert tanárok megdícsérésétől és olyan rabulisztikával írt, hogy kérnem kellett — az egyszerű igazság, a puszta tény megállapítása érdekében — most a 2. és 3. pont alatt adott válaszát, t. i. a választ arra, hogy: miért kellene őt könyvismertetés színe alatt „kikészíteni" és mik az én tévedéseim a fordítási hibák felmutatásánál.

Ezt a 2 pontot köszönöm Vasadynak.

A többit, volt személyi összeköttetésünkre tekintettel, leközlöm.

Sajnálom, hogy pontjai újabb megjegyzésekre adnak alkalmat és általában kifejezem sajnálatomat afölött, hogy ez a vita is megszülte egyik, általam nem óhajtott eredményét is: az ellentétek kiélesedését. *Marton János.*

Szükségtelen, hogy Marton János „Utóhang"-jára hosszabban válaszoljak. De nincs is időm erre, mert egyházunk érdekeinek szolgálatában sokkal fontosabb dolgokkal vagyok elfoglalva. Az „Utóhang" hangja egyébként is felmentene minden további feleletadás kötelezettsége alól. (Egyik tiszáninneni lelkésztestvérem így nyilatkozik levelében róla: „Felnőttebbek vagyunk már annál, hogy az ilyenek szórakoztassanak bennünket... El sem tudom képzelni az „Igazság és Élet"-et erre az írásra válaszolva.) Az itt következő néhány megjegyzést is főként a Sárospataki Református Lapok olvasóinak tisztánlátása érdekében teszem meg.

Ad exordium. (Ha én mindazt leírnám, amit nekem a tiszántúliak, tiszáninneniek és dunamellékiek a Vasady vitacikke kapcsán mondottak, furcsa szemeket mereszthetnénk.)

M. J.

1. E lapok minden oly olvasójának, aki eddig nem olvashatta az „Igazság és Élet“ ez évi harmadik számában közölt vitacikkemet, készséggel megküldöm azt, ha ez irányú óhaját egy levelezőlapon tudatja az „Igazság és Élet“ kiadóhivatalával. E vitacikknek, Barth „Hiszek“ című könyvéhez írt előszavamnak, valamint az „Igazság és Élet“-ben a barthi körútról írt beszámolóimnak olvasása után minden tárgyilagos lelkésztestvérem meggyőződést szerezhet arról, hogy a Marton János velem kapcsolatos írásai eredendő hibában szenvednek: önkényesen kiragadott egész és félmondatokkal, azok eredeti értelmének kiforgatásával, vagy pedig megérteni nem akarásával hadakoznak ellenem. Alulírott megtette azt, hogy az „Igazság és Élet“ olvasói számára megismételte, vagy röviden összefoglalta Marton János első cikkének a tételeit. A Marton „Utóhang“-jában azonban ilyesmivel nem találkozunk. Pedig ugyanezt tőle is megkövetelte volna a keresztyéni viszonosság.

Ad. 1. Lekötelez Vasady Béla azzal a szívességével, hogy az *Igazság és Élet* folyó évi 3. számában megjelent cikkét megküldi kívánatra a *Sárospataki Református Lapok* minden olyan olvasójának, aki azt eddig nem olvashatta. Nagy szolgálatot tesz nekem, mert ez a violinkulcs az „Utóhang“ egész tenorjának a megértéséhez. *M. J.*

2. Nem fogadhatom el Marton János ajánlatát, hogy a Barth fordításaimra tett megjegyzéseivel a Sárospataki Református Lapokban foglalkozzam. Ennek elfogadása esetén u. i. egyik korábbi nyilatkozatommal kerülnék ellenmondásba, amelynek itteni idézését is szükségesnek tartom, annál is inkább, mert abból a tárgyilagos olvasó előtt nyilvánvalóvá lesz, hogy a nekem tulajdonított „Noli me tangere“, „Elismerés illet meg, nem bírálat“ elvek semmiféle formában nem jutottak szóhoz vitacikkemben. Ime a korábbi nyilatkozat: „Legnagyobb sajnálatunkra nincs helyünk arra, hogy Martonnak alulírott fordításáról tett s kilenc pontba foglalt megjegyzéseivel külön foglalkozzunk. Annyit azonban *mások* is megállapítottak e fordításkritikáról, hogy legnagyobb része *kákán való csomókeresés*. Akár egy magánlevélben is elintézhetők lettek volna egy esetleges második kiadás tökéletesbítése céljából. A Sárospataki Református Lapok előfizetőinek filléreit mindenesetre kár volt e kritika közlésére pazarolni.“ És kár volna az én arravonatkozó megjegyzéseim közlésére is. Marton Jánostól ellenben köszönettel fogadom azt, ha veszi magának a fáradságot és egy baráti levélben az esetleges második kiadás tökéletesbítése céljából felhívja figyelmemet minden eddig nem említett, de általa úgyvélt fogyatkozásra. Megígérem neki, hogy ezt az egészen önzetlen szolgálatát még a második kiadás előszavában is megköszönöm, mintahogy a „Hiszek“ előszavában köszönetet mondtam dr. Révész Imrének ily irányú baráti segítségéért.

Ad. 2. Vasady tehát nem mutat rá fordítása hibái felmutatásánál elkövetett *tévedéseimre*. Most már volna hely.

Így a hibák megcáfolatlanul fennállnak. *M. J.*

3. Szükségtelennek tartom annak a döntő indítóoknak a megnevezését is, amely többek között Marton János ellenem irányuló cikkeit ihlette. A tiszáninneni egyházkerületi közgyűlés alkotó tagjai és e lapok olvasói előtt ez amúgy is minden bizonnyal ismeretes.

Ad. 3. A 3. pont értelme az, hogy Vasady Béla szerint a döntő indok nálam az ő fordításának megbírálásánál a dr. Vincze Károly tervezett pataki tanárságának meghiusulta volt.

Kár ezt a kérdést háborgatni.

Ekkora erkölcsi elégtételt én Vasady Bélától nem kívánok.

A dr. Vincze Károly dogmatikai tanárságának kérdése reám nézve a tiszáninneni egyházkerület őszi közgyűlésének döntése után befejeződött. Azóta pedig személyileg a lehető legrokonszenvesebben alakult.

Az aztán végképen nem az én ügyem, hogy Vasady Béla a *Lelkészegyesületben* (22. szám 167. l.) most, *1937 májusában* azt írja *Vincze Károlyról*, hogy: „Az amerikai református életben vezető szerepet visz és *tudományos téren is szép munkát fejt ki*“, *1936 őszén* pedig a Vincze Károly tanárul való meghívása ellen a sárospataki theologiai kar egyhangú véleményének a diszkreditálására a tiszáninneni egyházkerület elnökségéhez, — amint az ma már közismert —, bizalmas beadványt intézett anélkül, hogy arról a theol. kar tudomást szerezhetett volna és ugyancsak a saját egyetemének, a debreceni Tisza István tudományegyetemnek a theol. doktorátusát kisebbítő köriratot küldött zárt levélben a tiszáninneni egyházkerületi közgyűlés legtöbb szavazótagjához Vincze Károly ellen és végül Vincze Károlynak Vasady Bélához intézett levele szerint (1936 dec. 6.): maga Vasady említette fel Vincze Károlynak, mint ennek házánál is megfordult barátjának azt a lehetőséget, hogy Patakon utóda lehet, — mindez valóban nem az én ügyem. Ez reám nézve egy darab mult. Ezt intézze el Vasady Béla dr. Vincze Károllyal. És a saját lelkiismeretével. Tudományos, kollégiális és baráti lelkiismeretével. De engemet hagyjon ki belőle. *M. J.*

4. Barth predestinációtanának theológiatörténeti jelentőségéről nemcsak egy „*bizonyos*“, de többféle szempontból is beszélnünk kell (v. ö. „Igazság és Élet“ 1937. évf. 30. sköv. 11.-val). Sajnálom, hogy Marton János épen ezt a theológiai tudományos szempontból ingerlő feladatot nem tudta és nem akarja észrevenni.

Ad. 4. Elismerem, hogy nem tudtam pótolni azt, amit Vasady elmulasztott. *M. J.*

5. „Az Institutio theologiája“ című tanulmányomról szóló lekicsinylő hangú soraira higgadt válaszom ez: Czeglédy Sándor és dr. Révész Imre, mint a parochiális könyvtárbizottság által hivatalosan felkért bírálók egészen másként vélekedtek annak értékéről és hasznosságáról. Számomra döntő súlya az ő bírálatuknak van s nem pedig a Martonénak, aki idevonatkozó megjegyzéseivel is elárulta, hogy a szóban levő tanulmány CXI. és CLXI. lapjait teljesen figyelmen kívül hagyta.

Ad. 5. Látatlanul is nagyrabecsülöm Czeglédy Sándor és dr. Révész Imre bírálatát. De tőlük függetlenül állapítom meg, hogy Vasady Béla az „Institutio theologiája“ című tanul-

mánya 85 oldalnyi terjedelemmel — még távolról sem tűzi ki Kálvin e művének dogmaés theol. történelmi helyét. Nálam meg annyira hiányolja, hogy néhány sornyi ismertetésemben nem fejtettem ki Barth füzetének theol. történeti jelentőségét. Ez valóban igaz. Nem is volt feladatom. Nem vállalkoztam rá.

Az rejtély maradt továbbra is, hogy miért kellett az 1536-iki Institutio magyar fordítása elé tanulmányt írni az 1559-iki Institutio theologiájáról? *M.J.*

6. A tb. tanári székfoglaló kiadásának ügye most már egészen leegyszerűsíthető: A sárospataki theologiai kar igazgatója az 1936/37. tanévben dr. Mátyás Ernő volt Én természetesen ebben az ügyben is hivatalos levelezést vele folytattam. Amit nyilatkozatomban idevonatkozólag eddig írtam, azt az ő hivatalos levelei alapján írtam. Marton János egy helységben lakik Mátyás Ernővel. Forduljon tehát végleges felvilágosításért karának igazgatójához, amit különben már ezelőtt is megtehetett volna. — Egyébként azokra a „szerény obulusokra", amelyeket a pataki főiskola nyújtott Barth Károly útiköltségének pótlására, remélem, hogy Marton János sem úgy tekint, mint a Barth Károly és alulírott együttes szolgálatának anyagi ellenértékére.

Ad. 6. A tb. tanári székfoglaló ügye valóban leegyszerüsíttetett. Nyilatkoztam az „Utóhang" megfelelő helyén. És pedig a Dr. Mátyás Ernő theol. igazgatótól hivatalosan kikért theol. kari jegyzőkönyvek alapján. *M. J.*

7. A lelkészképzésünkben jelentkező „kettős dilettantizmus" kísértéseire és veszedelmeire vonatkozó felfogásomat (nem is csak mint a magamét, nem is csak mint a Barthét, hanem mint nagyon sokakét) változatlanul fenntartom. Állítom, hogy e kisértések és veszedelmek ellensúlyozására a legkiválóbb theológiai tanárok sem képesek. Mert ezek szükségszerűen következnek lelkészképzésünk ezidőszerinti rendszeréből s az elméleti és gyakorlati képzés 4 évre sűrítettségéből. Továbbá változatlanul fenntartom mindazt, amit a párhuzamos lelkész- és tanítóképzéssel kapcsolatosan a „hármas dilettantizmus"-ról írtam. Az egyetemes konvent csakugyan nem római pápa. Nem tartja magát csalatkozhatatlannak. S mert belátta e párhuzamos képzés veszedelmeit, többé nem is szorgalmazza azt.

Ad. 7. Ha a lelkészképzésünkben jelentkező „kettős dilettantizmus"-ról általában lett volna szó, vagy nehézményezte volna ezt Vasady (és Barth) pl. a debreceni theol. fakultásnál, akkor, bármennyire nagyra értékelem a debreceni theol. fakultás tudományos jelentőségét, amint igyekeztem ezt — félreértés árán is — kifejezésre juttatni (l. a tiszáninneni ref. egyházkerület Szabályrendeletét, a sárospataki theol. akad. tanárok kvalifikációjára nézve!), mégsem tartottam volna feladatomnak Vasady ellen felszólalni. A Sárospatakon folyó munka ferde megvilágításba helyezése ellen tiltakoztam.

És ha a Vasady Béla által idézett tiszáninneni lelkésztestvérem lelkét annyira bántja ez a vita, felszólítom arra, hogy szórakoztasson ő, mint nagykorú annak a kimutatásával, hogy pl. a mult iskolai évben mennyire „dilettáns" módon folyt Sárospatakon theol. ifjaink gyakorlati kiképzése.

Leközlöm a jelentést erről a legközelebb. Várom az írását.

Szórakoztathat azzal is, hogy helyes-e a Vasady fordítási elmélete? Feltétlenül, erőszakot téve még a magyar nyelven is, csak fordítani kell-e, hogy egy Barth-könyvvel több legyen irodalmunkban akkor, mikor dr. Tavaszi Sándor a dogmatikájában a világhírű theológus ösztönzéseit felvette művébe? És szépen érvényesítik Nagy Gézáék, Török Istvánék stb.! *M. J.*

8. Még csak két rövid megjegyzésem van. Isten kegyelméből hat éven át lehettem a sárospataki theológiai akadémia tanára. Sem akkor, sem azóta még csak eszembe sem jutott volna az, hogy a pataki professzori katedrámat bármily összefüggésben is a sikertelen magasbatörtetés gúnyoros szimbolumához, „ugorkafához" hasonlítsam, amint ezt most Marton János cselekedte.

A másik megjegyzésem a megelőzőből folyik. Boldogan állapítom meg, hogy Marton János, mégha egyébként tagadja is, „ugorkafa" helyett „toronyban" lakozik. Mert a sárospataki főiskola ma is „világítótorony". S amint ő e világítótoronyban nem egyedül lakozik, azonképen az „Őrtoronyban" (a „Lelkészegyesület" ez állandó rovatában) én sem egyedül lakozom írásaimmal. Sokan írtak már e rovatba s örömömre szolgál, hogy már pataki tanártársam is írt bele. Az „Őrtorony" kapui Marton János előtt is nyitva állanak. Minden olyan cikket, amelyet kifejezetten és csakis egyházépítő és a tudományos tárgyilagosságot előmozdító célzattal ír, szívesen fogadok tőle is. Az „Utóhang" tenorját azonban sohasem fogják visszhangzani az „Őrtorony" falai.

Ezzel az egész vitát a magam részéről befejeztem. Tovább már csak azért sem lesz módom folytatni, mert egyetemes egyházunk megbízásából a nyáron külföldön leszek.

Debrecen, 1937. június 15. *Vasady Béla.*

Ad. 8. Az Igazság és Élet f. évi 3. számában közölt cikke után ez a pont elkésett. Vasady csak hagyjon engemet az „ugorkafán". Isten kegyelmét érezve, jó ott is lenni. Mert ez a kegyelem maga az élet. Sőt több az életnél.

Tudomásul vesszük, hogy a magyar református egyház kiküldte Oxfordba a világkonferenciára és Edinburgba egy másik konferenciára. (Lelkészegyesület 25. sz. 192. l.)

Ennek nincs a vitához semmi köze.

Kívánom, hogy Isten Szentlelke vezesse kiküldetéseiben az Ő örök dicsősége szolgálatában. *M. J.*

Az alsózempléni ref. egyházmegye közgyűlése.

Június 17-én rendkivüli közgyűlésre jöttek Sárospatakra az egyházmegye alkotó tagjai. Gyász és örömhirek, nyereségek és veszteségek foglaltattak az azon elhangzott, most is régi szépségü esperesi jelentésben, mely legbővebben terjedt ki az egyházmegye fél évszázadon át volt világi vezérének: *Meczner* Bélának gyászos elhunytára s a róla való megemlékezést a közgyülés igaz kegyelete je-

léül állva hallgatván meg, az egyházmegyei gondnoki tisztet megüresedettnek jelentette ki s annak betöltésére a szavazást július 31-én lejáró időponttal elrendelte. Az egyházmegye nyeresége úgy a születések és halálozások, mint a kitérések és áttérések, valamint az ellenünk és kárunkra adott reverzális terén elég jelentékeny. Az esperesi jelentésből, mint új dolog bontakozott ki az egyes egyházközségek tagjainak szociális és gazdasági helyzetére vonatkozó jelentés, mely nagyszerűen és korszerűen egészítette ki a hitéletre irányuló adatokat. Lelkészi és tanítói beerősítések után *Tantó* János egyházmegyei lelkészi tanácsbírói tisztébe erősíttetett be. Az iskolai közös imára nézve közöltetett az egyházkerület ama határozata, hogy minden felekezeti megkülönböztetést mellőző újabb intézkedést kért a Konvent útján a Kultuszminisztertől. István király emlékének nemzeti megünnneplése püspöki levél alapján fogadtatott el. Egyházak adásvételi és építési ügyeinek többnyire helybenhagyó határozatai után a sárospataki memorandum tárgyalásával kapcsolatban a közgyűlés leszögezte azt az álláspontját, hogy a bolsevizmus közös veszedelmével szemben kész minden együttmunkálkodásra, de csak a másik fél hasonló testvéri engedékenysége mellett. Jobban mondva az együttműködés csak akkor lesz eredményes, ha a római egyház is kilép exkluziv magatartásából. Egyházmegyei levéltárnokká *Darányi* Lajos sárospataki lelkész választatott meg. Tiz bírósági ügyet intézett még el az egyházmegye két tanácsban, melyeknek tárgyalása az esteli órákig eltartott. Jelenvolt

Ötvenéves diáktalálkozó Sárospatakon.

Igazi belsőséges találkozóra gyültek össze Sárospatakon, az ősi református főiskola 1887-ben érettségizett vén diákjai. A találkozót érdekessé tette, hogy a vén diákok sorában két olyan közéleti egyéniség is szerepelt, mint Mezőssy Béla, az Eszterházy-féle kormány földmivelésügyi minisztere, régi politikus; és — felesége társaságában — Finkey Ferenc koronaügyész, a büntetőjog nagytudásu müvelője. Huszonkilencen voltak egykor s a mostani találkozóra már csak kilenc régi diák maradt, ezek közül is kettő: Pálóczi-Horváth Zoltán budapesti ügyvéd és Bodnár Béla nyugalmazott lelkész betegség miatt nem jelenhetett meg. Eljöttek a találkozóra a már említett két kiválóságon kivül: Kerekes György nyug. körjegyző, az egykori nyolcadik osztály legidősebb tagja, László nevű jogszigorló fiával és három leányával: Virágh Béláné Kerekes Erzsike királyhelmeci, Kalmár Lajosné Kerekes Anna ökörítói, Nagy Dezsőné Kerekes Mária sajókereszturi lakosokkal és vejével: Nagy Dezső dr. sajókereszturi körjegyzővel; azután Kádár István nyug. körjegyző szepsi lakos. Nemes Bertalan miskolci közjegyző (feleségével), Eperjessy Jenő ny. körjegyző szalánci lakos, fiával és Emődy László ny. törvényszéki tanácselnök és felesége budapesti lakosok. Jelen volt Emődyék kis gimnazista unokája, Zehery Lajos is. A találkozó programmját szombaton és vasárnap, két napon bonyolították le. A tulajdonképpeni főünneplés vasárnapra maradt, amikor korán reggel a négyszázéves főiskola oratóriumában gyülekeztek a vén diákok, hogy bemutassák hódolatukat az Alma Maternek. Mezőssy Béla volt itt az ünnepi szónok, aki lendületes beszédében markáns képét adta a pataki főiskola szellemének, amely négyszázadnyi hosszú idő alatt mindvégig megállt az alkotmányhoz való ragaszkodás, a szabadságvédelem s az igazi humánum talaján, ragaszkodott ősi hagyományaihoz, de nem zárkózott el a haladó élet követelményei elől. Mátyás Ernő dr közigazgató, a főiskola hivatalos képviseletében meghatottan válaszolt az üdvözlésre. Finkey Ferenc a véndiákok részéről beszámolt az egykori osztály veszteségeiről. Ezután kimentek a véndiákok a református temetőbe s megkoszorúzták tanárjaik sirját. Egyetlen élő tanárukról: Kiss Elekről is meg akartak emlékezni, de az agg tanár, gyengélkedése miatt nem fogadhatta tisztelgésüket. Az ünneplést s az emlékezetfelujitásokat közebéd fejezte be.

HIREK

— **Obbink H. Th. utrechti egyetemi tanár pápai tiszteletbeli tanári székfoglalója.** Obbink H. Th. utrechti egyetemi tanár, a holland királynő udvari papja, neves vallástörténész és nagy bibliafordító június hó 16-án tartotta tiszteletbeli tanári székfoglalóját Pápán. Székfoglaló beszéde közlését (*A prófétaság*) a Dunántuli Prot. Lap megkezdette. A lelkes magyarbarát professzor rövid utazást tett Magyarországon.

— **Gesztelyi Nagy László,** mezőgazdasági kamarai igazgató kezdeményezésére a Hangya *b. e. Andrássy Kálmán* emlékének alapítványszerű megörökítésére a sárospataki főiskolánál 100 P. alapítványt tett. Nagy örömmel közöljük a hírt a nagyjelentőségű alapítványkezdeményezésről.

— **Döntött a pesti egyházmegye a keresztkérdésben** a következő határozattal: „A többségében katholikus lakosságu Magyarországon a kereszthez olyan római katholikus vallásos gyakorlatok füződnek (keresztvetés, térdelés, a kereszt csókolása, a kereszten a feszület alkalmazása, ékszereknek készítése, egy-egy keresztnek bucsuhellyé nyilvánítása), amelyek *református vallásos gyakorlatainkkal összeférhetetlenek és kivánatos, hogy egyházunk kegyességi formái idegen kegyességi formákkal össze ne zavarodjanak.* A kereszt Magyarországon (nem úgy, mint más európai népeknél), az evangélikus testvéregyház fölfogásától eltekintve, *római katholikus jelvény*, amely nemcsak religiózumot, hanem *politikumot* is fejez ki. A magyar református lélek a keresztben, mint jelvényben *a katholicizmus jelvényét érzi.* Kézzelfogható példája ennek az, hogy a reformátusság *temetőkertjeiben sem használta a keresztet.* A keresztnek, mint nyilvános jelvénynek használatbavétele jelen viszonyaink között a viszály magvát hintené el, mert a jelvény használatának az a természete, hogy egyeduralomra törekszik és ha a kettő: *a csillag és kereszt nincsen szervesen összekapcsolva, akkor megosztja pártokra az egyháztagokat is.* Ennek a nagyobb ve-

szélynek elkerüléséért és mert a mai nyugtalan közszellem éppen most nem alkalmas ennek a kérdésnek higgadt megitélésére, kimondja az egyházmegyei közgyűlés, hogy a budapesti külsőlipót-terézvárosi egyházközség presbitériumának azt a határozatát, amelyben *templomépületének csucsára a kereszt feltételét határozta el, nem hagyja jóvá.*"

— **Az angol-internátus manzard-szobájába felvett tanulók:** 1. Béki Zoltán leendő III. o. t., 2. Majdik Ferenc III, 3. Szacsuri János III., 4. Tarr Sándor III., 5. Majdik Zoltán IV, 6. Orbán László IV., 7. Deák Béla V., 8 Pataki Sándor VI., 9. Deme László VII, 10. Király István VII., 11. Kiss Miklós VII, 12. Kúti Lajos VII. o tanuló.

— **A tiszáninneni ref. egyházkerület miskolci leánygimnáziumában** a VIII. o. befejező összefoglalása május 13—14-én, az érettségi irásbelije május 19—20—21-én volt. Az érettségi szóbeli jún. 18—19, 21—22-én, volt. Érettségire jelentkezett 34 növendék. Az iskola tornavizsgája május 8-án volt. Az I—VII. osztályok befejező összefoglalása jún. 8—9—10-én, az évzáró jún. 12-én volt. A magánvizsgálatok jún. 14—18—16-án tartattak. — Az 1937/38. iskolai évre a beiratások július 1—2-án lesznek. Iskolai díjak: 30 P. beiratási díj, 14—18—24 P. nyugdíjjárulék, 58 P. tandíj (másvallásuaknak 82 P.) V—VIII. osztályos reformátusoknak a tandíj 72 P. Ezenkivül a „Mi Utunk"-ra 1 P. (tandíjkedvezményesek nem fizetik), Iskolaszanatóriumra 1 P., iskolai orvosi díjra 1 P-őt kell fizetni. Szegénységi bizonyítvánnyal birók szanatóriumi díjat nem fizetnek, a tandíjkedvezményesek pedig az orvosi díjnak felét fizetik. — Ez évben életbe lép az új tanterv a III. osztályban is. Lényeges változás, hogy itt a francia helyett latin lesz, új tantárgy az egészségtan, a kézimunka is kötelező. A leánygimnázium internátusában a felvételért június végéig lehet folyamodni. A kérvények a Főtiszteletű és Méltóságos Igazgatótanácshoz intézve, az iskola igazgatójához küldendők be. (Miskolc, Palóczy-u. 11. sz.) Az internátusban 45 férőhely van, ahova első sorban a leánygimnázium növendékei vehetők fel s ha még hely maradna akkor esetleg más iskolába (tanitóképző, női kereskedelmi iskola,) járó tanulóleányok. Lehetnek az internátusban félbentlakó növendékek is, akik ebédet — esetleg tizórait és uzsonnát is — az intézetben kapnak, iskolai feladataikat az intézetben, tanári felügyelet alatt végzik, esetleg zeneórát is az intézetben vesznek, azonban este 5—7 órakor hazatérnek. Ellátásidíj a tiszáninneni ref. egyházkerület tanitói és lelkészei jó tanuló és magaviseletű gyermekeinek, vagy árváinak havi 60 P., más növendékeknek 70 P., illetve 80 P. A zene tanitás díja heti 2 óráért 15 P. A zongorázni tanulók a zongorák karbantartásáért egész évre 10 P. használati díjat fizetnek. Az iskolai év elején még 5 P. fizetendő a matracok karbantartására és 5 P. butorhasználati díj.

Aki olcsón és jól, tiszta, csendes, vallásos környezetben akar nyaralni, jöjjön a Miskolci Református Leányegylet görömböly-tapolcai üdülőházába. Tájékoztatót kivánatra szívesen küld: Nagy Józsefné elnöknő, Miskolc, Kun József u. 56.

— **Az oxfordi egyetem első ismert hallgatója magyar** volt: Nikolaus de Hungaria. 3 évig volt hallgató. (Századok 1937: 124.)

HIVATALOS RÉSZ.

XIII. sz. Körlevél.

Lelkipásztor testvéreimhez!

Másolat.

M. kir. földmívelésügyi miniszter. 47164/1937. XI. 1. Tárgy: Lelkészek nyári gazdasági tanfolyama. Melléklet: egy darab. A református egyház nagytekintetü egyetemes konventjének Budapest. Mult évi július hó 4-én. 22463/IX. 1. szám alatt kelt megkeresésemre utalással van szerencsém közölni, hogy a javadalmi földdel rendelkező lelkészek részére a folyó évben is tervbevettem kéthetes nyári gazdasági tanfolyamok tartását. A protestáns felekezetek lelkészei részére ez alkalommal a nagykőrösi m. kir. téli gazdasági iskolánál kivánnék ilyen tanfolyamot tartatni. Az elől idézett átiratomban foglaltaknak megfelelően a résztvevők ennél az intézménynél is díjtalan elszállásolást nyernének s az előadások megtartásával kapcsolatos költségekről is tárcám gondoskodnék, az esetleges jelentkezőknek tehát most is csupán az előreláthatóan kedvezményes utazás, valamint az iskoláknál naponként és személyenként 2 (Kettő) pengőért biztosítható élelmezés költségeit kellene viselniök. Abban a reményben, hogy a tervezett tanfolyam iránt a református lelkésztársadalom részéről ez alkalommal is megfelelő érdeklődés fog megnyilvánulni, kérem a nagytekintetü Egyetemes Konventet, hogy arra a javadalmi földdel rendelkező lelkészek figyelmét felhívni és az esetleges jelentkezőnek a lakóhelyet is feltüntető névsorát hozzám mielőbb eljuttatni, továbbá a tanfolyam megtartására legalkalmasabbnak látszó közelebbi időpontot velem közölni szíveskedjék. A tanfolyam tantervét szíves tájékoztatásul egy példányban ez alkalommal is csatolom. Budapest, 1937. évi június hó 8-án. A miniszter helyett: *Marschall s. k.* államtitkár.

A másolat hiteléül:
Budapest, 1937. junius 23. *Tóth Lajos*
konventi s. titkár.

A lelkipásztor testvéreket kérem, ha valaki e tanfolyamon részt kivánna venni, *azonnal* küldje hozzám jelentkezését.

Miskolc, 1937. június 21. Atyafiúi szeretettel:
Farkas István
püspök.

Alsózempléniek figyelmébe!

F. hó 17-én tartott egyházmegyei közgyűlésünk elrendelte a szavazást az egyházmegyei gondnoki tisztségre. A szabályszerűen kiállított, lelkipásztor, gondnok és presbiteri jegyző aláirásával és az egyház pecsétjével ellátott szavazó lapok zárt boritékban 1937 július 21-ig küldendők az esperesi hivatalba. Sátoraljaujhely 1937 június 21. *Kiss Ernő* esperes.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 27. szám. Sárospatak, 1937 július 4.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Dr. Komjáthy Aladár:* Lehet-e a gyülekezetből exkommunikálni? — *y—r*: Generális vizitáció a Pitypalatty völgyben (Folyt. köv.) — *Dr. Mátyás Ernő:* Közigazgatói jelentés az 1936—37-ik iskolai évről. (Folyt. és vége.) — *M. J.:* Igazgató-tanácsi ülés. (Folyt. és vége.) — Kimutatás. — Theol. internátusi jótétemények az 1937—38. isk. évre. — Hirek. —Hivatalos rész. — Szerk. üzenetek.

Lehet-e a gyülekezetből exkommunikálni?

Nagyon tudnék örülni annak, ha egyházjogászaink szerény cikkemet figyelemre méltatnák és teljes mértékben megadnák erre a kérdésre a feleletet. Ezt azért tartottam szükségesnek előhozni, mert roppant ellentétet látok az egyházi élet és egyházi törvényeink között. Már pedig annak nem szabad előfordulni, hogy a gyülekezeti életben ne érvényesüljön az egyházi törvény, mert akkor egyszer azon vesszük magunkat észre, hogy teljesen átformálódunk evangéliumellenes irányba, vagyis más szóval bekövetkezhet az egyház elvilágiasodása.

Egyháztagjainkkal szemben az E. T. VI. tc. 47. §. B) bekezdésének d) pontja mondja ki a legszigorúbb büntetést, vagyis az összes jogoktól való megfosztást, a templombajárás, gyermekeinek megkereszteltetése és az egyház iskoláiba járatása kivételével. A jelenlegi állapot tehát a magyar református anyaszentegyházban az, hogy senkit nem lehet egyházi törvényeink értelmében a gyülekezetből kizárni, mert erre az egyházközségi bíróság, de a felsőbb bíróságok sem jogosultak.

A mi egyházi törvényeink szerint lehetetlen, református keresztyén elvek szerint igenis lehetséges. Hangsúlyozni kívánom, mindenkiről feltételezem a törvénytiszteletet, aki egyházunk öntudatos tagja, ez a néhány sor is csak arról kíván bizonyságot tenni, azonban nem tudom megérteni, hogy a törvény megalkotásánál a fegyelmi büntetéseket illetőleg miért maradt ki az exkommunikáció, amikor az a Szentírással is igazolható? Ott van Pál apostol I. Kor. 5. rész 13. v. pontjában: „Vessétek ki azért a gonoszt magatok közül.“ Azt az egyháztagot, aki ellenkezésbe jutott az Isten Igéjével és ha bűnét nem akarja megbánni, jóvátenni, ha nem lehet vele semmire menni makacs és konok magatartása miatt, azt leghelyesebb a gyülekezetből kizárni. Legalább is tanultuk ezt a dogmatikából, de a józan ész is ezt mondja. Az egyházfegyelemnek egészen más célja van, mint a világi igazságszolgáltatásnak. A világi igazságszolgáltatás mindig a bűnt torolja meg, míg az egyházfegyelem mindig javítani, jobbítani törekszik, vagyis a bűnös megmentését célozza.

De a gyakorlati élet is az exkommunikáció mellett van. Ezt egyházunk történelme is igazolja. Eseteket nem tudok felhozni, de egyháztörténészeink bizonyára nagyon sok olyan adatot tudnak, amikor eleink a gonoszokat, a gyülekezeti élet libertinusait egyszerűen mint javíthatatlanokat kizárták. A közelmultban mi is láthattunk kizárni megtévedt embereket a gyülekezeti közösségből. Jó példa erre a budapesti egyházközség ítélete 1919. őszén, amikor is a 133 napos rémuralomban szereplő ref. vallású vezetőket egyszerűen és megfelebbezhetetlenül kizárta a maga kebeléből. Az akkori törvény sem adott módot erre, de meg kellett tenni az evangélium és keresztyén erkölcs követelményei miatt. Azután itt egyházkerületünkben is láttunk nehány példát az exkommunikációra, ha jól emlékezem vissza, éppen e lapok valamelyik számában jelent meg az egyházközségi bíróság ítélete.

Azt is olvastam az exkommunikációra vonatkozólag, hogy az szektárius szokás. Hiszem, hogy nagyon sok református keresztyén ember rájön lassanként arra a nagy igazságra, hogy az egyháznak nemcsak joga, hanem egyenesen hivatása is van a fegyelmezésre. Minden gyöngeségünk onnan állott elő, hogy bármit csináltak az egyháztagok, mi „a lelkiismereti szabadság“ elvénél fogva egyszerűen elnéztük a garázda elem romboló munkáját. De lehetett az kényelemszeretet is. Ne kerüljünk senkivel sem rossz viszonyba, mindenkivel szemben csak a békességet istápoljuk, még ha elveinket fel is adjuk, vagy ha vétkezünk is anyaszentegyházunk ellen. Az egyházfegyelem által el lehetünk készülve arra, hogy nagyon sok egyháztag önként fog eltávozni tőlünk, vagyis kilép a gyülekezetből. Különösen észlelhető lesz ez azoknál, akik egyházunk kárára

adtak reverzálist, vagy akik terhet viselni nem akarnak. Azonban nekünk az egyházi élet terén a teljes kálvini szigorúságot kell keresztülvinnünk. Ne féljünk senkitől a jó Istenen kivül, de egész életünk egy folytonos bizonyságtevés legyen Krisztus királysága, a gyülekezet szentsége és a bűneit alázatosan megvalló keresztyén magatartása mellett. Mindenkinek egyforma szigorú mértékkel mérjünk, de legszigorúbban önmagunknak. Elsősorban magunkat vegyük szigorú önvizsgálat alá, azok a naponkénti csendes órák, amikor a Bibliát olvassuk, mindig juttassák eszünkbe azt a nagy igazságot, hogy először a mi bűnös orcánkat lássuk meg az Ige tükrében és csak akkor lehet nekünk eredményesen munkálkodnunk, ha mindig az örökkévaló igazságok megvalósítására törekszünk: „Istennek kell engedelmeskednünk inkább, mint az embereknek."

Törvénykönyvünk lehet hiányos, de annak minden fogyatékosságát pótolja ki a Bibliának és Hitvallásainknak gyönyörű tanítása és az az erkölcsi törvény, amely hitünknél és keresztyén világnézetünknél fogva kialakult bennünk. Minden tárgyilagos magyarázatot hálával és köszönettel veszek, de azt hiszem, kíváncsian várják egyházjogászaink megnyilatkozását azok is, akik talán e szerény felhivás által látják meg a feltünő különbséget. *Komjáthy Aladár.*

Generális vizitáció a Pitypalatty völgyben.

Kondóról elég nagy porban, forró napsütésben mentünk szombaton, május 22-én reggel Sajólászlófalvára. Innen is szép lovasbandérium jött elénk. Kár, hogy gyolcsgatya már nincs, pedig régen ez volt az ünnepi viselet, a vászon a köznapi. A biró a „magyar püspöknek" mondott meleg, szivből fakadó Isten hozottat. Itt is megjelent Ronkay Ferenc képviselő. Az olasz király budapesti fogadtatásáról hozott friss hireket. Lászlófalván is szép, fehérre meszelt templom van, régi festésű padokkal. A templom ékessége a tisztaság és rend. Az istentiszteleten két énekkar szerepelt: az egyiket a tanító, a másikat a lelkész, Bencs Lajos vezette. Látszik már az új pásztoroknál az erőteljesebb theologiai ének és zenetanitás. A lectió János 5. r. 24—29, az alapige II. Kor. 5. r. 7—10. v. volt. Napsütésben, hőségben járva, jutottunk be e templom hűvös enyhelyébe. Lélekben is oda kell állnunk Isten napsütésébe. Nem látcsővel kell keresnünk Istent, nem repülőgépen kell hozzá törekedni, nem a magunk erejéből kell hozzá felérni: hanem kérni és várni, hogy leszálljon hozzánk. Az a hit, hogy ő felkeres és megtalál minket: felülemel gondon, félelmen, halálon. De egyuttal emlékeztet és készit az itéletre is. A hit nem örökölhető, végrendelettel másra át nem ruházható, mint a vagyon. A hit, mint Isten ajándéka, száll apáról fiura s kötelez minden nemzedéket arra, hogy a kapott kincset őrizze, gyarapitsa s megnövekedett hitének példájával ragyogjon az utódok előtt. A hit emeli a lelket a föld, állás, méltóság bálványai fölé. Igazi kincsünk a hit, ami a lelkünkben van. A hit olyan tisztává teszi a szivet, mint ennek a templomnak fehérre meszelt fala. A hitre a szivet valaki felindítja, mint ahogy a gépkocsit a motor hajtja. A hitet Isten teszi a lélek mozgató erejévé. Német hadvezér beszélgetett elfogott kinai katonával. A kinai azt mondta: Hittem Istenben, mikor láttam buzgón imádkozó kinai katonákat elmélyedni a bibliaolvasásban. De mikor láttam az intézményes egyházat, benne a sok külsőséget és pogányságot, lelki egyedáruságot és üzérkedést, a lelkem visszavágyott a csendben rejtőző Istenhez. Az ő üzenetét, az evangéliumot hirdetem én nektek. Ehez a forráshoz térjetek meg s itt tanulja meg lelkipásztor, tanító, presbiter, felnőttek, gyermekek, hogy Isten lélek, hogy Isten és ember között Jézus Krisztus az egyetlen közbenjáró, hogy ő benne van feltámadás és örökélet, hogy van itélet, de van irgalom is. A drezdai képtárban van egy gyönyörü festmény, amelyen fekete, sötét felhők mögül angyalarcok mosolya ragyog. A hivő ember angyalarcokat lát élete felhői mögött, mert mindig ajkán van az ének: Gondviselő jó Atyám vagy, óh én édes Istenem. Az árvizet jéghegyek olvadása idézi elő. Ha a sarkok vidékén levő jéghegyek mind elolvadnának, mindenfelé 45 méterrel lenne magasabb a vizállás. Isten azonban elháritja ezt a veszedelmet s még a rosszat is javunkra fordítja. Ő benne kell tehát bizni. Az életünk útja: menni hazafelé. Sokan költöznek el naponként az élők közül. De csak azok halnak meg, kiknek életében nincs tartalom, kik után nem marad jó emlék. Szenvedő nemzet az örökkévalóság nemzete. Dicsőséges történet az, amely tele van szenvedések emlékeivel. Van a falutokban gólya, vagy fecskefészek. Láthattátok, hogy a gólya vagy fecske, mikor repülni tanítja a fiókáját, kidobja a fészekből s mikor esni kezd, felveszi, de ujra kidobja, hogy megtanuljon urává lenni a levegőégnek. Hivő légy, magyarom, hogy erős légy a szenvedésben s elnyerd szenvedésed koronáját: e földön Nagymagyarországot, az örökkévalóságban a menyországot. Az istentisztelet keretében folyt le a helyesen és izlésesen templomfalra helyezett hősök emléktáblája leleplezése is. Van már egy emléktábla a templomban, amit az itteni lelkészlakon 1808-ban született Egressy Gábor, nagy magyar szinművészünk emlékére emeltetett 1908-ban az országos szinészegyesület és a borsod-miskolci közművelődési és muzeumegyesület. A hősök emléktábláját püspökünk a magyar egység nagy gondolatának hirdetésével avatta fel, beszéltek még Molnár István főjegyző és Bencs Lajos lelkész. Sajólászlófalva 1792-től anyaegyház, addig Sajókápolna tiliája volt. Templomlátogatók százalékszáma 80, 35, 2, urvacsorázóké 150. Évi perselypénz 9·45 P., egy lélekre évenként 2 fillér. 12 gyermeket tankönyvvel láttak el. Vallásos estélyeken a lelkésznek kedves, ifjú felesége is közreműködött. Van ifjúsági egylet 27 taggal. Téli újság jár 6, naptárból elfogyott 10. Az egyház anyagi ügyei rendben vannak, csak a tanítói nyugdíjhátrálék van ijesztő módon felgyülve. Lélekszám 444, szül. 4, meghalt 7. Látogatás köz-

ben egy sok gyermekes családnál panaszkodnak, hogy gunyolják őket, mert sokan vannak. Pedig, amint mondta a szegény sorsú, de boldog apa: Isten kirendeli a kenyeret. Egy beteg leány ágyánál imádkoztunk. A közebéd igen okosan sátorban volt, házilag jóizűen elkészítve, kedvesen felszolgálva, köszöntőkkel füszerezve. Délután jött egy jó záporeső s megkoronázta az ünneppé szentelt szombat lelki áldásait.

(Folyt köv.) *y. r.*

Közigazgatói jelentés

az 1936—37 iskolai évről.

Elmondotta a sárospataki ref. főiskola 1937. junius 13.-i évzáró ünnepélyén: *Dr. Mátyás Ernő* akad. és közigazgató.

(2. folytatás és vége.)

Theol. akadémiánk életének időrendben is egyik legjellegzetesebb eseménye a Barth Károly látogatása. Ismertük eddig is munkáján keresztül, mint korunk legnagyobb protestáns theologusát. A személyes találkozásban megnőtt előttünk alakja s a theologus arca mögött megláttuk prófétai-reformátori arcát. A tudományos elmélyedésre gyakorolt közvetlenül nevelői hatásokat, de az a tudomány is, amely már évek óta érezteti hatasát theológiánkon, mindenestől életformáló hatásu. Ugyanilyen nevelői hatásokat kitermelő az a másik tudományos szellemi áramlat is, amelyik szintén alapvető módon határozza meg theol. akadémiánk szellemi arculatát, az existenciális filozófia.

Mégis a gyakorlati munkák adják theológiánk legjellegzetesebb vonásait. Ezek a munkák, mint pl. a bibliakörök, áhitatok, részben a családmisszió, az egész gondosan irányitott internátusi élet, az önnevelésre ösztönöznek. De az önnevelés is csak eszköz a mások építésére. Gimnáziumi és tanítóképzőintézeti bibliakörök, igehirdetés, ifjúsági munka, tanyamisszió ennek az egyházépítő munkának az állomásai.

Gyakorlati munkáink jelentékeny része azonban közvetlenül a nemzetnevelés szolgálatában áll. Szeptember havában katonai formaruhában, fegyelmezett csapatban vidám nótaszóval vonul végig Patak utcáin theológus ifjúságunk, hogy mint leventeoktató is vezetője lehessen majd a reábizott ifjúságnak. Viharosak az idők. Katonai szellemre akarjuk nevelni fiainkat, a nemzetvédelemben való felelősségüket ébresztgetjük.

A faluszemináriumi munka útján egyre mélyebbre hatolnak be fiaink a falu és a magyar nép lelkébe, megismerik jellegzetes vonásait, gyüjtik népi kincseinket. E munka által nemcsak azt a szakadékot hidalják át, ami elválasztja a falut és a várost, a magyar népet és az intelligens középosztályt, hanem sajátos népi értékeket is iktatnak be nemzeti életünkbe.

Rokon munka a cserkész regősmunka. Ha az előbbi által a magyar falu és nép romlatlan levegőjét hozzuk főiskolánk falai közé, ezzel főiskolánk nagy tradiciók által megszentelt eszményeit visszük szerte, s törzsgyökeres nemzeti lélekkel tápláljuk a falvak szomjas világát, gyújtogatjuk a sötét magyar éjszakában a jobb magyar jövő sugarait.

A szolgálatnak, az áldozatnak evangéliumi szelleme hatja át ezeket a munkákat. Nem születhetik igazi nemzet enélkül a lélek nélkül.

Emlitsük meg egyetemes főiskolai jelentőségü eseményeinket is. A szoros kapcsolatból, amelyben egyházkerületi elnökségünkkel, előljáróságunkkal élünk, évről-évre erőtárasztó látogatások fakadnak. Február 14—16-án főiskolánkat és tanítóképzőintézetünket meglátogatták Farkas István püspök, Farkasfalvi Farkas Géza egyházkerületi főgondnok és Janka Károly gondnok urak. Gr. Bethlen Pál világi gondnokot betegsége tartotta távol. Előadásokat látogattak, áhitatokon vettek részt, egyiken a püspök úr tartott az őskeresztyénség lelkét megszólaltató irásmagyarázatot, bepillantást nyertek ifjúságunk lelkivilágába, tanácskozásokat folytattak tanári karunk tagjaival. Farkas István püspök március 15-én is ellátogatott hozzánk és az ifjuság egy estélyén hatalmas előadást is tartott. Mindnyájunkra felemelő az a nagy felelősségérzet és szolgálatkészség, amellyel az egész év folyamán is szolgálták főiskolánkat.

Arra is törekszünk, hogy Sárospatak társadalmával, általában a szélesebb körü magyar közélettel is ápoljuk a kapcsolatokat. Megvagyunk győződve arról, hogy minél elevenebb kapcsolatban tudunk lenni az élettel, annál több oldalu ösztönzést nyerünk munkánk végzésére és annál reálisabb alapokra épül munkánk. Mint e vonatkozásban legjelentőségteljesebbet említjük a Péntek Esték előadásait, amelyek során a folyó iskolai évben a mai ember legjellegzetesebb szellemi megnyilatkozásairól volt szó. Az életből fakadtak ezek a friss szellemü előadások s fontosabb, hogy az élet építésére nyujtottak ösztönzéseket.

Az egyes intézeti ágakon belül is, de egyetemes főiskolai vonatkozásban is jelentőségteljes ének és zenekulturánk fejlődése. A zene életszépítő, harmóniát ébresztő hatására talán sohasem volt nagyobb szükség, mint ma, amikor olyan roppant feszültségek tépik szét világunkat. Az ének- és zenekulturánknak, közelebbről az egyházi zene szépségeinek felemelő hatását számos ünnepi alkalmakon volt módunk tapasztalni az elmult iskolai évben.

Megemlítjük tanári bibliakörünk munkáját is. Hétről-hétre az ige világánál is tusakodtunk legfőbb problémáink, akadályaink, lehetőségeink felől. Hisszük, hogy ezekből a beszélgetésekből is fakadtak építő erők.

Az angol kultura felé orientálódó főiskolánk életének figyelemreméltó eseménye Knight György skót missziói lelkésznek a Hungarian Quarterly c. folyóirat képviseletében tett látogatása, valamint Llewellyn Jones

a magyarbarát angol képviselő látogatása. A személyes találkozások a szellemi kapcsolatok ápolásának legbiztosabb módjai. E látogatok nemcsak más-más szineit hozták el hozzánk az angol mentalitásnak, hanem olyan jellegzetességeket is hoztak életünkbe, amelyek sokáig fognak még minket foglalkoztatni.

Egy iskolának elsőrendű célja a szellemi és testi életlehetőségek kibontakoztatása. Minél tökéletesebb intézmények állanak azonban e munka számára rendelkezésre, annál akadálytalanabbul nyilnak ki a lelkek. Felette nagy jelentőségű azért az a sok tusakodás és munka, amelyet az úgynevezett gimnáziumi humán internátus és az új iskolai kórház létesítése körül kifejtettünk. Az akadályok el vannak hárítva, a munka elő van készítve, Medgyasszay Istvánnak, a kiváló építésznek a tervei alapján július folyamán megindul az egyelőre 40 diák befogadására alkalmas internátus építése, átalakításra kerül az úgynevezett Debreczeni-féle és az iskolai év folyamán megvásárolt ház 20 ágyas kórházzá és megépül a 12 ágyas fertőző osztályú kórház. E munkák nagy része a dr. Trócsányi József gazd. vál. elnök kezébe van lefektetve, aki ugyanazzal a körültekintéssel és puritán lélekkel végzi szolgálatát, mint amilyennel korábban a milliós építkezéseket vezette le. Ünnepi örömöt jelentett számunkra, hogy dr. Trócsányi József nagyértékű munkájára a magas kormány is felfigyelt, melynek előterjesztésére a kormányzó úr kormányfőtanácsosi címmel tüntette ki. E kitüntetésről szóló okmányt — mely főiskolánk szellemerkölcsi munkájának a megbecsülését is jelenti — ünnepi érzések között Fáy István főispán úr nyujtotta át ősi falaink között ünnepeltnek. Az utolsó napokban vettük az osztatlan örömöt keltő hírt, hogy az egyházker. elnökség gimnáziumunk nyugalomba vonuló tanárát, Szilágyi Benőt, igazgatói címmel tüntette ki. Kipróbált jó tanárt, puritán kálvinista jellemű férfit ért személyében a magas kitüntetés.

A lendületes, előretörő élet útján haladó iskolánkat nem kerülte el a halál angyala sem. A minden élőknek útján január 12-én eltávozott tőlünk a patriarka kort ért és a mi főiskolánk hagyományos szellemét hiven hordozó fia, Makláry Pap Miklós. Pár nappal halála előtt üdvözöltük őt 90-ik születésnapja alkalmából. Izig-vérig nevelői személyiség volt. Tisztes távozó alakja megnőtt előttünk és megtermékenyítette lelkünket. Február 25-én, életének javakorában, 57-ik esztendejében eltávozott az élők sorából gazdasági választmányunknak egy hűséges, munkás tagja, Katona Géza járásbírósági elnök. A korai halál éles világításba állította az ő tartózkodó egyéniségét, jellegzetes magyar alakját. Május 26-án pedig főiskolánknak öt évtizeden át igazgatótanácsosa, Meczner Béla távozott az örök hazába 87 éves korában. Gyönyörű közéleti, politikai, egyházi pályafutása a búcsúzás órájában újra felívelt előttünk s ezekből is reánk harmatozott az ő szívjóságban gazdag, kedves egyénisége. Emléke áldott miközöttünk. Május 22-én egy Lencsés Sándor nevű kis diákot ragadtak el tőlünk a Bodrog hullámai. Nemcsak az édesapai szívet borította mély gyászba a lesújtó esemény, mindnyájan mély meghatottsággal és megrendült érzésekkel néztünk nyiltszívű, tisztalelkű, játékos kis diákunk távozó alakja után. Éppen ma reggel vettük a szomorú hírt, hogy egy Munkácsi Zoltán nevű tanítóképzőintézeti növendékünk beletemetkezett a Bodrog hullámaiba. Nehéz sorsot hordozó, komor lelkű diákunk szomorú vége fájdalommal tölt el.

Évről-évre színesebb lesz életünk, mindig frissebb lesz annak ritmusa, s az élet ritmusában sok új arc is tünedezik fel előttünk. Különösen jól esik, hogy az új arcok között olyan régi, kedves arcot is láthatunk, mint a Kazinczy Gáboré. Ő a mi örömünk és dicsekedésünk, mert benne az örök pataki diák legjellegzetesebb vonásait szemlélhetjük. Pár hónappal ezelőtt üdvözöltük őt 80-ik születésnapja alkalmából. Érezze meg, hogy ez üdvözlést az ország minden részéből öreg pataki diákok seregének köszöntése is visszhangozza.

Főiskolánk szolgálatába lépő új munkások is új szinekkel gazdagítják életünket. Barna Béla, Jakabffy László, Tóth Antal és az angol Collishaw léptek az idén gimnáziumunk szolgálatába. A tanítóképzőintézetben pedig Farkas Elemér, az itt létesült téli gazdasági iskola igazgatója nyert a gazdaságtani órák ellátására alkalmazást. Értékes munkást, erős egyéniséget nyert benne tanítóképzőintézetünk.

Amikor most lepergett előttünk egy iskolai év legfőbb eseményeit, vívódásait hordozó kép, úgy érezzük, elérkeztünk a számadásnak a pillanatához s az Örökkévalóra hull tekintetünk, s az ítélet Istene elé tárjuk munkánk eredményeit. Akármennyire is megfogja lelkünket iskolai életünk e színes képe, akármilyen elevenséggel is tölt meg az előretörésnek a lendülete, bármilyen bíztató is egy ifjú életárnak terjeszkedése főiskolánkban, mégis az önmagunkkal való elégedetlenség érzése túlnő ezeken. Nem tudunk szabadulni attól a gondolattól, hogy ma élethalál harcot vív nemzetünk, hogy innen is, onnan is roppant sziklák által van eltorlaszolva életútunk. Egy tisztább etikai felfogású, evangéliumibb lelkületű, heroikusabb magyarság képes csupán széttörni ezeket a korlátokat. De hisszük, hogy Istenünknek hatalma van arra, hogy újjá teremtse életünket, hogy ő ezek között az ősi falak között formálja is ezt a jobb jövendő előkészítésére hivatott hősiesebb magyarságot. Neki adunk hálát azért is, hogy az elmult esztendőben megtartotta főiskolánkat. Az ő atyai jóságába ajánljuk főiskolánk legfőbb kormányosait, előljáróságunkat is, a tanulóifjúságot, a tanári kart is, a mi Alma Materünket mindenestől s ezzel főiskolánk és tanítóképzőintézetünk 1936/37. iskolai évét bezárom.

Igazgató-tanácsi ülés.

(Folyt. és vége.)

A gazdasági választmány főgondját most az új, a humán internátus építés és az új kórházépítés képezi.

Az igazgató-tanács ezekre nézve az előterjesztéseket jóváhagyta. Most már az építkezés megkezdésének nincs semmi akadálya.

Közben legyen mondva, a humán internátus építése már kezdetét is vette. Elegendő idő van rendelkezésre, hogy *1938 szeptemberében* az meg is nyíljon. (Vajjon nem fog-e időközben kiderülni, hogy magának az Angol-internátusnak is a nagy kereslet miatt egy újabb pavillonra lesz szüksége?)

A kórház építése elé a hatóságok olyan magas követelményeket állítottak, hogy teljesen mintaszerű épület fog az ifjúság egészségügye szolgálatára állni. A költségelőirányzat c. 75.000 pengő.

Györgytarlón és Bálványoson a terméskilátások a határozottan kedvezőtlen gazdasági viszonyokhoz képest még eléggé megnyugtatók. A P. Horváth-puszta új bérbe adása folyamatban van. A szociális igények kielégítését ezzel a földbirtokkal kapcsolatban erősen kísérelgetik, pedig szinte az egész birtok *diákjóléti, merőben nemzeti-kulturális cél szolgálatában áll.*

Mintha a Pálóczi Horváth Mária nagy lelke nem előzte volna meg a maga gyönyörű alapítványával az állam későbbi hivatalos intézkedéseit?

Egy szüle az angol-internátusban 6 évre előre akarja kifizetni a tartásdíjat tanuló fia számára. Az igazgató-tanács 7800 P-ben állapítja meg a gazd. választmány számítása alapján ennek az összegét. A kis-internátus a főiskolai könyvkereskedés áthelyezése folytán 4 helyiséggel bővül és újabb 10 tanuló elhelyezésére ad lehetőséget. Külföldi tanulmányútra segélyt kapnak: Hallgató Sándor, Boda Béla, Szabó Ernő és Zana István tanárok. Az angol-internátus igazgatója, Szabó Gyula hosszabb angliai tanulmányútra megy. Ő tanulmányi szabadságot is kap, hogy a tanulmányi időszak alatt is tehessen az egyes intézetekben látogatásokat. Az izzó magyar lelkű író, Dóczy Jenő c. 5000 P-nyi alapítványát az igazgató-tanács mély hálával fogadja. Dóczy Jenő, aki soha nem volt főiskolánk diákja, édesatyja, a nagy Dóczy Imre emlékének áldozott alapítványtételével. Az alapítványok odaítéléséről a folyamodók kiértesíttetnek! *M. J.*

Kimutatás

a felsőborsodi ref. egyházmegye kötelékébe tartozó egyházközségekben a sárospataki főiskolai relifekre befolyt perselypénzekről az 1937. évben:

1. Alacska 1·40, 2. Balajt 1·15, 3. Bánfalva 0·98, 4. Bánhorvát 1·—, 5. Barcika 1·—, 6 Berente 0·90, 7. Bóldva 1·—, 8. Borsod 2·—, 9. Damak 1·—, 10. Dédes 3·—, 11. Bántapolcsány 1·20, 12. Disznóshorvát 2·90, 13. Edelény 1·40, 14. Felsőkelecsény 1·60, 15. Felsőnyárád 1 90, 16. Dövény 1·—, 17. Hangács 0 50, 18. Hegymeg 0 60, 19. Kondó 1·40, 20. Lak 2·—, 21. Ládbesenyő 1·20, 22. Mályinka 1·50, 23. Martonyi 0·50, 24. Meszes 0 80 25. Abod 0·20, 26. Nagybarca 0·70, 27. Nagyvisnyó 0·70, 28. Nekézseny 1·40, 29. Ózd 10 —, 30. Parasznya 1·30, 31. Radostyán 1·10, 32. Rakacaszend 0·53, 33. Rudabánya 1·22, 34. Szuhogy 0·90, 35. Sajóbábony 1·44, 36. Sajóecseg 1·70, 37. Sajóivánka 0·90, 38. Sajókápolna 0·90, 39. Sajókaza 3·90, 40. Sajókazinc 4·90, 41. Sajólászlófalva 1·—, 42. Sajószentpéter 3·20, 43. Sajóvámos 1·20, 44. Sajóvelezd 2·—, 45. Szalonna 0·90, 46. Szendrő 2.—. 47. Szendrőlád 0·50, 48. Szilvásvárad 2·—, 49. Tardona 1·20, 50. Vadna 3·44, 51. Varbó 1·—, 52. Ziliz 1·70 pengő.

Összesen begyült: 83 76 P, azaz nyolcvanhárom pengő 76 fillér.

Borsod, 1937. június 12.

Szentmártony Dániel
esperes.

Theol. internátusi jótéteményekaz 1937—38. iskolai évre

IV. évfolyam: Ablonczy László 50, Kóris Lajos 50, Kovács Ferenc 20, Ráduly Sándor 30, Szalay György 20 P.

III. évfolyam: Dobos István 20, Hazagh Mihály 50, Kolláth József 30, Merényi Dániel 40, Nagy Sándor 50, Rehó Gyula 20, Szendy János 20 pengő.

II. évfolyam: Balogh Dániel 30, Bónis Béla 40, Bertalan Imre 30, Csorba Géza 40, Istók Miklós 40, Szabó Imre 40, Rácz Ferenc 30 P.

HIREK

— **Az ORLE elnöksége** kibocsátotta a *Meghívó*-t az *ORLE* székesfehérvári konferenciájára és közgyűlésére. Az ORLE-napok *aug. 26—30.* napjain lesznek. Jelentkezési idő, amely most a hely viszonylagos kicsinységére tekintettel nagyon szigorúan veendő: *aug. 10.* A részletes tudnivalókat a *Lelkészegyesület* 26—27. száma közli.

— **Dr. Obbink H. Th.** utrechti tanár, Vilma királynő udvari lelkésze írja lapunk felelős szerkesztőjének, hogy mostani magyarországi útjának célja pápai tiszteletbeli tanári székfoglalójának megtartása volt. A debreceni egyetem jövő évi ünnepségeivel kapcsolatban húzamosabb időre jön Magyarországra — D. V. — Sárospatakot is megfogja látogatni. A nagy magyarbarát professzort örömmel várjuk!

— **Érettségi vizsgálatok eredménye a sárospataki gimnáziumban.** A szóbeli érettségi vizsgálatok a sárospataki gimnáziumban június hó 22—26 án voltak. Az érettségi vizsgálaton Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok elnökölt, kormányképviselő *dr. Zehery Lajos* miniszteri tanácsos, egyetemi tanár volt. A szóbeli vizsgálatra bocsátott 33 tanuló közül *kitüntetéssel* érett 4 ta-

nuló: Bessenyey Sámuel, Imri Ferenc, Király Kálmán, Polák Géza, jelesen érett: 7, elégségesen érett: 6 tanuló. Egy tantárgyból javíthat szeptemberben: 6 tanuló. Teljes ismétlésre utasíttatott 1 tanuló. Érdekes az érettségit tett 25 növendék pályaválasztása: papi 5, gépészmérnöki 3, kulturmérnöki 1, tanári 2, gazdasági 1, jogi 5, orvosi 3, katonatiszti 2, közgazdasági 1, állatorvosi 1, nem tanul tovább 1 érettségizett tanuló.

— **Vitéz Nyitray Károly hernádnémeti igazgató-tanító** tartott Debrecenben június 23-án az ORTE közgyűlésén emlékbeszédet Dr. Baltazár Dezsőről.

— **40 éves érettségi találkozó** volt június 29-én a főiskolában. Azok, akik 1897-ben végezték a sárospataki főgimnáziumot, 4 évtized után összejöttek, hogy a főiskola iránti ragaszkodásuknak kifejezést adva, az egymás iránti szeretetnek is szenteljenek néhány boldog órát. Gacsályi József barabási ref. lelkipásztor emelte a találkozók szívét az Istenhez, a főiskolát Baráth Imre gávai ref. lelkész (a régi híres rajzoló) köszöntötte. A meleg szavakra Mátyás Ernő dr. közigazgató válaszolt. A régi tanárok közül már csak Kiss Elek és Csontos József él. Csontos József meg is jelent az ünnepélyes találkozón. Utána a régi növendékek és családtagjaik megnézték a nagykönyvtárat s a főiskola egyéb nevezetességét.

— **A tizéves érettségi találkozóra,** mely június 12-én este és 13-án volt, 18-an gyűltek össze az ország minden részéből. Az első nap estéjén a találkozók egyenként beszámoltak a gyorsan eltünt 10 esztendő alatt végzett munkájukról. Régi tanáraikkal vasárnap d. e. fél 9 órakor az imateremben találkoztak, ahol Botos Ferenc szászfai lelkész olvasott Bibliát, s mondott szívből fakadó imádságot. A tanítványok háláját megható beszédben dr. Nagy Barna sátoraljaujhelyi s. lelkész tolmácsolta, míg az Alma Mater nevében dr. Mátyás Ernő közigazgató köszöntötte szives szeretettel a megjelenteket, s mutatott rá megragadó erővel az ilyen találkozókból fakadó áldásokra. Istentisztelet után elhunyt tanáraik és osztálytársuk sírjait koszorúzták meg. Itt Tóth Elekről Horkay Barna nagyszőllősi ref. lelkész, Maller Sándorról Harsányi László ref. tanítóképzőintézeti tanár, Deák Geyzáról Halász Károly aszalói ref. lelkész, Zelles Lajosról pedig Szilva Sándor átányi ref. lelkész emlékezett meg kegyeletes szavakkal. A találkozók, akik egy szegény, jóelőmenetelű diák számára jutalomdíjat adományoztak, mindnyájan beléptek a Pataki Diákok Országos Szövetségébe. — Ittjártuk, minden szavuk és tettük ékes bizonysága volt az Alma Mater iránti hálájuknak és szeretetüknek.

— **Zempléni lelkésznék figyelmébe.** A zempléni lelkésznék júliusi Bibliaórájukat 6-án d. e. 10 órai bezdettel tartják a sárospataki lelkészlakáson. Minden testvérünket szeretettel várunk.

— **Egyházmegyei lelkészi és tanítónői konferencia** volt június hó 17-én Nagykaposon az ungi lelkészek és tanítók részére. Többek közt kimondották a szlovenszkói és kárpátaljai országos lelkészegyesület megalakításának szükségességét.

— **Kérelem a görömböly-tapolcai konferencia rendezőségéhez** A június 23-iki konferencia lefolyását s jelentőségét hivatott toll méltatta. Ettől függetlenül egy nagyon fontos szempontra hívom fel a rendezőség figyelmét. Ilyen szabadtéri szereplés alkalmával csak olyan hatalmas organumú szónokok tudják lekötni a hallgatóság figyelmét, mint a főt. Püspök úr és az utána szerepelt két előadó, de ezek sem engedhetik meg azt a fényűzést, hogy akár csak kevés időre is lehalkítsák hangjukat, mert a kör közepétől távolabb álló hallgatók azt már nem hallják meg. Az orvoslása az egész dolognak végtelenül egyszerű: Szíveskedjenek a jövőre megafont alkalmazni. Ez volna a tiszteletteljes kérelmem és kérelmünk. *T.*

— **Harangodi Nagy András,** tiszalúci ref. egyh. főgondnok a Fővárosi Napló országos magyar nóta pályázatán is díjat nyert.

— **Énekkari ünnepély** volt f. é. május 17-én Csobajon, junius 20-án Sátoraljaujhelyben. Az előbbin a báji, csobaji, prügyi, taktaharkányi, taktaszadai és tiszaladányi református férfikarok —, ez utóbbin a cigándi, makkoshotykai, sátoraljaujhelyi, vajdácskai férfikarok —, a makkoshotykai, nagyrozvágyi és vajdácskai vegyeskarok —, a ricsei polgári dalkör és a sátoraljaujhelyi ipartestületi dalárda vettek részt és szerepeltek nagy sikerrel. Ez ünnepélyen megnyitó —, egyházi —, ünnepi és záróbeszédek tartattak, továbbá jó szavalatok is hangzottak el. Nem lehet eléggé méltányolni azt az értékes munkát, melyet a ref. énekkarok egyházi és népművelési téren végeznek. Az énekkari ünnepélyek megszervezésében és összehozásában Főző László, vajdácskai ref. lelkész buzgó munkáját kell első sorban kiemelnünk, aki kitűnő támogatóra talált Bencze András, népművelési titkár személyében. A ref. kántorok karvezetői fáradságos munkája hasonló méltánylást érdemel. A minden tekintetben szép sikerű ünnepélyeken nagy közönség vett részt.

Aki olcsón és jól, tiszta, csendes, vallásos környezetben akar nyaralni, jöjjön a Miskolci Református Leányegylet görömböly-tapolcai üdülőházába. Tájékoztatót kivánatra szívesen küld: Nagy Józsefné elnöknő, Miskolc, Kun József u. 56.

HIVATALOS RÉSZ.

Felhívás az abauji egyházmegye presbitériumaihoz. A legutóbbi egyházmegyei tanács szavazást rendelt el egy egyházmegyei *lelkészi aljegyzői állásra.* A szabályszerűen kiállított szavazatokat zárt boritékban folyó évi augusztus hó 1-ig kell beküldeni az esperesi hivatalba.

Gönc, 1937 július 1. *Farkas Elek*
esperes.

Szerkesztői üzenetek. D. F. G. Rendben jön. — Gy-y K-n. Minél előbb sort kerítünk rá. — F-y A-t. Csekély türelem. — T. M. Nagyon szükséges megnyilatkozás.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 28. szám. Sárospatak, 1937 július 11.

SÁROSPATAKI

REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Kövér Pál:* Az exkommunikálás kérdéséhez. — *y—r*: Generális vizitáció a Pitypalatty völgyben (Folyt. és vége.) — *Baráth Imre*: Negyvenéves találkozónkról. — Hirek. — Szerk. üzenetek.

Az exkommunikálás kérdéséhez.

Dr. Komjáthy Aladár e lap 27. számában: „Lehet-e a gyülekezetből exkommunikálni?“ címen írott cikkében erre a figyelemre méltó kérdésre óhajt feleletet kapni egyházjogászaink tollából. Nem állítom azt, hogy egyházjogász vagyok, arról is megvagyok győződve, hogy egyházjogászaink jobb, mert szakszerűbb feleletet adnak az enyémnél, mégis írok, mert egyházjogunk megalapozói sem mind jogászok, hanem theologusok is voltak, meg aztán a fenti kérdés sem teljesen jogi, hanem dogmatikai kérdés is.

Komjáthy A. cikkei, így a mostani szóbanforgó cikk is, azért figyelemreméltóak, a velük való foglalkozásra érdemesek, mert tiszteletreméltó meggyőződésből, elvi alapon íródnak. A történelmi kálvinizmus alapelveit s így a teljes Szentírás igazságait óhajtja érvényesíteni egyházunk életének minden területén. Fenti cikke is bizonyára abból a lelkében támadt aggodalomból született, melyszerint egyfelől a Szentírás, hitvallásaink, kálvinista alapelveink, másfelől azoknak a mai életben, egyházi törvénykönyvünkben történő megjelenési módja között ellentétet vél észrevenni.

Igaza van Komjáthy A-nak abban, hogy a Szentírással is igazolható az exkommunikáció. Ennek alapján tanítja ezt a dogmatika, pl. a kezeim közt levő W. Heyns féle „Református dogmatika“ (Galambos Zoltán fordítása) 212. lapja: „Az egyházfegyelem figyelmeztetéssel és megdorgálással kezdődik. Ha ez nem használ, akkor következik a cenzura, vagyis az egyháztag egyházi jogainak felfüggesztése, ami különösen az Úr vacsorájától való eltiltásból áll. Ha ez sem használ, akkor az exkommunikáció, vagyis a gyülekezetből való kizáratás.“ Ref. hitvallásaink közül a Heidelbergi Káté a 82. kérdésre adott feleletben szól ugyan a kizárásról, de az úrvacsorai vonatkozást tekintve és a 85. k. f-ével összevetve ez a keresztyén gyülekezetből kizárás, kirekesztés inkább a sákramentomoktól való eltiltásra vonatkozik, viszont a II. Helvét Hitvallás a XVIII. rész. 15. szerint — nem adva ugyan részletes utasítást — megengedhetőnek tartja a kizárást, de figyelmeztetésül hozzáfűzi a zsarnokoskodás, zavarkeltés kerülését és az arra való vigyázatot, hogy a konkollyal együtt a búzát ki ne tépjük! Kálvin az 1536-i Institutióban (89. l.) szól a kiközösítésről általában, de az 1559-i teljessé bővített, ám lényegében változatlan kiadásban a fegyelem végrehajtásának módjait fejtegetve (IV. könyv, 12. fejez. 6.) azt írja, hogy „a cégéres bűnöket . . . keményebb orvosszerrel illik büntetni. Mert nem elég, ha (t. i. a cégéres bűnöst) csupán szóval dorgálják meg, de meg kell fosztani egy időre az úrvacsora közöltetésétől, amíg megbánásáról vallást nem tesz.“ „Nem vitatható azonban, hogy ha az Institutio nem is de a Kommentárok a kirekesztésnek olyan formáját is ismerik, mikor az illető az egész egyházi közösségből vettetik ki“, írja Imre Lajos: „Kálvin egyházfegyelme az Institutio alapján“ c. az „Igazság és Élet“ 1936. évi 4—5. számában közölt tanulmányában a 165. lapon. „A mi régi egyházi gyakorlatunk kisebb és nagyobb excommunicatiot ismer“, írja ugyanott és céloz arra, hogy mindkét sákramentom elvonása is gyakorlatban volt. Melotai Nyilas István 1653-i Ágendája szerint a tisztátalan ágyból származó gyermek keresztelését el kell halasztani a paráznák megbüntetéséig, poenitentia tartásáig (W. Heyns i. m. 213. l.).

De ha az exkommunikálást az őskeresztyén, a reformáció korabeli gyülekezetek s atyáink is gyakorolták, ezt csak a legkivételesebb esetekben s az akkori rendkivüli viszonyokra is tekintettel tették s akkor sem megtorlási, hanem megjobbítási szándékból, mint ezt Komjáthy A. is helyesen hangsulyozza. Pruzsinszky Pál említi (Kálvin János életrajza. Paróchiális könyvtár VIII. sz. II. k. 405. l.), hogy Kálvin az Ordonnanceok pótlásául felvette azt, hogy a makacs bűnösök megváltozásukig, hibájuk elismeréséig a hivők közösségéből zárassanak ki s ez a kizárás a templomokból is hirdettessék ki.

Ilyen előzmények után nézetem szerint az exkommunikálás mégis azért nem vétetett fel új egyházi törvényeinkben a fegyelmi büntetések közé, mert:

1) a templomba járás megtiltása városi, tömeg

gyülekezetekben kivihetetlen, legfeljebb kisebb falusi gyülekezetekben a székjogtól való megfosztás — már t. i. ahol ez az evangéliom ellenes rendszer még divik — eszközölhető, de különben is a templomból való kizárás már megtorlásnak, kárhozatba engedésnek is tekinthető (Róm. 10:17, 13, 14) s ha a reformáció korában s magyar ref. egyházunk multjában gyakorolták is a templomi istentiszteletről való kizárást — amiről én nem tudok — a Szentirás és Kálvin szerint az exkommunikálásnak nem feltétlen velejárója ez. Hiszen pl. az 1536-i Institutió 91. lapja szerint még a kiközösítetteket is — noha a bizalmas érintkezést és bensőbb közösséget nem tarthatunk fenn velük — inteni, tanitani kell, szelid bánásmóddal, Isten, előtti könyörgéssel megtérésükön kell fáradozni.

2) a fegyelmi büntetéssel sújtottak gyermekeinek megkereszteltése bizonyára azért engedtetik meg, mert az 1895. évi XLIII. t. c. 26. és 27. §-a szerint a gyermekek a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek valamelyikét követik és abban nevelendők. Most már ha mi nem engedjük meg a keresztelést, akkor más egyház tagjává lenni kénytelenítjük őket. Igaz. hogy az E. T. VI. t. c. 47. 2. B. c) és d) pontjában foglalt büntetéssel sújtott szülő vagy szülőknek a keresztség kiszolgáltatásakor tett fogadalma, nagyon problematikus értékű, holott a Szentirás és azon felépülő hitvallásaink értelmében a szülők vagy legalább is az egyik szülő hitéért, hitének megvallásáért lehet a kisdedet megkeresztelni (Csel. 2:38, 39, Róm. 11:16, 1 Kor. 7:14), amint a II. Helv. Hitv. XX. r. 7. is tanítja: „a hivőktől született kisdedeket meg kell keresztelni." Uj istentiszteleti rendtartásunk is megkívánja a szülők jelenlétét, ámha ez lehetetlen lenne, az új Rendtartás példatárának vagylagos utasítása szerint (szülők vagy keresztszülők fogadástétele) a keresztszülők megjelenésével is be kell érnünk. Tekintettel azonban arra, hogy a példatár említett útasítása más indokból íródhatott és mert állami törvényeink annak megállapítását, hogy a gyermek melyik vallásfelekezethez tartozik legkésőbb a tankötelés kor eléréséig kívánják meg, nem lehetne a keresztség kiszolgáltatásának megnehezitésével is próbálkozni a fegyelmi büntetéssel sújtott egyháztag megjobbításának érdekében;

3) az egyház iskoláiba való járatás azért nem tiltható meg, mert ez a tilalom állami törvényeinkbe ütközne. A népiskolákból való kizárás az 1868. évi XXXVIII. t. c. 45. §-ával ellenkezne. Ez csak ott lehetséges. ahol más vallásfelekezeti, állami, községi stb. iskolák is vannak, viszont a fegyelmi büntetés nem lehet excepcionális, hanem csak generális.

Úgy vélem azonban, hogy korrigálásra szorul az E. T. VI. t. c. 47. §. B. b), c), d), pontjaiban felsorolt büntetések időtartamának öt esztendőben történő maximálása. Hiszen a mi fegyelmi büntetéseinknek a megbánásra ösztönzés, megjavítás a célja, de ha megbánás nélkül is 5 év mulva a megbüntetett egyháztag teljes jogainak birtokába lép, akkor egyszerü lakoltatássá válik a büntetés s nincs biztosíték a megváltozásra. Megátalkodolt emberekben ilyen gondolatok támadhatnak: minek bánjam meg a bűnömet, minek alázkodjam meg, inkább kivárom azt az öt esztendőt? Egyszerü falusi egyháztagok emlitették nekem e törvényismertetésem után, hogy nem helyeslik ezt a maximálást. Teljes tisztelettel törvényeink iránt sem hallgathattam el ezt az aggodalmamat épen ref. gyülekezeteink érdekében.

Az kétségtelen, hogy a multhoz viszonyitva így is óriási a haladás az újtestamentomi, reformátori egyházfegyelmi eszmény és gyakorlat felé. Végül Komjáthyval együtt hangsúlyozom, hogy minden fegyelmezés alfája, sikerének alapvető követelménye a hivatalosak (lelkészek, tanítók, presbiterek) fegyelmezése, számunkra a legszigorubb mértékkel mérés alkalmazása. Mert a hivatalosak cégéres bűnei felett szemet hunyni nem szabad. Gyülekezeteink nem lehetnek kisérleti nyulak, hogy az ő bőrükre kisérletezzünk a cégéres bűnözők esetleges megjavulásának kivárásával. *Kövér Pál.*

Generális vizitáció a Pitypalatty völgyben.

Vasárnap, május 23-án Radostyánba mentünk. Hogy milyen szép élet van itt a Svingor Jenő pásztorkodása alatt, azt Csont Bálint biró mondta el a püspököt üdvözlő, értelmes beszédében: Nincs itt elválasztva az egyház és a község. Egy család vagyunk, amely szeretettel öleli körül a Püspök urat." Svingor Jenő üdvözlő beszédében Napoleont említette, aki körútján alvó őrt talált. Elvette az alvó katona fegyverét s tartotta a vártát. Mikor a katona felébredt, ijedve döbbent mulasztására. A püspök ur is lássa meg és tárja fel a mulasztást, amikor végigjárta az egyházközségek vártáit, örállomásait. A radostyáni templomban már vegyitve van az ódonság és újszerűség: igen szép a régi fatorony s a hegyoldalt befogó lelkészi fáskert. Nem csoda, hogy a házigazda elmélyedő ember, akinek sokat beszél a csend. A lectió Máté 20. r. 20—28. v., az alapige Máté 12. r. 30. v. volt. A bolsevizmus hevesen izgat a keresztyénség ellen. Pedig nem a keresztyénség rossz, hanem a keresztény ember. Névben keresztyén, de lélekben rabja az új pogányságnak. Német részről támadják a szelid, s szerintük rabszolgaerkölcsöt hirdető Krisztust. Keressék mások az ember dicsőségét, én a töviskoronás Krisztust hirdetem. A II. helvét hitvallás szerint erkölcsi akaratommal, öntudatos hitemmel vagyok több más teremtményeknél. A teljes szentirás és hitvallásaink hitünk fundamentumai. Az egyházi életből is ki kell dobni, ami elavult, megromlott: mint ahogy a sülyedő hajóból kidobják a fölösleges terhet. Nem lehetek jobboldali vagy baloldali keresztyén. Nem Krisztus jobbján, balján, hanem az ő keresztje alatt van a helyünk. Oda kell álnunk ünneplésünkben, templomlátogatásunkban, urvacsorázásunkban. Krisztus vérében kell a léleknek megfürödni és újjászületni. Tőle vegyünk erőt a fájdalomhoz, türéshez, szolgálathoz, a mások előtt világító élethez. Kifényesedik-é a tekintetetek, mikor tiszta és igaz

embereket láttok: mint ahogy az én szemem felragyogott, mikor a diadalkapunál fehérbeöltözött leányaitok csoportját láttam? Milyen jó Krisztusnak szolgáló gyülekezetet látni, munkás, rendes emberek házatájában gyönyörködni, hivő emberek közösségében lenni. Meg kell gyógyítani ezt a beteg világot, de ehez nekünk kell előbb meggyógyulni. Kezdjük a világ javítását önmagunkon és házunk népén. Mondjuk meg bátran a magunk igazát, de becsüljük meg a másét. Magyar református nép szegénykedő, de másokat gazdagító lelkipásztorai, tanítói, presbiterei készítik a szebb magyar jövőt. Tenger a magyar bün. Idegenek művelték a hazai földet s aztán művelőkből tulajdonosok lettek. Befogadtuk az idegent és jogot adtunk neki: de nem kivántuk, hogy magyarrá legyen. A magyar tudott baloldali és jobboldali lenni: de nem tudott és nem akart Krisztus népe lenni. Isten Krisztusban új embert és új népet teremt. Az ő nevében folytassátok munkátokat, vívjátok hitetek harcát: ajkatokon a szent vallomással: „Názáreti Jézus, én szeretlek téged!" Radostyánban már van bünbánati héten esti, bibliamagyarázatos istentisztelet, szombaton délután pedig bibliai iskola a gyermekeknek. Templomlátogatók 50, 30 százalékban képviselik a gyülekezetet, köznap reggel viszont csak gyermekek járnak, ezeknek a forgalmát nem lehet többé az eddigi jelek szerint visszavarázsolni. Urvacsorázók százalékszáma 200. Egy asszony jár a miskolci pünkösdistákhoz. Perselypénz volt 24 P., egy lélekre 4·8 fillér. Szegények perselyébe ellenben, amit vasárnap délután tesznek ki begyűlt 65 pengő. Ebből 9 családot segélyeztek, 3 gyermeket pedig tankönyvvel láttak el. Van ifjúsági egylet, női bibliakör, leányegylet, énekkar. A Református Hiradóból kiosztottak 75 példányt. Kutat és magtárt csináltak 1000 pengő értékben. Lélekszám 517, szül. 8, meghalt 6, áttért 1. Radostyáni házigazdánk kedves meglepetésről gondoskodott. Kihozatta Miskolcról a feleségeinket s odavarázsolta számunkra az otthont.

Radostyán után Parasznya következett a látogatás során. Szép volt egyebek között a serdülő leányok egyenruhás csoportja, a lovas legények is piros lajbiban parádéztak, az országzászló előtt két levente állt díszőrséget. Szabó Lajos lelkész üdvözlésére adott válaszában püspökünk az egyház és község együtt működésének szükségességét hangoztatta, amely ellen vét a községi előljáróság, ha gyűléskezik harangozás és istentisztelet ideje alatt. A bemenetnél a püspök, kinek éles és érdeklődő szeme megakad az öreg embereken, mintha saját jó szüleit látná és tisztelné bennük: megkérdezte egy éltes magyartól: hány éves? 88, felelt s megmondta a nevét is, Berzy György. Mindjárt le is fényképeztük s be is mutatnánk, ha lehetne fényképekkel illusztrált tudósítást közölni a mi lapunkban.

A csinosan megujított templomban a férfi és vegyeskar is finom, halk kidolgozással énekelt. Lectió I. Péter 2. r. 1—9. v., alapige Márk 5. r. 18—19. v. volt. A beszéd tárgya az ördöngős meggyógyítása s Jézushoz való ragaszkodása. A mai ördöngősök között első vonalban járnak a Sztalinok, elvont rendszerek és idegen eszmék emberekkel és nemzetekkel kisérletező szérumoltói. Vakmerő legények ejtik bámulatba s vonják maguk után az embereket. Igy fordul el Istentől a nép s lesz rabja divatnak, fényüzéseknek, ördögsugalta gondolatoknak, szokásoknak. Édesanyák, ültessétek gyermekeiteket Jézus lábához. Tegnap több gyermek elmaradt az iskolából, mert nem volt jó ruhája. Isten nem a ruhát nézi, hanem a lelket. Ha ebben hiány van, azt szégyelheted. Ennek a szégyenkezésnek, a bűnbánatnak a köntösét öltözzétek fel. A meggyógyított ördöngőst küldi Jézus a vele történt csoda hirdetésére. Megkérdezed-é hazamenő gyermekedet, hogy mit beszéltek, mit tanítottak neki a templomban, iskolában? Ügyelsz-é, hogy ne az utcán lézengjen az istentisztelet ideje alatt. Ha a képviselőt csak a választások idején látja a nép, akkor nem igazi képviselő. Ha a főszolgabíró csak a hivatalban találkozik és érintkezik a néppel: akkor nem igazi vezetője annak. Az igazi előljáró az ige hirdetője. Elolvassátok e otthon a templomban hallott igét? A Koránról azt tartják a mohamedánok, hogy az mindig nyitva van. Nyitva van-é otthon a bibliátok? Ifjúság, nincs-e lelketek ördöngős indulatok, szenvedélyek hatalma alatt? Anyák, nincs-e rajtatok a gyermektől irtózás ördöngőssége? Nincs nagyobb kincs a gyermeknél. Ezt éreztem, mikor lelkipásztorotok kisleányát, otthonhagyott unokám helyett is megcsókoltam. Nincs-e közöttetek az anyagiasság, tülekedés, pártoskodás ördöngőssége? Mezei virágból: jázminből és buzavirágból kötöttem nektek bokrétát. Jézus és a benne vetett hit a Gadarénusok földjén is meghozza a csoda virágát. A lélek aranymosója az evangélium, amelyben Krisztus képe ragyog. Az ő képe ragyogjon a ti lelketek orcáján is, ezért öltözzetek fel a bűnbánat ruhájába s keressétek Krisztus lábanyomát. Parasznya 1725-től anyaegyház, addig Varbó filiája volt. Templomlátogatásban megállás van 55 és 35 százalékszámmal: urvacsorázók százalékszáma 150. Egy vegyes házasságban megegyezés javunkra. A 29·97 P. perselypénz mellett itt is gyűlt 21·22 P. a szegények perselyébe, amiből négy iskolai növendéket láttak el ruhával és cipővel. Ifjúsági egylet van 28, leányegylet 20, olvasóegylet 23 taggal. Ref. Presbiter járt 12, Ref. Ifjúság 10, Ref. Hiradó 158, naptár elkélt 105 példányban. Lelkész és felesége egyaránt nagy odaadással buzgólkodnak, de munkájuk valami okból, nem talál kellő méltánylásra s nem hozza meg ennélfogva a megérdemelt sikert sem. Az egyház földjének egy évi bére hátrálékban van, a lelkész és tanító fizetéséből 1047 pengő maradt el, ennek fizetése ugyanis a lelkészváltozáskor egy évvel eltolódott. Lélekszám 779 szül. 13, meghalt 15, bibliai iskola szombat délután. Volt egy kis békités is, amit ellentétekbe bele nem nyugvó püspökünk soha, sehol nem mulaszt el. Először a környékbeli lelkésztársak között igazodott helyre a testvéri viszonyokat megzavaró félreértés, azután szőnyegre került az a visszás eset, hogy a lelkészt póttagnak választották meg a községi képviselő testületbe, holott a tanító rendes tagnak került be. Ez bizony sérelem a lelkipásztori tekintélyen s azt mutatja, hogy összébb kel-

lene jönni azoknak, akik a falu népe előtt elől, példaként járnak. Kedden mentünk Varbóra, ahonnan a helyi élcelődés szerint a koldus is visszatér, mi is visszatértünk, mert nincs tovább falu. Partosabb község Varbó, mint a többiek, s nemcsak a nevében, hanem a népében is van valami szlávos maradvány. Alig tudtunk védekezni a virágot hajigáló gyerekek ellen: pedig a virágnak sem tud örülni az ember, ha vakszemen ütik vele. Persze mindez a lelkesedő, rajongó, örvendező szeretetnek a megnyilatkozása volt, ami kicsengett Molnár Béla lelkész és biró üdvözlő szavaiból. A templom 1809-ben épült, igen szép a karzatrácsa. A templomtelek mellett diszeleg a nemrég épitett Levente-otthon, lefényképeztük mintának, ilyet kellene minden községben épiteni. A leánykar mellett a lászlófalvai kis papné édesanyja: Özv. Babóczay Miklósné urhölgy szólóéneke is szolgálta a lelkek szárnyalását. Lectió I. Péter 1. r. 13—25. v., alapige Zsolt. 103. 15—17. v. volt. A bevezetést adta a Ptypalatty völgy szépségének költői rajza. Elhervad az errefelé is nyiló sok virág, s eliramlik az élet. De a kegyelem átmenti az életet a halálon. A muszájkeresztyénségben nincs meg az örökélet hite. Azért szomorú és félelmes a halál az ilyen keresztyénekre. Még a hinduk is példát mutatnak, hogy kell a hit és reménység jegye alatt temetni. A temetésen nem sírni, rikatni kell, hanem átmenteni a halott emlékét. Kálvin szerint a föld javai nem örök tulajdon gyanánt vannak köztünk kiparcellázva, hanem haszonélvezetre vannak adva végső számadás kötelezettsége mellett. Számadást fogsz tenni, hogy bántál a vagyonoddal és emberekkel? Szemben hizelgő emberektől félj, mert hát mögött tört húznak reád. Szeretni és becsülni kell az embert. Mennyi hűség, fogadás hangzott el csak e látogató körút folyamán. De a hűség sokszor olyan, mint a süveg mellé tett bokréta. Szép hűségbokréta, ne hervadj el hamar. Hűség az, ami halálig tart, míg Istenhez jutunk, aki mindnyájunkat hazavár. A hűség: megállás Krisztus mellett úgy, hogy erre Kálvin példát mutatott, akire azt mondta a pápa: ha egy ilyen emberem volna, meghódítanám a világot Oceántól-Oceánig. Ez a hűség kell a magyar lélekbe, magyar életbe. Legyetek olyanok, mint a májusi esőtől megöntözött föld. Hívők, imádkozók, egymás lelkébe jó tettekkel írjátok emléketeket. Az élet kötelesség, a szeretet nagy parancsolatjának valóra váltása. Az arab házba levetett saruval lépnek be a lakók. Vessétek le ti is a gyülölködést, irigységet, mikor beléptek e szent ház küszöbén. Testvéreknek érezzétek egymást Isten nagy családjában. Themistokles, a nagy spártai hazafi vitázott egyszer népe előkelőivel. A vita hevében egy heveskedő spártai korbáccsal vágott a nagy ember arcába. Themisztokles tűrte az ütést és azt mondta: Üss, de hallgass rám! Ti is üssétek egymást a lélek, az ige kardjával, de ne haragudjatok egymásra és féljétek Istent. Már az ifjúság idején gondolni kell a halálra és meg kell vele barátkozni. Az élet felét, de a kegyelem megmarad s aki Isten kezéből vár és fogad mindent, akinek ő a reménysége, azt ő megáldja.

A köznapi istentiszteletek dolgában itt is rendelést kellett tenni, valamint az áldozócsütörtöki konfirmációra vonatkozó egyházmegyei határozat végrehajtása és a konfirmáltak pünkösd-heti úrvacsorai előkészítése ügyében is. Templomlátogatóknál a 40, 30 százalékszám emelkedésnek van jelezve a multhoz képest. Urvacsorázók 150 %. Van 7 baptista, de a presbitérium megállapítása szerint nem szaporodnak, sőt fogyóban vannak. Évi perselypénz 8·10 P, egy lélekre rémitő kevés, nem egészen egy fillér esik. 17 családot 46 P értékben, 10 gyermeket alsóruhával segélyeztek. Van ifjúsági és nőegylet. Keresztyén Család 10 példányban jár. Az egyházi föld bérletéből 800 P a kintlevőség. Templom és iskola sürgős javításra szorulnak. Nincsenek kifizetve a lelkész és tanító sem, a párbértörlesztésből az egyik egyháztagnak viszálya is támadt a lelkésszel. Községi segély nincs. Az iskolában fegyelem és tudás, az egyházi élet erősebben kézbeveendőnek látszik. Lélekszám 996, szül. 17, meghalt 13. Családlátogatást végeztünk egyházanként átlag 10-12-t. Varbóról Berentére mentünk, ahol Orbán József s. lelkész rendezésében megint szép fogadtatás volt. Rövid istentisztelet után a lelkészlak udvarán folytak le a bőszavú üdvözlések. Hazajövet Ronkay Ferenc képviselő vendégszerető házánál üdültünk fel úgy, hogy hazaérve nem is látszott rajtunk a fáradtság, csak a kedves útiemlékek, vidám és lelkes hangulatok sugárzása. *y. r.*

Negyvenéves találkozónkról

Néhány órát Patakon időztem nemrégen.

Az emlékezés hatalma összegyűjtött nehányunkat azok közül, akik negyven esztendővel ezelőtt ott érettségiztünk.

Mindössze heten jelentünk meg. Tépett csapat, tépett zászlóval . . .

Mint illik, legelőször is az oratóriumba mentünk.

Szétnéztem a régi ismerős szent falak között. A júniusvégi napsugár, megtörve a sárga üvegtáblákon, kedves, megható megvilágítást nyújtott az egész imateremnek.

S egyenesen jobbra néztem a tanárok padjai közé.

Régi tanáraink közül egyedül Csontos Józsefet, a historia kedves professzorát találtam ott. Másik élő tanárunk: Kiss Elek egészségi állapota miatt nem jöhetett el.

Dehát hol vannak a többi régi professzorok s egyik-másik tanulótársam? — méláztam magamban.

Majd megszólalt az orgona s búgott kedvesen.

Eszembejutott, hogy én még soha egyetlen-egy találkozónkon sem tudtam megjelenni. Holott megható jelenet egy-egy ilyen találkozó.

Dehát az Isten egyet-mást meg szokott tagadni az emberektől. De amit megtagad, amikor akarja, akkor meg is adja.

De ha nem adná is meg soha, azért nincs mit ellene zúgolódnunk.

Hiszen csak emberek, csak porszemek vagyunk az Örökkévaló kezében.

Gyermekkorunban, ifjúkorunkban a tanárok klasszifikálnak, osztályoznak bennünket. Irják a jót, jelest, az elégségest, a szekundát. Ahogy jön.

Egy napon aztán a professzorok is nyugovóra térnek. A tekintélyes, hatalmas, félelmetes professzorok. Elsárgulnak, elfakulnak a notesz, az értesítőkönyv lapjai.

S aztán jön az élet. Itt aztán újabb klasszifikáció, osztályozás kezdődik. Ki megbukik, ki jeles osztályzattal felkerül a látszólagos magasságba.

A tanárok is tévedhetnek olykor-olykor. Hiszen emberek ők is.

De tévedhetnek azok is, akik kint az élet zsivajában osztogatják az érdemjegyeket. A tömeg által történt osztályozásról egy szent dokumentum maradt az utókorra. A könyvek-könyve: a Biblia. Barabást, a gonosztevőt szabadon bocsátotta a tömeg; Jézust, az Isten fiát keresztre feszítette.

Efajta gondolatok jártak eszemben, amikor felhangzott az ősi, szent ének: Te benned bíztunk eleitől fogva . . .

Lám, — tünődtem tovább — mégis csak az anyaszentegyház a legszentebb, legdicsőbb hivatású intézmény a világon. Szeretettel ölel keblére mindenkit. Édes-bús összejöveteleken megszólaltatja az orgonát. Mintha mondaná: Emberek! Ne filozofáljatok, ne okoskodjatok! Énekeljetek és imádkozzatok!

Alig értünk azonban felséges szép énekünk második mondatához, egyik tanulótársam, gyérülő osztályunk első eminense, egyik kiváló főmérnökünk, így szólott hozzám: Sírva fakadok, ha meg kell állanom a tanári kar előtt. Eredj és szóljál valamit helyettem!

Nézd, — válaszoltam szerényen — ismersz gyermekkoromból. Erőszakoskodni, tolakodni nem szerettem soha. A rendezőség nekem semmit sem szólt. Szégyenlem az efajta dolgokat.

De értsd meg, — válaszolt az én kedves barátom, — én vagyok megbízva. Tehát jogosan kérhetlek fel.

Alig folyt le közöttünk eme párbeszéd, Gacsályi József, barabási lelkipásztor testvérünk imádkozni kezdett s áhitattal emelte lelkünket az Örökkévalóhoz, kérve áldását a főiskolára, a tanári karra s a tanulótársakra.

Imája után következett az én szerény üdvözlő beszédem.

Őszintén szólva, ilyen esetben az a pár mondat, nem munka, hanem gyönyörüség.

Hirtelenséggel elfutottak előttem az évek, az évtizedek. Eszembejutott a tér és idő fogalma, eme két ikertestvér hasonlósága.

Mi az?! Negyven esztendő? Távolságban kifejezve, negyven kilométer, — mondám szerényen. — Távolról megszépülnek a hegyek, a völgyek, az erdők, a sikságok. Negyven év távlatából, mintha pálmaágat látnánk az öreg kollegium homlokzatain . . . . .

De hát, ötven év mulva az érettségitől, ötven kilométer távolságra mit fogunk látni? — vetettem fel a kérdést.

Aki megéri közülünk, akinek hite lesz, — mondám tovább, — látni fogja Istennek kezét. Egy erős, hatalmas kezet, amint fajok, népek, nemzetek, egyházak sorsát hordozza ujjai között. Látni fogja az Örökkévalónak kezét, amint kezében hordja a pataki főiskola multját, jövendőjét! . . .

S aztán dr. Mátyás Ernő közigazgató válaszolt közvetlen, meleg szavakkal, helyeselve szerény felfogásomat.

Majd az ilyenkor szokásos kedves zajban, zsibongás között, a nagy kongó folyosókon sétálva, benyitottunk a nagykönyvtárba. S elvonultak előttünk a lelkiismereti szabadság hőseinek, a reformátoroknak; a nagy istenfélő, vallásos szellemeknek s a nagy jóltevőknek arcképei.

Az egyes arcképek olyan kedvesen, rokonszenvesen tekintgettek reánk. Sőt! Néhai jó b. e. Fejes István püspökünk arcképe — én legalább úgy éreztem — csaknem megszólalt. Reám legalább úgy tekintett, mint a hű patrónus az ő egyszerű, becsületes alattvalójára. Mintha megmozdultak volna szapora pillantású szemei, mintha hallottam volna ezüstcsengésű hangját, amint 40 esztendővel ezelőtt odaszól a gimnaziális professzorokhoz: Nem szükséges dolog kérem mindenkit megbuktatni. Ugyan hagyjanak békét annak a szegény fiatalembernek! . . .

Oh de hány embernek a patrónusa, jóltevője tekint reánk ez ősi falakról. Hiszen mindnyájunknak, az anyaszentegyháznak, az egész magyar nemzetnek egyik legnagyobb jóltevője: Lorántfy Zsuzsánna finom metszésű, kegyes arca tekint le reánk mellszobor alakjában az egyik karzatról. Jaj, ha ő nem élt volna, hazánk északkeleti részén nem beszélnénk, nem irogatnánk és nem dikciózgatnánk magyarul!

Ha erre a szoborra tekintek, mintha angyalok zengenék előttem Tompa Mihálynak pompás zenéjű sorait:

Fejedelmi nő, az volt bizonnyal,
Világ szerént, lélek szerént!
Több díszt nem nyert bársony-biborral,
De ő hintett ezekre fényt!
Korát előzte, mint az égen
A tündérhajnal a napot,
Hogy akkor is ragyogjon, éljen,
Midőn a nap lenyugodott.

Dehát ki tudná leírni egy több évszázados főiskola könyvtárának szépségeit, megható részleteit? A temérdek, ma már többnyire névtelen, ismeretlen szerzőktől, íróktól származó műveket, könyveket, amelyek fényesen hirdetik a modern, kérkedő irástudó uraknak: Ugyan mit kevélykedtek, mit hencegtek?! Néhány évtized mulva azt sem tudják az emberek, hogy kik voltatok? Legfeljebb a jövendő idők Gulyás Józsefe látja el nagybecsű müveiteket numerusokkal. Ő oltalmazza majd a portól, szeméttől és a molyok hadseregétől!

A könyvtárból kijövet indítványok merültek fel, hogy nézzük meg a várat, avagy a Királyhegyet. Dehát negyvenéves találkozón nehéz dolog az ilyesmihez partnereket szerezni. Kinek itt fáj, kinek ott fáj; kinek asztmája van, kinek zsábája; kit a világháború, a hadifogság csigázott el, kit az élet temérdek gondja, baja, keresztje, szenvedése.

Igy hát nagy egyetértéssel megegyeztünk abban, hogy letelepszünk egyik asztalhoz az internátusban.

Úgy is lett. Leültünk s megebédeltünk. Feleleventettük a régi diákvilágot. Képzeletünk szárnyain elvonultak előttünk a régi professzorok: Zsoldos Benő, Szinyey Endre, Buza János, Ellend József, Maklári Pap Miklós, Rácz Lajos, Kovácsy Sándor s a többi tanárok — és elhalt tanulótársaink szellemei.

Aztán hol egyik, hol másik régi jó barátunk búcsúzott soraink közül s haladtak kifelé az állomásra.

A terem egyre üresedett, csendesedett. Végül alig maradtunk ketten-hárman.

Majd elhagytuk mi is az internátus termét. S mint mindenütt, ahonnét elköltöznek az emberek — beállott a csend.

Beállott, de csak rövid időre. Mert jön majd szeptember s helyünket elfoglalják az apró-cseprő diákok, a legifjabb nemzedék. Miként bölcs Salamon mondja: „Egyik nemzetség elmegy és a másik eljő." (Préd. 1, 4.)

Minden változik, minden elenyészik.

Csak egy valakinek, Lorántfy Zsuzsannának szelleme él, munkálkodik tovább. Finom metszésű, kegyes arcának kedves vonásai tovább mosolyognak a nagykönyvtár karzatáról.

Az idő kegyetlen vasfoga megemésztheti azonban ezt a szobrot is. Hűtlen, hálátlan, otromba, durva, kegyeletlen kezek összetörhetik. De lelke, szelleme akkor is a világra, az élőkre árad. Az örök szépség, az örök jóság, az örök igazság áldott napsugara. Az egyetlen Örökkévalónak legnagyobb, legdrágább ajándéka. Az örökkévaló Istennek, akiről a 95. dicséretben olyan áhitattal énekeljük:

Aki minden
Fohászinkat meghallgatja,
Mert emberek Atyja.

Baráth Imre.

HIREK

— **Iskolai éveleji dátumok a főiskolán.** Pótkollokviumok, szeptember 3—4. A konviktusi étkezés kezdete szeptember 3. Beiratkozások, szeptember 6—7. Leventeoktatói tanfolyam szeptember 6—25. Évmegnyitó ünnepély: szeptember 10. I. lelkészképesítő vizsga: szeptember 11, 13—15. II. lelkészképesítő vizsga: szeptember 15—18. Alapvizsga: szeptember 23—24. Csendesnap, szeptember 29. A theologiára folyamodók kéréseinek beadási határideje augusztus 10. Személyes bemutatkozás: augusztus 21—22, 23.

— **Délamerikai lap a sárospataki református tanítóképzősökről.** Még az iskolai év elején történt, hogy a sárospataki református tanítóképzőintézet S. D. G. kollégiumainak tagjai sok szép, értékes könyvet gyűjtöttek össze és azt elküldötték a braziliai sao-paulói református magyaroknak. A magyar szabadság ünnepén, március 15-én, a sao-paulói gyülekezet lelkipásztora, Apostol János a délamerikai „Magyar Hirlap" tudósítása szerint a következő szavakkal emlékezett meg a tanítóképzősök küldeményéről: „A sárospataki tanítóképzősök szeretetadományt gyüjtöttek a braziliai magyarság részére és pedig a legértékesebb dolgot: olvasnivalót. A magyar könyv kétszeresen kedves itt a tengerentúl. A ref. egyház kölcsönkönyvtárába került ez a küldemény, hogy a magyarság minél jobban használhassa azt. A sárospataki diákok ezzel is megmutatták, hogy a magyar ügyet, mely ma újra szabadságharc, nem szóval, hanem tettel, s különösen az igazi kulturával vihetjük előre. Igen sok értékes gondolat volt a levelükben, melyből látható, hogyha így gondolkozik az óhazánk ifjúsága, akkor van reménya magyarság nagy felszabadulására."

— **Képes Géza és Horváth Béla**, két fiatal költő (az egyik református, a másik katholikus) kiáltványt adtak ki, amelyben bejelentik, hogy ők új költői irány harcosai, a permanentizmusé. A latin népek felé tekintenek, de egyúttal a magyarság és a haladás hivei.

— **A Gömörtornai Ref. Egyházmegye** június hó 28-án, Putnokon egyházmegyei tanácsülést és időszaki birósági tanácsülést tart.

— **Meghívó.** Az abauji lelkészegyesület értekezletét aug. 4. (negyedikén) d. e. 9 órai kezdettel Szikszón tartjuk meg, melyre a tagokat testvéri szeretettel meghivom. Programm: 1. Elnöki megnyitó. 2. Emlékbeszéd Frenczel Bertalan felett. 3. Előadás az Oxfordi mozgalomról megbeszéléssel. 4. ORLE körkérdések közül: „Milyen lelkipásztorra van szüksége a magyar ref. egyháznak s hogyan lehetek én olyan" előadás megbeszéléssel. 5. Egyházmegyei árvaház ügye. 6. Pénztárnok beszámolója. 7. Aktuális kérdések, indítványok, pályamunkák bírálata s kitűzése. Indokolatlan elmaradás az alapszabály szerinti birsággal büntettetik. Testvéri köszöntéssel: *Kiss József*, elnök.

— **A Kálvinista Szemle régi évfolyamai eladók!** Ezúton is értesítem az érdeklődőket, hogy a Kálvinista Szemle szerkesztésemben megjelent első 12 évfolyamának kötetei még kaphatók. És pedig az első 6 évfolyam kötetei teljes évfolyamonként 4.—, azaz négy pengőért, a második 6 évfolyam kötetei pedig évfolyamonként 2.—, azaz kettő pengőért. Kötött évfolyamok ára 1.— pengővel drágább. Ehhez jön azután még a póstaköltség. Könyvtáraink figyelmét külön is felhívjuk erre az alkalomra, mert az el nem kelt évfolyamok szeptember 30.-a után megsemmisíttetnek. Itt említem meg, hogy ugyancsak kaphatók az általam régebben szerkesztett De Hongaarsche Heraut című öt éven át megjelent illusztrált holland nyelvű ref. havi lap évfolyamai is bekötve, kötetenként 10.—, azaz tíz pengőért. Megrendelések Budapest, Ráday-utca 28. sz. alá, címemre intézendők. Dr. Sebestyén Jenő.

Szerkesztői üzenetek. E-y A-r: Az ismertetés befutott. — Gy-y K-n: Türelem.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 29. szám. Sárospatak, 1937 július 18.

SÁROSPATAKI

REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Győry Kálmán:* A hitvalló képviselő. — *Képes Géza:* A templomépítő. — *y—r:* Generális vizitáció Borsodtól Sajóecsegig. (Folyt. köv.) — *Szendrey István:* Mit kell tudnunk harangjaink törés és repedés elleni biztosításáról? — Hirek. — Hivatalos rész. Hirdetmény. — Szerk. üzenetek.

A hitvalló képviselő.

Irta: **Győry Kálmán.**

„Én református magyar vagyok, ahol csak tehettem, most az ünnepek alatt elmentem a kis falusi templomokba... szagos levendulát, bimbós majoránát viszek onnan magammal, itt vannak a könyvemben, ezek fognak nekem erőt, kitartást adni." „Én buzgón énekeltem gyönyörű református énekünket, az ősi keresztyén és egyetemes keresztyén éneket: Jövel Szentlélek Ur Isten. Mert szent lélek kell a politikában is." — Ezeket mondta dr. Rátz Kálmán országgyűlési képviselő Erdőhorvátiban, Pünkösd ünnepén tartott beszámolójában. Mondta pedig olyan hallgatóság előtt, amelynek több mint fele r. katholikus volt. Egyenes, őszinte szavai nagyon megragadták a hallgatóságot, hatalmasan megéljenezték. Az egyszerű hallgatóság megérezte, hogy hitvalló képviselője olyan ember, aki nem játszik a szavakkal, kihez bajában nyugodtan mehet, kire nyugodtan bizhatja sorsa irányítását.

Hitvalló képviselő! Jól esik ezt hallani. Olyan üde illatot érez e szóra az ember, mint mikor a miazmás-nedves völgykatlanból feljut az acélkék levegőben uszó hegyoromra. Az a filozófiai irány, mely a kinyilatkoztatott vallások megtagadásával Isten helyébe az észt ültette és mámorban tobzódott a nemrég letünt félszázadon át, lehengerelt minden igaz hitvallást, hitvallási szándékot. A hit gyengeségnek számított, a hitvalló beteg embernek. A feslett erkölcs kikacagta a komoly lelki dolgokat, mert csak az volt a szép és jó, amit a számító, gőgös fölényesség annak tekintett.

Kiváltképpen református oldalról hangzott el sok és alapos panasz, hogy u. n. világi uraink szinte szégyelték hitüket megvallani. Nagyon ügyes politikával kerülték ki a hit nyilt és bátor megvallásának alkalmait. Fehér holló számba ment az a protestáns világi úr, ki adott esetben kezét szívére téve férfias önérzettel és Krisztusi alázatosság mindent uraló erejével hivatkozott volna vallási meggyőződésére. Ha esetleg mégis voltak volna ilyenek, azok tiszteletreméltó személyére megállapításom nem vonatkozik... de tagadhatatlan, hogy a panasz és fájdalom nagy és jogos volt ezen a téren.

Valahogy az volt a jelszó, hogy a hit a papok és a szegénység dolga, a hit megvallását rá kell bizni az egyházi férfiakra... ezért a hitbeli meggyőződés hangoztatása, mint üldözött és sebzett vad, parlamentből, tanácskozási termekből, magas palotákból kiszorult a falura, bogárhátu kis házakba, hulló-vakolatu parókiákra. Igen, ide számüződött a hit, ezekbe a végvárakba... ezek élesztették, ápolták a szent lángot, percig sem gondolva arra, hogy ez gyengeségnek, betegségnek, esetleg bigottságnak számit. Aminek megvallásával világi uraink kockáztatni vélték előnyös összeköttetéseiket, gazdagodási lehetőségüket, előhaladásukat, kitüntetésüket, esetleg egy jól kitervelt házasságot: a falu, a szerény-szegény középosztály a hitben, annak megvallásában találta meg az erőforrást, mely őt minden körülmények közt fenntartotta.

A racionálizmus káros szeretete folytán hitben megfogyatkozott, legyengült társadalmak felett könnyen úrrá lesz az istentagadás. A nagy felvilágosodásával dicsekvő ember hozsánnával üdvözölte a kommonizmust, vagy ha be is látta veszedelmes voltát, szabadulni nem tudott tőle, zsákmányául esett, mert előzőleg ellenségesen elfojtotta, vagy jobb esetben közönyösen sorvadni hagyta hite erejét. Ekkor tűnt ki, hogy az iszapos-büzös áradat ott torpant meg, ahol a hit, a vallás, a hitnek hősies megmutatása állt őrt a kapukban és a küszöbökön. A falusi végvárak vissza tudták verni a támadást, mert a hit kardjával védekeztek. Ez leszürt, történelmi igazság immár, amit akkor vidéken lakó világi uraink közvetlen szemlélet révén is tapasztalhattak.

A bátor kiállás mindig lebilincselő látvány. Azért köszöntjük újjongással a hitvalló képviselőt. A hitvalló képviselő mindig Istenre mutat, nagy reményeket rügyeztet ki, jobb jövő felé irányit. Hajlamosak vagyunk felejteni a mult sok keserűséget és aggodalmat kiváltott közönyét, mert hiszszük és valljuk, hogy hitvalló képviselőnk nem áll immár elszigetelten, hanem mindig több és több

ama protestáns világi uraink száma, kik az ősi fringia mellett a hit kardját is felövezik derekukra.

A hitnek férfias megvallását sohasem lehet eléggé felértékelni. Különösen nem, ha ez a kiállás, megvallás népgyűlésen, politikai beszámolón történik. A képviselő mindent: bizalmat, szeretetet, népszerűséget, képviselőséget feltett egyetlen kockára akkor, amikor a több hitü, száz elágazó véleményü, érzésben percenkint hullámzó, a bizalmat csak cseppenkint nyújtó falusi hallgatóság előtt kitárta hitbeli meggyőződését. De meg tette, mert a Lélek szólt belőle és ez a Lélek magával ragadta a hallgatóságot is. Az eddig nagy zugásban, szenvedélyek kitörésében, türelmetlen meg nem hallgatásban, gyanusitgatásokban, nyugtalanító érzés-viharok felkavarásában úgyahogy lefolyt politikai beszámolón elömlik a hit fénye, a szeretet melege... hatékony áldása lesz a mindvégig rendben-fegyelmezetten, nagy figyelemben, a szívek boldog összeölelkezésében nyilvánuló meghallgatás.

A hitvalló képviselő feltétlenül nő, emelkedik a más vallásu polgártársak szemében is Régi igazság, kogy aki a saját vallását szereti, az a másét is megbecsüli. Ez így van. A hit valami olyan érzéssel teliti meg a szívet, hogy csak becsüléssel tud tekinteni a másfajta hitmegnyilvánulásra, ha az Istenhez vezet, haza és emberszeretetet ébreszt. A hitvalló képviselőnek nagyobb a hitele, becsülete a kerületében, az iránta felgyult szeretet egyre fokozódik, mert személye valahogy sugározza a nagyobb munkabirást, több és egyre lelkesebb teherviselést, a választóiért való kereszthordozást, ha kell a politikai mártirságra való határozott készséget.

Egy új, fényes sereg gyönyörű kilépését látom a távol acélkékes ködéből. Egyre több és több lesz ama világi uraink száma, akik megkopott történeti nevükre a hit, a hitvallás gazdag, mindenért kárpótoló fényét záporozzák. A dunaparti fényes palota előkelő hidegségébe pedig feltétlenül meleget fog vinni a kis falusi templomokban megszépült szagos levendula, bimbós majoránа.

A templomépítő.

Comenius emlékére irta: Képes Géza.

Az idő-csónak ring sötét vizen
s elvisz, hová nem láthat földi szem.
Hajónk száll a szilaj vizen ropogva;
tépett zászlót lenget a nyúrga árboc
s körül sirályok síró népe szálldos —
így kószálunk az eltünt századokba.
Dühödt habjain három század évnek,
Patak, hajónk hozzád ujjongva tér meg.
Úgy érkezünk meg, horgonyunk kivetve,
mint egy virághimes tündérszigetre.

Ha partra léptél, hajszolt idegen,
ne vágyj túl e pompázó szigeten.
Mit látsz vajjon, ha ár ragad tovább?
Öldöklés és gyülölködés torát;
az igazság még felnyög elhalón,
hajléka füstöl, csonka, béna, rom.

De láthatáron kél aranyvörös fény,
csigázott lelked megremeg: van ösvény,
a temetőből, melyen át kijutsz:
nézd, ő mutatja, ő: Comenius.

Kilobban a pataki géniusz,
sugárkévéje lett Comenius.
Szeliden, mint egy ég küldötte mester
a tébolyult korban épiti kezd el.
Üszkös sebekre balzsam-ir szava:
„Az Ur akarja s újra nő a fa.
Ezer gyötrelmen, vad haláltusákon
győzől te, diadalmas ifjúságom!“

Patak, kiválasztottak vára voltál:
Európa káoszában tiszta oltár.
Amig mindenfelé a nagyvilágba
bölcs vezetőkre várt a nép s hiába!:
falaid közt a fejedelmi pár
példája szikráz, mint csillagsugár,
mely derítgeti a gyász barna éjét.
Mig bőg a föld agyat tépő viharja,
Rákóczi Zsigmond elréved s kihallja
az új időknek mennyei zenéjét.
S midőn e várban vendégül köszönti
a morva föld világhires fiát:
a kis Patakra néz a nagy világ.

S a pedagógus kincseit kiönti, —
az ő szeménél messzebbre ki lát?
s a lélek, mint lekókadó virág
szavától fürdik újra harmatossá.
És hozza ifjait Loránffy hozzá,
mint élő köveket eléje rakja;
a mester őket vési és faragja
s már hinni kell: ezekből megszületnek
falai egy szent, égi épületnek.

Comenius, századok szenderébül
nyisd fel simogató szellem-szemed.
S lásd: fáklyád még lobog s a templom épül,
kihült helyedre új s új nemzedék ül,
de áhitattal mind reád tekint
s az őrséget jelszódra váltja mind!

Comenius, a hosszú, ólmos álom
meg nem szakad s te fekszel lenn, hanyatt,
s amíg lassan feloszlik az anyag:
az eszme győz, nem egy — ezer halálon.
Bomlik a rost és megalvad a vér —
legyen! „mindenek önként follyanak“..
De romok fölött szárnyat bont a nap
s a tetembe az élet visszatér.

A gondolat ragyog s az eszme él!

Ez eszme lángja perzseli velőnket,
míg fogjuk a vakoló-kanalat.
A kapukon halál angyala dönget,
de kezünk alatt nőnek a falak,
a templom falai, miket a vak
pokolnak minden követe sem dönt meg!

Gyötrött hazám, nézz fel Comeniusra,
figyeld s intő igéiből okulj:
„E népet még dicsőség koszoruzza,
szabad lesz, mert van újra élni jussa!

Bár gonoszság akarja kötni guzsba
s arcára gyilkos árny-özön borul:
Türjön s rakja a téglát konokul!

S Patakom, hogyha sorsodon tünődöm,
lelkem derül s megnyugvás hull reája.
Mi voltál, az maradj örök időkön:
tudományok s erények büszke vára!
Értetted eljövő idők beszédét
s kezdésre volt benned mindig merészség,
magas célhoz volt benned tűz elég;
néped között csak egyet nem találtam:
Acélkemény kitartás szellemét.
A multakból tanulj hát s messze űzd el
a rút közönyt, mely szembeszáll a tűzzel.

S a templom-szentelés, mit lelked áhit,
eljön, már nem kell várni rá sokáig,
eljön s kibontja káprázó csodáit!
Ez árva nép rég-várt ünnepre virrad:
virág s virág — a templom csupa illat..
Először zendítik az orgonát
s kiront a hang a harsány torkon át
s győzelmesen röpül az ős zsolozsma.
Elhat a hang az ég trónusáig,
s amig lent minden fényárban úszik:
pillants e szent hajlékra mosolyogva,
Isten, s találjon ott tekinteted
szabad és újra boldog nemzetet!"

Sárospatakon, 1937. június hó 10-én.

Generális vizitáció Borsodtól Sajóecsegig.

Ezidei tavaszi egyházlátogató körutunknak második szakaszára indultunk el május 30-ikán, vasárnap. Miskolcról kisért bennünket Pósa Péter alsóborsodi esperes, aki személyesen akart meggyőződni arról, hogy Felsőborsodban tényleg olyan mintaszerü előkészítésben, rendezésben és lelkes, ünnepi hangulatban folyik-é a körutunk, amint azt neki az első útszakasz megragadó benyomásai és élményei alapján elmeséltük. S anélkül, hogy hizelegni akarnék a felsőborsodi egyházmegye elnökségének és közönségének: elmondhatom, hogy az első útszakasz megragadó benyomásai és élményei Borsodon és azon túl is folytatódtak és ismétlődtek. Csak két jellemző tünetet emlitek meg, ami a nagy parádé között mellékesnek és jelentéktelennek látszik, mégis nagy dologról beszél. Az egyik a Bárczay négyes, papírossal körülfönt ostornyele, a másik a borsodi diadalkapú margaréta virágból kirakott „Isten-hozott"-ja. Mind a kettőben a pepecseléstől nem irtózó, ötletekben tobzódó gyöngéd figyelemnek, ujjongó és ragaszkodó szeretetnek tűze, izzása, gondoskodása, készülete érzik. Mit tudna és mire volna képes ez a nép, ha úgy meg tudnák érinteni a szivét, mint a püspöki körut ünnepi ténye s püspökünk személye tudja?

Miskolcról és útközből a vonaton még Zsóry György egyházmegyei gondnok, Szathmáry Király Pál tanácsbiró és Szentmiklóssy t. b. főszolgabiró, valamint Kövér Pál zilizi lelkész jöttek velünk. Az edelényi állomáson Várnay Bertalan főszolgabiró, Borsod község bejáratánál a főjegyző, a lelkészlak kapujában pedig Szentmártony Dániel esperes üdvözölte a püspököt, akit — mint mondta — itt is örömmel várt a nép, mert ahol ajkát megnyitja, ott épülnek a lelkek, nő a hit, erősödik a szeretet. Farkas István püspök viszont az esperes és a borsodi főgondnok, dr. Jalsoviczky Zoltán fenkölt egyénisége előtt tett tisztességet. Az istentiszteleten a főjegyző lectiója János 10. r. 24—30. v., püspökünk alapigéje Jób könyvének 33. r. 6—14. versei voltak. Találó és meggondolásra késztető bevezetés: „Rövid leszek, mert a sok beszéd az igétől veszi el az időt." Jób könyve a drágakő körül rakott gyöngyök sorozata. A drágakő ez az igazság: Nagyobb az Isten az embernél. Erről felejtkezik el minduntalan a ma fennhéjázó embere. Jóbbal is ezt akarja felesége elfelejtetni: „Átkozd meg az Istent és halj meg." Elihu, a neve értelme szerint is Istentől küldött barát szeliden így szól: Jób, hallottam zugolódásodat, de nyisd fel szemeidet és nézz az égre: nagyobb az Isten az embernél. Ő tőle jön minden nyomoruság. Erre az intelemre figyelj fel te is, Bors vezér népe! Ha nem felejtkeztünk volna el Istenről, de sok minden máskép lenne. Erre kell, magunkba szállva gondolni, ma, a hősök ünnepén. Ha erre gondolunk, méltók leszünk hőseinkhez s nem lesz közöttünk osztályharc, pártoskodás, gyülölködés. Az a baj, hogy Istent nem akarja befogadni a rátarti magyar, nem akarunk reátérni a krisztusi demokrácia utjára. Székper, gyülölködés, jusskeresés, kevélykedés mérgezi meg a magyar közéletet. Pedig akárhogy büszkélkedjünk, nyomorultak, árvák, esendők vagyunk, vár mindnyájunkat a temető. A sirban megférünk, amint megfértünk a harctereken, ahol az apád, a fiad, talán a hitvesed, vagy testvéred küzdött és esett el a hazáért. Egyenlők vagyunk Isten előtt, az alázatos ember Isten kedves gyermeke. Ne hallgassatok azokra, akik közöttetek a gyülölet mételyét terjesztik, még ha papi ruhában cselekszik is ezt. Ha észre nem térünk, nem lesz magyar feltámadás. Alázd meg hát magad, kevély magyar s tanuld meg, hogy Isten nagyobb az embernél. Jób második hibája az volt, hogy bünnélkülinek tartotta magát. Bünnélküli ember nincs. Ahoz, hogy az ember Isten alkalmas eszközévé finomuljon, először is büntudat kell. Ebből fakad a felmagasztaltatás. Én bünös vagyok, de Isten kegyelmes, nagyobb az embereknél. Ne kérdezd Istentől mindennek a miért-jét: halottaidat, szenvedéseidet, árvaságodat, özvegységedet. Nem az a fő, hogy mikor halunk meg, vagy hogy miért szenved egyik többet, mint a másik. Az a fő, hogy nevünk fel legyen irva az élet könyvébe. A gyermekednek azt adod, ami javára van. Isten is azt bocsátja reád, ami hasznodra válik. Fogadd hálás szivvel adományait s énekelj, ha örömöd van: imádkozz, ha szenvedsz. Szól az Isten az emberekhez, de nem ügyelnek reá. Szól a lelkipásztorok által, szól a virág illatában, a bogár zümmögésében, a természet csendjében. Ki az, aki rózsakelyhet, buzaszemet, harmatcseppet alkotni tudna? Nagyobb az Isten az embereknél. Szól ő az anyához a gyermeke ál-

tal, a gyermekhez anyja által. Az ő hangja dörög az égiháboru robajában, őt hallották rohamra induló hős katonák s ha visszajöttek, neki adtak hálát, őt magasztalták. Emlékezzetek ma, a hősök napján is, hogy ő tartott meg. Bilincsbe vert királyi sas, testedet tépdeső ölyvök és héjják között az ő népe légy, higyj, szolgálj, szeress. Jób szenvedése a mienk, legyen mienk hüsége, imádkozó és éneklő lelke, alázatossága és az élet napjaival együtt növő bizonysága: Nagyobb Isten az embereknél.

Borsod 1753-ig Edelény filiája volt, azóta anyaegyház. Köznap, bünbánati héten esténként ima, bibliaolvasás, hetenként egyszer vallásos est bibliamagyarázattal. Templomlátogatók százalékszáma 60, 40, 5: urvacsorázóké 300. Évi perselypénz 52·53 P., egy lélekre évenként esik 17 fillér. Orgonajavításra adtak a hivek 154 pengőt, ruhával és élelemmel szegény családokat segélyeztek. Ifjúsági egylet van 17, leányegylet 19 taggal, énekkar. A tanitói nyugdíjjárulékból itt is nagy a hátrálék. Egyházi adó az állami adónak 32 %-a. Ujitást igényel az iskola és a tanitói lak. Vasárnapi bibliai iskolát a segédlelkész vezet. Községtől segély nincs. A lélekszám 348, szül. 2, meghalt 6: fogyás e drága népben 4. A sátorban elköltött közebéd végén megjelent Bónis Aladár alispán, aki Várnay Bertalan főszolgabiróval a rudabányai hősi emlék avatási ünnepélyről jött. A látogatások során megjelentünk özv. Kecskeméti Lajosnénál, akinek fiatal férjét a napokban ütötte le a szekérről lezuhanó fa. Erős, példás hittel mondotta: Az Ur adta, ő vette el s tudom, ahogy a püspök úr prédikálta, hogy nagyobb az Isten az embereknél. Voltunk Szegedi László házánál, aki 1914-ben maradt el 6 gyermekkel özvegyen: megnősült s jelenlegi házasságát Isten 10 ujabb gyermekkel áldotta meg.

(Folyt. köv.) *y. r.*

Mit kell tudnunk harangjaink törés és repedés elleni biztosításáról?

Taggyűjtőink jelentéseiből őszinte szomorúsággal állapitottuk meg, hogy a nagytiszteletű lelkész urak az egyházközségek tűzbiztosításainak feladásával egyidejűleg elmellőzték a harangok törés és repedés elleni biztosításaak feladását. Ezen az uton is fel kell hivnunk a figyelmet arra, hogy a beküldött Értekbevallásokkal a harangok kizárólag tűz ellen vannak biztosítva.

Sok lelkész urral tárgyaltunk erről a kérdésről s azt tapasztaltuk, hogy a nagy általánosságban ezen biztosítási ágazatról téves felfogás uralkodis, illetve talán sok lelkész urnak tudomása sincs ezen ágazatról. Pedig milyen mérhetetlen károk származhatnak abból, ha a harang törés és repedés ellen nincs biztosítva! És milyen nagy a lehetősége, hogy — különösen a régi öntésű — harang megreped, hangját veszti, vagy teljesen használhatatlan lesz. A szerencsétlenség pedig mindig akkor következik be, mikor legkevésbbé vagyunk rá elkészülve. És egy ilyen alkalommal az amúgy is anyagiakkal küzdő egyházközség honnan, miből fedezi kárát? Ki vállalja a felelősséget? A gyülekezetekre majdnem mindenütt egyformán nehezedő terhek mellett hogy tudja kijavíttatni, vagy újraöntetni harangját az egyházközség?

Őszinte örömünkre szolgált, hogy ahol ezen ideig a harangok törés és repedés elleni biztosítását felajánlottuk, a lelkész urak saját, és gyülekezetük érdekében is még minden alkalommal azonnal feladták ezen biztosítást. Mivel azonban a nagy költséggel utazó taggyűjtőink — sajnos — nem juthatnak el minden egyházközségbe beláthntó rövid időn belül, ezuton kérjük fel a lelkész urakat, hogy ezen kérdést ne mellőzzék, hanem forduljanak az ORJO hoz, s mi a legnagyobb készséggel állunk rendelkezésükre.

Mivel tudjuk, hogy általában, mint sok minden ezen biztosítás megkötése is az anyagiakon fordulna meg, szíves tájékozásul közöljük, hogy a a Gazdák Biztosító Szövetkezete a már tapasztalt méltányossággal oldotta meg ezen kérdést is és feltételei olyan kedvezők, hogy azok miatt nem érdemes a felelősséget a gyülekezetnek viselni egy ilyen károsodás esetére.

A harang 1.000 P-kénti biztosítási díja:

Ha a harang kora 40 év: 2·90 P

Ha a harang kora 40—80 év között van: 5·84 P,

80 évnél idősebb harangnál: 8·24 P,

A harang értékének felbecslésénél fránydandó, hogy a harangérc ára:

Slezák féle kg-ként	5·20 P
Soproni harang:	4·90 P

Mint a nagytiszteletű lelkész urak ezen számokból is megállapíthatják, a méltányos és kedvező feltételek lehetővé teszik, hogy a legkisebb, vagy anyagiakban legjobban terhelt gyülekezet is biztosithatja harangjait, amely jóformán fillérek ellenében egy kár esetén kimerülnének a nagy megterheltetés alól.

Biztosítsuk tehát harangjainkat töres és repedés ellen, mert az a gyülekezet igen fontos érdeke.

Szendrey István.
a Tiszáninneni ORJO vezetője.

HIREK

Váry Elemér a tiszakeszi református egyház kántortanítója 39 éves korában egy heti szenvedés után május 1.-én visszaadta lelkét Teremtőjének. Temetés május 4.én volt a gyülekezet mély részvéte mellett. Koporsója felett a vigasztalás Igéjét Molnár Béla tiszatarjáni lelkész hirdette. A temetőkertben pedig, ahová a gyülekezet kedves tanítóját, ki 8 esztendőn keresztül hűséges munkása volt, könnyek között kísérte ki, a szertartást Simon Béla mezőcsáti lelkész végezte. A sírnál Balogh János nyékládházi tanító a tanfelügyelőség, Várhegyi Lajos hejőpapi tanító a mezőcsáti járásköri tanítóegyesület, Székely Attila tiszakeszi tanító pedig a helybeli tantestület nevében vett a korán elhunyt tanítótestvértől búcsút. Korai elhunytát gyászolja özvegye, édesanyja, testvérei és a tiszakeszi gyülekezet. Legyen pihenése csendes és áldott emlékezete.

— **Alsóborsodiak lelkészértekezlete.** Görömbölytapolcán szépsikerű lelkészértekezletet tartottak az alsóborsodi lelkészek. *Erőss Gyula* és *Arday László* lelkészek tartottak előadást. A tanácskozás során felszólalt *Farkas István* püspök is, hangsúlyozta, hogy a lelkipásztornak állandóan tanulni kell és nem szabad megfeledkeznie arról a méltóságról, melyre Isten a gyülekezet akaratával elhívta. *Dr. Enyedy Andor* főjegyző szerint a magyar ref. lelkésznek hőssé kell lennie Krisztus segítségével. *Nádházy Bertalan* a népszerűséget hajhászó egyházi alkalmazottak ellen beszélt. *Perjéssy László* és *Benke József* előadása után megalakították újra a lelkészértekezlet tisztikarát. Elnökké választották *Román Ernő* alsózsolcai lelkészt, konventi képviselőt.

— **Kalotaszegen** június hó 22 én lelkészi értekezlet, június 23-án egyházmegyei gyűlés volt. A közgyűlés melegen ünnepelte *Koós Károly* főgondnokot, a nagy írót, a mi drága hittestvérünket abból az alkalomból hogy *Budai Nagy Antal* megírásával milyen fényes írói alkotásnak adott életet és az ekörül felviharzott csatában kálvinista hitéről és elhivatásáról milyen becsületes nyiltsággal vallást tett. Az ünnepelt főgondnoknak 29 lelkész egy XV. századbeli kehely ezüst domborművével díszített Szentírást adott emlékül, melyet az ünnepelt mélyen meghatva, testvéri csókkal vett át.

— **Dr. gróf Bethlen Pál** főiskolánk világi gondnoka a felsőházban a költségvetési vita kapcsán nagy beszédet mondott. Beszédéből lapunk hasábjaira kívánkozik többek közt a következő megnyilatkozása: „Nagyon sok szó esett itt a felsőházban is és a képviselőházban is a fiatal magyar generáció és a diplomás, de állástalan fiatalság elhelyezéséről. Én tökéletesen egyetértek Prónay ő excellenciájával abban, hogy ez egy olyan fontos kérdés, amelyet feltétlenül meg kell oldanunk, mert nem szabad megengednünk azt, hogy abból a cezurából, amely ma még csak cezurál és amely a háborús generáció és a fiatal generáció között van, egy olyan szakadék váljék, hogy ne tudjuk egymást megérteni. Most e tekintetben én talán egy új oldalról — bár már történtek erre utalások — úgy fogalmaznám meg ezt a problémát, hogy én azt gondolom, nem ártana a mi magyar fajtánknak, a mi fiatalságunknak sem egy jó adag kommerciális érzék és üzleti szellem. Ezt hangoztatták itt a Házban is, de sohasem felejtem el azokat az igazán bölcs kormányzói szavakat, amiket Őfőméltóságától most május 13-án hallottunk, amikor a csepeli szabad kikötőt megnyitotta. Őfőméltósága e tekintetben ott azt mondta: „Sajnos, a multban, s a jelenben is sokszor azt tartották nálunk, hogy a kereskedelmi, vagy üzletekkel való foglalkozás másodrangú jelentőségű. Ellenkezőleg. Szerintem elsőrangú fontosságú, mert szükséges, hogy ne akarjon mindenki az államból megélni, hanem ellenkezőleg, minél többen teremthessék meg maguknak az anyagi javak megszerzésének lehetőségét, hogy ekként magát az államot is gazdagítsák.“ Nagyon jó volna, ha a kormányzó úrnak ezeket a szavait minél többen megszívlelnék. Ő maga járt elől ezen a téren, amikor az egyik fiát kereskedelmi pályára adta. Amikor ezeket a szavakat hallottam, gondolataim valahogyan — úgy egészen önkéntelenül — messze elszálltak Erdélybe, az én szülőföldemre, a székely nép közé. Nem is tudom, hogyan fejezzem ki magamat. Ha székelyföldön járunk, ott gyűlölködő szavak helyett azt vesszük észre, hogy az a szatócs is székely, az a korcsmáros is székely, az a kereskedő is székely, az az ügynök is székely és az a székely ember, akit furfangosnak neveznek, amikor elvégezte az otthoni mezőgazdasági, vagy más munkáját, felül a vonatra, bemegy a Regátba, elmegy Ploestibe, elmegy Bukarestbe, vállalkozás után néz, leleményesen, nem ijed meg az élettől. Addig dolgozik, addig jár, amíg talál valami hasznothajtó foglalkozást, amiből magát és családját el tudja látni. Nagyon jó volna t. Felsőház, ha ezt a székely példát ide is át tudnók oltani.“ *A főiskolai gondnok* urnak kiváló alkalmat nyújt főiskolánk, hogy a józan életrevalóság szellemét a mi ifjúságunk lelkébe is gyökereztesse be.

— **Az Országos Ref. Tanáregyesületi Gyűlésre** a jelentkezések folyamatban vannak. Eddig mintegy 85 jelentkező van. Az előkészítés munkáit *Novák Sándor* gimn. igazgató intézi.

— **Sárospataki tanárok előlépése.** *Dr. Gulyás József* főkönyvtárnok, c. igazgató a VI. fiz. osztály 3. fokozatába, *Benkő Béla* a VII. fiz. osztály 3. fokozatába lépett elő.

— **Uj theol. doktor.** Nagy Sándor Béla, a bodrogkeresztúriak agilis és szépképzettségű lelkipásztora a Tisza István tudományegyetem theol. fakultásán theol. doktorátust szerzett. Melegen gratulálunk!

— **Szekfű Gyula** Magyar történetének VIII. kötetében a 197. lapon ezt írja: A magyarság egyetemes szempontjából nézve a települések közt a német település volt a magyarság jövőjére a leghasznosabb, mert a németek ősi hazájuktól oly távolra szakadtak, hogy a német haza felszívó hatásától a magyarságnak nem kellett tartani. Annál veszélyesebb volt az oláh és a rác bevándorlás, mert ezek a kapcsolatot a régi hazával nem szakították meg. — Most ugyanő a Magyar Szemlében egy fájdalmasan okos cikkben utal arra a veszélyre, mely a német asszimilációt a német haza hatására disszimilációvá teszi. — A kemény magyar sors annak történetíróját is ilyen ókori bosszúval sújtja. (Cato senex litteras Graecas didicit.) *G. J.*

— **A nagyvizsnyói** református gyülekezet templomának a külsejét megújította. A renoválás költsége — közel 2500 pengő — a hívek önkéntes adományaiból gyült össze. A templomszentelési istentiszteleten *Kereszthury József* nekézsnyei lelkész imádkozott, *Hubay Mihály* szilvásváradi lelkész igét hirdetett, majd *Kocsiss Béla* helybeli lelkész a renoválás történetét és a nagyszámu adakozók neveit s adományait olvasta föl. A gyülekezet ünnepén *Ronkay Ferenc* országgyűlési képviselő és sok másvallásu testvérünk is részt vett.

— **Czelder Márton** 1850 július 19-én subscrilált Patakon. Bejegyzése ez: Czelder Márton 16, Helv,, Görög Mária (gyám) V.-namény (a szülő lakóhelye) Bereg, polgár, 1850 júl. 19. 1 éves beöltözött. — 1850-ben azonban társai közt nem sze-

repel. (Talán segédtanító volt.) Az 1851. szeptember 23-iki egyházkerületi határozat alapján társait visszatették a gimnáziumba s az osztálya 1852—53-ban bukkan újra elő, mint filozófus: benne ő is. Czelder Márton sárospataki életét a szabadságharc után is több homály fedi. A Szinnyei-lexikon szerint a szabadságharcban guerilla volt, azután Nagyrozvágyon s. tanítóskodott, 1856-ban segédlelkészi vizsgálatot tett Patakon. Az Uj M. Athénas és Sp. Lapok 1889. 662. l. szerint a szabadságharc után visszajött Patakra az iskolába, s hogy tisztességes öltözetet vehessen, kiment segédtanítónak Nagyrozvágyra. A tény ellenben ez: Az osztályozó könyv 31. oldala szerint 1849—50-ben a felsőbb tudományok hallgatására átbocsájtották; 1852—53-ban filozófus volt, 1853—54 I. felében I. é. theologus, 1853—54 végén II. éves th., 1854—55 I és II. felében is II. éves theologus, 1855—56 I. felében III. éves theologus. Ezután nem szerepel a névsorban. *G. J.* [1]

[1] 1850 dec. 12-éről ez a bejegyzés van a Köziskolai Szék jegyzőkönyvében: „Olvastatott tisztelendő Mészáros József úr levele, melyben tanítójuk Czelder Márton részére K. és Nagyrozvágyot kéri kiadatni. Kérése teljesittetik." *M.*

— **Igazítás.** Lapunk 28. számában a 168. oldal első hasábjának alulról felfelé számított 18. sora végére kérdőjel teendő.

HIVATALOS RÉSZ.

Tájékoztató a missziói jelentésekhez. Mivel ebben a tárgyban illetékes és előkelő helyről kérdést intéztek hozzám, tájékozás végett közlöm, hogy az egyházközségekben működő egyesületekről a Bm. I. a jelentés 8. rovatába kell az adatokat beírni. Ha az egyesület működése vagy szerepe részletesebb adatfelsorolást kíván, akkor azt a jelentéshez csatolandó mellékleten kell feltüntetni. Az egyházmegyei missziói előadók az ilyen módon közölt adatokból csinálnak kimutatást, a Bm. II. jelentőív 2. és 6. rovatában. Ezek az adatok képezik anyagát az egyházkerületi missziói előadók, illetve a konventi előadó összesítésének, illetve kimutatásának. — Miskolc, 1937. julius hó 10-én. — Dr. Enyedy Andor konventi missziói előadó.

Cigánd református egyházközsége pályázatot hirdet mult tanévben helyettessel betöltött nőtanítói állásra. Javadalom: helyi hozzájárulás egyháztól további megállapitásig kezdőfizetés 10 százaléka, 6 egység (3 öl tűzifa beszállítva) természetbeni lakás, 272 négyszög öl kertilletménnyel. Kezdő tanítónő segédtanítói minőségben alkalmaztatik. Kötelessége: az iskolaszék által reábizott osztály, vagy osztályok vezetése, belmissziói munkákban való segédkezés, Leányegyesület vezetése, kézimunkatanítás. Pályázati határidő e hirdetmény megjelenésétől számított 21 nap. Választás államsegély kiutalása után válik érvényessé. Állás 1937. évi szeptember elsején elfoglalandó. Válaszbélyeggel ellátott kérvények „Ref. Lelkészi Hivatal, Cigánd" cimre küldendők.

— **Bánhorvát** ref. egyház kántortanítói állására augusztus 7. határidővel pályázatot hirdet. — 43 értékegység. — Kötelesség, választás törvény szerint. — Néptanítók lapjában hirdetve részletesen.

A Tiszántúli Egyházkerület Középiskolai Vallástanárképesítő Bizottságától.

Hírdetmény

a legközelebbi vallástanári vizsgálatra vonatkozólag.

A Tiszántúli Református Egyházkerület püspökének, mint a Vallástanárképesítő Bizottság elnökének megbízásából tudatom a vallástanári vizsgálat után érdeklődőkkel az alábbiakat:

a) A legközelebbi vallástanárképesítő vizsgálat Debrecenben, a második lelkészképesítő vizsga után 1937. október 4. és következő napjain fog tartatni, és pedig a zárthelyi irásbeli vizsga október 4-én délelőtt 9 órakor a Kollégium dísztermében, a próbatanítás október 5-én és 6-án a református gimnáziumban (illetve, amennyiben női, vagy túlsok jelentkező lesz, a Dóczi-intézet leánygimnáziumában), a tanterv szerinti vallástanitási órán, a szóbeli vizsgálat október 5., 6. napjain, a Kollégium kistanácstermében délután fél 4 órai kezdettel.

b) A vizsgálatra vonatkozó tájékoztató iránt a vizsgálat előadójához (D. Csikesz Sándor egyetemi professzor, Debrecen, Kollégium) kell fordulni.

c) A vizsgálat iránti kérvény a tájékoztatóban megjelent mellékletekkel felszerelten a Tiszántúli Református Egyházkerület püspökéhez címezve 1937. szeptember 5-ig küldendő be Debrecenbe. A kérvényhez mellékelni kell a feladóvényt, amely szerint a jelölt a 60 P vizsgálati díjat és a 6 P bizonyitványdíjat a Tiszántúli Református Egyházkerület pénztárába (Debrecen, Kollégium) az összeg rendeltetésének megjelölésével beküldötte. A díjak befizetése nélkül az Egyetemes Konvent 126/1932. sz. határozata értelmében senki vizsgálatra nem bocsátható.

d) A vizsgálatra állani kívánó jelöltek közöljék pontosan címüket is, hogy a próbatanítás tárgya velük 1937. szeptember 10-ig közölhető legyen, viszont a jelöltek tartoznak a kidolgozott próbatanítást három gépirásos példányban szeptember 20-án déli 12 óráig ajánlott levélben a vizsgálat előadójához megküldeni.

e) A vizsgálatra állani szándékozók személyesen jelentkezzenek 1937. október 4-én reggel fél 9 órakor a Kollégium kistanácstermében a vizsgálat előadójánál, aki a részletes vizsgabeosztást közölni fogja a jelöltekkel.

f) A jelölteknek előregondoskodhatás céljából emlékezetükbe hozzuk, hogy az oklevélre az újabb bélyegilletéki szabályzat értelmében 10 P-s okmánybélyeg ragasztandó.

Debrecen, 1937. július 1. Elnöki megbízásból:

D. Csikesz Sándor
egyet. professzor,
a vallástanárképesítő bizottság
előadója és jegyzője.

Szerkesztői üzenetek. v. Ny. K. Befutott. — Ft. P. H. A konventi szó majdnem későn jött.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 30. szám. Sárospatak, 1937 július 25.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Lenkey Gyula:* Levél. — *Dr. Szabó Zoltán:* Gyakorlati munkák a sárospataki theol. akadémián. Határokon túlról. — Hirek. — Hivatalos rész. — Szerk. üzenetek.

LEVÉL

„Vita brevis, ars longa", — ezzel a régi igazsággal kezdem levelem, mert az emberi életet a művészet mindig túléli; ez rövid a teljes kifejlődésre, s az elég hosszú ahhoz, hogy a folyton változó embereket előbbre vigye. Az idő meg nem áll. Az embereknek is haladni kell. De én nem ezekre akarok most hivatkozni, mert azzal a művészet ügyét nem vinném előbbre, pedig az egyházművészet most már nem áll meg, követeli, hogy reá felfigyeljenek.

Azok a nagy megmozdúlások, melyek egyházi lapokban közöltettek az egyik debreceni templom kifestéséről, mind csak vád és védelem volt. Pedig a tárgyilagosság egészen másként mutatná az esetet, mely a nagyközönséget váratlanul érte. Őszintén megvallom, azoknak a sokaktól várt megnyilatkozásoknak olvasása után félve határoztam el magam arra, hogy megnézzem azt a templomot, mely a festészet által ily érdeklődés középpontjává lett.

Debrecenben éppen a vizsgákra készültek, mert a Kossuth-utca, mely különben mindenkor a virágok utcája, szokatlanul virágos volt. Amint haladtam a sok szép virág mellett, úgy elgondoltam, hogy a Salamon ruháinál ez szebb és a rám nézve mindig csinos és szép Debrecen, így még kellemesebb hatással volt. A természetnek mily fenséges szépsége ez, festő nem festheti le, költő nem énekelheti meg, — csak a szív foghatja fel mit jelent az: nézd meg a mezők liliomait.

Elhaladtam a virágok mellett s nem láttam már akkor, mikor feltünt előttem a Kossuth-utcai templom, magas sugár tornya, vörös tégla színével. És láttam magam előtt képzeletben újra a mezők liliomát; — Istenem, hát ezt nem lehetne-é figyelmeztetőül ebbe a templomba megfesteni, hogy hervadhatatlanul éljen az ige csodás tanítása. A templom festve van, ugyan mit fogok látni, — kérdem önmagamtól?

Kedves fogadás és kalauzolás után beléptem és megálltam. A felírás a sok szín közül szemembe ötlött és hangosan olvastam: Az Isten lélek és igazság . . . Nem igehallgatásra mentem, de hallottam a festményeket, a köveket beszélni, — igen, mert ez az én életem is, mert vele vagyok minden napon, látni mentem és nekem, hozzám beszéltek a képek, az emblémák, mert tudtam, mit jelentenek.

Három teljes órát töltöttem benne, hogy teljesen magamévá tegyem az eszmét, s az egyetemes egyházunkat érdeklő kérdést: a templomok kifestését és az ezzel kapcsolatos kérdéseket a megnyugváshoz próbáljam elvezetni. A sziporkázó vádak és nehézmények dacára sem lesz átmeszelve, ami kár is volna, mert így legalább elindult az egyházművészet és csendesen meghozza a maga eredményét. Hogy azonban túltengés ne legyen e nagy akarásban, szeretettel kérek minden lelkészt, hogy gondolja meg, mielőtt elhatároznak egy templomfestést, hogy mit lehet és mit nem lehet. Ha nem ért hozzá, akkor kérdje meg azokat, akik illetékesek az ilyen dolgok elbírálásánál, nehogy ez a példa azután torzszülötteket is teremjen. A hit, a művészet, a dogma, a szokás mind figyelmet kér és ezeknek több arcuk van, azért vegyük mind figyelembe és az egyházművészetnek ezzel az ágával is foglalkozzunk, hogy mi szabályozza a templom festését.

Nem minden templom festhető, sőt van olyan, különösen a régi román stilű, amelyeket kifesteni egyenesen vétek, mert az csak az erőszakosság vagy a mi is meg tudjuk tenni, akarása. A gótikus templom kívánja alkotásánál fogva a festést. A templom festésének kérdésénél fontosabb volna a magyar ref. templom stilus egy szerencsés alaptervének megtalálása, mely éppen alkotásánál fogva tisztán az ige hallgatására készül és akkor nem kisértené többet az embereket a templom kifestése. Mig a régi templomstilok lesznek az irányadók, addig ez a kérdés fenntartja magát és foglalkozni kell vele.

A román stilű, famennyezetes és fakarral bíró templomok falainak kifestésére senki se gondoljon, mert azok a márványfalak, korinthusi oszlopok nemcsak művészietlenek és ízléstelenek, de stílszerűtlenek is és ezeknél a tiszta, por- és szennymentes fal a legmegfelelőbb. A meszelt falnál azonban senki sem gondoljon arra sem, hogy elég ha 1540-ben bemeszelték és azóta a puritánság és a művészet remekeinek elkerülése végett

hozzá nem nyulnak, s évszázadokon át nem meszelik. A fehér fal is úgy szép és művészies, ha szép fehér, tiszta és minden évben újítva van. A padlók olajozását is ajánlom a templomban, mely egyrészt a pormentesítést szolgálja a minden heti takarításnál, másrészt a levegőt tartja tisztán. A román stílű templomoknál a régi fafestéseket lehetne megújítani szép tompa színeivel, eredetiségében meghagyva, mely ma is ellentmond a sok vádnak, hogy ref. templomot nem lehet kifesteni, hát akkor miért lehetett. pedig igazán sok otromba festés látható és mégis megvolt és van ma is. Mindent lehet a maga módja szerint, csak szép és egyházművészetünknek és hitrendszerünknek megfeleljen.

A debreceni Kossuth utcai templom gőt stílu és a festését ez természeténél fogva megkívánta. Helyesen is van megoldva. A művész igyekezett dogmatikus maradni. A táj festészete az eszmék megérzékesítésénél csak mint szükséges melléklet szerepel, melynek kivitelénél a művész nagy gonddal járt el. A természetet azonban csak annyiból vette tekintbe, amennyiben az eszmének támogatására szükségesnek látszott. Nem meglepő azért, hogy vannak részek, amelyek, műalkotás tekintetében bámulatra ragadják a műértőt is, azonban a részletes kivitelüket figyelembe véve, a természet hűségétől messze állanak. (A négyféle magvetés: a mustármag, a pohárnok álma, a mezőben elrejtett kincs, a kétfelé váló víz, a keskeny út és szoros kapú.)

A művésznek szoros feladata az eszményit a jellemzéssel összhangba hozni, mert a tájfestészetben gyönyörködünk, de benne csak a naturalizmust találjuk meg. A cél pedig az, hogy a természetes hű lefestése, az eszme megragadó hatását váltsa ki. (Az övegy asszony fillérje, ahol a már nem adó kéz, a teljes vagyontalanságot fejezi ki: az Ur énnékem őrízö pásztorom, a szarvas kívánkozik, a drága gyöngy.) A festőművészet szülő anyja a lelki elgondolás, mely isteni erőként jelenik meg az egyházművészetnél is. Sőt ez az egyetlen talán, amely ezt az erőt nem is nélkülözheti. E nélkül jelentőségre emelkedhet, bárha a festés maga a legremekebb lenne is. Ha hiányzik az eszme, az ilyen mű csak mesterségesnek, de művészetnek nem mondható. Az egyházművészetnél, nemcsak a természetnek, hanem a történelemnek is helyet kell adnia, és e kettőt uralja az eszme, amelyért készül. A művészetnek tehát az a tárgya, amit a biblia elmond, gondolatokban elrendezi, eszménybe foglalja és a festmény által szem elé állítja. (A tíz szűz péld.)

A festményeket tekintve nem akarok sem embereket dicsérni, sem, le- vagy rábeszélni, mert akkor nem volna igazság bennem. Nem akarok a külföld példájára sem hivatkozni, de nem akarok szőrszál hasogató sem lenni.

Nem szerettem sohasem a külföldet egyszerüen utánozni, vagy abból megnyugvást szerezni... Tőlük tanulni s a jót megtartva, a magyar szív és lélekbe átülteini, igen. Ellene vagyok minden idegenségnek, a mi sajátos magyar egyéni világunkba, akár egész mű, legyen az dogma, vagy művészet; akár csak egy szó vagy szokás, vagy ecset vonás alakjában bejön és helyet foglal. A debreceni templom festése magyar zamatu, magyar szív érezte meg, magyar ész váltotta érzelemmé, és magyar kéz festette. Mint első ilyen egyházművészetet, csak örömmel lehet fogadni.

A természetben sem tűnik fel minden tárgy és lény szépnek az első pillanatra, sőt sokszor csak később válik esztétikai szépnek. Ezekben a képekben is kicsinyes dolog, kis dolgokat hibának róni fel. Pl. „A kakas, mikor kukorikol, behunyja a szemét. mert könyv nélkül tudja", — Itt pedig nyított szeme van. — Hát tessék megfigyelni, mikor kezdi, akkor hunyorgat és mikor az erőteljes hangot adja, akkor kinyított szemmel kukorékol. „A kéznek sem szabad volna ott lenni, több helyen." Mennyi mindent kifejez az a kéz, és ha a szeretetszövetség naptárán helyet foglalhat a kérő kéz, mely az Ajtósról származott hires Dürer Albert német festőnek a műve, miért ne mutathatná meg ott a kéz a munkája nemes voltát, mely a szív érzelmére világít reá. „Hatvan darab, sok." — Igaz, én is azt tartom, hogy az izelítőből egyszerre sok, — de mikor a templom így kívánta meg, és ha ott van 10, nem mindegy volt-é már akkor, ha az emblémákkal együtt lett 60.

Nem az itt a hiba, hogy be van festve és hogy sok, hanem az, hogy nem készítettük elő önmagunkat 420 éven keresztül az egyházművészetünk kialakulásához. Theologiánkon nem tanították, sőt ma sem tanítják. Egyesek lelkében, szemében és kezében, mint isteni talentum, az önművelés által fejlődött ki. Nem csodálkozhatunk tehát azon, hogy egy-egy ilyen újszerűnek látszó spontán tény, nagy hullámokat ver. A hullám, lehet, elsimul, természeténél fogva, — de hogy a vihar bennt dul, mindaddig, míg az egyházművészet magyar református egyházunkban is ki nem alakul a maga helyes módozatai szerint, — az bizonyos. Ezt szükséges előkészíteni, és azért csak az a kérésem lehet: „Szeressük egymást őszintén és építsük az egyházunkat." (Amemus nos mutuo sincere et aedificemus ecclesias.)

A templom belső diszitése, sok és nehéz kérdést váltott ki (Nagy Lajos). Lehangolt az, hogy a régi egyh. művészet alapgondolata: a képek tanító ereje, dacára a puritánságnak a külföldi látványt idézte elő, (D. Veres István) — lehangolt a művészi kivánalmak érzett szükségessége, mely meg nem valósított, száraz betű maradt, (Konvent 1905, Réz 1909) — melynek eszméje láng nélkül égette a lelkeket és csak lidércfény maradt, (D. Módis L.) mely csak távolból fénylett, s ha közel mentek hozzá, elaludt.

Ezek a kérdések és emlékezések, azt igazolják, hogy vannak lelkészek, akik foglalkozni akarnak az egyházművészettel, mert az elől nem lehet elzárkózni. Foglalkozni kell nem azért, mert a kor kivánalma talán erre hiv fel, — nem is azért, mert már külföldön így van, hanem azért, mert nálunk is megvolt és megvan és senkit sem botránkoztatott meg, ha a templomban a hegyen épült várost festve látta. Visnyó. (Borsod. m.)

Bánhorvát. *Lenkey Gyula* ref. lelkész.

Gyakorlati munkák a sárospataki teol. akadémián.

A gyakorlati munkaágnak irányításánál és beosztásánál, mint a megelőző években most is a következő szempontok vezettek bennünket: 1. Az egyes munkaágak szerves kapcsolatban és összhangban legyenek ifjúságunk egész theológiai képzésével és nevelésével. 2. Az egyes munkaágak ne mesterségesen kitalált és erőszakolt „kényszermunkák," hanem természetes élethelyzetből kifolyók legyenek annak az ifjúságnak, mely a theológia falai közt is felelősséget kell érezzen egyfelől diáktestvérei, a helyi gyülekezet, a közvetlen környéken élő hittestvérei, másfelől a theol. éveken túl a gyülekezeti szolgálat szélesebb mezején reá váró kötelezettségekre való felkészültség és azokra való alkalmasság irányában.

A gyakorlati munkák főbb ágai voltak:

I. Igehirdetés. 1. ifjúsági, u. n. kis istentiszteleteken. Résztvettek benne a III—IV. é. hallgatók jobb készségű igehirdetői. (Sorozatos igehirdetés „Kis diák nagy kérdéseiről": Egyház, nemzet, otthon, iskola, tanulótárs, tanárok, iskolakönyv, olvasnivaló, Könyvek Könyve, szórakozás, stb. az Ige fényében. 2. Nagytemplomi igehirdetést végzett 3 IV. é. hallgató. 3. Tanyai és szórványgondozásból részben, vagy egészben theológusok végezték Györgytarló, Rózsás, Lápló, Dorkó tanyák gondozását. 3. Dr. Zsiros József és felesége vezetésével és közreműködésével szinte pünkösdi ébredést kiváltó, a gyülekezetvezetésnek szinte minden ágát felölelő gyülekezeti munkát végzett öt theologus a 114 ref. lélekszámú szegilongi ref. leányegyházban. 4. Bodrogsára gondozását teljesen, Kovácsvágás igehirdetését sokszor szintén egy-egy hallgatónk végezte az elmult iskolai év folyamán.

II. Bibliakörök vezetése. 32 tanítóképzős és gimnáziumi bibliakörben 36 theol. vezető és s. vezető végezte a szombati gyakorlati napon történő közös előkészítés alapján a bibliaköri munkát. Az ez évi sorozat a 12 tanítvány, Pál, Timótheus, Titus és Filemon személyiségével foglalkozott. Állandó ellenőrző látogatásokról Gönczy Árpád szénior és Ablonczy Dániel hh. gondoskodtak.

III. Családlátogatás. Az ezévi akcióban 23 helybeli család vett részt., ifjaink összesen 173 családi áhitatot tartottak. Mivel egy-egy látogatásban több ifjú is részt vett, ifjúságunk minden tagja átlag hat családot kereshetett fel az elmult iskolai évben. Az előkészítés itt is közösen történt, az áhitatokat összefoglaló sorozat címe volt: „Látogatás Jézussal együtt 14 hajlékban."

IV. Cserkészmunka. A 764. sz. Timótheus öregcsapat 3 örsben 36-os taglétszámmal végezte ez évi munkáját. Két regöscsoportja 22 kerületbeli községet keresett fel, az Ige, a magyar dal és néprajzi gyűjtés szolgálatával A 763. sz. Sztáray csapatban dr. Zsiros József parancsnok közvetlen irányítása alatt az öregcsapatnak 6 tagja végzett jó munkát.

V. S. D. G. munka. A középiskolás SDG. munkában 14 theol. ifjú vett részt. Aktiv vezetői munkát Ablonczy Dániel vezetése mellett heten végeztek. Husz vezetői és ugyanannyi kollégiumi gyűlést tartottak. Havi programmjuk az egyház-, nemzet-, szeretetmunkák-, falu- és egészségügyi szolgálat szempontjai köré csoportosult.

VI. A helybeli ref. gyülekezet *KIE munkájában* öt ifjú végzett vezetői munkát.

VII. Vasárnapi iskolai munkában hét ifjú tevékenykedett Darányi Lajos lelkipásztor irányítása mellett.

VIII. Katona-gondozó munkánkban főleg a a theol. regös öregcserkészek segédkeztek.

IX. Diákbetegek látogatását főleg a gim. internátusi szobákban felügyelő theol. ifjak gyakorolták.

X. Mint közvetve, vagy közvetlenül gyakorlati jellegű munkákat megemlítjük még:

1. A theol. internátus napi áhitatait, melyeket dr. Marton János internátusi felügyelő irányított.

2. A szombati gyakorlati napok homiletikai és gyakorlati theol. szemináriumait, teljes istentiszteletek formájában történő próbaszolgálatokkal, homiletikai dolgozatok írásával, vendégelőadókkal (Ez éven: dr. Incze Gábor, Császár József, Major Gyula és felesége.)

3. II—IV. é. hallgatók kötelezve vannak napi csendes óráik gondolatait magukban foglaló gyakorlati magánexegézis vezetésére, valamennyi hallgató gyakorlati munkáit munkanaplókban köteles számon tartani.

4. Ifjaink karácsonyi legációjukban gyülekezettanulmányozó adatgyűjtést is végeztek.

Jelentésem végén hálával kell megemlékeznem Darányi Lajos lelkipásztor eredményes munkájáról, kí két havi tanulmányi szabadságom ideje alatt is szakavatottan vezette tovább gyakorlati munkáinkat.

A jelentésből kitűnik, hogy sok munkaágunkban (diákbibliakörök, alsósok számára tartott istentiszteletek, családlátogatási előkészítés) olyan sorozatok alapján haladtunk, melyeknek közreadása talán szélesebb egyházi körök számára is szolgálatot jelenthetne. Tisztelettel kérjük a Theol. Kart, hogy amennyiben ez a gondolat helyeslésével találkoznék, próbáljon módot találni e sorozatoknak, legalább némi részben való, esetleg a Főiskola kiadványsorozatában megjelenő közreadására.

Szabó Zoltán.

Határokon túlról.

— **Választás zsinati póttagságra.** Az elszakított tiszánineni egyházkerületben zsinati lelkészi póttaggá *Lenkey* Lajos runyai lelkész, világi póttaggá *Boross* Zoltán ny. vezető járásbiró lett.

— **A gömöri ref. tanítóegyesület** évi rendes közgyűlését július 5-én tartotta Rimaszombatban, ahol a tagok csaknem teljes számban jelentek meg. A református himnusz: „Maradj velem Uram" — eléneklése után *Bálint József* elnök az ülést megnyitotta, majd évi jelentésében beszámolt az egyesület életében történt főbb eseményekről és gazdag programot adott a jövőre. Jelentése egész

terjedelmében jegyzőkönyvbe került. Megkapó volt, mikor 7 új kartársat az egyesület kebelébe ünnepélyesen beiktatott az elnök. Előbb elénekelte az ünnepi dalt az egyesület énekkara: „Mikor belépsz az iskolába." A szakaszok munkájáról, valamint a választmány évi gyűléseiről a főjegyző tartott beszámolót. A közgyűlés fontosabb határozatai közül kiemelendők: Alapszabályát a Konvent általkiadott „Rendtartás" rendelkezéseivel kiegészíti. Felterjesztéssel él az egyházmegyéhez, hogy iskolai ügyekben a Rendtartás előírásai végrehajtassanak. Ezzel kapcsolatban kimutatást készít az igazgató ügyek állásáról az egyesület területén. Kéri az egyházmegyét, hogy a jövőben egy tanácsbirói állást tanítóval töltsenek be, hogy a tanítót illető ügyek tárgyalásánál mindig tanító is legyen jelen. Kéri az egyházmegyét arra is, hogy mondja ki határozatilag, hogy minden állását elfoglaló és állását elhagyó tanító méltó keretek közt templomban iktattassék be új állásába és ott bocsáttassék el, hogy ezzel is erősíttessék az egyházhoz való hithűségi kötelezettség. Pénztárnok évi jelentését megnyugvással vette tudomásul a közgyűlés. *Bódy* Bertalan Jellemképzés az iskolában címmmel értékes felolvasást tartott. Felolvasás keretében ismerkedett meg a közgyűlés a beretkei árvaház ezévi munkájával. A tanitóság közgyűlésén bizonyságot tet hithűségéről, egyházához és fajiságához való rendíthetetlen ragaszkodásáról.

— **A ref. énekeskönyv** III. kiadása jelent meg az elszakított felvidéki reformátusok számára. Az új énekeskönyv kiadásának ügyeit végezte dr. *Magda* Sándor püspök vezetésével *Bary* Gyula beregi esperes, dr. *Király* Kálmán egyházkerületi tanácsbiró és *Szabó* Sándor nagyszőlősi igazgatótanító. A III. kiadás hangjegy és szöveghibáit kijavította *Simon* József abaujtornai esperes.

HIREK

— **Dr. J. Severijn utrechti** egyetemi tanár szeptember hóban magyarországi körútat tesz. A magyarbarát tanár Sárospatakot is meglátogatja. Nagy érdeklődéssel várjuk a kitűnő holland professzor látogatását. Reméljük, hogy ez a látogatás is előmozdítja Hollandiával való évszázados drága összeköttetéseinket.

— **Évkezdeti dátumok az 1937—38. tanévre a Sárospataki Ref. Gimnáziumban.** Augusztus 30-án a VIII. osztály és I—IV. o., 31-én az V—VIII. osztályok javító és pótvizsgálatai. Augusztus 31-én lesz a magántanulók irásbeli és szept. 1-én a magántanulók szóbeli vizsgálata. Szeptember 2-án délelőtt a tehetségvizsga. Szept. 1—3-án lesznek az utólagos beiratkozások. Szeptember 4-én reggel háromnegyed 8 órakor áhitat az Imateremben, 8 órától tanítás. Szeptember 6—9: irásbeli érettségi, szeptember 11-én és 13-án szóbeli érettségi vizsgálat. Szeptember 10-én (péntek) fogjuk megtartani az évmegnyitó ünnepélyt az Imateremben. Ugyancsak szeptember 10-én fog ülést tartani az Igazgatótanács.

— **Incze Gábor** utleírásai (1917—1937) jelennek meg abban a sok képpel tarkitott kötetben, amelyik szeptember elejére lát napvilágot. Az olasz és román fronttól Stockholmig és Pizáig, Aberdeentől Genfig mit látott és rajzolt meg református szemével, megmutatja ez a kötet, amely református magyarságunk számára jó tájékoztatást nyújt. Ára előfizetők számára *két pengő*. Ebben az összegben a postaköltség is benne van. Előfizetni lehet „Incze Gábor Budapest, 33.451." cimü és számu csekklapon.

— **A vajdácskai** református bibliai iskolás gyermekek mindennap reggel az istentisztelet után rövid megbeszélést tartanak, melyen jelen van a lelkipásztor és a tanító is. Egy ilyen beszélgetésből született az a terv, hogy mint most egy éve segítettek két borsodi gyermeket szorgalmas kalászszedő munkájukkal, úgy ezen az éven is megtartják a kalászszedést. A tervet tett követte. Reggelenkint megosztva maguk között a mezei tarlókat, gyüjtöttek szorgalmasan. A kalász kévéket a parókhia udvarára hordták össze, s az egyik napon ölükbe fogva a kis kévéjüket, elvitték az egyik cséplőgéphez és kicsépeltették. Eredmény lett 110 kilogramm búza. Határozatuk szerint ezt a templom nagyobbítás céljaira adományozzák. A gyüjtésben résztvett 82 hat évesnél idősebb és 8 hat évesnél fiatatabb gyermek. — A templomnagyobbítást az édesanyák biblia köre is szivén viseli, noha az egyesületi élet októbertől husvétig tart, a husvéti zárógyűlésükön elhatározták, hogy a nyár folyamán havonta legalább egyszer összegyülnek, hogy a piacpénzből összerakott filléreiket a közös perselyükbe rakhassák, melyet ők is a templomnagyobbítás céljaira kivánnak fordítani. A legutóbbi gyűlésükön érdekes fordulatot vett elhatározásuk: „Ha havonta csak egyszer jövünk össze, igen lassan telik meg perselyünk" mondták. Újabb határozatott hoztak tehát, melynek értelmében most már minden vasárnap délután összegyülnek rövid beszélgetésre, s hozzák a filléreiket, hogy a gyülekezet 150 éves évfordulóján, 1940-ben már a megnagyobbított templomban dicsérhessék Istent.

HIVATALOS RÉSZ.

Szirma református egyházközség kántortanítói állásra pályázatot hirdet augusztus 21-iki lejárattal. Javadalom díjlevél alapján: 54 értékegység, államsegély. Kötelesség: 3—6 osztály vezetése, kántori teendők, belmissziói munkában segédkezés. Válaszbélyeggel ellátott, kellően felszerelt kérvények: *Ref. iskolaszék Szirma*, Miskolc mellet küldendők. *Derencsényi István* ref. lelkész.

Alsózempléniek emlékezetébe idézem, hogy az egyházmegyei gondnokságra elrendelt szavazat beadásának határideje július 31.

Kiss Ernő esperes.

— **Szerkesztői üzenetek:** Cs. I. B. L. Kivánsága szerint lesz a gyermek dolga. — Gy-y K-n. Pár példányt küldtem a címedre.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 31. szám. Sárospatak, 1937 augusztus 1.

SÁROSPATAKI
REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**
FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Felméry Albert:* „Elmélet, vagy gyakorlat is? (Folyt. köv.) — *yr*: Generális vizitáció Borsodtól Sajóecsegig (Folyt. köv.) — Kimutatás. — *G. J.*: Egy érdekes Zempléni-emléket... — Hirek. — Hivatalos rész. —

„Elmélet, vagy gyakorlat is?"

(Válasz Várady József cikkére.)

Várady József sajóvámosi lelkésztársunk a fenti címen nagyon figyelemreméltó cikket írt e lap 23. számának hasábjain. A figyelmet azonban ez a cikk nemcsak jól stilizált szövege és mondanivalóinak alapos ismerete folytán érdemli meg, hanem tévedései miatt is. Ezekre szeretnék jóindulatú bírálatommal rámutatni, remélve, hogy sokan lesznek, akik velem éreznek és nekem adnak igazat.

Kezdjük a címen és a benne kifejezett tárgykitűzésen.

„Elmélet-e, vagy gyakorlat is?" — Aki a cikket olvassa, rögtön látja, hogy ez a cím helytelen, mert a gyakorlati lelkipásztorkodást egy kalap alá vonja a *gazdálkodással,* a gyakorló lelkészt (a nemcsak prédikáló lelkészt!) a *gazdával.* Elméleti pályának tartja a lelkészi pályát, de annak nélkülözhetetlen gyakorlati oldalát a lelkészi javadalmi földek házikezelésbe vételében látja. Nyilvánvaló, hogy már az elindulása is téves. Szomorú volna, ha a gyakorlati lelkipásztorkodás egyet jelentene a földműveléssel, mert ebből az az elképzelhetetlen igazság is következnék, hogy csak az a jó lelkipásztor, aki egyúttal jó gazda is. Ez súlyos elvi tévedés és veszedelmes is, mert továbbfejtve ezt a következtetést, el kellene oda jutni, hogy összes városi lelkészeink *nem is lehetnek* jó lelkipásztorok, mert nem lévén javadalmi földjük, lehetetlen a lelkészi hivatás gyakorlati ágát művelniök, s ha mégis mindenáron jó lelkipásztorok akarnának lenni helyükön: kénytelenek volnának a város határában néhány hold földet bérelni, hogy mint gazdák is jó példát mutathassanak még városon is feltalálható gazda híveinknek. Csak éppen megemlítem, hogyha még messzebb megyünk a logikus következtetések útján, magunk elé kell képzelnünk összes püspökeinket (köztük a Magyar Tudományos Akadémia másodelnökét is!), amint éppen kukoricát töltögetnek, mert éppen töltögetéskor hagyta ott a kocsisuk őket.

A cím és a benne kifejezett alaptétel tehát hibás, mert a lelkészi hivatás alapos félreértésére, helytelen értelmezésére, hibás felfogására vall.

Pályánk természetében rejlik, hogy a pásztori tevékenység, mint vigyázás és vezetés, hivatásunk betöltésének legfőbb motivuma, gerince legyen. Vigyázni a lélek javaira, vezetni a lelket Istent kereső törekvésében, e cél érdekében elhárítani az útjából minden akadályt, tehát terelgetni a nyájat, mint kollektiv közösséget és benne az egyeseket: ez a pásztori hivatásnak talán nem egészen hibás meghatározása. Ebben a tevékenységben bizony nem egyszer a falu keze-lábának kell lennünk, s ebben a sokágú munkakörben sokszor kell olyan munkát végeznünk, melyre a lelkészképző főiskolákon direkte és expressis verbis nem igen tanítottak bennünket. Mégis meg kell tennünk mindent, — „mindeneknek mindenné kell lennünk", — nem szabad húzódoznunk annál kevésbé, mert nemcsak vezérlő pásztora, hanem gondoskodó atyja is vagyunk híveinknek.

Ebből azonban semmiképen se következik szerintem az, hogy a lelkipásztor olyan szívvel-lélekkel, olyan egész odaadással gazda legyen, mint ahogy azt V. J. kívánja és gondolja. Nem pedig azért, mert nekünk — és ez talán nem kétséges — nem ez az *alaphivatásunk,* s ha gazdálkodunk, e mellékfoglalkozás folytatásával ezt az alaphivatást szükségképpen kell elhanyagolnunk. Pályánk bennünket a lelki mezőkre utal; nekünk emberhalászoknak, misszionáriusoknak és bizonyságtevőknek kell lennünk s ez a lelkiekre utal és nem a szántóföldekre küld. Azután — amint mindnyájan tudjuk, — ha valami a világon, a gazdálkodás feltétlenül és minden körülmények között *egész embert* kíván. A gazdálkodó papok bizonyára sokkal jobban tudják, hogy minél többet vesz el az emberből a gazda, annál kevesebb marad a papra. Ha nem viszi bele egész aktivitását az ember bármely foglalkozásba s különösen a gazdálkodásba, bizony csak fél kenyeret nyer attól a földtől, mely bárkinek is valamivel több kenyeret csak akkor ad, ha az egész ember dolgozik azért a kenyérért. A földművelés ezernyi teendője, a termények vidéken való értékesítése (hol

van helyben vásárló kereskedő, fogyasztóközönség s ha nincs, szükségszerűen társul a gazdálkodáshoz a sokszor napokig tartó fuvarozás!), az egyoldalú és mindent egy kockára feltevő gazdálkodás veszélyeinek kiküszöbölése céljából a föld hasznának sokféle úton való biztosítása (állattartás, állattenyésztés, hízlalás!), cselédekkel való vesződés, a „gazda szeme hízlalja a marhát" cáfolhatatlan igazságának kötelező szem előtt tartása stb. annyi és olyan súlyos, az egész embert és annak minden percét (pillanatát!) lekötő tevékenységet ró a gazda-lelkész vállaira, hogy lehetetlen szorosabb értelemben vett pásztori hivatásának teendőit kellően ellátnia. Bizonyítékért nem kell messzire mennünk, mert elrettentő példa minden egyházmegyében bőven akad. Ki tudja, hány gyülekezet lelki képe torzult el már azért, mert lelkipásztorai évtizedeken keresztül a V. J. által jóhiszeműen, de téves meggyőződés szerint kívánt módon folytatott gazdálkodással igyekeztek, vagy voltak kénytelenek biztosítani a maguk és családjuk megélhetését? Ki tudja, hány gyülekezetben lett üressé a templom azért, mert a kiváló gazda-lelkész csapnivalóan rosszul prédikált vasárnapról vasárnapra, őt egész héten lekötő „másnemű és halaszthatatlan" elfoglaltságai miatt, — pl. 2—3 vásáron is részt kellett vennie, azt a kis törkölyt is ki kellett főzni, s éppen szombaton éjfélkor került reá a sor. Nem hiába prédikálunk-e a vasárnapi munkaszünet mellett akkor, amikor a templomból kijövő gyülekezet szembetalálja magát a pap szénásszekerével, mely különben a gazda megbocsátható megítélése szerint teljes joggal rántotta be a takarmányt a pár perc mulva kitörő égiháború elől? Mennyivel többet mond egy ilyen szénásszekér a hetedik nap megszentelésének teljesen felesleges voltáról, mint az a teljesen felesleges, mert igen rossz prédikáció a hetedik nap megszentelésének feltétlen és büntetés nélkül semmiképen át nem hágható kötelezettségéről?

Azután a V. J. által említett „kellő önmérséklés és arany középút" megtartása, a „nyerészkedési vágy kizárása" — többszöri tapasztalásom szerint — szinte lehetetlen, mert a gazdának lehetetlen egyúttal kereskedőnek is nem lennie. Amennyiben ugyanis nem lett azzá, úgy becsapják, hogy arról koldul, s így teljesen hiába túrta a földet. Ebből a szükségességből pedig feltétlenül megszületnek holmi — és nem egyszer lelkipásztor testvérek között dúló — lóperek és a szavatossági hibákat megállapító jogi paragrafusoknak a Szentírás tanulmányozásánál sokkal intenzivebb tanulmányozása, vitatása, nem egyszer ügyvédek fényes segédlete s a következő ügy tárgyalására váró peres felek csöndes, szánakozó befelé mosolygása mellett.

(Folyt. és vége.)

Sajóbábony. *Felméry Albert.*

— **Attila** neve valószínűleg a gót Atta = atya név kicsinyítője (éppúgy, mint a cárt bátyuskának hívja az orosz.). Hun neve nem maradt fenn. *G.*

Generális vizitáció Borsodtól Sajóecsegig.

A borsodi szép nap után, hétfőn Edelénybe mentünk. Szép fekete pitykés lajbis lovaslegények kisérték kocsinkat. A Boldva hidjánál, azután a lelkészlak előtt hatalmas, látványos, bensőséges fogadtatás volt. Megjelentek itt Bónis Aladár alispán, Radvánszky báró országgyűlési képviselő, Ligeti Ede sajókazai ág. ev. lelkész; Almássy Bertalan, Baczó Balázs, Lengyel Gyula, Veres Károly lelkésztársaink. Az ősi, gótikus, Árpádkori templomot megtöltötte a gyülekezet. Lectió: Lukács 12. r. 22—34, alapige: Jelenések 2. r. 3—5. versei voltak. János Efezusban, a szeretet apostola. Krisztus szerelme, mely őt szorongatta, hiányzik a mai emberből. Ha nem hiányozna, nem lennénk olyan elesettek. Ez a szerelem az imádat rajongásával fogja körül azt, akire irányul. Minden fejlődik körülöttünk, fejlődik az egyház is. Az egyház örök és közös fundamentuma Jézus Krisztus. Rajta kivül nincs senkiben, másban üdvösség. Krisztus körül nem volt szervezett egyház, csak szeretetben egyesült lelkek közössége. Nem volt templom, liturgia: csak egy parancsuk volt: Isten lélekben és igazságban való imádása; s egy törvényük: „Szeressed a te Uradat....." Ehez az ősi életformához kell visszatérnünk, ez az örök reformáció. Protestáns ember nem lehet az, aki befejezettnek tekinti magát. Az egyházi életnek is el kell indulni Krisztus szolgálatára, amely nem beszédben áll, hanem erőben és cselekedetben. Nem elég az, ha a földesur évenként 2—3-szor megmutatja magát a templomban, nem elég a vastag nyak, az első szerelemhez kell visszatérni. Ahol templomokat gyujtanak fel, Isten átka van a gyujtogatón, de az ilyen dolgok figyelmeztetik az egyházat is, hogy oda kell állni a kereszt alá, Krisztus mellé és megmérni magunkat. A kereszt méri az ember értékét. A protestantizmus örök törvénye: mind feljebb haladni: közelebb hozzád, Uram, mind közelebb! Honnét estél ki? Isten kezéből, aki Téged ide, a Duna-Tisza tájára vezetett, aki Téged szeretett, de akit te nem becsültél meg. Ha a gyermek elereszti szülei védő karját, leesik a földre. Térjetek észre! Ne a rabló, bitang ellenséget és ne Istent átkozzátok. Nem Isten vetett el Titeket, Ti vetettétek el Istent magatoktól babonás, közönyös, pártoskodó és gyülölködő életetekkel. Nem voltatok méltók Isten kegyelmére. Térj meg és légy jó katholikus, ha annak nevelt édesanyád: légy jó református, ha annak születtél. Emlékezz Isten atyai szeretetére, intésére, vigasztalására. A megtérés szónak a magyar nyelvben különös csengése van. Bucsuképen mondják az otthonról elmenő embernek: Térj meg, édes uram békével! Megtérni annyi, mint hazamenni, magunkat az Atyára bizni. Nem nyavalygó szentimentálizmus a megtérés, hanem istenes, Istent kereső és dicsőitő élet. Ha meg nem térsz, gyertyatartódat kimozditom helyéből. Félelmes itélet ez. Nem adják vissza Nagymagyarországot, nekünk kell visszaszerezni azzal a hittel, amivel apáink szerez-

ték és megtartották. Az apák hitéről beszél ez az ősi templom, az itt élt lelkipásztorok, éneklő és imádkozó gyülekezetek története. Bennük több volt a felelősség, küldetéstudat, a bizalom, az alázat és az imádság. Köznap reggel kapával és kaszával volt körülrakva a templom, belül pedig tele munka előtt imádkozó, éneklő néppel. Olvasták a bibliát, amit a maiak büszkén mutogatnak, de nem forgatnak. Több volt a bünbánat is, amiről a mai ember hallani sem akar, s több a szeretet s a segiteni kész könyörület. Ha meg nem térsz, kimozditom helyéből gyertyatartódat. Kicsi a 14 vármegyéből álló ország, de lehet még kisebb is, prédaéhes ellenségek, haszonleső barátok között. Térj meg én magyar népem, önző, civakodó életedből. Szeressétek egymást, még ha más-más felekezethez tartoztok is. Álljatok újra, szivetek régi szerelmével a kereszt alá s visszajön nagy Magyarország.

Az edelényi egyházközség 1531-től áll fenn, leányegyháza Finke. Köznap reggel mindig tart bibliamagyarázatot a kiváló buzgóságu Gyülvészy István lelkipásztor, bünbánati héten délután. Nyári vasárnapokon gyermekistentisztelet is van. Templomlátogatók százalékszáma 70, 55, 16, urvacsorázóké 204. Két vegyes házasságban megegyezés javunkra 1, kárunkra szintén 1. Évi perselypénz 132·43 P., egy lélekre esik 26 fillér. Összes önkéntes adomány 677·87 P. Árvaházaknak csináltak, a férje mellett igazi odaadással munkálkodó lelkészné vezetése alatt 38 kgr, tésztát, elküldtek 60 kg. lisztet. Szegényeknek adtak tankönyv, ruha és ebédsegélyt. Adakozásban, gyüjtésben előljárt a női bibliakör, fényes igazolásául e munka sürgősségének és létjogosultságának. Ifjúsági egylet és énekkar is van. Református Hiradó 50 példányban jár. Belhivatalnokok kifizetve. Községtől kap az egyház 163·20 P. segélyt. Lélekszám 498, szül. 8, meghalt 8. Délután Finkére mentünk, amelynek kis templomában főjegyző János 15. r. 4—12. verseinek olvasása után imádkozott, püspökünk pedig a feltámadt Jézus három kérdése, s Péter három felelete alapján intézett a hivekhez lelkesítő, buzditó beszédet.

Az edelényi megnyugtató és felemelő nap után kedden, junius 1-én, gazdagon megáldott termőföldek között Hangácsra mentünk. Hangácsnak, nevéhez méltóan még rezes bandája is van, amely a fogadtatástól kezdve egész nap betöltötte trombitaharsogásával a községet s jelezte a püspöklátogatás ünnepi örömét. A diadalkapunál történt fogadtatás után a hősök emlékművéhez mentünk, amit püspökünk lelkes beszéd kiséretében megkoszorúzott. Nemes Andor lelkipásztor Jézus Krisztust, a főpásztort véve mintául, az adó és kérő ember vezéri alakját üevözölte az egyházkerület első pásztorában. Tiszteletünk és szeretetünk teljességével üdvözöltük itt Fekete Pál főgondnokot, akinek meleg szíve s vendégszerető háza segített fényessé, kedvessé, emlékezetessé tenni hangácsi tartózkodásunkat. Ő valamikor katonatiszt, azután miniszteri tisztviselő, majd gazdasági iskolai igazgató volt. Mindvégig élénk részt vett egyházi életünkben, ma is kiváló tanácsbirája egyházmegyénknek, Istentől kiválasztott hordozója, ápolója a bensőséges és buzgóságos hitnek. Nagyszerű példát adott az ősi birtok iránti forró szeretetre, amikor eleinek birtokát nagyrészben visszavásárolta az idegen kézről s mintaszerü gazdálkodásával tanítja a népet is a föld termőerejének erőteljesebb, céltudatosabb és eredményesebb kihasználására. Ki vezetett a kertjébe s megmutatta, hogy terjed a szomszéd kertekben is az a krumpli és más vetemény, amit ő, a talajhoz és éghajlathoz alkalmasnak látva, a maga kertjében meghonosított. A hangácsi templom régi időben kastély volt: a Hangácsi, Fekete, Tomori és végül Szatmáry Király családé. Itt volt Tomori büszke vezér ősi fészke, a Szatmáry Király család emlékét a templom alatti kriptában nyugvó György-Pál — György emléktablája hirdeti. Lelkészek voltak jelen a következők: Baczó Balázs, Felméri Albert, Kőrössy István, Kövér Pál, Váradi József. Az istentiszteleten a vegyeskar jó összetanulásban adta elő „Jézus a viharban" c. éneket.

(Folyt. köv.) *y. r.*

Kimutatás

az alsóborsodi egyházmegyéből 1937. húsvét első napján befolyt perselypénzekről

Alsózsolca	5.26 P	Mezőkeresztes	2.90 P
Ároktő	1.30 P	Mezőnagymihály	1.— P
Átány	2.— P	Miskolc	20.— P
Belsőbőcs	5.— P	Nemesbikk	4·95 P
Borsodgeszt	1.30 P	Nyékládháza	1.50 P
Bükkaranyos	0.70 P	Önod	2.— P
Bükkzsérc	1.50 P	Poroszló	8.— P
Diósgyőr	9.80 P	Sajókeresztur	2.— P
Eger	5.— P	Sály	3.90 P
Egerlövő	3.16 P	Szirma	2.— P
Emőd	4.10 P	Tiszadorogma	1.42 P
Felsőábrány	3.— P	Tiszakeszi	2.90 P
Gelej	2.50 P	Tiszanána	1.90 P
Hejőbába	2.— P	Tiszaoszlár	1.— P
Hejőcsaba	10.— P	Tiszapalkonya	1.— P
Hejőpapi	2.— P	Tiszaszederkény	1.90 P
Hejőszalonta	1.10 P	Tiszatarján	3.30 P
Heves	1.40 P	Tiszavalk	2.47 P
Kisgyőr	1.36 P	Ujlőrinczfalva	0.90 P
Kistokaj	0.40 P	Vatta	1.40 P
Maklár	1.— P	Összesen	135.08 P
Mezőcsát	5.— P		

Egy érdekes Zempléni-emléket

állított ki újból a főiskolai könyvtár a tárlóban. A jeles költő Költeményeinek (1891) egyik díszes kötetébe beleragasztotta a fényképét s alá e néhány sort irta:

Édesanyámnak.

Ez a *te szíved*, ez a *te lelked*,
Anyám, ez a *te bánatod*.
Én csak megírtam, ahogy érezted,
Elsirtam, ahogy te siratod. *Árpád.*

Ez a Z. Á. 1240. sz. könyv most ott van a Zempléni tintatartója, gyufatartója s olasz barátja arcképe mellett, szaporítván a Zempléni-emlékek számát. — Még egy másik Zempléni-emlékhez is jutott a nagykönyvtár. Ablonczy György tanárjelölt

a turáni költő *Halál-völegény* című művének egy olyan példányát ajándékozta a könyvtárnak, amelyet a szerző egy török költőnek ajándékozott, a következő sorok kíséretében:

Sidki Bekirnek emlékül:

Turáni tisztes örökségünk
Ezer ily gyöngyöt tartogat minékünk.
Munkára, buvár,
Harc iszonyú vár:

Küzdd ki turáni dicsőségünk!
Légy majdan büszkeségünk!

1918/VI. 21. *Zempléni Árpád.*

A jókedvű adakozó fogadja hálás köszönetünket. *G. J.*

HIREK

— **A sárospataki ref. tanítóképző-intézetben:** Augusztus 31-én javítóvizsgálat; Szeptember 1-én az I. évesek orvosi, zenei hallási, színérzéki vizsgálata és beírása; 2-án a II—V. évesek beírása; 3-án évnyitó; 4-én tanítás kezdete. Ha a növendék a beíráskor pontosan meg nem jelenik, vagy akadályoztatását előre be nem jelenti, a felvételről lemondottnak fogjuk tekinteni s helyét mással töltjük be. Minden növendék a felvételi értesítésével és az osztálybizonyítvánnyal jelentkezik. Mindjárt az iskolai év elején minden tanuló köteles magát könyvekkel és iskolai eszközökkel ellátni. A beírási-, fenntartási-, és egyéb mellékdíj egész évre: 99·04 P. Külön tandíj nincs. Ebből a beíráskor 64·04 P, február 1-én 35 P. fizetendő. A tankönyvek nagy részét a segélykönyvtár adja használatra. Tornaruha, egyensapka kötelező. Tartásdíj havi 42 P, segélyeseknek havi 18, 26, 34 P.

— **Felsőcécén** *Kiss Pál* presbiter, aki a szalaszendi templom tatarozása alkalmával is nemes áldozatkészséget tanusított, 120 P költséggel befedette a haranglábat.

— **Zempléni lelkésznék figyelmébe.** A zempléni lelkésznék Bibliaköre augusztusi bibliaóráját augusztus 3-án, kedden d. e. 10 órai kezdettel tartja a sárospataki református lelkészlakáson. Minden testvérünket szeretettel várunk.

— **A pataki Angol-internátus.** Örvendetes volna, ha a budapesti Reichsdeuche Schule olyan nemzeti intézménnyé alakulhatna át, mely internátussal egészíttetnék ki. Ugyanígy teljesen angol nyelvűvé kellene átalakulnia Sárospataknak és itt az ideje, hogy megalakuljon egy francia iskola is. (Bp. Szemle július 88. l. 1937.) *G.*

— **Bodrogkereszturon** református fiatalembertábor és serdülő vezetői tanácskozás lesz augusztus 19—22-ig a tokaji hegy tövében. Részvételi díj 7 P.

— **A debreceni egyetemi ifjúság** S. D. G. csoportjának 15 tagja júl. 15—29-ig Bodrogkereszturon táborozott. A tábor vezetéje Dr. Rugonfalvi Kiss István egyetemi tanár és Csikesz Tibor s. lelkész voltak. A tábor tagjai lelki-testi üdülést találtak azon a helyen, ahol üdülőházuk építését Isten segítségével rövidesen meg is kezdik. Napi programmjuknak az áhitat adott keretet, amelyben a kedves szórakozás mellett naponként egy-egy előadás is szerepelt. Az evangélium szempontjából természetes, előttünk mégis jólesően újszerű, hogy a tábor vezetője, a mozgalom vezető munkása nem paróchiáról, vagy theol. katedráról, hanem bölcsész katedráról jött ősz fejjel, elsősorban magára vonatkoztatva mindazt, amire Krisztus vére minden embert kötelez. Isten vigye teljességre e hívő csapatnak minden álmát, legközelebb a bodrogkereszturi S. D. G üdülő felépítését.

— **A bódvalenkei** ref. gyülekezet templomának belsejét megújította. A renoválás költsége 2.000 pengő — amerikai adományokból és a gyülekezet tagjainak önkéntes adományaiból gyült össze. A templomavatási istentiszteleten *Kiss* László hidvégardó s. lelkész-tanító buzgó imádsága után, *Bokor* János komjátii lelkész hirdette az igét meggyőző erővel, majd *Cseh* István helybeli lelkész a renoválás történetét ismertette és felolvasta az adakozók neveit és az adományok összegét. Délután *Karsai* Sándor hirdette az igét a hivek lelki épülésére.

Aki olcsón és jól, tiszta, csendes, vallásos környezetben akar nyaralni, jöjjön a Miskolci Református Leányegylet görömböly-tapolcai üdülőházába. Tájékoztatót kivánatra szivesen küld: Nagy Józsefné elnöknő, Miskolc, Kun József u. 56.

HIVATALOS RÉSZ.

— **Az alsózempléni** református gyülekezetek előljárói és tagjai figyelmét felhívom Isten segítségével augusztus 19—22-ig Bodrogkereszturon tartandó K. I. E. vezetőképző tanfolyamra. Augusztus 20-án: Bodrogkereszturon evangélikus testvéreinkkel együtt tartandó protestáns napra. Szeptember: 5-én a cigándi gyülekezet harang-avatási ünnepségével kapcsolatban tartandó presbiteri értekezletre. Tudnivalók: a K. I. E. vezető képző tanfolyamon résztvenni szándékozók 7 pengő részvételi díjat fizetnek. Ebből 3·10 P. augusztus 9-ig a jelentkezés alkalmával Dobos Károly Budapest VIII. Horánszky utca 26. cimre, a többi helyszinen fizetendő. Akik csak egy napig óhatjanak részt venni, 1 P. jelentkezési díjat fizetnek. Érkezés 18-án estig, távozás 23-án reggel. Résztvevők zsoltárt, bibliát, evőeszközöket, tisztálkodási cikkeket, lepedőt, pokrócot hozzanak magukkal. Kérem lelkésztestvéreimet, hogy egyházmegyénk minden gyülekezete egy a gyülekezeti munkára alkalmas ifjú részvételét biztosítsa, költségeinek megtérítésével. „Áron is megvegyétek az alkalmakat, mert a napok gonoszok." (Efézus 5 : 16.) Augusztus 20. és szept. 5.-iki összejöveteleinkkel kapcsolatos hiradásainkat a hivatalos lap következő számaiban közöljük.

Főző László missziói előadó.

— **A cigándi ref. egyházközség** pályázatot hirdet az üresedésben levő negyedik nőtanítói állásra. Pályázati feltételek részletesen közöltetnek a „Néptanítók Lapjá"-ban. *Iskolaszék.*

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 32. szám. Sárospatak, 1937 augusztus 8.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Felméry Albert:* „Elmélet, vagy gyakorlat is"? (Folyt. és vége.) — *Oláh István:* Gömör-tornai lelkipásztorok értekezlete. — Határokon túlról. — Hirek. — Hivatalos rész. —

„Elmélet, vagy gyakorlat is?"

(Válasz Várady József cikkére.)

(Folytatása és vége.)

Azonban e technikai eltévelyedések mellett mennyit árt a kalmárkodási szellem elkerülhetetlen kifejlődése a gyakorló lelkészkedést így értelmező lelkipásztor pásztori lelkületének, gondolkozásának, izlésének, lelkészi tekintélyének! — Nem borzasztó jelenség-e az, hogy a világháboru alatt és azóta is folyton és mindenütt, vonaton, egyházi gyüléseken, társaságokban (ahol nem egyszer intelligens híveink is jelen vannak) egyébről sem esik szó a „lélek munkásainak" ajkán, mint a buza várható áralakulásáról, a süldő malacz szeptemberre remélhető alapos megdrágulásáról, a lencse betakarításának módozatairól, a „bökköny" nagyszerüen sikerült „megnyeréséről", különböző disznóhizlalási módszerekről, patkányirtásról, stb.? — A lelkészi társaságon kivül álló jelenlevők nem egyszer szájtátva hallgatják az ilyen mezőgazdasági. közgazdasági és nemzetgazdasági nyakig mellény, ferenczjózsefkabátos prófétákat s nem győznek eleget csodálkozni azon, hogy ilyen sok kiváló gazda pap, hogy nem segitette még át a ref. anyaszentegyházat a másvilágra és hogy nem lenditette fel a magyar agrikulturát. Szerintem „a korral való haladást" e téren igazán nem a gazdálkodássá (értsd: földet turássá!) sülyedt „gyakorlati" lelkészkedés jelentené, hanem épen megfordítva: az a pásztori tevékenység, mely végre valahára hátat tudna forditani a földmüvelés közönséges és semmiféle theologiai képzettséget nem kivánó foglalkozásának és amely valóban 80, vagy inkább 100 százalékát tenné ki a lelkész tulajdonképeni elfoglaltságának, azaz: kizárólag a lelkiek és egyetemes kultura terén való odaadóbb vezetésnek és gazdagabb aratásnak. Magam is vallom, hogy „a hivek 40—50 százalékát csak gyakorlati téren lehet megfogni a lelkiek számára", amint V. J. mondja; de ezt a gyakorlati feladatot semmiesetre se láthatja egy lelkész abban, hogy pl. hasznos tanácsokat ad a hiveinek a pohánka termelésre és a megfelelő apaállatok kiválasztására, mert ez a vármegyei gazd.-i felügyelők feladata, hanem sokkal inkább abban pl., hogy nemcsak hirdetni, hanem cselekedni is akarván a szeretetet, ebédet küldet a feleségével a mindenkitől elhagyott koldusnak, betegnek, vagy azt az 50 holdas gazdát, akinek tizenkettőt fiadzott a koczája, rábírja arra, hogy a nem várt áldás visitó bőségéből juttasson egyet annak, akinek legfeljebb akkor volt ilyen lábas jószága, ha lopott valahonnan. — Vagyis: a gyakorlati lelkészkedés álljon abban, hogy a prédikáció ne érjen véget a szószéken, hanem nyerjen befejezést valamelyes szeretmunkában, melynek legelső munkása maga a lelkipásztor. Ez az a gyakorlati tér, vagyis a lélek jobbátételének nagyszerű munkatere, mely a papra vár és nem a gyakorlati mezőgazdaság, ahol minden bevált jótanács minden anyagi haszna sokkal inkább teszi testiekké, elbizakodottakká, önzőkké és szívtelenekké híveinket, mint lelkiekké, azaz hálásakká, Isten iránt és adakozókká a szegényekkel szemben. Magától értetik, hogy ha a szorosabb értelemben vett pásztori teendőkön kívül értek egyébhez is, akár épen a gazdálkodáshoz is: készségesen segítek tanáccsal, útbaigazítással. Segítek különösen szociális téren (kérvényt irok ingyen, bejuttatok ösztöndíjas helyre egy jóeszű s tovább tanulni akaró iskolásgyermeket, haladékot eszközlök ki adósságtörlesztésre, stb.), de semmi esetre se vetem kezeimet a földi eke szarvára olyan mértékben, mely azután elvon pásztori teendőim ellátásától, annál kevésbbé, mert ezt megtanulhatják híveink egymástól is, de amire tanítani őket én, a lelkipásztor vagyok hivatott: azt egymástól vajmi ritkán tanulják meg.

Tagadhatatlan, hogy a természeti szépségek, a hajnali ózondús levegő, pacsirtadal, csalogányfütty élvezése gyönyörűséges, léleküditő velejárója a gazdálkodásnak, de — ehhez az élvezethez először is eljuthatok lencsekaszálás nélkül is, másodszor — ki ne tapasztalta volna „gyakorló" lelkész korában — hogy a gazdálkodás az ilyen természetű lelki felüdülést sokszor veszélyezteti, sőt egyenesen lehetetlenné teszi. Szeretném tudni pl. micsoda „áhitatra hangolja" az „ellenőrző" útjára sétáló lelkészt annak látása, hogy a kocsisa (köztudomás szerint fizetett ellensége minden gyakor-

lati papgazdának!) a tagba kiérve egy-két fordulat megtétele után egyszerre csak csalogánynak kezdi képzelni magát s elkezd vigan fütyörészni ahelyett, hogy szántana és boronálna. Ritka kocsis az, akinek ne volnának ilyen csalogány hajlamai, aki ne fütyülne inkább a gazdája parancsára, engedelmeskedés helyett s bizony az efféle a normális idegzetű embert nem áhítatra indítja, hanem bosszúságra ingerli. Egy ilyen tapasztalás nem egyszer napokig tartó civakodás okává lesz a gazda és cseléd között, pedig nem okvetlenül szükséges egész héten át veszekedni, (esetleg bírkózni?) a kocsisunkkal azért, hogy vasárnap jól tudjunk prédikálni. Hány lelkipásztor hagyta már abba a gazdálkodást a cselédtartás közismert szörnyűségei miatt! — A természetben való gyönyörködéssel majdnem ugyanígy vagyunk. Szépségeinek szemlélése „optimistává teszi" az embert, de nem mindig az olyan papot, aki egyben gazda is. Láttam már gyönyörű, napsütéses, ragyogó eget, mely egy-egy félóra mulva már fekete volt a hirtelen felgyülemlett viharfelhőktől. Felségesen szépek ezek is, az összes festőművészek gyönyörködnek bennük, de kevés olyan gazdapapot láttam, akit egy-egy jégfelhőnek a látása tulságos optimizmussal töltött volna el és ez az optimizmus nem növekedett akkor sem, amikor a jég pár perc mulva pillanatok alatt tönkreverte egész évi „gyakorlati" lelkészkedésének minden reménységét, pedig az égiháború, mint olyan, a maga nemében páratlan és megrenditően szép volt. Lám-lám: a természet szépsége nagyon labilis, szeszélyes alapja az optimizmus kifejlődésének, ezért ugyan kár volna házikezelésbe venni a lelkészi földeket. És mivel az ilyen csapás a legtöbb esetben a gyülekezet összes tagjait éri: nem sokkal nagyobb szolgálatot tesz-e az inkább Isten titkainak fürkészésébe merülő, azokat nemcsak megérteni, hanem megmagyarázni is tudó lelkipásztor megrázó erejű, vigasztaló alkalmi predikációja, mint az a csüggedés, mely titkolhatatlanul ott sötétlik neki is, mint kárvallottnak az arcán? (Persze: ilyen esetben nem „szobatudósok" „filozofálására", hanem próféták igehirdetésére van szükség.)

Summa summárum: a lelkészi javadalmi földek házikezelésbe vétele elvének egyetemes és általános szokásként való alkalmazása következtében pásztori hivatásunk *elveszti intellektuális színezetét* és az elanyagiasodott emberiséget lelkiekre átutaló rendeltetését, mert a gazdálkodó pap „lelkipásztori tisztének központi jelentőségű, voltaképen lényegi hivatását"* ejti és hullatja el, mely hivatást csak a szó szoros értelmében vett szellemi és lelki munkamezőkre való önkéntes és áldozatos korlátozottságával töltheti be. Azonosulni nekünk először és utoljára is csak a Krisztus Jézussal és az ő tudományával lehet és kell és semmiesetre se népünk ősfoglalkozásával. Ez az azonosulás pedig természetszerüleg ragadja magával és vonja el a földtől az egész embert annyira, hogy nem maradhat sem ereje, sem ideje a földdel való bibelődésre. — A tanítványok, a mai ref. lelkipásztorok evangéliumi ősképei is elhagyták a hálót és vámszedő asztalt, hogy tanítványi hivatásukat betölthessék. Nekünk is így kell inkább tennünk s ezt annál bátrabban tehetjük, mert ezzel nem leértékeljük a földművelést, mint ősfoglalkozást, hanem csupán meghagyjuk az arra hivatottabbak kezében.

Mit cselekedjünk tehát? — Maradjon minden a régiben, azaz: a gazdálkodástól való irtózással intézményesítsük a közismert pásztori szegénységet, mely szinte szégyene már egyházunknak, testületünknek s nyugodjunk bele abba, hogy előbb, vagy utóbb, de bizonyosan éhenhalunk?

A világért sem!

Magam is vallom, hogy: primum vivere, deinde philosophari! Vallom, hogy anyagi helyzetünk jelenlegi állása kétségbeejtő s ezen változtatni kell, ha másképen nem: a lelkészi földek házikezelésbe vétele, tehát gazdálkodás utján, bármennyire fájó és lélekölő is, hogy egy hivatásra történt küldetésünk mellett is kétféle és mindkét esetben egész embert kivánó foglalkozással kell megkeresnünk az egy kenyeret. Vállalni kell tehát még a lehetetlennek látszót is. Meg fogja lepni V. J. barátomat, ha cikkem végén így szólok: V. J.-nek igaza van de — *csak ma, csak jelenlegi helyzetünkben.* Ezt a helyzetet azonban csak *kényszerhelyzetnek szabad minősítenünk és nem kivánatos állapotnak, csak perhorreskálnunk szabad és nem lelkesednünk érte,* annak mielőbbi *kiküszöbölésére* és a világért sem *állandósítására* kell törekednünk és imádkoznunk kell a boldog holnapért, mely a mának azt a brutalitását, mellyel két nyeregbe ülteti az egy lovast, meg fogja szüntetni. *Ez a boldog holnap legyen az álmunk, vágyunk és teendőnk, nem pedig a mai helyzetnek szentesítése és véglegesítés céljából való feldicsérése.*

A maga evangéliumi hivatásának élő, és az esztendő minden napján lelki és kultúrális munkát végző magyar református lelkipásztor az ideálunk és nem a gazdálkodó pap. Ehez az eszményhez ragaszkodunk s ebből nem engedhetünk. A sok vis major miatt ideig-óráig kénytelenek vagyunk elnézni és megbocsájtani a tőle való eltávolodást, de végképen soha le nem mondunk róla, mert akkor — Isten országa helyrehozhatatlan kárára — örökre elveszítettük.

Béke velünk, akik most még küzdünk, de bizva bizunk!

Sajóbábony. *Felméri Albert.*

* Lásd: Makkai Sándor, Egyházi hivatal — Hivatalos egyház c. cikkét az Igazság és Élet 1937. évi, 5. sz. 206 oldalán.

Gömör-tornai lelkipásztorok értekezlete.

A Gömör-tornai lelkipásztorok augusztus 3-án tartották ezévi értekezletüket a gyönyörű fekvésű Jósvafőn. — Fejér István templomi szolgálata adta meg a tanácskozás alaphangulatát. Majd a nem régen épült elemi iskolában *Tókos Károly* értekezleti elnök üdvözölte a megjelent lelkipásztorokat és vendégeket, akik között helyet foglalt az egyházmegye — minden egyházi ügy iránt szeretettel érdeklődő gondnoka: br. Ragályi-Balassa Ferenc és

Egerházy Lajos, az Orjó mindenfelé megjelenő igazgatója, valamint több lelkésznő és tanító testvérünk is. — Az elnök imája, biblia-olvasása és tartalmas megnyitó beszéde után Ferencz Lajos tartott előadást „Az egyház lényegéről." Lipták István „A ref. egyház szociális és gazdasági feladatairól," Oláh István, Fejér István és Fodor Lajos „Milyen lelkipásztorra van szüksége a magyar ref. egyháznak és hogyan lehetek én is ilyen" c. Orle kérdésről, Doktor Dezső előterjesztette az egyházmegye fegyelmi szabályrendeletének tervezetét, Kovács Zoltán s. lelkész pedig „A ref. gyülekezeti tag a falu életében" címen és ismertette Árokháty Béla — egyházi ének- és zene ügyünkben benyujtott — memorandumát. Valamennyi előadás annak volt tanubizonysága, hogy a sokféle irányban lefoglalt lelkipásztorok tudnak és akarnak komoly és tudományos kérdésekkel foglalkozni és vállalkoznak még több teher hordozására is gyülekezeteink érdekében, de a magyar jövendő megépítésében is hősies munkára készek. — A jövő évi pályatételek: 1. A feltámadás hite a theologiában és a népi gondolkozásban; 2. Szabadon választott tárgyu, vallásos-estén felolvasásra alkalmas elbeszélés. — A kedves és tartalmas testvéri találkozó reggel 9 órától d. u. 3 óráig tartott egyfolytában.

Putnok, 1937. augusztus hó 5-én.

Oláh István
ref. lelkipásztor.

Határokon túlról.

A tiba-szobránci megujitott református templom felavatása.

Felemelő, lelket gyönyörködtető ünnepség keretében s a kálvinista testvéri érzés ünnepi megnyilatkozásai között történt f. évi augusztus hó 1-én vasárnap az alig néhány lelket számláló tiba-szobránci fiokegyház megujitott templomának felavatása. A templomszentelési ünnepség világos bizonyságát mutatta nemcsak az e vidéken élő szlovák reformátusok buzgóságának és hithüségének, hanem az igazi krisztusi testvériség nyelvi és nemzetiségi korlátokat legyőző erejének is.

A tibai templomot még 1910-ben épitették s a templom felépítése az ekkor Tibán lakó kálvinista nagyasszony, báji *Patay* Gyuláné nevéhez füződik, aki a templom számára a lelket adományozta, nagyösszegü adományával az épitést elősegítette s a gyüjtés munkáját lelkesedésével támogatta. A templom ezen a helyen, a Szobránc és Tiba között huzódó országut mellett a kálvinizmusnak észak felé, a nagy szláv tenger felé forduló legszélsó kicsiny őrtornya. Nemes missziót teljesített a multban s szent feladatok várnak reá a jövőben is. Tibán jelenleg mindössze 18 és Szobráncon 25 református lélek lakik. E maroknyi kicsiny nyájnak, a másvallásu szlovákság tengerében világító fáklyának kell lennie, hogy világítson e kicsiny templom körül összetömörülő buzgóságuk az Evangélium fényével.

A gyönyörű, ékesen felépített templomot a forradalomban szabadjára engedett szenvedélyek beszennyezték... Omló vakolattal, betört ablakokkal, megcsufolva s elhagyatottan állott az országut szélén immár 19 esztendeje. Most azonban felébredt a lelkekben a buzgóság. Az ujjáépítés eszméjét különösképen a komoróci szlovák reformátusok karolták fel nagy lelkesedéssel és áldozatkészséggel, de a régi magyar nagyasszony is a hű patrona szeretetével hozzájárult nagyobb adományával a költségekhez. E vidék kálvinista buzgóságát dicséri, hogy az adakozók névsorában nagy számmal szerepelnek egyszerű szlovák nemzetiségű gazdaemberek távoli községekből is 1—500 kr. összegű adományokkal. Különösen figyelemreméltó, hogy a templomszentelési istentisztelet perselypénze meghaladta a 4000 kr.-t.

A templomszentelési ünnepség vasárnap d. e. 10 órakor kezdődött, de már szombaton este érkeztek messze földről a buzgó hivek seregestől. Az éjszakát a templomban töltötték zsoltárokat énekelve. Vasárnap reggel megeredt az eső s egész délelőtt hullott az égből az áldás. Ez azonban nem jelentett akadályt azok számára akik Ungvár felől s Nagymihály felől százával zarándokoltak az ünnepség szinhelye felé, szekereken s gyalog esernyők alatt. Mire az ünnepség megkezdődött, már közel 2000 ember szorongott a templom körül.

Tiz óra tájban a lovas bandérium vágtató legényei jelezték a Püspök érkezését. Dr. *Magda* Sándort, a szlovenszkói tiszáninneni egyházkerület püspökét a szobránci járás határán Zadzora járási főnök üdvözölte a polgári hatóságok képviseletében. A felavatásra váró templom előtt pedig a gyülekezet nevében *Szakall* István lucskai lelkész mondott szives istenhozottat magyar és szlovák nyelven, majd a gyülekezet leányai és ifjai nevében adtak át virágot kedves verses köszöntő kiséretében a szeretettel várt Püspöknek. A püspök ur kiséretében ott voltak: Szüts István a szlovenszkói ungi egyházmegye esperese, Nyomárkay Sándor, az egyházmegye gondnoka, Komjáthy Gábor, a szomszéd kárpátaljai ungi egyházmegye esperese, dr. Kiss Bálint egyh. ker. világi főjegyző, stb.

A szertartás a templomajtóban kezdődött, ahol Rácz József rőcsei lelkész felolvasta szlovák nyelven a LXXXIV. zsoltárt, majd dr. Magda Sándor püspök a néki átadott kulccsal a Szentháromság egy Isten nevében megnyitotta a megújitott templomot. Örömkönnyektől csillogtak a szemek, amikor a szépen felékesített templomban annyi idő után ismét felcsendült az ősi zsoltár. A felszentelési imádságot dr. Magda Sándor püspök mondotta el szlovák nyelven, majd magyarul mondott áldást a gyülekezetre. Megható volt látni a szlovák hivek örömét, amikor saját anyanyelvükön hallották szólani püspöküket. Az ünnepi prédikáció két nyelven hangzott el: Balázs János lasztoméri lelkipásztor szlovák nyelven szólott a gyülekezethez, Ján. 2:13—19. alapján s különösen arra hívta fel a hallgatók figyelmét, hogy Aki egykor megtisztította a jeruzsálemi templomot, az ma is képes arra, hogy megtisztítsa a mi életünk templomát, a mi egyházi életünket, közéle-

tünket és saját bűnös énünket. Utána Ujlaki Sándor bajánházai lelkész prédikált magyar nyelven, Ap. csel. 4, 12. alapján. Beszéde mintha csak folytatása lett volna az előbbinek. Akik értették mindkét nyelvet, csodálkozva állapították meg a két beszéd tökéletes egységét, holott a magyar prédikátor az előbbi nyelvét nem érthette, sem össze nem beszélhetett vele. Ugy látszik mindketten Azzal beszéltek össze, akiben egyedül van a mi idvességünk . . . Ezután úrvacsoraosztás következett, melyet Egyed Béla jenkei és Kálniczky János bezői lelkészek láttak el.

Ezzel egyidejűleg a templom udvarán is volt istentisztelet; itt Rácz József felsőrőcsei és Bittó Béla pinkóczi lelkész szolgált. Az úrvacsorával élők számát ezren felül becsülték.

Az ünnepély után a kis gyülekezet közebéden látta vendégül a meghívottakat, amelyen szlovák és magyar nyelven több értékes felköszöntő hangzott el a magyar—szlovák kálvinista megértés jegyében.

Az ünnepély és a közebéd megrendezése körül a munka oroszlánrészét a gyülekezet agilis gondnoka: Juhász Andor végezte nagy buzgalommal, s a dícséretet a legnagyobb mértékben megérdemlő eredménnyel. *Dr. N. S. B.*

HIREK

— **Gróf Bethlen Pál dr. lett,** amint hivatalos helyről értesülünk, **az alsózempléni református egyházmegye gondnoka,** a b. e. Meczner Béla utóda. Az összes szavazatok csaknem kivétel nélkül, ahogy az előrelátható volt, egyházkerületünk körében magas tisztséget betöltő *gróf Bethlen Pálra,* a sárospataki főiskola igazi nagyrabecsüléssel, mélységes tisztelettel és osztatlan szeretettel övezett gondnokára estek. Az egyházmegye nagy várakozásokkal és jogos reménységgel tekint a főiskola körében olyan előnyösen megismert és rövid idő alatt mindenkit meghódító Bethlen Pál személye felé, aki a távol Erdélyből jöve, minden észrevehető zökkenő nélkül otthon lett itt a mi örökéletű eszményünk, az evangélium fundamentumán nyugvó nemzeti művelődés szolgálatában. Az ő megválasztásánál megváltozott formában feleleven ült egy régi nagy tradició is. Ős hajdanán az alsózempléni esperesek voltak a főiskola lelkészi gondokai, most a főiskolai világi gondnokot választotta meg az egyházmegye gondnokává. Teljes szívből kívánjuk, hogy mult és jelen formálja a szeretettel választott gondnok személye által az igéretes jövőt. Istenünk áldása nyugodjék meg a választáson!

— **Az ORLE-konferenciára és közgyűlésre** mi is újonnan felhívjuk a figyelmet. Jelentkezni *augusztus hó 10-ig lehet.* Tartsuk be ezt a terminust. Ne nehezítsük meg a rendezőség nagy felelősséggel és temérdek gonddal járó munkáját. Az összejövetelek aug. 26—aug. 30-ig tartanak. Ezeken állandóan jelen lesz az ORLE irányítását gondjaiba vett *dr. Ravasz László* ORLE-elnök. A kitűzött témák nagyon időszerűek, a testvéri találkozó gazdag áldásokkal biztató. Külön kiemeljük a pompásan elgondolt kirándulásokat a hazai római katholicizmus őstűzhelyeire.

— **Helyettes tanárok a sárospataki gimnáziumban.** Augusztus hó 3-án a főiskolai igazgató-tanácsnak egy igen népes bizottsága gyűlést tartott Sárospatakon *Janka* Károly lelkészi gondnok és *Bernáth* Aladár igazgató tanácsos, nyug. alispán elnöklete alatt, amelyen a gimnáziumi helyettestanári alkalmazások tárgyában történt döntés. *Novák* Sándor gimn. igazgató előterjesztése alapján, amely a meghirdetett pályázatok eredményét részletesen ismertette, a 3. sz. rendes angol tanszékre *Jakabfi* László nyert h. tanári alkalmazást az 1937-1938-ik iskolai évre, az angol óraadói tanári állásra pedig *Szabó* Győző és az állandó h. tanári tanszékre *Böszörményi* László. Változások a helyettes tanári alkalmazásoknál csak annyiban lennének, ha a helyettes tanárok valamelyikének katonai szolgálati kötelezettségének teljesítésére kellene bevonulni.

— **Felhívás a magyar művészekhez!** A szerkesztés alatt álló „Magyar Művészeti Lexikon" felkéri a magyar írókat, zeneszerzőket, festő-, szobrász-, iparművészeket, előadó-, színművészeket, hegedű-, zongora- stb. művészeket, hogy rövid életrajzukat a lexikonban való közlés céljára sürgősen küldjék be a szerkesztőbizottságnak: Budapest, 4. Postafiók 261. — címre.

HIVATALOS RÉSZ.

Pályázati Hirdetmény.

A Sárospataki Ref. Gimnázium Előljárósága pályázatot hirdet betegszabadságon levő mennyiségtan-fizika szakos tanár helyettesítésére 1937. szeptember 1-től kezdődőleg 1938. január 31-ig szóló időtartamra. Pályázhatnak ref. vallású okl. mathematika-fizika szakos tanárok. Javadalom: havi 80 P fizetés, továbbá természetbeni lakás, fütés, világítás. A főiskolai tápintézet tanári asztalánál havi 33 P-ért elsőrangú reggeli, ebéd, vacsora áll rendelkezésre. Kellőképp felszerelt kérvények a *Sárospataki Ref. Gimnázium Igazgatóságához* küldendők be augusztus 25-ig.

Novák Sándor
gimn. igazgató.

Alsózempléniek figyelmébe! Felhívom azokat a lelkésztársaimat, akik gyülekezetük életéről az 1936/37. évi missziói jelentést még nem küldték be, most már haladéktalanul küldjék be az esperesi hivatalba.

Sátoraljaujhely, 1937. augusztus 4. *Kiss Ernő*
esperes.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... **10 Pengő.**
Fél évre ... ... **5 Pengő.**
Lelkészek, tanítók és Kálvin-szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja **egész évre 5·— P.**

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 33. szám. Sárospatak, 1937 augusztus 15.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: DR. MARTON JÁNOS.

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Benke József:* Lelkipásztori munka és kenyér. — *yr:* Generális vizitáció Borsodtól Sajóecsegig (Vége köv.). — Hirek. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Lelkipásztori munka és a kenyér

Velem együtt bizonyosan sokan örömmel vették Felméri Albertnek „Elmélet vagy gyakorlat is?“ c fejtegetésre adott válaszát s mindazok, akik a lelkipásztori munkában a lelkek pásztorolását látják, teljes szívvel osztoznak abban a felfogásában, hogy jó gazda és jó lelkipásztor együtt nem lehet, mert egyik a másik rovására megy, mivel két úrnak nem lehet szolgálni.

De elolvasva az ügyes, szellemes s emelkedett felfogású választ, csalódottan és elszomorodottan kellett letenni a lapot, mivel az illusztris cikkíró mégis csak oda jut, hogy meg kell alkudni, ha nem is elméletileg, de gyakorlatilag, csak átmenetileg, a jelen nehéz körülmények miatt, — nehogy éhenhaljunk. Bár inkább ne szólt volna volna hozzá F. A. ehhez a kérdéshez, mintsem oda jut ő is, hosszú út után, ahová a mádi zsidó, illetve Váradi József. Mindig, mindig a megalkuvás, az örök „de“, „lehetőleg“ és „esetleg“, „ahogy a körülmények engedik“. Jézusnál nincs a körülmények mérlegelése, az elmélet nála gyakorlat is. S aki Őt követni akarja, aki az Ő ügyét szolgálni akarja, annál nincs „lehetőleg“, nincs „majd“, nincs holnap, csak ma van, minden áron és minden körülmények között elvégzendő feladatok vannak.

Olyan sokat hallunk és beszélünk egyházi viszonylatban is arról a bizonyos 12-ik óráról, hogy szinte már kíváncsiak vagyunk, hogy mi lesz a 12-ik óra után, s bár az Úr kegyelmes, hogy megállítja az óra mutatóját, mint Akház napóráján, hogy minél tovább tartson a ma, mi mégis alkalmasnak tartjuk az időt a várakozásra, az elméletnek gyakorlattá változtatását illetőleg.

Arról van szó, hogy vagy V. J.-nek és a többi hasonló gondolkozású lelkészeknek van igazuk, akik a jólgazdálkodásban látják a jó pap ismérvét*) vagy F. A. és társainak, akik egyedüli feladatunknak az örökkévaló dolgokban való sáfárságot tekintik, — erről most nem vitázunk, úgyis meddő lenne az, mivel a maga szempontjából mindkét felfogásnak igaza van, — csak a megalkuvás és kétfelé való sántikálással hagyjunk fel már egyszer. Nem az a mi legnagyobb bajunk, hogy sokszor anyagiasak vagyunk, hanem hogy amellett elméletben lelkieknek akarunk látszani. Eszményekről beszélünk s amellett a földiekért küzdünk. A hamis sáfárról adott tanításában Jézus nem a hamis sáfárt rójja meg, aki az ő célkitűzése érdekében mindent félretesz és mindent elkövet, — hanem azokat, akikben nincs annyi elszántság és odaadás, mint a hamis sáfárban.

Egy idősebb, sok tapasztalattal, életbölcsességgel rendelkező s gondolkozó fejű lelkipásztorral beszélgetve egyházunk jelen helyzetéről, lelki munkákról, azt mondotta: Addig ne beszéljetek, ti fiatalok missziókról, az evangyélium diadaláról stb., mig el nem indultok a szegény nyomorult nép közé egy bibliával és vándorbottal a tanítványok útján. Ha cinikusnak látszik is ez a beszéd, mégis — valljuk be — sok igazság van benne s lehet rajta gondolkozni. Amig a kenyér-gond, a „mit együnk, mit igyunk“ kérdése tölt el, addig nem lehetünk még emberileg sem 100 százalékos lelkipásztorok s nem lehetünk egy nagy magyar lelkiébredés munkálói. Társadalmi állás kívánalmaira tekintő, szegénység miatt panaszkodó, holnap miatt aggódó lelkipásztorokat nem tud Krisztus használni. Neki olyan emberek kellenek, akik hittel tudják kérni a „mindennapi kenyeret“ Attól, aki „jól tudja mire van szükségünk“ s Tőle mindent megnyerve boldogan tudnak dicsekedni a mennyei Atya naponként való gondviselésében. Erre pedig csak az az ember lehet képes, akinek egyetlen szenvedély tölti be lelkét: az, hogy miként tudja legjobban szolgálni Istennek országát, az emberi lelkek megnyerését, megmentését, — amig tart a „ma“, mert „az idő rövidre van szabva“ s mig mi „átmeneti időről“, „vis major“-ról beszélünk, a kegyelem ideje elmulik, a szolgálat lehetősége elvétetik tőlünk. Nincs holnapunk, csak mánk van, nincs emberi számítással halasztható időnk, — mert Atyánk van s Isten fiaira sóvárgó világ van.

. . . És kongruánk van. Tehát attól a bizonyos éhenhalástól, amibe F. A. sem akar belenyugodni, még igen messze vagyunk. Én már

*) Ezt azonban *V. J.* nem állítja! *Fel. Szerkesztő.*

igen sok szegény, nagy családú, sokgyermekes lelkészcsaládot láttam, — magam is ilyenből kerültem ki, — de éhenhaló papot még egyet sem. Sőt mintha külső szegénységgel legtöbbször fordított arányban volna az a bizonyos lelkészgyűlések kirakatába tett kopott papi ruha és pecsétes ferenczjózsef. Valahogy a jószág körül és a szekér mellett jobban kirojtosodik az és több pecsétet kap, mint az íróasztalnál, vagy szegény népünk kicsiny házaiban. S valahogy úgy érzem, hogy a lelkipásztori tisztes szegénység és megkopott ruha nem is olyan szégyen Krisztus szolgáira, de semmiesetre sem akadályozzák úgy a lelki munkákat, mint a biborba és bársonyba öltözött jólét, mikor kapunk előtt nyomorult Lázárok sebét nyalják a kutyák . . . És az Istenért! Hagyjunk fel már azzal az éhenhalástól való félelemmel! Még ha holnap meg is szünne a kongrua, s elvétetnék tőlünk a föld, — vajjon nem ér annyit eddigi pásztori munkánk, nem lenne annyi gyakorlati eredménye, hogy híveink szíve is meg tudná teremni a mindennapi kenyeret? Bizonyosan megteremné, mert a lelkiekben való hűséges sáfárkodással nélkülözhetetlenné tettük magunkat s munkánkat. Persze nem mint gazdák, de mint lelkipásztorok. S ha pedig nem, — úgy nem kár értünk, méltók vagyunk az éhenhalásra s arra, hogy Isten országa elvétessék tőlünk s olyanoknak adassék, kik megtermik annak gyümölcsét.

Benke József.

Generális vizitáció Borsodtól Sajóecsegig.

A lectió Hangácson I. Korinthus 15. r. 1—11. v., az alapige János 20. r. 16—17. v. volt. Püspökünk itt már erősen küzdött fokozódó rekedtségével, de halk hangon elmondott prédikációjának szellemi és lelki tartalma a csend feszültségében annál jobban érvényesült. Nagy emberek körül legendák teremnek. Ilyen legenda Lagerlöf Zelma szerint, hogy amióta Mária találkozott a feltámadott Jézussal, azóta a Genezáret tavánál margaréta és nefelejts terem. A feltámadásról nemcsak husvétban, hanem mindig kellene beszélni, hiszen ez hitünk sarkigazsága. Mennyi üres fecsegés van Krisztusról: de milyen kevés ember, akinek megjelent a feltámadott. A hívőknek látszók is azt mondják a sírnál: volt, nincs többé. A Sajó völgyét olyan gazdaggá tevő szén úgy keletkezett, hogy erdők omlottak a tenger iszapjába, de magukkal vitték a napsugár tüzét s a tűzben az életet. Minden falevél és minden élet más. Minden levélnek szüksége van a napra s minden életnek a feltámadott Krisztusra. Milyen öröme volt Máriának, hogy annak hevében át akarta ölelni az előtte megjelent Jézust: de nem illethette őt, mert néki fel kellett menni az Atyához és helyet készíteni a benne hívőknek. Jézus ma is szól, üzen, igér az övéinek és várja, visszavárja őket. Szól: Mária! A nevén nevezi az embert. Szól nektek, mindenkinek név szerint, külön-külön. Üzen a gyermeknek az anya által, a magános munkásnak az őt körülölelő csend által: veletek vagyok. Hirdessétek üzenetének örömét, hogy mindenki találkozhat vele. Igéri, hogy ha vele együtt szenvedünk, vele együtt dicsőittetünk meg. Hiszed-e az örökéletet, a hű szolgálat jutalmát, hogy lelkeddel Istené vagy? Földéhes magyar, tudod-é, hogy Istennél számolsz a lelkedről: nézel-é néha felfelé, találkozol-é az élő Jézussal? Várja, hogy amint ő osztogatta szívelelke kincseit, megüresíté magát: úgy te is használod-é életedet a mások boldogítására? Ne irigykedj másra, nem a sok a fontos, hanem a kevés, ami boldoggá tesz. Hallod-é, mit mond neked Isten? Gyermeke vagy s ha vele jársz, győzől bűn és halál felett. Haza kell menni: nem tudjuk, mikor? Hallgass Krisztusra igyekezz minél többször találkozni vele s a lelked, az ajkad, boldogan vallja: hiszem a feltámadást, az örökéletet.

A hangácsi egyházról irott emlékezés 1621-ből van. Köznap bünbánati héten van bibliamagyarázat. Vasárnapi bibliaiskolát a lelkész vezeti. Templomlátogatók százalékszáma 50, 25, köznap csak gyermekek járnak. Ajánlottuk és rendeltük itt is az esti istentiszteletet, csak az a baj, hogy téli sárban, jégben nehéz a templom megközelítése. Urvacsorázók százalékszáma 153, Nyomáron 300. Itt a leányegyházban általában nagyobb a buzgóság. Évi perselypénz 26·50 P., egy lélekre esik 4.5 fillér, Nyomáron 6. Szegénygondozás nincs. Ifjúsági egylet 15, leányegylet 20, énekkar 25 taggal működik. Jár a Téli ujság, Keresztény család, Orsz. sz. naptárból elfogyott 80. Van igen szívesen használt református népkönyvtár, bár lenne mindenütt. Hangácson templomtetőt, Nyomáron iskolát építettek szép áldozatkészséggel. A község nem segélyezi az egyházat. A lélekszám Hangácson 535, Nyomáron 244: összesen 779. Született 15, meghalt 16.

Délután Nyomáron volt istentisztelet. Igen derék, buzgó előkönyörgő tanítója van ennek a filiának Gábor István személyében: csak az a kár, hogy magánosan éli világát.

Szerdán, junius 2-án Hangácsról Zilizre mentünk. A faluk közelében futball kapuk jelzik az új korszakot, a sport századát. Ziliz lovak hiányában kerékpáros bandériumot állított ki. A főjegyző püspökünket üdvözlő beszédében igen jó bizonyságot tett a község népének tiszta erkölcséről, jó szelleméről, fegyelmezettségéről, rendszeretetéről. Kövér Pál lelkipásztor püspökünknek az 1926-iki templomszentelésen történt megjelenését és szolgálatát idézte fel: viszont Kövér Pál is megkapta a jó pásztornak kijáró elismerést, aki mellett az idősebb egyháztagok könnyei tanuskodnak. A lekció Jakab 5. r. 13—20 v., az alapige Kolossé 3. r. 16. v. volt. A szülőnek legkedvesebb mindig a távollevő gyermek. Pálnak legkedvesebb lelki gyermeke volt a kolosséi gyülekezet. Ez a levél az őskeresztyénség konfirmáló levele, hitvallási irata. A kolosséi gyülekezet hívő volt és élő, de később elhajlott az igaz tudománytól, mert az ember mindig hajlamos az elhajlásra. Krisztus beszéde lakozzék bennetek gazdagon, ez a keresztyén élet napiparancsa. A kolosséi gyülekezet névtelen hősei naponként összegyültek éneklésre és imádkozásra, valamint igehallgatásra. A mi egyházunkban az utóbbi időkben

bizony elhalkult az imádság, elhallgatott az ének, s kiment a szokásból az ige hallgatása és olvasása. Aki ezeket gyakorolja, szinte guny tárgya lett. Ma a kultúra korát éljük. A kultúra üdvösséget nem ad, de kultúrált emberek Istenben bizva, őt szolgálva, építhetik a világot. A Krisztus evangéliuma életszépítő erő. Erő a hit által, amely akkor kezd beszélni, mikor a tudománynak már nincs mondanivalója. Mikor a tudomány embere mindenből kiábrándulva kapkod, a hit emberének ajkán akkor csendül fel az Istent dicsőítő zsoltár. Őseink azért vittek véghez nagy dolgokat, mert éneklő és imádkozó emberek voltak. Bocskay, Bethlen, gr. Tisza István s jelenlegi kormányzónk azért nagyok, mert az Istentől való küldetés gondolata él bennük. Szép volna ma is a magyar élet, ha tudnánk a régi buzgósággal énekelni, imádkozni, az ige népévé lenni: mint idegen népek fiai és leányai tudnak. Nem a külső szegénység, rongyosság a bajunk, hanem a lélek életének elhanyatlása. A szántóvető ember tudja, hogy a jó aratást csak mély szántás hozhat. A lélek újraéledéséhez is mély szántás, gondos magvetés kell. A háború romjai alatt roncsolt emberszívek vannak. Ezeket kell megmenteni, a közösség kötelékeibe vonni. A szántóvető ember előre néz, de néha hátra is kell ügyelnie. Nézzetek a jövőbe, de gondoljatok a multra is. Régi emlékek kerülnek elő a földből és beszélnek a multról. Gondoljatok bibliaolvasó, zsoltáréneklő őseitekre s legyetek hozzájuk méltók és hasonlók. Nekik volt hitük és voltak cselekedeteik. Most hallgat a zsoltár és nincs a házakban elég gyermekkacaj. Legyen szent mag ez a gyülekezet, huzza magával a többieket is s alakítsa ki a keresztyénibb és magyarabb élet képét. Ebben segíti Krisztus az ő zsoltáréneklő híveit. A ki a zsoltárt eltemeti, az a magyarélet sírját ássa. Amíg a zsoltárt szeretitek, Isten megáld titeket.

A zilizi egyházközség 1576-tól áll fenn. Érdekes adata az 1729 től kezdődő anyakönyvnek „1782. 19-a. 9-bris Sárai András Szamár Temetéssel, mivel 10 esztendőkig se Templomba nem volt, sem Sakramentummal nem élt." Felsóhajtottunk, ma hány egyháztagnak, sőt egyházi tisztségben forgolódónak kellene ilyenfajta temetést kiszolgáltatni. Köznap reggel ima van bibliaolvasással, bünbánati héten háromszor esti istentisztelet bibliamagyarázattal, nagyhéten úgyanez minden este, havonként egyszer gyermekistentisztelet. Konfirmálás Áldozócsütörtökön, amikor a konfirmáltak keresztszüleikkel együtt urvacsoráznak. Templomlátogatók százalékszáma 75, 40, 15, urvacsorázóké 307. Egy reverzális köttetett javunkra. Évi perselypénz 47·27 P., egy lélekre esik 11 fillér. Szegénygondozásra nem volt szükség. Ifjúsági egylet 18, leányegylet úgyanannyi taggal működik, énekkar 21 taggal. Orsz. sz. naptár elkélt 40. Újítást igényel a tanítói lakás. A község adott 550 P. segélyt. Lélekszám 400, szül. 14, meghalt 9. Az esteli kis mulatozásból korán hazazavarták a cigányt. Panaszolták is valakinek elmenőben: elküldött a tanító, meg a pap, mert itt van a pápa, ost nem tud áludni.

Nagy melegben és porban mentünk át Boldvára, csütörtökön reggel. A diadalkapunál várt Zsóry György egyházmegyei gondnok, Szatmáry Király Pál és Horváth Elemér tanácsbirák, Várnay Bertalan fő- és Szentmiklóssy szolgabiró. Itt a községi főjegyző, a lelkészlak kapujában pedig Kőrössy István lelkész, a régi tanítvány szeretetével üdvözölte a püspököt. A fogadtatás díszét melegségét nagyban emelte négyesi Szepessy Kálmán, a 88 éves főgondnok, aki előkelő, finoman és közvetlenül szeretetreméltó egyéniségével egész napunkat bearanyozta, kastélyában is szívesen látott, művésziesen gazdag parkjában, üvegházában körülsétáltatott s még egy nyári kirándulásra is barátságosan meginvitált. Itt voltak a körbeli lelkipásztorok, mint új közöttük Lőkös Sándor. Az ősi Árpádkori templom belül is érdekes, háromhajós, karzatos szerkezettel bír, itt találták meg a halotti beszédet tartalmazó Pray kódexet. Főjegyző Lectiója II. Mózes 3. r. 1—12. v., püspökünk alapigéje Jerémiás I. r. 5—10. v. volt. Gondolkoztatok-é már azon, hogy a kőszáli sas tudja-é, hogy ő a madarak királya: a hangya tudja-é, hogy ő a legerősebb állat, mert testéhez arányítva a legnagyobb terhet bírj? Nem, mert öntudata és küldetéstudata csak az embernek van. Ez a tudat az ember erkölcsi méltóságának fémjelzője. Ez a tudat tette naggyá a magyar nemzetet a honfoglalás idején. Ez töltötte el Bors vezér népét és Rákóczi kurucait: ennek a hiánya vitt nagy veszedelmekbe s okozta sok nagy vállalkozásuk sikertelenségét. Ha mindig tudtuk volna, hogy magyarnak lenni annyi, mint mindenkinél különbnek lenni, nem lennének idegenek robotosai. A mai nemzedék lemosolyogja, dajkamesének minősíti Mózes és Jerémiás elhivatását. Jerémiás fiatalember, mikor az Úr szólítja. Ez a hívás neked is szól, mert az ige minde időben, minden nemzedékre érvényes. Azt mondják, nincs nagy emberünk. Van, csak fel kell ismerni s az élreállítani, aki odavaló. A magunk értékeit sohasem becsültük, de az idegen előtt hódoltunk. Ismerjük fel hivatásunkat és elhivatottjainkat. Az elhivatás eleveelrendelés. Isten előre látta Jerémiásban a prófétát s előre tudta azt is, hogy ma itt egyszerű falusi családból származó püspök fogja hirdetni az igét, hogy ezt az egyházmegyét a mai körültekintő bölcsességű elnökség fogja kormányozni, hogy ennek a boldvai egyháznak az lesz a lelkipásztora, tanítója, akiket ma ebben a tisztségben látunk. Jerémiást kiemeli Isten ebből a világból, vagyis megszenteli, igéjét adja ajkára, mert az ige egészséges tudománya kell azoknak, akik vezetni akarnak. Népek fölé emeli, hogy irtson és plántáljon, romboljon és építsen. Próféták kellenek ma is, akik kivezessék a népet az egymás elleni acsarkodásból, a csak választások előtt nyilvánuló, vállveregető szeretetből hamis jelszavak, téveszmék tömkelegéből s kiírtsák a magyar lélekből ősl bűnük dudváit. Aki építeni akar, annak rombolni is kell. A rombolva-építés a prófétaelnagy küldetése. Ilyen küldött a legelső magyar ember, országunk kormányzója, de ma az egész nemzetnek próféta nemzetté kell válni. Ne legyen közöttetek mellét veregető, másokat lenéző, még az előkelők között sem, ne legyen gyermekáldástól irtózó édesanya. Tanítsátok gyermekeiteket imádkozni ás dolgozni s jó példaadás gyanánt azt te-

gyétek, amit Jeremiásnak parancsol az Ur, akkor nagy lesz újra Magyarország.

Boldván 1598-ból van feljegyezve egyházlátogatás. Itt is csak a gyermekeknek van köznap reggeli istentisztelet, karácsonytól ujévig délután a felnőttek is járnak. Templomlátogatók százalékszáma 75, 40, 15 : urvacsorázóké 187. 13 baptista él a községben régebbi idő óta. Perselypénz 29·78 P. 3 fillér esik évenként egy lélekre. Karácsonyi kántálást rendeztek s ennek bevételeiből 8 egyháztagot láttak el cukorral és szalonnával. Ifjúsági egylet van 15, énekkar 23 taggal. Orsz. sz. naptárból elfogyott 40, Magyar Presbiter járt 17 példányban. Nagy a tanítói nyugdíjjárulék hátráléka. Egyházi adó 42 százalék. Melléképületek javításra szorulnak. Templomkerítést csináltak és templomot festettek 2078·27 P. értékben, ezenkivül a lelkészlak és iskola javítására is költöttek. Község adott 1130·12 P. segélyt. Lélekszám 717. Született 19 (törvénytelen 5), meghalt 9, szaporulat 10. A délutáni látogatások során jótékony munkája volt püspökünknek a Szatmáry Király kastélyban a házigazda és lelkipásztor közötti megbékélés eszközlése. A Szatmáry Király család izzó magyarságára, szabadságszeretetére jellemző az a kép, amelyet a család egyik testőr tagja festett a Mária Terézia korabeli bécsi udvari élet jellemzésére. A képen dusan teritett asztal körül lakomáznak majmok, kutyák, papagályok, seregélyek, szarkák, mindenféle állatok, de mind láncra van kötve. A képen ez a vers olvasható: Majom az én nevem, Ki itt láncon ülök : Papagálytársaimmal, bánatba merülök. Sóhajtjuk hazánkat, Napkelet vidékét: Szabad életünknek, eltünt menedékét. Mert minek az élet, ha szabadság nincsen, Ki ne kapna tehát, ezen a fő kincsen. Szerző a vers és a festmény miatt kegyvesztett lett. Több régi festmény között láttuk a boldvai erdőben 1700 körül utolsónak elejtett hiuz képemását.

Pénteken, június 4-én vitt a Kőrössy István fogata Boldváról Sajóvámosra. Az Árpádok idején vámot szedtek itt, onnan vette nevét a község. Vámos felé Sajósenyén át vezetett az utunk. Itt a község határánál Fekete Bertalan miskolci főszolgabíró várt és fogadott bennünket. Senyén pedig a Csavrák kuria előtt felállított diadalkapunál vette körül püspökünket meleg, szeretetteljes üdvözlés. De volt még egy üdvözlés. Az utat szegélyező akácos a szabolcsi szülőföld képét idézte elő, az egykori tiszaberceli gyermekkor emlékét újította, illatot és üzenetet hozott a messze otthonból, ahol egy boldog édesanya imádkozik püspökfiáért. Sajóvámos szép, téres, levegős község. Eleven, tetterős, sokoldalu lelkipásztora, Várady József. Temploma Árpádkori, de igen jó karban, fehérre meszelt, tiszta, áhitatot keltő. (Vége köv.) *y. r.*

HIREK

— **Uj lelkipásztor.** A *rakacaszendi* gyülekezet aug. hó 1-én egyhangúlag *Szobonya Sándor* abaujvári s. lelkészt választotta meg lelkipásztorául. Az Ur gazdag áldása nyugodjék a választáson!

— **A Bodrogkereszturi református nappal** kapcsolatban közlöm testvéreimmel, hogy a napi munka aug. 20-án reggel 9 órakor kezdődik. Az előkészítő költség fedezésére részvételi díj à 20 fillér. Napi élelméről mindenki maga gondoskodik. Gyülekezés a református templom mellett lévő gyülekezeti tanácsteremben. *Főző László* missziói előadó.

— **XI. Országos C. E. Ifjusági konferencia.** A magyar ifjúsági C. E. mozgalom Pestszentlőrincen a református templomban aug. 19—20-ig tartja Ifjúsági konferenciáját. A konferenciát rendező mozgalom minden magyar ifjút és leányt őszinte segítni és szolgálni kész szeretettel hiv a pestszentlőrinci konferenciára. Jelentkezni még lehet lehet : Gyulai Pál u. 9. Budapest.

HIVATALOS RÉSZ.

XIV. sz. Körlevél.

Valamennyi Lelkésztestvérem figyelmébe

Az egyetemes konvent folyó év tavaszi közgyülésének 292. pontja foglalkozott I. István király emlékének ünneplése kérdésével. Ezzel kapcsolatosan felhívom lelkésztársaim figyelmét 292. számu határozat 3. pontjára s az ahhoz való alkalmazkodásra.

Miskolc, 1937. aug. 10. Atyafiúi szeretettel :
Farkas István
püspök.

Alsózempléniek figyelmébe! Előreláthatólag szeptember hó végén egyházmegyei közgyülést tartunk. Felhívom lelkésztársaimat, hogy a közgyülésen tárgyalandó ügyiratokat szeptember 10 ig küldjék az esperesi hivatalba. Később érkező ügyek tárgyalás alá nem vétetnek. Sátoraljaujhely, 1937. augusztus 10. *Kiss Ernő* esperes.

— **Meghívó.** A Református Lelkésznék Országos Szövetségének Isten megadta az alkalmat, hogy Székesfehérváron augusztus 26-án kezdődő ORLE konferenciával kapcsolatosan a maga közgyülését és testvéri találkozóját is megtarthassa. Drága alkalom ez nekünk, mert ritkán tehetjük meg, hogy az ország különböző részeiről összesereglő lelkészné társainkkal együtt imádkozhassunk, együtt könyörögheszünk, testvéri szívvel áldásért, erőért, a Lélek ajándékáért, közös elhivatásunkra, közös munkánkra. Jöjjetek azért kedves testvéreink, áron is megvéve az alkalmat. Öiömmel és szeretettel várunk benneteket.

Fazekas Lajosné
főtitkár.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Többeknek: Kívánatos volna, hogy a V. J. cikkével kapcsolatban írt cikketeket rövid hozzászólás formájában az eddig megjelentekre tekintettel átrövidítenétek az aug. 28-iki számra. Még V. J. is felel bizonyára, bezárva a megbeszélést.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 34. szám. Sárospatak, 1937 augusztus 22.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Dr. Gulyás József:* A pataki iskola kapcsolata a hazai ref. iskolákkal a XIX. században. — *yr:* Generális vizitáció Borsodtól Sajóecsegig (Vége köv.). — *M. E.:* Pataki diák dícsérete egy nagy angol lapban. — *Dr. Enyedy Andor:* Könyvismertetés. — Hirek. —

A pataki iskola kapcsolata a hazai ref. iskolákkal a XIX. században.

A XIX. század elején a pataki kollégium s a többi református iskola között a közeledés jelei láthatók, de féltékenyen őrködtek egymással szemben is jogaikra. Például 1803-ban Debrecenben központi theologiai fakultást akartak felállítani. Ezt Dunántul kivihetetlennek tartja. A patakiak is aggodalommal nézték a debreceni kollégium fejlődését s 1810-ben megkérdezték Tiszántúltól, igaz-e, hogy a kollégiumot akadémiává akarják fejleszteni, mert ez a protestáns jogok sérelmével járna. (1810. 98. t.-c.) Megnyugvással hallották a patakiak, hogy nincs szándékukban ez a debrecenieknek. A rektorvitellel is baj volt, úgyhogy némelyik iskola felváltva vitt Patakról is, Debrecenből is rektort, hogy mindkét anyaiskola iránt kimutassa a hajlandóságát (értsd: meg ne sértse őket). (Németi 1837, Szikszó 1805.) Pataknak Debrecennel való érintkezése a harmincas években szünőfélben volt.

A szabadságharc balsikere az egész ref. iskolaügyet egyformán sújtván, újból közeledést kerestek egymáshoz a ref. iskolák. 1858-ban a kecskeméti ref. főtanoda felhívást intézett a debreceni, pataki, pápai s pesti ref. theologiai karhoz, hogy adjanak ki közös évkönyvet, egyik évben az egyik, másik évben a másik, de bizony nem sikerült megegyezni. Sőt a kebelbeli iskolák közt is sok csatározás volt. Például mikor a kecskeméti theologiát felvitték Pestre (1856, 1859), az enyedit Kolozsvárra.

Mégis voltak jelek, amelyek a közeledést mutatták. Így pl. 1858-ban Patak és Debrecen egyetemes tanterven kezdett gondolkozni. 1859-ben Patakon egyetemes tanügyi bizottság gyűlt össze, mely a debreceni tanári kart bízta meg a tantervkidolgozással.

Patak érdeme volt az, hogy Kazinczy születésének százados megünneplése gondolatát felvetette 1857-ben. (Sp. Füzetek.) A terv Erdélyi János lelkéből pattant ki. Ugyancsak Patakra gyűlt az egész magyar protestáns világ megünnepelni a főiskola alapításának 300 ados évfordulóját (amelyet 1831-ben a kolera miatt nem ünnepelhettek meg). Eperjes, Debrecen, Miskolc, Nagykőrös, Halas, Rimaszombat, Losonc, Pest, Marosvásárhely, Pápa, Pozsony, Kézsmárk iskoláinak küldöttei éppúgy megjelentek itt, mint a lelkészek, gondnokok, püspökök s világi emberek is.

1860. szeptember 20—24 közt Pesten volt egy egyházkerületi küldöttség, de 17 intézet képviselői nem tudtak megegyezni.

1861. aug. 3—5 közt Erdőbényén volt értekezlet a két tiszai ref. kerület iskolái részére, melyen Patakról Erdélyi, Csoma s Árvay, Debrecenből Révész I. s Kovács János vettek részt. A szept. 27—28-án Szántón tartott értekezleten csinált tantervet a zsinat elé terjesztették. (Sp. F. 1862. 289. 306. l.) E tantervet Sárospatak után Miskolc is elfogadta. (1862—63.) [Miskolc egyébként Patak után indult már régebben is (az 1796, 1803, 1810, 1815, 1819, 1837.-i tanterveket is követte.)] — A könyvkiadás gondolata is felvetődik (Debrecen, Patak). A pataki jogi tanszékek újból való felállítására egész Magyarországból jöttek az adományok, még katholikusok is adakoztak.

Közös törekvés volt a képzők (Sárospatakon 1857—1869, Debrecenben 1866, Pápán 1876—1890) s a jogakadémiák állítása (Kecskeméten 1862, Debrecenben 1861, Patakon 1861, Máramarosszigeten 1870, Pápán 1870—84). Viszont az átvitelek kérdése is felvetődik (a kecskemétié 1875, a pápaié Komáromba 1872, majd 1892—93-ban, a patakié Miskolcra). 1874—75-ben szó volt az összes jogakadémiáknak Debrecenben való egyesítéséről.

1877-ben az állam felügyeleti jogának kérdése hozza összeköttetésbe az iskolákat.

1878-ban felvetődik egy protestáns egyetem felállításának gondolata, ami 1865-ben már Patakon is felbukkant.

Következő években a tanári egyletek megalakításáról esik szó (1879: Pápa, 1881: Nagykőrös, 1881. szept. 8. Tiszántúli tanáregylet.). — A hetvenes évek vitái Patakot Debrecentől kissé elidegenítik.

Így érünk el az 1881. évhez, az első egyetemes zsinathoz, amely korszakalkotó a református

egység történetében, jóllehet, a közoktatásügyi részét a király, tekintettel az 1883. i törvény készítésére, nem szentesítette, de bekérte a V. K. M. a tanterveket.

Az ezutáni időkben mind több és több szál fűzi a pataki iskolát a többi ref. iskolákhoz. Pl. az államsegély (1884), a nyugdíj (1885), (Debr. 1890), a görögpótló (1889) ügyében s más aktuális kérdésekben. — Amint az 1841-ben felvetődő protestáns unio kérdése magával hozta a pesti protestáns főiskola felállításának kérdését (1856), amiből theologia lett (a luteránusok támogatásával 1865-ig), úgy állította egymás mellé, vagy egymással szembe egy 1874-ben felvetődött gondolat az egyházakat s iskolákat 1882-ben a Debrecenben felállítandó protestáns egyetem kérdésében : Tiszáninnen nem tartja kivihetőnek, Dunamellék sem; az erdélyi pártolást igér, a dunántúli kerület s a zsinat mellette van. Az evangélikusokkal is részben megvalósul az egység a Protestáns Szemle megindításában. — Közös eszmény újból akad: 1890-ben a biblia revíziója alkalmával Sárospatakra gyűltek össze a ref. egyház vezető emberei s a Károlyi Gáspár-ünnep eszméje Radácsi György lelkéből pattant ki.

Az egyetemes tanügyi bizottság a sárospataki gimnázium tanári karát kérte meg 1891-ben a gimn. tanterv átnézésére.

1892-ben Debrecenben egyetemes bölcsészeti fakultást akarnak felállítani. A sárospataki főiskola kifejti, hogy ennek a céljaira egy tanszékét sem engedheti át.

1893-ban egy protestáns tanáregyesület gondolata vetődik fel. 1896-ban az erdélyi kollégiumok gondolkoznak tanáregyesületről. 1896 ban a theologiai tanári nyugdíjintézet terve körül forog az eszmecsere.

1904-ben a sárospataki iskola ellen intézett támadások vonnak újból felhőt Patak és Debrecen egére: hogy a pápai, pataki (s nemsokára a debreceni) iskolák négyszázados fennállásának örömünnepén újra kiderüljön felettünk a közös égbolt. A Dunántúli Prot. Lap 1937. 15. számára már meleg szavakkal felel a Spataki Ref. Lapok.

Paedagógiai kérdésekről is sok szó esik köztük. Pl. Patak a görögpótló ellen 1891-től 1901-ig harcol. Ugyanő 1897-ben a túlterhelés ellen emeli fel szavát. — Amint a múltban összekapcsolták a ref. iskolákat közös ügyek (csehországi prot. lelkészek), közös vállalkozások (oláh biblia, tót énekeskönyv), közös gyász (Károlyi Zsuzsánna halála, gályarab-lelkészek sorsa): úgy a XIX. században is együtt szenvednek (Csányi Dániel, Pálkövi Antal, Bocsor István), együtt dolgoztak (tankönyvírás). — Vannak közös alapítványaik; sok tanárt több iskolához fűz a munkásság emléke.

Végül nézzük, milyen kapcsolat fűzi a pataki iskolát az Orsz. Ref. Tanáregyesülethez, amely az 1878-ban jóváhagyott alapszabályú Tiszántúli Tanáregyesületből alakult. A megalakításnál Spatak a lutheránusokkal s unitáriusokkal együtt alakítandó orsz. tanáregyesület mellett emelte fel a szavát. Mármár sikerült is meggyőznie a tagokat, amikor a tiszántúliak más álláspontra helyezkedtek, úgyhogy mire Debrecenbe a forma szerinti megalakuláson összegyűltek, csak reformátusokból alakult meg az egyesület (1902). De azért szeretettel csatlakozott Patak is az egyesülethez, amelynek V. közgyűlése 1906-ban Patakon volt. Szerették volna a patakiak beolvasztani az egyesületet a Prot. Irodalmi Társaságba is. Ez sem sikerült. Volt idő, mikor az Orsz. Ref. Tanáregyesület minden főtisztviselője régi pataki diák volt. A Tanáregyesület megkezdte a régi kollégiumok diáknévsorának a kiadását is. Debrecen után Patak jött volna (1910—11), mert „a magyarországi reformátusoknak csak 2 főiskolájuk volt, a debreceni és a pataki." A terv azonban csak terv maradt.

Ma már sok érintkezési pont van a főiskolák között (cseretheologusok, theologus-konferenciák, theol. tanári konferenciák, diákszövetségek kapcsolata, énekkarok kölcsönös látogatásai, értesítők kicserélése, gyászjelentések, meghívók stb., érettségijavítók.). *Dr. Gulyás József.*

Generális vizitáció Borsodtól Sajóecsegig.

Főjegyző lekciója Efézus 6. rész 1—10, alapige Példabeszédek 31. rész 10, 25—28. versei volt. Baj volna, ha csak nappal volna világosság s éjjel nem ragyognának csillagok, nem világítana a hold. A mai trianoni gyásznap éjszakájába is beleragyog a multak dicsősége. Régi szenvedéseink, sok küzdelmeink erről beszélnek, hogy hősi nép vagyunk. Hős nemcsak a magyar férfi, hanem a magyar nő is. Vannak itt is anyák és hitvesek, akik elbocsátották büszkén, a hazaszeretetet áldozatával fiúkat és férjüket és nem látták többé. Vannak, akik az elvesztett férfi helyett is gazdálkodnak és nevelik gyermekeiket. A magyar család és magyar asszony elesett küldetésétől. Városon a kávéház, kártya, de meg a munka is elvonják a férfit a családtól. Régen befelé éltek az emberek, ma kifelé. Kendőzés, hivalkodás, leánylelket veszélyeztető szórakozások, egymás megszólásavált ották fel a régi, őszinte, becsületes és bensőséges családi életet. Új dalok vannak az ajkakon a régi nóták helyett. Nem kell a magyar cigány, tánc, ruha: amiben olyan a magyar leány, mint mikor érik a, hajlik a búzakalász. A leányt kergetik a nehéz viszonyok kenyérkereső munkára, de sokszor lelkét, testét fertőző környezetbe. De a nehéz idő ne legyen mentség. Voltak már nehezebb viszonyok is, mégis őrizték az anyák gyermekeik lelkét. Jövőnk reménye az, hogy él a falu és élnek a magyar anyák. Az anyáknak kell nevelni a jövő nemzedéket úgy, hogy az magyar legyen, maradjon ruhájában, beszédében, egész magaviseletében. Derék asszonyt kicsoda találhat? Gyöngy a magyar asszony, mikor gyermekét neveli s nem fél a gyermekáldástól, mikor végzi munkáját csendben, halkan s ő maga rejtve marad, csak munkájának eredményei beszélnek róla hangosan. Nagy baja a mai nemzedéknek a nagyravágyás. Ne kergesd el a fiadat az eke mellől és ne szaporitsd vele az állástalan diplomások lázongó tömegét. A kiváló tehetségeket ki kell művelni, de

a közepeseket kár erőltetni a tudományra. Magyar asszonyok viruló erdeje, nevess a holnapnak, légy erős s ne rombold, hanem segitsd gyermeked lelkében a templom és iskola munkáját. Hányan panaszkodnak engedetlen, hálátlan gyermekeikre, pedig magukat kellene vádolni. Milyen boldog a férfi, ahol derék asszony, tisztaság és rend van a házban: azért tudom, mert ezt a boldogságot láttam gyermekkori otthonomban is. Édesanyák, ti vagytok az új élet kapui. Szeressétek gyermekeiteket, várjátok haza sugárzó arccal hites uratokat s ha jönne újra a hívó szó s friss rózsát kellene tüznetek férjetek, vagy fiatok csákója mellé: egyik szemetek sírjon, a másik nevessen: a magyar élet hősei legyetek. *(Vége köv.)* *y—r.*

Pataki diák dícsérete egy nagy angol lapban

Napilapjaink ismételten hasábos cikkekben számolnak be a nagy angol nemzetnek magyarságunk iránti szimpátiájáról. Az utóbbi hónapokban azonban néhány angol vendégünkkel való személyes érintkezésünk s megbeszélésünk útján szétfoszlottak e tekintetben táplált illuzióink. Reálisabb látások birtokába jutottunk. Meggyőződést szereztünk arról, hogy pl. az angol közvéleményt képviselő nagy lapok inkább tartózkodók, sőt hűvösek a magyar kérdésben. De éppen az elmult hónapok tapasztalatai, közelebbről *Lewellyn* Jonesnek, magyarságunk nagy barátjának a nyilatkozatai meggyőztek minket arról is, hogy milyen nagyértékű szolgálatot végezhet éppen a mi sárospataki főiskolánk magyar nemzetünknek való barátság szerzése terén. Főiskolánk utóbbi évtizedekben bekövetkezett fejlődésének kétségtelenül legjelentékenyebb tényezője az angol-internátus és az angol gimnázium létesítése. Azzal az elgondolással létesítettük ezt az intézményünket, hogy a britt szellemnek, az angol-amerikai protestantizmusnak legyen melegágya s e szellemmel termékenyítse meg magyar életünket. Azt a reménységet is fűztük ez intézményünkhöz, hogy a nagy angol nemzettel való barátság ápolására is alkalmas lesz. Egy nagy angol lapnak, a Daily Telegraph-nak egy különösen felemelő tartalmú cikkéről olvasunk „Az Est“ c. napilap augusztus hó 17-iki számában, amely újabb kiáltó bizonysága annak, hogy milyen nagyértékű munka folyik az angol világbirodalom közvéleményének meghódítása terén főiskolánkban. Közöljük teljes terjedelmében „Az Est“ közleményét:

„Egy magyar diák cikke egy nagy angol lapban. — Londonból jelentik: A Daily Telegraph nyári szünidő tartamára a pihenő angol tanítóknak és tanároknak egy magyar fiú angolnyelvű írását ajánlja tanulmányozásra. A magyar fiú, aki a sárospataki angol iskola diákja, az iskola angolnyelvű ujságjában, a College News-ban többek között arról ir, hogy „sok diák tagadhatatlanul a legnagyobb ellenszenvvel viseltetik a mai iskolarendszerrel, sőt talán azt mondhatnók: a tanulással szemben.“ A Daily Telegraph, amely szóról szóra közli a magyar fiú angolnyelvű cikkének ezt a passzusát, kijelenti, hogy ezt egyszerűen nem hiszi el, mert olyan kitűnő angolsággal irta ezt a magyar diák, hogy ilyen nagy nyelvtudás elsajátításához nagyon sok tanulmányra van szükség. A nagy angol lap idézi Huszthy Gézának, a magyar diáknak azt a mondatát, hogy: „Mindegy, mit tud a diák az egyes tantárgyakból, amikor elhagyja az iskolát, ha erős a jelleme és önállóan, világosan gondolkozik. A sikere akkor már eleve biztosítva van.“ A Daily Telegraph a magyar diáknak ehhez az angol mondatához azt a megjegyzést fűzi, hogy a híres Viktorianus angol professzoroknak is becsületére válhatott volna ez a mondat, azzal a különbséggel, hogy ők bíztosan nem tudták volna ilyen remek magyarsággal kifejezni magukat.“

Felemelő érzés tölti el lelkünket afölött, hogy egy tehetséges magyar diák így el tudja oszlatni a hűvös angol közvéleményt. Örülünk e cikknek azért is, mert nagyértékű a tartalma angol-gimnáziumunk és internátusunk propagandája szempontjából. Még inkább eltölt az öröm azért, mert ez intézményeink belső munkája elismerésének szebb bizonyságát nem nyerhettük. Mindenekfelett mégis azért telik meg szívünk újjongó érzésekkel, mert e közlemény is igazolja, hogy főiskolánk nagy nemzeti céljaink diadalrajuttatásának évről-évre hatékonyabb tényezőjévé válik. **M. E.**

KÖNYVISMERTETÉS.

Vásárhelyi János: Vasárnapról vasárnapra.

Egyházi beszédek.

Az erdélyi egyházkerület új püspöke igehirdetői munkásságának legújabb termését, 340 oldalon 63 egyházi beszédét bocsátotta közre a fent jelzett kötetben. Tette ezt, amint előszavában mondja, azért, mert amilyen hasznosan visszaható az igehirdetés szolgálata magára az igehirdetőre, olyan nehéz is ez a szolgálat. Jó tehát, ha az igehirdetők munkájuk gyümölcsét irásban is egymás és a gyülekezeti tagok épülésére közreadják.

Mit lehet tanulni, milyen épülést lehet meriteni Vásárhelyi János beszédkötetéből? Szerény véleményem szerint mindenekelőtt stilust. Igehirdetést, amely átlátszó, egyszerü, világos, tiszta, cikornyától és fölösleges diszítéstől épenolyan mentes, mint a fehérre meszelt, Isten lélekben és igazságban való imádására berendezett református templom. Igehirdetést, amelyet megkapóvá tesz az igehirdetőből kisugárzó hit, személyes meggyőződés és a hitéből fakadó sok-sok lelki élmény. Megtanulhatjuk ebből a könyvből, hogy élvezetes és változatos igehirdetővé a lelkipásztort az igébe való beleélés, tanulása és olvasása, életben és emberek közötti forgolódása s invenciója, azaz feltaláló készsége, ötletessége teszi, amit az igehirdetés gyakorlata által lehet megszerezni, megtartani és fej-

leszteni. Nagyon érdekes az, ahogy a szerző szakavatott kézzel felfejt egy-egy igét és megmutatja, mi van benne az élő ember és a mindennapi élet számára. Amilyen hamar kifogy, kiürül és unalmassá, megszokottá válik az a prédikátor, aki a maga, vagy más gondolatait akarja az igehirdetés ürügye alatt tolmácsolni: épenolyan szakadatlanul újat termelő tud lenni az, aki az igének, az igében és az igéből él. Idézem erre a szerzőnek a 46. oldalon leirt, igen tanulságos vallomását. „Isten igéje kimeríthetetlen. Minden korszak, sőt minden ember újból és újból gazdag tanulságokat s szentséges inditásokat nyerhet minden alkalommal, ahányszor csak Isten igéjének, ugyanannak az igének utmutatásához fordul. Valahányszor komolyan és alázatosan Isten igéjéhez fordulunk, különös dolgot tapasztalunk. Nemcsak az irott igét látjuk, hanem az ige olvasása közben megszólal bennünk a lélek és megmondja nekünk, hogy mit akar szivünkbe beirni, mint utmutatást, tanulságot ugyanakkor, abban a helyzetben, melyben az igét hallgatjuk vagy olvassuk. Ezért van az, hogy sohasem tudjuk ugyanarról az igéről, ugyanazt a prédikációt tartani ma, mint amelyet egy évvel, vagy még régebben ugyanerről az igéről hallottunk." Ezek a beszédek Krisztocentrikusak, belőle kiindulók, ő hozzá vezetők és ezért evangéliumiak: áldott lehetőségek, nagy reménységek ózondus illata árad belőlük. Adventi beszédei jó előkészítések a Megváltó befogadására. Krisztus megértése c. karácsonyi beszéde gyönyörü karácsonyi evangélium A keleti bölcsek utján c.-ben jól jellemzi a mai századot a kérdések századát, a következőben Krisztus nagy tervét a világ megváltására, a megváltási tervek mai emberi özöne között. A mai robotember szivébe talál ez a kérdése: van-e ünnepnap az életedben? A kánai menyegző történetét nagyszerűen alkalmazza a családi életre. A látni, szeretni c.-ben az igazi néplátás és népmunka ihletett vezérgondolatait sorolja fel. „Ki kell gyógyulnunk, irja, abból a megtévesztő nemzeti elfogultságból, mely másokban észre tudja venni a fogyatkozásokat, de magában nem látja meg a bünöket. A mi népünket különösen kisérti ez a magunkkal szemben túlzott, sokszor elbizakodott elfogultság. Szeretünk beszélni magyar lovagiasságról, hősiességről, szeretetreméltóságról, de nem szeretünk beszélni magyar könnyelmüségről, pártoskodásról, szalmalángról. De nemcsak a tisztánlátást kell megtanulnunk Jézustól, hanem a népünk iránti szeretetet is, mely népünk szolgálatára sarkal." 93—94. o. Érdekesen hozza ki a keresztséget és urvacsorát a kereszten függő Jézus átütött szivéből fakadó vizből és vérből (118. o.). A keresztyén élet törvényét a takarékosság, rend és beosztás hármas szabályában mutatja fel. Isten emberének jellemvonásait József egyéniségéből a felelősség, részvét, hit és bizalom aranyszálaiban fejti ki. Kálvin mellett sokat idéz egyházi atyák, régi prédikátorok irataiból. Ugy látszik, hogy a német igehirdetők közül Geyer szemléletes, életteljes modora hatott legjobban reá.

A szeretetteljes észrevételt, amivel az ismertető véleményem szerint mindig tartozik a bemutatott könyv szerzőjének, a Vásárhelyi János kötetére abban tehetném meg, hogy kissé általánosságokban mozgó, s azért tud aránylag könnyen feleletet adni minden kérdésre, orvosságot minden bajra, kivezető utat nagy bonyodalmakból. Nem mélyed le eléggé tragikus emberi sorsunk egyénenként elosztódó, de sokszor egyes emberekre különös teherrel súlyosodó ellentmondásaiba, harcaiba, vivódásaiba, törettetéseibe és titokzatosságaiba. És úgy érezzük, hogy nem merül el és nem száll le sokszor a felolvasott alapul vett ige mélységeibe, minden vonatkozásába, gyökérszerü elágazásába sem: hanem a felolvasott igét más szentírásbeli helyekkel magyarázza és világítja. Mindennek persze az lehet az oka, hogy szerző nem szemlélődő tépelődő, hanem harcos és munkás lélek. Harcos és munkás vezére az erdélyi magyarságnak, amelynek most nincs ideje szemlélődni és tépelődni: hanem tenni kell, mindent megtenni léte megmentéséért, biztositásáért: multja és jelene folytatásáért, jövője ujtöréséért. Ehhez a nagy tevéshez ad az élet beszédéből ihletett gondolati alapokat, indításokat a szerző: e nagy uttöréséhez, ködbevesző ösvények meglátásához gyujt izzó lelkéből, igeparazsakból világító fáklyát. Áldja meg az Isten a magvetését s tegye értékes könyvét sok lélek táplálékává, a magyar megújhodás eszközévé.

Dr. Enyedy Andor.

HIREK

özv. Kósa Szabó Jánosné szül. Egry Julianna, életének 74-ik, özvegységének 30-ik évében f. augusztus hó 10-én hosszas szenvedés után bevégezte pályafutását. A megboldogultban *Kósa Szabó Pál* mádi lelkésztestvérünk édesanyját gyászolja.

— **A felsőborsodi egyházmegyében** a dr. Horváth Zoltán lemondásával megüresedett világi főjegyzői tisztségre az egyházközségek csaknem egyhangú szavazatával dr.Kerényi Béla edelényi kir. járásbiró választatott meg.

— **Theol. akadémiánk** I. évére 16 ifjú adta be folyamodását, a magasabb évfolyamokra pedig hárman folyamodtak. A felvételre jelentkezett ifjakat a tanári kar f. hó 21-re hivta be személyes bemutatkozásra, amely alkalommal a behivott ifjak lelki, orvosi, zenei-hallási és előadókészség vizsgálatoknak néznek elébe. E vizsgálatok után tesz felterjesztést a tanári kar a püspöki hivatalhoz a felvételekre nézve.

— **A Sárospatakon** tartózkodó theologusok a nagyvakációban hétről-hétre bibliakörbe gyűlnek össze, amely alkalommal a vakáció problémái nyernek megvilágositást az Ige fényénél. A bibliakör vezetője dr. Szabó Zoltán gyakorl. theol. tanár.

— **A főiskolai relief alapra** a P.D.O.Sz. budapesti fiokja 20 P. összeget, Szalóczy Pálné pedig 2 P. összeget küldött főiskolai pénztárunkhoz. A küldött adományokért ezuton mond köszönetet a főiskola igazgatósága.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betüivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 35. szám. Sárospatak, 1937 augusztus 29.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Tóth János:* A kisgazda pap. — *Komjáthy Aladár:* Petite et dabitur vobis. — *y—r:* Generális vizitáció Borsodtól Sajóecsegig (Vége köv.). — *Hegyi József:* Az országos református tanáregyesület közgyűlése Sárospatakon. (Vége köv.) — *Csabai István:* Az abaúji lelkészegyesület értekezlete. — Hírek. — Hivatalos rész.

A kisgazda pap.

Ez a téma most mindenkép alkalomszerű. Elsősorban is azért, mert nyár van. Ámbátor már a vége felé tart, de a nyárral és az ifjúsággal úgy vagyunk, hogy nem akarjuk észrevenni annak mulását. És a wikkendezések, jól-rosszul megrendezett nyári társasutazások még vigan folynak, az államférfiak üdülnek s a rádió jóvoltából részt vehetünk azok is a Balatonban vigan ficánkolók örömében, ha elméletben is, kiknek ez a luxus nem jutott osztályrészül.

A falukra pedig ráült a nyári hőség tikkasztó csendje, amit ebben a hónapban meg-megzavar a cséplőgépnek az udvarokról lehangzó duruzsoló dongása. Természetesen nemcsak hétköznap, hanem vasárnap is, amennyiben a magas kormány szociális elgondolása úgy látta jónak, hogy szünet nélkül folylyék a munka, mert vagy éhen halnánk másképen, vagy nagyon megszokná a falu népe a tétlenséget, ha vasárnap is pihenne.

Az eddig mondottaknak az egyházi élet szempontjából annyi jelentősége van, hogy egy kicsit az is vakációzik, a vallásos buzgóság is nyaral, illetve arat és csépel s így csak vert hadsereg az a gyülekezet, mely „e helyen letelepedett."

A lelkipásztor urak jó része, kiket balvégzetük, vagy épen ellenkezőleg ambiciójuk a kisgazdapapok kategóriájába osztott be, szintén erős dilemmák alá kerülnek nem egyszer: a papi földek, vagy a lelkek földjének (sokszor egyképen gyenge terméshozamu) dülőjébe szaladjak-e el és melyiknek munkáját tegyem előbbre? Ennek folytán aktuális elmélkedésbe foghatunk a felett, hogy az én anyaszentegyházamnak mire van inkább szüksége: lelkek pásztorára, vagy földek müvelőjére, minta gazdára?!

De növeli e kérdés alkalomszerűségét az a körülmény is, hogy e lapok megelőző számaiban épen e felett folyt egy kis discussio, aminek felvetődése felett rendkivül örülünk sokan, kik annak nemcsak időleges felbukkanását, hanem állandó felszinen tartását kivánnánk mindaddig, míg egyházunk annak a mai helyzetnél sokkal jobb és megnyugtatóbb megoldását meg nem találja. Sajnos, a legtöbbször azt kell tapasztalnunk, hogy még égetően sürgős és végzetesen komoly kérdésekben is elhangzik egy-két cikk a nélkül, hogy komoly megvitatás és megoldás tárgyát képezné és azután a lomtárba kerül.

Abban a vitában, mely két lelkésztársunk közt az „elmélet és gyakorlat" cimén felmerült, a Felméry lelkésztársunk álláspontja az, amelyhez minden fenntartás nélkül szivesen csatlakozunk. Elesen és világosan összefoglalta mindazt, ami a gazdálkodó lelkész-tipusban évtizedek óta kitermelődött és károsan érvényesíti hatását úgy a lelkipásztor jellemére és munkájára, mint az egyházi élet nivójára. Kemény és súlyos sokszor, amiket mond, de igaz. Meg kell látnunk már végre, hogy sokszor vezetnek bennünket hamis és hazug ideológiák. Meg kell látnunk, hogy *a gazdálkodó pap anyagi és lelki tragédiája, amelybe a legtöbb, hivatása magaslatán álló lelkipásztor a gazdálkodás révén, bebelesodrodik, — az anyaszentegyház tragédiájává is válik.* Bár mindent felsorakoztat, ami e kérdésnek különösen a spirituális oldalára vonatkozik, mi még pár kiegészítő megjegyzést teszünk annak a bizonyos „gyakorlatnak" gyakorlati kivitele szempontjából.

A gazdálkodás könyvből nem tanulható meg. A leggyakorlatibb valami, amit nem lehet úgy tanítani, hogy a katedráról előad egy szakember. Hogy csak az alapismeretek egy bizonyos részét elsajátitsák a teológusok, ahhoz kellene egy kisérleti telep, egy mintagazdaság beállítása, ahová rendszeresen kijárnának, de nem hetenkint egyszer, egy órára, hanem egész napokra. Ott természetesen részt kelleni venni a felmerülő, vagy a tanulmány tárgyát képező munkában. Hogyan lehetne ezt megoldani a mai tulzsufolt órarend mellett és le lehetne e csökkenteni a dogmatika, vagy egyháztörténet óráit mondjuk a felére: — ezen törjék a fejüket a professor urak. Mert nekünk halvány sejtelmünk sincs a megoldására.

Hanem ha már arról van szó, hogy több gyakorlati elemet vigyen be lelkészképzésünk a tan-

rendjébe, engedtessék meg néhány gondolatnak az elmondása.

Kérünk több pedagógiai elem elsajátitását. A gyermek és ifjú pásztoráció a hitoktatás rendkivüli, sorsdöntő jelentőségű egyházunkra nézve. Ma már a felekezeti iskolákkal biró egyházak lelkészei sem bizhatnak mindent a tanitóra a nevelés terén. Sőt, igen sok irányban a lelkésznek magának kell a munkát vállalnia.

Nagyon örülnénk, ha az egyházi ének tanitása főtárggyá lépne elő. *Kifogástalan, biztos tudásu éneklésre nagy szükségünk van.* Sokszor kell a kántorunkat helyettesiteni s ilyen nem egy ifjú Timóteusunk jött ki izzadtan és nekivörösödve a templomból, aminek okát már kijövetele előtt tudjuk, illetve *meghallottuk,* mert az általa vezetett ének erős disszonánciája nem maradt meg a templom falain belől. Mentegetőzött szegény: „Nem tudnak itt a gyerekek énekelni." Ráhagytam. Arra gondoltam, hátha a héber szöveggel vagy dallammal tévesztette össze zavarában.

Ugy az önnevelés, mint a gyakorlati lelkipásztorkodás terén nem kis fontossága van a gyors és gépirásnak. Ma már igen sok lelkészi hivatal (nem is említve az esperesi hivatalokat) igen örül annak, ha ezekben jártas segédlelkészhez jut. Ha a gazdálkodás alapelemeinek elsajátitása, vagy ezek tanulása közt kellene választani, úgy az utóbbiaknak adnék előnyt.

De lehetne még sok mindent felsorakoztatni. Azonban egy nap a teológián is csak 24 óra és nem lehet azon 48 órára való anyagot felhalmozni. Igy sok elmarad, ami fontos is lenne. Ha ez elmaradtak közt a gyakorlati gazdakiképzés is szerepel, annak anyaszentegyházunk még eddig nem vallotta kárát és nem fogja a jövőben sem.

Van egy bibliai ige, ami a régebbi igehirdetésnek elég kedvenc textusa volt: „Beszélj a földdel és az megtanít tégedet!" E sorok irója közel két évtizede beszélget a fölldel s az azt suttogja neki és mindnyájunknak már évtizedek óta: a gazdálkodás nem papnak való!

Halljuk meg már végre és fogadjuk meg a tanitását!

Mert ma, különösen ma, nem kisgazda növendékeket, hanem próféta fiakat várunk és kérünk a teológiákról! *Tóth János.*

Petite et dabitur vobis.*

Újból merek kérni lelkipásztortestvéreimtől egy szegény theologus diák részére. Jön az iskolai esztendő, nagyon sok ifjú üres zsebekkel és gondoktól terhelve indul el a bodrogparti Athénbe. Úgy tudom, hogy régente minden szegény tanulón segitett a Főiskola, aki szorgalmával méltóvá tette magát az ösztöndijra, vagy tápintézeti kedvezményre. Sajnos, most ezt nem tudja megtenni. Nekünk, volt sárospataki diákoknak kell megmozdulni, hogy adományok gyűljenek össze és a segélyre érdemes szegény ifjak terhén könnyítsünk. Most is csak 1 pengőt kérek, hiszem, hogy kérésemet minden lelkipásztor meghallgatja és a kért csekély összeget szívesen elküldi vagy a főiskolai pénztárnak, vagy az egyházmegyei gyűlés alkalmával az illető seniornak. Ugyanis az a módszer nagyon jól bevált, hogy az esperesek gyüjtőívet bocsátanak ki és minden lelkipásztortól beszedik ezt a csekély összeget. Adjuk szívesen ezt az összeget, bár 100 szor többet adhatnánk. Mit ér az olyan élet, amelyben nincs önzetlenség, jótékonyság, önfeláldozás? Semmit. Mi igen szerény tagjai vagyunk anyaszentegyházunknak, de adni megtanultunk még a nincstelenségben is. Ezt a nemes gesztust most is gyakorolni kell. Egy szegény diákért, aki fajtánkból való, aki testvérünk, akiért úgy a világ, mint Isten előtt felelősséggel tartozunk.

Erős a hitem, hogy most is valóra válik a bibliai ige. Hiszem, hogy nem kell szégyenkezni lelkipásztortestvéreim közönye, meg nem értése miatt. Hiszem, hogy a régebbi évekhez hasonlóan nemes lelkű és meleg szívű lelkipásztortestvéreim, most is megnyitják sovány erszényeiket és azzal a csekély összeggel támogatnak egy pataki diákot céljának elérésében. *Komjáthy Aladár.*

* Anyaszentegyházunk jobb jövője sok tekintetben attól függ, hogy mennyire tudjuk élővé tenni a kapcsolatot gyülekezeteink és a theologia között. Úgy itéljük, hogy e kapcsolatnak egyik legnagyobb erőssége theologus ifjaink iránti áldozatkészség. Hálás köszönettel könyveljük el, hogy a mult esztendőben 386·86 P összeg jött be theologus ifjaink felsegitésére nagyrészben lelkipásztortestvéreinktől. De szívből köszönjük esperestestvéreinknek is ez ügyünk lelkes felkarolását. Meleg érzésekkel üdvözöljük az újabb felhivást s a magunk részéről is kérjük a jószivű adományokat. *Theol. igazgató.*

Generális vizitáció Borsodtól Sajóecsegig.

Sajóvámos 1560 óta református egyházközség. Köznap esti istentisztelet tartása, vasárnapi iskola állandósitása, a teljes konfirmációi oktatás lelkész kötelességévé tétetett. Templom látogatók százalékszáma 90, 60, 5,: urvacsorázóké 300. Senyén van egy baptista. Egy házassági megegyezés kárunkra köttetett. Évi perselypénz 25·28 P., egy lélekre esik 3·3 fillér. Szegények gondozása a községgel karöltve megy. Iskola részére 1300 négyszögöl földet ajándékozott egy Amerikában meghalt egyháztag. Ifjúsági egylet 8, leányegylet 22. Nagy segitség itt a Hollandiában sokat időzött Tiszteletes Asszony. Téli újság 8, Keresztyén család 10, Orsz. sz. naptár 100 példányban forgott. Van 166 mm. 19 kgr. búza magtári tőke. A lelkészlak igen alacsony, viszont a tanitói nyugdijjárulék hátralék igen magas. Az egyházi föld visszaerdősitését kötelezővé tették. Az egyház meg akarta szervezni a nagyon is szükséges második tanitói állást: de azzal a kikötéssel, hogy a helyi javadalmat 40 éven át nem emelik. Erre azonban nem kaptak igéretet. A lélekszám 779. Születés volt 12, halálozás 11. Régen évente 40—50 születés volt: pedig már akkor sem a vámosiak szedték a vámot, hanem mások szedték rajtuk: csak talán nem olyan erősen mint ma. A látogatások során tisztelegtünk Kendeffy gróf kastélyában, aki a grófnéval együtt megtisztelte je-

lenlétével közebédünket is, éjszakára pedig a kiséret tagjainak szíves szállásadó házigazdája volt. Délután a sajósenyei Lorántffy diakonissza otthonban, néhai özvegy Hrabovszky Józsefné urnő hagyatékában tettünk látogatást, ahol Draskóczy László igazgatólelkész a testvérekkel együtt nagy ünnepélyességgel és jó uzsonnával fogadott. A Csavrák kurián tisztelegtünk még s nehány református családnál töltöttünk néhány áldot percet.

Szombaton reggel autóztunk át körutunk utolsó állomására, Sajóecsegre. Szép község, rangos házak széparcu, boldog lakói seregleltek a diadalkapu körül. Kazay Béla, a bölcs beszédü bíró, Vadnay Béla presbiter, s a többiek házukat és szívüket kinálták kitárásra, meleg fogadásra. Püspökünk és Lőkös Sándor lelkipásztor kölcsönös üdvözlésében a régi két pataki diáktárs lelke ölelkezett. Szentmártony Dániel esperesre pedig a meglepetés örömének angyala szállt, kedves jó feleségének, az egyházmegye tisztelettel és szeretettel körülövezetett Gizi nénijének váratlan megérkezésében. *(Vége köv.)* *y—r.*

Az országos református tanáregyesület közgyűlése Sárospatakon.

Harmincegy esztendővel ezelőtt tartott elsőízben *Sárospatakon* közgyűlést az országos ref. tanáregyesület és másodszor most e héten, f. hó 24-én és 26-án. A kétnapos országos konferencia vendégei az ország legkülönbözőbb városaiból sereglettek egybe, közel *kétszázan.*

Kedden délben a vasúti pályaudvaron ment végbe a vendégek hivatalos fogadtatása. A főiskola és református tanítóképzőintézet tanári kara testületileg kivonult, élén dr. *Mátyás* Ernő közigazgatóval, *Novák* Sándor gimnáziumi és dr. *Egey* Antal tanítóképzőintézeti igazgatóval. *Sárospatak* nagyközség előljáróságát vitéz *Csajka* Endre főbíró képviselte. A vendégeket *Novák* Sándor igazgató üdvözölte lendületes beszédben. A vendégek nevében vitéz *Bessenyey* Lajos tanker. kir. főigazgató, az egyesület elnöke válaszolt az üdvözlő szavakra.

Délután 3 órától választmányi ülést hívtak össze, majd 5 órakor valamennyi szakosztály részére dr. *Szondy* György tartott érdekes és értékes előadást a kémiai előadóteremben arról, hogy milyen nagy jelentősége van a filmnek az oktatásban. Mindvégig nagy érdeklődés kisérte *Szondy* György előadását, aki egy földrajzóra illusztrálására két filmet is bemutatott. Hangsúlyozta előadásában az oktatófilm pótolhatatlanságát, rámutatott arra az örvendetes haladásra, amely e téren nálunk tapasztalható. Ugyanis a vallás- és közoktatásügyi minisztérium oktatófilm-kirendeltsége ma már 400 magyar középiskolát lát el művészi értékű filmekkel. Nem helyesli tehát az egyetemes konventnek azt a végzését, amely nem javasolja a magyar református középiskoláknak a kultuszminisztérium filmakciójába való belépést. Az oktatófilm-kirendeltség filmkészlete állandó fejlődést, tökéletesedést mutat ugyannyira, hogy a filmoktatás tekintetében ma már Németországot is megelőzzük.

Hat órakor az egyes szakosztályok: vallás-, nyelvtudományi, természettani, tanítóképzőintézeti, polgári iskolai és testnevelési szakosztályok tartották külön-külön termekben üléseiket, megbeszélve a szakkörökbe vágó újabb tudományos és pedagógiai kérdéseket. A sárospataki tanárok közül az egyes szakosztályi üléseken dr. *Jakob* Károly, dr. *Urbán* Barnabás és *Szabó* Károly tartottak értékes előadásokat. *(Vége köv.)* *Hegyi József.*

Az abauji lelkészegyesület értekezlete.

Az abauji lelkészegyesület aug. 4 én tartotta folyó évi értekezletét Szikszón. A lelkészek nagyszámban gyültek össze, érdeklődést tanusítván közös ügyeink iránt. Vendégül megjelent Kun Zoltán zempléni lelkészegyesületi elnök is, kit meleg szeretettel üdvözöltünk. Szendrey István kerületi Orjó igazgató is jelen volt, hogy tájékoztassa a lelkészeket a temetkezési segély biztosítás jelenlegi állapotáról s a taggyüjtés jövőbeli módjáról. — Az értekezlet Kiss József elnök tartalmas megnyitója után s annak kapcsán kimondotta a járási lelkészi körök munkája megkezdésének szükségességét s minden egyházlátogatói járásban kijelölt egy-egy lelkészt az első összejövetel előkészítésére. Ezeknek a lelkészi közösségeknek legközelebbi feladatává tétetett a lelkészválasztási reform és a párbérrendszer megváltoztatása kérdéseinek megvitatása, hogy ezekben a kérdésekben aztán egységesen állást foglalhasson az egyesület jövő évi értekezletén.

Derzsi Endre az oxfordi csoport mozgalomról olvasott fel ismertetést, mellyel kapcsolatban az értekezlet óvatosságra inti a lelkészeket, mert a mozgalom módszere, felfogása s hitelveink közt sarkalatos különbségek, ellentétek vannak. — Illyés János értekezett „Milyen lelkipásztorra van szükség a magyar ref. egyházban s hogyan lehetek én azzá?" c. Orle kérdésről. Értekezlete s Tamáska János hozzászólása az Orle kongresszusra felterjesztetett. Botos Ferenc, Frenczel Bertalan elhunyt lelkésztestvérünkről tartott őt hűen megörökítő emlékbeszédet. — Pénztárnok előterjesztése szerint az egyesületnek 2723·99 P. készpénzvagyona van s az Egyházmegyei Értesítő előfizetési díjaiból 1059·30 P. hátralék követelése. — A hátralékok behajtása a lelkészeknek fegyelmi felelősség terhe mellett tétetett kötelességévé.

Az E. m. Értesítő szerkesztőjéül, Derzsi Endre eddigi szerkesztőnek más egyházkerületbe távozása miatt, Kiss József elnök választatott meg. — Az üresedésben lévő alelnöki tisztséget dr. Lengyel Istvánnal töltötte be az értekezlet. Csabai István, mivel egyházmegyei lelkészi főjegyzővé hivatott el,

az egyesületi jegyzőségről lemondott, helyére Illyés János választtatott.

Kitűzött pályakérdésre egy pályamű érkezett, amely azonban a jutalmaztatás mértékét nem érte el. Újabb pályakérdéseket az állandó választmány fog kitűzni s jó előre közli majd e lap hasábjain, hogy kellő idő álljon rendelkezésére a pályázni akarók számára. *Csabai István.*

HIREK

Ablonczy László. Hosszas szenvedés után, f. hó 10 én 44 éves korában meghalt *Ablonczy* László bodroghalászi református tanító. Kiváló tanító és nevelő személyiség volt, aki egyháza és községe fejlesztése érdekében is fáradhatatlanul tevékenykedett. Augusztus 12-én délután 3 órakor temették el Bodroghalászon a rokonok, ismerősök, frontharcos bajtársak őszinte részvéte mellett. Az elhunytban dr. *Szabó* Zoltán teol. akad. professzor nagybátyját gyászolja.

— **Templomszentelés Taktaszadán.** Lélekemelő ünnepség folyt le f. hó 15-én Taktaszadán. E napon szentelte fel és adta át az egyház a hivatásának a hivek áldozatkészségével újjáépített templomát. Az ünnepségen *Butykai* István legyesbényei lelkész mondott felemelő imát, az igehirdetést pedig *Kiss* Ernő esperes végezte, melyben megrázó szavakkal ostorozta az istentelenséget és bátor hitvallásra buzdította a hiveket. Utána urvacsoraosztás következett, amelyet *Veress* Imre taktaharkányi lelkész végzett. A felavatás után közebéd volt, amelyen társadalmi és felekezeti különbség nélkül résztvett a község közönsége. Az ünnepélyen résztvett Törs Tibor országgyűlési képviselő is, aki egy megnyilatkozásban a hitélet növekedésének nagy fontosságát hangsúlyozta.

— **Alapkőletételek.** Sárospataki főiskolánk épülő új humáninternátusának alapkövét f. augusztus hó 5-én helyeztük el, új kórházunk fertőző osztályának alapkövét pedig f. augusztus hó 18-án. Mindenik alapkő mellé egy-egy rézdobozban az épülő intézmények történetére rávilágító okmányt helyeztünk el. Az alapkövek letétele minden külső ünnepség nélkül történt.

— **Alsózempléni lelkésztestvéreim** figyelmébe ajánlom szeptember 5-én Cigándon, harangszentelési ünnepéllyel kapcsolatban tartandó presbiteri értekezletet. Előadók: Svingor Jenő, dr. Nagy Sándor Béla lesznek. A gyülekezetek presbitériumait szeretettel várja a cigándi gyülekezet. A helyi előkészítés szempontjából kötelességszerű a résztvenni szándékozók jelentkezése. Szeptember 1-ig jelentsük a résztvevők számát a cigándi ref. lelkészi hivatalhoz.

— **Pataki cserkészek Angliában.** A sárospataki ref. gimnázium 133. sz. Hegyaljai Erő cserkészcsapatának 2 tagja, Kellermann Erich és Zombori László angolinternátusi növendékek a londoni cserkészszövetség vendégeiként Angliában angol cserkésztáborban töltik a vakációt. Az angolok annyira megszerették a pataki cserkészeket, hogy a jövő nyáron még több pataki cserkészt fognak vendégül látni Angliában. A patakiaknak csak az utiköltségről kell gondoskodniok.

— **A hernádszurdoki egyház** presbitériuma Mihályi Györgyné szül. Muszy Sarolta anyaszentegyházunkra káros reverzálisadása miatt az egyházból kirekesztette.

— **Felhívás a magyar művészekhez.** A szerkesztés alatt álló Magyar Művészeti Lexikon felkéri a magyar írókat, zeneszerzőket, festő-, szobrász-, iparművészeket, előadó-, színművészeket, hegedű-, zongora- stb művészeket, hogy rövid életrajzukat a lexikonban való közlés céljára sürgősen küldjék be a szerkesztőbizottságnak, Budapest, 4. Postafiók 261 — címre.

HIVATALOS RÉSZ.

— **Gyűlési meghivó.** Az alsózempléni egyházmegye közgyülését Sárospatakra, a főiskola imatermébe 1937 szeptember 30-ik napjának d. e. 9 órájára összehívjuk. A közgyülés fontosabb tárgyai: Gróf Bethlen Pál egyházmegyei gondnok beiktatása. Belmissziói bizottság jelentése. Számvizsgáló bizottság jelentése. Tanugyi bizottság jelentése.

Szept. 29-én d. u. 3 órakor a belmissziói bizottság, 4 órakor a számvizsgáló bizottság, 5 órakor a tanügyi bizottság tart ülést a főiskola tanácstermében.

Sátoraljaujhely, 1937 aug. 23.

Az egyházmegye elnöksége.

— **Alsózempléniek figyelmébe.** Az alsózempléni ref. egyházmegye lelkészértekezleti gyűlése 1937 szept. 29-én Sárospatakon lesz megtartva, d. e. 9 órai kezdettel, a következő programm szerint: 1. Áhitat, tartja Főző László. 2. Emlékbeszéd Móricz István felett Kósa Szabó Páltól és Sáfár István felett. 3. ORLE körkérdések tárgya: Az eleveelrendelésről előadást tart: dr. Nagy Barna theol. h. tanár, hozzászólnak: Benke Kálmán és Csathó József. Kuyper Ábrahámról előadást tart: Tantó János. Milyen lelkipásztorra van szüksége a magyar ref. egyháznak? előadó dr. Nagy Sándor Béla, hozzászól Darányi Lajos. 4. Előterjesztés a beérkezett pályaművekről. 5. Pályakérdések kitűzése a jövő évre. 6. Előterjesztések, indítványok. Ez értekezleti gyűlésre lelkésztestvéreimet szeretettel meghívom. *Kun Zoltán* ért. elnök.

— **Andornaki** lévita tanítóság megpályázható szept. 8-ig a maklári ref. lelkésznél. Javadalom: lakás, nagy kert, 6 hold föld.

Pályázati hirdetmény.

Legyesbényei református presbitérium kántortanítói állására pályázatot hirdet. Javadalma: 24 egységnyi helyi jövedelem és állami fizetéskiegészítés. Kötelessége: 1—6. osztály tanítása és a törvényben előírtak. Pályázati határidő **szeptember 21.** Okmányokkal felszerelt pályázatok ref. lelkésznek, Legyesbénye küldendők. Próbaéneklés határidőig önköltséges. **Presbitérium.**

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 36. szám. Sárospatak, 1937 szeptember 5.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Sz. Z.:* Szeptember... — *y—r:* Generális vizitáció Borsodtól Sajóecsegig (Vége). — *Tantó János:* A székesfehérvári ORLE konferencia. (Folyt. és vége köv.) — *Hegyi József:* Az országos református tanáregyesület közgyűlése Sárospatakon. (II. folyt. és vége.) — *Gyülvészi István:* Felsőborsodi lelkészek értekezlete. — Országos református missziói értekezlet. — Hirek. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Szeptember...

Szőlő- és gyümölcsérlelő derűs őszelő havának neve. Mégis van benne valami komoly, sőt komor vonás. Talán azért, mert benne van ez a szó is: *ember*, s embervoltunk örök felelőssége csendül meg benne. Nehéz hónap, mert az iskolai időszámítás újesztendős első hava. És az őszi szántás hónapja sok gondbarázdát szánt a homlokokra is, mindazokéra, akiknek közük van az apró emberek, a növekvő utánpótlás nevelésének kérdéséhez. S ugyan ki az, akinek több-kevesebb köze nincs hozzá? Olyan kérdés, ami éppoly egyetemes érvényű, mint a mindennapi kenyér.

A szeptemberi gondoknak azonban van egy igen nagy kísértésük. Az, hogy a sok apró gond közt elvész a *legnagyobb és legfőbb gond.* A tandíj, ruha-, cipő-, lakás-, élelem-, könyvköltségek előteremtésére vívott harcok előrlik a figyelmet, energiát, — félő, hogy elfordítják a tekintetet az iskolai évet kezdő hónap legdöntőbb kérdéseiről: Miért, mivégre nevelünk? Merítünk-e eleget a nevelő erők legbővebb forrásaiból? Nem kallódnak-é el, nem maradnak-e parlagon, „neveletlenül" igéretes tehetségek? Nem állanak-é segítség, megértés, támogatás nélkül, elszigetelve a nevelés hivatott és hivatásos munkásai?

Ha mégannyira ismétlés volna is — hadd feleljük ezekre a kérdésekre a mi fényes igazságainkat: *„A gyermekeket el ne tiltsa Krisztustól semmiféle iskola, semmiféle irány tanítványsága és különösképen Őhozzá vezessen az egyházi iskola!* (Mk. 10 : 14.)

A nevelés legfőbb célját nem elméletek lombikjainak talányos üledékéből, hanem az Írásból vesszük: Azért nevelünk, hogy utódaink eljussanak „a Krisztus teljességével ékeskedő kornak mértékére", hogy „hatalmasan megerősödjenek az Ő Lelke által a belső emberben, hogy „tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített" (V. ö. Ef. 3 : 16; 4 : 13). Mert a legjobb nevelő a hívő keresztyén személyiség; a nevelés legáldottabb eredménye: hívő keresztyén személyiségek beállítása egyházi és nemzeti élet küzdőterére. Református iskoláinknak pedig igen-igen fontos missziója: a fényüzés, telhetetlen igényesség ragályától mentes, *puritán* katonákat adni a magyar élet *frontharcosai és vezérkari tisztjei közé!*

Ezért van értelme egyházi iskoláink fenntartásának, fejlesztésének, az értük való áldozathozatalnak.

Különöskép *falavezetők* felelőssége a *tehetségek felkutatása,* napfényre juttatása. Nincs arany és sóbányánk. De a „föld savának", a talentum aranyának gazdag lelőhelyei lehetnek az alföldi sziken és a felvidéki agyagon is!

És mindenki segítsen a magyar nevelőnek. Nemcsak jó kenyérrel, hanem azzal, ami néha a kenyérnél is jobban hiányzik: jó szóval, *jóakarattal,* megértéssel.

Jó földet, jó magot, jó időt, jó munkát: áldott új iskolai esztendőt adjon az Isten! *Sz. Z.*

Generális vizitáció Borsodtól Sajóecsegig.

Az ecsegi templom megújított, frissen kifestett állapotban várta a kerület lelki vezérét. A karzat elővédjét tagoló tájképeket Lőkös István, a festő papfiú újította meg. Lőkös Sándorra úgy emlékszünk, hogy valamikor egyszerre vezényelte az ifjúsági ének- és zenekart, de ma is kitelik ebből az ihletett családból minden művészkedés. Gyönyörű a papszék előtt, a templom piacán emelkedő szószék, a magyar famunka remeke. Az énekkar fegyelmezett összetanulásban énekelt, dícsérve ifjú vezetőjét, Skultéty Andor tanítót. — Főjegyző imája az I. Kor. 2. r. 9—16 olvasása után Isten s benne önmagunk, hivatásunk igaz megismeréséért, a megvilágosító Szentlélek ajándékáért szállott az ég felé. Püspök igehirdetésének alapigéje Lukács 5 r. 4. v. volt. Hosszú út végén jöttem hozzátok.

Nektek több okotok van Isten iránt hálát érezni, mint a küzdelmesebb sorssal birkózó hegyközi népnek. Jöttem, hogy lássam: eveztek-é a mélyre? Ezt parancsolja Krisztus Péternek. Először beszéde gyönyörűségével táplálja a népet, azután mélyre vetteti a hálót s jön a csodálatos halfogás. Mélyre eresztett hálónkkal mi is gyöngyöket halásztunk a néplélek tengeréből: imádságot, éneket, feszült figyelmet, kemény igazságok előtti meghajlást, ünnepi áhitatot. Tenger zugott itt valamikor. Nemzedékeknek szóló ajándékképen itt maradt utána a fekete gyémánt. S itt maradt a tenger fájdalom és tenger szenvedés, de ez kiformálta a lelkekből a kereszthordozó küldetés tudatát. A legszegényebb ember is megadja errefelé Istennek, ami Istené s az embernek, ami emberé. Szegénységükben, egyszerűségükben a világ előkelőitől talán lenézett, sokszor főlényes vállveregetéssel elintézett, de hitben, türésben, tudományban gazdag lelkipásztorokat találtunk mostani utunk mentén. Lelkészek, tanítók, presbiterek sereglettek mindenfelé össze, hogy az ige fényénél megértsék a püspöki körut igazi célját: megnyitni a szemeket, felébreszteni a lelki erőket, s mindenkit emlékeztetni felülről vett hivatására. Más felekezetü magyarok tisztességet tettek a hamisítatlan evangéliumi egyház képviselője előtt s távollétükkel tüntető papjaik nélkül is bizonyságot tettek arról, hogy egy a hit, egy a keresztség, egy a reménység, s egy a kötelesség, a szeretet. Üzenem innen is más felekezetü testvéreimnek, hogy mi nemcsak a reformátusság, de az egész magyarság megerősítéséért dolgozunk. Az ész, a gép embere nem lehet boldog, csak az imádkozó ember. Ne szégyeljétek azért a templomot, a bibliát, egyházi életben való részvételt, mert csak a gondosabb családi és gyülekezeti nevelő munka után várhatjuk a szebb, a boldogabb jövőt. Jézussal jártunk s az ő hajójába, az anyaszentegyház közösségébe hivogattuk a lelkeket. Az egyik hajó ott a Genezáreti tavon is eredménytelenül járt: de amelyiken Jézus ment, az sok halat fogott. Két hajó áll most is a parton s neked döntened kell, melyikre ülj. Az egyik az önzés, kényelem, élvezet hajója: ez visz a halálba a Sátán vezetése mellett. Vigyázz, magyar népem a Sátán hajóslegényeinek csábításaitól, idegen eszmék jelszavaitól. Ülj Jézus hajójába. Itt nincs dísz, cifraság: egyszerű ez, mint ez a fehérre meszelt templom. Nem igér földi javakat, sőt inkább kötelesség és felelősség keresztjét rakja a vállaidra: de adja Jézus szívét, a Szentlelket, hogy az vígasztaljon, erősítsen, bátorítson, mikor gondok, csapások, betegség, halálesetek zuhannak reád. Add oda magad Jézusnak, légy az ő népe s akkor leszel világosító gyertya Isten tartójában. Ő legyen áldott, hogy vele járhattunk s ő vezessen ezután is. A sajóecsegi egyház 1580-tól áll fenn. A köznap esti istentisztelet itt is meg lett hagyva. Templomlátogatók százalékszáma 90, 55, 6: urvacsorázóké 321. Perselypénz 41·84 P. Itt egyébként is vannak szép jelei az adakozási kedvnek. Vatay Béla presbiter átfestette a szószéket és papszéket és teritőt is tétetett az utóbbira, G. Bodnár Lajos presbiter urasztali teritőt. Mádi Pappszász József és neje Kazinczy Piroska a püspöklátogatás emlékére ezüst keresztelő kancsót és tálcát adományozott. Ifjúsági egylet 40, leányegylet 36, énekkar 38 taggal müködik. Téli ujság, Keresztyén Család, Magyar Presbiter járnak, az utóbbi 32 példányban. Belhivatalnokok fizetésénél, s egyéb járulékoknál is van lényeges kintlevőség. Van 14 mm. buza magtári töke. Az egyházi adó az államinak 56 százaléka. A templom megujitása 4452·71 P.-be került. Lélekszám 546, szül. 7, meghalt 8. Pedig ennek a szép magyar népnek is kivánná az ember, hogy töltené be a föld szinét. Úgy látszik, a mai nehéz gazdasági helyzetre a születéskorlátozás a nép öngyilkos, néma, harakiri-szerü felelete. A presbiteri ülés végén püspökünk érzékeny szavakban mondott köszönetet az egyházmegyei elnökségnek a körut mintaszerü előkészítéséért, rendezésért s elismerését fejezte ki a meglátogatott gyülekezetekben tapasztalt jórend és lelkiismeretes lelkipásztori, tanítói munkák felett. Szentmártony Dániel elnöktársa nevében áldást kért a körutján temérdek lelki áldást osztogató püspökre. Volt még vagy 30, szinte házról-házra menő látogatás, a falu kedves népétől bucsuzó püspök még mindenüvé be akart térni egy-egy kedves szóra, meleg kézfogásra. Ez a jó szó, ezek a kézfogások s a nyomukban hálás szemekben felcsillanó, boldog arcokon végigfutó könnyek bizonyára fel lesznek irva neki az élet, az itélet, a mennyei jutalmazás könyvében, s a minden jó szóért, simogatásért olyan nagyon hálás hitbeli és vér szerinti testvéreink, gazdagok és szegények, előkelők és egyszerüek, nagyok és kicsinyek szivében. *y. r.*

A székesfehérvári ORLE konferencia.

Székesfehérváron, Szent István és az Árpádok ős koronázó városában tartotta folyó évi konferenciáját és közgyülését az ORLE augusztus 27-én és 28-án. Székesfehérvár, — ismert katolikus püspöki székhely — szép és modern város. Történelmi levegő lengi körül ódon utcáit, ősrégi épületeit. Utcáit, tereit virágos parkrészletek díszítik. Fővárosi méretü, sokszor monumentális épületeit restaurálják, díszitik, első pillantásra meglátszik, hogy ez a város nagyban készül a jövő évi ünnepi esztendőre. Szélén az Aranybulla-domb őrzi II. Endre emlékét, aki ezen a helyen adta ki az Aranybullát 1222-ben, továbbá a János-futás nevü dülő Szapolyai János emlékét, aki innen menekült seregével Ferdinánd hadai elől. A püspöki palota kertjében nyugosznak kilenc Árpádházi királyunknak hamvai. Székesfehérvár volt a magyar nemzeti államiság bölcsője. Ezen visz keresztül a Budapest—balatoni müút, amelyen egy-egy vasárnap 3000 átsuhanó autót számlálnak meg.

Az ősi város történelmi levegője megihlette a lelkeket, amikor dr. Révész Imre megtartotta a konferenciát megnyitó előadását István királyról. Székesfehérváron őrzik István király kőkoporsóját, amelyen a jelképes ábrázolat egy hatszárnyú szeráfot tüntet fel, aki ezt mondja: „Szent, szent,

szent a seregeknek Ura." S egy repülő angyalt, kezében a halott lelkét jelképező csecsemővel. Hűen ábrázolja ez István vallásos kedélyét; Isten előtt porba omolni s az örök élet után vágyakozni — ez volt a két pólusa a nagy király életének. Ilyen valódi keresztyén személyiség volt István király.

A multban azonban ez a tudat néha elhomályosult. U. i. a Szent István kultuszt fél ezred éven át úgy tekintették, mint a magyar hazafiságnak vallási oldalról is szerves tartozékát. De már a reformáció magyarsága, tősgyökeres-vérbeli magyarság, átértékelte a Szent István kultuszt, meglazította azokat az érzelmi kapcsolatokat, amelyek a magyarságot István királyhoz fűzték s a reformációt István királyról alkotott értékítéletében egyedül az érdekelte, hogy mennyiben építette rá István életének művét a Krisztus fundamentumára. Igazolni tudjuk ezt Dévai Biró Mátyásnak, Gönczi Fabricius Györgynek, Geleji Katona Istvánnak munkáiból.

Mikor az ellenreformáció visszahódította az ország többségét, diadalittasan hirdette, hogy a magyarok István királlyal az igazi és tiszta keresztyénségre tértek, ezért felesleges a reformáció. A magyar protestantizmus ekkor érzi először annak szükségét, hogy önigazolásul és önerősítés céljából visszahajoljon a 700 éves magyar multba és ne 1517-el kezdje az időszámítást, hanem vegye birtokába mindazt az ősi örökséget, amelyet őneki is megszerzett István király.

Kocsi Csergő János debreceni püspök mutat rá először, hogy István király keresztyénsége közelebb áll a reformáció evangyéliomi keresztyénségéhez, mint a tridenti zsinat utáni római katolicizmus; egészen tiszta, bibliai az a hitvallás, amely le van fektetve fiához intézett „Intelmei"-ben és ezért ezt mondja róla: „István király hitben a mi testvérünk is, nemcsak a tiétek, s alapjában inkább a miénk, mint a tiétek." (1704.)

Ezt a gondolatot bővebben kidolgozzák utána első egyháztörténetíróink: Debreczeni Ember Pál és Bod Péter. S minthogy az ő szemléletük előtt a görög-keleti keresztyénség sokkal tisztább és ősibb színben állott, mint a római, ezért azt mondják, hogy István király alapjában véve evangyéliomi keresztyén volt, hiszen keresztyéni missziójában inkább a görög-keleti egyház vonzóerejének engedett, mint a rómaiénak.

A római katolikus egyház természetesen nem engedhette elbirtokolni István királyt, s már a barokk kor óta gondja van rá, hogy Istvánt egész külön, — mint a római katolikus egyház szentjét tisztelje és ünnepelje az egész magyar nemzet s ekkorra (1650—1750) nyúlik vissza a „szent jobb" ereklyéjének kultusza. Időnként vissza-visszatérő kísérletek történnek arra, hogy ez a római katolikus egyházi ünnep kötelezőleg nemzetinek nyilvánittassék, de úgy, hogy középpontjában megmaradjon a római katolikus egyházi és kultuszi jellege.

Ezen kisérleteknek természetesen mindenkor megvolt protestáns részről a maga reakciója, anélkül azonban, hogy ezek a jelenségek a két felekezet között megértést veszélyeztették volna.

Baksay Sándor 1891-ben már ezt mondja lelkipásztor társainak István királyról: „Az ő jobb keze nem a tiétek, de a koronája és a palástja éppen úgy a tiétek, mint akár a Scitovszky őeminenciájáé". A Dunamelléki egyházkerület 1900-ban elrendeli, hogy a templomokban hálaadó megemlékezés történjék István királyról, s most, az újabb nagy évforduló küszöbén a magyar református egyház nyomatékosan kifejezni óhajtja, hogy a római katolikus egyház szentjének tömjénfüstbe vesző legendás alakja mellől megértő tisztelettel félreállva, mindörökre együtt akarják ünnepelni minden felekezetű magyar testvéreikkel a magyar nemzeti történetnek István királyát, minden időknek egyik legnagyobb magyarját és Krisztusnak első zsengéjét minden idők magyarjai között.

Kétségtelen történeti szolgálata István királynak, hogy ő foglalta olyan keretek közé a nemzetet, amelyek megóvták azt a széthullástól. Ő tette a magyarságot földrajzi, politikai és műveltségi értelemben európai néppé. Nemzetet, országot ő forrasztott össze céltudatosan öncélú, független magyar állammá. Nemzeti kulturánk tekintetében neki köszönhetjük, hogy az elbalkániasodástól megmentett bennünket, amikor nem a görögkeleti, hanem a nyugati keresztyénséget választotta. És nekünk reformátusoknak is jóltevőnk, mert az ő elveiben gyökereznek függetlenségi vágyaink, szabadságmozgalmaink.

S amiként István király palástja és koronája már az ő életében össze tudta fogni s egy nemzetté nevelni hazájának különféle fajú és vallású, régibb és újabb lakosait, ez a palást és korona nekünk reformátusoknak legfőbb erősségünk marad a vallási kizárólagosságnak folyvást kísértő agyrémei ellen.

Amikor 900 éves történeti évforduló alkalmából a magyar reformátusság elzarándokol a nagy király székesfehérvári sírjához, úgy érezzük, hogy az ő emléke és hatása csak úgy lesz építő erejévé jelenünknek, ha az ő sírjából idézett nagy szelleme itt testvérharcot nem talál. (Folyt. köv.)

Tantó János ORLE titkár.

Az országos református tanáregyesület közgyűlése Sárospatakon.

(Folyt. és vége.)

A konferencia második napján, csütörtökön reggel istentisztelet előtt a vendégek megtekintették a főiskola intézményeit, internátusait, szertárait. A 9 órakor kezdődött istentiszteleten *Farkas* István püspök mondott megkapó imádságot.

A közgyűlés délelőtt 10 órakor kezdődött az imateremben. Zsúfolásig megteltek az imaterem padjai az érdeklődő közönséggel, kiknek soraiban megjelentek *Farkas* István püspök, *Farkasfalvi Farkas* Géza főgondnok, dr. gróf *Bethlen* Pál gondnok, vitéz *Bessenyey*

Lajos elnök, dr. *Szentpéteri Kun* Béla egyet. tanár, az egyetemes konvent, dr. *Zsolnay* Vilmos az evangélikus tanáregyesület, *Németh* Jenő a katolikus tanáregyesület, *Szőts* Gyula az országos középiskolai tanáregyesület, vitéz *Nyitray* Károly pedig a tanítóegyesületek kiküldötte, továbbá *Pálóczi Czinke* István ny. püspök, dr. *Mitrovics* Gyula, dr. *Bartók* György, dr. *Buza* László egyetemi tanárok, *Csorba* György egyházker. tanügyi előadó, dr. *Mátyás* Ernő közigazgató, *Novák* Sándor és *Egey* Antal igazgatók.

Vitéz *Bessenyey* Lajos mondott elnöki megnyitót, hangsúlyozva, hogy mindenkinek, aki *Sárospatak* földjére lép, éreznie kell a mult szellemét. Kiváló tanárok hosszú sora, jeles növendékek egész légiója hirdeti ez ősi kollégium dicsőségét. A mult itt azóta is visszajár, de egyben kötelez is a dicső ősök nyomdokainak követésére. Az elnöki megnyitó után *Szentpéteri Kun* Béla az egyetemes konvent, *Farkas* István püspök az egyházkerület és az éppen közgyűlésére készülő ORLE, dr. *Mátyás* Ernő közigazgató a főiskola és a tanítóképző-intézet üdvözletét tolmácsolta.

Három előadás volt a közgyűlés programmján. Elsőnek dr. *Péter* Zoltán beszélt az egységes oktatói rend megszervezésének szükségességéről és lehetőségéről. Határozati javaslatot terjesztett elő abban az irányban, hogy alakíttassék meg a külön testületekbe széttagolt nevelői rendnek közös szervezete, amely valamennyi tanári és tanítói egyesületet magában foglalva, minden erejét és súlyát a magyar nevelés ügyének szentelhesse. A javaslatot a közgyűlés magáévá tette.

Gulyás József dr. c. gimn. igazgató tartott ezután előadást a szelekcióról. A megkisebbedett *Magyarország* jelen berendezkedettségében nem tudja elhelyezni, foglalkoztatni azt a sok végzett embert, akiket az iskolák évről-évre az életbe kibocsájtanak. Az alkalmatlanok, a gyengék, a tehetségtelenek visszaszorítását célozza a szelekció. Ismertette ez után *Gulyás* József dr. a szelekció egész irodalmát gondos, tudományos összeállításban. A szülők sokszor azzal érvelnek, hogy az élet a legtöbb esetben nem igazolja az iskolát, mert voltak nagyemberek: költők, művészek, tudósok, államférfiak, akik az iskolában éppenséggel nem tűntek ki, sőt nagyon sokszor sok baj volt velük. A szülők tehát megfordítva a kérdést, az iskola szelekciója helyett az élet-szelekcióra hivatkoznak. Azonban ezek a kivételek nem írhatók fel az iskola rovására, hiszen az élet sok olyan lehetőséget nyújt, ami nincs megaz iskolában. Egyébként pedig azt is figyelembe kell vennünk, hogy nem minden rakoncátlan diákból lesz — Petőfi . . .

Az angliai tanulmányuton levő *Szabó* Gyula angolinternátusi igazgató értekezése került végül felolvasásra, amelyet a sárospataki ref. főiskola angol gimnáziumáról és az Angolinternátusról írt. A sárospataki internátusi építkezések történetét ismertetve, kiemelte azokat az érdemeket, amelyek méltóvá tették a főiskolát arra, hogy ebben az angol nyelv ma ilyen behatóan taníttassék. Két született angol tanára van az internátusnak, hogy tőlük a növendékek a helyes kiejtést elsajátítsák és hogy a velük való személyes érintkezés utján minél hozzáférhetőbb legyen az angol nép és szellem megismerése. Nagy és nehéz út vár a nemzetre, sokat kell még dolgoznia ahhoz, hogy igazságát mások is, közelebbről az angolok is igazságnak ismerjék el. De ezt a munkát minden magyar vállalja. Vállalja és az elsők között kíván munkálkodni az angol gimnázium és Angol-internátus is, mert ez a rendeltetése, ez a misszió ja.

A nagysikerű előadások után a főjegyzői és pénztárnoki jelentéseket tárgyalta a közgyűlés. Délben a főiskolai tápintézetben társas ebéd volt, melyen az első pohárköszöntőt vitéz *Bessenyey* Lajos elnök mondotta *Magyarország* kormányzójára, *Farkas* István püspök pedig a konferencia résztvevőire, hangoztatva, hogy lelkészeknek, tanároknak, tanítóknak együtt kell menetelniök. Akkor érzi csak meg igazán mindenki, hogy ez a föld, a Duna-Tisza tája magyar föld és magyar is marad.

A vendégek egy része a szerda délutáni és esti vonattal hazautazott, más részük pedig csütörtökön *Széphalomra* rándult ki dr. *Gulyás* József és *Dávid* Zoltán vezetésével, ahol megtekintették a Kazinczy-parkot és emlékművet. *Hegyi József.*

Felsőborsodi lelkészek értekezlete.

Hubay Mihály felsőborsodi lelkészértekezleti elnök Szilvásváradra hívta egybe az egyházmegye lelkészi karát az évi értekezleti gyűlés megtartására, mert a május 11-iki gyűlésnek nem volt elég ideje az összes kérdések letárgyalására. Maga a gyűlés aug. 12-én ment végbe a szilvásváradi hatalmas templomban és a község határában lévő uradalmi erdő lombos fáinak sátora alatt. Már 11-én estére megérkeztek a Boldva völgy lelkipásztorai s az első órákat a szilvásváradi buzgó gyülekezettel együtt a templomban töltötték el, esteli istentiszteleten emelve a lelkeket a kegyelem örök forrásához. Imádkozott Tóth János e. m. főjegyző, igét hirdetett Gyülvészi István értekezleti jegyző. Aug. 12-én reggelre megérkeztek aztán a közelebb lakó lelkészek is, s a reggeli áhitat után, melyen Kocsis Béla imádkozott, megindult a nem éppen nagy számú sereg az erdő felé, hogy egy kedves erdei kirándulás keretében tartsa meg a szokásos megbeszéléseket. Utközbeu a társaság hölgy-résztvevői (nyaralók, lelkészlányok) által hozott virágcsokrot letettük a helybeli hősök emlékműve talapzatára, amely alkalommal Tóth János tolmácsolta az elesett hősök iránt érzett kegyeletünket keresetlen szavakkat

Király Lajos erdőmérnök kedves kalauzolása

mellett kisvasuton tettük meg az utat a halastavakig, ahol a letelepedett lelkipásztorok ajkain felzendült az ének: Jövel Szentlélek Uristen! Hubay Mihály elnök szeretettel megnyitva a tanácskozást, elhangzott a két előadás. Az egyik cime volt: „Milyennek kell lenni a magyar ref. lelkipásztornak?" Tartotta *dr. Komjáthy Aladár*. A másikat *Gyülvészi István* tartotta e címmel: „Dr. Kuyper Ábrahám gondolatvilága és ennek hatása a magyar ref. gondolkozásra." A távollévő Kövér Pál dolgozatát Fülöp Sándor olvasta fel: „A református gyülekezeti tag a falu életében" cím alatt. Az értekezlet kimondta, hogy képviselteti magát a székesfehérvári ORLE napokon. Ezután két pályázat tűzetett ki: 1. „Lelkészi munkaprogram adventtől—adventig" és 2. „Egyházi beszéd okt. 31-re imádsággal." Az elsőnek díja 30 P, a másodiké 20 P. Beadási határidő okt. 15.

A gályarabok énekeinek dallamain mégegyszer Istenhez emelve lelkünket megtekintettük az erdő vízeséseit, s a forrásból enyhítve szomjúságunkat, visszatértünk az iskolába, s az ott elfogyasztott ízletes ebéd után elbúcsuztunk kedves vendéglátóinktól egy szép nap maradandó emlékeivel és áldásaival. Illesse köszönet a gyülekezetet s annak lelki vezérét, Hubay Mihály lelkésztársunkat, Király Lajos mérnök urat s mindazokat, akik e testvéri találkozó megrendezéséhez hozzájárultak.

Gyülvészi István
értekezleti jegyző.

Országos református missziói értekezlet.

Az egyetemes konvent missziói bizottsága 1937. évi szeptember 27—29. napjain Budapesten, a theologiai akadémia dísztermében (IX., Ráday-utca 28. sz.) *országos református missziói értekezletet* rendez. Az értekezlet sorrendje a következő:

Szeptember 27-én, hétfőn:

Este fél 9 órakor: Az értekezletet megnyitja: Dr. Balogh Jenő egyházkerületi főgondnok, az egyetemes konvent világi elnöke.

Este 9 órakor: Előadás. A küldő, a küldött, a küldetés és a világ, amelybe küldve vagyunk. Dr. Makkai Sándor egyetemi tanár.

Szeptember 28-án, kedden:

Reggel 8 órakor: Áhitat. Igét hirdet és imádkozik Farkas István püspök.

9—10 óráig: Előadás: A gyermek és Krisztus. Benkő István.

10—11 óráig: Előadás: A gyermek és az egyház. Muraközy Gyula.

11—1 óráig: Megbeszélés az elhangzott előadások alapján a református gyermekmisszióról. A megbeszélést bevezeti dr. Victor János.

Este fél 9 től fél 10 óráig: Előadás. Missziói munka a magyarországi református egyház felnőtt tagjai között. Szabó Imre esperes.

Szeptember 29-én, szerdán:

Reggel 8 órakor: Áhitat. Igét hirdet és imádkozik Győry Elemér.

9—10 óráig: Előadás. Az iskolába járó ifjúság lelkigondozása, dr. Soós Béla.

10—11 óráig. Előadás: Az iskolánkivüli ifjúság lelkigondozása, dr. Szabó Zoltán.

11—1 óráig: Megbeszélés a református ifjúsági munka egységes kiépítéséről. A megbeszélést bevezetik: Dobos Károly és dr. Fónyad Dezső, konventi missziói lelkészek.

Este fél 9-től fél 10 óráig. Két 20—20 perces előadás: A tanyakérdés református szempontból. A tanyákon élő híveink lelkigondozása. Előadók: dr. Gesztelyi Nagy László egyetemi m. tanár és dr. Hetessy Kálmán.

Este fél 10 órakor: Áhitat. Igét hirdet és imádkozik Makláry Károly püspök.

Az értekezletre az Egyetemes Konvent elnöksége meghívja az egyházkerületi és egyházmegyei missziói előadókon kívül az egyházkerületek és egyházmegyék elnökségeit, a lelkipásztorokat, tanárokat, tanítókat, presbitereket, az egyesületek vezetőit és tagjait; mindama férfi és női hittestvéreket, akik egyházunk hitéleti munkájában résztvesznek, vagy e munka iránt érdeklődnek. A konferencián a résztvétel ingyenes.

33 százalékos kedvezményre jogosító vasúti igazolványt kap az, aki ezért a kiinduló vasúti állomás megjelölésével szeptember 15-ig írásban jelentkezik. A jelentkezést az egyetemes konvent irodájába (Budapest, XIV., Abonyi-u. 21. sz.) kell küldeni. Kellő számú jelentkezés esetén jutányosabb árú közös étkezésről gondoskodás lesz.

HIREK

— **Szavazás a zsinati tagságokra.** Tudomásunk szerint a miskolci ref. egyház a szavazásoknál a következőkre kívánja adni szavazatát. Zsinati világi rendes tagságra: gróf Bethlen Pálra. Három zsinati lelkészi póttagságra: Nádházy Bertalan, dr. Lengyel István és Svingor Jenő lelkészekre. A két zsinati világi póttagságra. Ragályi Miklós és Harsányi Gyula urakra. Egy zsinati tanintézeti rendes tagsági helyre: Péter Pál igazgatóra. Miután a szavazásoknál sokszor sokan olyanokra szavaznak, akik már meg vannak választva, — tájékozódás szempontjából kívánjuk közzétenni ezt a tudósítást annak megjegyzésével, hogy ez semmiképen sem akar másokra nézve kényszer jellegével hatni.

— **Hirek a Főiskola köréből.** Benkő Béla gimn. tanár egy félévi betegszabadságot kapott, ez alatt Bán Elek okl. tanár helyettesíti. — Az angol-internátus született angol tanárai közül W. Wallace Bush az elmult iskolai év végével tudvalevőleg megvált az intézettől. Helyére S G. Maquire került, aki a megelőző években is működött Arthur B. Collishawval együtt gondoskodik a helyes kiejtésü angol tanítás magas szinvonalának biztosításáról. Szabó Győző helyett Szőke Balázs lesz az intézet egyik új angol óraadó tanár. — A főiskolai könyv-

kereskedés Dr. Trócsányi József házában új otthont kapott, így a felszabadult négy szobával s annak 10 újabb férőhelyével az u. n. Zsindely-féle ház teljes egészében internátusi célokat szolgál. Az internátusi férőhelyek száma jelenleg: Angol-internátus: 80 teljes díjas és 12 manzardista. A Zsindely-házban és a theol. internátusban: 105, összesen 197. Jövő szeptemberre az új humán internátus ezt a számot 240-re kerekíti, ami — a helybeliek és bejárók számát is hozzávetve — azt jelenti, hogy a vidéki tanulóknak körülbelül 70 százaléka internátusi növendék lesz. Ez adatok csak a gimnáziumra vonatkoznak, theologusok és tanítóképzősök a helybenlakók kivételével mindnyájan internátusi lakók. — Egyházkerületünkben a folyó tanévbeli őszi és decemberi érettségi vizsgálatok főiskolánkban tartatnak. Kormányképviselőül a vallás- és közoktatásügyi minisztérium ezuttal is Dr. Zehery Lajos egyetemi tanárt küldte ki. Írásbeli vizsgálatok időpontja szept. 6—9, szóbeli vizsgálatoké szept. 11. és 13.

A gimnázium igazgatósága felhivja az érdekelt szülők figyelmet az iskola tizórai *tejakcióra.* Napi 10 fillérért egy pohár pasztőrizált tejet kapnak a növendékek egy zsemlyével. A harmadik óra utáni szünet a szokásos 10 perc helyett 15 percig tart, épen arra való tekintettel, hogy a növendékek tizóraijukat nyugodtan elfogyaszthassák. — 2. Nemcsak a szülők, hanem a leendő gimnáziumi tanulókat a középiskolába irányító lelkipásztorok és tanítók figyelmét is felhívjuk arra, hogy a legújabb miniszteri rendelkezés értelmében azok a gyermekek, kik a beiratkozás napjáig *tizenkettedik életévüket* már betöltötték, csak külön minisztériumi engedéllyel vehetők fel a gimnáziumba Ezért a középiskolákba szánt növendékekkel ne végeztessenek hat elemi osztályt, hanem a negyedik, ötödik után küldjék őket középiskolákba, hogy felvételük meg ne nehezüljön, vagy lehetetlenné ne váljék. — 3. Ugyancsak nyomatékos figyelmet kérünk arra a rendelkezésre, hogy református tanintézeteinknél minden jótéteményért, kedvezményért való folyamodványhoz *elengedhetetlenül szükséges melléklet* az a bizonyítvány, amelyet az *illetékes lelkipásztornak* kell kiállítani, *a folyamodó családjának egyházhűségéről,* egyháziasságáról. Akik főiskolánkban ez iskolai évre bármily jótéteményért folyamodtak s a jelzett bizonyítványt még nem küldték be, annak sürgős pótlásáról *szept. 8-áig* gondoskodjanak, mert a szept. 10-én ülésező igazgatótanács a még kiosztandó jótétemények odaitélésénél a jelzett melléklet nélküli folyamodványokat nem veszi figyelembe.

— **Lelkipásztori kibúcsúzó.** Aug. 29-én tartotta búcsúpredikációját a *tomori* gyülekezetből a hajdudorogiba távozó *Derzsi Endre* lelkipásztor.

— **A sárospataki református tanítóképző-intézetben** a tanévnyitó ünnepély szept. 3-án pénteken délelőtt volt. Először a gyülekezeti templomban tartott istentiszteleten vett részt a tanári kar és az ifjúság, majd az intézet dísztermében az új igazgató, dr. Egey Antal mutatott rá azokra a nehéz és szent kötelességekre, melyek vezetőkre és vezetettekre egyaránt várnak.

— **Zempléni lelkésznék figyelmébe.** A zempléni lelkésznék Bibliaköre szeptemberi Bibliaóráját szept. 7-én, kedden d. e. 10 órakor tartja a sárospataki lelkészlakáson. Minden testvérünket szeretettel várunk.

HIVATALOS RÉSZ.

XV. sz. Körlevél.

Az egyetemes konvent elnöksége 1951/1937. sz. leiratával elrendelte, hogy a tiszáninneni ref. egyházkerületben megüresedett zsinati tagsági helyeket szabályszerű választás utján be kell tölteni.

Felhívom azért az egyházkerületünk összes presbiteriumait, hogy a következő zsinati tisztségekre adják be szavazataikat:

Egy (1) zsinati világi rendes tagsági helyre.
Három (3) zsinati lelkészi póttagsági helyre.
Kettő (2) zsinati világi póttagsági helyre.
Egy (1) zsinati tanintézeti rendes tagsági helyre.

A szavazatok összes tisztségekre vonatkozóan egy szavazólapon adandók be.

A szavazatok szeptember 21-ig küldendők be a püspöki hivatalba. Minden szavazólap lelkész, gondnok és a presbiteri jegyző aláírásával valamint a hivatalos pecsét ellátásával küldendő be. A szavazólapon, valamint a borítékon is feltüntetendő az egyház szavazati számértéke. (A hivatalosan megállapított számértéket a Spataki Ref. Lapok 1934. évi dec. 9-iki (50. sz.) száma közölte.

II.

Tanító Testvéreimhez.

Dr. Horváth József tanügyi s. titkár (Szeged Tanfelügyelőség) a „Nem állami iskolák és a nem állami tanítók jogviszonyai" címen egy igen értékes munkát adott ki, amely a mai, számon se tartható miniszteri rendelkezések között — eligazodást nyújt iskolai, tanügyi, iskolaépítési, tanítóválasztási, iskolafenntartási stb. kérdésekben.

Nagyon melegen ajánlom e könyvet megvételre. (Ára 3·20 P, kapható a szerzőnél.)

Miskolc, 1937. aug. 25. Atyafiúi szeretettel:

Farkas István
püspök.

— **Felsőborsodiak figyelmébe!** Egyházmegyei közgyülésünket folyó évi október hó 7-én délelőtt 9 órától kezdődőleg a sajókazinci egyházban fogjuk megtartani. E gyűlésünkre az alkotó tagokat s az egyházak képviselőit szeretettel meghívjuk. Fontosabb tárgyak lesznek: egyházmegyei tanács megalakítása, világi főjegyző beiktatása, második ügyész megválasztása, belmissziói és tanügyi bizottságok jelentése, stb. A következő napon, azzaz október 8-án ugyancsak Sajókazincon a bírósági ügyeket fogjuk letárgyalni. A gyűlésre vonatkozó ügyiratok legkésőbb szeptember hó 30-ig küldendők be az esperesi hivatalhoz. Borsod, 1937 augusztus hó 30. **Egyházmegyei elnökség.**

Szerkesztői üzenetek. K-r P-l: Tudósítás kiszedve. Helyszűke miatt jövő számban jöhet. — H-t G-v: Kedves sorait köszönöm. Írására sort kerítünk.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 37. szám. Sárospatak, 1937 szeptember 12.

SÁROSPATAKI
REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Dr. Mátyás Ernő:* A nemzetnevelés sárospataki feladatai. (Folyt. és vége köv.) — *K. P.:* RKIE konferencia és Református nap Bodrogkereszturon. — Hirek. — Hivatalos rész.

A nemzetnevelés sárospataki feladatai.

Évmegnyitó beszéd.
Tartotta: *dr. Mátyás Ernő* közigazgató.

Makkai Sándor a Nemzeti nevelés és a nemzeti műveltség c. munkájában azt a gondolatot hirdeti, hogy az iskola az élet tükrözője, hogy a feladata is az, hogy életre neveljen, az életet tágítsa ki és töltse meg tartalommal.

Magunk is többször kifejezésre juttattuk azt a meggyőződésünket, hogy az iskolának az élettel kapcsolatban kell lennie, a mai élet problémáiban kell eligazítania, a mai élet feladataira kell előkészítenie.

A nyár folyamán résztvettem a párisi világkiállításon. Úgy gondolom, hogy a világmindenség életéről sehonsem lehet ma erősebb benyomásokat szerezni, mint éppen Párisban. Én azt a benyomást szereztem, hogy a világháború utáni emberiség élete megújhodóban van. Mintha egy titokzatos hatalom roppant lökést adott volna a világ életének! Mozgalmas, lüktető, friss lendítő erőkben előretörő élet jellemzi ma az emberiséget. Mindenik nemzet a maga sajátos mivoltában, páratlan jellegzetességében akarja élni önmagát. Mindenütt roppant nemzeti erők összefogását látjuk, azért, hogy egyre tisztában érvényesülhessenek a sajátos erők.

A világkiállítás két legjellegzetesebb pavillonja: a Szajna hídfőjénél épült két grandiózus alkotmány, a német világbirodalomnak és az orosz szovjetnek pavillonjai. A német kiállítási épület előtt hatalmas szoboralkotások. Szimbolizálják a német faj robusztus erejét és előretörő lendületét. A szovjet pavillonjának csúcsán három munkás alak a világforradalom zászlóját lobogtatva tör előre. Ezek a szembenéző óriás alakok nemcsak a világkiállítás legfőbb jellegzetességét adják, az egész világmindenség életét szimbolizálják. Legalább is Európa életében ez a két nagyhatalom néz farkasszemet egymással, birkózásuk megosztja a modern Európa életét.

És e két roppant hatalom között terül el a mi kis országunk, mint ütköző ország. Hallottunk előkelő véleményeket arról, hogy ha a két világbirodalom között fegyveres összeütközésre kerülne a sor, a magyar rónákon folyna le a nagy összecsapás. A szellemi párvidal már lázasan folyik is itt, s úgy látszik, hogy ennek során ellentétes táborokra szakad szét a mi magyar életünk is.

Ha nem is szakadt volna reánk Trianon rettentő katasztrófája, ha az ezeréves határok között hömpölyögne tovább magyar életünk, akkor is kritikus és félelmes volna helyzetünk. Elbirjuk-e a szörnyű próbát, a minden oldalról prédára leső szomszédok, a nemzet lelkétől idegen erők kizsákmányoló uralma alatt vergődve!

Kétségtelenül apokaliptikus időket élünk, a Jelenések könyvének viziói rajzolódnak ki előttünk. A modern antikrisztusok szörnyű alakjai törnek előre. Jön, közeledik a nagy leszámolás órája s ebben az élet-halál harcban talán mi magyarok vergődünk benne a legteljesebben. Kiálljuk-é a nagy próbát? Isten kezében van életünk, jövendőnk.

Egyet tudunk, hogy Ő még alkalmat adott nekünk az életre. Ezért nem várhatunk összetett kezekkel. Fel kell használnunk az alkalmat életünk megtartására.

A viharban, nagy veszélyek idején az emberi lét existenciális szorultságában, akkor, amikor mindenestől kockán forog életünk, rejtett mélységekből vulkánikus erővel tör előre a társ után való sóhajtás. Ilyenkor érezzük igazán, hogy existenciánk mennyire függ embertársaink existenciájától, hogy létünk mennyire bele van ágyazva más ember életébe. Ha volt idő, amikor még azt is elbirtuk, hogy mi magyarok egymás vérét ontsuk, ma minden magyar erőnek az összefogásra van szükség, s ebben az összefogásban le kell omlaniok a válaszfalaknak, amelyek felekezeti és társadalmi osztályokat elválasztanak egymástól. Csak a minden magyar értéket összefogó nemzet mint egységes organizmus képes megállni az idők viharában. Ez az összefogás első feltétele annak is, hogy fajtánk és nemzetünk külső és belső ellenségeivel szemben is felvegyük a küzdelmet.

Uj korszak indul el az emberiség életében. A születő új korszakkal roppant életvágy árja ömlik végig az emberiségen. Nehéz az életet magya-

rázni. Magam annál teljesebben érzem az életet, minél inkább megtalálom és tudom élni saját magamat. Fizikai mivoltomnak, erőinek birtoklása is kelt életérzetet. Mégis igazi létemet akkor birtokolom, ha szellemi alkotásokban és történésekben ragadom meg magamat. Közelebbről a nemzeti műveltség értékes műveiben birtokolom igazi énemet. S ha sajátos énemet megtudom ragadni biztonság, erő és magammal való harmónia tölt el.

Önmagam életnyilatkozatai adják meg a kulcsot nemzetem élete titkának a megértéséhez. A nagy világáramlatok gigantikus küzdelmeiben ne kifelé nézzen, eszméljen önmagára, keresse sajátos mivoltát. Ha élni tud sajátos létében, széttörheti bilincseit, kidobhatja magából az életét bomlasztó erőket.

Kis nemzet a magyar, ne álmodozzék arról, hogy fizikai erőkkel birni tudja az iramot. Legyen viharálló testében is. De legyen meggyőződve arról, hogy sem az anyagi erők imádata, sem a fajnak és a vérnek a mithosza nem tarthatja meg. Kis nemzetvagyunk, létjogosultságunkat csak az adja meg, ha a szellemiek terén tudunk teremteni páratlant, nagyot. Ez a magyar jövő, a magyar élet, sajátos magyar hivatás útja. Ne mondja senki, hogy ez az életprogramm vérszegénnyé tesz, vagy elszakít az élettől. A minden belső életlehetőséget kifejtett nemzet áll igazán az élet talaján, és képes visszahódítani az élet forrásait is.

Ez az a pont, ahol iskolai munkánkkal beléphetünk az élet árjába. A nevelés ugyanis az a mindenható és minden oldalról elismert tevékenység, amelynek segítségével a magyar lét rejtett erőit kitermelhetjük. Ez a gondolat megacélozza öntudatunkat, méltóságra emel, de ez a gondolat mindenek felett felfokozza felelősségérzetünket. Mert az ilyen nevelői munka által a nemzeti megújhodás tényezőinek tudjuk magunkat.

A mi sárospataki főiskolánk azonban négyszázados multjában mindég sajátos szellemiséget képviselt s olyan jellegzetesen magyar programmot szolgált, amelyre mindenkor az egész nemzet ráfigyelt. A nemzetnevelés nagy munkáját ma is a mi nagy tradicióink kényszere alatt kell szolgálnunk.

(Folyt. és vége köv.)

RKIE konferencia és Református nap Bodrogkeresztúron.

Az alsózempléni egyházmegye már évek óta megrendezi aug. 20-án a maga jól sikerült ref. napját. Ez évben Bodrogkeresztúron lett ez megtartva tiszáninneni egyházkerületi ref. ker. ifjúsági konferenciával együtt.

A konferencia aug. 19-től 22-ig tartott, — 27 gyülekezetből 97 résztvevővel, köztük más kerületbeliekkel is —, míg a ref. napon több mint 400 kiküldött jelent meg. Minden bibliaköri összejövetel ott volt a hegyoldalon, mikor is a szem előtt kibontakozó remek tájképpel együtt a lelki mezőkön is igéretes távlatok nyiltak meg. Tárgyalták a következőket: új szántás, a magvető, az aratás titka, a kereszt. Csoportvezetők voltak: Dobos Károly R.K.I.E. titkár, konventi ifjúsági lelkész, Főző László vajdácskai-, Kövér Pál zilizi lelkész, Maklári János abaujvári kántortanító. Az összejövetel végén a fiúk imádkoztak. Délelőtt és délután előadások hangzottak el tanulságos hozzászólásokkal. Dobos Károly vezetésével a serdülő munka vezetői tanácskoztak, a legtöbb előadást részükre ő tartotta. Előadó társai voltak: Demeter József egri igazgató és Főző László. (Serdülő vezetők. Cserkész fiu munka. R.K.I E. serdülő munka. Serdülő munka programmja, módszere, szervezete.) A többi ifjúnak szóló előadások vezetője Kövér Pál volt. Ezek előadói voltak: Kövér Pál (Marxismus és bolsevizmus, fascizmus és hitlerizmus), Darányi Lajos sárospataki lelkész (A mai magyar ref. ifjuság erkölcsi helyzete és teendőink), Szabó Lajos (A mai magyar ref. földmíves ifjúság anyagi helyzete és teendőink). A ref. napon bibliát olvasott és imádkozott Főző László, igét hirdetett dr. Nagy Sándor Béla helybeli lelkész, előadást tartott d. e. Kövér Pál (A magyar ref. férfi és ifjú lelkivilága), Soós Géza a S. D. G. titkára (A felemelkedés útja), d. u. műsoros programm keretében dr. Kádár Mihály orvos (Tisztátalan és a tiszta ifjúság). Este tábortűz lobogott a Bodrog partján, úgyszintén szombaton is komoly és tiszta fehér humoru műsorral, helybeliek és vidékiek (előbbiek énekkarral is) sikeres közreműködésével, Dobos Károly evangélizáló beszédeivel. Lenkey Gyula bánhorváti lelkész Jézus életének megragadó mozzanatait vetitette le a községháza udvarát keretező egyik házfalra. Ugyanő filmfelvételt készített a R. K. I. E. táborról. Kisérje siker ezt az úttörő munkát végző lelkésztestvért ebben a kezdeményezésében is! Az ifjak szorgalmasan látogatták a naponkénti templomi bünbánati áhitatokat, melyeken a helybeli lelkész s egy alkalommal Benke Kálmán ondi lelkész szolgált és résztvettek a vasárnapi aratási urvacsoraosztáson, mikor is a szószéki szolgálatot Forgács Gyula, a Skót missszió lelkésze végezte, míg Főző László ágendázott. A d. u.-i szolgálatot Szepsy József kéki lelkész látta el.

A délutánonkénti előadások előtt vidám társasjátékokkal, vasárnap d. u. pedig az özv. gróf Széchenyi Wolkenstein Ernőné — a grófnő lekötelezően kedves kalauzolásával — minta törpe gyümölcsösével, a Messzelátó hegyre kirándulással telt el kellemesen és tanulságosan az idő. Ilyen hatást gyakorolt a fiukra a helybeli kerámiai gyár is műhely munkájával és izléses készítményeivel.

22-én este a templom melletti tisztáson bizonyságtevő seregre hullott a hold szelid fénye, mintha Isten szeme mosolygott volna le a meghatottságtól remegő hangu, de szent elhatározásokkal telített ifjakra, amint számot adtak a konferencián nyert áldásokról s Isten iránti hálájukat, egymásiránti szeretetüket s barátaikért, egyházukért, hazájukért tenni kész lelküket előtárták.

Istené a dicsőség! S mint az Ő eszközeit illesse elismerés a fáradhatatlan, értékes munkát végző Dobos Károlyt s kivüle az alsózempléni e. m. agilis missziói előadóját: Főző Lászlót, a konferenciát sok szeretettel körülvevő, a résztvevőket nagy gondossággal vendégülltó bodrogkeresztúri

gyülekezetet, asszonyait, leányegyleti tagjait, élükön a helybeli lelkészt és kedves feleségét, úgyszintén Lénárt József tanítót is.

Végül megemlitjük, hogy a református napon a leányok és asszonyok részére Juhász Ilona S. D G. titkár tartott előadást. *(K. P.)*

HIREK

Dr. Forgon Lajos. A P. D. O. Sz. Budapesti Egyesületét nagy veszteség érte, július 25-én. Hosszas betegség után elhunyt Mihályfalvi dr. *Forgon* Lajos ny. m. kir. postaigazgató, az Egyesület társelnöke. A megboldogult 1865-ben született s 1881-ben, mint VII. gimnáziumi tanuló iratkozott be főiskolánkba s ott volt később II-od és III-ad éves joghallgató is. Pataki diáksága alatt tagja volt a gömörmegyeiek baráti körének, az u. n. *Gömöri Körnek*, amely akkoriban az ifjúság életében jelentős szerepet játszott és amelynek tagjai közül később többen (Pósa Lajos, S. Szabó József, Rácz Lajos stb.) kiváló helyet foglaltak el a közéletben. Mint kitűnő hegedüs, ő volt 1886-ban a főiskolai banda primása, lelke. Tanulmányainak elvégzése után a m. kir. posta szolgálatába lépett és a háború alatt már a pécsi postaigazgatóság vezetője lett. Nagyobb irodalmi munkásságot fejtett ki. Főbb müvei: Adórendszerünk. Bpest, 1902. Az állami lét alapja. Bpest, 1902. Iparpolitikai tévedések. Bpest, 1905. Postai kártérítés alapelvei. Bpest, 1913. Nemzetgazdasági és politikai munkássága alapján pataki jogtanár szeretett volna lenni, de a választáson kisebbségben maradt. 1901-ben mint novellairó is feltünt, *Mihályfalvy* álnéven kiadott „Leánybosszú és egyéb apróságok" c. művével. Anekdota kincsünknek is egyik kiváló munkatársa volt, akinek még több értékes feljegyzése fog a készülő III. kötetben napvilágot látni. Melegszívű és szeretetreméltó diáktestvér volt, Alma Materünknek pedig hűséges és áldozatos fia. Ezenkívül még nagy hazafi is, aki, hogy jó példával járjon a pécsi postai alkalmazottak előtt, gömöri birtokát 160.000 K-ért eladta és azt hadikölcsönbe fektette, amely azután értéktelenné válván, szükös anyagi viszonyok közt szerény nyugdíjából kellett élnie családjával együtt. Temetése július 27-én történt nagy részvét mellett a Farkastéri temetőben. Virrasszon felette a hű emlékezet!

Magyary Béla Ugyancsak elhunyt tragikus körülmények között rövid szenvedés után július 4-én Magyary Béla okl. gépészmérnök, a székesfehérvári gázgyár igazgatója. Megboldogult diáktestvérünk 1898-ban született. Középiskolai tanulmányait a főiskolánkban 1909—1916-ig terjedő években, a műegyetemet pedig Budapesten végezte. A világháborúban mint repülőtiszt vett részt és több kitüntetésben részesült. Ezután a Ganz féle villamossági r. t. mérnöke lett s innen került aránylag egész fiatalon a székesfehérvári gázgyár élére. Jelesképességű mérnök s Alma Materünk hűséges fia volt. Földi maradványait július 6-án helyezték nagy részvét mellett örök nyugalomra a Farkastéri temetőben. Emléke legyen áldott. *Dr. Panka Károly.*

— **Évmegnyitó ünnepély.** Főiskolánkban az évmegnyitó ünnepély szept. 10-én volt. A 63. dics. eléneklése s *Dr. Szabó Zoltán* theol. tanár buzgó imádsága után *Dr. Mátyás Ernő* közigazgató mondott gondolatokban gazdag évnyitó beszédet. Majd *Orbán István* gimn. tanár tartotta meg székfoglalóját „A sárospataki és marosvásárhelyi iskolák kapcsolatai" címen. A székfoglaló tanárt emelkedett szavakkal *Janka Károly* főiskolai gondnok üdvözölte és iktatta be ünnepélyesen tanári állásába. Ugyancsak Janka Károly gondnok adott nagyon aktuális intéseket az ifjúságnak. Az ünnepély a himnusz eléneklésével ért véget.

— **Kopácsi István, a reformátor és iskolaalapító** reliefjének leleplezése az évmegnyitó napján, szept. 10-én történt meg. A plakett előtt *dr. Marton János* theol. tanár mondott Kopácsit és korát jellemző beszédet. Az ünnepélyen a Kórus énekszámokat adott elő.

— **Új igazgatótanácsos.** A *Szilágyi Benő* nyugalombavonulásával megüresedett igazgatótanácsosi tisztségre a köziskolai szék *Hallgató Sándor* gimn. tanárt választotta meg. Legyen mukássága e téren is gyümölcsöző és Istentől áldott!

— **A Péntekesték új rendezése.** Főiskolai tanári karunk elhatározta, hogy az érdeklődő müvelt közönség részére tartott péntekesti előadásokat tovább folytatja. Az előadások új rendezésével *Dr. Nagy Barna* theologiai és *Hegyi József* gimnáziumi tanárokat bizta meg.

— **A felsőborsodi** lelkipásztoroknak szíves tudomásul adom, hogy a kérdő lapomra 30 választ kaptam; 2 elutasító és 4 bizonytalant, és 12 nem válaszolt. Igy az előterjesztésem elmarad. — Azoknak, kik szíves jóindulattal válaszoltak, ezuton mondok köszönetet. Bánhorvát, 1937. szept. 2. Igaz tisztelettel: Lenkey Gyula ref. lelkész.

— **A miskolci ref. leánygimnáziumban** a javító-, különbözeti és magánvizsgálatok augusztus 30—31-én, a pótbeirások szept. 1—2-án voltak, az iskolai évet 3-án nyitották meg és a tanítás 4-én kezdődött. A megnyitó ünnepély keretében vett búcsut az iskola Fürész Róza tanárnőtől, akit 36 évi szolgálat után saját kérelmére a VKM nyugdíjazott. Érdemeit az igazgató méltatta, kiemelve különösen kartársai iránti nagy szeretetét, továbbá azt az igazán nevelői képességet, emellyel egész nemzedéket tudott az iskolának megnyerni. Főtiszt. Püspök úr az előljáróság nevében mondott elismerő és köszönő szavakat s nyugdíjas éveire az iskola nevében jó egészséget és annak a testi és lelki erőnek, frisseségnek élvezését kivánta, amelylyel most az iskolából távozik. Az igazgatótanács az igy megüresedett tanszékre dr. Szabó Erzsébet tanárnőt alkalmazta helyettesül, a testnevelési tanszékre folytatólagosan Horkay Ilona testnevelési tanárnőt és a betegségi szabadságon levő Tóth Irén helyettesítésére, mint óraadó tanárt és internátusi felügyelőt Péter Piroska okl. középiskolai

tanárt alkalmazta. Beiratkozott 537 növendék, kik közül 266 református vallású. Mult évben ilyenkor 540 növendék, ebből 276 ref. vallású volt. Az évnyitó ünnepély után a növendékek elvonultak tisztelgő díszmenetben a nemzeti és az iskola zászlója előtt, másnap a tanitás első óráján kivonultak a Deszka-temetőbe s virággal halmozták el az ott nyugvó három igazgató sirját.

— **Kis hirek.** *A japánok* az elesett katonákat istenként tisztelik. A Mandzsuriában elesett 1148 katonával együtt a japán istenek száma = 130.967. — *A Debr. Prot. Lap* az ezévi folyamában közli Szoboszlai Pap István püspök naplóját. A tiszáninneni egyházkerület 1848-ban választotta püspökévé Apostol Pált, aki 1849-től vezetett naplót. Ezt is érdemes volna közölni, hogy lássuk a kor képét. — *A nagy szűnidő* eddigi folyama alatt 333 egyén irta be nevét a könyvtári látogató könyvbe. Sokan nem is irják be.

— **A sajóecsegi** ref. egyházközség templomába önkéntes megajánlás folytán Sz. Vattay Béla és neje Szeghő Irma ottani egyháztagok 370 pengős költséggel bevezettették a villanyvilágitást. A modern és praktikus kivitelű villanyvilágitási berendezés fogja majd ezután megvilágitani a sajóecsegiek templomát, de az áldozatkész házaspár nemes cselekedete mindnyájunk előtt világit.

HIVATALOS RÉSZ.

Meghívó.

Az alsóborsodi református egyházmegye közgyűlését az E T.I. t. c. 108. §. rendelkezése értelmében f. évi oktober hó 12-én d. e. 9 órára hivjuk össze a miskolci ref. egyházközség Palóczy utcai gyülekezeti termébe. E gyülésre az alkotótagokat és az egyházközségek képviselőit ezennel meghivjuk. Fontosabb tárgyak: az új tisztikar beiktatása, esperesi, belmissziói, tanügyi jelentések tárgyása, egyházmegyei tanács megalakitása, lelkészek, tanitók beerősítése. A vonatkozó ügyiratok legkésőbb október 1-re küldendők be az esperesi hivatalhoz. A közgyűlés napjának délutánján birósági ügyek kerülnek tárgyalásra, előző napon, október 11-én pedig d. e. missziói és tanügyi bizottsági ülést, délután pedig lelkészértekezletet fogunk tartani. Ezeknek a pontos idejét később fogjuk közölni.

Miskolc—Budapest, 1937. szeptember 8.

Egyházmegyei elnökség.

Meghívó.

A gömör-tornai református egyházmegye folyó év október hó 7-én (hetedikén) d. e. 10 órától kezdődőleg, a miskolci ref. egyház Pálóczi u.-i gyülekezeti termében közgyűlést tart, melyre az alkotó tagokat és az ugyanezen napon tartandó egyházmegyei rendes birósági ülésre a biróság tagjait — ezennel meghivjuk. Tárgysorozatot az alkotó tagoknak külön küldünk. A közgyűlésre tartozó ügyiratok október hó 1-ig az esperesi hivatalba küldendők.

Ragály—Zádorfalva, 1937. szeptember 6.

Elnökség.

Felhívás. **Felhívom e lap útján a II. lelkészképesitő vizsgálatra jelentkezett segédlelkészeket, hogy szept. 14.-ére (tizennegyedikére), keddre délelőtt 8 órára már mindnyájan Sárospatakon legyenek.**

Dr. Mátyás Ernő.

Felsőborsodiak figyelmébe. Az október 7-én, Sajókazincon tartandó egyházmegyei gyűléssel kapcsolatban felkérem Lelkésztestvéreimet a következőkre: október 1-ig irásban értesitsenek jövetelükről, igényelnek-e ebédet s hányan, vonaton vagy fogaton jönnek; miután 8-án birósági ülés lesz, úgy a Tanácsbiró urak jelezzék, kivánnak-e szállást 7-én este, akiknek a gyülekezetében e. m. világi tisztviselő van, azok azokat is jelentsék be jövetelük esetén, mert csak a jelentkezők számára tudunk ebédet s szállást biztositani. Ebéd vendéglőben lesz, reggeli a parókhián. Az ellátás szolid ára itt lesz közölve.

Bodnár László lelkész.

Pályázati hirdetés ösztöndíjra.

„A honi és külföldi egyházakkal kapcsolatot tartó bizottság" az egyház ak a theologiai kollégiumában (Westminster College Cambridge) egy 75 fontos ösztöndíjat ajánl fel egy évi tanulmány folytatására, olyan theologiai studensnek, akinek az a szándéka, hogy belép az európai kontinensen lévő valamelyik presbiteri egyháznak a szolgálatába.

Az ösztöndíj fedezi a kollégiumi ellátás és tandíj költségeit az iskolai idő alatt: és egy £0 fontos járadék fog folyósittatni a szükséges kiadásokra a karácsonyi és husvéti szünidőben, amely szünidőket a Britt-szigeteken kell eltölteni. A Nagybrittaniában és onnan hazatérő utazásra nincs pénzsegély. Ezenkivül az eredményesen tanulni akaró studensnek szüksége van még egy kevés pénzösszegre személyi kiadásokra a kollégiumban.

A kollégiumév 1938 októberében kezdődik és 1939 júniusában végződik.

Hogy az odaitélés feltételei teljesithetők legyenek, minden folyamodványhoz mellékelni kell azokat a bizonyitványokat, amelyek mutatják azt,

1., hogy a studens befejezte a rendes theologiai kurzust,

2., hogy tudja az angol nyelvet kielégitően, s haszonnal fogja tudni hallgatni az angol nyelvű előadásokat,

3., hogy teljesen egészséges.

Mindehez a folyamodványhoz el kell küldeni még:

4., az értelmi képességet igazoló, teljes hitelü bizonyitványt,

5., erkölcsi bizonyitványt, (bizonyitvány a jó jellemről.)

6., aláirt kötelezvényt arról, hogy az illetőnek az a szándéka, hogy mint lelkipásztor szolgálja majd egyházát hazájában.

Az ösztöndíjért való folyamodványt az „Interncourse bizottság" titkárához (Secretary of the Interncourse Committee.) Rev. Wn. T. Elmslie, M. A., 15. Russe Square, London, W. C. 1.

kell beadni, legkésőbb 1938 január 15 ig.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 38. szám. Sárospatak, 1937 szeptember 19.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Farkas István:* Mintha Isten szólna...! — *Dr. Mátyás Ernő:* A nemzetnevelés sárospataki feladatai. (Folyt. és vége.) — *Tantó János:* A székesfehérvári ORLE konferencia. (Folyt. és vége.) *M. J.:* Igazgató-tanácsi ülés. (Folyt. és vége köv.) — *Román Ernő:* Huszonöt év... — Hirek. —

Mintha Isten szólna.....!

Farkas István püspök:
— s. lelkészeket kibocsátó beszéde.
Alapige: Lukács 10 : 16. vers.

Az olvasott igében — Krisztus — hetven tanítványt küld ki a falvakba és a városokba, hogy: „Prédikálják az Isten országát és gyógyítsák a a betegeket!“.....

Mintha Isten szólott volna — e szegény legények ajkán keresztül. Csodákat művelve épül és szépül tanításuk és gyógyításaik nyomán a világ. Legendák születtek, — hogy Keresztelő János, — meg a régi próféták legjobbjai támadtak fel bennük új életre.....

Mikor árvák maradtak, — a váltság nagy művének befejezése után megalakult ős gyülekezetek vezetői az örökké élő Krisztus szerelmétől kitüzesedett lélekkel munkálják Isten országát s rettenthetetlen bátorsággal vállalják a kínos martirhalált is, — a kereszt dicsőséges hőse diadaláért.....

Mint mikor megzendül az ég s önkéntelenül felfelé néz a megriadt ember, úgy figyelnek fel tanításaikra — az akkori idők, nagyon szomorú orcájú emberei. ...Mintha a hórebi csipkebokor, a Nébó-hegy, a Jordán partja melletti, — a damaskusi úti: *Istenjárás csodadolgai ismétlődtek volna meg* s mintha újra izent volna az Ég: „Ime — az én szolgám, akit gyámolítok; az én választottam, akit a szívem kedvel; lelkemet adtam belé, törvényt beszél a népnek“.... (Ézsaiás 42.). „Ez az én szerelmes fiam, kiben gyönyörködik az én lelkem!“....

A vígasztalás és tanítás; az ítélet és a kegyelem; a fiakká fogadtatás és idvesség bizonyosságáról hirdetett evangéliumtól, úgy újulnak meg a boldogság után sóvárgó nagyon meggyötört szívek, mint szomjú föld a májusi esőtől....

Mintha — Isten szólna! —: így bizonykodják róluk, — a lélektől és az igétől megragadott gyülekezetek!....

Minden napos kereszthordozásaikkal; Isten szavát, kijelentéseit mindenkor és mindenütt meghalló s a világnak is megjelentett bizonyságtételeikkel; Krisztus evangéliumához való csodálatos hűségükkel; — — *de szép is lehetett az az Élet...!...*

Ezeknek — az örökkévalóságba belenőtt halhatatlanoknak szolgálatát kell vállalnotok nektek is, kedves fiaim!

Mintha Isten szólna!.... így értékelte maga Krisztus is és az istenes gyülekezetek népe is, — a hűséges lelkipásztori szolgálat munkáját.....

Szédületes magasságok ormán, — az Isten hegyén álltok most ti is. Az Isten fiából — ember fiává lett Megváltótól kapjátok ti is a megbízatást: prédikáljátok az Isten országát és gyógyítsátok a betegeket. ...Nektek is kiadatik ez a napi parancs: Aki titeket hallgat, engem hallgat; aki titeket megvet, engem vet meg; — és aki engem vet meg, azt veti meg, aki engem elküldött!....

Maga az élő Isten és az örökké élő szent fia szól hozzátok is ez igében. Vajjon, — most az elinduláskor, — amikor a szokottnál lázasabban dobban a szívetek, — van-e bátorságotok felfelé nézni, — az Isten szemébe?.... *Van-e bátorságotok kérdezni: — Mit akarsz Uram, hogy cselekedjem?....*

Olyan jól esik megpihentetni, örömtől ragyogó orcátokon a tekintetemet. — Hogy odahajlik a vállatokra az egyszerű fekete palást. annyi sok titkon elsóhajtott imádság, édesanyátok sok-sok elsírt könnye; édesapátok verítékező munkája s tinektek sok-sok gondja, töredelme: nehezen várt édes jutalma, — szolgálatba állíttatásotok eme külső pecsétje!....., olyan jól esik, titeket a lelkemmel megsimogatni s távollévő szeretteitek helyett is átalölelni.... Mintha sebes vizek zúgását hallanám; mintha visszhangja kélne itt a Mester hívó szavának: — *Jer és kövess engemet!*.....

Vigyázzatok!, — valahogy — panasz ne keljen ajkatokon, azért, mert egyelőre, egy párat közületek nem vár a bizonyosan kijelölt őrálló hely.... Isten amit elvégzett felőletek örökkévaló tanácsában, az megáll és jól van elvégezve. Amit Isten felőlünk rendel, s amit üzen számunkra: — mindazt, megtartásunkért akarja. Istennek, — bizonyosan szüksége van — minden, — Krisztushoz hűséges lélekre, mert most is úgy van, mint hajdanán: Az aratnivaló ma is sok, de a munkás kevés!....

Egy a fődolog, — amit tudnunk kell mindnyájunknak . ! . .

A református keresztyén gyülekezetekbe, lelkipásztori szolgálatra való beállittatás ; a reánk, gyarló cserépedényekre — mint eszközökre bízott küldetés — csak akkor lehet a kegyelem által teljessé, ha : Isten dicsősége szolgálatára állítjuk oda erőink összeségét ! . . . . . .

Nem elegendő az igét olvasni s hirdetni. *A hívő, — az igéről bizonyságot tevő, az igét megélő Istenszolgája : — soha nem marad munka nélkül és egyedül . . . . . !* Ha emberek megvetnék is olykor-olykor, a keresztről való beszéd bolondságát ; — az írott és élő ige erejével : — idejére, mindig győzni fog — a hűséges szolga . ! . .

Az Isten szava ; üzenete ; — kijelentése : él, hat, munkál e világban szüntelenül. Amint titkos erők indítják el a felhőket ; — a föld mélyéről a feltörő vizeket és tüzeket ; amint a szél fú s nem tudjuk honnan jő, hová megy, — úgy visz, ragad, magával az isteni lélek minden a Krisztustól édes rabságba ejtett lelket . . . . . S aki egyszer — ennek — az újjászületésünket munkáló léleknek a sodrába belekerült : Istennek engedelmeskedik az — mindig és soha sem az embereknek s az ilyenekről mondja Jézus : Aki titeket hallgat, engem hallgat, s aki titeket megvet, engem vet meg. !

Akiket az Isten lelke vezérel, — azok valósággal Isten gyermekeivé lesznek s ezek az Istenre reátalált és vele megbékélt boldogok a Tábor hegyén, az égi dicsőség fényétől beragyogott Krisztus orcájának a szépségével áldottan ragyogják be ebbe a világba az idvességet bizonyosra váró boldogok — mennyei örömét.

A magyar falvak népe ilyen, — az ég örömétől megfényesedett orcáju lelkipásztorokat vár : ma, — különösen. Kedves fiaim ! — titeket legtöbbeteket a magyar falvak népe vár szolgálatra.

Ezt az idegenek által sokszor halálraitélt : „Ősi szép és rémületlen fajtát,“ — (Ady.) — *nem féltem addig, míg Krisztushoz hűséges s az igét megélő lelkipásztorok állanak az élen ! . . . . . .*

Istentől rendelt küldetését ; jó és balsorsát — a mi népünk alázattal fogadja el. Letörli könnyét, ha sírva arat a mezőn. . . . . *És újra szánt, újra vet s boronál, — mint aki tudja, bizonyosra tudja, hogy eljön az új aratás, — mert : Isten a gazda ! . . . . . .*

Hiába próbálják elidegeníteni Istentől s csalogatni a Sátán fényes hajlékai felé : — erős vára marad neki az Isten ! . Csak abban az Istenben bizik, — kiben biztak atyái eleitől fogva s ha a gyülekezetben szolgáló lelkipásztort valóban Isten kedves emberének ismeri meg — úgy hallgatja ajkáról az igét s úgy figyel fel reá : *Mintha Isten szólna annak ajakán . . . . . ! . . .*

Kiaknázatlan kincses bánya a magyar kálvinista gyülekezetek lelke. *Mondogatják, hogy bezárt kapu ma a szívük. Ne csodálkozzatok rajta, hiszen csak kevesen szerették ezt az árva népet a multban.* Minden szív kapujának kinyításához, más és más kulcs kell. De ha az ige formálja ezt a kulcsot, akkor nyilnak a szívek és készek az ige befogadására. Az elrejtett kincseket elő kell hozni a mélyekről. Ki kell bányászni minden értéket : Isten országa és a nemzet javára. Vigyázzatok azonban, hogy a feltáráshoz szükséges eszközök — jól legyenek megválasztva. *Másként bányásszák az aranyat és másként a fekete gyémántot . . . . . ! . . .*

Utána kell menni személyes pásztorálással, minden léleknek. Egybe kell gyüjteni a népet : Isten örömére, — mert ő előtte minden emberi lélek : örökkévaló értéket jelent.

Fiaim ! . . . . . Nagyon szeressétek ezt a jobb sorsra érdemes, ősi fajta népet, mely ha itt, ott kivette is talán kezét az Isten kezéből ; ha egyelőre elvesztette is a szívét ; olykor-olykor, de bizonnyal állítom, hogy : vágyódik a szíve az apai hajlékba, az ősi templomok tornácaiba : — mint a galambok ducaikra s mintha Isten szólna, — úgy hallgatják az igét megélő hűséges lelkipásztort ! . . . . .

Adjátok oda az életeteket példaképen — a gyülekezeti munkák minden terén való szolgálatban . . . . *Ne — csak, — hívogassátok őket : az Isten útjaira ; bűnbánatra — hanem ti magatok s házatok népével, — a paróchia lakóival — a tanítókkal és a presbiterekkel s azok házanépével járjatok elől jópéldával* s akkor : veletek örül, veletek sír, veletek imádkozik, veletek törik össze a kegyelem székinél, veletek sóhajtva az idvezült lelkek örömével a kereszt alatt : Én Uram és én Istenem ! . . . . .

A történelmi küldetést nyert magyarság megmentője : csak — az emberi bölcsesség és hitető beszédektől mentes, — tiszta krisztusi evangélium megélése lehet. Rendithetetlen hit Istenben, hogy csak az ő akarata lesz Ur a világban ; — több imádság, több alázat, több kötelességtudat, több felelősségérzet, több büntudat és bünbánat, bátrabb s keményebb megállás Isten igazai mellett, több szeretet egymás iránt, több megbocsátás emberi gyarlóságokkal szemben : ezekkel a fegyverekkel felvértezetten lehet győzedelmes — a Krisztus király diadalát váró református keresztyén magyar anyaszentegyház . ! . . .

Kedves fiaim ! . . . . . Ilyen apostolokat vár ma az Isten országa s ez a beteg világ is . . . . . Ilyen hívő, hitvalló, bizonyságot tévő, az igét élő s az életét, a szívét Istennek égő áldozatul odaszánó s minden munkáján keresztül : — egyedül Isten dicsőségét szolgáló lelkipásztorok és gyülekezetek közös munkáin keresztül jöhet ide közénk Isten országa és a szebb magyar holnap is . . . . . Ilyen, — istenszolgákról mondja, hirdeti az ige : *Mintha Isten szólna rajtuk keresztül ! . . . .*

Előre hát, bátran kedves fiaim ! . Mindenek lehetségesek a hivőknek ! Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy *első szerelmetektől, el ne fordítson titeket a Sátán és a világ !*

Előre, bátran : egészen a diadalomig !

— **Tápintézeti kedvezményben** részesülnek az igazgató-tanács határozatából az I. é. theologusok közül a következők : Baksy Zoltán 50, Bodnár István 80, Molnár Lajos 80, Polák Géza 90, Takács Béla 80 P. összegben. *Internátusi kedvezményben* részesülnek : Baksy Zoltán 20, Bodnár István 30, Molnár Lajos 30, Takács Béla 30 és Polák Géza 50 P. összegben.

A nemzetnevelés sárospataki feladatai.

Évmegnyitó beszéd.

Tartotta: *dr. Mátyás Ernő* közigazgató.

(Folyt. és vége.)

Mindig követelőbb erővel és egyre általánosabban hirdetik a gondolatot, hogy népi erőkkel kell felfrissitenünk az idegen hatások által szétté-pett nemzetünket. Főiskolánk nagy multjában mindig a szegények iskolája akart lenni, talán szabad ezt úgy értelmeznem, hogy a szegény földmüvelő magyar nép fiainak az iskolája szeretett lenni. Az utóbbi években meglepő fejlődést mutató iskolánk új missziót is nyert. Isten iránti hálával emlegetjük, hogy már nemcsak a szegények iskolája. De ha közelfekvő a kisértés, ami elhomályosíthatja e szép hagyományunkat, akkor mindig nagyobb készséggel kell feltárni kapuinkat az egyszerű nép fiai előtt. Falumunka, népfőiskola, mind, mind főiskolánk ősi hagyományaiból fakadnak s arra hivatottak, hogy jellegzetesen magyar népi erőkkel termékenyitsék meg nemzetünket.

Igen sok szó esik mostanában az európai magyarság problémájáról. A nemzeti közvéleményben is, de iskolánk körében is fel-felhangzik a gondolat, hogy meg kell szakitanunk minden kapcsolatot azzal a nyugati kulturával, amelyik évszázados nemzeti missziónkért, amellyel nyugat kulturáját vérünk omlásával védelmeztük, Trianonnal fizetett s amelyik ma is bomlasztó erőket áraszt életünkbe. Makkai Sándor az ilyen elszigeteltséget öngyilkosságnak minősiti és gyökerében ragadja meg a kérdést, amikor István király európaiságára utal, aki ezáltal a keresztyén kultura számára nyitott utat magyar földünkön.

A mi főiskolánknak is egyik legdrágább hagyománya európaisága. Friss szellemi áramlatok évszázadról-évszázadra elhozták hozzánk a termékenyítő életcsirákat. Ha magyar életünk ma fáradtnak, inkább mozdulatlannak látszik, mint lendületesnek, az európaiság szelleme friss lendítő erők forrásait buzogtathatja fel. De ősi főiskolánk hagyományait és legújabb fejlődésünk parancsoló kényszerét is követjük, amikor hirdetjük, hogy főiskolánknak ma különösen élénken épen az angol világkulturával való kapcsolatot kell ápolnia. Ennek a kulturának az alkotásaiban találhatjuk meg leginkább a mi sajátos nemzeti jellegzetességeinket is. De ha az európaiság a keresztyén kulturával való szolidaritás ápolásának a készségét jelenti, ez a kultura árasztja felénk legtisztábban a keresztyénség szellemét is.

Ismételten hallunk hangokat arról, hogy ma az egyén szabadságát korlátozni kell, hallunk beszélni az ifjúság új lelkiségének kialakulásáról, arról t. i., hogy önként veti alá magát a tömeg uralmának. Mi is hirdetjük, hogy a nemzet élő szervezete felette áll az egyénnek. Hogy az egyes ember csakis a nemzet közösségében találhatja meg önmagát, de abban a meggyőződésben vagyunk, hogy csakis a saját életlehetőségeit szabadon kibontakoztató, önmagukat teljesen birtokolni tudó személyiségek lehetnek tartó oszlopai a nemzetnek. Mi itt Sárospatakon sohasem feledkezhetünk el arról, hogy a Rákócziak és a Kossuthok iskolájában élünk, hogy e helyet „a szabadsághősök oroszlánbarlangjának" nevezte el halhatatlan költőnk. De épen ezek a mi fénylő csillagaink, akik szabadságszeretetükben mindent képesek voltak feláldozni a nemzetért, személyiségükben a nemzet egészének lettek megtestesitőjévé.

Végül említsük egyik legértékesebb hagyományunkat, puritánizmusunkat. Ez is angol szellemi hatás gyümölcse. Válságokban vonagló magyar közéletünket is fertőzi egy alacsonyabb etikai szellem. Főiskolánk életében is kisért. Egyre divatosabbá lesz egy új életstilus, amelyben a nyers ösztönök uralmát hirdetik. Minél több oldalu a kisértés, annál éberebben kell őrködni drága örökségünk felett: puritán etikai értékeink birtokállományán.

Ha így végig gondolom a mi sajátos pataki hagyományaink követelményeit, úgy látom, hogy sok tekintetben a ma divatos világáramlatokkal ellentétesek. A destrukció szelleme, a modern pogányság uralma, a fajnak és a vérnek mithosza idegenek tőlünk. Minél ostromlóbbak ezek, annál elszántabban kell védekeznünk, érvényesitenünk a mi sajátos tradiciónkat.

Puritánizmus, európaiság, igazi szabadság, transcendens forrásokból táplálkoznak. Isten igéjének a kényszere hajt népünk felé, Isten akaratának engedelmeskedünk tehát akkor, amikor sajátos nemzeti hagyományok utján igyekszünk szolgálni hazánkat.

Nemes Ifjúság! Makkai Sándor említett munkájában szól arról a szakadékról is, amely a mai ifjúság és nevelői között tátong. Tanitja, hogy ez akkor tünik el, ha a nevelő és nevelendő egyaránt magasabb hatalmak eszközeinek, magasabb erők hordozóinak tudják magukat. Viharos idők reggelén, apokaliptikus történésekre figyelve, ezer veszélyben vergődő nemzetünk sorsán töprengve, ime újra kibontottuk sajátos szineinket hordozó lobogónkat. Kövessétek e zászlót égő munkavággyal, felajzott felelősségérzettel, a jobb jövőért való elszánt küzdelemre felkészülve.

Ezért a jobb magyar jövendőért Istenhez fohászkodva, közelebbről az ő segedelmét kérve kezdődő iskola munkánkra, köszöntöm mély tisztelettel egyházkerületünk jelenlévő vezérét, főgondnokunkat, akadályoztatása miatt távollévő, de lélekben velünk ünneplő és jókivánságait általam tolmácsoló püspökünket, főiskolánk előljáróságát, Kazinczy Gábort, a mélyen tisztelt közönséget, kedves tanártársaimat, az egész nemes ifjúságot, s főiskolánk, valamint tanitóképzőintézetünk 1937/38. iskolai évét megnyitom.

— **Gimn. tanulók** közül újabb jótéteményeket adott az igazgató-tanács a következőknek: Szepessy Imre VII. o. t. tápintézeti kedvezmény 15·62 P, Kukoró Ferenc VI o. t. 30 P. Szívós Éva $^1/_4$, Bartha Lajos II. o. t. $^1/_4$, Szepessy Imre VII. o. t. $^1/_4$ tandíjkedvezményben részesült.

A székesfehérvári ORLE konferencia.

(Folyt. és vége.)

Évenként visszatérő témája az Orle konferenciáknak az aktuális dátumokról való megemlékezés. Tartotta ifj. Dr. Szabó Aladár. Aktuális dátumaink ma: 1038, I. István király halála. 1538: Kálvin számüzetése Genfből. 1638: a puritán mozgalom kezdete hazánkban; Tolnai Dali János spataki tanár lesz; Lukaris Cyrill halála; a jansenizmus harcai. 1738-ban jelent meg Kocsi Csergő Bálint: „Kősziklán épült ház ostroma", s ez évben született a legnépszerűbb ref. egyházi iró: Szikszay György. Ez évre esik a Wesley testvérek megtérése, a lapp bibliafordítás kiadása, és Grönland missziójának sikere. Hálás témákat adnak ezen dátumok vallásos estéinkre.

Gönczy Béla és Nyáry Pál arról a gyakorlati kérdésről tartottak előadást: Hogyan nevelhetik egymást a lelkipásztorok." Példát mutatott erre Kálvin, aki a lelkészek nevelése céljából a genfi lelkészeket hetenként, a környékbelieket havonta összegyüjtötte az Ige körül. Itt a lelkésztestvéri bizalom kinyitja a szíveket; felragyognak a közös eszmények, célkitűzések, jelentkeznek az egyéni gátlások, hibák. Lelkésztársát csak az nevelheti, akin átsugárzik a hit, aki bizonyságtevője Krisztusnak. A puritán életberendezés legyen az ércfedezete a szóbeli bizonyságtételnek. Jók a lelkészi csendes napok, alázatos, együttes imák, bibliai megbeszélések. Ajánljanak egymásnak jó könyveket, tájékoztassák egymást új intézkedésekről, neveljék egymást, mint a társadalom tagjai is.

De egészen kivételes hatású eszköz a lelkipásztori önnevelés szolgálatában az Orle konferencia. Itt a legrátermettebb lelkésztestvérek ismertetik előttünk a korunkat mozgató vallási eszméket, a theológiai tudományosság új megállapításait. Itt új gondolatokat nyerünk, új lelkesedésre gyulladunk, új elhatározások születnek meg lelkünkben s a megbeszélések tükröt tartanak elénk, amelytől bensőnkben sokszor elpirulunk. Lelkipásztor életünk intenzitását fokozzuk, ha látogatjuk az Orle konferenciáit.

Ezzel az előadással párhuzamos volt a másik, amelyet dr. Victor János és Kiss Lajos tartottak: „Hogyan nevelhetjük presbitereinket". A feladat kettős: átnevelni a meglévő presbiteri gárdát, — és előre kiválasztani az új nemzedékből a presbiter-jelölteket, s a nyáj előljáróivá nevelni őket, magunknak pedig munkatársaivá, szolgatársaivá az anyaszentegyház szolgálatában. Ezt csak az a lelkész végezheti, akinek élete családjával együtt példaként világít a gyülekezetben. Az igazi papné itt is segitőtárs! — a presbiternevelés szeretetnek is a kérdése, mely bizalmat gerjeszt, és tekintély kérdése is. Minden egyes sikeres presbiteri gyűlés egy-egy tégladarab tiszteletünk épületéhez, — és csatavesztés, lehengerelés, rés a lelkipásztori tekintélyen minden sikertelen gyűlés. Hasznos nevelő eszköz a családi körben végzett látogatás a presbitereknél; vonjuk be őket a gyülekezeti élet minden mozzanatába s ne féljünk feladatokkal megbízni őket. Ismertessük meg velük az egyházi sajtót; hasznosak a presbiteri csendes napok, kurzusok, körzeti konferenciák. De legfontosabb: a velük való személyes baráti viszony. Mindezt csak a lelkész végezheti el a gyülekezetében s elhamarkodva megcsinálni nem lehet.

Dr. Vasady Béla: „A világkeresztyénség mozgató eszméi az oxfordi és az edinburghi konferenciák tükrében" című előadásában ismertette napjaink ökumenikus törekvéseit. 200 keresztyén egyház képviseltette magát e két konferencián, csupán a róm. kath. hiányzott. A világhelyzet elemzéséből megállapította mind a két konferencia, hogy a hagyományos társadalmi közösségek alapjaikban rendülnek meg. Az örökké imminens háború veszélye bizonytalanságot terjeszt. A munkanélküliség a céltalanság zsibbasztó érzését szüli. Az ifjúság új tömörülésben, a kollektivizmusban, a totális államban keres megoldásokat. A mai totális állam pedig önmagát tekinti végső hatalomnak, s a földi tényezőket elégségesnek tartja az emberiség megváltására. Itt diadalra jut a Führer-elv, a tömegember és az emberfeletti ember egymásra talál, s az emberistenítés és népistenítés mint valláspótlék szerepel.

Aktuális feladat ma az, hogy ezen új életformákhoz való viszonyát tisztázza az egyház. Frissebb ma a régi jelszó, mint valaha: Az egyház életében a kulcsszó a szeretet, az államében a pallosjog. Mennél inkább nem akar állam lenni az egyház, annál kevésbbé akar egyház lenni az állam. Az állammal szemben önrendelkezését meg kell óvnia az egyháznak, de az állammal együtt kell működnie. Egyik felekezet se vegye igénybe az állam segítségét a másik rovására. A fennálló gazdasági rend keretein belül igyekezzék az egyház a maga hivatását teljesíteni s a törvény engedte kritikát gyakorolni; teremtsen evangéliumi közszellemet, amely megvédi a gazdaságilag gyengébbet a kizsákmányolástól, fenntartja a nemzetközi jogrendet s előzi a háború sötét fellegeit. Folytak végül tárgyalások az egységrejutás érdekében — egyelőre kevés eredménnyel a következő tanokról: Irás és hagyományok, sákramentumok, papi rend, apostoli utódlás, püspöki, zsinatpresbiteri és a congregacionalista egyházszervezet. Ma igy látszik: csak laza szövetségi elv útján lehet az egységet megteremteni.

E napokon tartotta közgyűléseit az ORLE, ORPSz és az ORJO, melyekről pontos beszámolót hoz a „Lelkészegyesület."

A székesfehérvári napokat augusztus 30-án kirándulások zárták be; egy-egy csoport kiránduló ment Pannonhalmára, Zircre, Herendre és Kisbérre. *Tantó János* ORLE titkár.

— **Harangodi Nagy András** tiszalúci ref. egyh. főgondnokot a Fővárosi Napló a magyar vizekről szóló országos dalszöveg pályázatán ezüst éremmel tüntették ki.

Igazgató-tanácsi ülés.

A sárospataki főiskolai és tanítóképző-intézeti igazgató-tanács szept. hó 10-én, az évmegnyitó napján tartotta ülését *Janka Károly* főiskolai lelkészi és gróf *Bethlen Pál dr.* világi gondnok elnöklete alatt az igazgató-tanács csaknem minden tagja jelenlétében.

A tanácskozás középpontjában ezuttal a főiskola építkezési és gazdasági ügyei álltak.

A köziskolaszéki és theol. akadémiai ügyeket Dr. Mátyás Ernő akad. és közigazgató adta elő. Jelentést tett az ORTE Sárospatakon aug. 24—25-én szép sikerrel lefolyt közgyűléséről. Az ORTE elnöksége hálás köszönetét fejezte ki a vendégszerető fogadtatásért a főiskolai tanártestületnek és az igazgató-tanácsnak. Ugyancsak jelentés formájában került az igazgató-tanács elé, hogy újabb relief került a főiskola falára, amely Kopácsi Istvánt és a főiskola alapítását ábrázolja. A művet Dózsa Farkas István fiatal művész készítette. Az avató beszédet Dr. Marton János akad. tanár tartotta. Az igazgató-tanács a beszédnek e lapokban való közzétételét mondotta ki. Megörökítette az igazgató-tanács a nyugalomba vonuló Szilágyi Benő gimn. tanár, c. igazgató hosszú, eredményes tanári működésének érdemeit. Az ügy iratai közül annak idején egyet-egyet a nyilvánosság elé szeretnénk bocsátani. A szünidőre külföldi tanulmányi segélyt nyert tanárok értékes beszámolókat terjesztettek az igazgató-tanács elé.

A theol. akadémia I. évére 10 növendék vétetett fel rendes hallgatónak, 3 ifjú pedig rendkivüli hallgatónak. Ezek közül egy közép iskolai tanári oklevéllel rendelkezik. December hóban népfőiskolai tanfolyamot rendez a theol. akadémia. E munka a legszélesebb körök érdeklődésére tarthat számot. Különben állandó jellegü népfőiskolává akarja fejleszteni az igazgató-tanács a tanfolyamot. Bizottságot küldött ki a tervezet elkészítésére, amelynek tagjai a főiskolai gondnokok elnöklete alatt dr. Enyedy Andor, Kiss Ernő, Téglássy Andor, Ragályi Miklós, a 3 intézeti ág igazgatója, Dr. Gulyás József, Tárczy Árpád, Tóth Mihály, Kántor Mihály és a theol. tanári kar. A theol. internátusban lakó gimn. tanulók részére új internátusi szabályzat készült. Nagy Barna, mint theol. h. tanár szept. 1-ével működését megkezdette. A jogi tanszék óráit Dr. Marton János és Dr. Trócsányi József fogják ellátni.

A gimnáziumi ügyeket *Novák Sándor* gimnáziumi igazgató terjesztette elő. Jelentette, hogy a gimnáziumba beiratkozott 506 tanuló. A létszám ezideig 14-gyel kevesebb, mint a mult évben. Javító vizsgát tett: 38 tanuló; sikerrel 32, 6 tanuló osztályismétlésre utasittatott. Magánvizsgát tett: 15 tanuló; sikerrel 7, javító vizsgára utasittatott 8 tanuló. Különbözeti vizsgát tett: 14 tanuló, sikerrel 12, javítóra utasittatott 2 tanuló. A tehetségvizsgán Bartha Sándor 100 P, Csiszár Miklós 80 P összeget kapott. A mult évi tehetségvizsgán megjutalmazott Szakács János ezen az éven is 100 pengőt kapott. A tantárgyfelosztást és órarendet az igazgató-tanács jóváhagyta. Az angol-internátusba a felvételek jóváhagyása megtörtént. Körülbelül 20 kérvény utasittatott vissza. Négy növendék utólagosan felvétetett a theol. internátusba. Benkő Béla félévi betegszabadságra megy, helyettesíti Bán Elek. Jakabfy László, Böszörményi László, Szőke Balázs, Héthy Lajos helyettes tanárokul alkalmaztatása jóváhagyólag vétetett tudomásul. Erdélyi László fizikai szertárőrré választatott. A gyorsírókör elnöke óratöbbletéért díjazást kap. Ujabb gyorsíró gyakorló órák tartása engedélyeztetett. A III. testnevelési órát ismét a nagy elismeréssel működő Papp Sándor főlevente oktató fogja ellátni. — Szepessy Imre VII. o. t. 15 62 P, Kukoró Ferenc VI. o. t. 30 P. tápintézeti kedvezményt kapott. Szívós Éva 1/4, Bartha Lajos II. o. t. 1/4, Szepessy Imre VI. o. t. 1/4 tandíjkedvezményt kap.

(Vége köv.) *M. J.*

Huszonöt év...

Farkas István püspök miskolci lelkipásztorkodása 25 éves fordulójára.

Huszonöt évvel ezelőtt 1912 szeptember 15-ike vasárnapra esett. Egy látomás suhan el szemem előtt e napra gondolva, amikor az egyik miskolci templom katedráján megállott egy fekete palástos fiatal pap, Farkas István. Több száz, vagy több ezer szempár függött rajta. Kisebb része kétkedőleg, a nagy zöme bizakodólag, de mind felfokozott kíváncsisággal, hogy ennek a 33 éves fiatal pásztornak van-é, lesz-é a miskolci fényes katedrához és impozáns gyülekezethez illő mondanivalója: programja? S csaknem kivétel nélkül megilletődött csodálkozással hallgatták az ő programszerű vallomását: aki közületek első akar lenni: legyen a ti szolgátok! Ime egy csoda: ez a lelkipásztor nem ura, nem parancsolója akar lenni az ő gyülekezetének, — hanem szolgája?! És úgy is lőn: mindenévé lettél mindeneknek! Elértél és felértél a parancsolás, az uralkodás magaslatára is: de éppen alázatos és szakadatlan szolgálatod által.

Beköszöntő beszédedben ekként fektetted le életprogramodat: „Hitem és cselekvésem zsinórmértéke a magát érettünk szolgávátévő és szenvedő Krisztus. Szent meggyőződésem, hogy a lelkész csak úgy lehet mértéket megütő, ha nemcsak prédikálja, de követi is a Krisztust. Ha úgy él, amint prédikál.“ Nos, te ékesen, lebilincselően beszélni tudó szónok is voltál. De mit ért volna ez magában, ha az életed beszéde nem lett volna erősebb, mint a nyelv beszéde. Hiszen szavainknak csak akkor lesz aranycsengése, ha életünknek van aranyalapja!

A jó példa a gyülekezeti közösségre nézve a legnagyobb áldás. Épen ezért a ref. lelkipásztornál nem a szónoki készség és ékesszólás a leglényegesebb, hanem példának lenni a hívek előtt: ez a legnagyobb és legmaradandóbb lelkipásztori hatás, mert a gondozásunkra bízott lelkeket nemcsak a szavaink formálják, hanem sokkal inkább az életélésünk. A szép szavak, a jó szavak, még

a legigazabb szavak is rég elrepültek, mint hulló levelek az őszi szél fujdogálására, — de a jó példa kiáll szilárdan, mint a kőszirt az idő körülte tovairamló sodrából, — messze elkísér és cselekedeteinknek irányt szab. Művészi Mester voltál te, Főtiszteletű Uram, a modern keresztyén lelkipásztor életstílusának a kialakításában, mely formájában nem papos, nem vaskalapos, nem is szenteskedő, — de lényegében maradék nélkül lelki és papi életstílus. Lelki virtuózitás, égi kiválasztottság az: a hétköznapi dolgokat is megszentelt kezekkel végezni. Minden lélekhez a helyes, Istennek és embernek tetsző hangot és utat biztos tapintattal megtalálni, az indulatokon uralkodni s ez úton az elsietéstől vagy szeretetlenségtől soha el nem ragadtatni. Igy és ekként lettél te egy nagy közösségre nézve áldás, akinek a neve ma a lelkipásztorok iránt is sokban bizalmatlanná vált magyar lelkek előtt az időtálló, erős bizalom záloga.

Vajjon kitől tanultad, lested el ezt a lélekidomár művészetet? Emlékezem rá, hogy az aranyszájú s szívű Kun Bertalan nyájas, meleg lelkének a fénykörében nőttél, két közvetlen püspök elődöd a sok és alapos tudás és ismeret terén volt a példaképed. Én úgy érzem, hogy ezen kívül volt még neked egy más bölcs szívű tanítómestered: a berceli akácok tövében pihenő istenes vén ember, az édes apád, ki bölcsős korodtól beléd lelkezte elfelejthetetlenül azt a mélységes, azt az ő egyszerű lelke által mintegy megsejdített ősi igazságot, hogy a helyes életstílus kialakításához csupán csak nagy hit és nagy szeretet kell! S bizony mondom neked, hogy e szimplának látszó örökség becsületes megőrzése által váltál mind-mind nagyobbá, a szolgák leghűbbjévé s így sikerült a gondozásodra bízott nagy közösség szimpátiáját szinte 100 százalékig megnyerned, — nem a magad, hanem az Isten számára. Mert ez a két hatalmas szárny, a hit és szeretet, lendített mindig előre, hogy imádságoddal, fáradságoddal, a magyar sorsot tűréseddel, szolgálatoddal, ha kell, a magad megáldozása árán is légy mindenkinek mindenné!

Tudjuk, hogy ezt a fokozott iramban való stafétafutást a második 25 évben már nem lehet így folytatni, mint a 25 év előtti izom és idegerővel. De légy meggyőződve, hogy aki férfiéleted töretlen erejét igénybe vette a ref. ker. anyaszentegyház erősítésére: az a te esetleg lankadó erőidet is megfogja erősíteni a maga erejével, hiszen eddig sem volt más az életjárásod, mint a csillagokba fogódzás, angyali karokra támaszkodva! Igy lesz az a jövőben is mindvégig! Ki mindnyájunk számára áldás voltál: légy gyülekezetedtől, városodtól, egyházkerületedtől, papjaidtól, tanítóidtól, hivatalos és közérdekektől, kicsinyektől és nagyoktól, édes mindnyájunktól és Istentől megáldott! Azzal együtt, ki oldalodon hegyeknél erősebb állhatatossággal járta veled olykor nehéz sorsod könnyes mélységeit és sugárzó magasságait! Fény nevedre, áldás életedre!

Igaz tisztelettel és régi szeretettel:

Román Ernő.

HIREK

— **Huszonöt év**... címen avatott toll emlékezik meg *Farkas István* püspök miskolci lelkipásztorkodásának 25. évfordulójáról A cikket *Román Ernő*, alsózsolcai lelkipásztor irta, aki a közvetlen közelből látta a Farkas István gazdag lelkipásztori egyéniségének a fényes kibontakozását. A jubiláns lelkipásztort lapunk is szeretetteljes tisztelettel üdvözli. Sárospatakon tanárok és diákok melegen ünnepelték.

— **Dr. J. Severijn professzor Sárospatakon.** Az utrechti egyetem egyik theol. professzora, Dr. J. Severijn aki páratlan szívességgel és valóban atyai jósággal veszi körül a Hollandiába került theol. ifjainkat, szept. hó 15-én a főiskola megtekintésére Sárospatakra érkezett. Résztvett az I. lelkészképesítő vizsgálatot tett segédlelkészek exmittációs istentiszteletén, amely eredetiségével nagyon megragadta. Szeptember 16-án a főiskolai imateremben rendkívül érdekes előadást tartott. A kitűnő vendéget, akit a magyar dolgok iránt meleg szeretettel viselkedő felesége is kísért, a főiskola nevében Farkas István püspök üdvözölte. Szeptember 17-én a professzor autóján Debrecenbe ment.

— **Számvizsgáló bizottsági** ülés volt szept. hó 9-én Sárospatakon. *Janka Károly* főiskolai lelkészi gondnok elnöklete alatt Kiss Ernő, Medgyasszay András, Harsányi Gyula, Dr. Trócsányi József, Dr. Mátyás Ernő, Novák Sándor, Egey Antal, Tárczy Árpád és Marton János igazgatótanácsosok egész nap végezték az igazg. tanács gyűlése elé kerülő zárszámadás és költségvetés pontonként való letárgyalásának munkáját, egyes javaslatokat is készítve az igazgató-tanács elé.

— **Lelkészképesítő vizsgák Sárospatakon.** Az I. lelkészképesítő vizsgálat szeptember hó 14—15-én folyt le, amelyen jeles eredménnyel vizsgáztak: Jánosi Ferenc, Kalydy Miklós, Rózsai Tivadar, Szilágyi István, Tóth Gusztáv és Tussay János, jó eredménnyel végzett: 5, elégséges eredménnyel: 4 ifjú. Az új s. lelkészek ünnepélyes kibocsátása szeptember 15-én este a városi templomban volt. Imádságot mondott dr. Enyedy Andor egyh. ker. főjegyző, prédikált Kalydy Miklós főiskolai szénior, az új s. lelkészeket átadta az egyházkerületnek dr. Mátyás Ernő theol. igazgató. A kibocsátó beszédet tartotta és az exmittálást végezte Farkas István püspök. — A II. lelkészképesítő vizsgálat szeptember 15—16. napjain folyt le, amelyen 19 ifjú jelent meg. Jeles eredménnyel vizsgázott: Koncz Sándor és Novotny Gyula, jó eredménnyel vizsgáztak: Fürjész István, gróf Haller Gábor, Iglay Ferenc, Kiss Péter, Kovács István, Magó Ferenc, Pógyor Lajos, Sebestyén Sándor, Szűcs István és Tóth Lajos, elégséges eredménnyel vizsgázott: 5 ifjú, 2 pedig javítóvizsga tételére utasíttatott.

— **A Dókus—Ragályi** alapítványból az igazgatótanács Ablonczy Zoltán VI. o. tanulónak 200, Bartha Károly IV. o. tanulónak 150 P összeget itélt oda.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 39. szám. Sárospatak, 1937 szeptember 26.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Svingor Jenő:* Csak az Ő ruhájának peremét...! — Püspökünk jubileumi üdvözlése. — *Szabó Lajos:* Futár a végvárból. (Folyt. és vége köv.) — *M. J.:* Igazgató-tanácsi ülés. (Folyt. és vége.) — Hirek. — Hivatalos rész.

„Csak az Ő ruhájának peremét...!"

Svingor Jenő.

Sik Sándor mondta nemrég az egyik rádió-predikációban, hogy ha az ember egy kis csolnakon egyedül hánykolódik az oceán közepén, de *tudja,* hogy biztosan megszabadul, akkor a vihar, minden borzalmas volta mellett, egy gyönyörüséges szinjátékká változik. Igy van. Ha oda képzelem magam Sanghaiba, nem nehéz átélnem lélekben mindazokat a borzalmakat, amik ott napirendben vannak. A repülőbombák pusztításait. A pincékig feltépett sokemeletes palotákat, a füstölgő gerendavégeket, szétdobált véres tesztrészeket s mindenek fölött azt a rémületet, ami felettem is eluralkodnék. Viszont el tudom képzelni a saját lelkiállapotomat abban az esetben, ha *bizonyosan tudnám,* hogy engem valami láthatatlan erő őriz és teljes sérthetetlenséggel járhatok kelhetek ott a pokol tornácában.

A hivő embert voltaképen ez a bizonyosság különbözteti meg a hitetlentől. Míg a hitetlen állandó remegésben van, ő teljesen bizonyos a sorsa felől. *Tudja,* hogy neki a hajaszála is számon van tartva. A hitetlen a legbátorságosabb perceiben is csak a sötétben daloló gyermek, a hivő tudja, mint a genezáreth-partiak, hogy a legnehezebb viszonyok közt is van segitség és ez a segitség: Jézus. „És kérik vala Őt, hogy csak az Ő ruhájának peremét érinthessék . . ." (Máté XIV. 36.)

Erre a dologra a legkézzelfoghatóbb példa maga a keresztyénség. Nyugodtan le merem irni: A keresztyénség legutóbbi válsága mnlóban van. Most is az történik, ami századokkal ezelőtt a reformációban. Az egyházi élet ki volt üresedve, az eszmény testetlen ábránddá vált. A nagy szavak mögül ki veszett az aranyfedezet. Harminc évvel ezelőtt az embereknek már alig volt sejtelmük is arról, kicsoda a názáreti Jézus? Nem ismertem lelkészt, aki azon kivül, hogy a szószéken a Bibliából felvette a textust, csak úgy a lelke épülésére elővette volna ezt a könyvet. És ma? Százával és ezrével látok embereket, akik a mindennapi kenyérnél is előbbvalónak érzik az evangéliumot, amely egyedül képes csillapitani a lelküket kinzó, minden testi éhségnél gyötrőbb éhséget. Pedig mi, a hivatalosak, nagyon jól tudjuk, hogy mindeddig csak a ruhája peremét érintette egyházunk az örökké élő és hozzánk közelitő Krisztusnak.

„Csak az Ő ruhájának peremét . . ." És meggyógyulunk. Egy héttel ezelőtt találkoztam egyik barátommal, aki az utóbbi hónapok alatt nagyon mély szakadékkal volt tőlem elválasztva. Heves vita, meggondolatlan, bántani akaró kifejezések — úgy tetszett — egy életre elrontották barátságunkat. De egy benső kényszernek engedve összeültünk bibliát olvasni. Aztán közösen imádkoztunk. Ugy váltunk el egymástól, mint két kis gyermek, akiket ugyanannak az édesanyának öle ringatott. Krisztus eloszlatta a lelkünkről a neheztelés leghalványabb árnyékát is. Pedig csak a ruhája peremét érintettük!

Október havában, — később pontosan közlöm a dátumot, — ujra összevárjuk a lelkésztestvéreket a tapolcai leányüdülőbe egy háromnapos konferenciára. Szóba kerül a megtérés, ujjászsletés, megszentelődés örökké aktuális problémája, aztán a gyülekezeti tagság, és végül egy nagyon modern kérdés: a németországi fajelmélet. Mindez azonban csak a burkolat. A tartalom, a lényeg: találkozás Krisztussal. Annyi sok bajunk, örökös rettegésünk közt a ruhájának a peremét akarjuk érinteni. Imádkozzatok, hogy a kegyelem Istene szentelje meg az összejövetelünket.

Püspökünk jubileumi üdvözlése.

A miskolci gyülekezet, a közeli és távoli tisztelők, ismerősök és jóbarátok megható szeretettel és tisztelettel vették körül 25 éves miskolci lelkipásztori szolgálatát jubiláló püspökünket.

A különböző keldöttségek soraiban megjelentek: a miskolci Református Kálvinszövetségi Nőegylet az elnökséggel és az egyházközség kebelé-

ben működő női belmissziói munkásokkal. A nőegylet köszöntését dr. Enyedy Andor lelkipásztor tolmácsolta. A miskolci fiú gimnázium küldöttsége élén Porcs Kálmán igazgató, a tanitótestület nevében Barna Aladár igazgató mondottak meleg szeretetben született szavakat.

Szombaton este a 16 főből álló miskolci lelkészek csoportja jelent meg a püspöki paróchia virágos kertjében s Pósa Péter esperes szavain keresztül meghatóan bensőséges ünnepséget rögtönzve fejezte ki ragaszkodását.

Vasárnap délelőt a Kossuth utcai templom nagyszámu gyülekezete adott hálát csöndes imádságban püspök pásztorának szolgálataiért és kért Istentől áldást a további szolgálatokat és fáradhatatlan sáfárkodást jelző újabb jubileumok utjaira. Istentisztelet után a gyülekezet égő szeretete fogta gyűrübe a hajléka felé tartó boldog pásztort s fejezte ki jó szóban, mosolyban, kézszorításban imádságos kivánatait.

Megható volt hallani a küldöttségekhez intézett püspöki szózatot s az Isten előtti alázat szelid hangját: Én nem tartottam számon jubileumom, mert akik sáfárkodnak nem jubilálhatnak.

Futár a végvárból.

— Beszámoló a regáti missziróI. —

Hatvankilenc évvel ezelőtt a tiszáninneni ref. egyházkerület bizottsága járt a Regátban. Prágay Lajos alsóborsodi esperes, Szatmáry Király György egyházkerületi tanácsnok, ifj. Szatmáry Király Pál és Szepessy Kálmán.

Miután abban az időben nem volt még divatban a napidíj és utiátalány, hát csak úgy a maguk számlájára mentek, s hogy a kerület semmivel se terheltessék, az útiköltségeket Szatmáry Király György vállalta. (Mivelhogy egyházkerületi tanácsnok volt és: noblesse oblige.)

Akkor még Moldva-Oláhországnak hívódott a mai Románia, amelynek területén Czelder Márton, az első magyar református missziónárius a moldva-oláh-törökországi magyar református missziót szervezte és vezette.

A misszió összeütközésbe került Erdéllyel, s Erdély befolyására a többi egyházkerületekkel is, kivéve a tiszáninnenit. Erdély felfüggesztette és elcsapta Czeldert. Az üldözött nagy missziónárius a tiszáninneni egyházkerülethez fordult igazságos vizsgálatért és birálatért.

Prágayék 1868-ban le is mentek Moldvába, gőzcsónakon, szekeren bejárták a missziót és látván látva Czelder igazi apostoli működését az ottani szétszórt magyarok között, felmentő ítéletet hoztak ügyében s egyuttal egy pompás javaslatot is dolgoztak ki a misszió továbbvitelére: „A moldva-oláhországi magyar ev. ref. egyházak kormányzati törvényjavaslata s a misszióügy jövendő kezelésének terve, a tiszáninneni ref. egyházkerület részéről a misszió ügyben eljárt küldöttségtől. (M. Bodva 1869 febr. 29. Prágay Lajos alsóborsodi esperes és Szatmáry Király György e. ker. tanácsnok aláirásával.)

Prágayék munkájának volt köszönhető az, hogy a misszió nem tört derékba és Czelder 1871-ig vihette a misszió ügyeit.

Ezt a missziót, melynek alapitója pataki diák volt, s igazságának kikeresője a Tiszáninnent látogattam meg, hogy adatokat gyüjtsek a Czelder életrajzához.

Az egykori moldva-oláh-törökországi református missziót ma „Regáti missziónak hívják és hivatalosan az erdélyi egyházkerület XX. számú egyházmegyéje, „Óromániai egyházmegye“ név alatt.

Regátnak nevezik Romániának a Kárpátoktól délre és keletre eső részét, Olténiát, Munteniát. Dobrudzsát, Moldovát, Bukovinat és Besszarábiát. Nagy-Romániának kb. $^2/_3$-ad részét teszi a Regát. Ezen a területen él ma a romániai magyarságnak több mint 10% a.

A Regát a legrégibb kivándorlási területe a magyarságnak. Hogy mikor kezdődött oda a kivándorlás, azt nem lehet olyan pontosan megállapitani, mint pld. az amerikai kivándorlás kezdetét (1870.) A regáti kivándorlás századokkal előbb kezdődött. Ahányszor csak megnehezült az idő székelyek és magyarok feje felett, elindultak a bujdosók számlálatlan csapatokban „Nagy-Törökország“ felé. (ez majdnem mindig Moldvát jelentette.)

Üllászló óta vannak történelmi nyomok a romániai kivándorlásra. Ide menekültek a Dózsa parasztjai közül sokan, akiket nem vágott le, vagy nem süttetett pecsenyévé a felgerjedt nemesség. Itt találtak otthont a hegyaljai parasztlázadás leverése után a Kabay tiszteletes szegény rongyosai közül sokan. És Mária Terézia „anyai“ kormányzása alatt is ezrek vándoroltak ki a Havasalföld idegenségébe, azon egyszerű oknál fogva, amit igy fogalmazott meg a későbbi időben a régi kurucok énekese:

„Inkább leszek pogány, mint a német rabja.“

Huszita magyarok is jöttek, megalapitván itt a virágzó Huszi városát. Az 1718-i nagy éhség is egész falvakat kergetett át a hágókon. És Kossuth népéből is ezrek jöttek ide s örökre ide telepedtek.

Századokon át maig nyitva a „nagy kapu“, az Olt, Feketeügy, Tatros völgyei, amelyeken át leereszkedhetett a bujdosó, vagy munkát kereső magyar. Különösen az iparosságnak adott bőven kenyeret Moldva-Oláhország. A székely már a háború előtt (valami megdöbbentő előrelátással) „belföld“-nek hívta Romániát és külföldnek a „Vármegyét“, vagyis Magyarországot.

Igy szaporodott meg a Regátban századokon keresztül a magyarság. Elzüllött bujdosók, önkéntes kivándorlók, és nem utolsó sorban a leánykereskedelem által kihurcolt székely lányok ezrei már a háború előtt is jelentékeny számú magyar szigetet képeztek a Regátban. Az imperiumváltozás után természetesen megint hatalmas magyar áradat indult meg a Regátba. (Vége köv.) *Szabó Lajos.*

— **Harangodi Nagy András** tiszaluci ref. főgondnok a „Magyar Pásztortűzek“ c. folyóirat országos költemény pályázatán első díjat és társszerkesztői megbizást nyert.

Igazgató-tanácsi ülés.

(Folyt. és vége.)

A tanítóképzőintézet ügyeit *dr. Egey Antal* igazgató referálta. A felvett növendékek száma 161. A tantárgyfelosztás és órarend jóváhagyatik. Farkas Elemér fogja ezen az éven is a gazdaságtant tanítani. A zárszámadás megerősítés végett az egyházkerületi közgyűlés elé terjesztetik, valamint az 1937—38. évi költségvetés is. A személyi kiadás 36.445 P; a dologi kiadás 45.793 P. Helyettes tanárokul alkalmaztatnak: Tóth Károly és Hargitay Zoltán.

Dr. Trócsányi József gazdasági választmányi elnök előadásában tárgyalta az igazgató-tanács a gazdasági választmányi ügyeket.

A Györgytarlóról és Bálványosról szóló jelentés tudomásul szolgál. Perked-Mosolygó bérlete lejárván, a főiskola ezt a birtokot házikezelésbe veszi át. A Pálóczy Horváth-puszta újból bérbe adatik. Felmerült az a terv, hogy a főiskola találjon módot arra, hogy gazdasági szakembert neveljen magának. Az 1936—37. évi zárszámadás jóváhagyatik. Az erdőkitermelésnél a többletanyag különböző célokra feldolgoztatott.

A könyvkereskedés kedvező eredménye miatt ez üzletág vezetőinek és az egész bizottságnak elismerését juttatja kifejezésre. A buza-alap állása 6·5 vaggon, a rozsalapé 1·5 vaggon, a valorizációs alap 13.145 P. összegre emelkedett. A gimnáziumi épületszárnyon észlelt rongálódás még ez őszön helyrehozandó. Az angol-internátusnál kívánatosnak látszik tartaléktőke gyüjtésének a terve, hogy olyan szükségletek kielégítésére is legyen majd fedezet, amelynek fedezésére a mostani költségvetésben provideálás nem történik. Megvizsgálta az igazgató-tanács a gimn. igazgatói hivatal pénzkezelését s a felmentvényt, elismerésének kifejezése mellett, Tárczy Árpád helyettes igazgatónak megadta. A főiskolai nagykönyvtár és a gimn. szertárak részére a mult évi zárszámadás kedvező alakulása rendkívüli segély adását tette lehetővé. A népfőiskolai tanfolyamra 300 pengőt vett fel a költségvetés. A népfőiskola állandósítására egyes törvényhatóságokhoz a cél felkarolása érdekében megkeresések mennek. Gyönyörű gondolat valósulna meg a népfőiskola megalkotásával. A főiskolai nyomda bérlete újabb egy évre meghosszabbittatott. Jelentés tétetett a humán-internátus és a főiskolai kórház épités állásáról.

Vitéz Kiss Pál gazdasági választmányi titkár az igazgató-tanács előtt a hivatalos eskűt letette. Janka Károly gondnok meleg szavakkal üdvözölte az új titkárt, akit atyjának, Kiss Elek nyug. tanárnak áldott működése is bensőségesebb szálakkal kapcsol a főiskolához. *M. J.*

— **Debreceni kollégium tanári kara** főiskolánk tanári testületét testvéri találkozóra hívta meg Debrecenbe. Tanári karunkból 19 en vesznek részt a látogatáson, akikkel 8 családtag is elmegy. F. hó 25—26-án lesz a találkozó.

HIREK

— **Püspöki Generális Vizitáció** Farkas István püspök, dr. Enyedy Andor egyházkerületi főjegyző, Pósa Péter esperes és Illyés Bertalan püspöki titkár társaságában szeptember 21-én kedden reggel Alsóborsodba indult generális vizitációba. A látogatás első része 25-én ér véget és október 2-án folytatódik. A meglátogatott gyülekezetek között van: Kisgyőr, Bükkaranyos, Harsány, Vatta és Emőd.

— **H. M. Gooch az evangéliumi ker. világszövetség főtitkára** f. szeptember hó 17-én meglátogatta főiskolánkat és délután 5 órától kezdődőleg főiskolánk imatermében az általa képviselt szövetség egységmozgalmáról s a ker. egység alapjairól nagyértékű és épitőerőkben gazdag előadást tartott. A lélekemelő előadást dr. *Mátyás* Ernő közigazgató vezette be és köszönte meg. A kiváló férfiú sárospataki tartozkodását felhasználta még arra is, hogy megtekintse a főiskola és a város nevezetességeit is.

— **Szabó Gyula** angolinternátusi igazgató, aki 3 hónapig tartó tanulmányuton volt Angolországban f. hó 21-én hazaérkezett Sárospatakra. Szabó Gyula angliai tanulmányutja — amelyről lapunk hasábjain is be fog számolni — bőséges gyümölcsöt igér angolinternátusunk vezetésében és angol gimnáziumunk fejlesztésében.

— **Lelkipásztorbeiktatás.** A tomori ref. egyház lelkészi hivatalába szept. hó 12-én történt meg az új lelkésznek: *Sebestyén Sándor* előbb hajdúdorogi lelkésznek beiktatása. A beiktatást Makay Kálmán alsóvadászi lelkész, e. m. tanácsbíró és Cseley Ferenc szikszói járási főszolgabíró, a tomori egyház főgondnoka végezték — mint esperesi megbizottak. Isten kegyelme kiserje az új pásztor munkáját.

— **A dr. Komjáthy Aladár** által kezdeményezett theológus-segélyalapra dr. *Enyedy* Andor egyh. ker. főjegyző 10 P-t adományozott. A nemes adományért ezúton mond hálás köszönetet a főiskola igazgatósága.

— **A főiskolai igazgató-tanács** a Katona Géza halálával megüresedett gazdasági választmányi tagságra a gazdasági választmány előterjesztésére *Szilágyi* Benő ny. tanárt, c. igazgatót jelölte megválasztásra az egyházkerületi közgyülésnek.

— **Szeptember 20-án lejárt** a zsinati tagságra kiirt szavazások határideje. A szavazatfelbontó bizottság összehivásáról megtörténik az intézkedés.

— **Zempléni lelkésznék figyelmébe.** A zempléni lelkésznék bibliaköre szeptember 30-án, csütörtökön d. e. 10 órakor tartja bibliaóráját a sárospataki lelkészlakáson. Minden lelkésznét szeretettel várnak.

— **Teológus ifjaink leventeoktatói kiképzésén** f. szeptember hó 23-án szemlét tartott *Benda* Tibor alezredes vármegyei testnevelési felügyelő, akinek kiséretében megjelentek *Mohr* Béla alezredes és *Fáber* Rezső százados. A szemle során az azt vezető felügyelő legteljesebb elismerését nyilvánította úgy az ifjúság fegyelmezett magatartása,

mint tudása és gyakorlati érzéke felett is. A mostani szemlével az ifjúság egy csoportja leventeoktatói oklevelet is nyer, mégpedig névszerint a következő ifjak: Ablonczy László, Dusica Ferenc, Kovács Ferenc, Kóris Lajos, Nagy Géza, Péter József, Ráduly Sándor, Szalay György mindnyájan IV. é. theologusok.

— **Iskolaszentelés Kovácsvágáson.** Még az új iskolai év kezdetén szentelte fel két tantermes, tanitói lakásos szép, új iskolaépületét a Hegyköz református „metropolisa." Az ünnepély egyuttal a Hegyköz református népének találkozója volt. Az ünnepi istentiszteletet Hörcsik Lajos nyiri lelkipásztor végezte, az új iskolaépület kulcsát Szegedy István gondnok adta át Keresztyén István radványi lelkipásztor kezébe, aki a felszentelő imádságot tartotta, majd Kiss Pál pusztafalusi lelkész fejtegette szívhez szóló előadásában, mit jelent magyar reformátns népünk számára a tudás fegyvere. Végül Kónya József, az új iskoláért legtöbbet fáradó ősz, de tetterős helybeli lelkipásztor ismertette az iskolaépítés történetét.

— **Árvanapja** a Szeretetszövetségnek október második vasárnapján ismét elkövetkezik. Erre vonatkozóan a Konvent az összes gyülekezeteket és lelkipásztorokat felhívta az árvanap megrendezésére, melyben egyébként a Püspök Ur is körlevelet intézett a gyülekezetekhez. A Szeretetszövetség erre tekintettel alkalmi számot adott ki, melyben prédikációs vázlatok, szavalni való versek, szindarabok és egyéb előadások foglaltatnak. Ugyancsak megjelent egy gyüjtőívül szolgáló képeslap, amellyel az iskolások szüleik és ismerőseik körében gyűjtést rendezhetnek. Kivánatra az iroda (Debrecen, Maróthy György u. 5) a megrendelt mennyiségben azonnal küld értesítőt és képes gyüjtőlapot.

HIVATALOS RÉSZ.

XVI. sz. Körlevél.

Valamennyi református tanítónő és diakonissza testvéremhez!

I. A m. kir. belügyminisztérium az egyetemes konventhez az alábbi levelet intézte, amely a tanítóképzőt végzett és érettségizett leányok között érdeklődésre találhat, akik missziós munkát végeznek. „Van szerencsém értesíteni a magyarországi ref. egyház egyetemes konventje elnökségét, hogy a m. kir. Országos Közegészségügyi Intézet igazgatójának jelentése szerint a multban több évfolyamban nyertek felvételt apácák a m. kir. Ápolónő és Védőnőképző Intézetbe zöldkeresztes védőnővé való kiképzés céljából. Az apácák kiképzése azonban nem volt díjtalan, hanem a rendelkezésre álló helyek számához képest féldíjkedvezményben részesültek. A nagyméltóságu Elnökség kérelmének megfelelően felhivtam a m. kir. Országos Közegészségügyi Intézet igazgatóját, hogy a jövőben az apácákhoz hasonlóan diakonisszákat és református szociális missziós testvéreket is vegyen fel a zöldkeresztes védőnői tanfolyamokra, a rendelkezésre álló helyek számának megfelelően féldíjkedvezményes helyekre. A legközelebbi védőnői tanfolyam 1938. szeptemberében kezdődik Budapesten és Szegeden. A felvétel feltételeit annak idején a m. kir. Országos Közegészségügyi Igazgatója a Budapesti Közlönyben közölni fogja. Tanítónői oklevéllel épenúgy pályázhatnak a jelöltek, mint középiskolai végzettséggel." . . .

Az érdekeltek kisérjék figyelemmel a Budapesti Kozlönynek annak idején közzétett hirdetését.

Valamennyi Lelkésztársam figyelmébe!

II. Az Országos Frontharcos Szövetség ez év október 3-án országos nagy ünnepséget tart s az ország minden részének virágaiból font koszorukat helyez el, elesett hősi bajtársainak sirján. Az Országos Szövetség felkért, hogy ezen a napon a koszoruk elhelyezésének percében azaz okt. 3-án d. e. 11 órakor minden templom harangja szólaljon meg s a lelkészek aznapi beszédükben emlékezzenek a világháborúról, a hazatért frontharcosokról s ezzel kapcsolatban a Haza áldozatos szolgálatáról.

Az Országos Frontharcos Szövetség kérését magamévá téve felhívom lelkésztestvéreimet, hogy a kivánt időben a harangokat huzassák meg s aznapi igehirdetésükben emlékezzenek meg a frontharcosokról.

Miskolc, 1937. szept. 20. Atyafiúi szeretettel:

Farkas István
püspök.

Meghívó.

Az abauji református egyházmegye évi rendes közgyűlését f. évi *október hó 20 án* reggel 9 órától kezdődőleg fogjuk megtartani *Göncön* a református iskolában.

E közgyülésünkre az alkotó tagokat és az egyházközségek képviselőit szeretettel meghívjuk.

A gyűlés tárgyai lesznek: Egyházmegyei gondnoki megnyitó, esperesi jelentés, tanügyi és belmissziói bizottsági jelentések, újjonnan választott egyházmegyei lelkészi főjegyző és az aljegyzők beiktatása stb.

D. u. 3 órától az egyházmegyei bíróság fogja tárgyalni az eléje tartozó fegyelmi és közigazgatási birósági ügyeket.

A közgyűlésen tárgyalandó ügyiratok *október hó 5-ig* küldendők be az esperesi hivatalba.

A közgyűlés előtti napon, október 19-én d. u. 5 órától a belmissziói és tanügyi bizottság fog ülésezni ugyancsak Göncön a református iskolában.

A közgyűlés előtt pontosan fél 9 órakor istentiszteletet tartunk a templomban.

Akik a közgyűlés előtti éjszakára szállást igényelnek, október 10-ig okvetlen jelentsék be igényüket a gönci ref. lelkészi hivatalhoz.

Gönc 1937 szeptember 21.

Téglássy András
emi gondnok,
világi elnök.

Farkas Elek
esperes,
lelkészi elnök.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... **10 Pengő.**
Fél évre ... ... **5 Pengő.**
Lelkészek, tanítók és Kálvin-szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja **egész évre 5·— P.**

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 40. szám. Sárospatak, 1937 október 3.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Dr. gróf Bethlen Pál:* Gondnoki székfoglaló. (Folyt. és vége köv.) — *Szabó Lajos:* Futár a végvárból. (Folyt. és vége.) — *M. J.:* Dr. gróf Bethlen Pál gondnoki beiktatója. — *Egerházy Lajos:* Temetési segélyakciónkról. — Hirek. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Gondnoki székfoglaló.

Tartotta Sárospatakon szept. 30-án *Dr. gróf Bethlen Pál.*

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Az Anyaszentegyház hívó szavára a kálvinista hívő alázatos lelkével jelentkezem az ő szolgálatára.

Igy váltották fel egymást évszázadok folyamán az alsózempléni református egyházmegye gondnokainak díszes sorában Szemere László, Bernáthfalvi Bernáth János, Márkusfalvi Máriássy Sándor, Szemere Albert, nagyváradi Fekete István, bizáki Puky István, gróf Vay Károly, Kóczán József, ifj. báró Vay Miklós és boldogult emlékű elődöm, Meczner Béla, akikről megemlékezni nemcsak illő, de kedves kötelességemnek tartom.

Igy foglalom el a sorban szolgálatomat én is, és amikor mint új ember, hálákat adván, itt állok a Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés előtt, engedjék meg, hogy ez ünnepélyes órában beköszöntőül elmondhassak egyet és mást, ami meggyőződésem szerint ide tartozik.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Ha visszafelé tekintek, messziről jöttem, szülőföldemtől messzire elszakadtam.

Ha előre tekintek, nehéz utat látok magam előtt, nehéz utat, mert Isten segítségével szeretnék megfelelni az Anyaszentegyház hívó szavának.

Legyen szabad először is alapvető dolgokról, azután pedig mindennapi szükségletekről szólanom.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Az Anyaszentegyház alapja a hit, az erős hit, amilyen volt az apostolok hite, a Péteré, a Jakabé, a Jánosé, a Pálé.

Az Egyetemes Egyház közösen vallott hitének rövid foglalata az ú. n. Apostoli Hitvallás.

Én hiszem és vallom az első betűtől az utolsó betűig mindazt, amire az Apostoli Hitvallás tanít.

Hiszem mindazt annak a 400 éves reflektornak tiszta fényénél, amely annak a kis svájci reformátori szobának az ablakából az Institutión keresztül felénk árad.

A hitnek tárgya és célpontja az Isten igéje, amelyhez igazodnunk kell, és egyben alapja is, amely hordozza és fenntartja, amely nélkül nem is állhat meg, — mondja az Institutió.

A hit a léleknek erős meggyőződése arról, hogy az Isten igazsága olyan kétségtelen, hogy lehetetlen be nem váltania mindazt, amiről idejében megmondotta, hogy meg fogja cselekedni.

A hit a reménylett dolgok valósága, a nem látott dolgokról való meggyőződés.

A hit szinte máris biztos és kétségtelen bírása mindannak, amit Isten megigért.

A hit olyan dolgoknak biztos birtoklása, amelyek reménységbeliek lévén még nem láthatók, mert az a reménység, — mondja az Institutió, — amely látható, az nem reménység, és amit az ember lát, azt nem reméli.

Nem az én gyönge szavaim ezek, az Institutióból vettem szóról-szóra ezeket az alapvető meghatározásokat.

Ennek a hitnek tömör előadására szerkesztetett az Anyaszentegyház által az Apostoli Hitvallás.

Hiszünk egy Istenben, Mindenható Atyában, mennynek és földnek teremtőjében.

A hitvallás ezen első része a teremtés problémájának szól.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Megrendítően bámulatos és csodás átélés, és én azt hiszem, hogy sokan vagyunk, akik velem együtt magunk is átéltük azt a lelki folyamatot, amely szerint mennél többet töprengünk, a kezdetnek kezdetén, a teremtés problémáján, kínzó tépelődések, átvirrasztott éjszakák után egy láthatatlan kéz elvezet bennünket ehhez a hittételhez, mint egyedüli vígasztaláshoz.

Isten az embert — mint megtanultuk — a maga képére és hasonlatosságára teremtette.

Maga a teremtés titka földi szemek elől, földi mérték alól el van zárva.

A probléma maga olyan felségesen hatalmas, hogy bármennyire is ágaskodunk, meghaladja a mi gyarló és a teremtéshez viszonyítva mégis csak primitív gyermeki fogalmainkat, véges elménket.

Hiányzik úgy a fizikai, mint a szellemi műszer és mérték, amellyel a problémát lemérhetnők.

Mégis az emberrel veleszületett a tudás vágya, a nagyravágyás, a természet feletti uralkodás vágya. Az ember mindent tudni, mindent látni akarna. Mindig keres és kutat és mindennek a kezdetét és végét akarná látni. Még azt is látni akarja, amit a teremtő elzárt az emberi szemek elől. A civilizáció csak fokozta ezt a materialista tudásvágyat, amely bonckés alá, mikroszkóp alá, laboratóriumi vizsgálat alá, vegyi vizsgálat alá akarná venni még magát a teremtés titkát is.

Ezen a téren annyi, meg annyi keserves kudarc ellenére javíthatatlan gyermekek maradtunk.

Már a kis gyermeket is a tudás vágya hajtja. Mindent látni akar. Már a kis gyermek is szétszedi az ő játékdarabját, hogy megláthassa, vajjon mi van benne. Eltörik a játékbaba, széthull belőle a fűrészpor, és a gyermekszobából keserves sírás hallatszik.

Mi Istennek bár felnőtt, de azért mégis csak nagy gyermekei, bennünket is ugyanaz a tudásvágy kerget. Mi nem a játékokat szedjük szét, mi az élet titkát, a teremtés titkát akarjuk mindenáron megfejteni.

Sok ezer esztendő állott ebből a célból a gyarló ember rendelkezésére.

Sokan, de sokan indultak már neki nagyravágyó lélekkel ennek a felfedező útnak.

Az örökre sikertelen kísérletnek a végén mindig csak két alternativa áll, éspedig vagy a hitetlenség megsemmisítő kétségbeesése, vagy az alázatos hit megnyugvása.

Más alternatíva nincsen.

Már a mithológiában Ikarus megégette a szárnyait, mert közel merészkedett a naphoz.

A Mindenható rendelése szerint emberi szemmel ma sem nézhetünk a napba, mert szemeink gyöngék, a napfény megvakít.

Az emberi ész és tudomány, Kepler, Kopernikus, Edison, Marconi és sok-sok más világhirű tudós lángész bámulatos dolgokat alkottak, az emberi civilizáció szédítő sebességgel rohan, de mik azok a bámulatos dolgok és mi az a szédítő sebesség a természethez képest, amikor vannak csillagok, amelyeknek fénye több ezer évig jön, amíg eljut hozzánk és amikor maga az a csillag is csak egy kis porszem a teremtésben, abban a teremtésben, amelynek titkát a Mindenható Isten hét pecséttel zárta el a földi szemeink és elménk elől.

Hányan és hányan vagyunk vele úgy, hogy újból és újból bezárkózunk, ki az ő könyvtárába, ki az ő laboratóriumába, kutatunk, keresünk, és amikor már azt hisszük, hogy csak egy lépés választ el attól, hogy mindeneket megtudjunk és mindeneket meglássunk, elpattan a lombik, megáll a tudomány, és kétségbeeséstől meggyötört lelkünk csak akkor vigasztalódik meg, amikor megszólal 5000 év távlatából, de azért mégis olyan közelről egy isteni melódia, egy ismerős hang, egy ige, az Isten igéje a Genesis igéje, az Isten parancsa, amely szerint:

„Hat napon teremté az Ur az eget és a földet, a tengert és mindent, ami azokban van, a hetedik napon pedig megnyugovék."

És amikor áhitatos gyermeki lélekkel hallgatjuk ezt a vigasztaló isteni melódiát, az emberiségnek ezt az örökszép bölcsődalát, hálákat adván leborulunk és visszanyertük lelkünk nyugalmát.

Én is sokat tanultam, olvastam, tépelődtem és gondolkoztam és mondhatom hogy vigasztaló megnyugvást csak az igénél találtam.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Az Apostoli Hitvallás második része a mi Urunk Jézus Krisztusunkról tanít.

Az emberiség történetének legnagyobb eseménye a mi Urunk Jézus Krisztusnak, Isten egyszülött fiának születése.

Világtörténelmünknek az egész emberiség sorsára beláthatatlanul sorsdöntő fejezete az a 33 éves emberöltő, amelyen át az emberi testet öltő ige, a valóságos ember, Istennek egyszülött fia, aki maga is Isten és aki az Atyával egy Isten, itt járt, tanított gyógyított, vigasztalt ezen a földön.

A betlehemi jászolnál kezdődik, a Golgotha keresztjén végződik az Ő földi — testi élete

Nem a szokásos háboruk, diadalok,vagy katasztrófák tették örökké maradandóvá ezt a földi korszakot.

Beláthatatlan jelentőségű dolog ment itt végbe.

Jézus Krisztussal egy új világ született az emberiség lelkében. A bosszúálló Istenektől való babonás rettegés világa helyett a kegyelmes Isten keresésének, a hitnek világa.

A Mindenható Isten saját egyszülött fiát küldötte le erre a földre, a bűnös emberiség megváltására,, aki az ő halálával, azzal az egyetlen és egyszeri engesztelő áldozattal kiengesztelte az Atyát, megváltotta az emberiséget.

Bethlehem, Názáret, Kapernaum, a Genezáret tava, Bethánia, Bethesda, Jeruzsálem, a Gecsemáné kert, a Golgotha, ezek a ma is létező helyek kegyelettel őrzik ma is az Ő áldott földi lépteinek emlékét.

Időnket, naptárunkat az ő születéséhez mérjük.

Földi életének stációit, születését, megkeresztetését, bevonulását, megfeszíttetését, mennybemenetelét ma is ünnepeljük.

Kulturánkat neki köszönhetjük.

Hisszük és tudjuk, hogy felment a mennyekbe a Mindenható Istennek a jobbjára, hogy velünk maradjon örökké, valahányszor ketten, vagy hárman együtt vagyunk az ő nevében.

Miérettünk megfeszített testének, és miérettünk kiontatott vérének jegyeit az Urvacsora sakramentumában ma is úgy vesszük az Anyaszentegyház szolgájának kezéből, ahogy azt a szemtanuk, a tanítványok leírása alapján Ő szerezte nekünk az utolsó vacsorán.

Az ő nevében kezdjük, az ő nevében végezzük minden munkánkat.

Ő az egyedüli ut az Atyához. Más ut nincsen. Nincsen más közbenjárónk, nincsen más szószólónk az Atyánál, csak ő, aki az Atyával egy, aki maga is Isten.

Itthagyott bennünket testben azért, hogy velünk maradhasson lélekben.

És itt ismét elérkeztünk oda, ahol megszűnik minden emberi bölcsesség, és ahol kezdődik a hit birodalma.

És az emberi bölcsességnek — ezt is az Institutio-ból idézem — itten nincs más dolga, minthogy meghajoljon és minden okoskodás, minden tétovázás nélkül boruljunk le imádattal az ilyen titkok előtt, amelyek az emberi értelemnek minden felfogó képességét messze felülhaladják

Megmondotta volt, hogy aki hisz benne, az idvezül.

Hit által idvezülünk. Egyedül hit által.

És Istennek ingyen kegyelméből idvezülünk hit által.

Tanítványait — tizenegyet — azzal bocsátott el, hogy:

„Teljes hatalom adatott nékem mennyen és földön, azért elmenvén tanítsatok minden népeket megkeresztelvén őket az Atyának, Fiúnak és Szent Léleknek nevében "

Hogy ez a misszió, melyet ő utjára indított, dacára minden veszélynek, hitetlenségnek, közönynek, aranyborjú imádatnak, mégis milyen diadalmas léptekkel hódít, csak egy adattal legyen szabad szemléltetni, egy adattal, mely gondolkozóba kell, hogy ejtse a leghitetlenebb embert is.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Nemrég olvastuk, hogy az Angol Biblia Társulat 132 éves fennállása óta 711 nyelvre fordította le a bibliát és fennállása óta 476 millió bibliát, vagy bibliai könyvet hozott forgalomba a föld népei között. Csak sz elmult évben 11 millió biblia és szentírásrész volt a biblia terjesztés mult évi eredménye.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Mennyi szebbnél-szebb könyvet nyomtattak már a világon. Mennyi hatalmas és gazdag könyvtár van a világon. Vajjon mi lehet az oka annak, hogy a legszebb könyvek, hogy a leghatalmasabb könyvtárak is még csak nyomába sem léphetnek annak az egyetlen egy könyvnek, amely az ő 476 millió példányával ugyanannyi családot jelent.

Valami mélységes földöntúli oka kell, hogy legyen annnak, hogy 476 millió család azután az egyetlenegy könyv után vágyakozott, amelyet 1600 évig írtak, de amelyhez hasonlót se azelőtt, se azután még soha senki nem írt.

Tudjuk, hogy még utravalót sem vitt magával a 11 tanítvány és ime mégis az ő lépteik nyomán az ma is állandóan hódit, terjed a föld népei között.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Sok szó esik napjainkban az Anyaszentegyházat, az emberiséget, a kulturát fenyegető veszélyekről. Látunk olyan veszélyt, amely a templomot mozgószinházzá akarja átalakitani. Látunk olyan veszélyt, amely az Isten igéjét emberi vezényszó alá akarja helyezni. Még sincsen okunk kishitű pesszimizmusra, amely egyébként is tagadása a hitnek, és kizárja a hitet.

Mert csak az előbb emlitett 476 millió példányszámu biblia azzal a 476 millió családdal mindent tanit, csak kishitüséget nem.

A felekezeti békéről az utóbbi időben biztató kijelentések történtek arra illetékes férfiak szájából.

Hogy a felekezeti békét illetőleg ne is a jelenből, az élő kortársakról, hanem ma már történelemmé vált időből vegyünk példát, emlékezzünk boldogult nagy Apostoli Királyunknak, Ferencz Józsefnek korára, akinek vallásossága példaadó volt, aki nem mulasztott egyetlen egy hajnali misét sem, és akinek legkedveltebb magyar tanácsadói között ott látjuk Tisza Kálmánt, báró Bánffy Dezsőt, gróf Tisza Istvánt, nekünk magyar kálvinistáknak is legerősebb oszlopainkat.

De hogy egy külföldi példára hivatkozhassak, lélekemelő volt nemrég a szeretetnek és rokonszenvnek az a meleg hangja, amelyen Németországban Faulhaber müncheni biboros érsek egy amerikai ujságíró előtt megemlékezett az ő evangélikus német testvéreinek hitvalló harcáról.

A felekezeti béke ápolására illetékesek vagyunk valamennyien.

Zsinórmértékünk e tekintetben is az Institutio tanítása, amely szerint:

„Inkább arra kell igyekezni, hogy egymásról kölcsönös jóakarattal, a lehető legjobb véleménnyel legyünk, egymásnak tetteit és szavait különösen kölcsönösen a legjobb értelemben vegyük és ne csavarjuk el, mint azt gyanakvó emberek szokták félremagyarázással és a rossznak feltevésével. Igy fogjuk elérni azt, hogy egyfelől kölcsönös méltányossággal, és türelemmel elszenvedve egymást a békességet és szeretetet ápoljuk."

Szükség van erre a békességre és szeretetre a közös veszély lehetőségének okából is, mert hogyha akár az a veszély fenyegetne, amelyről elmondottam, hogy a templomot mozgószinházzá alakitja át, akár az a veszély fenyegetne, amely az Isten igéjét emberi vezényszó alá akarná helyezni, egyik egyház sem lesz semmivel sem kisebb veszélyben mint a másik.

Ezért tehát amikor egyfelől keményen, öntudattal ragaszkodunk és kitartunk a mi kálvinista hitünk mellett, jogainknak ősi birtok állománya mellett, az 1848-ik évi XX-ik t. c. mellett, ugyanakkor szeretettel ragadunk meg minden jószándékkal felénk nyujtott kezet.

(Folyt. és vége köv.)

Futár a végvárból.

— Beszámoló a regáti missziróI. —

(Folyt. és vége.)

Megszámolatlan nagy tömeg ma már a regáti magyarság. Nagyobb részük református vallású. A regáti reformátusság száma 60 ezer lélek körül mozog. (A szó teljes értelmében „mozog", mert állandóan ujabb kivándorlók jönnek.)

Ennek a nagy református tömegnek közel a fele Bukarest székesfőváros területén él (120 négyzetkilométer), a másik fele pedig szétszórtan éldegél a Regát tartományaiban.

Leginkább városokban és ipartelepeken alkotnak nagyobb központokat. Közel 100 kisebb-nagyobb regáti szórványgyülekezetet képeznek. De csak tíz helyen van lelkésszel bíró szervezett egyházuk: Bukarestben (most épitik második templomukat és iskolájukat.) Ploestben, Galacon, Brailán, Pitesten,

Azuga-Busteniben, Moreniben, Andrásfalván (Bukovina) Konstancában, és Jasiban (Jászváros).

Iskolájuk csak Bukarestben, Ploesten, Galacon, Brailán és Andrásfalván van. Pitestiben üresen áll a szép magyar iskolaterem.

A mai regati egyházi berendezkedés még arra sem elegendő, hogy a regáti magyar reformátusság 1/10-ét megfelelő lelkigondozásban és magyar ref. szellemü nevelésben részesítse. Az a helyzet, hogy a regáti magyar reformátusság 90 százaléka a hitbeli és nemzetbeli elidegenedés szabad zsákmányául van odadobva, annyival inkább, mert a tapasztalat szerint az asszimiláció itt olyan gyors, hogy az első gyermek nemzedékben felszívja népünket.

Pusztuló hit és pusztuló magyarság pusztulása ellen eposzi küzdelmet folytat ma a regáti misszió. Lehetetlen meghatottság nélkül gondolni rájuk. Én láttam őket, ahogy ott állanak az előőrsön, (vagy hátvéd !) törhetetlenül, halálraszántan, saját testüket és lelküket odavetve, szüntelen tusakodásban.

Ők ma az „ecclésia pressa", az ostromlott végvár, az utolsó menedék, a végső őrtorony. Ha irnának még hősi eposzt, ők lehetnének a tárgy : a regáti magyar református misszió.

Megsírattam és irigyeltem őket.

Mert ők az igaziak, a harcosok, nem multon merengők, jelenen kesergők, megélhetésért aggódók. A jövőt keresik és a jövő számára akarnak utat nyitni ott.

Im lásd meg a terveiket :

1. A még ismeretlen szórványok felkutatása és számbavétele.

2. A szórványok és legszegényebb hivek bibliával, énekeskönyvvel való ellátása, és hiterősítő iratokkal.

3. Körlelkészségek (utazólelkészek) létesítése, bukaresti hitoktatók, külvárosi lelkigondozók és belmissziói munkások beállítása. Tanító alkalmazása Ploesten, Galacon, és Andrásfalván, ahol most a lelkészek tanítanak.

4. Iskolaépítés, illetve bővités, elemi iskolai internátus létesítése (ahová a szórványokban lakó gyermekeket összegyüjtik) Bukarestben, Brailán, Galacon, Andrásfalván és Ploesten.

5. Telekvásárlás és imaház épités Bukarest 4—8 külvárosában, továbbá Azuga-Busteniben, Moreniben, Konstancán, Jasiban, Krajován, Tirgovisten.

6. Református kulturház építése Bukarestben, inasotthon, Ike otthon, Árvaház, Aggmenház és református kórház.

Akinek ilyen tervei vannak, azé az élet.

A „Regati Misszió Baráti" szervezetébe aki belép, ezen a munkán segit. Ha imádkozol értük és időnként néhány fillért küldessz a missziónak (Nagy Sándor lelkész Bukarest 2. Str. Stirbey Voda 9.), akkor te is a magyar végvár küzdő legénysége közé soroztad magad.

Megnézegettem a missziói egyházak perselyeit. Beszélő képek. A legmegkapóbb kép a ploestiek perselyét diszíti : tővisek között fehér liliomok. A tövis körülzárja őket, de ott van egy kéz, amely a fojtó ölelésből kiszabadítja a liliomokat : Hogy el ne kallódjanak a tövisek között szétszórtan nyiló liliomok : a mi testvéreink !"

Igen, már csak ők tudják megmenteni. Mert a református egyház az egyetlen a Regatban (Bukaresten kivül), amelyik magyar nyelvü iskolákat tart fenn és magyar nyelven hirdeti az igét. *Ez az egyetlen egyház.* A magyar egyház.

Uszott velünk visszafelé a nagy hajó. Valahol Bulgáriában jártunk már. És valaki ott mellettem, a messzeségbe mutatva, magyarázott : „Arra vannak a hegyek, ahol megfestődött a Verescsagin kép : A Sipka szorosban minden csendes".

Nem néztem a Sipka felé. Én visszafelé néztem az elhagyott Regát felé. Ahol a Kéz a tövisek között életre akarja nevelni a magyar liliomot.

Tanya a Tiszánál. *Szabó Lajos.*

Dr. gróf Bethlen Pál gondnoki beiktatója.

Fényes keretek közt, bensőséges érzésekkel ünnepi közgyűlésben iktatta be az alsózempléni egyházmegye gondnoki tisztébe szept. hó 30-án Sárospatakon *dr. gróf Bethlen Pált*, újonnan választott gondnokát. Az ünnepi közgyűlésre Sárospatakra érkezett *Farkas István* püspök, Farkasfalvi *Farkas Géza* egyházkerületi főgondnok, *Domján Elek* ág. ev. püspök, *Fáy István és Lukács Béla* főispánok, *Bernáth Aladár és Bornemisza Miklós* alispánok, *br. Ragályi-Balassa Ferenc, Zsóry György és Téglássy Andor* egyházmegyei gondnokok, *Szentmártony Dániel és Farkas Elek* esperesek, valamint *Kiss Ernő* alsózempléni esperes vezetése alatt az alsózempléni egyházmegye lelkészi és világi tisztviselői, valamint a közgyűlés alkotó tagjai. A szeretet övezte főiskolai gondnok beiktatóján résztvett *dr. Mátyás* Ernő akad. és közigazgató vezetése alatt a sárospataki főiskola valamennyi intézetének tanártestülete, sőt az ünnepi istentiszteleten a tanuló ifjúság is. A díszközgyűlés a városi nagytemplomban vette kezdetét. A templom széles öble megtelt az ünnepi alkalomra egybesereglettekkel. *Kiss Ernő* esperes mondott először buzgó imádságot, majd *Janka Károly* egyházmegyei tanácsbiró, főiskolai lelkészi gondnok hirdette megkapó módon az igét. Utána a megnyitott közgyűlés megválasztott gondnoknak jelentette ki a szavazó-bizottság jelentése alapján dr. gróf Bethlen Pált s ő a közgyűlésen megjelenvén, kinyilvánította, hogy az állást elfogadja s a hivatalos esküt letette. Majd a *Kiss Ernő* esperes nemes veretű beiktató szavai után feszült figyelem közben tartotta meg a gondnok székfoglaló beszédét, amelyet lapunk egész terjedelmében hoz s amely hiven tükrözi az új egyházmegyei gondnok hívő személyiségét, gondos tanulmányok által kiépült gondolkozásmódját, gyönyörű magyar lelkét és gyökeres egyháziasságát. A székfoglaló beszéd megtartása után szárnyaló szavakban elsőnek üdvözölte az új gondnokot elnöktársa, *Farkasfalvi Farkas Géza* nevében is *Farkas* István püspök. Majd ő utána *Janka* Péter főjegyző, *Bornemisza* Miklós alispán, *Domján* Elek

püspök, *Zsóry* György egyházmegyei gondnok, dr. *Mátyás* Ernő akad.- és közigazgató, vitéz *Nyitray* Károly tanítóegyesületi elnök stb. Az ünnepi közgyülés, amelyen feledhetetlen megnyilatkozások hangzottak el, a himnusz eléneklésével ért véget.

M. J.

Temetésisegély akciónkról.

Az őszi idény beálltával ismét nagyobb aktivitással kezdünk hozzá temetési segély-akciónk térhódításához. Az a majdnem 50.000 tagu országos eredmény most már kötelez is bennünket erre, mert azt bizonyítja, hogy akciónk közszükségletet képez, így tehát nagy hiba volna, ha valahol lanyhaság mutatkoznék.

Központi taggyüjtőink nagyrésze utrakelt. A nagyobb eredményt azonban nem tőlük várjuk, hanem az egyházközségek öntevékenységétől. Seholsem halasztható addig a belépés, illetve a tagfelvétel, amíg talán egy esztendőben egyszer, megfordul ott valamelyik központi taggyüjtő. Helyben kell tehát megteremteni a lehetőséget arra, hogy híveink a temetési segély-akció fontosságáról felvilágosíttassanak és belépésük lehetővé tétessék. Hogy miért?... Idézem egy lelkésznek szomorú sorait: „Őszinte köszönetemet és leghálásabb elismerésemet fejezem ki ezen áldott intézmény iránt. Ilyenkor, a gyászban a legsúlyosabb a kereszthordozás. A Cirénei Simon áldott könnyítése az ORJO részéről, a keresztviselésben a legáldottabb krisztusi munka." Igy van ez sajnos a legtöbb esetben. Ezért kell gondolnunk a bárkire, bármikor beállható gyászos vesztesség s a vele kapcsolatos gondnak eseteire s ezért kérjük első helyen a lelkipásztor urakat, hogy szíveskedjenek az ősz bejöttével s majd az egész tél folyamán növekedő figyelemmel és megértéssel támogatni ezt a jó ügyet s hatni oda, hogy híveik közül minél többen *a helyimegbizott útján lépjenek be tagnak.*

Egyben azt is kérjük, szíveskedjenek a lelkipásztor urak az iránt is intézkedni, hogy a tagdíjjal hátralékosok megfizessék tartozásukat, amelyre vonatkozólag a nagyobb hátralékosok egyéni felszólítást is kaptak, mivel a hátralékban levés, közbejöhető halál esetén, a temetési segély utáni igény elutasítást vonja maga után és aztán a több hónapi díjjal hátralékosokat kénytelenek leszünk a tagok közül hivatalból törölni.

Egerházy Lajos
ORJO igazgató.

HIREK

Nagybányai vitéz Horthy István

ravatalánál mondotta dr. Ravasz László a többek közt: — Ha azt kérdezték volna tőle, mit csinált egy egész életen át, ez lenne a helyes felelet: igazságokért lelkesedett és azokért tűzbement. Katona lett: a magyar élet igazságának katonája és ami szemébe ugyanegy: a magyar becsületért, a magyar zászlóért élt és halt Horthy István, öregkorában is fiatal oroszlán véres csatamezőkön közéleti harcokban. Az ilyen ember mindig a nagy tévedések kockázatával jár, nem a maga hibájából, hanem emberi természetünk töredékenységéből. Mi volt az oka, hogy mégis aránylag olyan kevesett tévedett? A szive, a másik tulajdonsága. Az, hogy szeretett és nagyon szeretett. Szive tele volt ezzel a szeretettel, mint a muzsikáló óra a dallamával, amelyik addig énekel, amig egyszer beleszakad. Kiömlött szivéből ez a szeretet, mint a dallam bűbája és bevont körülötte mindent, élő és élettelen tárgyat. Ugy-e, hogyan szerette a magyar tájat, a magyar interieurt, a fát, a füvet, a kalászos rónát. Hogy szerette faluját, faluja népét, a földmives embert, a magyar katonát, a magyar huszárt — halálos kedvteléseinek és mosolygó harcainak baráti, bajtársi szövetségeseit! Hogy szerette megcsúfolt hazáját, fajtáját, ezt a jövendő — igéretét.

— **Tanítóválasztások Külsőbőcsön.** Lajos István külsőbőcsi tanító, akit 38 évi kiváló munkásságáért Farkas István püspök igazgatói címmel tüntetett ki, nyugalomba ment és Miskolcra költözött. Helyére a presbitérium Anderkó Sándor kántortanítót választotta, kántorrá pedig Zarka Gyula helyettes tanítót.

— **Az erdőbényei gyülekezet** bensőséges lélekkel ünnepelte meg szeptember 26-án templomának — melynek belsejét, a hívek áldozatkész filléreiből (700 P) ez alkalomra megíjtotta — 150 éves építési évfordulóját. Imádkozott: *Győry Kálmán.* Igét hirdetett d. e. *Kiss Ernő* esperes, d. u. *Benke Kálmán*, úrvacsorát osztott: *Főző László.* A templom történetét ismertette és az adakozók névsorát felolvasta: *Makó Dezső,* a gyülekezet lelkipásztora.

— **Felsőregmec** református gyülekezete számára templom-, harang- és parókiaszentelés hármas ünnepsége tette emlékezetessé szeptember 12-ének vasárnapját. Az újjáalakított árpádkori templom ajtaját a Hegyköz legidősebb lelkipásztora, Keresztyén István nyitotta meg, ugyanő végezte az ünnepi igehirdetést is. Kozma Sándor nagybózsvai és Hörcsik Lajos nyiri lelkipásztorok szolgáltak még imádsággal, kereszteléssel, végül Tóth Jenő helybeli lelkipásztor ismertette a hívek sok áldozatkészségéről tanuskodó renoválások történetét.

— **„ORJO zászlóavatás egy kis gyülekezetben."** A református akarat, öntudat és ézsaiási meglátásnak adta páratlan jelét a bodrogolaszii gyülekezet. Ebben az alig négyszáz lelken felüli gyülekezetben 103 tagja van az ORJO-nak. A szokásnak és külön a hivek akaratának megfelelően szép fekete zászlóval ajándékozta meg bodrogolaszii csoportját az ORJO, hogy hirdesse a zászló a szomorú, magunkbaszállásra késztető halálharang felcsendülésével: „Rendeld el a Te házadat....." Hirdesse a zászló bodrogolaszii atyánkfiai öntudatos előrelátását és előre való gondoskodását. Szeptember 19-én volt a zászló ünnepélyes átadása és megáldása. Az ORJO nevében Szendrey István, a kerületi iroda vezetője adta át a zászlót ünnepi beszéd kiséretében: „nemcsak a szomorúságban és a bajban való segités jele és szimbóluma e fekete lobogó, hanem a gyülekezet öntudatos előre való

látásának és élő lelkiismeretének" — mondotta — „mely legyen példa mások előtt is." Balázs Csaba Ernő lelkipásztor köszönte meg a zászlót és áldotta meg magas szárnyalású beszéddel s kérte az Egek Urát áldásának és az előrelátásának, a szeretetnek és az egymás iránt való segítés megnyilvánulásának további adományozására. Külön megköszönte a zászlót Kovács László ny. csendőrőrmester a tagok nevében, ki már több mint három éve megbizottja az ORJO-nak s akinek igen nagy része van a hivek előre való, maguk iránti gondoskodás eszméjének állandó ápolásában.

— **Melius Juhász Péter** 1561-ben irott, korunkra csak egyetlen példányban fennmaradt munkája: Pál apostolnak kolossébeliekhez küldött levelének prédikációk szerint való magyarázatja jelenik meg kiadásomban október első felében, mint a „Reformáció és Ellenreformáció Evangéliumi Keresztyén Egyházi Irói" sorozat VII. kötete. A szinte páratlan értékű munkához *Dr. Révész Imre* debreceni egyetemi professzor irt tanulmányt Melius igehirdetéséről. Tisztelettel kérem, hogy szíveskedjék ezt a könyvet megrendelni, A PRAXIS PIETATIS kedvező fogadtatása bátorít arra, hogy e munkának is minimálisra szabhatom az árát. Postai szállítással együtt ennek is csak *egy pengő huszonöt fillér* az ára, amely összeget csak a könyvben érkező csekklapon kell majd megküldeni. Sziveskedjék rendelését lehetőleg azonnal elküldeni, hogy a Patronusok és Fautorok névsorából, amely a kötet végére kerül, neve ne maradjon ki. Teljes tisztelettel *Dr. Incze Gábor.* Budapest, II. Török-utca 4.

HIVATALOS RÉSZ.

XVII. sz. Körlevél.

Valamennyi Lelkésztestvérem figyelmébe!

Felhívom a figyelmét valamennyi lelkésztestvéremnek, az egyetemes konvent 77/1934. sz. határozatára, melyben elrendelte, hogy október második vasárnapja *árvanap* legyen és ezen a napon ünnepély rendeztessék s ennek a bevétele, valamint az aznapi perselypénz a Szeretet Szövetség céljaira küldendő be, a Szövetség 38.144 sz. csekkszámláján (Országos Református Szeretetszövetség Debrecen).

Kérem lelkésztestvéreimet, hogy e nemes ügy érdekében a legbuzgóbban hajtsák végre a konvent rendelkezését.

Miskolc, 1937. szept. 27. Atyafiságos szeretettel:

Farkas István
püspök.

XVIII. sz. Körlevél.

Egyházkerületi közgyülési meghivó.

A tiszáninneni ref. egyházkerület évi rendes közgyűlését Miskolcon, 1937 november hó 10-ik napján (szerdán) a ref. egyház Palóczy utcai gyülekezeti termében tartja meg.

A közgyűlés d. e. fél 9 órakor kezdődik s *tekintettel a tárgyalásra váró sok ügyre délután 4 órakor folytatólagosan tovább tart.* A közgyűlés tárgyai: az egyházmegyék jelentései, konventi határozatok és leiratok, tanügyi jelentések stb . . a tárgysorozat szerint.

Másnap, november 11-én (csütörtökön) az egyházkerületi bíróság ülésezik, d. e. fél 9 órától folytatólagosan.

Ez ülésekre az egyházkerületi kozgyűlés alkotó tagjait és az érdeklődőket, valamint *az egyházkerületi bíróság tagjait tisztelettel meghívjuk.*

Miskolc és Rásony 1937. szept. 30.

Farkasfalvi Farkas Géza *Farkas István*
egyh. ker. főgondnok. *püspök.*

E meghívó kibocsátásakor felhívjuk az illetékesek figyelmét arra, hogy a kerületi gyülésre tartozó ügyeket előkészítő bizottságok november 9-én (kedden) délután üléseznek.

Meghivó a Középiskolai Tanügyi Bizottság ülésére.

Szeretettel kérem a Középiskolai Tanügyi Bizottság tagjait, hogy az 1937. november 9-én délután 3 órakor a miskolci ref. egyház gyülekezeti termében tartandó bizottsági gyülésre, pontosan megjelenni szíveskedjenek.

Meghivó az Elemi Népiskolai Tanügyi Bizottság ülésére.

A Népiskolai Tanügyi Bizottság ülését 1937. november 9-én d. u. 5 órára tüzzük ki a miskolci ref. egyház Palóczy u. gyülekezeti termébe, melyre a Bizottság tagjainak pontos megjelenését kérjük.

Meghivó az Egyházkerületi Missziói Bizottság gyülésére.

Az egyházkerületi Missziói Bizottság ülését a kerületi gyűlést megelőző nap, azaz 1937. november 9-én délután 4 órakor tartja a miskolci ref. egyház Palóczy u. gyülekezeti termében. Szeretettel kérjük a Bizottság tagjainak pontos megjelenését.

A Bizottságok Elnöksége.

Alsóborsodi lelkipásztorok figyelmét felhívom az e Lap 37. számában közétett meghivóra való utalással, hogy egyházmegyei lelkészértekezletünk október 11-én d. u. 4 órakor veszi kezdetét a Palóczy-utcai gyülekezeti teremben. Lelkészértekezleti elnök felkérésére szeretettel hívom meg lelkipásztor testvéreimet erre a fontos tárgyakkal foglalkozó értekezletre. A belmissziói bizottság ugyanezen a napon d. e. 10, a tanügyi bizottság pedig d. e. 11 órakor fogja tartani ülését ugyancsak a fennt megnevezett helyen. A bizottsági tagok pontos megjelenését kérem.

Miskolc, 1937. szept. 28. ***Pósa Péter*** s. k.
esperes.

— **Meghivó** a tapolcai leányüdülőben tartandó lelkészi konferenciára. Október 13. napján a tiszáninneni egyházkerület lelkipásztorai számára megtartjuk a szokásos baráti összejövetelt, amelyre mindenkit szeretettel várunk. Jelentkezés okvetlenül szükséges dr. Enyedy Andor lelkipásztor ur címére. Részletesebb tudnivalókat később közlünk. Más egyházkerületek lelkészeit is testvéri szeretettel várjuk. *Svingor Jenő* egyh. missziói előadó.

— Szerkesztői üzenetek: K—y I—n T. N. Igen. Küldöm. — G. N. L. K-t. Nagyon buzgó és áldozatkész egyháztag.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 41. szám. Sárospatak, 1937 október 10.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Dr. Komjáthy Aladár:* A konferenciákról. — *Dr. gróf Bethlen Pál:* Gondnoki székfoglaló. (Folyt. és vége.) — *Dr. Nagy Sándor Béla:* Az alsózempléni ref. egyházmegye lelkészértekezlete és közgyűlése. — *Gyülvészi István:* A Máté szerint való evangélium 5. része legújabb fordításainkban. (Folyt. és vége köv.) — Hirek. — Hivatalos rész.

A konferenciákról.

Nagyon sokat lehet beszélni konferenciáinkról. Nagy eredmény az, hogy idáig eljutott magyar református keresztyén anyaszentegyházunk. A konferenciák időszaka egyuttal az egyház ébredése is. Sok mindent lehet köszönni egyéni tekintetben is a konferenciáknak. Nem egy esetben láthattuk, hogy milyen lelki elváltozáson mentek át azok, akik szorgalmasan járogattak a drága alkalmakra, hogy erősödtek hitben, hogy növekedtek szeretetben, sokszor a cinikus, a semmiféle tekintélyt nem ismerők lettek alázatos, hivő keresztyénekké, anyaszentegyházunk buzgó tagjaivá. Hiába beszél valaki a konferenciák ellen, azt halomra dönti mindig az a két évtized, amit a csudálatos isteni kegyelem folytán átélhettünk az anyaszentegyházban, amelyről csak annyit mondhatunk, ha nem lettek volna hiterősítő, evangelizáló konferenciák, bennünket nagyon erősen támadtak volna az ellenségek, de különösen a szekták. Sőt nemcsak támadtak volna, hanem nagyon sok kárt is okoztak volna Igy is mindig veszteségről beszélhetünk csupán, de az még nagyobb volna akkor, ha a lélektől és az önzetlen szolgálattól megüresült volna egyházunk. A konferenciáról mindig vittünk magunkkal valamit. Haza vittük a lélek tűzét, hogy az gyülekezetünkben is égesse el azt, ami polyva, hadd maradjon az igazi érték, a tiszta arany. Milyen nagyszerü találkozása volt egy-egy konferencián a bünbánó, a jobb utra térni akaró lelkeknek az isteni Megváltóval! Milyen bőséges áldás származott abból mindig, hogy elismertük alázatosan gyengeségeinket, mert úgy megrázott bennünket az előadás. A konferencia egész hangulatán mintha a krisztusi erő uralkodott volna, amikor az volt a tapasztalatunk nem egyszer, hogy most senkire úgy nem találtak rá az evangelium hatalmas igazságai, mint az én gyarló énemre. Krisztussal találkozni annyit jelent, mint a jobb, az igazabb és a példaadóbb keresztyéni életre törekedni és az üdvösségre.

Tagadhatatlanul nagy erőgyarapodást jelent a konferenciák sorozata úgy anyaszentegyházunk, valamint egyéni életünkre nézve is.

Azonban azt soha nem szabad elfelejtenünk, hogy a konferenciák hibáit is észre kell vennünk. Ha kedves testvéri találkozók a konferenciák, ugyanakkor sok kisértés is rejlik bennük. Mindjárt megmondom miért? Sokan úgy vannak a konferenciával, mint a templomlátogatással. Járnak szorgalmasan oda, de nem visznek magukkal haza semmit, illetve nem látszik meg rajtuk a konferencia termékenyítő hatása. Sok templomjáró ember el nem maradna egyetlen alkalommal az istenitiszteletről, de azért szörnyű a viselkedése, mert egy szót nem tud kimondani anélkül, hogy ne káromkodna. Micsoda sajnálatos ellentét egy egyháztagban a templomlátogatása és a káromkodás! Milyen szöges ellentétben van egyik a másikkal. Ezt már igazán nem lehet áthidalni. Itt csak arra kell törekedni, hogy a bünt minél hamarább kigyomláljuk az ilyen ember életéből, mert hasznosítani nem lehet másképen a közösség számára. Sok ember azért jár a konferenciákra, hogy baráti találkozókon vegyen részt. Nem az áhitat, nem is a megnyitó, nem az előadások a fontosak, hanem az, hogy most találkozhatott azokkal, akiket testvéreinek, vagy barátainak nevez. Szerintem a konferencia, ha kis részben testvéri, vagy baráti találkozó is, azért mégis csak az evangelizáló oldala a fontosabb. Azt azután nem mondhatja el valamire való református keresztyén ember, még ha tudományos tekintély is, hogy őt már nem kell evangelizálni, mert ebben a tekintetben élete nem hagy fenn kivánni valót. Ez a farizeus mellveregetése és utálatos kevélysége lenne. Mindenkinek szükséges az evangelium és abból nem tud senki annyit meriteni, hogy azt megelégelhetné. Az evangelizálódást tartsuk tehát elsőbbnek minden dolog előtt. A kisértő nagyon sokszor jelentkezhet abban az esetben, ha csak baráti találkozót látunk a konferenciában, mert akkor a társalgás lesz a fontos, nem pedig az örökkévaló igazságok meghallgatása, a társalgás sokszor nem megy szárazon, hanem részegítő ital élvezetével. Ami nagyon sajnálatos

és már eddig is nagyon sok kellemetlen esetnek volt az előidézője. Az a sokat emlegetett egyházfegyelem a konferenciára járó embereknél mutatkozzon meg és ha egy konferencián nem tudunk rendet csinálni, avagy józanságunkat megőrizni, akkor a gyülekezetben hiába próbálkozunk, mert a legtöbb gyülekezet népességre nézve nagyobb, mint egy jól megrendezett és több gyülekezetből összejött hivő lelkek konferenciája. Milyen szánalmas látvány volt egyszer számomra egy ifjúsági konferencia. Egyházmegyém szeniorával kellett átmennem a konferencia szinhelyéről egy másik faluba. Amint szekerünk kifordult a faluból, akkor láttuk, hogy az árokból kapaszkodna ki egy fiatal ember, de nem tud, mert ebéd alatt részegítő italt fogyasztott. Az volna az üdvös ujítás egyházunkban, hogyha egyháztagjaink megszoknák azt, nemcsak a fiatalok, hanem az öregek, sőt még a presbiterek és más hivatalosok is, hogy ott, ahol Isten dolgairól szó van, részegítő italt fogyasztani nem lehet. Ez az a nagy hiba, ez az a nagy kisértés, amelyről egyszer már beszélni kell, amit ki kell operálni a magyar református egyház testéből, mert félő, hogy emiatt sok minden nemes szándék meghiusul, nem áldássá, hanem átok lesz számunkra egy-egy összehivott konferencia.

A másik szintén nagyon fontos dolog a konferenciáknál, hogy kitünően felkészült előadói legyenek. A konferencia rendezősége ne munkában agyonhajszolt embereket szerepeltessen, hanem olyanokat, akik becsületes lélekkel felkészülnek arra, amit mondani akarnak. Nagyon sokszor jellemez bennünket a teljes készületlenség (csekélységem is sokszor esett már ebbe a hibába) már pedig a hallgatóságunk annyit megérdemel minden egyes esetben, hogy élvezetes előadást hallgasson, ne pedig valami léleknélküli üres beszédet. Az első mondat után meg lehet állapítani a konferencia előadóiról, hogy foglalkoztak-e a tárggyal? Hangsulyozom, ne azokat hívjuk munkára, akik reggeltől estig robotolnak, mert azoktól uem lehet rossz néven venni a készületlenséget és amugy sem javulnak meg e tekintetben, hanem keressük ki azokat az értékeket egyházunk életéből, akik el vannak rejtve, akik talán szerénységből nem mennek a nyilvánosság elé, vagy talán azért, mert a szegénység sok mindenben gátolja őket, még abban is, hogy egy szerény kiadást kivánó konferencián megjelenhessenek. A magyar református keresztyén anyaszentegyháznak vannak olyan nagyszerü értékei, hogyha azokat mind felszinre lehetne hozni, akkor gazdagok lehetnénk. Nem az előkelő gyülekezet adja meg a lelkipásztor értékét, nem is az egyházi lapokban sokszor előforduló név, hanem egészen más, aminek a részletezésére most nem lehet idő. Ne márkás nevű embereket hívjunk előadóknak, hanem jól felkészült, erős hitü, jól beszélni tudó embereket, akikre a megszokott konferenciai beszámoló valóban ráillik t. i. „megrázó erővel tudta Isten igazságait hirdetni.“ Ezzel kapcsolatosan még egyet szeretnék leszögezni. Református lelkipásztornak mindig szabadon kell előadni. Minden más foglalkozásu ember megteheti azt, hogy a beszédét olvassa, de nekünk semmiféle funkciónál beszédet olvasni nem lehet és nem szabad. Minden más foglalkozásu értelmiségi olvashat, még a tudós teol. tanári kar tagjai is, de nekünk ezt tennünk nem lehet. Megmondom, hogy miért. A magyar református lelkipásztor minden tulzó klerikális előretörés dacára úgy él a közhitben, hogy szónok. Nem egyszer hallottam a közmondásszerü igét, hogy „úgy beszélt, mint egy ref. pap.“ Kényelemszeretettel ne rontsuk le ezt a köztudatban élő és javunkra szolgáló hitet.

Hiszem, hogy sok mindent lehetne még felsorakoztatni, ami arra vár, hogy a konferenciákról kiküszöböltessék. Egyelőre azonban tegyünk lépéseket az említett nagyon is szembeötlő hibák teljes megszüntetésére, mert csak úgy lesz konferenciáinknak meg az a vonzó ereje, ha mindenütt megérzik rajta az evangélium, ha Isten ügye fontosabb lesz, mint a magunk dolga, ha igazán azért megyünk oda, hogy elvigyük a lélek tüzét és egész valónkkal szolgáljuk a magyar református keresztyén anyaszentegyház üdvét, fejlődését és áldásos életét.

Komjáthy Aladár.

Gondnoki székfoglaló.

Tartotta Sárospatakon szept. 30-án *Dr. gróf Bethlen Pál.*
(Folyt. és vége.)

Hogy Anyaszentegyházunkat minden lehető veszély ellen felvértezzük, azért van szükségünk megalkuvást nem ismerő, öntudatos presbiterekre, azért van szükségünk az Anyaszentegyházban fegyelemre, azért van szükségünk áldozatkészségre.

A bodrogkereszturi konvent szelleme áldozatkész szolgálatra buzdítja az utódokat. Ennek az egyházmegyének minden köve az ősök áldozatkészségéről beszél. Ha nem lettek volna áldozatrakész ősök, akkor ma nem állana a mi büszkeségünk, a 400 éves pataki Főiskola.

Sokat beszélünk világnézetekről, világáramlatokról. — Világnézetek, világáramlatok az évszázadok rendén eddig is jöttek, mentek. A magyar géniusznak, akárcsak az egészséges gyomor savának, mindig sikerült ezekből a világáramlatokból a magunk képére átgyurni, átvenni mindent, ami a nemzetnek hasznára vált és elvetni mindent, ami annak kárára lett volna.

Most is ilyen áramlatoknak a szelei fujdogálnak felettünk. Ahogy átvettük annak idején például a reneszánszot, a barokkot, a liberalizmust és más koreszméket, úgy minden jó és hasznos haladás termékeny talajra talál minálunk ezután is.

Maradiak nem lehetünk. Az idő kerekét nem állíthatjuk meg.

Arra azonban, hogy a magyar néplélektől merőben idegen eszméknek szolgai módon utánzói legyünk, semmi szükségünk sincsen és nem is kell attól tartani, hogy magyar népünk azokat befogadja.

És itt kapcsolódik bele a gondolatmenetbe az Anyaszentegyház egyik fontos feladata, jövőnk formálása, kialakitása és biztosítása a tanításon, az oktatáson, és ami annál talán még fontosabb, a nevelésen keresztül.

Isten és család után a tanítói, nevelői tevékenység egyik legfontosabb nemzeti feladat.

Lármás közéletünk talán nem is értékeli mindig érdeme szerint a tanító, a nevelő munkáját.

A tanító, a nevelő munkája sokak előtt talán még ma is olyan valami szürke foglalkozásnak tünik fel.

Pedig a tanító, a nevelő munkája lélekformáló, jellemnevelő, jövőt, történelmet formáló elsőrangú fontosságu államférfiui tevékenység.

Lehet-e bárki előtt közömbös — de előttünk akiket az Anyaszentegyház vezető pozíciókba hivott meg — hogy fiaink, leányaink tiszta lelkének vitorláit milyen szelek dagasztják.

Beszélnek tátongó szakadékról, amely fennáll szülő és gyermek, tanár és tanítvány, öreg és ifju között.

Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés!

Bár a világháboru kimenetele kétségtelenül lezárt egy korszakot, és megnyitott egy korszakot, erős határvonalat vonván a háboru előtti és a háboru utáni nemzedék között, mégis meggyőződésem szerint olyan szakadékról, hogy magyar a magyart, gyermek a szülőjét, tanítvány a tanárját, ifjú az öreget, becsületes jó magyar szándékkal meg ne tudná érteni, ilyen szakadékról nem lehet szó mi közöttünk és nem is szabad, hogy ilyenről szó legyen.

Meg kell fognunk egymás kezét, meg kell értenünk egymást minden elválasztó vonal dacára, meg kell találnunk egymást a jelen esetben a tanításnak, a nevelésnek jellemet, lelket nevelő, jövendőt formáló, történelmet csináló tevékenységén keresztül. Mindig úgy volt, hogy az egyes nemzedékek kölcsön hatásaiból fejlődött a jövendőnek eredő vonala.

Ez most is csak így van.

Hogy helyes az út, amelyet keresek, abban megerősíti Makkai Sándornak a magyar nevelésről irott könyve, amelyben ő ugyanezt a gondolatot így fejezte ki:

„Míg egyfelől a történelem nagy iskolája érleli az iskolát alkotó nemzet irányító rétegeiben a helyes nevelői szellemet, hogy jó iskolarendszert hozzon létre, addig másfelől a nevelői hivatás szolgálatába állott személyiségeknek kell az iskolában, ahogy adva van, elszánt odaadással előkészíteniök az ifjúság lelkét a történelem nagy leckéjének megértésére. Az iskola fokról-fokra megvalósuló új szelleme fogja megteremteni azt az életközösséget, melyben nevelők és növendékek, mint idősebb és fiatalabb testvérek együtt fognak dolgozni a magyar jövendőért."

Bár gyermekeink lelkét nem zárhatjuk el légüres térbe a haladó kortól, amellyel együtt ők is haladnak és nem zárhatjuk el attól a sok szennyes röpirattól és röpcédulától, amelyek körülöttünk röpködnek, mégis jövendő lelkiségüknek kialakítása, formálása, részben a mi kezünkbe van letéve.

Ugy igyekezzünk mindnyájan, hogy számonkéretnénk az utolsó napon, ha a lélek kialakításának fontos eszközével a tanítással, a neveléssel nem jól sáfárkodnánk, ha összetett kézzel néznők és eltürnők, hogy magyar népünk lelkétől merőben idegen eszméknek pénzváltói és galambárusai miként férkőznek ifjúságunk lelkéhez.

A jövő felett való őrállásunknak ezen munkájában ébren legyünk tehát, mindenki a maga helyén, nehogy az örök bennünket a számonkérés napján elaludva találjanak őrhelyeinken.

Biztosan tudom, hogy i yen irányu őrállásunkat minden jó szándéku magyar testvérünk felekezeti különbség nélkül csak helyeselni, csak támogatni fogja.

Amikor látunk eszmeáramlatokat, amelyeknek utjában áll az egyház, a család, az iskola, eszmeáramlatokat, amelyeknek bevallott célja az egyház, a család, az iskola befolyása alól elidegenített gyermekeinket tőlünk merőben idegen eszmék szolgálatába állítani, mindent el kell követnünk nehogy megismétlődjék rajtunk a történelem, a török átok, amikor idegen hódítók saját elrabolt, elhurcolt gyermekeinkből képezték ki mindenre elszánt janicsár hadaiknak rohamcsapatait.

Ébren legyünk, ne aludjunk, hanem tartsuk meg az utánunk eljövendő generációt azon a töretlen keresztyén és nemzeti vonalon, amelyen magunk is felnőttünk.

Senki sem gondol közülünk arra, hogy az okszerü és korszerü haladásnak egészséges menetét oktalan maradisággal gátolja. Csupán a józan magyar mértéket tartjuk be akkor, amikor nemzeti tradiciónk alapján kivánunk fokról fokra fejlődni.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Ami az Anyaszentegyház közönséges szükségleteit illeti, azét az Anyaszentegyházét, amely — ott áll a mi bölcsőnknél, végigkisér életünk útjain, vígasztal, erőt ad, és ott áll búcsúzóul koporsónk mellett — sohase feledkezzünk meg arról, hogy az Anyaszentegyháznak is vannak személyi és dologi szükségletei.

Nem szabad megfeledkeznünk templomaink fenntartásáról, lelkészeink illő ellátásáról, tanítóink megélhetéséről, iskoláink fenntartásáról, szegényeink gondozásáról

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Hogy az alsózempléni egyházmegye ügyeit különösen a szívemen viselem, és hogy minden dolgokat az én szeretve tisztelt atyámfiával, az én Nagytiszteletű lelkészi gondnoktársammal legjobb egyetértésben fogom intézni, magától értetődő dolognak tartom.

Mindezeket azért véltem elmondani, mert Istennek tetsző dolog egy ilyen ünnepélyes órában ezekről a fontos dolgokról beszélni.

Befejezem Nagytiszteletű Közgyűlés — és boldog lennék — ha úgy méltóztatnék véleményezni, hogy eltaláltam a hangot, amely megfelel a mai időknek és ennek az ünnepélyes órának.

Végezetül pedig arra kérem a jó Istent, hogy adjon erőt mindnyájunknak, akik ennek az egyházmegyének alkotó tagjai vagyunk, hogy az Anyaszentegyház minden dolgát azzal a kitartó hűséggel intézzük, hogy egyszer, ha befejeztük a földi pályát, elmondhassák mirólunk is a Timóteushoz irt levéllel, hogy: a hit nemes harcát megharcoltuk, a futást elvégeztük, a hitet megtartottuk.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

A többi azután a Mindenható Atyától függ.

Az alsózempléni egyházmegye lelkészértekezlete és közgyűlése.

A gondnoki beiktatás és az iránta megnyilvánuló meleg érdeklődés különösképpen ünnepélyessé tette az alsózempléni egyházmegye f. évi őszi közgyűlését. A közgyűlés előtti napon, szept. 29-én az egyházmegye lelkészértekezlete tartotta évi összejövetelét, amelyen az egyházmegyének kb. 35 lelkipásztora, a theol. akadémia tanári kara és ifjúsága is részt vett csaknem teljes számban. Az érdeklődés tehát itt is jóval nagyobb volt, mint máskor.

Az értekezlet reggel 9 órakor *Főző* László vajdácskai lelkipásztor igehirdetésével kezdődött, majd *Kun* Zoltán, az egyházmegyei lelkészegyesület elnöke tartott a mai egyházi helyzetet találó szavakkal ecsetelő, megnyitó beszédet. Ezután *Kósa Szabó* Pál mádi lelkipásztor olvasott fel két avatott tollal megírt emlékbeszédet, amelyek *Móricz* István és *Sáfár* István elhunyt lelkésztársainak alakját idézték emlékezetünkbe. A lelkészértekezlet elhatározta, hogy a két emlékbeszéd egy-egy példányát megküldi a hátramaradt családnak és a pásztorát sirató gyülekezetnek.

A lelkészértekezlet programjának kétségtelenül leghatalmasabb és legtartalmasabb előadása volt a *dr. Nagy Barna* theol. h. tanáré a *Kálvin predestinációi-tanáról*. A pompás előadást a jelenlevők mindvégig nagy figyelemmel hallgatták. Nagyon értékes volt a *Tantó* János megyaszói lelkipásztor előadása is *Kuyper* Ábrahámról születésének 100-ik évfordulója alkalmából. Az előadó szellemesen gazdagította mondanivalóit az ötletes epizódok sokaságával s az előadás folyamán plasztikusan elénkrajzolódott ennek a nagy holland államférfiúnak s Istentől megáldott kálvinista lelkipásztornak élete és egyénisége.

Szept. 30-án reggel 8 órakor *dr. Nagy Sándor Béla* bodrogkeresztúri lelkipásztor tartotta meg előadását: *„Milyen lelkipásztorra van szüksége a magyar ref. egyházaak és hogyan lehetek én ilyen?"* cimmel. Az előadás a lelki és a gyakorlati élet mezején mutatta meg azokat a feltételeket, amelyek igazi lelkipásztorrá tehetik az egyház munkásait, nem felejtvén el, hogy a legfőbb nevelő mester maga az Ur Jézus Krisztus.

A múlt évi pályázatokra összesen hat pályamunka érkezett. Ezek közül a tudományos tétel díját *dr. Nagy Sándor Béla,* a két gyakorlati pályakérdés díjait pedig *Darányi Lajos* és *Stephán László* nyerték el. A lelkészértekezlet a következő évre újabb három pályatételt tűzött ki.

Az egyházmegyei közgyűlés első ünnepélyes részének lefolyásáról lapunk legutóbbi számában már megjelent a részletes beszámoló. Most csak a közgyűlés további folyamáról óhajtunk röviden beszámolni.

A templomban tartott ünnepélyes gondnokbeiktatás után a közgyűlés a főiskolai tanácsteremben folytatódott, amikor is a világi elnöki széket már az új gondnok, *dr. Bethlen Pál gróf* foglalta el. A tárgysorozat szerint először is az egyházmegyében újonnan választott tanítók és tanitónők nyertek beerősítést, majd néhány konventi szabályrendelet ismertetése következett. A tanügyi bizottság jelentését *Pataky Sándor* tanügyi bizottági elnök olvasta fel. A számvizsgáló bizottság jelentésével kapcsolatban Kósa Szabó Pál bejelentette számvevői tisztségéről való lemondását. Helyére a bizottság javaslata alapján Benke Kálmán ondi lelkipásztort választotta a közgyűlés. A missziói bizottság jelentését Főző László missziói előadó olvasta fel. A missziói bizottságnak több javaslatát emelte határozati erőre a Közgyűlés. Igy ismételten elrendelte okt. 31-ének úrvacsoraosztással kapcsolatos megünneplését. Kimondotta, hogy missziói összejövetelek alkalmával táncmulatság nem tartható, stb. Az egyházmegyei közgyűlés különös nyomatékkal hívta fel a kebelbeli lelkészeket az ORLE tagdíjak pontos fizetésére s erkölcsi kötelességévé tette mindazoknak a lelkipásztoroknak, hitoktatóknak és segédlelkészeknek, akik még nem tagjai az ORLE-nak, az egyesületbe való belépést. Ugyancsak szeretettel hívta fel a Közgyűlés a kebelbeli lelkipásztorok figyelmét a *dr. Komjáthy Aladár* által kezdeményezett akcióhoz való csatlakozásra s legalább évi 1 pengőnek a theologus segélyalap javára történő befizetésére.

Az egyházmegyei Közgyűléssel kapcsolatban az egyházmegyei bíróság is ülésezett. Mindössze két ügyet intézett: megerősítette a cigándi tanítónőválasztást és áthelyezésre ítélte a ricsei lelkipásztort.

Közgyűlés után közebéd volt a főiskolai tápintézetben, ahol az uj gondnok látta vendégül az egyházmegyei Közgyűlés alkotó tagjait és a meghívott vendégeket.

dr. Nagy Sándor Béla.

A Máté szerint való evangélium 5. része legújabb magyar fordításainkban.

E lap régebbi számaiban néhány nagy vonással igyekeztem rámutatni legújabb magyar Újszövetségfordításaink legkiemelkedőbb sajátságaira. Akkor kifejezésre juttatott igéretem szerint szeretnék ezúttal kissé részletesebben megemlékezni arról, hogy viszonylanak ezek a fordítások egymáshoz és a görög újtestamentumi szöveghez. A Máté írása szerint való evangéliumot teljesen feldolgoztam ugyan, mégis meg kell most elégednem azzal, hogy egyegy fejezet keretein belül terjeszkedem ki csupán az egybevetés munkájára, ami a tanulmányozás ideje alatt reám nézve — Istennek hála — rendkívül áldásosnak bizonyult. Mikor most a Máté ev 5. részét véve alapul, közrebocsátom vizsgálódásom eredményét, hadd fejezzem ki azt az óhajtásomat, vajha sokan felbuzdulnának lelkésztestvéreim közül arra, hogy a teljes újtestamentumot átnézve, közreadják észrevételeiket, hogy azok a készülő újabb fordításokban felhasználhatók lennének!

Ime a Máté evangéliuma 5. részének az elején, *a 3. versben* egy érdekes és ismert kifejezés-

sel találkozunk: πτωχοὶ τῷ πνεύματι. Ennek fordítása *Czeglédy*nél a legsikerültebb: „a lélekben szegények". *Masznyik* kivételével többi fordítóink *lelki* szegényekről szólnak, míg ő (Masznyik) ezt írja: „boldogok a szegények lélekben." Ezt Luk. 6 : 20. versre alapítja, amit a bírálók közül többen helyeslésssel fogadtak. Mi ennek ellenére sem fogadhatjuk ezt el megfelelőnek, mert Lukács idézett helye s az azzal kapcsolatos versek emezekkel annál kevésbbé sem vonhatók párhúzamba, mert amazoknak háttere egy emettől teljesen különböző szociális helyzetben megnyilatkozó társadalmi nézet érvényesülése és színezése.[1]

Ebben a kifejezésben, mint *Zahn*, a hírneves tudós írja,[2] a πνεύματι szó dativusnak veendő, mely az újszövetségi görög nyelvben a latin accusativus respectivust csaknem teljesen kiszorította. Ugyanezt figyelhetjük meg az 5 : 8. v. ben a οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ-nál. És ennek az utóbbinak analogiájára nyugodtan mondhatnók: „akiknek lelkük szegény" (szegény lelkűek, — tiszta szivűek). Teljesen téves volt e tekintetben a tübingai iskola vezetőjének, *Baur*nak az a magyarázata: „akiknél megvan a lelki gazdagság öntudata a testi szegénységgel szemben". Ez ugyanis majdnem pontosan az ellentéte az eredeti gondolatnak.

Feltünő, hogy egyedül *Raffay* fordítása fejezi ki teljesen precizen jövő idővel a κληρονομήσουσιν igazi jelentését: övék lesz örökségül.

Meg kell jegyeznem, hogy ezekben a versek-*Czeglédynek*, a magyarázó mondatok értelmének az eredetivel tökéletesen egybehangzó visszaadására irányuló kísérlete nem mondható sikerültnek akkor, mikor hangsúlyos mondatrésznek, még pedig főhangsúllyal bíró mondatrésznek mindenütt az αὐτοι-t véve, igy fordít: „mert *ők* elégíttetnek meg, mert *ők* nyernek irgalmat stb." Itt ugyanis magán az igén van a főhangsúly, hiszen az ellentét éppen az igékben kifejezett fogalmakban egészen szembetűnő. Magam részéről nagyon is éles szembeállítását érzem a jelen és jövő közötti különbségnek. *Czeglédy* fordítása a személyek szembeállítását feltételezné, amiről azonban ezen a helyen szó sem lehet.

(Folyt. és vége köv.) *Gyülvészi István.*

[1] *Heinrich Weinel*: Leben Jesu.

[2] Das Evangelium des Matthäus. 4. Auflage, 1922 Erlangen, 183. kk.

Lapzártakor vesszük a megdöbbentő hirt, hogy

KOMÁROMI JÁNOS

október 7-én, csütörtökön hajnal előtt félegy órakor Budapesten, a Szeretet-kórházban meghalt.

Ahogy negyvenhat évvel ezelőtt az egyszerű kis fuvaros fiút meglátta a **legenyei** *kis ház,* **A régi ház az országútnál** *és örökre elkísérte, úgy vette ölére a nagyra, a csodálatos magasságokba, az írói halhatatlanságra növő gyermeket az édesanyjával egyazon szeretetű ház, a drága* **Alma Mater,** *a sárospataki főiskola és halálig kísérte.*

Iró és iskola szívökben hordozták egymást. Az iró világának egész látásába beleépült üdén, frissen, örökre harmatos tisztasággal és szépséggel a sokszázados főiskola lelke és ennek látása. Az írás művésze járhatott meg akármilyen útat, dolgozhatott bárhol írói és szerkesztői asztaloknál, a munkáján örökre ott maradt ez a lelki anyajegy.

A sárospataki főiskola megrendült lélekkel áll meg a Komáromi János ravatalánál. Lelkétől lelkedzett hű fia távozik el tőle.

HIREK

— **Október 6.** Október hatodikát a Főiskola tanári kara és ifjúsága komoly bensőséggel ünnepelte meg. Az emlékezés istentisztelett kezdődött, írást magyarázott Kalydy Miklós szénior. Utána az ifjúság zárt sorokban Kazinczy Lajos honvédtábornok szobrához vonult, ahol Vályi József IV. hh. beszélt. A tisztelgő elvnnulás után a diákság a kegyeleti staféta céljánál gyülekezett. A célba elsőnek befutó gimn. tanuló tölgyfalevélből font koszorút helyezett el a hősök szobrára. — D. u. 4 órakor az ifjúság rendezett ünnepélyt a város közönsége részvételével. A műsor Kodály Zoltán: Magyarokhoz c. négyszólamú kánonjával kezdődött. A hatalmas vegyeskar Szabó Ernő ének- és zenetanár vezényelte. Kalydy Miklós szénior arról beszélt, hogy az aradi tizenhárom mire taníja a ma emberét. Szavalt Istók Miklós II. é. hh. Az ünnepély a Hiszekegy eléneklésével ért véget.

— **A sárospataki ref. tanítóképzőintézet** tanári karának és ifjúságának okt. 6-iki ünnepélye d. e. 11 órakor kezdődött az intézet dísztermében, ahova szépszámú városi közönség sereglett egybe. A himnusz eléneklése után Várady Lajos V. é. tn., ifjúsági elnök mondott nemes érzésektől áthatott, gondolatokban gazdag ünnepi beszédet. Tóth Károly ének- és zenetanár mesteri orgonajátéka méltó kifejezője volt a nagy nemzeti gyásznak, az ifjúsági

énekkar ügyes szereplése és a Nagy Dezső és Balogh Zoltán sikerült szavalatai pedig még színvonalasabbá és tartalmasabbá tették ezt a szép ünnepélyt.

— **Díszpolgári oklevelek átadása.** Október hó 3-án adták át ünnepélyes tisztességadással *Dr. Bessenyey Zénó* főiskolai igazgató-tanácsosunknak és a fővárosi közmunkatanács elnökének a díszpolgári okleveleket Sárospatak és Tolcsva községek részéről. Sárospatak nevében vitéz Csajka Endre főbíró, Tolcsva nevében pedig Szily Zoltán főjegyző és Homér Gyula plébános üdvözölték dr. Bessenyey Zénót, aki örömének adott kifejezést, hogy díszpolgárságával joga nyilt ahhoz, hogy a községek ügyeivel továbbra is foglalkozhassék.

— **A debreceni egyetem tanévnyitó ünnepsége.** A debreceni tudományegyetem október 4-én, hétfőn tartotta tanévnyitó közgyűlését. Délelőtt a nagytemplomban évnyitó istentisztelet volt, amelyen Makkai Sándor egyetemi tanár mondott beszédet. Délelőtt 11 órakor kezdődött a tanévnyitó közgyűlés az egyetem aulájában nagy és előkelő közönség jelenlétében. A közgyűlésen Tankó Béla volt rektor beszámolt az elmult esztendő eseményeiről, majd Csikesz Sándor rektor tartott előadást a kollégium évszázados külföldi kapcsolatairól. Ezután Révész Imre, a hittudományi kar dékánja intézett buzdító beszédet az egyetemi ifjúsághoz. Végül a közgyűlés Csikesz Sándor javaslatára elhatározta, hogy Lázár Andor, Hóman Bálint és Fabinyi Tihamér minisztereket ötéves miniszteri működésük és kormányzói kitüntetésük alkalmából táviratban üdvözli.

— **Új tanárok.** A sárospataki református tanítóképzőintézetben ez évben kezdték meg mnnkájukat Tóth Károly és Hargitai Zoltán tanárok, akiknek működése elé reményteljes várakozással tekint az intézet előljárósága. Munkájukra Isten gazdag áldását kérjük.

— **A losonci ref. theologián** október 1-én kezdődött meg a tanítás. Az alapvizsgák október 11-én kezdődnek; lelkészképesítő vizsgálat pedig decemberben lesz.

— **Az alsózempléni református lelkipásztorok** közül a következők adták át adományukat a theol. segélyalapra: Vitkay Bertalan 5 P, Verebélyi Dezső 4, Janka Péter 2, Kun Zoltán 2, Pataky Sándor 2, Bernáth István 1, Főző László 1, Kósa Szabó Pál 1, Tantó János 1, Veress Imre 1 P, összesen 20 P.

— **Templomszentelés.** A Tiszazúg központján: *Kunszentmártonban* épült uj ref. templomot *Makláry Károly* tiszántúli püspök október 17-én szenteli fel. Ugyanakkor délután missziói nap lesz. A résztvenni akarók okt. hó 12-ig érkezésükről értesítsék *Benkő Victor* ref. lelkipásztort Kúnszentmártonban.

— **Sárospatak az ősi iskolaváros** címen Dr. Hegyaljai Kiss Géza 3 folytatásban tárcát közölt a Karcagi Hírlap szept. 19—23.-i számaiban.

— **Bibliaolvasó kalauz.** „Itt az isten köztünk“ címmel jelenik meg a jövő hónapban az erdélyi reformátusok bibliaolvasó kalauza. A vezérfonalat nemcsak erdélyi, hanem a királyhágó melléki és a bácskai egyházkerületek is általános használatra fogadták el. Kívánatos volna tehát, hogy a csonka határokon belül is minél nagyobb mértékben elterjedjen ez a bibliaolvasó kalauz, ezáltal ugyanis nyilvánvalóvá tennénk a határokon innen és túl élő magyar reformátusok lelki egységét. A bibliaolvasó kalauz ára könyvalakban 1 P, tömb alakban 1·60 P. Megrendelhető a Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségében Budapest. IX Kálvin tér 8. I. a példányok árának egyidejű beküldésével. A Szövetség mindenkit kér, hogy megrendelését minél előbb, lehetőleg egy héten belül eszközölje.

HIVATALOS RÉSZ.

A tapolcai lelkészi konferencia október 13-án d. e. 11 órakor veszi kezdetét és 15-én délben végződik. Napi ellátás, szállással együtt 3 pengő. Kéretnek a résztvevők, hogy paplan és párnahuzatot és ágylepedőt hozzanak magukkal. Jelentkezéseket postafordultával kérjük, ellen esetben sem a kosztról, sem a szállásról nem tudunk gondoskodni. *Svingor Jenő* e. ker. missziói előadó.

Alsózempléniek figyelmébe. Isten segítségével okt. 24-én Karcsán, nov. 7-én Megyaszón ifjúsági konferenciát tartunk. Érkezés reggel 7 órára. Haza indulás d. u. 5 órakor. Jelentkezési díj 40 fillér. Bibliát, énekeskönyvet és jegyzetfüzetet mindenki hozzon magával. A résztvevők számát 5 nappal előbb közöljük a karcsai, illetve a megyaszói ref. lelkészi hivatallal. A jelentkezés pontos betartásával a házigazdáinkkal szemben leszünk figyelmesek, ezzel pedig tartozunk. A konferencián hivatalos az egyházmegyén kivül eső minden ref. gyülekezet érdeklődő ifjúsága. Lelkésztestvéreimet kérem, hívjuk fel az ifjúság figyelmét a konferenciákra. Testvéri köszöntéssel *Főző László* missziói előadó.

A miskolci ref. leánygimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy nyugdíjazás folytán megüresedett vallástanári állásra. Pályázhatnak vallástanári képesítéssel, vagy lelkészi és középiskolai oklevéllel biró egyének. Az állást egyelőre helyettes, esetleg azonban rendes tanárral töltjük be. A helyettes tanár megfelelés esetén számíthat a véglegesítésre. Helyettes tanári fizetése 113 P. 50 f. és lakbére 45 P. 01 f. A rendes tanár fizetése és előlépése a nem állami tanárok részére megállapított illetményekkel mindenben megegyezik, amikor a V. K. M. a rangsorba besorozza és részére a fizetéskiegészítő államsegélyt utalványozza. A lelkészi szolgálatban eltöltött évek sem az előlépésbe sem a nyugdíjba nem számíttatnak be. Az állást 1937 december 1-én kell elfoglalni. Kötelessége a vallás órák ellátásán kivül az összes belmissziós iskolai munkák végzése. A kellőleg felszerelt és az igazgatótanácshoz cimzett pályázati kérvények okt. 25-ig adandók be az iskola igazgatóságához. Személyes bemutatkozás kötelező.

Az igazgatótanács nevében *Péter Mihály* igazgató.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 42. szám. Sárospatak, 1937 október 17.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Novák Sándor:* Csontos József. — *Dr. Szabó Zoltán:* Utolsó órán... — *—y—r:* Generális vizitáció Kisgyörtől Emődig. — *Dr. Harsányi István:* Komáromi János emléke. — *Szigethy Ferenc:* Komáromi János temetése. *Gyülvészi István:* A Máté szerint való evangélium 5. része legújabb fordításainkban. (Folyt. és vége.) — Hirek. — Hivatalos rész.

CSONTOS JÓZSEF

Rövid pár nap alatt két nagy pataki diák lépett az örökkévalóság útjára. Az egyik az Alma Mater aranytollú iródiákja: Komáromi János, a másik a régi nagy pataki professzorok tudós mintaképe, gimnáziumunknak 14 éven keresztül nagy tekintélyű igazgatója: Csontos József.

E két fényes név nemcsak az elmúlás közeli dátumai révén került egymás mellé, sokkal inkább közel hozta őket egymáshoz a pataki iskola által indított élet közössége, az a szellem, amelyet Főiskolánktól kaptak, az a lelki útlevél, amelybe mindkettőjüknél Főiskolánk legnemesebb értékei jegyezték be örök diák-mintaképnek, egész életre szólóan, de generációk számára — a személyleírást.

Mindketten a Főiskola self-made man-jei voltak, a Főiskola nélkül talán el sem indulhattak volna, vagy egészen más lelki stációra érkeztek volna el, mint ahová az Alma Mater hálára kötelező szerelme vitte őket.

Csakhogy míg az egyik évek óta úgy járt közöttünk, mint akinek boltozatos homlokáról — erős testalkata mellett is — az elszóllítottak szörnyű M betűje sötétlett, a másik mint a magyar őserő életmosolygása, a megsokasodott évek reménységével, a jókedv virágaival fonta be a minden halandók intőjelét: a Memento mori-t.

Annál jobban fáj az Ő elbúcsúzása tőlünk, mert még egyikünk sem akart búcsúzkodni. A reménység olajágával álltunk pár napos betegágya mellett, orvosok baljóslatú kijelentéseire sem akarva elhinni, hogy jegyét a halhatatlanság országútjára már ő is megváltotta. Hihetetlennek tűnik fel előttünk, hogy typikus magyar arcán az egészség rózsáit örök dér fagyasztotta meg, hogy szelíd bonhomiával beszélő szemei, ezek a nyilt kék ablakok, el nem muló éjszakává homályosodtak.

Vele a régi boldog Magyarország egyik szegeletköve omlik röggé. Mily meggyőző hittel tudta bizonyítgatni, hogy ezeréves története folyamán Magyarország volt már sokkal nehezebb helyzetben is, s mégis talpra állott, mert a gondviselésnek nemzetünkkel mindig nagy céljai voltak s ennek a nagy hivatástudatnak Trianon után sem szabad elhalványulnia. A kitűnően felkészült történelemtudós sorakoztatta fel ilyenkor az érvek sokaságát, hogy megcáfolhatatlanná tegye nemzete jogát az élethez, melynek nemzetközi elismerése nélkül Középeurópa problémáit sem megérteni, annál kevésbé nyugvópontra vinni nem lehet. Acélkék szemei ilyenkor szikraesőben égtek s hegyeket mozdító hite előtt örömmel hajolt meg a fanyar lelkű késelkedés. Sokszor hallottuk őt, mint műsoros estélyek népszerűségtől övezett szónokát, mint tudományos kérdések előadóját, mint közéleti vezért, mint a felköszöntők nagymesterét, de mindenütt és minden alkalommal, zöld asztalnál, vagy fehér asztalnál benne a legnemesebb értelemben vett ékesszólás fölkent bajnokát csodáltuk. Mily boldogok lehettek tanítványai, akik napról-napra gyönyörködhettek megragadó magyarázataiban, együtt lelkesedtek vagy könnyeztek vele Majtény síkján

vagy a Világosi mezőn. Mert ő azok közé a régi nagy professzorok közé tartozott, akik nem formává dermedt pedagógiával, de a legértékesebb módszerrel: a szív módszerével tanítottak. Azokban a boldog időkben nem vált még a szabályok napidíjas irnokává az Isten által nevelővé felkent tanári lélek. Tanítványai úgy tekintettek reá, mint akinek egész lényéből az apai lélek tipikus vonásai sugároztak. Jellemtisztasága értékálló tényező volt csendes és víharos napokban egyaránt.

Bizalmat-keltő egyéniség lehetett már fiatal korában is, különben nem bizták volna meg theologus és theol. segédtanári évei alatt a magasabb osztályokban egy nagynevű beteg történettanár helyettesítésével. Pedig a népszerűséget és a tekintélyt sohasem hajhászta, az elismerés önként hajtotta meg fejét előtte. A vezérségre termett egyéniségekből álló tanári karban is kétszer bízták meg elöljárói az igazgatói tisztséggel, melynek teendőit — a legnehezebb időkben (első ízben 1908-tól 14-ig, másod ízben 1919—27-ig) — egyéniségéhez illő módon zajtalanul, feltünést kerülve, végezte, mert ismerte nemcsak a nevelésnek, hanem a vezetésnek, a kormányzásnak sokak előtt elrejtett pszichológiáját is. Jóindulatot vetett, szeretetet aratott tanítványai, tanártársai, felsőbbsége s a szülők kiterjedt társadalma részéről.

Életében sokféle siker és sokfajta kitűntetés kereste föl, de ő mindvégig megmaradt modorában, külsejében is puritánnak, igénytelennek. A Diógenesek fajtájából való volt, de az egyszerűség a kedély melegében olvadt fel nála s ez által a társaságok éltető lelkévé tudott válni, aki fűszeres beszéddel, pataki diákhoz illő dalkedveléssel szinesítette meg a baráti kör meghitt óráit. Itt is „egész ember" volt, mint a különféle munkamezőkön, mert a talpra esett egyéniségek szokása szerint mindenre ráért, bár sohasem sietett, sok dolgát az egészséges idegrendszer nyugalmával s a mindenütt otthonias elme céltudatos beosztásával végezte.

Nyugalmi éveit főleg egyházának szentelte, de a közélet más teréről sem vonult vissza. Harmónikus, szép életét meleg családi kör övezte. Derék fiai sikerének gyermeki szívvel tudott örülni. A csapások őt sem kímélték, de azok is megjuhászodtak az ő bölcs tekintete előtt. Hűséges és gyöngéd lelkű élettársának elveszítése gyógyithatatlan sebett ejtett ugyan lelkén, de az Isen akaratában megnyugvó igaz ember az özvegység éveit is kiegyensulyozta. Lényéből optimizmus sugárzott másokra is, ez is egy nagy nevelői értéke volt az ő szeretetreméltó személyiségének. Iskolánk egyik „reprezentativ man"-je, egy jobb kornak utmutatója, egy nagy szív és nagy elme hagyott itt ebben a szomorú korszakban magunkra. Könnyes szemekkel tekintünk eltávozó alakja után, emlékezetét ragyogó példakép gyanánt fogjuk megőrizni, tanítványai áldással fognak visszaemlékezni reá mindenkor.

Novák Sándor.

— **A Magyar Egyetemi Hallgatók Országos Szövetsége** nov. 2-án őszi tanulmányútat indít Olaszországba és Párizsba.

Utolsó órán...

(Csontos József koporsója felett).

Alapige: Zsolt. 112: 4—6:

Az igazakra világosság fénylik a sötétben: attól, aki irgalmas, kegyelmes és igaz. Jó annak az embernek, aki könyörül és kölcsön ad. Mivelhogy sohasem ingadoz; örök emlékezetben lesz az igaz.

Az iskola harangja akkor szokott megszólalni, ha az Alma Mater fiait ünnepre küldi, vagy a kebeléről távozókat búcsúztatja. Csendülése most az utolsó órára gyüjtött össze, amit e földön még néhai Csontos Józseffel együtt tölthetünk. Nagy osztály gyülekezett be — osztálykülönbség nélkül — a halott professzor végtisztességtételére, utolsó órájára. Emelvénye most nem katedra, hanem ravatal, a tanítás nem tőle, hanem róla hangzik. Az utolsó óra leckéje: Isten beszédei könyvének *szent leckéje.*

Ennek fénye kell, hogy világítson mostani gyászunk sötétségében. Ebből a fényből hulljanak az elköltözött életéért való hálás emlékezetnek, — az övéit idvezítő, a gyászolókat vigasztaló isteni kegyelemnek sugarai.

Ebben az esztendőben van 250 éves fordulója annak, hogy az elüldözött pataki kollégiumot bujdosásában Göncre vezette Isten, ahol 8 éven át talált meleg otthont.

Azóta sok diákfiának Patakra küldésével adta vissza Gönc a látogatást, de senkiben sem jobban, mint néhai Csontos Józsefben. 48 évet töltött Főiskolánkban; iskolánk több, mint négyszázados életének csaknem egynyolcadát. Ezalatt Isten végigvitte őt annak minden grádusán, a mendikánssortól a tógátusságon, szénior ságon át a tanári tisztig, egész a rektori polcig. Sőt Isten megengedte néki, hogy a nyugalom éveiben mint a gazdasági választmány tagja, a hatodik évtizedet is csaknem végig szolgálja.

Az egykori kisdiák drága életcsirákat hozott otthonról, amik itt szárba szökkentek s hazai mustármag volt az, ami itt benne fává terebélyesedett. Ha tömör, zengő, tömegeket lenyügöző nyelvének titkát keressük, megtaláljuk benne a vizsolyi biblia nyelvének veretes ércét. Puritán, tiszta jellemének, vonalzó-egyenességének, igazságszeretetének, egyházhűségének régi mása, földi eszménye is ott van ércbeöntve a gönci templomkertben, az Istenes vénembernek, Károlyi Gáspárnak szobrában. Ha a hires pataki történelemtanár történelmi tudatát nyomozzuk, megtaláljuk mögötte Regéc, Amadé romváraink, a Dobogó-hegyi kolostoromladéknak szállongó regéit, Giskra martalócaival, törökkel, némettel kergetőzés emlékeit, a hegyaljai, felvidéki lelkiség bilincstörő, szabadságvágyó ösztönösségét, mely a későbbi történelemtanárban mind szilárd és acélos történelemtudattá kovácsolódik. Többi tárgyainak is mestere volt, de mint történelemtanár lett generációk számára valóban fogalommá. Ha a történelmi tárgyilagosság hideg, személytelen, beleélés és együttérzés nélküli vélemény a multról, akkor ő nem volt tárgyilagos történész. De ha a törté-

nelem szemléletének és tanításnak lényege a meglátott, megismert és hitt igazságnak megélése, áradó, szinte vallásos erejű átörökítő hirdetése, akkor valóban nagy tanítómestert temetünk most benne. Fogalom volt mint *igazgató*. Utolsó gimn. igazgatója az utolsó békeévek széles Magyarországáról regrutálódó pataki diákjainak, első gimn. igazgatója az országgal együtt diákküldő területeiben is megcsonkult Alma Maternek. Nyugalomba is igazgatóságból vonult, de belőle azelőtt is birta, azután is mindvégig megtartotta azt, amit a szó első fele jelent: *Igaz* ember volt. Nem méltatlan róla élete végén a Szentigével együtt elmondani: dolgait igazán végezte. Ennek az igének a világossága végig ott fénylik az ő életutja felett s halála sötétjében még tisztább fénnyel ragyog, mint csillagok a leszálló éjszakával.

Tevékenységének térben nem szabott határt az iskola, időben sem a nyugdíjazás. Az éremgyűjtemény egykori őre, hű sáfára volt az Isten ajándék pénzeinek, a néki gazdagon adatott összes talentumoknak is. Nem saját, hanem övéinek, embertársainak, egyházának, városának hasznára, Ura dicsőségére kamatoztatta azokat, mindig fáradozva, el sohasem fáradva.

Még nemrégen is elnéztük a parókián, amint szokása szerint istentisztelet után a perselypénzt számolgatta. Ott is azt csinálta, amit áldott tanári szolgálatában: Számbavette, különválogatta az értékeket — mint az iskolában a diáklelkeket. Megbecsülte a rézpénzt, hiszen közte volt az özvegyasszonyok két fillérje is, — amint elfeledhetetlen szeretettel bánt a gyönge diákkal is, hiszen szerető lelkek azt is legdrágább kincsükképen bízták az ő tiszta kezére.

Jó ember volt, aki könyörült és kölcsön adott. Fényes tettek világossága esik innen is az ő életére. Nemcsak annak a tanítványseregnek kölcsönzött, amelyiken örökre rajta hagyta a kezenyomát — szellemi javaiból, nem vissza, hanem továbbadásra. Kölcsönadott betűszerinti értelemben is, nem nyerve érte semmi kamatot a messzevilágító példaadáson kívül.

Ez a pilléremben, aki a megismert igazságot ingadozás nélkül vallotta, akinek szava szivével, tette érzületével mindig megegyezett, tele volt gyermeki jósággal. Szive jósággyöngyei csillantak meg higgadt, bölcs beszédében, mosolyának napos derüjében, meghatódni, együttérezni tudásának szemébe is nem egyszer kiülő könnycseppjeiben.

A folyóvíz ott a legnagyobb, ahol a tengerbe szakad. Most, hogy Csontos József élete folyása belétorkollott az örökkévalóság tengerébe, szinte beláthatatlanná, emberileg im fel sem mérhetővé lett előttünk.

Pedig, hogy milyen áradó jóság, milyen kristályosan tiszta szeretet volt, nálunknál is jobban tudjátok s a gyászban még metszőbb fájdalommal érzitek ti kedvesei, akik legtöbbet vesztettetek benne,: fiak, menyek, unokák, rokonok. Hiszen tudjuk, hogy a mi drága halottunknak egyedül az tette fájdalmassá az elköltözést, hogy titeket el kell hagynia. Ti voltatok a végső tudatos gondja, végső érzése, talán az utolsó földi szava is. Lázban égő tüdeje el-el akadó utolsó lélekzetvételeivel talán a ti neveteket suttogta.

Még egy évet szeretett volna testben élni. Nem magáért, hiszen hálásan vallotta, hogy Isten élet — s tetterős vénség koronáját adta eddig is néki: a legkisebb fiuért, akit nemcsak az apa szeretetével, hanem szinte a halott feleséget pótló anyai gyöngédséggel szeretett. Tudjuk, hogy ti a magatok életéből adtátok volna szivesen azt az esztendőt, ha lehetett volna.

Mégis ne engedjétek, hogy a keserüség meggyőzzön titeket. Szenvedő szivetekbe fogadjátok be Isten vigasztalását: Az igazakra világosság fénylik a sötétben attól, aki irgalmas, kegyelmes és igaz. Örök emlékezetben lesz az igaz. Az elköltözött megmarad a tanítványok emlékezetében, kiknek seregét nevelte, iskolánk történetében, melynek erős oszlopa volt, magatok és utódaitok szeretetében, emlékezetében, kikkel egy sziv, egy lélek volt, egyházában, melyben hiven sáfárkodott, városában, melyben példakép fénylett. De Isten ennél többet üzent: *Az Ő* emlékezetében *van* az igaz.

És bizony mondjuk, hogy Hegyaljánk hegyeinek trahitlábai nem állanak olyan erős alapokon, mint a hivő lélek hite, amellyel hisz Isten igéjének igazságában, szeretetének teljességében, Szentfia által szerzett váltságának valóságában.

Csontos József ingadozásnélküli, egyenes életének is el kellett esni abban a harcban, emelyben mi is mindnyájan elesünk majd: a halál harcában. Azonban hisszük, hogy az általa tanított történelemnek olyan hőseihez hasonlít ő, akik bár a harcban elestek, de vezérük, királyuk mégis meggyőzte az ellenséget. Az élet diadalmas Királyának, a feltámadott Jézus Krisztusnak érdeméért nagy reménységgel hisszük, hogy a mi halottunk neve is beíratott az Isten emlékezetének, az örök életnek könyvébe. Beíratott még a nagy elekciókor, a világ fundamentumának felvettetése előtt.

Most amikor válásra int immár az utolsó óra, a temetési harangszóban halljuk meg mindnyájan ennek a nagy elekciónak, az örök kiválasztásnak végbemenetelét. Az igazakra bizony *ez* a világosság fénylik a sötétben attól, aki irgalmas, kegyelmes és igaz. Ámen. *Szabó Zoltán.*

Generális vizitáció Kisgyőrtől Emődig.

Egyházlátogató körutunknak jelen évi őszi egyik szakasza Kisgyőrrel kezdődött, ahová Farkas István püspök, lelkészi főjegyző, püspöki titkár Pósa Péter esperessel szeptember 21-én, kedden reggel miskolci otthonukból autón indultak el. Kisgyőr határánál Nyilas Ferenc tb. főszolgabiró a miskolci járás vezetősége és közönsége nevében üdvözölte a püspököt s kivánt utjára áldást. Barsi Lajos községi biró a püspökét váró lakosság örömét, ragaszkodását fejezte ki s jellemét rajzolta meg ebben a pár egyszerü szóban: szegények vagyunk, de becsületesek! Nem is késett a püspöki biztatás: ne féljenek, ez a magyar ember gazdag-

sága: a mindig, minden körülmények között fenntartott becsület. A község bejáratánál, a diadalkapu alatt Nagy Dezső községi főjegyző szép, formás köszöntésben elmondta röviden a község eredetét. Eszerint Kisgyőr ősi település. A tatároktól a Bükk rengetegeibe menekülő magyarok: Bihariak, Barsiak, Ceglédiek alapították. A község népe mindig kemény küzdelmet vívott a létért: különösen nagy baja a vizhiány, aminek — mint később más forrásból megtudtuk — egyik szomorú következménye a szeszes italnak, különösen a bornak tulzott és a kiskoru gyermekekre is kiterjesztett élvezete. Öt korcsma van a községben, husvét másodnapján részeg gyermekek botorkálnak az utcán s gyakoriak az alkoholtól származó betegségek (degeneráltság, elmezavar, tüdőbaj). A lelkészlak kapujában Kiss Elek lelkipásztor bibliával a kezében üdvözölte az ige egyházának első szolgáját. A Máté ev. 13. r. 1—9. verseiből a magvetőről szóló példázatot olvasta fel s hozzáfűzte az igaz pásztori lélek őszinteségével: vannak itt is lelkek, hasonlók a kitaposott uthoz, a köves helyhez és a tövisbokor aljához, de vannak olyanok is, amelyek jó szántóföld módján termik az ige gyümölcseit. A püspökfogadás ünnepi alkalmára megjelentek itt Falucskay Benjámin, Mauritz Gyula, Sólyom Gyula, Takács Mihály és Várady Pál szomszéd lelkészek is, s ünnepélyessé és díszessé tették a templomba való bevonulást. A szép, boltozatos, fehérre meszelt templom Mária Terézia uralkodása alatt, 1776-ban épült. A papszék feletti oldalfalra eredetileg latinul írt vers dr. Kovács Gábor volt miskolci gimnáziumi igazgató fordításában így olvasható:

Értsd meg hű maradék, mi szavad lesz századok révén
Isten erót adván, mint trónolt Mária békén
E szent hajlékot Kisgyőrnek Mária emelte
A legfőbb örök Isten tiszteletére jelelte.

1926-ban ezt írták a bejárat feletti karzat homlokzatára:

Másfél századot ért szent hajlékod, ezért
Imádunk Istenünk, légy mindenkor velünk.

Az istentiszteleten a Győr István énekvezér által jól betanított leánykar is szerepelt. Főjegyző a gyülekezet előtt felolvasott Máté 13. r. 10—17. v. alapján imádkozott. Püspökünk igehirdetésének alapigéje Jeremiás 8. r. 7—20. v. volt. Jeremiás hirdeti Isten ítéletét az elferdült életű nép felett. Nálunk is sok a süket fülű, elferdült életű ember. Olvasnunk kell az igét és a természet nyitott könyvét: ez Isten parancsa hozzánk. Költözik a daru, a fecske és a gólya, mert érzi, hogy melegebb vidékre kell mennie. Érzed-é ember, hogy neked Istenhez kell menned? Tompa Mihály, egykori koszorus költőnk milyen lélekbemarkolóan írja:

Hervad, hervad a föld határa!
Az őszi fáknak ágirul,
Sárgult levél könnyen lehull
Halk esti szél fuvallatára.
Hogy is ne hullna levele
Szegény fának a sir fele?
Fenn őt úgy sem marasztalja már,
Harmat, dal és meleg sugár.

A fa is tudja, hogy el kell hullatni levelét. Az élet nagy lova ragad minket is: de nekünk használni kell az ige fékjét: nem gyülölve, de szeretve: nem henyélve, de munkálkodva: nem lázadozva, zugolódva, de Istent dicsérve kell élnünk, hogy az élet utján Istenhez jussunk. Ha ámuló gyermeked kérdi, miért hervad el a virág: mondd meg neki, hogy hervadó virágból lesz a gyümölcs. Ti sem kérdezzétek Istent korai halál, fájó veszteség, csalódás és próba nagy titkai felől. Mindennek törvénye van, a törvény felett meg törvényadó, aki helyére állította a göncölszekeret s azt akarja, hogy te is ott légy, ahol vagy. Ne irigyeld a jobbmóduakat. A ti sorsotok az, ami a méhé. Amint az a tizedik határból is hozza a méznek való virágport, úgy járod te is idegen határok messzeségét, kisgyőri nép, hogy megkeressed a kenyeredet. Isten a szegény kenyerét a gazdagoknál tette le. Az ember részrehajló és személyválogató. Az Isten adománya, a tegnapi eső azonban hullt a szegény ember földére épugy, mint a gazdagéra. Miért van a tavasznak annyi igérete és miért veri el a jég a termést, sokszor az aratás előtt? Azért, hogy megtanuld: Istentől függ az életed, a sorsod. Ha ad, ha elvesz valamit: neked meg kell csókolni a kezét. A mostani megpróbáltatással is javunkat akarja Isten. A háboru előtti jómód minket is bálványimádókká, tetszetős jelszavak megszállottjaivá tett. A magyar katona hős volt, de a nemzet lelke elfordult Istentől s ez lett a vesztünk. Ha utra kel a fecske,gólya, visszanéz az elhagyott házra. Nézésében nemcsak a bucsú, elválás fájdalma van: hanem hála is a szállásért, menedékért. Ha utra kelsz te is az öregség alkonyi tájai, vagy a halál sötét birodalma felé: nézz vissza és adj hálát azért, amit életedben Istentől kaptál. Az életünk célja: készülni a nagy betakaríttatásra, késznek lenni a learatásra. A Baltazár püspökünk temetésén meghatóan énekelte a kar: Békülj meg az ég urával! Szép ez a földi élet is, ha Isten ajándékait hálás szívvel tudjnk élvezni: de még szebb a másik, az örök, ahol meglátjuk szinről-szinre a mennyei Atyát, akinek csürében, mint betakarított termésnek, boldog szállásunk lesz: s találkozunk elköltözött kedveseinkkel. Olyan jó hazamenni, Istennel és emberekkel megbékélni s várni az őszt, az alkonyatot félelem és remegés nélkül, mert akinek Krisztus az úra, az győz: óh hiszem s tudom, érzem, hogy hiszitek ti is a feltámadást és örökéletet.

A presbitérium ülésén mindenekelőtt tisztázta püspökünk a már hivatalosaink, lelkipásztoraink ajkára is gyakran odatolódó főpásztor kifejezést s elhárította azt magától, mint egyedül Krisztust megillető cimet, amelynek használata merő római áfium, s ellenkezik rangfokozatokat nem ismerő egyházunk hitelveivel, szellemével és gyakorlatával. Anyakönyv Kisgyőrben 1750-től van. Köznapi istentisztelet reggel bünbánati heteken van, s csütörtök este adventtől virágvasárnapig bibliamagyarázattal. Nyáron nem járnak köznap a templomba. Püspökünk azonban elrendelte, hogy legalább bünbánati héten ilyenkor is menni kell s a presbiterek járjanak jó példával elől. Ugyancsak szorgalmaztuk a vasárnapi bibliai munkát. Az V—VI. elemi osztályt hittanra a lelkipásztor tanítja. Konfirmációi vizsga áldozócsütörtökre tételét már csak az egységes eljárás s a közeli pünkösdi urvacsorázás érdekében is szük-

ségesnek mondtuk. Templomlátogatók százalékszáma 39, 14. 6: urvacsorázóké 138. 7. Szektások, felekezetnélküliek nincsenek. Vegyes házasságban egy reverzális volt kárunkra, amit semmikép nem tudtak megakadályozni. Évi perselypénz 37·07 P. egy lélekre esik évenként 2·8 fillér. Szegények közül csak iskolás gyermekeket segélyeznek, felnőtt ember, ha dolgozni akar, megszerezheti a kenyérre és ruhára valóját. Ifjúsági egylet 12, leányegylet 24 taggal működik a lelkipásztor vezetése alatt: közreműködésre e téren is felhivtuk az iskolai munkában kiváló eredménnyel szorgoskodó fiatal tanítókat. Keresztyén Család és Téli ujság jár 9 példányban, naptár elfogyott 50. Van 144 h. l. 87 l. rozsból álló magtári tőke, csak sok, 4 és fél h. l. a kamathátrálék. Van adósság az államnál iskolaépítésből kifolyólag s az egyházkerületnél is. Óriási a tanítói nyugdíjjárulék s a rosz terméssel küzködő gyülekezet anyagi teljesítőképessége igen kicsi. Egyházi adó az állami adónak 57 százaléka. Orgonára mindemellett is összeadtak 1580 pengőt., a borsodmegyei jégkárosultaknak 90 P. 40 fillért. A községtől kaptak 1500 pengő iskolai segélyt. Lélekszám 1397: született 37, meghalt 18. Születés utján 19, áttérés utján 1 taggal szaporodott a gyülekezet. De jó volna, ha ez mindenütt így volna. (Folyt. köv.) *y. r.*

Komáromi János emléke.

Olvastam valahol, hogy egy Dickens-jubileum alkalmával a nagy író jellegzetesebb regényalakjainak hasonmásait vonultatták fel London utcáin. Az óriási nézőközönség nem győzött betelni a régi jó ismerősök kedélyes csapatának látásával.

Nem sok magyar író akadna, akinek műveiből ilyen felvonultatásra alkalmasabb, színesebb sereget lehetne kiválogatni, mint a Komáromi János irodalmi hagyatékából.

Most, hogy egyik olvasójaként szorongó szívvel emlékezem rá, aki sose fogja már megszólaltatni kedves alakjait, rá, a mindíg rokonszenvesen mosolygó emberre, az örökké pataki diáknak, önképzőköri elnöknek megmaradt íróra, ahogy könyveiben lapozgatok: benépesül szobám az ő alakjaival... Feczkó! Feczkvó, hangzik fel emlékeimből az elnyujtott kiáltás... Hé kozákok!... Micsoda emberek is voltak azok a lőccsel verekedő, megnövesztett arányú ősök!... Szopkó Mihály ott ül valahol a szoba egyik eldugott zugában, a boglyakemence melegében s nagyokat csap combjára tenyerével, miközben fájdalmasan emlegeti a régi jó időket. Azután előkerül az ágrulszakadt Vidróczki. Szinte látom, amint Esze Tamás „felpattan rengő farú kancájára.“... Mudrony Sanyi: az örökké fölfelé néző kis mendúr, no meg Korpa János, amint páratlan lelkesedéssel lódít a perkupai száz farkasról. — Hát a két gyerek, az ő gyermekei, Ágneske és János!

Istenem, milyen jó is megfürdetni lelkünket ezekből a csodálkozó, tiszta, rokonszenves alakokból felénk áradó levegőben. Jó közéjük felejtkezni, elfelejteni azt, ami van s megszépítve látni minden apró emléket, szürke valóságot. Milyen jó elmerülni azokba a langyos hangulatokba, amik olyan megfoghatatlanul elömlenek a Komáromi-tájak és alakok fölött. Mint ahogy az őszi délutáni ködök bepólyálják a tájat. Igen, eszembejut, azt mondta nekem egyszer Komáromi János: „Ha írok, úgy érzem, mintha ködben járnék. Csak egy-egy csúcs emelkedik ki előttem. S nem tudom, milyen területen, milyen utakon jutok el hozzájuk.“ Hegycsúcsok: megérkezés a pataki kollégiumba, Rákóczi hamvainak hazahozatala, a pataki diákok bujdosása, a gályarabok szenvedése... Ami közöttük, előttük és mögöttük van: valami felbonthatatlan, illanó *hangulat*, ami élteti az ő irásait.

Vannak írók, akik húsunkba vájnak, fájdalmat okoznak, megkínoznak, önmagunk ellen fordítanak s úgy mosdatnak meg. Vannak, akik a mult ismeretlen lelkét teregetik ki, vagy a jelen szívdobogására figyelnek s annak ritmusát, akadozásait vetítik elé, majd a jövő titkait, vagy az emberi lélek feneketlen mélységeit kutatják fürkésző tekintetükkel. — Komáromi János alakokat ment meg az enyészettől, hangulatokat fog meg és fejez ki. Komáromi rokonszenvesen örökre gyermeki naivságába balzsamozza el magát. Emlékei, csodálkozásai között szemelget s mindíg talál valami olyat, amit érdemes elmondani, kiírni, amivel jól esik egy kicsit újra, meg újra hívő, ámuló gyermekké ringatnia önmagát és az olvasót.

Letompított, méla, emlékméztől édes, ízektől terhes Komáromi-mondatok, érzelmes pillantások, simogatós, dédelgető szavak hullanak ránk, mint az őszi széltől föllibentett sárga levelek. Komáromi-emlékek, Komáromi-hangulatok. S kibontakozik belőlük az imádott szülőföld s a második anya, a pataki Alma Mater.

Komáromi a pataki főiskola egyik leghálásabb fia. Sokakat emelt föl ez az édesanya, sokak szárnyait bontogatta. Sokan hálásak is voltak iránta. *De nem igen akadt olyan, aki a bizonyságtevő hálában versenyezhetne Komáromival.* Ő sohasem szégyelte a bizonyságtételt: s regényben, nyilatkozatban, levelekben, tettekben csakúgy áradt belőle a főiskola szeretete. Ha találkoztunk vele, alig tudtunk válaszolni kérdéseire, amikkel Patakot kereste. Ugyancsak össze kellett szednünk magunkat, hogy úgy beszámolhassunk neki Patak, a főiskola dolgairól, ahogy azt ő kívánta. S ez a bizonyságtevő, vallomásos szeretet mindig új ösztönzéseket adott nekünk Patak megbecsülésére. Ezért szerettük és szeretjük irásait, ezért fogadjuk el, érezzük őket a magunkéinak még akkor is, ha más tollából talán kelletlenül nyúlnánk feléjük.

Minek emlegessem, hogy mikor *született*, mettől meddig *volt* pataki diák, mikor *volt* az önképzőkör híres elnöke: nem a multból beszélek most. Azt idézgettem, ami *megmarad* belőe, ami bizonyára megmarad, ha másutt nem, hát a mindenkori pataki diákban, akinek ő olyan pompás emlékmüvet emelt irásaiban. S megmarad mindenkiben, aki lelke mélyén valami nosztalgiát, szeretetet érez Sárospatak, a pataki főiskola iránt. Ilyenek pedig vannak. Bizonyára lesznek is mindig.

S akik még — művészetén kívül — utána maradtak: a gyámolításban, gondoskodásban s szeretetben fölülmúlhatatlan felesége, bálványozásig szeretett Ágnes leánya és János fia: találják meg vígasztalásukat s életmegoldásukat az ő testének távozta után is. Érezzék meg, hogy a pataki főiskola tanári kara, diáksága, minden barátja könnyes tekintettel, meleg részvéttel fordul feléjük. Hiszen mi éppúgy elhagyottaknak érezzük magunkat, mint ők... *Harsányi István.*

Komáromi János temetése.

Színezüst hintón fekete koporsó,
fekete lovát hajtja a Halál —
Szegény Jánosunk ez lesz az utolsó
fájó nagy út, de legalább a hű, jó
holt szíved sok helyt még otthon talált.

Mert nem elég volt neked búcsúzásra
Pesten sírodig az a rövid út,
halott szíved az egész ország várja,
ezer barátod kapujába állva
reméli: hintód hogy majd oda jut.

Most te parancsolsz János a Halálnak:
hajtson el veled egész Patakig:
kapujába az Öreg Iskolának
kis, nagy diákok sok százai várnak
s Ellend tanár úr tudod hol lakik.

Hadd boruljon fekete koporsódra
a téged siraló mendúr-sereg,
hallgasd meg, amíg búcsúdalát mondja
a kórus, — amíg magát kizokogja
Patakon a Tisztelet s Szeretet.

Csak egyszer hallgasd meg még elmenőbe
az iskolakert fája mit susog
s a gesztenyefák most megilletődve
hadd állják gyásszal koporsódat körbe
mint sötét lombú síró ciprusok.

Azután menj János tovább a hintódon,
menj a Halál két fekete lován,
a Bodrogköz ma mindenütt gyászoljon,
füzesek lombja előtted hajlongjon
és hajlongjon a nádi buzogány.

S konduljon meg Bodrogköz harangja!
Ahány falunak leírtad nevét
a Bodrog-tájon mind, neved sirassa
és halott szíved holtan is hallgassa
egy síró szép táj bús üzenetét.

A Sátorhegyen a szélben bólintó
őszi fák mint gyászszászlók lengjenek
s innen hazáig vigyen már a hintó:
a szülőföldre hazamenni mily jó:
tájak, emlékek hadd öleljenek!

Rég jártál úgyis az Ondova partján
s régen köszöntött a szép Tót Lapály —
a házatokból semmi sem maradt tán
az országútnál, de anyád sírhalmán
megáll veled a Hintó: a Halál.

S két holt karjával anyád megölel még
s nagyon megsirat két halott szeme
s a többiek is mind hozzád jönnek még:
Csanak András és annyi sok-sok emlék
álmából mintha most felérzene.

Sándor Gyuri most porából felébred
s halott csont karja holtan tiszteleg;
Zách Felícián rongyban sírva tér meg —
nagy ára van a régi rongy zekének...
Csalma... Laboda... s egy egész sereg!

S aztán a hintó rohanvást rohanva
régi harcterek kőzelébe ér,
Ravaruszkán a véredet hullajtva
ott feküdtél, a szántás őszi hantja
piros hullású véredről beszél.

És Ozoróczy kardját most kirántja
és halottan is neked tiszteleg,
Pipák Matyi a nevedet kiáltja,
Habók tizedes posztját neked állja:
egy rongyos gárda áll vigyázt neked.

És még messzebb az ezerhétszáz évig
elvisz a hintó, János, tégedet:
Buga Jakab s Zöld Demeter beszélik,
hogy iródeák maradtál mindvégig
megelőzvén vagy húsz évtizedet.

Hogy Rodostóban megint csak te voltál,
ki megszámláltad Mikes könnyeit; —
te voltál, mint az engesztelő zsoltár,
Rákóczi fölé áldva ráhajoltál,
ki elmentél a Márvány-tengerig.

S a hintód most a Márvány-tenger partján
az Örökélet tengeréhez ér
és száz dicsérést el sem is vállalván,
száz kurucoknak száz obsitot adván,
halott tested is szellemet cserél.

S az ezüsthintó felgördül az égig
s hiába itt lent minden gyászlepel,
az özvegy szíve mindhiába vérzik,
Ági, Jánoska mindhiába érzik,
hogy édesapjuk sohasem lesz nékik:
az ég, János, fent magához emel!...

Szigethy Ferenc.

A Máté szerint való evangélium 5. része legújabb magyar fordításainkban.

(Folyt. és vége.)

Az *5. r. 9. v.-ben* pontosabb a *Kecskeméthy-*, *Masznyik-*, *Raffay*-szövegekben megfogalmazott „békeszerzők" kifejezés *(εἰρηνο ποιοί)*, mint a *Czeglédyé:* békeszeretők; nem is szólva itt a *Károli-* és a *Revidealt*-biblia „békességre igyekezők" kifejezéséről. Vélekedésem szerint azonban a „békeszerzők" kifejezéssel sem elégedhetünk meg, mert ez két ellenfél közötti ellenségeskedés, vagy ellentét megszüntetését feltételezi, míg az *εἰρήνη* éppenúgy, mint a héber sálóm (שָׁלוֹם) általános jelentést tartal-

maz s a boldog és békés állapot megzavarásának ellentétét jelenti. Érdekesen idézi ezt a kifejezést a kiváló erdélyi író *Nyírő* József „békességesek"-nek.[3] Mély tisztelettel ajánlom a következő fordítást: „Boldogok a *béke munkálói*, mert őket Isten fiainak fogják nevezni."

Az *5 : 10-ben Czeglédy* nyomán *Raffay, Masznyik* s talán függetlenül *Kecskeméthy* megfelelő kifejezést alkalmaznak a δεδιωγμένα ἕνεκεν δικαιοσύνης-nél így: akiket az igazságért üldöznek; míg a *Károli-* és *Revideált*-féle: „háborúságot szenvednek", mint azonnal is látható, nem fedi pontosan az eredeti fogalmazást.

Ugyancsak fejlődést látunk az *5 : 15-ben*. Itt a *Károli-* és a *Revideált*-szövegben hogy-os mellékmondatok vannak fűzve a λύχνον καί ουσιν főmondathoz, holott καὶ kötőszó szerepel. Újabb fordításainkban már ez ennek megfelelőleg, korrigálva van.

Ismert és sokat vitatott kifejezés a Mt 5 : 19-ben ez: *ráka*. Ujabb fordítóink érezték, hogy ezt valahogyan megfelelő formában kell magyarra átültetni. *Czeglédy*: ostobának, *Raffay és Kecskeméthy:* hitványnak, *Masznyik* hülyének fordítja. Legyen szabad javasolnom Augusztinus fordítása (opera imp. 62. és Jak. 2 20-re (κενός) alapján ezt az átültetést: *haszontalan*, semmirevaló, hiábavaló. Kautsch és Drahman nyelvtanai is ezt az értelmezés javallják. [4] [5] (κενός).

Megfigyelhetjük, hogy a Mt 5 : 18, 5 : 32, 5 : 39, 5 : 44-ben foglalt „ἐγὼ δὲ λέγω ὑμιν = én pedig azt mondm néktek" mondat Jézus törvénymagyarázatát állítja szembe a rabbinusok lélekнélküli, betűrabszolgaságával. Ezt a szembeállítást *Czeglédy* a *viszont* szócskával akarja élesen kidomborítani. Nekem azonban úgy tetszik, hogy a *„pedig"* szócska, mely többi szövegünkben is szerepel, teljesen elegendő. Sót, ha az itt feltétlenül megállapítható gondolatfokozást is tekintetbe vesszük, vagyis azt a magasabb rendű ethikai fokozatot, melyet Jézus törvénymagyarázata képvisel a rabbinusoké felett, akkor határozottan az utóbbi mellett kell döntenünk. Igy ugyanis inkább kifejezésre jut a fokozás, ami az ellentéten felülemelkedő fontosságot sokkal alkalmasabb formában fejezi ki amannál.

Sajátságos igével találkozunk az *5 : 41*-ben: ἀγγαρεύειν. Ez az ἄγγαρος névből származik s kezdetben a perzsa állami posta küldönc neve volt.[6] Ebből ered a görög ἀγγαρεία = adósságmunka s a héber *angáriája* (אַנְגַרְיָה) = előfogatra kötelező szolgálat Magyar népünknél sem ismeretlen az ángária fofogalma. Öreg emberektől kis gyermek koromban gyakran hallottam olyan munka megjelölésére, amelyért külön díjazás nem jár. Ennélfogva kívánatosnak látnám újabb magyar fordításaink ilyen módosítását: aki egy mérföld útnyi *szolgálatra* akar kényszeríteni stb. A periphraszticus értelem nagyon helyesen jut (= akar) *Raffaynál* kifejezésre.

[3] Kopjafák, Erdélyi Szépmíves Céh, Kolozsvár, 1934. 157. l.
[4] Grammatik des biblishen Aram. S 10.
[5] Grammatik das jüd. paläst. Aram S. 173.
[6] Drahmann: Neue Bibelstudien 10. sk.

Ujabb fordítóink közül egyedül *Czeglédy* alkalmazkodik a legmegfelelőbb szöveghez az 5 : 44-ben; a többiek kibővítik az eredeti mondatszerkesztést, mely a legkiválóbb irásmagyarázók szerint nem állhatott többől, mint: „Szeressétek ellenségeiteket, imádkozzatok azokért, akik üldöznek titeket."[7]

A *Károli-* és a *Revideált újszövetség* az 5 : 47-ben az 5 : 46-nak megfelelően tévesen fordítják „vámszedőknek" az ἔθνικοι-t, amelyet újabb fordítóink „pogányokkal" helyettesítenek. Kevés itt *Raffay* szövegezése: „vagytok kedvesek," mert az ἀσπάζομαι (főleg) az apostoli levelekben (pl. Zsid. 13 : 24, 1 kor 16 : 19, 20) szeretetteljes üdvözlést jelent. Azért én szívesen ragaszkodom e helyen *Károlihoz* s ennek nyomán *Kecskeméthy* szövegéhez: „köszöntöttek *szeretettel*." A *Revideált*-bibliában is kár volt ezt a szót elhagyni. Ez a kiegészítés gondolatom szerint azért is kívánatos, mert lehetséges olyan üdvözlés is, ami ennek merő ellentéte.

Fenti, nem mértékadó megjegyzéseimet, melyeket azonban legjobb meggyőződésem szerint, mint egy nagyobb tanulmány részletét adok közre, tisztelettel ajánlom bibliafordításunk, valamint lelkésztársaim s minden érdeklődő hittestvérem figyelmébe. Ha igénytelen fejtegetéseim érdeklődésre tarthatnak számot, készségesen bocsátok még néhány részletet az érdeklődők s a nagy nyilvánosság rendelkezésére.

[7] Lásd Ireneus művei III. 185. és Origenesnal Contra Celsum VIII: 35 stb.

Gyülvészi István.

HIREK

— **Virágos volt** az utolsó földi útja Komáromi Jánosnak a Szeretet kórház halottas ágyától a Kerepesi-temető díszsirhelyéig. Az egyházi szertartást a nagy poéta Szabolcska Mihály fia, Szabolcska László végezte költői szépségű beszéddel. A *Magyarság* részvétét s megindító együttérzését *Lendvai István* tolmácsolta. A pataki Öregdiákok és főiskolai tanártestületünk nevében *Dr. Tóth Endre*, mostani tanuló diákságunk nevében pedig *Vályi József* IV. é. theologus, a Theol. Egylet ifjúsági elnöke beszélt.

— **Csontos József nyug. gimn igazgató halála** megdöbbentő hirtelenséggel következett be. Okt. 6-án még a templomban volt egyházközségének is hű sáfára, pénztárnoka. Pár nap mulva ágynak esett. Két oldali tüdőgyuladása támadt. Az orvosok kezdettől fogva súlyosnak nyilvánították a bajt. Hősies küzdelmet folytattak az élet megtartása mellett. Hiába. Csontos József okt. 14-én délután 2 órakor meghalt. A halál a város egész társadalmát gyászba borította. A temetés okt. 16-án, délután fél 3 órakor lesz. Az igét Dr. Szabó Zoltán főiskolai lelkész hirdeti. Beszédét már is közölhetjük.

— **Klebesberg-emlékünnepély az Angol-internátusban.** Az Angol-internátus ez évben is, mint minden évben, kegyeletesen emlékezett meg az internátus alapítójáról, gróf Klebesberg Kunó

dr. volt vallás- és közoktatásügyi miniszterről, halálának az évfordulóján. Okt. 11-én, halálának 5. évfordulója alkalmából, délután az internátus nagytermében összegyült az intézet tanári kara és az ifjúság, sőt a gimnázium részéről Novák Sándor gimn. igazgató, valamint Bódy Dénes és Szabó Károly tanárok is megjelentek. A XC. zsoltár eléneklése után Jakabfi László int. felügyelő tanár mondott rövid és nagyon tartalmas megemlékezést, rámutatva a nagy miniszter munkájának kultúrális és nemzeti jelentőségére. Ezután Székely Mihály VIII. o. növendék olvasta fel Babits: „Miatyánk" c. versét, majd Huszthy Géza VII. o. növendék emlékezett meg közvetlen és hálás szavakkal az internátus első éveiről és nagy jelentőségéről. Az ünnepség a Himnusz eléneklésével fejeződött be. Minden résztvevő hálás lélekkel hajolt meg a nagy ember emléke előtt, aki még a népszerütlenséget is hajlandó volt vállalni magasztos céljainak elérése érdekében.

— **Isaák Imre esperes** a máramaros-ugocsai egyházmegye őszi közgyűlésén mondotta a többek közt, hogy a titokzatos kelet felé rajtunk keresztül sugárzik az evangélium. Készítgessük magunkat az evangéliumi világosság kelet felé terjesztésének ránkváró feladataira s azokkal a földalatti, vagy nyilt ellenségekkel, melyek az istentelenséget hirdetik szembe kell állítani a hivő élet áldott tisztaságát és az istentelenség ellen meg kell kezdeni — a dogmatikus akadályok háttérbe szorításával — az Istenben hivők közös frontját, mert amikor a kereszlyénség létéről van szó, nem az elválasztó, hanem az egységesítő törekvésekre kell helyezni a súlyt.

— **Szádeczky Sámuel emléke Pusztafaluban.** A zemplénmegyei határszéli községben, Pusztafaluban a református egyház és a község emléktáblát állított nagyemlékezetű lelkipásztorának, *Szádeczky Sámuelnek*, öt derék fiúnak, köztük a Szádeczky Gyula és Szádeczky Lajos volt hírneves egyetemi tanárok édesatyjának. Az emléktábla leleplezése okt. 24-én lesz. Az emlékbeszédet *Kiss Pál* pusztafalusi lelkipásztor fogja mondani.

— **Fedett uszoda terve a sárospataki főiskolában.** A sárospataki főiskola köziskolai székének egy bizottsága behatóan megtárgyalta egy fedett uszoda felállításának a tervét. Az uszoda megépítése a nagyon egészséges uszó-sport fellendítését is célozná. A terv megvalósítása a nagyszámú diákság életére rendkivüli jelentőségű lenne.

— **Templomszentelés Putnokon.** Az áldozatkészség ünnepét ülte a putnoki ref. egyház f. hó 3-án, templomának felszentelésekkor. A szinte romokban lévő templom 6000 pengős megújításához a gyülekezeti tagok 4000 pengővel járultak hozzá. Az örvendező lelkek sokasága előtt Dr. Zsiros József sárospataki theol. tanár hirdette az Igét, rámutatva János 13:34—35. alapján a szeretet életszépítő, embereket segítő s Krisztusnak mindig új parancsára. Igehirdetésének termékenyítő hatását elősegítette az a szeretet, amellyel várta ez a gyülekezet volt s. lelkészét. A felszentelő imádságban id. Hubay Kálmán esperes kérte Isten kegyelmét és áldását templomra, gyülekezetre, majd Oláh István putnoki lelkész ismertette a templom renoválásának a történetét s olvasta fel az adakozók névsorát. A gyülekezet nőtagjai szivük áldott indítására új szószék- és urasztali terítővel ékesítették fel Istennek megújított hajlékát, míg Antal János gondnok és családja ezüst keresztelő edényt adományozott.

HIVATALOS RÉSZ.

XIX. sz. Körlevél.

Valamennyi Lelkész és Tanító Testvérem figyelmébe!

I. Az egyetemes konvent elnökségének 5776/1937. sz. felkérésére tudomásulvétel végett közlöm Testvéreimmel, hogy egyetemes konventünk, az evangélikus egyetemes egyházzal egyetértve, megbízta Farkas Sándor szerkesztőt, hogy a két egyház napi sajtóbeli hirszolgálatát ezentul önálló könyomatos, a „Magyar Értesítő" keretében lássa el.

Egyházi érdek is, hogy az országos napi sajtót illető minden közölni valónk kizárólag a „Magyar Értesítő"-ben jelenjék meg. Felkérem ezért Testvéreimet, hogy a napi sajtót illető mindennemü tudósítást vagy értesítést közvetlenül Farkas Sándor szerkesztő cimére (Mátyásföld, Arany János u 32. sz.) vagy nagyon sürgős esetben Mátyásföld (297—900) 102 telefonszámra szíveskedjék irányítani.

Valamennyi Lelkésztestvérem figyelmébe!

II. Az egyetemes konvent 114/1937. számu határozatának 5. pontja értelmében felhívom Lelkésztestvéreim figyelmét arra, hogy a reformáció évfordulójának ünnepén azaz október hó 31-én, a beszedett perselypénzek a közalap tőkéjének a gyarapítására szolgálnak s e törvényes rendelkezés betertása elsősorban a lelkésztestvérek és egyházgondnokok tiszte lévén, felhívom minden egyház vezetőségét, hogy az e napon beszedett perselypénzeket az egyházmegyei pénztárba fizessék be.

Miskolc, 1937. okt. 7. Atyafiúi szeretettel:

Farkas István
püspök.

Felsőborsodiak figyelmébe!

A bánvölgyi járás gyülekezeteinek részére Deo Volente november 7-én (hét) ifjúsági és leányegyesületi konferenciát tartunk Dédesen a központi titkárok részvételével. 8-tól 9 óráig megérkezés, jelvény (ára: 10 f.) kiváltás. 1/2 10-től 12-ig Istentisztelet; esperesi megnyitó; minden helyről 1 fiú és 1 leány kiküldött 1 bibliai verssel köszönti a konferenciát; titkárok előadása. 1/2 1-től 1/2 2-ig közebéd: gulyás (ára 50 f.), szokás szerint bor nélkül. 2-től 4 ig minta összejövetelek. 5-től 7-ig evangélizációs est. Jelentkezni 5 nappal előbb kell a dédesi lelkészi hivatalnál, jelezve az ebéden résztvevők, a fogatok számát. Bibliát, énekeskönyvet, füzetet hozzunk magunkkal. Propagáljuk a konferenciát! Intsük a jelentezőket, hogy e lap 41. sz.-ban említett eset meg ne történhessen. Ez okból tanácsos mindenkinek a közebéden részt vennie. Várjuk az ifjúságot, de a felnőtteket is. *Kövér Pál* missziói előadó.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 43. szám. Sárospatak, 1937 október 24.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Zsóry György:* Égető kérdésünk. — *Gyakorlati Theol. Szeminárium:* Irásmagyarázat- és előadásvázlatok az avangélizációs hétre. —*y—r:* Generális vizitáció Kisgyőrtől Emődig. (Folyt. köv.) — Csontos József ny. gimn. igazgató temetése. — Hirek. — Hivatalos rész. — Vasúti menetrend. —

Égető kérdésünk.

Részlet a felsőborsodi gondnoki megnyitó beszédből.

Nt. Egyházmegyei közgyűlés.

Ha meg tudnám találni azokat a szavakat, melyek méltó kifejezői lennének szivemben a mai napon összetorlódott érzéseknek, akkor bizonyára megértené Közgyűlésünk minden tagja azt a lelki emelkedettséget. ami most erőt vesz rajtam.

Itt születtem ebben a kedves, kies fekvésű, ősrégi kálvinista faluban, közel 70 évvel ezelőtt itt kereszteltek meg és vettek fel a református anyaszentegyház kebelébe, — s most 70 év multán itt nyitok meg egyházmegyei gyűlést.

Elvonul lelki szemeim előtt a két határidő közti életem folyása s e folyamatban különösebben az egyházi közéletnek szentelt munkám igen sok kedves emléke.

Ezen emlékek hatása alatt tehát lehetetlen, hogy bizonyos fokú meghatódottság ne vegyen erőt rajtam, s éppen ezért arra kérem a közgyűlés t. tagjait, hogy érzéseimnek ezt a megnyilvánulását ne vegyék a kritika szigorú bonckése alá, hanem kellő megértéssel méltóztassanak beleilleszkedni az én lelkemnek abba a világába, amit én itt e helyen most átélek.

Ugyanazzal a buzgó lélekkel viselem ma is szívemen református anyaszentegyházunk ügyeit, mint mikor 42 évvel ezelőtt Ózdon presbiternek választottak, de sajnos érzem, hogy erőim gyengülnek s az idő vasfoga erőt kezd venni a legerősebb, legjobb szándékon is.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Emlékezni méltóztatnak bizonyára a Sajóvámoson tartott legutolsó rendes közgyűlést megnyitó beszédemnek arra a részére, melyben a reverzális kérdéséről szólottam s az ebből folyó ellentétek kiküszöbölésére nagy általánosságban a reverzálisról szóló törvény hatályon kivül való helyezésére irányuló törekvést jelöltem meg.

Akkor még csak az Istentagadó áramlatok elleni védelem egyik eszközéül hoztam fel ezt, mint keresztény felekezetek megértő összefogásának egy fontos akadályát.

Most, — amikor a szegedi presbitériumnak közzétett, hirlapok által is leküzölt s bizonyára minden református egyházi hatóságnak megküldött határozata folytán a református közvélemény figyelme erre a kérdésre teljesen ráterelteteti, — lehetetlen reá nem mutatnunk arra a nagy nemzeti veszedelemre, melyet ez a kérdés a magyar életre való kihatással magában rejt.

Különösebben a világháborút követett évek tapasztalatai arról győznek meg bennünket, hogy a reverzális kérdés — melyet egy római katolikus vallású néhai vármegyei tisztviselő-társam tréfásan, de találóan „egyházpolitikai orvvadászatnak" nevezett el, erősen belevág a magyar nemzet anélkül is nagyon sorvadt életébe. Nemcsak a katolikust a protestánstól, hanem a magyart is elválasztja a magyartól s a tülekedés, mely a lélekhajhászás terén mozog, egyenesen kétségbe kell, hogy ejtsen minden hazája sorsáért aggódó magyart.

Az új római katholikus kánonjogi kódexnek 1918-ban történt kibocsátása után ez a helyzet tarthatatlanabbá, türhetetlenebbé vált.

Most már a református egyházak is — egész joggal — megtorló lépések megtételével igyekeznek elriasztani tagjaikat attól, hogy kárunkra megegyezzenek születendő gyermekeik vallására nézve.

Hová vezet a versengés végeredményében, ha nem felekezeti villongásra? S hová jut ez a béna, ezer sebtől vérző Magyarország a felekezeteknek egymás ellen való harcával? Semmiesetre sem a feltámadáshoz!!

Fennkölt lelkű, izzó magyar voltáról ismert püspök urunk hiába hirdeti lépten-nyomon a keresztyén felelekezetek közti békének magyar nemzeti szempontból életszükségességét, míg magyar közéletüuket meg nem szabadítjuk a reverzális kérdés rákfenéjétől. — Ha ez a már most is áldatlan állapot még tovább terjed, a felekezeti villongás fogja megásni ennek a nyomorúságában is nagyra hivatott magyar nemzetnek a reviziót is eltemető sírját.

Nem a kálvinista egyházmegyei gondnok szólalt meg most bennem, hanem a hazája, nemzete sorsán aggódva csüggő hazafi.

Megmásíthatatlan meggyőződésem, hogy ez a veszedelem csak úgy kerülhet el bennünket, ha a magyar országgyűlés az 1894. évi XXXII. t. c. 12. §-át, mely kimondotta, hogy a vegyes házasságból származó gyermekek közül a fiúk atyjuk, a leányok anyjuk vallását követik s az ezzel ellenkező szerződés vagy rendelkezés semmi esetben sem bír joghatállyal.

Talán meg fogja találni törvényhozásunk bölcsessége ezt a kivezető utat, s bármilyen küzdelembe kerül is ez, kötelessége a nemzet, a haza érdekében, hogy megkeresse.

Taktikai, politikai okokból, a gyorsabb, biztosabb siker érdekében jobban szerettem volna, ha ezt a kérdést előzetes, bizalmas tárgyalgatások után politikusok — nem református vallású politikusok kezdeményezték volna, de ha már fel van vetve a kérdés, minden jó érzésű magyarnak kötelessége közreműködni annak jó dűlőre jutattásában.

Addig is azonban, míg ez a küzdelem eléri célját, nekünk reformátusoknak — kik büszkén valljuk vallásunkat magyar vallásnak — résen kell lennünk; nem szabad megelégednünk azzal, hogy megtorolhatjuk a kárunkra adott reverzálisok elkövetői által okozott sérelmeket, hanem minden rendelkezésre álló tisztességes eszközt fel kell használni arra, hogy minél kevesebb sérelem érjen e téren bennünket, s szent meggyőződéssel hiszem azt is, hogyha e téren lelkipásztoraink, tanítóink, presbitereink s általában egyházuk érdekeit szívükön viselő hitsorsosaink már megelőzőleg közbelépnek és az eltévelyedni szándékozókat meggyőzni igyekeznek tervbe vett lépésüknek káros voltáról, — a pokol kapui sem vehetnek erőt rajtunk. — Fényes bizonyíték ezen véleményem mellett az a statisztika, melyet a nagytiszteletű esperes úr itt a mi egyházmegyénkben évről évre elénk tár. — A mi felsőborsodi kálvinista magyarjaink között mindig több a javunkra való megegyezés, mint a kárunkra szóló. — Ha másutt is olyan odaadással kezelnék ezt, hitfelekezeti szempontból nem nagy veszélyt jelentene a mai helyzet sem számunkra. Nem is a mi egyházunkat, hanem, a hazámat féltem én ettől a veszedelemtől.

— — — — — — — — — — —

Zsóry György.

Irásmagyarázat- és előadásvázlatok az evangélizációs hétre.

A vázlatok *a gyülekezet* szempontjai körül csoportosulnak. A reformáció gyümölcse, igérete, megújulásának munkahelye: a gyülekezet. A gyülekezet — Krisztus testének tagja — egységes, életerős közösség kell, hogy legyen. A gyülekezeten belül csak olyan különbségeknek szabad lenni és érvényesülni, melyek a teremtési rendből, azaz magától Istentől erednek. Tehát csak nemek, életkorok és szolgálatok jelenthetnek különbséget, ezek sem arra valók, hogy a gyülekezet tagjait elválasszák, hanem, hogy együtt munkálkodását életelevenné tegyék. A reformáció emléknapja: úrvacsorázási alkalom is. Az evangélizációs hét: bűnbánati hét is. A gyülekezet rétegeinek *ezért* kell belénézniük az Ige tükrébe, hogy azok a vonások erősödjenek lelki arcán, melyeket Isten vár az élő gyülekezettől.

1. Isten gyermekei vagyunk.

I. Ján. 3:2.

A gyermekben egyik legvonzóbb, leginkább felelősségébresztőbb vonás: életének *igérettel* teljessége. Szinte a jövő minden lehetősége áll előtte. Az ő erősödő vállaira kerülhet és kell is lassanként kerülnie egyházi, társadalmi élet minden terhének, de reménységeinek is.

A gyermek életét azonban nagymértékben megszabja, néha el is dönti az, hogy ki az atyja, milyen családból származik. Ezért fontos az, hogy a földiatyák, nevelők, tekintet nélkül a testi származásra, igyekezzenek arra, hogy a gyermek *Isten fiúságában* nőjjön fel.

A reformációnak és reformátoroknak a gyermekért való gondjai ebben foglalhatók össze: a gyülekezet gyerekeinek *Isten lehessen Atyjává*, akkor az életük növekvő élet s akkor növekszik majd mindaz, — egyház, nemzet, társadalom — aminek hordozására nem hivatva a gyermek a jövőben.

2. Az erő.

Ézsaiás 40:31.

Az ember erőtelen, mindig keres támaszt, ami meg tudja tartani. Nem az a baj, hogy az ember erőtelen, hanem az, hogy rossz helyen keresi az erőforrást. Látszólagos erőforrások után futnak. (Más ember, föld, pénz, saját testi erejük.)

Előbb mindenki megpróbál ezekből erőt meríteni. Nem nagy, csak rövid időre sikerül. Jön a kétségbeesés, a hányattatás. Most már választani kell: vagy örökös félelem az egész életünk erőtlenségünk gyötrő tudatában, vagy elfogadjuk a kiapadhatatlan erőforrást. Isten ezt az erőforrást felajánlja nekünk. Nesze: a benne való bizodalom.

Milyen fontos tulajdonságot fejez ki a „bizalom" szó. A földmives nem merné elvetni a búzát, betegünket nem mernénk orvoshoz vinni, hajóra, vasutra szállani. Nem élhetünk a földben, az emberekben való bizalom nélkül. Hogy mégis csalódás van életünkben, annak oka, hogy *csak* ezekben bizunk. Isten így akar megtanítani csak Őbenne bízni.

Az eredmény: az erő megújúlása. Olyan erő nyerése, amelyik felemel a föld porából. Átvisz a kisértések akadályain. A földről felemeli tekintetünket, hogy az ő útján járva, csak Őt lássuk erősségünknek.

Isten születésünkkor odatette útravalóul ezt az igéretet is. Az a kérdés: megszegjük ezt a lelki kenyeret? Élünk-e az Ige és az imádság táplálékával? Erőre vágyódunk: szeljünk belőle minél gyakrabban. Ez a táplálék ad elfáradt lelkünknek soha el nem fogyó erőt.

3. Tisztaság. Zsolt. 51: 9.

Az egyházban történt nagy tisztogatás emlékünnepén úrvacsorára készülő hívek: önmagunk reformációjával kezdjük! Dávid bűnbánó imáját csak bűnbánó gyülekezet veheti ajkára.

Feladatunk: feltárni, milyen félelmetesen utálatos és visszataszító a tisztátalanság. Aki tisztátalanok között él, ritkán marad tisza. De a többiek is válhatnak azzá. Sokféle a módja: a föld, melyen járunk, az eszköz, mellyel dolgozunk, a szó, mely a szív teljességéből jön, ragályoztatja a bűnt. Van olyan tisztaság is, melyet nem lehet többé visszaszerezni. (148. dics.) Vannak olyanok, kiknek semmi érzékük a tisztaság iránt. A különbség mégis *„csak"* annyi, hogy az egyik ember jól érzi magát tisztátalan helyen, a másik nem. Az egyik egészen meg akar tisztulni, a másik pótlékkal is megelégszik. (Mosdás helyett puder és kölni víz.)

Célunk: kívánatossá tenni a lelki és testi tisztaságot. Bármilyen csúnya és nagy a bűn: van menekvés: Mária Magdolna, az ördöngős (Márk 5: 1—17.), a kereszten megtérő lator példája. Többször is megtisztulhatunk (kézmosás; a szobát mindennap ki kell takarítani), de csak egyféle módon. Az eszköz lehet sokféle; ott az izsóp, máskor a víz. A lélek világában a Lélek, a bűnbánat, Krisztus véráldozata. Ha elvetnénk a testiek tisztántartására az eszközt, balgatagok lennénk, ha itt azt cselekedjük: lelkihalál e bűn büntetése. Az otthon tisztántartása: elsősorban asszonyok, leányok munkája. Különösen őket intjük Isten igéjével: ne csak kezük, hanem lelkük, életük is legyen tiszta és tisztaságot sugárzó.

Bűnbánati könnyekkel tisztogassuk lelkünk tisztátalan foltjait: a tökéletes tisztaságért pedig felfelé kell kiáltanunk: Tisztíts meg engem és tiszta leszek!

4. A hit. Máté 15: 21—28.

A kananeus asszonyban a hívő ember képmását szemléljük. Története azt az igazságot jelenti ki, hogy a hitben fordulunk Istenhez, aki már előbb lehajolt hozzánk.

A kananeus asszony nem nevelkedett a törvény szellemében, mégis Krisztushoz jön segítséget kérni. Hallott valamit, hitét nem vaktában alakította ki lelkében. *A hit hallásból születik és mindig össze van kötve az ismerettel.*

Krisztus nem felel neki rögtön, de ő nem esik kétségbe, mert viszhangzik lelkében az a régi tanítás, amit egyszer hallott: hogy Krisztus megváltóul jött. Erre az ismeretre legnagyobb földi kincsét, a gyermekét is rábízta. Egész élete benne van a hitben. *A hit ereje* nem a benne levő ismeret bőségétől függ, hanem *attól, hogy mennyire visszük bele életünket.*

Legyőzhetetlen és állhatatos az asszony hite. Krisztus hallgatása visszautasítás volt, de még ezzel a kisértéssel szemben sem lankad el, állhatatosan küzdött.

Ez a hit igazi próbája volt..... s az a mi üdvösségünk lényege is, hogy ne engedjük magunkat kiüzni ebből az örökségből.

A kananeus asszonyt nem tartották méltónak a zsidók a kegyelemre. A „fiak kenyere" neki nem adatott. Nem lázong, csak kéri, hogy valami morzsát kapjon. *Az igazi hit mindig alázatos.*

A kitartó hit meghozza a gyömölcsét. Krisztus bevette az asszonyt a hit kegyelmébe. A kegyelemből ajándékozott hit eljuttatja a bűnös embert a Jézus Krisztusban megjelent kegyelemhez. Őbenne eltünik a különbség, akik ebsorban voltak, most fölvétetnek a fiak közé. Tanítása is van ennek a történetnek: Ne büszkélkedjünk vélt kiválasztottságunkkal, ne bizakodjunk el önmagunkban, mert minden kegyelemből van.

5. Állhatatosság, kitartás.

Ef. 4: 11—16.

Milyen szomorú látvány a gazdátlan kutya. Minden füttyentésnek utána szalad, lohol egy darabig valaki után, aztán elmarad: senkihez sem tartozik, nincs ura.

Nekünk urunk van, hozzátartozunk, hűséggel, állhatatossággal, nem mint ebek, mint fogadott, bérért szolgáló szolgák, hanem mint fiak.

Az Urhoz tartozó állhatatosságát, a minden próbáltatásban megálló, példamutató hűséget a gyülekezet minden tagjától várja az ő Ura, különösképpen a férfiaktól. Gyermeknél megbocsáthatóbb az ingadozás, még az ifjú évek tájékozatlanságában is megérthetőbb, de a férfi a hűségben, az Atyában való hit kitartásában is legyen férfi.

6. A jó Pásztor. János 10: 11.

Van béres és van pásztor. A béres pénzért őrzi a nyájat, belőle él, a pásztor *érte* él.

A jó pásztort Jézus Krisztus három szóval meghatározza: életét adja a juhokért. Ebben benne van a jó pásztor minden követelménye.

Az emberi lelkek jó Pásztora: Jézus Krisztus.

Mint *jó Pásztor: megkeresi* az eltévedteket, *megvédi* az ellenségtől a megmaradtakat és az élet számára megkeresett és megvédett nyájat *tovább táplálja* az életre.

Azokat, akik eltévedtek, azokat megkeresi.

A jó Pásztor nemcsak megvédi a nyájat, hanem az élet számára megvédett bárányokat tovább gondozza.

Jézus is tovább táplál minket az örökélet beszédével.

Jézus Krisztus meghalt érettem azért, hogy én az Ő báránya legyek. Halálában pásztorommá lett. A jó pásztor utána ment az Istentől eltévedt bűnös embernek. Annyira pásztor volt, hogy inkább Ő halt meg, semhogy én pusztuljak el.

Mi is őrzői vagyunk mindnyájan a mi atyánkfiainak.

7. Az első gyülekezet.

Csel. 2: 42.

A megigért Szentlélek új életet adott a tanítványoknak. Péter szól és az első, háromezer lélekszámú gyülekezet előáll. Hatalmas tömeg. A legtöbben először hallanak a Mesterről, de mindnyá-

jan a maguk Messiását találják meg őbenne. Az új világosság nyomán eddig nem látott, új élet támad Jeruzsálemben.

A pár nappal ezelőtt még gőgös farizeus, megáll beszélgetni a bünös vámszedővel. Csakugyan, ezek közösségben vannak egymással. A keresztyén hívők közössége ez, akik egymás hite által épülnek.

„Én az Úrtól vettem . . ." — mondja Pál az egyik jeruzsálemi házban. Sokan állnak a megterített asztal körül. Az első gyülekezet urvacsorát vesz. Nem ritka esemény ez az első pünkösd óta Jeruzsálemben. Az első gyülekezet állandóan foglalatos a kenyér megtörésében.

Ahol ketten vagy hárman összegyűlnek, könyörgéseikben ott van az egész gyülekezet. Ha egy erőtt, ez az erő mindenkié. Az imádságban kapott erő lesz a gyülekezeti élet alapja.

Ez az első keresztyén gyülekezet ma megnéz minket. Sok helyen keresztyént lát, de az apostolok tudománya nélkül.

Gomba módra szaporodó „közösségeket" talál, ahol mindenki elzárkozik a társától. Félti a maga hitét a másiktól.

Úrvacsorákat lát gyülekezet nélkül, gyülekezeti tagokat könyörgések hiányával.

Az első gyülekezet itéletet mond a mai felett — Krisztus kegyelmét kinálja ma is.

8. Gyermek a gyülekezetben.

A gyermeket áldásnak nevezik. Áldás a gyülekezetre is, mert Isten feladatot ró ezzel a gyülekezetre. Ez a feladat: a gyermekeket Istenhez vezetni.

Ez a megbizatás szól a gyülekezet egészéhez és tagjaihoz. A gyülekezet egészének számon kell tartani *az árva gyermekeket.* A gyülekezet kötelessége az elzüllött családokból a gyermekeket kimenteni és Krisztushoz vezetni. Akkor méltó a gyülekezet Istennek a gyermekekben adott áldására, ha mindig számon tartja a veszendőbe induló gyermek lelkeket.

A gyülekezet egyes tagjainak egész életük példájával kell vezetni a gyermekeket Istenhez. Nem lehet őket küldeni. Aki Isten megbizatásának eleget akar tenni, maga is menjen a gyermekekkel is megáldó Úristen elé.

A gyermek azért is Isten áldása a gyülekezetben, mert általuk gyarapítja, megújitja és meghosszabbítja a gyülekezet életét. Mig gyermekek vannak a gyűlekezetben, addig Isten ad jogot a gyülekezetnek az életre. Az eleven gyermeksereg a friss vér a gyülekezet vérkeringésében. Bizony megáldotta Isten azt a gyülekezetet, ahol sok gyermekhang magasztalja őt, zeng dicséretet a gyülekezet Urának, Jézus Krisztusnak.

A gyermek áldás a gyülekezetben, mert általuk tanít Isten, általuk is kötelez. A gyermek, aki nemrég jött az örökkévalóságból, többet bír annak tisztaságából, szentségéből, A felnőtt élete pedig távolodás Istentől. Isten a gyermekek által arra figyelmeztet, hogy a hozzá való visszatérés módja: lélekben gyermeknek maradni.

9. Ifjak a gyülekezetben.

Emberileg nézve a gyülekezet életének jövője az ifjak életétől függ A konfirmációban formailag elengedik a földi nevelők az ifjú kezét, hogy önként kövesse a Krisztust. A gyülekezeti közösség tagja lesz az úrvacsora által. A gyülekezet életét, a hely szerint, ahol történik két részre oszthatjuk: templomi és templomon kivüli gyülekezet. Mindkét részében a gyülekezetnek megvan az ifjak külön helye.

1. a) A templomi gyülekezetben külön csoportban ültek és ülnek ma is. Az úrvacsorához együttesen járulnak, sok helyen ma is külön énekelnek, a templomba sorba mennek és jönnek ki. Ma legtöbbször csak a helyük van meg, de ők maguk nincsenek ott a templomi gyülekezetben.

b) A templomon kivüli életében a gyülekezetnek nem mindig volt meg a helye az ifjaknak. Az istentisztelet nem fejeződik be a templomban, a gyülekezet mindennapi életében kell folytatódnia a parancsok teljesítése által. A reformáció korában az ifjak is részt vettek a gyülekezet életében. Az üldözés korában együtt szenvedtek az apákkal. De amikor a gyülekezeti élet oda laposodik, belőle az élő hit annyira kivész, hogy református keresztyénnek lenni annyit jelent: fizetni az egyházi adót és szokásból elmenni vasárnap a templomba (és sajnos, ez így van ma is); az ifjak eltünnek a gyülekezeti életből. Ezekből az ifjakból lesz az alvó, pereskedő, csak számszerinti gyülekezet.

2. A megújhodást főleg az ifjúságon keresztül munkálja Isten. Ezt látjuk azok életében, akiket Isten e munkának betöltésére hivott el: az ifjúsági mozgalmak megindítói életében. Ezért gondoskodik ma a gyülekezeti vezetőség alkalmakról, formákról, hogy az ifjúság Krisztus vezérletére könnyebben rábízhassa magát. Ezek a formák az egyesületek: KIE, cserkészcsapat, énekkar és bibliakörök.

Igy, ha nem is fizetnek az ifjak „egyházi adót", tagjai a gyülekezetnek, mert adják lelküket, az Istenországa: a Krisztusban élő gyülekezet eljövetelét szolgáló munkájuk verejtékét, adják magukat kovászul az Úr kezébe.

10. Leányok a gyülekezetben.

Leányok legyenek virágai az egyháznak, ékességei a Krisztus Anyaszentegyházának. A leszakított virág hamar elhervad s az elhervadt virágnak szomorú a sorsa. Az emberek rátaposnak s a szél magával sodorja.

A virágok sem virulhatnak mindenhol, jó talajra, nap melegére van szükségük, mert e kettő nélkül elsatnyulnak, kórókká változnak. A lélek virágai csak az egyház talajából vehetik tápláltatásukat. A szeretet pótolja a meleget s az evangélium fénye az áldott napsugarat. A lélek virágainak Krisztus a kertésze.

A lányok nemcsak virágai, hanem drágakövei is az egyháznak, mert minden egyes leánytag az egyház jövőjének értékeit hordozza magában. A hamis kövek csak látszólagos értékek s mások meg-

tévesztésére szolgálnak. Bár tisztafényű, nemes drágakövek ötvöződnének össze leányköreinkben értékálló, drága ékszerré.

11. Asszonyok a gyülekezetben.

Ha Jézus Krisztus földi életének történetét vizsgáljuk, észre kell vennünk, hogy milyen nagy szeretettel foglalkozott az asszonyokkal:

Betegségünkben meggyógyítja Mt. 8:14—15. Péter napát Mrk. 5:24—34. Vérfolyásos asszonyt. Kananeus asszonyt meghallgatja. Mrk. 7:24—30. Bűnös asszonynak pártját fogja. Ján. 8:1—11.

Az asszonyok is hűséggel ragaszkodtak hozzá. Luk. 8:1—3. Luk. 23:27. Luk. 7:37—38.

A mai kor asszonyai Krisztushoz való ragaszkodásukat — Krisztus testéhez, az anyaszentegyházhoz való hűségükben mutathatják meg.

Elődeik példája nyomán. Perpétua életét adta az egyházért. Monika imádságai által lett Augustinus az egyházé. Lorántffy Zsuzsanna, Árva Bethlen Kata hitük által lettek oszlopai az egyházunknak stb.

A Krisztus evangéliumával nem törődő, vagy e világ javulásához ragaszkodó önző asszonyok, csak kárára vannak az egyháznak. (Báthory Zsófia)

A hitetlen asszony még a családját is lázadóvá teszi (Jób felesége), a pusztulásba viszi (Jézabel).

Az asszonyok csak úgy lehetnek engedelmes követői a Krisztusnak és hűséges tagjai az egyháznak, ha szem előtt tartják az apostoli intelmeket. I. Timóth. 2:8—15.

12. Férfiak a gyülekezetben.

A mai egyházi életből legjobban a férfiak hullottak ki. Igen nagy örökséget tékozoltak el pedig az egyházhűségükben megerőtlenedettek. Üldözések közt vasárnapi istentiszteletekre életük és vagyonuk kockáztatásával, félnapi járókra elmenő, templomépítő, harangszólaltató dédek és nagyapák utódai ők.

A nagyháború naponkénti életet kockáztatásában, földindulásában pedig napfényre tört a magyar férfiak szomjas Isten-hite is. Miért temetődik el megint? Miért csak a szekták kútjainak poshadt vizében tud az felfakadni?

Akarod, hogy gyermekeid tiszteljenek, házastársad hűséges, házad békességes legyen, kenyérért való töredelmedben megújulj: tápláld családodat az Ige kenyerével is.

13. Gyülekezetvezetők.
(Lelkipásztor, tanító presbiter.)

Mindnyájuk képviseletében valljuk előttetek, ők vannak a gyülekezetért, nem a gyülekezet értük.

Ha más munkakörben is, de *egy* szolgálatra rendelte őket Isten, ezért szövetségesei, munkatársai, segítői kell, hogy legyenek egymásnak, nem versenytársai, gyanakvó, rideg ellenőrei.

Mint mindenkinek, aki ember, lehetnek nekik is kisebb-nagyobb hibái.

Ezek miatt meg ne utálja senki azt, amit ők szolgálnak, ha emberi gyarlósággal is: evangéliumot, egyházat, templomot. A szeretet mindig a legjobb patikaszere az egyházi élet bajainak is.

Mulasztásainkért való számolást, ítéletet ne ti gyakoroljátok — talán tévesen is ítélnétek — bízzátok azt a pásztorok Pásztorára.

Minden jó munkájukban mindnyájan segítsétek őket.

14. Az élő gyülekezet.

Mintája az első gyülekezet, mely teljes volt hittel, Szentlélekkel, melynek tagjai *egy* akarattal, *együtt* voltak, melyekről a pogányoknak is nagy lelki szomjúsággal kellett megállapítani: „Nézzétek, mennyire szeretik egymást.“ Az élő gyülekezet, ez a szent test, azért élő, mert benne minden tag egészséges és végzi az egész szervezetével a rábizott munkát.

Az élő gyülekezet épen azért *növekedő* gyülekezet. Számban és lélekben egyaránt. *Összetartó* is. Segíti egymást, tudva, hogy ez elsősorban „hitünk cselédei“ iránt kötelességünk. Védi birtokállományát s nem fél hódítani sem, tudva, hogy a mi világosságunk nem elrejteni és szégyelni való.

Megújulásának útja: bűnbánat, ha hibázott, több lelki táplálék, ha megerőtlenedett.

Gyakorlati Theol. Szeminárium.

Generális vizitáció Kisgyőrtől Emődig.

Mielőtt körútunk leírását folytatnám, rövid megjegyzést kívánok tenni. Egyik vezető szerepet betöltő tanítótestvérünknél visszatetszést keltett a parasznyai helyzetkép ama részlete: szőnyegre került az a visszás eset, hogy a lelkészt póttagnak választották meg a képviselő testületbe, holott a tanító rendes tagnak került be. Ünnepélyesen kijelentem, hogy ez az eset csak Parasznyán mutatkozott visszásnak: általában nem látok, amint nem is láthatok semmi visszásat abban, ha tanító rendes tagságot, lelkész pedig póttagságot nyer ugyanabban a testületben: mert Isten nem az állás szerint adja a tagságra, vagy póttagságra való alkalmasságot, vagy a megválasztatáshoz szükséges, sokszor nem is éppen az alkalmasságra tekintő feltételeket s kijelentem azt is, hogy nem a lelkészi vagy tanítói foglalkozásban látok értékbeli különbséget: hanem abban, hogy ki hogy tölti be Istentől rendelt hivatását.

Megemlítem még azt is, hogy Kisgyőrben találtunk, lelkünk nagy örömére és épülésére két hitvalló református keresztyén testvért. Az egyik Kun Imre 77 éves beteg presbiter. Ágyában felülve azzal válaszolt püspökünk vigasztaló szavaira: „Beteltem az élettel, voltam hites, presbiter, bíró, megyebizottsági tag, kurátornak is akartak, de csak olyat vállaltam, amit el tudtam végezni. Igyekeztem eleget tenni, s nyugodtan várom azt, amit Krisztus mondott a mellette megfeszített gonosztevőnek: te pedig ma velem leszesz a paradicsomban. Ebben

a világban nincs egyetértés, szeretet: csak irigység és romlottság van: azért vágyom Atyámhoz, Istenemhez." A másik hat gyermekes családapa, akinek mindig jó kedve van. Ős magyar erő van ebben a népben, csak nagyobb felkarolást, védelmet és támogatást kaphatna.

Kisgyőrből szerdán, szeptember 22-én mentünk Bükkaranyosra. A lelkész, Mauritz Gyula ugyanazzal az igével üdvözölte a püspököt, amivel édesapja, az előbbi lelkipásztor öt évvel ezelőtt, orgonaszentelésre megjelent vendégként köszöntötte: Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek. A gyülekezetben vannak kétségkivül, de hol is ne volnának, beteg tünetek: de érezhetők a megújhodás jelei. Közadakozásból a régi templomhoz új tornyot építtettek, új iskolaépületük van s külön gyülekezeti terem. A régi haranglábat szeretnék eladni, viszont Szeghalmy Bálint főmérnök, egyházmegyei építési szakértő műemléket lát benne. Baj persze az, hogy a műemlékpártolás költséggel jár. A templomba lassan begyülekezett a nép, de a sokáig üresen ásító padok kezdtek már lehangolni. Főjegyző lectioja Efezus 6. r. 10—18 v., püspökünk igehirdetésének alapigéje Jakab 4. r. 7—8. v. volt. Imádság és predikáció között a leánykar énekelte a 122. Zsoltárt. Kemény beszéd lesz a mai. Ilyenre van szükség, hogy a gyülekezet ne csak tornyot építsen, hanem önmaga is toronnyá, hegyen épült várossá legyen. Isten jóságos édesatyánk, a Sátán mindnyájunk megrontója. Lopás, hűtlenség, paráznaság: mind az ő katonái. Megjelenik fiatal ember képében, aki hivogat, csalogat, csábít, szép nő formájában. A nő angyal és ördög lehet. Asszonyon keresztül lépett e világba a bűn. Jó dolga volt az embernek a paradicsomban, de engedett a Sátán csábításának. A Sátán ingerli ma is az embert a kettős életre. Ellent kell állni a Sátánnak: mert ha különösen a falu lelkipásztora, jegyzője, birája enged a Sátánnak, jaj a falunak. Nem méltó a palástra az a lelkipásztor, tisztségre az az előljáró, aki a Sátánnal cimborál. Közeledni kell Istenhez. A legkisebb ember is értékessé válik, ha Istent szolgálja. A hű munkás, a jó szülе, az engedelmes gyermek Istenhez közeledő ember. Közeledjetek Istenhez. Hiába az új torony, ha üres a templom, ha sokakat hiába hivogat a harang. Ne gondolja a művelt ember, hogy a vallás csak a szegényeknek való. Azt hiszed, hogy tied a vagyon s nem kell Istennek érte hálát adnod? Istennek köszönhetsz mindent, a tudásodat, műveltségedet is. Sajnos, hogy Isten ajándékai eltávolítanak Ő tőle magától. A Sátán csalogatja a népet a faluból a városba. Azt hiszik, hogy ott Eldorádó várja őket. Itt hagyják a falut, ami pedig a boldogság tanyája lehet, ha jó vezetői vannak. Küzdő, összetört népem, szeresd a falut, mert a Sátán jár a nagyváros utcáin s tőrbe csalja a tiszta, fiatal leányt: az ép, erős legényt. Levéteti vele az ősi, szép viseletet, beöltözteti bársonyba, selyembe, de elveszi tőle a madárdalt, virágillatot, falusi csendet, otthoni békét. Előljárók vigyázzatok a népre, szülők a gyermekekre, hogy a Sátán meg ne csaljon. Hitvesek, gondozzátok egymást: emberek, építsetek, Istenhez vezessétek egymást.

A bükkaranyosi gyülekezet fennállásáról az első nyom 1639-ből van, anyakönyv 1751-től. Köznapi istentisztelet nincs, püspökünk elrendelte. Vasárnapi bibliaiskola van Templomlátogatók százalékszáma 50, 30, évenként urvacsorázóké 200. Perselypénz 31.90 P, egy lélekre esik 4 fillér. Szegénygondozás nincs. Ifjúsági egylet 60-70, leányegylet 25—30 taggal müködik lelkész és tanítók vezetése alatt, a vegyeskarnak 30 tagja van. Orsz. sz. naptárból elfogyott 50. Magtáralap értéke 412. A tanítói nyugdíjjárulékot levonják a II. tanító államsegélyéből, a község nem segélyezi az egyházközséget. A lélekszám 805, szül. 25, meghalt 16, szaporodás 9.

Jól felázott úton autóztunk át csütörtökön Harsányba. A határon fehérruhás leányok, ingesgatyás lovas legények, kerékpárosok vártak s hozták, mutatták előre e jól vezetett község népének szeretetét, lelkesedését. A községháza előtti diadalkapunál Lukács János főjegyző üdvözölte a püspököt, akinek szolgálata tulterjedt felekezetének határain s üdülést jelent, örömöt hoz az egész népnek, amerre jár. Püspökünk válaszában itt is a magyar nép iránti szeretet buzdítását hirdette. A lelkészlak felé vezető útfordulónál, jó partos részen megakadtunk az autóval. Férfiak, legények nekiálltak tolni: mintha csak a tenyerükön hordva juttattak volna az üdvözlésre kiállt gyülekezet elé. Sólyom Gyula lelkipásztor, akiről az egyik római katholikus tanítóné azt jegyezte meg: olyan, mintha édesapánk volna mindnyájunknak, a 118. Zsoltár felolvasásával hivogatta befelé a „faluzó püspököt," akit talán némi éllel jellemeztek így némelyek, de akire büszke a falu, mert tele van a szíve a falu népe iránti meleg szeretettel. Püspökünk válaszában helyben hagyta ezt a megjegyzést s megerősítette, hogy a „faluzó püspök" név az ő vitézségi érme, mert faluról származott s itt keresi ma is az új magyar élet forrásait.

A templomi istentiszteleten főjegyző lectiója II. Timótheus 3. r., püspökünk igehirdetésének alapigéje Filippi 3. r. 17—20 v. volt. Pál apostol a felolvasott szavak tükörében megmutatja, hogy kik a Krisztus keresztjének ellenségei? Az a bajunk, hogy nagyon tudunk temetni: pedig az élőket kellene inkább szeretni, az öregeket, gyermekeket, betegeket. Nagyon szeretjük a hasunkat, a lakmározást, földet, szőlőt: pedig mindenekfelett és mindenekelőtt Istent kell szeretni. Pál, aki leveleiben intette, tanította, gondozta hiveit: tanítja, hogy az ige élése, a szentírás tanulmányozása tehet alkalmassá istenországára. Akár kereszt van a templomunk tornyán, akár csillag: menedékünk csak Istennél, a golgotai kereszt alatt van. Miért kell hát gyülölködnünk, a templomoknak egymással szembenállni, különböző felekezetek papjainak egymásra haragosan nézni? Azért, mert felületesen gondolkozunk, s aszerint itélkezünk egymásról, ami elválaszt. Pedig, ha felületesen itélsz: úgy jársz, mint aki a viznek csak a felületét látja. Az igazság a mélyben van. Nem baj, ha megismerjük egymás hitigazságait, akkor öntudatosabban valljuk a miénket és megbecsüljük egymás felfogását. Káplánkoromban a bükkaranyosi hegyol-

dalon még erdő zugott: ma buzakalász ring és legelő zöldel. Minden változik. Nem szabad elbizakodnod abban, hogy csak te üdvözülsz a te hited szerint; hinned kell, hogy másfelekezetü tesvéred is találhat üdvösséget az ő vallásának szertartásai között: viszont a más felekezetűek is becsüljék meg a mi hitünket és keljenek nemes versenyre a hit és szeretet munkáiban. Isten beszéde megmarad örökké. Eszerint az Isten örök szeretet. Ekével, vagy traktorral szántó emberek mind egyet akarnak, egy áldást termelnek a földből, a mindennapi kenyeret. Krisztus keresztjének ellenségei, a hitetlenek és szeretetlenek itt élnek ma is közöttünk, ezek ellen kell közös keresztyén front. Jaj lenne ennek a népnek, ha ki tudnák tépni a lelkéből a hitet s visszajönne a tagadás, erőszakoskodás sátáni időszaka. Miért nézi el az Isten, mondják sokan, hogy annyi sebesültje, koldusa, rokkantja van ennek a világi életnek, miért beszélnek a papok keresztyénség győzelméről, mikor annyi a gyülölet, egymás taposása, kizsákmányolása? Pedig a gyermek is tudja, hogy a szépség, a jóság Krisztussal jött ebbe a világba, s a romlás oka nem Isten: hanem az ember, aki kivette a kezét Krisztus kezéből. Ne hallgassatok a hitetlenekre, a minden-mindegy Jánosokra, akik azt hiszik, hogy akinek vagyona, földje van: az élhet Isten nélkül, templom nélkül. Mondjátok meg ezeknek, hogy Isten egyháza megujulóban van, árvaházak épülnek, s kiterjed minden lélekre a gondozó szeretet s Isten aratása nem késik, csak meg kell térni, bününket megbánni, mulasztásainkat átlátni, az isteni szeretet csókjától felmelegedni. Itt keresztelt is a püspök, Hegedüs Ilonát, akinek bizonyára a legszebb emléke lesz erről az ünnepi napról. Az üdvözlők sorában jól esett látni és hallani vitéz Kun Iván János római katholikus plébánost, ezt a jó magyar vágásu volt katonapapot, aki itt is, Vattán is szivéből jövő meleg szavakkal ölelte át a közös magyar és keresztyén élet szolgálatában forgolodó püspököt.

A harsányi egyházközség önállóan 1715—20-tól áll fenn, azelőtt Bükkaranyos filiája volt. Anyakönyv 1784-től van. Köznapi istentisztelet ujbori urvacsoraosztástól tavaszig van, reggelenként bibliamagyarázattal, délután imával. Püspök a bünbánatheti istentiszteletek tartását nyári időre is elrendelte. Vasárnapi iskolát vezet Kalóz István tanító. Ismétlő iskolában lelkész tanít hittant hetenként két órán. Konfirmációi vizsga és urvacsora közelhozása szintén javaltatott. Templomlátogatók százalékszáma 50, 30: urvacsorázóké 200. Évi perselypénz 15·40 P. egy lélekre esik 2·2 fillér. Az ifjúsági munka átmeneti neheztelések miatt egyelőre elakadt. Téli ujság 3 példányban járt, naptár elkélt 40. 15 kat. egyházi föld felében és házi kezeléssel jövedelmez. Magtári tőke 14 hektoliter. A templom ronoválásra szorul, lelkész fapénze nem folyt be. Az uj, vagyon alapján készített adókivetést a presbitérium áldozatkészen megszavazta, most az egyházmegye előtt van. Hét éve nem volt már jó termés. A nép jó, csak nyüzsög, mint a lelkipásztor mondta. Lélekszám 716, szül. 16, meghalt 6, szaporodás 10. Látogatásaink során boldogan tapasztaltuk, hogy melegíti át a községet, hogy tesz egy családdá értelmiséget, népet a lelkipásztor meleg szive, lehiggadt, bölcs életszemlélete. Egyik, volt megbántója súlyos betegen fekszik, a lelkészné ebédet küldött neki. A beteg hálásan, sirva köszönte meg: nem is az ebédet, hanem a gondolatot. Iskolaépítési államsegélytöbbletért a két pap együtt járt a minisztériumban. Az illetékes főtisztviselőnek annyira megtetszett ez a szent barátság, hogy mindakét egyháznak kétezer pengő többletet utalt ki. Családias, meghitt, derült volt a Sólyom-fészekben a vacsora is.

(Folyt. köv.) *y. r.*

Csontos József ny. gimn. igazgató temetése.

A kegyeletes tisztelet és hálás szeretet érzésének ünnepi megnyilatkozásai közt történt a főiskola és ref. egyházközség nagy halottjának, Csontos József ny. gimn. igazgatónak a temetése október 16-án délután $^1/_2$3 órakor a főiskola udvaráról. Igét hirdetett Szabó Zoltán theol. tanár, főiskolai lelkész, imádságot mondott Darányi Lajos lelkipásztor, — a temetőben az egyházi szertartás után többen beszéltek Janka Károly főiskolai I. gondnok ihletett szavakban a főiskolai és tanítóképzői előljáróság, Novák Sándor gimn. igazgató a főiskola tanártestülete és ifjúsága nevében búcsúzott a megboldogulttól. A ref. egyházközség részéről Harsányi Gyula főgondnok, kormányfőtanácsos mondotta a következő beszédet:

Gyászoló Testvéreim! A sárospataki református egyház presbitériuma s egész közönsége nevében fájdalmas szívvel mondok örök búcsút, amidőn Csontos Józsefet együttesen elkisérjük a kapujáig annak a titokzatos útnak, amelyre idővel mindannyian rálépünk, de amelynek kezdete és vége a gyarló ember értelme előtt ismeretlen.

A koporsó felett nem mondhatok élettörténetet, de, azt megállapíthatom, hogy mi nem *egy* presbitertől, nem *egy* egyháztagtól veszünk búcsút, hanem egy olyan férfiúnak mondunk Istenhozzádot, akit egyházi életünkben boldogan mondottunk a magunkénak, a *mi* presbiterünknek és a Jézus Krisztusban testvérünknek.

Ez a férfiú kora ifjúságában eljegyezte magát a sárospataki főiskolával és református egyházunkkal, úgy, hogy kora ifjúságától kezdve az iskola és az egyház javán csüngött.

1907-ben presbiter 1917-ben pedig az egyháznak pénztárnoka lett. Példaadó ügybuzgalommal végezte teendőit, amelyeket mindenkor igazi belső tartalommal látott el.

Boldog volt, ha oktatói nagy tehetségét református elemi iskolánknál hasznosíthatta. Ott volt minden iskolai ügynél, amellyel egyházunkat szolgálhatta, amelynek mindenkor igazi jó gyermeke, később a keresztyéni szeretetben odaadó, önfeláldozó és alázatos munkása volt.

Az ifjú férfi lelkészi jelleget szerzett, ami természetszerüen még szorosabbra füzte az anyaszentegyházzal való kapcsolatát. Jézus és a vallás kezén

haladt egész életében azzal a biztos tudattal, hogy a halhatatlan lélek térhez és időhöz kötve nincs. Ezek tették mindenkoron olyan átlátszóan tisztává egész lelkületét, és ezért termelt a gyakorlati élet számára mindenkor csak olyat, aminek mindig szigorúan erkölcsi alapja volt.

Nemcsak hirdette, de minden lehető alkalommal gyakorolta is a keresztyéni jótékonyságot. Egyházi céljainkat, legutóbb a dorkói kis imaház ügyét erején felüli anyagi eszközökkel támogatta. Vajha erényeiből újak támadnának, amelyek megpuhitanák a szíveket és megkeményitenék és megacéloznák az izmokat!

Csodálatos finomsággal vállalta mindenkor az öregségnek természetes rangját, de sohasem vette igénybe azt a nyugalmat és pihenést, amelyhez pedig jogot szerzett.

Nincs egyházi müködésével szoros összefüggésben, de egyéniségétől elválaszthatatlan és ezért meg kell azt is emlitenem, hogy amennyiben arról volt szó, hogy a nyilvánosság előtt egy magyar lelket ki kellett tárni, akkor különösen, ha a sokszor szomorúra vált magyar sorsról volt szó, égő hazaszeretetéről mindig megkapó vallomást tett. Érvei között a történelmi arzenál leghatásosabb fegyvereit használta, a trianoni Magyarország keserű balsorsát pedig nem egyszer heves ifjaink tüzével rohamozta meg.

Gyászoló Testvéreim! Ezért ma nemcsak a mi egyházunk temetőjében, hanem a nagy magyar temetőben is temetünk.

A mi földi megitélésünk szerint Csontos József földi cselekedeteit illetően alázatosan fog a mennyei bíró elé járulni, de nyugodtan is. — Ö pedig nyilván e szavakkal fogadja: Jól vagyon jó és hű szolgám, a keveseken hű voltál, sokra bizlak ezután. Menj be a Te Uradnak örömébe.

Kedves József Bátyám! A tanár előtt áll egy volt tanítvány, aki az életben, különösen az egyházi életben a legutóbbi napokig is tanult Tőled hálásan köszöni *Neked* az értékes szellemi javakat. És mindannyiunk nevében megköszöni Neked, amit forrón szeretett egyházunkért tettél. Gyászbaborult szívünk kegyelettel őrzi emlékedet! Isten veled!

HIREK

Czike Ferenc a tiszaladányi ref. egyházközségnek emberöltőkön át volt lelkipásztora életének 88-ik, példásan szép házaséletének 60-ik évében rövid szenvedés után október 18-án csendesen elhunyt. Október 20-án temették el a tokaji ref. temetőben levő családi sirboltba. A temetési szertartást a háznál és temetőben Varga János hitoktató, a templomban Kovács Lajos tokaji lelkipásztor végezte. A tiszaladányi egyház nevében búcsúszót mondott Karászi Dezső tiszaladányi lelkipásztor. Áldott legyen az elköltözött emlékezete!

— **Új zsinati tagok.** A tiszáninneni egyházkerület szavazatbontó bizottsága a zsinati tagokra adott szavazatoknál a következő eredményt találta: Zsinati rendes tag: gróf Bethlen Pál egyházmegyei gondnok 429 szavazattal (433-ból!!). Zsinati lelkészi póttagok: Nádházy Bertalan, dr. Lengyel István és Svingor Jenő lelkipásztorok (mind 400 szavazaton felül). Zsinati világi póttagok: Ragályi Miklós felsőkelecsényi földbirtokos és Harsányi Gyula ny. járásbirósági elnök (négyszázon felüli szavazattal). Zsinati tanintézeti rendes tag: Péter Pál leánygimn. igazgató 427 szavazattal. A választást a novemberi egyházkerületi közgyűlés fogja megerősiteni.

— **A debreceni Tisza István Tudományos Társaság** kiadásában most jelent meg Ravasz László „Szónoklás és igehirdetés" és Makkai Sándor „Európai Magyarság" cimü dolgozata. A két dolgozatot, melyek joggal számithatnak minden lelkész, teológus érdeklődésére, egy értékes füzetben adták ki 26 oldalnyi terjedelemben. A füzet bolti ára 1·50, csoportos megrendelés esetén a Társaság megfelelő kedvezményt nyujt. A kiadvány megrendelhető a Studium könyvesboltban vagy a Tisza István Tudományos Társaság (Debrecen, Egyetem) utján.

HIVATALOS RÉSZ.

XX. sz. Körlevél.

Valamenayi Lelkésztestvérem figyelmébe!

Az egyetemes konvent 114/1937. sz. határozatának 5. pontjára felhívom Lelkésztestvéreim figyelmét, amely szerint a reformáció évforduló ünnepén, illetve október hó utolsó vasárnapján bevett perselypénzek a közalap tőkéjének gyarapitására szolgálnak s a törvény ezen rendelkezésének megtartása feletti őrködés ebben a vonatkozásban elsősorban a lelkipásztor és az egyházközségi gondnok tiszte.

Miskolc, 1937. okt. 20.

Atyafiúi szeretettel:
Farkas István
püspök.

Téli menetrend.

Érvényes 1937. október 3-tól 1938. május 14-ig.

Indul

Saujhely	Sárospatak	Miskolc	Budapest
5·36	5·49	**7·30**	**10·42**
7·33	7·46	9·34	— —
11·40	11·53	13·30	18·30
11·40	11·53	**13·40**	**16·11**
14·15	14·36	Szerencsre érk.	16·10
16·56	17·08	**18·52**	**22·24**
20·23	20·40	22·59	5·30

Érkezik

Budapest	Miskolc	Sárospatak	Saujhely
	5·17	7·28	7·40
0·10	7·36	9·24	9·34
7·08	**10·13**	12·08	12·20
8·12	13·35	15·29	15·39
14·10	**17·25**	19·27	19·38
17·25	21·35	23·33	23·43
19·17	**21·48**	23·33	23·43

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 44. szám. Sárospatak, 1937 október 31.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTELOM: *Keéky István*: Mi ujság Patakon? — *—y—r:* Generális vizitáció Kisgyőrtől Emődig. — *Szabó Lajos:* Bodrogközi KIE konferencia Karcsán. — Hirek. — Szerkesztői üzenetek.

Mi ujság Patakon?

A *Magyarság* okt. 28-iki számában gyönyörűen örökíti meg *Keéky* István volt híres pataki diák, a pennának már diákkorában is mesteri forgatója drága jó *Komáromi Jánosnak* kedves szavajárását: *Mi ujság Patakon?* Elmondva róla, hogy „ha valaki eléje sodródott a régi szép pataki világból, vagy pedig jó lélekkel egyikünk másikunk felkereste, Jánosnak megvolt a lelkéből fakadt, szivet kopogtató kérdése: *Mi ujság Patakon öregem?*“ S most *Keéky* István így ir a *Magyarságban:*

Felelek neked, János . . .

Sárospatakon a nagytiszteletű és tekintetes tanári kar meg az összdiákság szépre és örvendetesre készülődik. *Szobrot akarnak állítani egy pataki diáknak.* Furcsa valaki volt ez a diák. Nem volt már mai legény, de csak megmaradt diáknak. Itt a Dunaparton volt neki egy aranypennája. Kezébe vette és nyult-nyult messze az aranypennna s a Bodrogparton mártódott gyémánt kalamárisba. Szépeket tudott így irni ez a furfangos diák. Aki olvasta, nem kellett, hogy megvilágositásra elővegye a lexikont, a diáknak nem voltak gondolathieroglifái s nem gyurta össze a filiszteusokat a Hortobággyal. Tisztaeszű, melegszivű volt a pataki diák. Kivette lelkét a pusztai pásztortűznek, magyar füveket becsillogó harmatnak, búgó tárogatóknak, panaszos szeleknek, szakadt dolmányoknak, öreg fegyvereknek.

Tiszta nagy magyar iró volt az örök pataki diák. Most, amikor csillagos utra ballagott, szent és nagy bizonyitványt ad neki az öreg iskola. *Kőben és ércben, ahogy a diák megérdemli.*

Ezt a diákot Komáromi Jánosnak hívták.

Ne mondd rá szerényen, hogy: ugyan, ugyan! Nyugodj bele, mert az öreg iskola akarja, meg aztán ahogy vesszük, meg is érdemled. Aki pedig irásaidat elolvasta, olyan szívesen adja filléreit, mint a templomperselybe. A szobrod sem lesz hideg érc és érzéstelen kő. A magyar napsütés beletündökli a szivedet, az égkárpit titkos csillagai a lelkedet s oda a pataki iskolakertbe még a Verhovina szele is el-eljut s egy nótafoszlányt hoz a faludból. Megcirógatja az édesanyád sirján búsongó rozmaringot s értő szót hoz a szobrodat körülfogó virágokhoz.

A mendurhad pedig lecsendesedve áll meg előtted. „Ez is a mendurságból okosodott fel“, magyarázza majd egyik-másik nagyobbik. Ércajkad, pedig, mintha visszafelelelne:

— Ugy van, nebulók. Én is lencsén nőttem és „brugót“ majszoltam. De az Isten ujjai kiselymesitették a vászontarisznyámat. Odaadtam nektek a szivemet s ha nem is lesz mindnyájatoknak szobrotok, a szivetekkel is sokra mehettek nebulók. Tanuljatok fiaim és ne legyetek a rendesnél komiszabbak. Mendurok most már szépen hazafelé!

János, öregharcos! Most ez az ujság Patakon.

Keéky István.

Generális vizitáció Kisgyőrtől Emődig.

Harsányra pénteken, szeptember 24-ikén értünk jött Szentiványi Ferenc mezőkövesdi főszolgabiró és Zsóry Lajos országgyülési képviselő. Kettőjük megjelenése nemcsak vattai bevonulásunk díszét és jelentőségét emelte, hanem a nap hangulatát is az állandó derű napfényes oldalára fordította. A vattai határon lovas leventecsapat és kékfehérpettyes egyenruhás leányok fogadták az érkező püspököt. Szentiványi főszolgabiró üdvözlő szavaiban világos okfejtéssel mutatott reá: hogy az egyház a valláserkölcs őre, az erkölcs alapja a hit: az egyház a hitet ápolja s ezáltal rendithetetlen alapot épit az állam élete alá. A községháza és a közelében emelt hősi emlékmű előtt Hosszufalusy Dezső főjegyző mondott meleg köszöntést, a lelkészlak kapujában pedig Falucskay Benjámin lelkész a zsoltárok könyvéből olvasott fel. Püspökünk mint kedves fiát, Benjámin-ját ajánlotta őt kedves, buzgó feleségével együtt a gyülekezet megértő, támogató szeretetébe, hogy annak melegében olvadjon fel a lelkészválasztásból egyesek lelkében még mindig meredező, ellentálló, tüntető fagyosság. A templomban főjegyző lectiója II. Korinthus 4. r. 1—11. v.: püspökünk alapigéje János ev. 18. r.

20. v. volt. Mikor hazamegyek szabolcsi otthonomba, öreg édesanyám kikérdez mindenki felől. Én is szét nézek köztetek s látom a változást, az idők mulását. Jézus a főpap előtt nyugodt lelkiismerettel hivatkozik arra, hogy ő mindig nyiltan szólott és titokban semmit nem mondott. Ismerlek én is titeket és ti is ismertek engem. Tudjátok, hogy én is nyilván szólottam nektek, ahol hallottatok. A mostani órát hiterősítésre szántam. Tisztázni akarom előttetek, hogy ki a református ember? Tükröt tartok elétek. Egy orvos azt mondta betegének, hogy ne nézzen a tükörbe, mert az lehangolja. Mi nyugodtan nézhetünk az ige tükrébe, mert abból nemcsak általános bűnösségünk szomorú vonásai rettentenek, hanem Krisztus hivó szava is zendül: Jöjjetek én hozzám! Beteg ez a világ. Könnyen vesznek össze, kapnak hajba egymással az emberek, de nehezen békülnek össze. Egy választás hosszú évekre meghasonlásba kergeti a falu népét. Jézus Krisztus egész dogmája ez volt: Szeresd az Urat, a te Istenedet: szeresd felebarátodat, mint magadat. Liturgiája pedig ez: Az Isten lélek, akik őt imádják: lélekben és igazságban imádják. Egyházszervezete és alkotmánya: szeresd a népet. Egyházunk a nép kezébe adta az anyanyelvünkre lefordított bibliát: mert nem tekintély hivőket, hanem öntudatos hivőket akar, akik higyjék azt, ami a szentirással és a józan ésszel megegyezik. A protestantizmusnak nálunk történelmi küldetése és szerepe volt. Nem lenne itt szabadság, egyenlőség, testvériség nélkülünk, kik ezt nehány századdal előbb hirdettük, mint a francia forradalom. Bocskay, Bethlen, Rákóczy szabadságharcai, a gályarabok szenvedései azt bizonyitják, hogy mindig szerettük Istent s akartuk Őt lélekben és igazságban imádni. A választójog vitáját egyházunk demokratikus berendezkedésével századokkal ezelőtt elintézte: ugyancsak a szegénygondozást, társadalmi kérdést és a missziói munkát is. Egyházunk régen hirdeti, hogy mindenkinek joga van a megélhetéshez s a szegényt, özvegyet, árvát táplálni, segiteni, támogatni kell. Hirdeti azt is, hogy utána kell menni az elszéledteknek, hozzá kell hajolni a néphez. A lelkipásztornak a nép közt kell járni, a tanitónak a gyermekeket Krisztushoz vezetni. Amilyennek neveljük a gyermekeket és az ifjúságot, olyan lesz a jövő. Hallom, hogy környékbeli falvakban némely szülő pálinkás kenyeret, szóval mérget ad gyermekének. Ne várjon az jót a gyermektől, aki nem jól táplálja és nem jól neveli. Hirdettük eleitől fogva az egyházfegyelmet is. Aki püspöke, esperese parancsának ellenszegül: az nem való református egyháztagnak. Ne legyen köztetek hiu versengés. A mi asszonyaink Miskolcon odaülnek a templomban, ahol hely van, nagyon sokszor a legutolsó padba. A falusi gyülekezetek életét pedig megmérgezi a székper, az előlülés versengése. Ki az, aki sokra tartja magát s Isten szemében nem volna kicsiny? A keresztyén ember megbecsüli a másikat, a református keresztyén pedig türelmes a más felekezetbeliek iránt. Ugy szeretném belekiáltani a magyar életbe: ha egymást tépitek, gázoljátok még Krisztus keresztje alatt is, nem vagytok az övéi. Bünösök vagyunk, de Krisztus megszerezte számunkra a bocsánatot és az üdvösséget. Lelkipásztor, tanító, presbiterek, szülék: erre tanítsátok egymást s a gondjaitokra bizott lelkeket, Krisztus lábanyomát keressétek nyiltan. Merjetek róla bizonyságot tenni, hogy ő is bizonyságot tegyen rólatok a mennyei Atya előtt.

A vattai egyházközség 1720 óta áll fenn, anyakönyve 1771-től van. Ezelőtt köznap csütörtökön reggel volt istentisztelet, de a mindennap reggeli istentiszteletet bevezetése óta ez is elnéptelenedett. Most bevezetik a villanyt a templomba s megkezdik az esti istentiszteleteket. Vasárnapi bibliai iskolát szombaton délután tartanak. A konfirmációt itt is áldozócsütörtökre teszik át. Templomlátogatók százalékszáma 50, 40, 6: urvacsorázóké 135. Reverzálist kárunkra adott egy Sályból való házasuló fél. Évi perselypénz 22·83 P. Egy lélekre esik 4 fillér. Látszanak még talán lassan eltünőben levő nyomai a persely körüli áladakozásnak: rossz pénzek, gombok stb. bedobásának. Szegénygondozást esetenként végeznek. Ifjúsági egyletet 9 leányegyletet 24 taggal lelkipásztor vezet. Téli újság és Keresztyén Család 17 példányban járt. 2248 liter gabona, 309 liter árpa magtári tőke van. Az egyházi adó osztályba sorozás utján meglehetős igazságtalanul van kivetve, de a presbitérium rokonszenvvel fogadta az állami adó utján történő kivetés gondolatát. Az egyházi adóból 6000 P. van kint. Az egyháznak meglehetősen sok anyagi zavara van, amelyből kerestük a presbiteri gyülésen a kibontakozást. A község nem ad segélyt. Lélekszám 538. Szül. 15, meghalt 3, szaporodás 12.

Szombaton, szeptember 25-én kalaplengető, kézzel integető, vigyázz állásban tisztelgő emberek között: bucsuzó, örvendező, lelkesedő magyar arcok változó, eltünő és előtünő képei közt kocsiztunk Vattáról Emőd felé. A határon, a Darvas tanya közelében Papp László mezőcsáti főszolgabiró üdvözölte a püspököt. Szentiványi Ferenctől elbucsúzva, a Vadnai János főgondnok négyes fogatán, piros lajbis, gatyás lovasoktól kisérve vonultunk be Emőd községébe. A diadalkapu alatt egy előkelő hölgy az emődi hölgyek üdvözletét jelentő díszes virágcsokrot nyujtott át az örömmel és szeretettel várt vendégnek. Főjegyző beszédére adott válaszában püspökünk ujra lelkes szavakat mondott a magyar összefogásról. Az üdvözlők között jelen volt a római katholikus plebános, Egry Zoltán képviselő, Szendrey László hejőbábai lelkész, kormánytanácsos. A régi Rákóczy házból alakitott emeletes lelkészlak előtt Demeter Béla lelkipásztor V. Mózes 11. r. 1, 20. versei alapján köszöntötte a püspököt, aki az ünneplés tuláradásában mondott hódolás szót szerényen elhárította magáról: arra, akit az egyedül illet, a Mindenható Istenre. A templom nem volt zsufolásig s az egész nap képe azt mutatta, hogy Demeter Bélának sokat kell imádkozni és dolgozni, egy általában óhajtott és reménységgel várt lelkészné segitségével is, hogy az egyházközségben a hit és szeretet ereje először a lelkek világában felébredjen, azután az egyházi munka és élet külső megnyilvánulásában, rendjében, szépségében, lelkiségében, melegségében is

kifejezést nyerjen A főjegyző lectiója Ap. Csel. 17. r. 22—31. volt Imája után Papp Barna h. tanító szóló éneke adott szárnyat a lelkek áhitatának. Püspökünk János 4. r. 21—24. v. alapján tartott igehirdetést. Ami szép, azt nem lehet megunni. Ilyen megunhatatlanul, mindig frissen szép és üde az ige. Jézus Samáriában a Jákób kútja körül jár, megpihen, egy falusi asszonnyal beszél és végigtekint a vetéseken, amelyeket még négy hónap választ el az aratástól. Aztán szól az asszonynak Istenről, aki mindeneket egy vérből teremtett. Az ő javait, ajándékait tékozolták el léha, könnyelmü magyarok. Számadás és itélet van rajtunk, mert az ismerős Istentől elfordítottuk tekintetünket. Erőt vett rajtunk, elterjedt közöttünk a modern pogányság bálványimádása. Az üdvösség a zsidók közül támadt. Jézus Krisztus nem tagadta meg zsidó voltát. Nem azt jelenti ez, mintha Isten egy népnek adta volna az üdvösséget: hanem csak azt, hogy Isten örök bölcsessége szerint egy népen akarta megmutatni megváltó szeretetét a többi népnek is. Az Üdvözitőnek volt nemzeti öntudata, megtartotta a szertartásokat, betöltötte a törvényt, megszentelte az ünnepeket. Neki fájt legjobban, hogy a választott nép elutasítja magától az ujjászülő kegyelmet s szétszóródik a világban. Mert meghal az a nemzet, amelynek nincs Istene. Hit nélkül, imádság nélkül, nincs nemzeti élet, A hit a tudomány koronája, betetőzése. A nemzet Isten bölcsességéből meríti tudását, s ahol az ész megáll, ott beszél a hit. A legujabb kor lángeszű embere, Marconi, mikor feltalálta a dróttalan távirót, legelső üzenete az új készüléken az volt: Dicsőség a magasságban Istennek, e földön békesség és az emberekhez jóakarat. Hívő ember volt, azért tudott lángeszű feltaláló lenni. A tavaszon még a nap melegét akarta kis készülékbe elraktározni. Gondoltok-e arra, hogy a legfényesebb napnak, Krisztusnak az életszépségét, jóságát, tisztaságát kell a szivetekbe elraktározni s a világba kisugározni? Nagykanizsáról elindult gyalog egy öreg asztalos, hogy Hubay Jenőnek megmutassa a kertje jávorfájából készült mesterhegedűt. Hubay Jenő megölelte ezt az embert, aki a hegedű fájába a lelkét lehelte. Isten is a maga lelkéből adott nekünk. Amint a hegedű hurjain felcsendül a magyar zene dallama: úgy kellene a Duna-Tisza közén magyar lelkek hurjain felcsendülni az élet, a szeretet, az öszhang és a béke dalának. Meg kellene értenetek Isten szavát a harangkondulásban. Milyen szép volna az élet, ha kiki engedelmeskedne Isten parancsának. Isten a szivekben lakik: azok szivében, akik patak csobogásában, szellő suttogásában, falombok muzsikájában az ő szavát, üzenetét hallják. Templomra, gyülekezetre, éneklésre, imádkozás közösségére, szentségek kiosztására szükség van. De a templomot, gyülekezetet, éneklést, imádságot Istenhez vágyó lelkek áhitata szenteli meg. Isten szeretetét kell megéreztetni minden lélekkel, hogy szebb legyen a világ, boldogabb az élet, hogy eljöjjön a magyar feltámadás, a nagy testvéri összefogás. A kömmün tűzfészke Emőd volt, mert akadtak itt eszeveszett izgatók. Szeressétek a magyar földet, mert apáitok, talán gyermekeitek vére hullott érte. Szenteljétek templommá a családi hajlékot. Itt éltem 25 évvel ezelőtt a közeletekben, Nyékládházán. Ismerem a napszámba mindenfelé járó emődi szegényembert. A szegényember sorsát kell felkarolni, a magyar életet felkaroló szeretet templomát kell a csonka hazában felépíteni. Ehez kell az imádság, az ige, a lélek, az Isten segítsége, amelyben mindig lehet bizni s amelyért Őt mindig, mindenkitől dicséret illeti. Emődön egyházközség és anyakönyv 1739-től van. Köznapi istentisztelet télen csütörtökön van, nagyheteken minden nap. Vasárnapi bibliai iskolát a lelkipásztor és tanítók vezetnek. A konfirmáció itt már áldozócsütörtökön van. Templombajárás fokozásra, kedveltetésre szorul, a százalékszám 40, 20, 5: urvacsorázóké 81: a legalacsonyabb a környéken. Egy baptista van. Négy vegyesházasságból három kárunkra, egy javunkra adott megegyezést. Perselypénz 51·96 P., egy lélekre esik 5 fillér. Szegények részére adtak 136·27 P.-t, jégkárosultaknak 40·10 P.-t. Nyolc egyháztagot segélyeztek 45 P. értékben. A temető kivilágitása szórványosan divik. Ifjúsági egyletet 22 taggal, leányegyletet 16 taggal a lelkész irányításával, elismerésre méltó buzgósággal vezet Szalay László tanító és lelkes, Hejőcsabán a lelki munkába beszokott felesége, ugyancsak a tanítóné elnöklete alatt működik a 30 tagu nőegylet. A 36 tagu énekkart a szólóénekes Papp Barna vezeti. Naptár elfogyott 25, egyházi lap 13 előfizetőnek jár. Az 5 hold, 723 négyszögöl egyházi föld házi kezelésben van. A magtári tőke jelentékeny. Egyházkerületi adósságát az egyház nem igen törleszti. Egyházi adó az állami adónak 45 százaléka. Toronyrenoválási kivetésből hátralék 12,000 P. Az egyház épületei renoválásra szorulnak, a templom belső kinézése sem volt méltó a püspökfogadáshoz. A község ad 200 pengő segélyt. A rendnek és csinnak nagy hiánya van. Lélekszám 1113. Született 27, meghalt 12, szaporodás 15. Bárcsak lelkiekben is ilyen szaporodást mutatna ez a régi, elhanyagoltságban szenvedő gyülekezet. Az ebéd utáni idő látogatásokkal telt el, majd uzsonna volt Vadnay János főgondnok úri, s művészi érzékkel berendezett kastélyában. *y. r.*

Bodrogközi KIE konferencia Karcsán.

1934 okt. 24.

Az ezeréves, sokat látott karcsai templom októbér 24-én látott falai között először KIE konferenciát. A népes karcsai ifjúsági egylet mellett 57 vendégifjú vett részt a konferencián a következő helyekről: Cigánd, Nagyrozvágy, Semjén, Bodroghalom, Vajdácska, Karos, Pácin. A cigándi egyesület 25 taggal képviseltette magát.

A konferencia az iskolában tartott bibliakör után (119. zsoltár 9. v.) a templomba vonult, ahol Veres Lajos karcsai lelkész igehirdetése után (138. zsoltár 2. és 3. verse) Szabó Lajos missziói lelkész tartott előadást: A felnőttek felelőssége az ifjúsággal szemben címmel. Főző László belmissziói előadó egy gyermeket keresztelt. Az istentiszteleten szolgált a karcsai vegyeskar is egy szép énekkel, Veres Lajos lelkész vezetése alatt.

A délutáni istentiszteletet Főző László belm. előadó végezte. (János ev. 7. r. 38. v.) Istentisztelet után a templomkertben szép ünnepély volt, amelyen a karcsai vegyeskar, Virág Dániel bibliárus és a vendég KIE fiúk szolgáltak. Az Ige élővize után, amelyet örömmel fogadott be a lelkek földje, nagy örömére a szomjas földeknek és a szántó-vető magyaroknak. A konferencián az ifjak beszámoltak az egyes egyházakban folyó munkáról. Vídám játékóra rekesztette be a szép napot.

A konfereneia élelmezését, közebédet a karcsai igen vendégszerető gyülekezet látta el.

Áldott nap volt, hármas bizonyságtevéssel. Mert hárman tettek bizonyságot e napon Isten nagyságáról: az igehirdető lelkész, a bibliás KIE fiú és az öreg templom beszélő kövei.

Este öröm volt elbeszélgetni egy nemrégen visszatért pünkösdista predikátorral, aki most mint református egyháztag vett részt a konferencián. A konferencia előtti estén a karcsaiaknak Szabó Lajos missziói lelkész vetítettképes előadást tartott a reformációról.

Tanya a Tiszánál. *Szabó Lajos.*

HIREK

— **A reformásió emléknapját** a főiskola nagyszabású ünnepéllyel fogja vasárnap, október 31-én megülni.

— **Farkasfalvi Farkas Géza egyházkerületi főgondnok díszpolgársága.** Október 24-én díszközgyűlésen nyujtotta át Encs község képviselőtestülete *Farkasfalvi Farkas Géza* országgyűlési képviselő, egyházkerületi főgondnoknak a díszpolgári oklevelet. Egyházpolitikai szempontból is kedvező jelnek lehet tekinteni, hogy az ünnepi beszédet *Polláh János* plébános mondotta.

— **A tiszántuli egyházkerület közgyűlése** nagy örömmel mondotta ki a debreceni kollégium négyszázados fennállásának megünneplését. A jubileumi ünnepségek 1938. október 4—5-én lesznek.

— **Hibaigazítás.** A 43. számban a 244. oldalon az első hasábon a 2. bekezdés 3. sorában szövegromlás van. A helyes szöveg ez: „a magyar országgyűlés az 1894. évi XXXII. t. c. 1. §-át hatályon kívül helyezi és életbe lépteti az 1868. évi LIII. t. c. 12. §-át.“

— **Szádeczky ünnepély Pusztafaluban.** Szádeczky Sámuel, az egykori 48-as hadnagy, a kis hegyközi református gyülekezetnek negyven éven át lelkipásztora, két egyetemi tanár fiút nevelt a magyar kultúrának, Lajost és Gyulát, történészt és geológust, akik életének, tudományos munkájának hatósugara a régi magyar határokon is tulivelt. Okt. 24-én a trianoni határ közvetlen közelében fekvő szinmagyar és szinreformátus község a három Szádeczky emléktáblájának leleplezését ünnepelte. A délelőtti istentiszteletet Szádeczky unoka, Kovács József noszvaji lelkipásztor végezte, ihletett lélekkel mutatva rá a multban az örökkévalóra, a gyümölcsökben a gyökeret tápláló kegyelemre. A templomból kiszorult hívek számára Orgoványi György lelkésztanítójelölt végezte az igehirdetést. Templomból a temetőbe vonult a gyülekezet, hol Szádeczky Sámuel sirjánál Szádeczky Béla okl. lelkész, ny. egyetemi könyvtárnok mondott édesapja hamvai fölött megható imádságot. A sir megkoszoruzása után a most renovált parókia homlokzatába illesztett emléktábla leleplezése következett. A három Szádeczky személyiségét Kiss Pál helybeli lelkipásztor rajzolta meg plasztikusan. Buza László dr. szegedi egyetemi tanár, Szádeczky rokon a kolozsvári Ferencz József tudományegyetem lelkiségét őrző szegedi egyetem nevében helyezte el megkapó beszéd kiséretében koszoruját, dr. Révész Imre debreceni hittudományi kari dékán a négyszázéves magyar református parókiák hasonlíthatatlan nemzetnevelő értékére mutatott rá lényeget látó és szívreható beszédében. Szádeczky Kardoss Lajos táblabíró helyezte azután el a család koszoruját bizonyságot téve a család és a község mindenkori összeforottságáról. A helybeli kurátor átvéve az emléktáblát annak megőrzésére tett igéretet, majd a nagyszámu üdvözlő és emlékező irat és távirat felolvasása következett, köztük Puky Endrének, Kratochwillnak, a világháború alatt Erdély felszabadításáért küzdő tábornoknak, számos egykori Szádeczky tanítványnak hálás szívű sorai. A délutáni programmban a tüvel szinte festeni tudó pusztafalusi asszonynép népi művészi izlését dicsérő háziipari kiállítás, a bokréta csoport eredeti bemutatói gazdagították e nap élményeit. Este a pataki theologus cserkészek regőscsoportjának műsora zárta le a napot. A regősök énekszámai a helybeli, nagyon jól vezetett énekkar és gyermekkar számaival együtt az egész nap minden eseményét végigkisérték. Az ünnepségen szinte teljes számban megjelent az úgy számban, mint értékben továbbterebélyesedő Szádeczky család, a hegyközi középosztály számos képviselője, a füzéri kis leányegyház, a szomszéd nyiri gyülekezet szinte hiánytalanul s a hegyközi ref. gyülekezetekből még sokan. Patakról a regősökön kivül a Főiskola három tanára.

— **Zempléni lelkésznék figyelmébe.** A zempléni lelkésznék novemberi bibliaórájukat november 2-án, kedden 10 órai kezdettel tartják *a Főiskola teológiai tanári városzobájában.* Mindenkit szeretettel várnak.

— **Felhívás.** A golopi ref. egyház egyik régi anyakönyvében ez az adat található: „1739. évben jött be rendes uton a szent szolgálatra tiszteletes Pataky Mihály uram teljes eclézsiában.“ Innen 1741. évben ismeretlen helyre távozott. Mély tisztelettel kérem a NT. Lelkész Urakat, méltóztassanak az anyakönyveikben megállapitani és velem közölni, hogy 1741. évtől hol volt Pataky Mihály lelkész? Annak a nt. Lelkész Urnak, aki a nevezettet megtalálta, készséggel felajánlok 10-15 pengőt. Miskolc. *Pataky Andor* főhadnagy.

Szerkesztői üzenetek. **Zs-y Gy-gy.** Természetes, hogy kiigazítandó. — **N-y B-n.** Ki van szedve. — **B-e J-f.** Legközelebb hozom. Az a cikk is várja a közlést. — **V-y J-f.** Levelet irok. — **T-i F-c.** Beérkezett.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 45. szám. Sárospatak, 1937 november 7.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTELOM: *Szabó Lajos:* I. A Te igéd: igazság. II. Jézusnak szállás kell. — *—y—r:* Generális vizitáció Nyékládházán és Kistokajban. — *nb.:* Alsóborsod közgyűlése. — *Csabai István:* Abauji közgyűlés.— *Gy. K.-né:* Templomavatás Legenyén. — Hirek. — Hivatalos rész.

IGEHIRDETÉS.

I. A Te igéd: igazság!

János. 18:17.

Ezen a földön minden változó, még az igazság is. Pld. Egy ideig az volt az igazság, hogy a nap forog a föld körül. Ma már tudjuk, hogy nem ez az igazság. Van-e állandó igazság?

Van, Krisztus azt mondja: a Te igéd igazság!

Nézzük meg az Ige igazságát:

1. Isten, 2. Krisztus, 3. a mi életünk szempontjából.

I. Az Isten igéje egész Krisztus eljöveteléig *igéret* volt. Igaz volt-e az ige, mint igéret? Az ének így sumázza erre a kérdésre (tapasztalat alapján) a választ:

Igaz Isten, igéretedben változhatatlan valóság,
Amit Te a Te beszédedben, megmondasz, az mind valóság!

Évezredek kohója próbálta ki Isten igéjének igazságát, s míg századok emésztő tüzében elégtek, vagy deformálódtak emberi igazságok, a muló idő elmúlhatatlanul megerősítette Isten igéjének igazságát, s megmutatta annak örök örvényét, merthogy megtapasztaltuk: az igazi igazság a muló idő felett áll.

II. Az Ige igazsága megteljesedett és mi szemeink előtt megjelent a Krisztusban. A testté lett ige testté lett igazság. Mi foltos igazságokhoz vagyunk szokva (még napunknak is vannak foltjai), a Krisztusban megjelent igazságigénk azonban örök fényeségű, mint kipróbáltak idők és nemzetek. Legnagyobb mértékben az mutatja Krisztus igéjének igazságát, hogy igaztalan és bűnös életünket igazra tudja átfordítani.

III. A Te igéd igazság az én életemben is. Nálad találtam meg, megelégített, megbékített és megtisztított. Elég nekem és elég az egész világnak. És bár a világ még küzd vele és ellene, olyan ez, mint a Jákób tusakodása: el kell fogadni egykor az Istent és igéjét, mert nála nélkül tönkre megyünk. Azért élünk vele és nem bocsátjuk el, míg meg nem áld, és igazzá nem teszi életünket az igazságige.

II. Jézusnak szállás kell.

Máté. 8:20.

Ha most eljönne Ő, az Ur Jézus a földre, vajjon hol venne szállást? Bemenne-e a gazdagokhoz, akik megvetik a szegényt? Jól érezné-e magát náluk az ő szegényei nélkül Ő, a szegények és bünösök barátja?!

Bemenne-e a szegények kunyhóiba, ahol a Jób és Lázár hangja helyett folytonos panaszt, káromlást, zugolódást hallana?

Oroszországban halálra ítélnék, Spanyol országban megint megfeszítenék. Zsidók és pogányok miliói megint nem fogadnák be.

Az Ember Fia hová hajtaná fejét, hová mnnne Ő?!

Ha nem volna helye széles e világon, vagy ha mindenünnen szomorú lélekkel maga jönne el, az bizonyos, hogy itt a Tisza mellett adnának neki szállást a szegények, de hivők között. Örvendezve és boldogan és újjongva, hogy együtt lehetnek vele és szolgálhatnak neki, aki irántuk való szolgálatába életét adta.

De Jézus nem ilyen földi lakásokat kiván. Ő fejét a mi szivünkben, mint hozzá méltó szálláson, ott akarja lehajtani. Adsz-e szállást? Ez a ma kérdése.

Ha igennel felelsz, akkor két dolgot kell megtenni még ma:

1. Kitisztitani Jézus házát, a te szivedet, hogy méltó legyen megváltódhoz.

2. Berendezkedni arra, hogy Jézus örökös lakosa legyen szivednek.

I. Az elhagyott tanyákban, mikor jön az üzenet, hogy este háziistentisztelet lesz, a háziasszony egész nap súrol, tisztit, takarít. Tudja: házának vendége ma az Isten igéje, azért a háznak olyannak kell lenni, mint a templomnak.

Ha így fogadjuk az írott igét, mennyivel inkább így kell fogadnunk a testté lett igét, Jézust, mikor szívünkben szállást kér. Bizony szükség, hogy a szív kitisztítva legyen. Hogy mennyi ott a a bűn, a szemét, a tisztátalanság, a nem oda való, azt ketten tudjátok: az Isten meg Te. Isten megmondja neked az igén keresztül, hogy hogyan kell

szívedet kitisztítanod. Cselekedd meg, mert nem tiszta szívbe soha nem jön el Jézus. Ha nem teszed alkalmassá, bűnöktől tisztává szívedet, olyan Simeon leszel, aki hiába várod őt. Nála nélkül kell akkor meghalnod.

II. Ha kitisztított szívedben ott van az Ur, tedd, hogy állandó vendéged legyen. Hogyan? Úgy hogy add át neki szived felett a tulajdonjogot. Akkor te megszabadulsz a tehertől, s az Ur szívedet, mint sajátját, rendben tartja, soha el nem hagyja. Látod, hogy így van ez a hívő embereknél. Ha így teszel, akkor Jézus a Te kedvedért így fordítja át az Igét panaszból boldog örömre: van már az Ember Fiának fejét hová lehajtania.

Égi madár ereszünk alatt, szívesen látott vendége a magyar portának. Égi Urunk, a Jézus legyen szívesen látott örök vendégünk szívünk pitvarában.

Megtisztított kész szivek nyiljanak előtte, s zengjen a hívógató ének:

Oh én szerelmes Jézusom,
Édes megváltó Krisztusom,
Jövel, csinálj csendes ágyat.
Szivemben magadnak házat.

Tanya a Tiszánál. *Szabó Lajos.*

Generális vizitáció
Nyékládházán és Kistokajban.

Október 2-án, napfényes őszi reggelen autóztunk kifelé Miskolcról Nyék vezér ősi szálláshelye felé. Előre sejtettük, hogy püspökünknek ma nehéz napja lesz. A huszonöt évvel ezelőtt elhagyott s most viszontlátott gyülekezet emlékezésének, örömének, szeretetének terhe fog reánehezedni. A határon autónkat megállító díszes fogadtatás már reányomta sejtelmünk bizonyosságára a hitelesítő pecsétet. Nyilas Ferenc tb. főszolgabiró tolmácsolta itt a járás közönségének üdvözletét, azután a főjegyző beszélt, egy kis urileány virágcsokorral kedveskedett. Nemcsak köszöntgető emberek, de az emlékek raja szaladt ki a kapukon, áradt ajtókon, ablakokon az egykori ládházai jó pásztor felé. A Szlaninka házból mintha régi kedves esték meghitt hangulata szaladt volna kocsink után, hogy körülölelje azt, aki itt baráti érzéseinek, meleg szivének, áldott kedélyének ajándékait hagyta. A lelkészlak előtt Lukács Béla főispán, Szepessy Orbán, Szabó Dániel hejőcsabai lelkész, akinek bölcsőjét gyöngéd anyai kezek itt a szomszéd portán ringatták, Szendrei László hejőbábai lelkész, Bay Bertalan földbirtokos, Lichtenstein László országgyűlési képviselő, aki Miskolcról jött ki a nagy nap tisztességére; Egry Zoltán, a főgondnok-házigazda, dr. Pápay István ónodi lelkipásztor, Veress Imre segédlelkész és még sokan mások fokozták jelenlétükkel és részvételükkel a fogadtatás bensőségét, díszét és örömét. Farkas István püspök alig birt szóhoz jutni a meghatottságtól, amikor Pósa Dezső lelkipásztor üdvözlésére válaszolni akart. Nyitva volt — mondta — annakidején mindenki számára a házam és a szivem: szivemben vannak ma is az élők is, a holtak is. Az istentiszteleten főjegyző II. Kor. 5. r. 11—21. felolvasása után a békéltetés szolgálatára kérte Isten ihlető és segítő kegyelmét. Püspökünk igehirdetése a Máté 11. r. 28. v. alapján indult és épült. Ugyanerről az igéről prédikált 25 évvel ezelőtt, mint a gyülekezetből kibucsuzó, Miskolcra költöző lelkipásztor. Akkor nem csupán ifjú feleségével jött ide s nem csak itt született gyermekével ment el: hanem Istennel is járt s az ő kezét soha nem engedte el. Goethe mondta: figyelem az embert, akinek homlokán a jellem, a becsület, a kötelességtudás, szeretet dicsfénye ragyog! Honnan jön ez a fény? A velünk járó Krisztustól. Sok balgatag ember nem hisz Istenben, Krisztusban: mert csak azt hiszi, amit a kezével megfoghat. Pedig van lélekjárás. Szinte érzem, távolból édesanyám sóhajtását, feleségem imádságát: látom magam előtt a sirban nyugvó édesapámat. Látom, amint bejárja velem a ládházai paptagot s tanít a helyes, az okos gazdálkodásra; édesanyám pedig a feleségemet, a városi asszonyt vezeti be a falusi élet titkaiba s mutatja meg neki, hogy kell a népet szeretni, mindenkinek köszönni, házakba betérni, dolgaik, sorsuk után érdeklődni. Nincs itt ház, amelyben legalább egyszer ne lettem volna s meleg simogatással, jó szóval bánatot ne enyhitettem, örömöt ne szereztem volna. Hivlak, vezetlek titeket most is Krisztushoz, aki békességet ad s aki szivem utolsó dobbanásáig királyom és Megváltóm marad. A régi Ládházát szerettem volna Boldogfalvának elnevezni, mert segitettünk a szegényen s a szeretet állandó karácsonyi hangulatában éltünk. Boldogfalva, sajnos siró, panaszos magyarok szállása lett. De jól esett hozzátok jönni a mostani nehéz napokban, hogy elgyötört szíveket, nekem mindig kedves szíveket hivogassak a Krisztushoz. Ő hozzá kell jönnetek, mindnyájatoknak: mert mindnyájan fáradtak vagytok. Ő épen a fáradtakat, betegeket várja, ezek számára tárja ölelésre karját, készíti ajándékait. Ez a világ azért boldogtalan, mert Krisztus nélkül él. Sötét erdőben bujdosó magyar, miért nem hallod meg, hogy valaki hiv és vár: forgatja a lámpát, mint az őr a nyéki állomáson. Igaz, hogy hiv a Sátán is. Földosztást igér, jelszavakkal igéz, szép szavak és felkorbácsolt indulatok, vágyak tüzénél akarja megsütni a zsiványpecsenyéjét. Ne felejtsétek el, hogy Krisztusé az igaz hivogatás. Itt nincs mámoros nótázás, nincs külső fény, inger, csalogatás, de vár a megváltó és üdvözitő szeretet jótékony, csodatevő melege. Hozzá jöjjetek, mert egyedül Ő benne van üdvösség. Én nem bántom senkinek a felekezeti érzékenységét, csak mindenkit hivok Krisztushoz. Van sok terv, ötlet: de új világot formálni csak a Krisztusban újjászületett ember képes. Ő nála száradnak fel könnyeitek, ő benne ujul meg életetek. Őt szolgáltam, míg itt köztetek voltam, az ő oltalmába ajánlom magamat, titeket s Ő általa várom a jobb magyar holnapot.

Megható volt, amikor a templomból kimenő hivek egyenként jöttek régi kedves lelkészükhöz s ő még most is nevükön szólította, meleg szóval simogatta, becézgette őket. Bizony, ez a szeretet titka, legfőbb feltétele az igazi lelkipásztorságnak.

Itt persze az üdvözlések is a régi pásztor és nyáj közösségének jegyében folytak. Ennek zálogául a püspököt a ládházai paplak, a virágos veranda, Nyitray Dániel hittestvérünk által festett művészi képével, a nyékiek pedig a hét szolgálati évet jelképező hét, szépen berámázott aranykalásszal lepték és örvendeztették meg a püspököt, a helyben készített hamutartó állványokból főjegyző és esperes is kaptak. A ládházai egyházközség Nyék fiókegyházzal és Mályi leányegyházzal 1600 óta áll fenn, anyakönyv 1778-tól van. Köznap esti istentiszteletet október 31-től husvétig kedden és csütörtökön este, bünbánati héten minden este tartanak. Iskolás gyermekek számára van tanévnyitó és tanévzáró istentisztelet, Nyéken hittanóra előtt gyermekistentisztelet. A konfirmációt áldozócsütörtökre teszik át. Templomlátogatók százalékszáma 55, 30, 30: évenként urvacsorázóké 160 százalék. Reverzális javunkra volt 2. Perselypénz Nyéken 135·33 P., egy lélekre esik 35 fillér, Mályiban 11·06 P., egy lélekre esik 3 fillér. Ládházán 193·83 P., egy lélekre esik 40 fillér. A jó eredmény titka az, hogy a kimenetnél a kurátor tartja a tányért. Szegényeket alkalmilag gondoznak. Ifjusági egyletet 14, leányegyletet 18 taggal a lelkész, Balogh János igazgató tanító és áldott lelkű feleségeik vezetnek. Az Orjónak 16 tagja van. A Ref. Élet jár 2 példányban, Téli ujság 20, naptárból elfogyott 75. Itt is van magtári tőke. Az egyházi adó az állami adónak 25 százaléka, együttes kezelésben van. Sok az adósság és sok a kintlevőség. Lelkipásztor 480 P. munkaváltságból az idén még semmit, tavaly 100 pengőt kapott meg; 75 köből párbérből a mult éven befolyt 31, az idén 18. A község 326 pengő segélyt ad. 1927-ben toronyépítésre kivetettek 6000 pengő templomszékváltságot: az ebből befolyt 860 pengőt felemésztette az ügyvédi költség. Lélekszám Ládházán 520: sz. 14, mh. 10, szap. 4. Nyéken 306: sz. 9, mh. 7, sz. 2. Mályiban 295: sz. 6, mh. 5, sz. 1. A presbiteri gyűlés az iskolában folyt le, ahol gyönyörüséggel és okulással szemléltük, milyen egy iskola, amibe a tanító a lelkét önti be. Szemléltető képek: az egyházkerület pontozott térképe, szürminták, talajjavitási adatok, lakás tisztántartása, hazánk sorsának hullámzása az Árpádok alatt, rovásírás; tehénről, lóról, macskáról, egérről stb. szükséges tudnivalók, tejfeldolgozás módjai. Lélek van ezekben a képekben, a Balogh János igazgató tanító szolgálat, építés szenvedélyétől, krisztusi tűzeitől fűtött lelke. Ebéd után Mezőnyéken, az imaházban intézett a püspök a 133. zsoltár alapján békés együttélésre buzdító intelmeket a termet zsufolásig megtöltő gyülekezethez; Mályiban pedig, ahol a betegen fekvő Tóth Ferenc ifjú lelkes tanító helyett a leányegyház előljárósága fogadta, az Ap. Csel. 2. r. 37—38 v. alapján a megtérés szükségességét s a gyülölködő világban a szeretet evangéliumát hirdette. Beszéde a nagy számban jelenlevő r. katholikus atyafiakra is igen mély hatást tett. 26 látogatás zárta le ezt a fáradságos, de élményekben igen gazdag napot.

Október 3-án, vasárnap reggel Kistokaj meglátogatása következett. Érzékeny búcsú után a ládháziaktól robogott ki kocsink a faluból. Kistokaj megfelelő ünnepélyességgel, de hát bizony nem Nyékládháza ünnepi lelkesedésével várta és fogadta az érkező püspököt. Ebben a községben szemmelláthatóan hamvadoznak a lélek tüzei. Pedig Gombos Imre lelkipásztor kötelességteljesítése ellen kifogást nem lehet emelni, népes családjával még példának is ott ragyog a gyülekezet előtt, Pósa Jolánka tanítónő pedig férfiakat megszégyenítő buzgósággal, odaadással vezeti a férfi ifjúság közötti munkát is. A templomi, főjegyzői lekció II. Korinthus 3. r. 11—18; püspökünk igehirdetésének alapigéje Ap. csel. 6. r. 15. vers volt. Léleknélküli emberek, akik csak testtel és vérrel tanácskoznak: itélkeznek a lélek emberei felett, akiket maga Isten irányít és vezet. Sokszor van ez igy a mai világban is. Aki jót és nagyot akar, annak szenvedni kell. A test emberei félnek, féltékenykednek, azért ölnek, erőszakoskodnak. István, a diakonus ott áll a sinedrium előtt. Vele kezdődik a vértanuk korszaka, mint ahogy ma Oroszországban lassanként a hóhérok egymást végzik ki. István vértanu az angyalarcú ember. Ebből a mai világból az angyalarcú emberek hiányoznak. Pedig ilyennek kell lenni a lelkipásztornak, tanitónak, szülőknek, ifjúságnak. Hogy lehetek angyalarcú ember? Ha olyan bölcsességgel és lélekkel telitett leszek, mint amilyen István volt. Mikor a gyermek a világra jön, keresik rajta a szülők arcát, vonásait. Bárcsak Krisztus arcát is keresnék rajta. Amikor a gyermeket ruházod, éhségét csillapítod, jó szóval neveled, irányítod: mindig egy-egy sugár hullik reád a Krisztus arcáról. Angyalok vitték hirül Jézus születését. Angyalok jártak körülte, mikor keresztelték s hallatszott az atyai szó: Ez az én szerelmes fiam, akiben gyönyörködöm. Egy régi legenda szerint éhes, lázadó ember járt a mezőn. Minden, még az útfél is tele volt buzával. Felvett egy buzaszemet s arról Krisztus arca mosolygott reá. A lázadozó ember összetört, zokogott s újjá lett a Krisztusban. Felülről jön a világba a fény, amely a nagyvárosban elkábítja a faluról felkerült embert, mert mindent szépnek mutat. Az isteni szeretet fénye tisztit meg és emel ki minket is bűneinkből, nyomorúságunkból. Nagy a szomorúságom miattad, kistokaji nép, mert félek, hogy a lelkedet romba döntötte a pénz szerelme. A Mammon rabja itt sok gyülekezeti tag s kevés arcon ragyog Krisztus szépsége. 800 lelkes gyülekezetből alig vannak a templomban. Ezek az üres padok vádak lesznek ellenetek. Az elmaradók ellen, de az ittlevők ellen is. Megtett-é lelkipásztor, tanítók, presbiterek mindent, amit Isten a nyáj gondozása körül tőlük vár és kiván? Angyalarcú ember az Istennel élő ember. Ilyenekké neveljétek gyermekeiteket. Nem az a fő, hogy világ szerint legyenek gazdagok, hanem az, hogy Isten és Krisztus ott legyen a lelkükben, életükben, s hogy az ige mennyei kenyere táplálja őket. A gazdag gondolja meg, hogy a szegény ember kenyerét nála tette le az Isten: a szegény pedig ne irigyelje a gazdagot. Az evangélium fényénél gazdag és szegény összetalálkoznak, egymásban a testvérre ismernek. Angyalarcú ember, akire Isten valamit, vagy valakit bízott. Lásd meg hited szemeivel Jézus arcát, sirasd meg és hagyd el bűneidet s an-

gyalarcú ember leszel, mennyei dicsőség hófehér köntösébe öltözött, Isten képét hordozó, harcodban diadalmas. Itt is volt keresztelés: Petri Gizella új gyülekezeti tag részesült abban a szerencsében, hogy a püspök hintette meg tiszta homlokát a keresztség vizével. Kistokaj 1733-ig Mályihoz tartozó leányegyház volt. A XVIII. században még sövénytemplomban dicsérték az Istent, anyakönyv van 1772-től. Szórványa Sajópetri. Köznap adventben csütörtökön este és óév utolsó estéjén járnak templomba. Természetesen javalltatott és rendeltetett a legalább bűnbánat-heti istentiszteletet. Április—júnusban és szeptember—októberben reggelenként is van istentisztelet. Gyermekistentiszteletet a fűtött iskolában tartanak. A konfirmáció itt is most kerül áldozócsütörtökre. Templomlátogatók százalékszáma 35, 25, köznap este 35. Ennek magyarázata a közeli miskolci piac, amely a megélhetés egyéb eszközeiben, lehetőségeiben erősen korlátozott, kevés földdel rendelkező népet elvonja a templomtól, leszoktatja az ünneptartásról. Évenként urvacsorázik a gyülekezet 56 százaléka, alig látunk még ilyen alacsony számot. Évi perselypénz 23·58 pengő, egy lélekre esik 4 fillér. Szegénysegítés csak gyermekekre irányuló volt. Ifjúsági egylet 12, leányegylet 16 taggal működik. Naptár elkélt 25, egyházi lapok járnak 42 példányban. Párbérrendszerrel adóznak, de már meg van szavazva az új adókúlcs. A lelkészlak alig türhető állapotban van: bizony nagy dolog és a gondviselés csodája volt ebből annyi sok szép, egészséges gyermeket kinevelni. Lelkész 75 köböl fizetéséből tavaly 25, az idén hét és fél véka jött be, három vagon gabona hátraléka van a híveknél. A község adott 468 P. segélyt. Lélekszám 600: szül. 15, meghalt 9. Presbiteri gyűlésen s még azután a közebéden is sok szó esett a község népének testi és lelki elesettségéről, a segítés módjairól. A baj onnan van, hogy eltüntek a régi nemesi földbirtokos családok. földjeik a szomszéd községek lakóinak birtokába jutottak. Az idén a nehéz viszonyok miatt csak két házaságkötés volt. Püspökünk meleg szeretettel üdvözölte Gombos Imre lelkipásztort, aki huszonöt éve szolgál Kistokajban. *y. r.*

Alsóborsod közgyűlése.

Október 12-ére hívta össze közgyűlésünket a régi, s egyben új elnökség: Pósa Péter esperes és Br. Bottlik István egyházmegyei gondnok. A gazdasági élet javulásának jele az is, hogy az egyházmegye nagyrészt földből és párbérből élő lelkészei, csaknem teljes számban megjelentek. Az áhitatos éneklés, írásolvasás és imádkozás után, a szavazatbontó bizottság jegyzőkönyvéből megállapíttatott, hogy a most következő 12 éves ciklusban az esperes és az egyházmegyei gondnok, Pósa Péter és Br. Bottlik István, teljes egyhanguasággal, 105 szavazattal hivatott el a szolgálatra. Az egész tisztikar-választását megerősítette az egyházmegyei közgyűlés, A Püspök úr pedig meleg szavakkal köszöntötte őket. Erre az esperes szólt, mondván, hogy csak addig vállaljuk a tisztséget, amíg erőink meg nem lankadnak. A gondnok megnyitója az evangéliumi szociális kérdések felé irányította a figyelmet. „Szolgálatomnak mindenkor a Krisztusi gondolat szab irányt, melyet a mi kálvinista hitünk mélységével fogok szolgálni a gondnoki székben és a közéletben egyaránt," ezzel a megnyugtató akkorddal zárta beszédét.

Az esperesi jelentés a hitetlenség és az istentelenség szörnyű támadásaira mutatott reá és biztos fegyverül a keresztyén felekezetek szeretetben való együttmunkálkodását ajánlotta. A reverzális lélekpusztító erőszakosságai, mint a pusztító özönviz. Az általános kép után, a haláltól megszomorodott szíveknek — Kiss Albert, Eötvös Ferenc, a Meczner család, Makláry-Papp Miklós familiája, valamint Váry Elemér és Kerekes Imre hozzátartozóinak — küldötte el egyházmegyénk mély részvétét.

Megköszöntük Püspök úrnak a generális vizitációt. Áldás-kivánással üdvözöltük Makláry Károlyt, dr. gr. Bethlen Pált, dr. Trócsányi Józsefet, valamint Gombos Imre és Eötvös Ferenc lelkipásztorokat, akik negyedszázados évfordulójukhoz érkeztek el. Nagy József poroszlói és dr. Nemes Andor hevesi lelkipásztorokat beiktattuk. Új tanítóink esküt tettek. Az esperes jelentése során ajánlotta közgyűlésünk, hogy bünbánati heteken minden este, máskor legalább kétszer hetenként tartassék esti istentisztelet. Örömmel vettük tudomásul, hogy Miskolcra a miniszter, a diósgyőrvasgyári egyházrészbe pedig a Mávag. Vezérigazgatósága egy-egy új hitoktatói állást szervezett. Az előbbire Császár József, az utóbbira pedig Kolumbán György rendeltetett. Lélekszámunk: 78,157. — Reverzálisnyereség: 59; vallásváltoztatási nyereség: 48; kegyes adományok kereken: 50,000 P.

Az egyházmegyei tanács tagjai egy évre: Román Ernő, dr. Enyedy Andor, Nádházy Bertalan, dr. H. Kiss Géza, dr. Filep Gusztáv, Fazekas János, Lukács Béla, Csorba György, Zsóry Lajos, dr. Mikuleczky Gyula, dr. gr. Haller István és vitéz Litkey György.

Lelkészjelölő bizottság: dr. Enyedy Andor, dr. Kérészy Barna.

Molnár Béla tanügyi-jelentéséből, örömmel hallottuk, hogy 120 tanítónk közül, 53 kiváló eredményt felmutató hű munkásnak bizonyult. Egyházaink a föld- és termény járandóságon kivül 105,000 pengőt fordítottak népoktatásra.

Benke József belmissziói jelentéséből megtudtuk, hogy munkálkodás már mindenütt folyik. Az évi úrvacsorázók átlagos száma 120 százalék. A szeretet-munkákra 24,000 P fordíttatott, Elrendelte a közgyűlés, hogy évente okt. 10-ig munkaprogrammot terjesszenek be a lelkipásztorok. Az énekeskönyv nagy drágasága élénk megbeszélés tárgya volt. Felterjesztés ment a Konventhez. A diósgyőri presbitériumnak eyyik tagja dr. Dienes István, még 1936-ban egy nagyon világos munkálatot készített a reverzális-kérdésről. Ezt az ügyet gr. Haller István előadásában alaposan megtárgyaltuk és felterjesztéssel élünk. Egy új lelkészi tipust (vallásoktató-lelkész) is megismert az egyházmegye közgyűlése. (Bizonyára egyedül van.) Ugy mutat-

között be, hogy egyházközsége adójának nagy magasságát emlegette. (Ő maga évente 1 (egy) P-t fizet.) Jogerős egyházkerületi határozat megváltoztatását és törvényesen működő presbitériumának újjá-választását kivánta volna. (Ez a presbitérium adott néki díjlevelet és vállalta 5 évi belépési járulékokkal együtt, nyugdíjintézeti fizetségeinek kiutalását.) Püspök úr, dr. Enyedy Andor és a közgyűlés sem igen birták rá másirányú felfogásra.

Több adókulcsot, szabályrendeletet, alapítólevelet erősített meg a közgyűlés. Egy lelkészi jegyzői állásra, november 30-ig szavazást rendelt el. Az egyházlátogatókat és kisérő társaikat kiküldötte.

Egyházkerületi kiküldöttek és póttagok: Takács Mihály, Szabó József, Komjáthy József. Dr. Filep Gusztáv, Tóth Sándor, Zsóry Lajos, dr. Mikuleczky Gyula, gr. Haller István Dr. Fekete Gyula, dr. Korom Lajos.

A közgyűlés 9 órától fél 3 óráig tartott. *nb.*

Abauji közgyűlés.

Az abauji egyházmegye október 20-án tartotta évi gyűlését Göncön. Téglássy András gondnoki megnyitójában a keresztyén unio gondolatáról elmélkedett. Bár messze jövendő igéretének látja, hivő lelke előtt boldog bizonyosság, hogy Isten lelke összetereli az egymás felé vágyó lelkeket! Egyházmegyénk anyagi s hitéletének hű képét kaptuk Farkas Elek esperesi megnyitójában. Hitélet terén némi javulás, anyagiakban sokfelé erőtelenedés Vannak az áldozatkészségnek tündöklő jelei, de a köteles köztartozások teljesítésében itt ott hanyagság. A dicsérő elismerés az arra érdemesektől nem vonatott meg, a hanyagok fegyelmivel való serkentését a közgyűlés is szükségesnek határozta. Lelkészi karunkban két esetben volt változás. Frenczel Bertalan örökös tiszteletbeli tanácsbírónk, nyugdijas lelkésztestvér az örökkévalóságba költözött. Derzsi Endre volt tomori lelkész — Sebestyén Sándorral történt csere folytán — Hajdudorogon szolgálja az anyaszentegyházat. Csabai Istvánt a lelkészi főjegyzőségbe, ifj. Jakabfalvi Gyulát világi aljegyzőnek, Kiss Pált lelkészi aljegyzőnek iktatta be a közgyülés. Számvevői állás Kukoró Ferenccel betöltetett, a tanügyi bizottság az új iskolai pragmatika szellemében újjáalakult. Megválasztatott az egyházmegyei tanács, időszaki bíróság, lelkészjelölő bizottság, egyház- és iskolalátogatóság. Sebestyén Sándor a tomori, Benke Imre a vizsolyi lelkészi állásba, Molnár János a hernádszentandrási tanítói állásba beerősíttetett. Segédlelkészek közül kettő állásnélkül maradt. Az egyházakat súlyosan terhelő illeték-egyenérték leszállítása az új ciklustól kezdve kivánatos volna. Aszaló új adókulccsal próbálja az egyházi adózás igazságtalanságát megszüntetni. Telkibánya is utasítttatott új, törvényszerű, egyházi adózás bevezetésére. Kivánatos lenne egyetemes, törvényszerinti rendezés, mert ahány egyház, annyi szokás. A legtöbb helyen antiszociális és sok panaszra okot adó. A szendi egyházban a felekezeti iskola fenntartása anyagi okokból lehetetlenné vált. Két tanerős állami iskola épül, amellyel az egyházakra kedvező feltételek mellett a szalai ref. iskola osztálymegoszlással egyesülne. Felsőregmec 1600 P. költséggel templomot és paróchiát renovált, a kis tomori egyház 9000 pengő értékben tornyot épít, Bakta melléképületeit hozza rendbe. Vallástanítási szakfelügyelőt kerületenkint egyet, valláspedagógiai szemináriumot évenkint s egyházmegyénkit egyet lát szükségesnek az egyházmegye. Az egyházak szociális és gazdasági teendőire vonatkozó, az Orjó igazgatója által készített tervezetet — a mai súlyos anyagi viszonyok közt — túlméretezettnek tartja a közgyűlés, a megvalósítható munkák hanyagolása bűn, mert „aki tudna jót cselekedni, bűn-e az annak"! — Bírósági ügy egy sem volt.

Csabai István
lelkészi főjegyző.

Templomavatás Legenyén.

Az áldott emlékezetű Dókus Ernő egykori falujában, az elszakitott Legenyén nagyszabású egyházi ünnepség volt okt. hó 24-én. Ekkor avatták fel és adták át a használatnak a 40,000 cseh koronából újjáalakított 130 éves templomot és ekkor szólalt meg a 7000 cseh koronáért öntetett új harang. Özv. Magyar Pálné önttette pataki diákkorában elhunyt fia emlékére. Dr. Magda Sándor püspök vezetésével 12 palástos pap és roppant nagy számú nép sereglett fel. Ott volt egész Felsőzemplén, a közeli ungi és elszakított abauji vidék. Nem látott ennyi népet még a kis Legenye. Érdekes dolog, hogy a messzevidékről jöttek már reggel letelepedtek a templom körül és egymásután zengedezték a zsoltárokat. A templom nem tudta befogadni a híveket és kívül két helyen tartatott istentisztelet... szlovák nyelven is. A templomban természetesen magyar nyelven folyt végbe a szertartás. Dr. Magda Sándor püspök imádkozott, bibliát olvasott... Majd Dobos Sándor mondott alkalmi beszédet.

Mint nagyon jellemző dolgot kell megemlíteni, hogy obulusaival a cseh állam is hozzájárult a templom renoválásához és a régóta hallgató, most újra megszólalt „Dókus Ernőné, sz. Ragályi Ilona" gyönyörű orgona kezelését a szlovák nyelvű, luteránus vallású tanítónő vállalta.

A soká emlékezetben maradó, nagyszabású ünnepséget Pap István legenyei lelkész rendezte, a már erősen megfogyatkozott, de újabban lendületnek induló, kemény magyar legenyei református nemesi családokkal. *Gy. K.-né.*

HIREK

Szalóczy Pál Mezőcsáti nyug. lelkipásztor, a tiszáninneni egyházkerület és az alsóborsodi egyházmegye volt tanácsbírája, az országos zsinat volt rendes tagja nov. hó 1-én Budapesten, szerettei körében életének 79., boldog házasságának 47. évében elhunyt. Szalóczy Pál mint érett gabona takaríttatott be Ura csürébe. Áldott emléket hagyott maga után. Ez az emlék még ép közöttünk. A sok megbizatásban

pedáns hűséggel szolgáló pásztort mutatja. És még egy rendkivüli vonást. A katedrai szolgálat ritka szerelmesét: falusi elszigeteltségében a klasszikus értékű francia igehirdetőt, Bersiert klasszikus magyarsággal szólaltatta meg. Másokat, kisebbeket is gyökeres módon. Áldjuk Istent áldott munkáiért!

— **Zsinat előtt.** A zsinatelőkészítő bizottság 87. sz. irományát szétküldte.

— **A főiskola okt. 31-iki emlékünnepélye** a nagy naphoz méltóan folyt le. *Nagy Barna* theol. h. tanár ünnepi beszéde tartalma mélységével és megejtő erejű előadásmódjával tünt ki. A szép délután müvészi számai, melyeket a gimn. vegyeskar, főisk. lai zenekar és a kórus adott elő, *Szabó Ernő* gondos munkáját dicsérik.

— **KIE imahét.** A KIE mozgalom ez évben *november 14—20-ig* tartja imahetét az egész világon s igy hazánkban is.

— **Döbrössy Lajos** mohamedán misszionáriusunk október utolsó napjaiban tért vissza munkahelyére családjával együtt.

— **Uj külmissziói munkást** állít szolgálatba a budapesti egyházmegye *Parragh Lajos* református segédlelkész személyében.

— **Tájékoztató.** A miskolci református egyházközség presbitériuma az alsóborsodi egyházmegyében megüresedett lelkészi jegyzői tisztségre *Nagy József* poroszlói beerősített lelkészre adta 10 szavazatát.

— **Regősök Nyiriben.** A pusztafalusi Szádeczky ünnepélyre utazott theol. öregcserkész regőscsoport okt. 23-án Nyíriben szolgált egy templomi vallásos est és egy külön regős est tartásával az ottani derék, református gyülekezetnek, együtt téve meg a 9 km-es utat másnap reggel zászló alatt, zsoltáréneklással a Pusztafaluban majdnem teljes számban átvonuló gyülekezettel.

— **Orgonaavatás Tiszapalkonyán.** Bensőséges ünnepélye volt okt. 24-én Tiszapalkonya ref gyülekezetének. Isteni tisztelet keretében adta át Turáni T. Ferenc lelkész a hívek áldozatkészségéből újjáépített orgonát a gyülekezetnek. A szép kivitelű Angster-orgonának hiányzó vezérsípjait kellett pótolni, melyeket a világháború zivatara tépett ki. Belsejét pedig a kommunizmus és a román invázió rongálta meg. Most Isten dicsőségére és a hivő szívek gyönyörűségére ismét a régi erőben és felszerelésben áll az orgona, melyre a kiadás kétharmad részét pár óra alatt gyűjtötték össze a lelkes presbiterek. Csodálat illeti meg ezt a gyülekezetet áldozatkészségéért, mert az utolsó három évben szinte erején felül hozott áldozatot egyházáért, midőn templomát teljesen renováltatta, egy háromtermes kulturházat emelt, a templom szószékére és urasztalára bársonyterítőket vett, most az orgonáját újította. Az építés munkáját a lélektől áthatott gyülekezeti egyletek végzik. A 750 lelket számláló gyülekezetben van nőegylet, leányegylet, legényegylet, olvasókör, énekkar, melyeknek vezetésében a lelkészt nagy készséggel segítik Soós Dezső igazgató tanító, Soós Dezsőné, Csizy Miklósné tanítónő és Csizy Miklós ny. tanító.

— **Gyüjtsünk használt levélbélyeget** a külmissziói munkák támogatására.

— **A mezőcsáti református egyházközség** két évvel ezelőtt templomát kivülről renováltatta és díszes templomkerítést készittetett. Ebben az évben a gyenge aratás ellenére is a hívek majdnem egyöntetű óhajtása kívánta a belső renoválás véghezvitelét. Nagyon izlésesen festették ki a templomot mintegy 1500 P költséggel, amely éppen úgy önkéntes áldozatkészségből gyűlt össze, mint a két év előtti 2000 P renoválási költség. A megújított templomban a reformáció emléknapján, október 31-én volt a hívek örvendezése közben a hálaadó istentisztelet. Az istentiszteletet Pósa Péter alsóborsodi esperes végezte, aki azt kívánta a gyülekezetnek, hogy amilyen szépen megújította az egyháztagok áldozatkészsége a templomot, éppen olyan szépséggel épüljenek be a halhatatlan lelkek az Isten Lelkének templomába, élő kövek gyanánt. Ennek az lesz a legékesebb tanubizonysága, ha a templom úgy megtelik Isten igéje után éhező és szomjuhozó szívekkel, mint ahogy megtelt a reformáció emléknapján s a hálaadás ünnepén.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsóborsodi lelkészek és ifjúsági munkások figyelmébe!

November hó folyamán egyházmegyénk területén a következő helyeken tartunk ifjúsági körzeti összejöveteleket: November 14-én Ónodon, 15-én Szirmán, 16-án Nemesbikken, 17-én Mezőcsáton, 18-án Mezőkeresztesen, 21-én Cserépfalun. A vonatkozó meghivókat elküldöttem. Most csak arra kérem lelkipásztortestvéreimet és az ifjúsági munkásokat, hogy a részükre legkönnyebben megközelíthető helyre lelkészek, tanítók, ifj. munkások legalább 3—4 KIE tagot hozzanak magukkal s tegyék lehetővé egy-két szegénysorsú ifjúnak a konferencián való megjelenését. Az ifjúsági konferenciák dolga Isten ügye, amiért mindnyájunknak felelősséget kell hordoznunk. Akié az ifjúság, azé a jövő. Azt akarjuk, hogy az ifjúságunk a Krisztusé legyen.

Alsóborsodi presbitériumok figyelmébe!

Egyházmegyei közgyűlésünk december 1-iki határidővel szavazást rendelt el egy lelkészi-jegyzői állásra. Felhívom a presbitériumokat, hogy a szabályszerűen kiállított és aláírt szavazó lapot a megjelölt határidőig az esperesi hivatal címére beküldeni szíveskedjenek.

Atyafiúi szeretettel vagyok,

Miskolc, 1937. nov. 2. *Pósa Péter* s. k.
esperes.

— **Alsózempléni egyházmegyében** nov. 8-án Taktaszadán, 9-én Sajóhidvégen, 10-én Prügyön, 11-én Tolcsván, 12-én Bodroghalászon, 13-án Vajdácskán tartandó férfiértekezletek mindenütt 9 órakor, a reggeli istentisztelet után kezdődnek. Tart fél 12 óráig.

— **Alsózempléni egyházmegye** gyülekezeteinek énekkarait, illet. karvezetőket kérem, hogy az énekkar alapszabályát nov. 21-ig az egyházmegye missziói előadójához küldjék el. Ahol alapszabály nincs, azt is jelentse az énekkar.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 46. szám. Sárospatak, 1937 november 14.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Farkasfalvi Farkas Géza:* Közgyűlési megnyitó. — *Farkas István:* Püspöki jelentés. (Folyt. és vége köv.) — —*y*—*r:* Generális vizitáció Szirmán. — *tj:* A felsőborsodi őszi egyházmegyei gyűlés. — Hirek. — Vasuti menetrend.

Közgyűlési megnyitó.

Tartotta: *Farkasfalvi Farkas Géza* e. k.-i főgondnok.

Úgy, mint mult évi közgyűlésünket megnyitó beszédemben, ezuttal sem számolhatok be örvendetes javulásról egyházaink gondterhes életében.

Eddig nem váltak valóra azon reménységek, melyeket méltán fűzhetünk és fűzünk azon örvendetes körülményhez, hogy az ország vezetése — mint miniszterelnöknek — anyaszentegyházunk érdemekben gazdag, kipróbált szolgája, egy ízig-vérig kálvinista férfiú kezébe került, ki ismeri minden bajunkat, jogos kívánságainkat.

Bizonyára nem az Ő jószándékán múlott, hanem elháríthatatlan akadályok gátolták meg ebben, remélnünk kell, hogy a Mindenható meg fogja őt segíteni, hogy egyházainkat válságos helyzetéből kibontakozni segítse.

Indítványozom, hogy közgyűlésünkből őt erre mély tisztelettel és atyafiságos szeretettel felkérjük.

Isten kegyelméből Főtiszteletű Püspök Urunk ez évben ünnepelte miskolci lelkészi szolgálatának 25-ik évét, áldásos püspöki, lánglelkű apostoli munkálkodásának 5 éves évfordulójával majdnem egyidejűleg. A mi dicsekedésünk és örömünk is a miskolci egyháznak, ez a kivételes áldottsága, melyhez őszinte örömmel toldjuk az egyházmegyéknek már kifejezett jókívánataival az egyházkerületi közgyűlésünknek ama tiszta szívből származó óhaját, hogy a 25 évhez a végtelen isteni kegyelem újabb 25 évet adván érhesse meg a miskolci áldásos működésének 50 éves jubileumát erőben, egészségben, kedves szeretteí és anyaszentegyházunk boldogulásának szebb jövőjében.

Szept. 30-án iktatta be az alsózempléni egyházmegye újonnan választott gondnokát, dr. gróf Bethlen Pált, a sárospataki főiskolánk érdemes világi gondnokát. Nagy reménységekkel nézünk egyházépítő munkája elé ezen új díszes őrhelyén is. Történelmi nemzetségének multja össze van forrva anyaszentegyházunk életével. Legközelebbi vérei is: édesatyja egész életén át volt, fivére pedig ma is önfeláldozó munkása anyaszentegyházunknak. A kolozsvári kollegiumban zsenge ifjú korában magába szívott szellem csak megerősítette benne az őseitől örökölt hagyományokat, a hit és haza szent eszményei szolgálatának mindenek fölé való helyezését. Az a bizonyságtétel pedig, amely gondnoki székfoglalójában elhangzik, felülmulta minden várakozásunkat. Egy igazi hitvalló férfi nagyszerű megnyilatkozása volt ez. Az alsózempléni egyházmegye megtalálta méltó világi vezetőjét.

Szép reménységgel köszöntjük Főtiszteletű *dr. Domján Eleket,* a tiszai ág. ev. egyházkerület új püspökét. Eddigi pályája a mi egyházkerületünk területén futott, amelyet ismerünk és nagyra értékelünk és feljogosit arra, hogy tisztelettel, bizalommal és testvéri szeretettel köszöntsük, s kívánjunk áldást munkájára.

Legfájdalmasabban, legközelebbről érinti egyházkerületünk közönségét legöregebb világi tagjának, az alsózempléni egyházmegye boldogemlékű gondnokának, néhai *Meczner Bélának* elvesztése, ki 50 éven át ifjúságától aggastyán koráig szentelte munkájának legjavát, szeretett egyházmegyéjének. Meczner Bélát a méltó megbecsülés magas polcra emelte országos és egyháztársadalmi tereken, s most a szeretet, a hála és kegyelet adóját rójjuk le szomorú megilletődéssel. Emlékét szívünkbe zárjuk, kedves, tisztes, vonzó, szeretetet árasztó egyéniségét nem feledjük el soha.

Vitéz Horthy Istvánt, a tiszántúli egyházkerület volt főgondnokát is elszólította körünkből a Mindenható. Puritán, hitéért, hazájáért, eszményeiért élő férfi volt. Egy, a szó legnemesebb értelmében volt úr és lovag. Megszemélyesítője minden férfierénynek, bátorságnak, hősiességnek, szókimondásnak, gerincességnek, háborúban és közéletben egyaránt. Amellett a legjobb szívű ember, leggyengédebb lelkű igaz keresztyén volt. Halála pótolhatatlan veszteség nemzetünkre és anyaszentegyházunkra. A magyar társadalom pedig egy ideális erkölcsi példaadót temetett el benne.

Testvéri szívvel tesszük le a kegyeletes emlékezés koszorúját *dr. Geduly Henriknek,* a tiszai ág. ev. egyházkerület nagyérdemű volt püspökének sírjára. Áldott volt munkálkodása, velünk egy

testvériségben érző szíve, áldott legyen közöttünk emléke is.

Elvesztettük *Maklári Pap Miklóst,* a pataki főiskola nagyon szeretett és mindenki által becsült legöregebb nyugalmazott tanárát, akinek tanítványa volt egyházkerületünk legöregebb, Patakon tanult diákja is, s a 90 esztendő szép és ékes koronáját a pataki temető siremlékénél annyiszor ékesítik az igaz hála könnycseppjei.

Ugyancsak elvesztettük a sárospataki főiskola hűséges, igaz régi fiát, *Csontos Józsefet,* ki az Alma Mater emlőin nőtt fel, azt szolgálta egész életén át, hűséges lélekkel, becsülettel, tudással. Egyformán szerette azt mint diák, mint tanár, s mint igazgató. Érdemeit a főiskola, az egyházkerület és sok-sok hálás növendéke szeretettel fogják megőrizni.

Felső- és Alsóborsod több egyháza részesült ez évben annak az apostoli munkának áldásaiban, melyben egyházkerületünk lelki vezére részesítette az egyházközségeket évről-évre személyes látogatásai által. Nem is mérhetők fel ezen szolgálat hiterősítő és nemzetépítő eredményei.

A jövő hónapban újból összeül a magyarországi ref. egyház törvényhozó zsinata, amely elé nagy horderejű és rendkívül kényes problémák is kerülnek, melyek mikénti megoldása egyházi életünk alakulására nagy befolyást fog gyakorolni. A Zsinat egész bölcsességére lesz szükség, hogy a helyes utat találja meg a törvények alkotásában.

Szőnyegre kerülnek: a házasuló felek között a gyermekek vallása ügyében kötött, egyházunkra nézve sérelmes megegyezés esetén követendő eljárás; azaz: a reverzális kérdése;

A ref. és evangélikus egyház közigazgatási és vagyoni vitás kérdéseinek eldöntésére külön bíróság szervezése;

István király ünnepélyének, mint nemzeti ünnepnek megülésére vonatkozó zsinati határozat, valamint az istentiszteleti rendtartás megfelelő módosítására vonatkozó előterjesztés;

Az egyházi tisztviselők javadalmának az egyházközséget terhelő köztartozások arányában történhető kifizetésének ügyében hozott konventi határozatnak megfelelő javaslat;

Az egységes egyházi iskolai felügyelet ügyében készült tervezet;

Középiskolai igazgatók megbizatása időtartamának újabb szabályozása;

Konventi elnökségi tanács intézményének törvénybe foglalása;

A lelkipásztorokra törvénybe iktatott áthelyezési lehetőségnek a tanerőkre való kiterjesztésére vonatkozó javaslat;

A lelkészi szolgálatnak a 75 éves korhatárig való terjedése érdekében előterjesztendő javaslat;

A lelkészek áthelyezése gyakorlati alkalmazhatóságának biztosítása érdekében előkészített javaslat;

A nyugdíjintézeti tagsági díj fizetésére vonatkozó javaslat stb.

Főtiszt. Egyházkerületi Közgyűlés! Évek óta úgyszólván minden közgyűlésünkön súlyos aggodalmamat fejeztem ki afölött, hogy nemzetünk, egyházunk két szélsőség közé sodródik. Sajnos, ezen előrelátásom helyessége, — pedig talán a közeledő veszély ezen általam festett képét legtöbben túlsötétnek látták és egy kézlegyintéssel tovább haladtak mellette — ma már talán minden tisztánlátó ember előtt igazolva van. A vörös, bolsevista istentagadás mellett mindjobban terjednek az idegenből elindított, idegenből táplált és idegenből irányított, szintén hitünket és nemzeti létünket fenyegető, zavaros, ködös eszmeáramlatok és modern pogányság.

Olvassuk Dibelius német evang. főszuperintendes levelét és olvassuk XI. Pius pápa enciklikáját, melyek egyformán ítélik meg a veszélyt azon kijelentésekkel és elnyomatásokkal szemben, melyek egy nagy birodalom minisztere részéről történtek. A miniszter szerint: „Zöllner evang. püspök ugyanazon szavakkal jelentette ki neki, mint Gahlen münsteri kat. püspök, hogy a keresztyénség Krisztusban, az Isten fiában való hitet jelenti," "efölött nevetnem kell," mondja a miniszter; majd: „az egyház nem tudott olyan hitet teremteni, amely hegyeket mozdít meg; ezt a hitet a Vezér teremtette."

Nagyon erélyesen feleli erre Dibelius főszuperintendens: „Az a tanítás, hogy Jézus Krisztus Isten fia, nem emberek által kitalált mondás, hanem a szentírás alapvető kinyilatkoztatása. Ezen tételen függ egész hitünk. Mi csak Istennek engedelmeskedhetünk." — „XI. Pius pápa konstatálta, hogy kifosztják, felperzselik Isten házait, ki akarják tépni az ifjúságból a hit szentségtartóját. Közel vagyunk a szellemi templomgyalázáshoz."

De nemcsak külföldön, hanem nálunk is látják immár ezt a veszélyt a védelemre hivatottak; megnyilvánul ez szinte naponta úgy a protestáns, mint a kat. egyház vezető egyéniségeinek nyilatkozataiban.

Veszedelmes jelenség az is, mikor már a köszöntésben is mellőzik a vallásos régi köszöntést, mint az „adjon Isten"-t s ahelyett idegen földi nevekkel, szavakkal, s a kéznek felemelésével köszönti egymást az emberek egy része.

Vagy amikor hir szerint, — mely hír kategórikusan megcáfolva tudtommal nem lett, — egyik tankerület kitűnő főigazgatója kénytelen volt körlevelet intézni a hatáskörébe tartozó középiskolák igazgatóihoz, mely szerint szélső jobboldali elemek eskű alatt szervezik a maguk alakulataik számára az ifjúságot és felszólítják arra, hogy tutajdonítsák el szüleik fegyvereit — azaz: magyarul mondva, lopják el azokat, — és szolgáltassák be a pártvezetőségnek. Hiszen ez már a keresztyén erkölcs arcul csapása és forradalmi előkészület!

Ily, — képtelen, szinte hihetetlen, — jelenségek láttára, bármily elszigeteltek legyenek is azok, nem lehet tovább habozni, hanem a legerélyesebb közbelépés szükséges az egyházak részéről is.

Adva van tehát az alap, mint fentebb vázoltam, a keresztyén egyházak vezetőinek a veszély egyforma meglátásából és megítéléséből, melyre állva úgy a bolsevizmus, mint az új pogányság ellen, félretolva minden akadályt, együtt kell dolgozni és ehhez biztosítani kell a teljes felekezetek közötti békét.

A felekezetközi békének pedig ma már, — a reverzális kérdés, talán az egyedüli, de mindenesetre legnagyobb akadálya, mindennapi megzavarója, amely számtalan egyént, buzgó reformátust és katholikust tesz szerencsétlenné és számos családi életet változtat át pokollá. Mely a magyar keresztyén társadalmat felekezet szerint egymással szembe állítja, hova-tovább eminens nemzeti és keresztyén értékeket lerombolással fenyeget és kulturharcot idéz fel, a mai nagyon súlyos időkben, amikor a nemzet egész osztatlan erejének latbavetése szükséges, a szélsőségekkel szemben immár elkerülhetetlenné vált élet-halál küzdelemben.

Azért megismétlem kérésemet — az egyházkerület világi elnöki székéből, mint hazája jövőjéért, keresztyén hitéért aggódó magyar ember — melyet már 1921-ben intéztem a katholikus vezető férfiakhoz, mely kérést főgondnokká való beiktatásomkor és azóta is többször megismételtem, de sajnos, arra választ nem kaptam, hogy „vegyék fel a nagy püspökük, Prohászka Ottokár által elejtett fonalat, tárják fel Róma előtt Magyarország különleges helyzetét a vegyes házasságok terén és kövessenek el mindent, hogy a fenn**állott,** úgynevezett türelmi állapot, melyet a róm. kath. egyház és a pápai szék rendelkezései megszüntettek, újból visszatérhessen."

Hogy fulánk nélkül szívünkben mehessünk egy úton megértéssel, szeretettel, mert a mi Urunk azt mondotta: „Én vagyok az út, az igazság, az élet." (Ján. ev. XIV. r. 6. v.). És mert: „mindnyájan Isten fiai vagytok a Krisztús Jézusban való hit által." (Galat. II. r. 20. v.)

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! Elnöktársammal együtt szeretettel és tisztelettel üdvözlöm a közgyűlés alkotó tagjait és az érdeklődőket, a mai napra összehívott közgyűlésünket megnyitom.

Püspöki jelentés.

Főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűlés!

A magyar szántó-vető embernek, — egyik ősi szép tulajdonsága az, hogy tavaszi, vagy őszi szántás idején — amikor leveszi ekéjét a szekeréről, mielőtt barázdákat hasogatna földjén s akkor is — mikor, — boronálás után kisimult orcája az édesanyaföldnek — megemeli kalapját s csendesen sóhajtja: Áldassék az Isten!..... Áldassék az Isten!....: — Igy zsong az én lelkem mélyén is most — a hála éneke, hogy visszanézhetek arra az őt esztendőre, amit meg nem érdemelt kegyelméből az én Gazdámnak, püspökségem szolgálataival: az Isten szántó-földjén eltölthettem.....

Hogy munkába álltam, azt az igéretet tettem, hogy: keresni fogom a Krisztus lábanyomát s szerte-járván igyekszem valami jót cselekedni.....

Fogadkoztam erősen, hogy — apostolkodás munkáját igyekszem végezni, mert: a lelkek gondozását, pásztorálását — a püspöki hivatal iróasztala mellől nem lehet elvégezni. Tele volt a lelkem imádsággal; életszerelemmel — Istenes énekekkel s az atavizmus — csodálatos átélésével lettem, vagyok és leszek szerelmesévé a falu népének s olyan jól esik visszaemlegetni egyik ifjú pap-költőnk versének szépséges sorait:

„Szövetséget kötök egy drága néppel,
Szolgálni vágyom e népet beszéddel,
Száz féle sorsban — együtt — osztozással,
Örvendő szóval — hangos zokogással,
Könyörgő szóval — együtt imádkozva,
Lelkemmel: — mindig lelkük közt lakozva".
(*Szigethy*)

Száznegyvennyolc egyház katedráján hirdethettem eddig az Igét. Száznegyvennyolc: — megtépett ruhája, könnyel öntözött szivű, keservesen — de, — Istenben örvendező, imádkozni el nem felejtő kálvinista magyar gyülekezetben lehettem Isten üzenetének hirharangja..... Hát, — hogy ne kondulna a lelkem — zsoltárt zengő harangja ma, — melegebben, égfelé vágyóbban, mint máskor: Áldassék az Isten!.....

Mit szerettem volna végezni az öt esztendő alatt, azt: az Isten tudja! Hogy sokat mulasztottam el, s hogy sokkal többet kellett volna munkálkodnom — azt meg: Isten és emberek előtt — szánva, bánva gyarlóságaimat — én vallom meg igaz alázattal..... Tudom, hogy vannak órák, amelyek nem jönnek többet vissza s tudom azt is, hogy sok minden máskép volna életünkben, hogyha egy dolgot kétszer, tehát ujra lehetne megcsinálni..... Ha volt valami: jó, — az életemben, — amit javamra ír majd az Isten s a későbbi idők történetírója: mindenekért — Áldassék az Isten!.....

Szeretek nyitott szemmel járni a gyülekezetekben..... Látások vesznek ilyenkor körül, ha hozzám simulnak s kitárják szivüket őszinte vallomásra — hitünk cselédei. *Nincsen tökéletesebb rezonáló szerkezet ezen a világon, mint a magyar nép szive — amely, örökké hálás tud maradni azokkal szemben — akikről megérzi a lelkük, — hogy vannak még, akik törődnek velök s szeretik őket igazán.* Mondjanak ujabb időben bármit e népről — én holtig hüséges szeretettel hirdetem róluk a nagy Zrinyivel: *„Egyetlen nemzetnél sem vagyunk alábbvalóak!"* .... Mintahogy fényes bárányfelhők egymáshoz hajolnak odafenn az égen — úgy hajlik a szivük azokfelé, akik jönnek hozzájuk, hogy felemeljék és vigasztalják őket..... Szaporodik a bajuk; nő a nyomoruságuk; egyre súlyosabb a vállaikra nehezedő teher s ezek — dacára: a hit dolgaiban — úgy látom én: — ébredezőben van a mi népünk.... Hitvallásként tudja, hogy sokszori tékozlásunkért nehezedik reánk az Isten karja.... Tudja, hogy csak: a szenvedő, a keresztet hordozó ember és közösség — tud igazán — repülni a hit szárnyain.

Mint mikor: vércsék és héjják vijjogják körül, szívják a vérét, tépázzák szárnyait a csapdába esett kinályi sasnak — úgy keringenek körülöttük: — *„népboldogító" — jelszavasok, honmentők — mákonyos beszédű izgatói*..... De a magyar fajta, Istenben bizó nép tudja immár jól:, — hogy idejére — kinő a magyarság szárnya s eljő a vége rabságunknak.... Tudja azt is, hogy: — a Duna-Tisza táján hazát nyert, történelmi magyar népnek: — Istentől kapott küldetése van. Az evangeliumokból olvasgatja Isten üzenetét: Ne félje-

tek!..... „Választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, megtartásra való nép vagytok, hogy hirdessétek annak hatalmas dolgait: — aki sötétségből az Ő csodálatos világosságára hivott el titeket.“ (I. Péter 2:9.)

A nép már ébred!

Tudja immár, hogy a magyar élet: „országutján bujdosó“ — Krisztust kell behívnunk házainkba s elszállásolni állandó lakóként a sziveinkbe, mert Krisztus nélkül nincs magyar feltámadás.

Nem tagadom el azonban ama meglátásaimat sem, hogy a századok óta tartó: — népboldogító igérgetések, sokszori szép szavakban nyilvánuló — ki nem elégültsége miatt — sok elfojtott tűz ég a magyar nép lélek mélyein... *Hibás az — aki ezeket a veszélyt jelenthető, veszedelmes tüneteket nagyítva: izgatás anyagául használja fel.....! De még hibásabbak azok, akik, — bár a nemzetépítés terén szavuknak súlya van és mégsem tárják fel a való helyzetet....* Igenis!... — tudnia kell azt minden magyarnak, hogy a haladó idők kerekét megállítani nem lehet és az *emberséges szociális reformok megvalósítása nélkül nem lehet itt boldog a nép....* A falu bajainak kutatói azonban, — ne a magyar falu lelkétől idegenek legyenek, hanem olyanok, akik a *néppel sorsközösséget vállalva, bölcsőjük ringásától mindvégig alapos ismerői a fel-feltörő jajjoknak.*

Nem szégyen a szegénykedésünk! Az a szégyen, ha közönyösen megyünk el azok mellett, akiknek: az élet fáj s nincsen bátorságunk arra, hogy segítsünk ott, ahol kell és lehet.

Hogy közéletünkben, — gomba módjára szaporodó pártok alakulnak — főokát abban látom, hogy tullicitálják egymást, — a felelőtlen, — magukat önkényesen vezetőnek kinevezett: *„vezérek“* — az igérgetésekben s fájdalom sokszor arról is megfeledkeznek, hogy lesben álló elleneink — minden percben ugrásra készen állnak, hogy a még megmaradott kicsiny országunkat: — újabb prédaképen osszák fel egymás között.....

Tettek, alkotások — kellenek ide és nem: — hetenként kibontott új meg új lobogók!..... Jaj lesz nekünk, ha ez az elárvult nép újra csalódni fog vezetőiben s ha: — csak irott betű marad újra a nemzetmentő gondolatok és a határozatok özöne.

A nagyon alulra került: „szent magot,“ ..... a szin-tiszta magyar fajtát: átmenteni nyugodtabb életre; a falusi és tanyai világ népének munka alkalmat adva, — emberhez illő életlehetőségeit biztosítani ma: — mindennél elsőbb kötelesség.

Fájó szívvel látom, hogy az ősi föld — nagyon csuszik: a hajdanán — földjébe szerelmes magyar gazda lábai alól....

Nem beszélek most arról, hogy a nemesi kuriák urainak is nagyon szomorú az orcája..... Mindenkinek ki jut itt ma a kereszthordozásból!

Látom én azt is, hogy a falu népének verítékhullatása nyomában, — az emelkedő búza ár ellenére sem látszik az életnivó emelkedése..... Amit keres: — hivja, — hivogatja az adó s a kamat..... *De megláttam azt is, hogy e bajok eredője sokszor: az igények fokozott növekedése; — az urhatnámság s a divat hóbortjának meggondolatlan majmolása.....* Azt meg fájó szivvel nézem mindenütt, hogy: mint fényes szárnyu lepke, rohanva siet a halálra, ha alkonyi órák jöttével — gyulnak a gyertyák — *úgy csalja a falu népét: „El, — a földtől — a rögtől“ — a városi csalfa fény.*

Vissza kell vezetni a föld fiait az ősi röghöz, de úgy ám, — hogy azon az áldott földön: munkája után, — házanépével együtt emberhez illően meg is tudjon élni a magyar!.....

Az ősi hit; — az ősi föld szerelmesévé kell tennünk a népet és hiszem rendületlenül, hogy a Krisztussal együtt végzett apostolkodás; személyes pásztorolás: a segíteni kész szeretetmunkákon keresztül mindenek lehetséges azoknak a vezetőknek, akikre maga bizta rá az Isten ennek az elárvult népnek sorsa intézését.....

S minket a szín-tiszta magyarság szállásain élő református keresztyén magyarokat, — kiket: a történelmi magyarság élő lelkiismeretéül küldött e szent földre maga az Isten — különösképen kötelez: az ősi hit és az ősi föld örök szerelme....

Mondottam az imént, hogy: a Nép már ébred!.... Szándékosan mondottam így!....

Nekem, kit — ide az élre az Isten állított, kell lenni annyi bátorságomnak, hogy meglátásaimat minden vonatkozásban személyválogatás nélkül, nyiltan tárjam fel: — elsősorban — a magunk fajta, velünk egy hitet valló testvéreink előtt.

Meg-megújulnak a panaszok az egyházmegyéktől kapott jelentések nyomán, hogy akiket az Isten a gyülekezetek élére állított: akik presbiterek, egyházi magasabb tisztséget viselők; földi javakkal megáldott gazdagok — vagy bölcsek világ szerint: — *az ugynevezett intelligencia — ezekben a nehéz időkben. — adassék tisztesség a kivételeknek, — nem áll erősen: hite, egyháza s lelkipásztora mellett.* Sokszor — éppen a nagy gyülekezetben vannak akadályai a fejlődésnek, mert a: „nem áldozunk“ jelszavával megrontott adómorál — sokszor nem hajlandó adakozóvá, áldozathozóvá tenni azokat, akiknek pedig az Isten a magáéból sokkal többet adott nekik, mint másoknak....

Nem tudom akadna-e a mai időkben egy menetszázad: a református keresztyén hitvallókból és a vértanuságot örvendező lélekkel vállaló hithősökből?.....

Ismételten mondom: adassék tisztelet a valóban tiszteletreméltó kivételeknek, de bizony sokszor egyedül maradva küzdenek a lelkipásztorok s bizony: sok helyen üresen maradnak a nemesi családok, nagy birtokos urak — templomi székei.

A nép már ébred!.... Tudja, hogy az ősi hit s az ősi föld szerelmesévé kell lennie.... De, — ébrednie kell itt különösen azoknak az Istentől vezetésre kiválasztottaknak, akik őseikről reájuk maradt szent örökség birtokosai: az irányításban. *Kell, hogy ők legyenek a nemzet gerincévé s kell, hogy példamutató életükkel ők járjanak elől mindenütt.....* Különösen ma kell, mint imádságot megtanulni minden: a nép közül kinőtt magyarnak — a legnagyobb magyar vallomását: *„Mindenek előtt áll előttem: — hűség a fajtámhoz“ !.....* „Dolgozom szorgalmasan s dolgozom önérzettel. Lenyesik a szárnyaimat: lábaimon járok; levágják

lábaimat — kezeimen fogok járni s ha ezeket is kiszakítják — hason fogok csuszni: csak használhassak nemzetemnek!" ....

Fakult írásokat olvasgattam a nyáron .... Az idei lelkészi vizsgán egyik vizsgázó ifjú: a Vay-család hiteles okmánytáraiból kiemelt eredeti levelek alapján — igen szépen örökítette meg az 1821. évben meghalt s még életében a: „*nagy Vay József*" nevet kiérdemelt, — hajdani kerületi főkurátorunk: emberi ábrázatát.

A tizenkétezer hold föld ura, tanuló fiához így ír egyik levelében: „Az igazi érték tanulásra készülj. Szorgalmassággal és jó erkölccsel különböztesd meg magad másoktól" .... „*Jó erkölcsben és az Isten félelmében légy állandó!*" .... Irja más levelében ....

„*Bocskorban kezdeni — csizmában végezni*" .... főur írja ezt, maga irásával: az igényesek, — a pazarlásra hajlamos ifjak oktatására.

Utazás közben, sohasem mulasztotta el, hogy a községek protestáns paróchiáit felkeresse .... „*Tiszteletemet akarám tenni*" :... ezzel a barátságos köszöntéssel állt meg a kopott ruháju kálvinista papok előtt .... S ha vasárnap volt s harangszó alatt érkezett egy-egy faluba: „Semmi szin alatt nem mulasztotta el azt, hogy az istentiszteleten részt ne vegyen" .... Igy van ez megírva!....

Nos!, — .... ilyen világiak, — ilyen világi vezérek illenek a Krisztus anyaszentegyházába .... Nem elég a magyar presbitériumhoz az, hogy vastagnyaku kálvinista voltunkat emlegessük, mint azt sokszor szemünkre vetik elleneink, hanem élővé, hatóvá kell lenni életünkön keresztül a bibliás keresztyénségnek és az Igének.

Igaz az is, hogy nekünk a lelkipásztoroknak is oda kell állanunk nagy őszintén ama tükör elé, amelyben meglátszik a mi lelkiábrázatunk is; nekünk is befelé néző tekintettel, alázatos magunkbaszállással kell oda állanunk Krisztus mellé, hogy cselekedtünk-e valami olyast, amelyek miatt kedvesek lehetnénk Neki is s a gyülekezetben velünk együtt élő testvéreinknek is.

Éber vigyázással kell ma mindnyájunknak védeni Isten ügyét, mert a modern pogányság s a többi ellenség valóban itt áll a kapuk előtt.

Az öntudatos református kuresztyénség; az élő hit kiépítése az emberi szivekben, csak: nevelés, személyes ráhatás; példaadás; Ige élés; alázatos és imádkozó élet által lehetséges.

A példát pedig, — élni és mutatni mindenkinek kötelessége!. Ezért kell: nádfedeles kicsi falusi házakban; városvégi nyomortanyákon; nemesi kuriákban — városi palotákban — újból: Istenhez simuló, — főben és tagokban újjászületett, az őskeresztyén puritanizmus, egyszerűség, Isten félelem erényeit átélő s minden magyarban a testvért szerető, igazán Krisztusban hivő keresztyénekké lenni. *Minél előkelőbb állást tölt be közöttünk valaki — annál inkább hallania kell ajkáról a fiaknak a bizonyságtétel vallomását: „Református magyar vagyok s halálomig az maradok s nem szégyenlem a Krisztus evangyéliumát"!....*

Ha az apák templomkerülők; egyházuk dolgaival nem törődők; az áldozathozataltól félrevonulók; — meg fog halni az ifjúságunk..... S ha ők nem fognak állni erősen a bástyán: — meghal a nemzetünk is — mert, a jövőnk olyan lesz, amilyennek neveljük fiainkat.

Nagy megbékélés kellene ide közénk: — a különböző templomokban imádkozó keresztyén magyarok között elsősorban...

Milyen szép volna, — az egy fronton való elindulás éppen most, — mikor a keresztyén nemzeti állam kiépítésének: örök halhatatlanja I. István, — a nagy király — 900 esztendős jubileumi ünnepére készül nemzetünk.....

Milyen szép volna, elvenni fulánkját az együttes — nemzeti ünnepelhetésnek. Lehet ez!.... mihelyt az egész nemzet és nem egy felekezet ünnepévé tétetik a nagy királyról való megemlékezés!.

Ha valamikor, úgy most kellene megmutatni a nemzet fiainak, azt az egységet, amelynek átélése felette kivánatos volna a külföldről ideérkező idegenek előtt..... Az István király napi máskori, — káprázatos fényű s költséges külső pompával ékesített, ragyogó külső felvonulás helyett, milyen nagyszerű: a magyar feltámadást előkészíteni segítő *nagy, — élőcselekedet volna — valamelyes: a magyar nép nyomorát, elmaradottságát, szegénykedését megsegítő olyan szociális alkotás létesítése, — amelynek nyomán éreznék és látnák a szegénykedő tömegek, hogy az igazi keresztyénség ünneplésének lényege: a segítő, — a lelkeket megmentő szeretet!*

Milyen felséges szép volna az, ha valamelyes pompanélküli, csendes, alázatos, — bűnbánó felvonulás alakítaná át templommá az utcákat úgyannyira, hogy a szomorú orcáju magyarok láttára, — *ihletett művészek a magyar fájdalom élő szobrát mintázhatnák meg egy-egy magyar orcájának láttára....*

Hej de nagy baj, hogy ősöktől itthagyott ékességeinkkel csaljuk meg a világot s eltakargatjuk a nyomortanyák koldus rongyait s nem mutogatjék meg hihetetlen elárvult voltunkat.... Bűnbánó, testvérként egymásra találó magyarok menthetik meg ezt a szerencsétlen országot éspedig azzal, hogy *igyekezzünk itt: — jobbak lenni más népek fiainál.*

Dehát, — nem ezt cselekedjük!

A reverzális követelés szomorú példáját — önvédelemből: — nekünk is követelnünk kell. Pedig minden bajt megoldana e téren, — az 1868. LIII. t. c. visszaállítása. Kövesse a fiú: — az apa s a leány az anya vallását. Míg akad vármegye, ahol — éppen a közeli napokban is — azt követelik, hogy megyéjük főispánja ezután csak római katolikus vallásu legyen; míg sok ezer höld magyar föld ura, hirdetésben adja közzé, hogy birtokain, csak katolikus vallásu cseléd és tisztviselő alkalmazható — .... — addig az egy fronton való nemzet szolgálás nem marad más, mint jámbor óhajtás.

Itt kell elindulni nagy cselekedetek végzésére. Ilyen eseteknél kell feleszmélnünk a bűnre, amit elkövetni engedünk azok ellen, akik tekintet nélkül, hogy milyen vallást követnek, — vérük hullásával lettek megtartói a magyar rögnek. Ilyenkor kell

feleszmélnünk arra az igazságra, hogy a názáreti Jézus nem a felekezetekért jött ebbe a világba, hanem az emberért, akit sajnált és szeretett s akitől, ha majd megáll előtte ítélet tartásra, nem fogja kérdezni, hogy milyen templomban imádkozott ide alant, hanem a szivét fogja majd kérni, hogy meglássa mennyi fért abba bele, az Isten, az ember, a család s a haza szeretetéből!.... *Áldott lesz itt minden kéz; áldott lesz itt minden szív — amelyik ennek az egységnek a kiépítésén segíteni fog lélek szerint, — Istennek is jókedvére.... De Isten átka fogja sujtani azt, aki útjába áll, a magyar keresztyének között kialakulóban levő treuga Deinek, — a jól értelmezett Isten békéje megteremtésének!...*

A munka és a hit; a jellem és a becsület; a kötelességtudás és a valláserkölcsi eszmények becsületét kell ide visszaállítani — mert minden magyarnak tudnia kell e szomorú időkben, hogy igaz a régi megállapítás: — *Mindenki annyit ér itt, — amennyit a haza javáért dolgozni tud!....* Nem az uralkodni akarás; nem az erőszakos diktaturák; nem is a világ által irigyelt bölcsesség, hanem: *a jobb emberek tipusának kialakítása s a nagyobb szeretet javíthatja meg ezt a halálra sietö világot!*

Még, — csak egyet!.... Kálvin, — annak idején Ferenc francia királyhoz intézett szózatában; Luther a: „Német nemzet keresztyén nemességéhez" írott üzenetében fejtette ki, hogy a protestántizmus nem elszakadás az őskeresztyénségtől, sőt visszatérés ahhoz; Isten uralmáért — Krisztus király diadaláért s a nemzet boldogságának munkálásáért sürgeti a visszatérést az örökkőszálhoz, a Krisztushoz.... *A dogmákon vitatkozó — mai idők lelkipásztorai; — a látható, történeti egyházak lelkivezérei, ha nem tudják megteremteni a keresztyénség egységes frontját, úgy:* ama nagy reformátoroktól tanulva, — anélkül, hogy összehasonlítani akarnám velük magamat! — *én a mindenek között legkisebb — szeretném odakiáltani a nemzet: — minden vallású keresztyén világi magyarjaihoz s nekünk is a Krisztusban magyar testvéreinkhez: Teremtsétek meg ti a várva-várt békességet, — mert ha tovább gyülölködünk, meghal édesanyánk, — a mi örökéletre rendelt s kiválasztott magyar hazánk!....* (Folyt. és vége köv.)

Generális vizitáció Szirmán.

Október 4-ikén, hétfőn mentünk át Kistokajból Szirmára. Mintha őszből tavaszba kerültünk volna, már a község határánál olyan nyüzsgés, elevenség, ünnepélyesség fogadott. Lovas és kerékpáros bandérium kisért, a diadalkapunál leventecsapat s a teljes számban kivonult előljáróság élén Sir László főjegyző üdvözölte a püspököt. A lelkészlak, illetve a templom előtt Derencsényi István lelkipásztor Isten iránti hálaját fejezte ki afelett, hogy a legméltóbban, egy uj és szép iskolaépülettel áldozhattak e szép nap örömének. Istentisztelet előtt végbe is ment az új iskola felavatása. Püspökünk a 122 zsoltár felolvasása után lélekből fakadó imát mondott s átadta használatba az új épületet. A zsufolásig megtelt templomban a főjegyző lectiója Róm. 14. r. 1—9. v., a püspöki igehirdetés alapigéje Gal. 6. r. 2—3. v. volt. A magyar életben van valami lehangoló céltalanság. Nem készülünk elég céltudatosan a magyar feltámadásra. A szántóvető tudja, hová milyen magot vet s azt is tudja, hogy aki az eke szarvára veti a kezét, annak előre kell nézni. Rajongó lelkek Ázsiában, messze keleten keresik a magyarság őshazáját. A magyar őshaza, a magyar élet őstalaja itt van: csak nem a bünös nagyvárosban, hanem a falun, a föld népe között. Vétkeztünk a föld ellen s a föld kicsuszott a magyar kezekből. Aki nem szereti s nem becsüli meg a földet, az nem igaz magyar. Nem elméletek alapján kell megírni a magyar faj történetét, mert az elméletek sokszor a legszentebb magyar erőfeszítések értékét is kétségbevonják: hanem a falusi magyar életéből, féltve őrzött ima- és énekeskönyvéből, bibliájából. A nemzeti élet szent magja a magyar falu lelke. Hiába mondják reánk, hogy eretnekek vagyunk, mert az őskeresztény egyházhoz, a bölcsőhöz mi állunk közelebb, mert mi igyekszünk hirdetni, követni az őskeresztyének bibliai hitét: puritán, egyszerü életét. Akkor még nem voltak bonyodalmas dogmák, de tisztán hangzott az evangélium parancsa: egymás terhét hordozzátok. Egymás megismerését, segitségét, támogatását jelenti ez az ige. Nem reggeltől-estig tartó imádkozást, hanem egymás számontartását, a lelkigondozói és szeretetmunka végzését, mindeniket a maga rendjén. Gazdag ember mindennapi áldozata, hogy vasárnapi és karácsonyi öröme legyen általa a szegénynek. Minden egyéni, emberi érték megbecsülése már a gyermekben. Én is egy jó tanító révén kerültem a püspöki székbe, aki bennem, a kisgazda gyermekben, felismerte a kimüvelésre érdemes tehetséget, s megmondta apámnak is, hogy adjon magasabb iskolába, mert Istennek célja van velem. Falusi gazdaházakból, tanítói és lelkészlakásokból mennyi értéket kapott a nemzet, mert eleink egymásnak terhét hordozták. A belmisszió csak akkor igaz, ha szeretetmunka. Szeretettel kell a közösségbe vonni az onnan magát önként kirekesztő reverzálist adót, megtévedtet, elesettet. Rövid az élet, a halállal az aratás, számadás, itélet nagy napja jön. Vigyázzatok azért és készüljetek erre. Mussolini egy új hadihajó keresztanyjának királyi és hercegi asszonyok helyett annak az egyszerü munkásnak a feleségét kérte fel, aki a hajóépítésnél a legszorgalmasabban és eredményesebben dolgozott. Egymás terhét hordozzátok. Van ifjú, tetterős lelkipásztorok, akinek tűz van a lelkében. Vigyázzatok, hogy ez a tűz ne égessen, hanem világítson és melegítsen. A tanítók ne csak tanítsanak az iskolában, hanem gyermeklelkeket gondozzanak, családokat látogassanak. Presbiterek inkább legyenek hátulülő valakik, mint elülülő senkik Földesur és gazda, hordozzátok a gyengébbek terhét s úgy töltsétek be a Krisztus törvényét. Szirma Miskolccal egyidőben fogadta el a Hevesy Mihály által terjesztett reformáció áldását. 1760-ig Hejőcsaba leányegyháza volt. Temploma

épült 1784/5 ben; tornya 1871-ben nyert befejezést. Köznapi istentisztelet reggel mindig, októbertől husvétig csütörtökön este, bünbánati héten 2—3 estén van. Vasárnapi bibliai iskolát lelkipásztor, tanítók és ifjúsági egyleti önkéntes csoportmunkások vezetnek. Gyermekek számára évnyitó és évzáró istentisztelet van. Konfirmációi oktatás októbertől áldozócsütörtökig tart. Templomlátogatók százalékszáma 50, 35, 20: urvacsorázóké 125. Régi baptista közösség van visszafejlődőben. Három vegyesházasságban javunkra 1, kárunkra 1 megegyezés. Évi perselypénz 200.06 P., egy lélekre esik 20 fillér. Szegényeket alkalmilag gondoznak. 32 tagu ifjúsági egyletet, 56 tagu leányegyletet a lelkipásztor vezet, ugyancsak van 42 tagu nőegylet, bibliakör, énekkar, Orjó fiók 12 taggal. Református Hiradóból 200 példányt osztanak ki. Van tekintélyes adósság, s az illetékekben, köztartozásokban, egyetemes járulékokban nagy hátrálék. Az állami adó 50 százalékát kitevő egyházi adóból 60 százalék folyt be. Község adott 320 pengő segélyt. A presbiteri ülésen élénk visszatetszést keltett, hogy a 80 százalékban református körjegyzőség római katholikus jegyzője református feleségétől egyházunk kárára reverzálist vett. E feletti éles megnyilatkozásunknak azonban nem sok haszna volt, mert azóta a református segédjegyző is reverzálist adott. Mindent meg lehet tenni a mi nagy szabadelvüségre és türelemre nevelt népünk akarata és tetszése ellenére. Lélekszám 997, született 34, meghalt 17, szaporodás 17. A közebéden Gombos Imre kistokaji lelkipásztor üdvözölte az énekelni szerető szirmaiakat, akiknél már az égrenyiló nadrágban járó gyermek is kapisgál a kótához. Délután Klein Sándor, a jószivü földesur kastélyában is tisztelegtünk, aki a nap hangulatától, püspökünk igehirdetésétől meghatva, ezer pengőt ajánlott fel a szüknek bizonyuló templom tervbevett kibővitésére.

y. r.

A felsőborsodi őszi egyházmegyei gyűlés.

Sajókazinc volt őszi közgyűlésünk szinhelye. A Sajóvölgyének e nagyságra nézve második gyülekezete most már erőre kapva, örvendetes haladás és fejlődés képét mutatta. Minden reménységünk megvan rá, hogy a gyülekezet belső, lelki élete is ugyanabban a tempóban fog folyton gyarapodni az ambiciózus lelkipásztor tevékenysége által.

Gyűlésünk másfél napi kemény munkát jelentett. Kezdődött okt. 7-én reggel tanácsüléssel. A különböző bizottságok tagjainak ajánlása s néhány kisebb tárgy elintézése volt a feladata. Azután a templomba vonult a közgyűlés közönsége, hol Kövér Pál belm. előadó végezte a reggeli áhitatot. Ennek végeztével megkezdődött a gyűlés folytatólagosan a templomban, jóllehet minden alkalommal elpanaszoljuk, hogy ily késő őszi időben, még ha olyan szép nap ragyog is felettünk, mint most, az egészség elleni merénylet órákon keresztül a hideg templomban tárgyalni. Az iskola, ügyes elrendezéssel mindig mindenütt alkalmas lenne a gyűlés szinhelyéül.

A tárgysorozat két kiemelkedő pontja kétségtelenül a gondnoki megnyitó és esperesi jelentés volt. Nemcsak hivatalosan, hanem belső értékénél fogva is. Gondnokunk számára a gyűlés helye a szülőföld kedves reminiscenciával volt tele s ez, mint a harmat a fűszálon, csillogott meghatóan beszéde mondatain. Beszéde értékes megállapitásait egyébként lapunk hasábjain már közöltük is. Nem kisebb hatást váltott ki a gyűlés közönségéből az esperesi megnyitó lelkes hangjával, olykor talán nagyon is optimista meglátásaival, részletes és gondos kidolgozásával. Határozatba is vétetett, hogy egyes megfelelő részeit a gyülekezet pásztorai ismertessék a téli estéken, mert sok megszívlelni és okulni való van bennök.

Jókivánatainkat fejeztük ki a miskolci lelkipásztorkodásának negyedszázadát ünneplő püspökünknek, a fáradhatatlan munkásnak, ki nemes példaadással jár előttünk. Szeretettel fogadta és ültette a közgyűlés a világi főjegyzői tisztségbe dr. Kerényi Béla edelényi kir. járásbirót, mint aki a szavazatok nagy többségét nyerte. A lelkésztanítói tipusból is megjelent az első fecske: Szobonya Sándor ifjú atyánkfia személyében, ki a rakacaszendi gyülekezetben megerősítést nyert. Áldáskivánással bocsáttatott utjára az egyházmegyénktől búcsút vett dr. Nemes Andor hangácsi lelkésztársunk, ki e gyülekezetben pár évi ottléte alatt szép munkát végzett. Bánhorvát, Balajt, Felsőkelecsény új tanerőit beerősítettük és öt ifjú segédlelkészt bekebeleztünk. Bárcsak ez utóbbiak megtalálnák elhelyezkedésüket köztünk ne csupán papiron, hanem a valóságban is.

Jelentős lépést tett a közgyűlés az egyházmegye területén fekvő szórványgyülekezetek gondozásának érdekében. A mult éven szervezett missziói segédlelkészi állás mellé még egyet szervezett, Sajóvelezd központtal s ezzel nyugvópontra juttatta e szórványokban szétszórtan élő hittestvéreink gondozásának kérdését. A közgyűlés és egyesek nagylelkűsége megoldhatóvá tette az alkalmazott munkaerő díjazásának nehéz problémáját.

Az egész napon, ebédidő megszakitásával, tartott tanácskozáson napirendre kerültek a belmissziói, tanügyi bizottsági, pénzkezelői stb. jelentések. A tanügyi bizottságok elnökévé, az egyházkerületi előadóvá lett Komjáthy Aladár helyére Gyülvészi István választatott. Közalapi segélykérvények bőven szerepeltek; boldogok, akik hisznek és remélnek. Épitkezési, anyagi, gazdasági ügyek tarka változata mind elintézést nyert.

Este nyolc órakor állította meg a tanácskozást a harangszó, mely vallásos estélyre hivott. Ezen dr. Komjáthy Aladár imádkozott, Tóth János lelkészi főjegyző igét hirdetett, Szentmártony Dániel esperes a gyülekezethez buzdító szavakat intézett, a helybeli énekkar énekszámot és két ifjú szavalatot adott elő.

Másnap, okt. 8-án egész délelőtt két tanácsra oszlottan birósági ügyeket tárgyalt a biróság. Voltak bőven. Mind több a peres atyafi, mert mind kevesebb a megértés és jóindulat. Meg aztán vall-

juk meg, hogy sok a bizonytalanság és ingadozás olyan egyházigazgatási kérdésekben, amelyeknél már régen kijegecesedett igazságoknak és intézkedéseknek kellene megalkuvás nélkül érvényesülniök. Mindezekhez járul, hogy a demokratikus szellem mai ferde iránya csak jogokért ordít, de kötelességeket nem akar elismerni. Igy történik aztán, hogy a fizetés, párbér, templomszék ügyek tarka keveréke mind több és tegyük hozzá, — súlyosabb gondot okoz vezetőknek és bíróságoknak egyaránt. *tj.*

HIREK

— **Egyházkerületünk közgyűlést** tartott nov. hó 10—11-en Miskolcon. *Farkasfalvi Farkas Géza* főgondnok aktuális kérdéseinket érintő megnyitója után, mely lapunk első helyén olvasható, *Farkas István* püspök jelentése olyan hatást tett a közgyűlés tagjaira, hogy egyhangú határozattal mondották ki a jelentésnek külön füzetben való közreadását is. Részletes tudósítást legközelebb hozunk.

— **Theologiánk vendégei.** November 6-án a gyakorlati szeminárium keretében három vendég előadó építette theol. ifjúságunkat. *Horkay Barna* nagyszőlősi lelkipásztor az ébredés erőivel teljes gyülekezeti munkájával kapcsolatos tapasztalatairól tartott bizonyságtevő előadást. *Dr. gróf Teleki László*, a KIE ügyv. alelnöke a holland vallásos életről mondott a maga hivő lelkét is tükröztető beszámolót. *Pógyor István*, a KIE országos titkára az evangelium alapján törhetetlenül álló, hitvalló német keresztyénség helyzetéről, üldöztetéséről, indiai útjának vallásos vonatkozású tapasztalatairól mondott személyes élményeken alapuló tájékoztatót. Előző délután a Főiskola egyetemes ifjúsága előtt gróf Teleki László dr. a KIE-ről tartott megkapó előadást, Pógyor István pedig a KIE mysorei, indiai világkonferenciájáról gazdag képanyagú vetitettképes előadással építette a három intézeti ág ifjúságát.

— **Pro inventute.** Theol. ifjúságunk segélyalapjára *Verebélyi Dezső* semjéni lelkipásztor 10 P. összeget adott. Ezúton köszönjük meg neki.

— **Cserkészhirek.** Nov. 6-án csapatközi gyűlést tartottak a gimnáziumi, tanitóképzős és teológus cserkészcsapatok. Egyéb cserkészprogramm mellett *Szabó* Károly parancsnok, vármegyei vezetőtiszt a holland jamboreeről tartott szines, vetitettképes előadást, dr. gróf *Teleki* László cserkészparancsnok pedig hitben, a cserkésznevelési módszerek ismeretében, humorban gazdag képet adott a csapatmunka tanúságairól. — Abauj, Borsod, Heves és Zemplén cserkészeit egyesítő II. cserkészkerület nov. 7-én, Miskolcon tartotta közgyűlését. Az ezzel kapcsolatos tisztújitás kapcsán dr. *Enyedy* Andort és dr. *Mátyás* Ernőt a diszelnökök, — dr. *Szabó* Zoltán és dr. *Ujszászy* Kálmán theol. tanárokat az intézőbizottság tagjai közé választották.

— **A szegilongi** filiális gyülekezetben hittanhallgatóink újból megkezdték áldásos munkájukat. A vasárnapi istentiszteleteken kivül ők látják el a hitoktatás, a konfirmációra való előkészités teendőit és a KIE-munkát is. Vallásoktatásban, mint az elmult évben, most is 17 gyermek részesül. Konfirmált 6, ismétlőiskolás 8. Házasságot kötött az elmult évben 2 tiszta s 1 vegyes pár (reverzális javunkra köttetett). Az Ifj. Egylet biblia ismereti versenyén jutalmat nyertek, ill. dicséretben részesültek: Varga Mária (762 pont), Zádori Bálint (562 pont) és Büdi Ilona (558 pont); az aranymondásversenyen: Semsey Lenke, Bűdi Ilona és Bűdi Mária. Perselypénz volt az elmult évben 134·94 P. Urvacsorával éltek 6 alkalommal 267. A gyülekezet tagjainak száma gyermekekkel együtt 114.

— **Szakácsiban,** az új lelkész: *Pólya Ferenc* beiktatása október 24-én volt, aki csere útján jött Nagymajlátról Szakácsiba. A beiktatást egyházmegyei l. megbízottként *Nagy Lajos* laki lelkész végezte. — Isten áldása kisérje az új lelkészt, a lelkek építésének szent munkájában.

— **A felsőborsodi** egyházmegye *damaki lelkészköre* gyülekezeteinek ifjúsága részére ifjúsági konferenciát tartott Lakon 1937 november 7-én. A sáros, esős idő ellenére is összegyűlt 50 ifjú és 46 leány. Igét hirdetett *Pólya Ferenc* szakácsi lelkész Péld. 4 : 18. v. alapján. Megnyitotta a konferenciát *Baczó Balázs* damaki lelkész, aki komoly szavakkal hívott fel mindenkit a ref. kegyesség ápolására a mai válságos időben. — *Nagy Lajos* laki lelkész előadásában hangsúlyozta, hogy a próbáravettetés időszakát éljük, mint egyének, nemzet és anyaszentegyház. Az ifjúság feladata, átmenteni a vajudó emberi lelket — Krisztus mellé állással — a jövendő számára. — *Osváth Zoltán* hegymegi lelkész hálaadó imádságban köszönte meg velünk együtt Istennek a nap áldásait. — Ifjak szavalata s egymást bibliai igével való üdvözlése, komoly és mély hatást gyakorolt a felnőttekre, akik szép számmal jelentek meg minden helyről. A laki énekkar két énekszámot adott elő. — Istené a dicsőség a munka megindulásáért, aki cselekszi bennünk, hogy a jót akarjuk s megtegyük. — *N.L.*

Téli menetrend.

Érvényes 1937. október 3-tól 1938. május 14-ig.

Indul

Saujhely	Sárospatak	Miskolc	Budapest
5·36	5·49	**7·30**	**10·42**
7·33	7·46	9·34	— —
11·40	11·53	13·30	18·30
11·40	11·53	**13·40**	**16·11**
14·15	14·36	Szerencsre érk.	16·10
16·56	17·08	**18·52**	**22·24**
20·23	20·40	22·59	5·30

Érkezik

Budapest	Miskolc	Sárospatak	Saujhely
	5·17	7·28	7·40
0·10	7·36	9·24	9·34
7·08	**10·13**	12·08	12·20
8·12	13·35	15·29	15·39
14·10	**17·25**	19·27	19·38
17·25	21·35	23·33	23·43
19·17	**21·48**	23·33	23·43

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 47. szám. Sárospatak, 1937 november 21.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Farkas István:* Püspöki jelentés. (Folyt. és vége.) — *Nádházy Bertalan:* Egyházkerületünk közgyűlése. (Folyt. és vége kőv.) —*y—r:* Generális vizitáció Hejőcsabán. — *Benke József:* Kérő szó.— Hirek. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Püspöki jelentés.

(Folyt. és vége.)

Míg így törnek elő a lelkem mélyéről az őszinte látások, vallomások: — akad azért itt, dicsekedésre méltó cselekedetek egész sora is, amiket öröm újra felemlegetni.

Az egyházmegyék presbiteri és ifjúsági konferenciái; a Sárospatakon tartott, három napos csodálatosan szép: — lelkészek s tanítók megbeszélései; a tapolcai szép nap, amelyen hivó szavunkra mintegy ötezren jelentek meg kerületünk falvaiból s egy napon zengett az ének a buzamezőkön át kibeszélhetetlen örvendezéssel a találkozó felett; a templomok és iskolák javítása és építése; a sok helyen megnyilvánuló áldozatkészség; az élő egyház és élő hit nyilván látható jelei — mint pásztortűzek a sötét éjtszakában égnek, lobognak s biztatnak szebb holnapokkal.....

Az örök elégedetlenség, végzett munkáink bírálatánál: nagy — lendítő, — eleven erő a hivők számára a jövőt illetőleg!

Elnöktársammal együtt, ellenségei vagyunk az erőszakos diktaturáknak — de — nem tagadjuk el, — szükségességét az erős kéz irányitásának..... Jól esik megvallanunk elnöktársammal együtt, hogy boldogok vagyunk annak a tudatában, hogy megbecsülnek bennünket: az egyházmegyék kormányosai — az iskolák igazgatóival egyben annyira, hogy ez esztendőben — időszaki kerületi tanácsot sem kellett összehívnunk, mert irányításunkkal s velünk egyességben folytak egyházkormányzati dolgaink a rendes mederben. Igyekszünk a törvényt s a szerzett jogokat mindenkor tiszteletben tartani, de igyekszünk takarékoskodni is. Igyekszünk mi magunk előljárva: mindig szolgálni és sohasem uralkodni s csak így jöhet létre az a minket felette örvendeztető harmónikus egység, amely meg van ma: a kerületi vezetőség; — az egyházmegyék kormányosai, az iskolák vezetői és az egész egyházkerület népével.

Csak a legnagyobb tisztelet hangján emlékezhetek meg mind az öt esperesünk és egyházmegyei gondnokunkról, akik megtesznek mindent arranézve, hogy itt minálunk ékesen és szép renddel történjenek mindenek.

Egyházmegyék — egy esztendei életéről szerkesztett esperesi jelentések beszámolói: a hit és erkölcsi élet; az anyagi ügyek; a misszió szolgálata; az egyházi kormányzás; a más felekezetű magyar testvéreinkkel való együttélés; az állammal való viszonyunk ismertetésében és bajaink őszinte feltárásában — minden tekintetben megnyugtatóak. A lélek, — a legtöbb gyülekezetben kész a jóra — csak a test erőtelen. Az anyagiakban való szegénykedésünk az oka annak, hogy amit szeretnénk, nem valósíthatjuk meg mindenütt s annak is, hogy: az Országos Közalap és nyugdíj terheink lerovása tekintetében alig javult a helyzetünk a multhoz képest.

Itt volna az ideje annak, hogy az alsóborsodi egyházmegye által felterjesztett, mai gyűlésünkön tárgyalás alá kerülő az az indítvány, hogy a párbér rendszerű egyházi adó valahára minden egyházra nézve kötelezően eltöröltessék, alapos tárgyalás alá vétessék. Nem jelentene ez menekülést az egyházi terhek viselésétől. Jelentené azonban az egyházi adózás progressziv alapon való megvalósítását. Felterjesztés volna készítendő kormányhatóságainkhoz aziránt, hogy a progressziv adózás elbirható terveinek vállalása után — *minden felekezetre nézve megvalósítandó volna a párbér eltörlése* s az egyházi és iskolai szükségletek fenntartásához szükséges hiányok fedezetére pedig: — *országos kulturadó kivetése utján történnék gondoskodás.* Első sorban az állam érdeke az, hogy fiai valláserkölcsi nevelésben, keresztyén hitben növekedjenek. Az állam érdeke volna az, hogy kenyér gondjától mentes lelkipásztorok, tanítók és tanárok álljanak őrtálló helyeiken s éppen ezért az egyház anyagi létének hathatósabb alátámasztására van ma nagy szükségünk. Kibeszélhetetlenül áldott hatása volna annak, ha a párbérszedés és egyéb, a lelkipásztort és tanítót a megélhetési lehetőségek előteremtésében tapasztalt lealázó: — jogszokások megszüntethetők volnának.

Hálás szívvel kell megköszönnünk a Kultuszminiszter úr s fáradhatatlan államtitkárai segítő

munkáit — azért a támogató szeretetért, amelyet új iskolák építése, nagyobb bajok és szegénység eseteiben rendkívüli és építési segély gyanánt juttattak kérésünkre intéményeink és elesettjeink megsegítésére.

Az egyházmegyékben: élénk, mozgalmas, munkás élet folyik csaknem mindenütt. Feltünő bajokról, — jóformán csak a régi helyekről, mint Ricse; — érkezett szomorú jelentes.

Alsózemplén esperese tapasztalt bölcsességével, — erős kézzel tartja kezében egyházmegyéje kormányrudját. Tiszteletre méltó elnöktársa, — a késői végségben Istenhez hazatért: **Meczner Béla** egyházmegyei gondnok örökébe, — az erdélyi bércek: nemes fia, szent hagyományok örököse — *gróf* **Bethlen Pál** *választatott el a gyülekezetek nagyszerü egyetértésének és szeretetének látható jeleivel*..... Számunkra a nemes gróf már nemcsak igéret, hanem beteljesedés. Amit — adott: hitéről való bizonyságtevésül székfoglalójában, — zálog nekünk arra, hogy jövőben is: — jót és jól fog cselekedni új őrtálló helyén. Legyen áldott az Isten, aki nekünk adta őt. Szívből köszöntöm őt az előljárók sorában.... Érdemes feljegyeznünk, hogy Alsózemplénben a mult évben megépített és felavatott József-majori tanyai templom mellett — Sárospatak határában, egyszerü tanyai népek áldozatkészségéből a: *Dorkó tanyán egy másik tanyai templom is épült. Él ez az egyházmegye; fájdalom hivei nagyon szegények!*

Alsóborsod — új választási cikluson esett át. Kipróbált vezetők: **Pósa Péter** esperes és *báró* **Bottlik István** egyházmegyei gondnok — visszahivott munkatársaikkal együtt — jól ismert és szeretett vezérek gyanánt álltak újra az élre. Az egyhangu szeretet megnyilatkozása mellé, mellyel megbecsülte őket ismételten szeretett egyházmegyéjük, — tegyük oda mi is lábaik elé elismerésünk virágait s szives Istenhozottal — Istenáldjonnal köszöntsük őket, mert bizonnyal mondom, megérdemlik ők..... Alsóborsod népe már sok esztendőkön át próbára tétetik s nagyon-nagyon ostorozza őket az Urnak a karja. Esztendők óta már: sirva vet itt a szántó-vető és sirva takar, mert mintha megrövidült volna felettük az Urnak karja. És mégis, így is — jó itt is a nép. Szeretne adni, áldozni, — csak volna miből.... Fájdalom a közegyházi terhek terén óriási nagy hátrálékaik vannak.

Felsőborsod fáradhatatlan, — örökké ifjú esperese és hűséges gondnoka; — a hármonikus együttes nagyszerü példamutatói. Mint szerető jó testvérek úgy állnak az élen egymást támogatva. Soha el nem felejthető hála él a szívemben irántuk, hogy olyan gyönyörüségesen széppé tették számomra az idei tavaszi generális vizitációt s még nagyobb öröme szívemnek, hogy láthattam azokat a szépséges szép felsőborsodi templomokat s azt a gyönyörü szép magyar fajtát, amelyiket elfelejteni nem fogok soha.

Abauj két fáradhatatlan előljárója; — az örök elégedetlenség bajvivói, — akik szüntelenül munkára serkentik a sereget s maguk is előljárnak a munkában és szolgálatban — vigyázva vigyáznak, serkentenek és buzditanak mindeneket s úgy látom, hogy sikerrel. Esperesi jelentésben nyiltan tárták fel a bajokat s különösképen kötelességemnek ismerem teljesitem az esperes kérését, üzenvén az abaujiak felé, hogy vigyázzanak, — mert úgy látja esperesük, hogy az ifjúsággal való törődés s az ifjúsági konferenciák tartása nem olyan hatalmas iramu, mint volt eleinte s mint aminőnek lennie kellene. Minden szeretetemmel mellettük vagyok, méltóknak itélem arra Abauj vezetőit, hogy megbecsülje őket is a kerület népe.

Gömör: — a végek hűséges őrtállói, — lelkészi és világi vezérük mindnyájunktól csak tiszteletet érdemelnek — szüntelenül való éber vigyázásukért. Ezek az apró, kicsi, határmenti gyülekezetek valóban olyanok a szememben, mint a kuruc idők hegyen meggyujtott őrtűzei, — messzire szórva fényt, világosságot a sötét magyar éjszakába. A tiszteletreméltó nemesi sarj, — a tisztes vénség koronájával áldottan is példaként előttünk világoló egyházmegyei gondnok agilis esperes testvérével példamutatók valóban, — mindnyájunk számára. *Ne mondja senki, hogy hát akkor miért voltak előbb a kemény beszédek, ha annyi biztató jel s annyi áldott bizonyságtevés szolgálata, mint boldog hiradás jelentkezik az egyházmegyéken át*..... A fénynek árnyéka is van. Még égnek, lángolnak a Krisztus gyujtotta szent tüzek. Jajj volna minekünk, ha nem kapnánk innen-onnan szent biztatásokat. S aztán, — avagy az édesapa, — gyermekeivel szemben nem-e mindég örökké elégedetlen? Hogyne!, nálam is így van ez, mert szeretném, hogyha az utánunk jövő nemzedék boldogabb volna, mint mi!!

Az áldozatkészségnek szinte fel nem sorolható jeleit mutathatom be jelentésem kapcsán. Minden adakozásról nem tehetek jelentést, de a feltünően nagyobbakat, — hadd említsem meg.

Alsózemplénből nagyobb adományok: Sátoraljaujhelyben: **Vidonyi László** 1000 pengős adománya szegénygondozásra. **Szabó Mihály** és neje 10.000 P-ős értékü házuknak, — kulturházzá való átalakitására. **Ladányi Miklós** gondnok és neje templomi működ burkolat elkészítésére 1.400 P-t adományoztak. A gyülekezet 10.000 P-ős új orgonát készittetett.

Alsóborsodban, — több templom megújittatott s iskola épült. *Miskolcon*: — **Pósa Péter** esperes kezdeményezésére, a **Kálvin Szövetség** és a gyülekezet támogatásával gyönyörü árvaház épült s mintegy 70.000 P. költséggel épülőben van immár Isten segitségével az uj fatemplom. Mezőcsát 1.960, Ládháza 760, Tiszapalkonya 1.120, Átány 1.650, Ujlőrincfalva 1.500, Egerlövő 2.000, Mezőnagymihály 850, Diósgyőr 1 300, Kisgyőr 1.872, Hejőpapi és Gelej 4.000, Hejőbába 1.000, — Miskolc szeretetadományokkal és kisebb nagyobb épületjavításokkal közel 25.000 P-t költve a kivetett egyházi adón felül, kétségtelenül az élet jeleiről beszélnek.

Felsőborsodban: a nyomári egyházban: **Petus László és neje Adorján Julianna** 8.000 □-öl földet adtak a Szeretetszövetség céljaira, Sajóecsegen: **Vatay Béla és neje Szegő Irma** a templomba saját költségükön vezették be a világitást.

Abaujban: Gibárton: — egy maroknyi kis gyülekezet, — **Szombati András** buzgó tanítójuk kezdeményezésére 1.356 P.-t vállalt az Isten házának építésére. Nagybózsván **Lendvay József** 492 P.-t; **Özv Magyary Lajosné** 348 P.-t adtak harangra. *A tomori kis gyülekezet 7.700 P. t adott össze toronyépítésre.* Felsőregmec 15.000 P.-ős építkezést hajtott végre. Az Abauji árvaház részére telket adományozó gönci kurátor: **Vas István és neje Szacsuri Katalin** *ujabban 10 hold szántó földet ñagyományozott a szent célra.* Ez az elevenitő lélek ölt testet Isten segitségével a tavasz jöttjével, a gönci árvaházban, amikor is a kb. 2000 □ öles telken, a Szeretetszövetség támogatásával, az abauji lelkészek 1.000 P. t kitevő adományával s a hivek közmunkájával kezdetét vette az épitkezés s annak befejezése a jövő évre várható.

A kis Gömörben nagyobb adakozások ez évben nem történtek, de az egyház szeretet bizonyságtevései itt is példákat mutatnak azzal és abban, hogy iskolák, templomok és lelkészlakok javítására itt is bőven adakoztak. Kelemér iskola céljaira telket vásárolt, Putnok 6.000 P. költséggel rendbehozatta templomát s a hivek e célra 4.000 P.-t már be is fizettek. Bódvalenke is sokat áldozott templomára. A bódvalenkei gyülekezet is nagy költséggel hozatta rendbe a paróchiát .... *Élünk, — vagyunk s leszünk!*

Országos zsinatunk december 7.-re van összehíva s minden reménységünk meg lehet arranézve, hogy tárgyalások során: — egyház és haza számára nagy kérdések megoldásával áldott munka végezői lesznek.

És most, lisztességtétel és kegyeletes megemlékezés okáért hadd álljanak még egyszer lelkiszemeink elé: kerületünk és közegyházunk ama drága halottai, akik életükben a szivünkhöz nőttek s akiket okunk volt nekünk is őszinte könnyekkel megsiratni.

Az alsózempléni egyházmegye: ötven esztendőn tul hűséggel szolgáló egyházmegyei gondnoka: **Meczner Béla,** ez az izig-vérig magyar ur és hittel hivő kálvinista magyar, tért meg atyái örököbe s aki egyike marad azoknak, akik nem halnak meg soha. Kötelességtudat; példaadás; szelidlelkület; a magyar népet szerető lélek — egyike volt azoknak a kedvesünknek, akiknek emlékezete és élete példa marad minden idők fiai számára a követésre. Sok szenvedései után legyen csendes siri álma s áldott emlékezete!....

Makláry Papp Miklós és Csontos József a sárospataki főiskola két országos hírű tanára, nekem is feledhetetlenül kedves jó tanáraim sirjára leteszem én is, a hálás tanítvány — hulló könnyeivel öntözött koszorúját, — de kerületem nevében is; — a lélek készségével hajtjuk meg fejünket, az áldott magyar szivüket eltakaró hant felett!.... Buzgó imádság kél az ajkunkon mondván: Boldog szolgák — kiket az Ur, mikor eljött hozzájok: mindég hűséges sáfárkodásban talált. Legyen áldott csendes pihenésük!

Geduly Henriket az ágostai ev. egyház nagynevű püspökét mi is megsirattuk. Az alkotásokban és nagy cselekedetekben — a halhatatlanok közzé bekerült püspökvezér kihült szive felé odahelyezzük mi is a kegyeletes megemlékezés virágait.

Horthy István lovassági tábornok, a tiszántuli egyházkerület régebbi egyik nagynevü főkurátora, — sok kitüntetés részese, — minden tiszteletünkkel és ragaszkodó szeretetünkkel körülvett Kormányzó Urunk édes testvére: — az izig-vérig magyar; az öntudatos hitű református testvér; a magyarfajta nép igaz barátja; a katonai erények tiszteletreméltó példányképe is ott nyugszik immár a kenderesi családi sirboltban; áldott munkái után pihen csöndesen. Részt kérvén mi is a szerető szíveket ért nagy bánatból, — vigyük Isten elé imádságunkban őt is s dicsérjük Istent azért az ajándékért, — amit ez igazi férfi éltében adott ajándékul a mi drága nemzetünk számára.

Lelkipásztorok — oda — tulra hazatért testvérek seregébe kivánkoztak tőlünk jó nehány testvéreink. Czike Ferenc, Frencel Bertalan, Háger Miklós, Demeter Bertalan, Major Gyula, Szalóczy Pál lelkészek és Rozsonday Gyula segédlelkész testvéreink, — mentek át a tulsó partokra. Az örökélet; az ujratalálkozás édes hitével veszünk tőlük mindnyájuktól bucsut s e hitben — bárcsak vigasztalást találnának azok a szerető szivek is, akik örökös busulással siratják kedveseiket, — akiket a lelkök nagyon szeretett.

Hozzám bejelentett és szivem szerint megsiratott halottaink még rajtok kivül: Kerekes Imre volt diósgyőri; Váry Elemér volt tiszakeszi és Lebó István volt trizsi tanító testvéreink. Aztán idősb Andrássy Kálmán és Victor János ez a két: tiszteletreméltó — „Istenes vén ember", ez a két bibliát tanító mester.... Eötvös Ferencné és ifjú Kiss Albert testvéreink frissen hantolt sirjára is őszinte könnyeink omolnak.

Hogy elsirattam halottainkat, hadd legyek örömnek hirdetője is amaz örvendetes bejelentéseimmel, amelyek a mi szivünket is vidámítják.

Makláry Károly, — tiszántuli püspöktestvért mint földit, énnekem pedig mint volt ládházai lelkipásztornak, — a kicsi paróchián szolgáló lelkipásztor elődömet, a szerető testvért, a nevelt fiunkat, — a testvéri sziv igaz érzéseivel köszöntjük. Nehéz igát vett vállaira. Ha olykor-olykor gyengülni kezdenek lábai, térjen ide közzénk gyakorta lelkével, ide mindenkor hazajön s mi a szerető testvérek — sokat imádkozunk érette.

Domján Elek ág. ev. püspök testvért is szivünkhöz szorítjuk s buzgó imádság kél érte a szívünkben: Áldott, aki jött az Urnak nevében.

Dr. Ravasz László testvérünk, — A Magyar Tudományos Akadémia alelnökévé történt elválasztása alkalmával is méltán részolgált arra, hogy egyetemes egyházunk minden, a szebb magyar holnapot váró magyarja áldja ő érette s a benne adatott kegyelem ajándékaiért az Istent!

Bessenyey Zénó igazgató tanácsunk hűséges tagja, pataki iskolánk szerelmese: — magyar kir. titkos tanácsosság nagy kitüntetésével becsültetvén meg, kell, hogy feléje is ölelésre táruljon ki mind a két karunk.

Dr. Trócsányi Józsefet a gondviselő Istentől nekünk különös kegyelemből — a sárospataki fő-

iskola újkori megépítésére különös eszközül, — szinte pótolhatatlannak látszó nagy ajándékul adott: tudós tanárt, gazdát — ezt a mindenhez értő ezermestert — Kormányzó Urunk bölcsessége kormányfőtanácsi címmel tüntette ki Ez a kitüntetés rajta keresztül az Alma Maternek is szól. A hálás fiú és kitűnő tanítvány és tanár, a mindenkori jellemes és becsületes gazdája az ősi iskolának valóban a mi dicsekedésünk..... Jól vagyon jó és hűséges szolgám, — a kevesen mindig hív voltál: többre bízlak ezután! Ő rajta beteljesült.....! Adja Isten, hogy sokáig legyen itt közöttünk boldogításunkra és minél később hallatszék feléje az általam hivatkozott Ige második része: Menj be a te Uradnak örömébe!....

Középiskoláink tanári karában az idén nagy változások történtek. Szilágyi Benő a sárospataki, Fürész Róza, Tóth Irén és Demes Péter a miskolci kerületi leányiskola, dr. Kosztolányi Zoltán a miskolci reálgimnázium, Kovács Dezső igazgató a sárospataki tanítóképzőintézetben teljesített hűséges szolgálataik elvégzése után, kérelmükre, kitelt szolgálati esztendőik sok áldott munkái elvégzése után — nyugalomba vonultak.

Szeretnék róluk sokat mondani; szeretnék velük külön-külön eldicsekedni, mert valóban olyan értékes gárda áll velük és bennük félre a tanári őrtáló helyekről, hogy egyikük-másikuk szinte pótolhatatlan a maga nemében. Nem tudom én melyik volt nagy s a legnagyobb közöttük a sorban, — csak áldom érte az Istenemet, hogy nekünk adta mindnyájukat örök dicsekedésül. A hűséges munkatársakat megbecsülő testvéri szív igaz érzéseivel — bocsássuk őket utjukra s szívből kívánjuk, hogy a nyugalom esztendeiben is legyenek és maradjanak örökre a mieink.!! Áldassék az Isten ő érettük is!

Dr. Egey Antalt az új — képezdei igazgatót — melegen, kézszorítással és biztatásokkal üdvözöljük új őrtálló helyén s középiskolánk többi új tanárai is mindnyájan legyenek szivünk szerint köszöntve e helyről is s kisérje Isten gazdag áldása minden jó munkájukat.

Igaz szeretettel köszöntöm *dr. Nagy Sándor Béla bodrogkeresztúri lelkipásztor testvérünket,* aki ez esztendőben megszerezte a theol. doktori címet; megjelent, nagyértékű könyvével rászolgált arra, hogy ez igénytelen megemlékezés által neve és élete munkái belekerüljenek az egyházkerület történetébe.

25 éves lelkipásztort szolgálatuk betöltéséről kaptam hiradást: Gombos Imre kistokaji és Eötvös Ferenc szederkényi lelkészekről. Ugyanez a hiradás jött dr. Szabó László miskolci gimn. tornatanár felől is. Öröm volt hallani a hírt, hogy Keresztes Jenő szederkényi tanító-testvérünk már 30 éven át kitünő tanítója egyházkerületünknek. Felhasználom az alkalmat arra, hogy jelen közgyűlésünk során róluk is szeretettel emlékezzem.

Segédlelkészeink névsora: folyton változik. Ma itt, holnap más helyen vannak. Bárcsak tudnék adni mindenkinek egy kicsi boldog szállást — sajnos több mint husz állásnélküli s. lelkészről nem tudunk jelenleg gondoskodni. Dehát, — jó az Isten s idejére rólok is gondot visel!....

Tanítói munkák jutalmazásául, az igazgatói cim kitüntetését szoktuk adni az arra érdemeseknek. Az erről szóló határozatunk és rendelkezésünk a tanügyi bizottság jelentésének ismertetésével lesz bejelentve.

Lelkészek egymás közt ez évben is cserélgették állásaikat. Igy: dr. Nemes Andor hangácsi lelkész cserélt — Mikola István hevesi lelkésszel. Derzsi Endre tomori lelkész cserélt — Sebestyén Sándor hajdudorogi lelkésszel. Zeley László szakácsii lelkész cserélt: — Pólya Ferenc nagymajláti lelkésszel. A távozókon s a közzénk jött új testvéreken az Isten kegyelme legyen állandó segítség.

A miskolci egyház számára egy új állami fizetéses; a diósgyőr vasgyári egyház részére egy, a Vasgyár igazgatósága által fizetett hitoktató lelkészi állást sikerült kapnunk a Miniszter úr és Vasgyár vezérlő bizottsága támogatásával. Az elsőre: Császár József vallástanári vizsgát letett segédlelkész s az utóbbira: Kolumbán György lelkipásztortestvérünk neveztettek ki. Szivünk szerint kivánunk áldást minden jó munkájokra.

Magam munkáiról, — most sietnem kell nagyon! — nem érkeztem jelentést készíteni. Nyitott könyv az életem. Hivatalos lapunk sokféle munkáimról irt annak idején. Minek emlegessem. Egyházmegyék: iskolák; konvent — minden illetékesek tudják s látták, hogy amit lehetett és kellett, igyekeztem elvégezni. A jó rend és fegyelem érdekében erőim és képességeim szerint igyekeztem: — ha jól — ha rosszul — előljárni. Elintézetlen akta hivatalomban nincsen! Hogy ez így lehetett, Isten után munkatársaimé az érdem. Hivatalom irodai munkáinak nagy feladatai teljesítésében irányitásommal hűséggel végező titkárom és s. lelkészeim megértéssel állnak rendelkezésemre. Nem egyszer, de többször: — az egyházkerületi főügyész, egyházkerületi főjegyző és jegyző testvéreim is helytállnak érettem. Itt is megköszönöm illő szeretettel, hogy támogattak mindennemű jó törekvéseimben. S ha cselekedtem valami jót, nem én: — hanem a szivemet a jórahajtogató lélek cselekedte azt. Áldassék érette az Isten!

Hátra van még valami, amiről nem szabad elfeledkeznem.

Nagy az én szívem öröme, hogy amit elmondandó leszek, azt — a szív különleges örömével mondhatom el.

Ezelőtt 25 esztendővel, — a gömöri egyházmegye őszi gyűlésén, — így van megírva: — egy: — mindenek szeretetével körülrajongott, tetterős, a lelkipásztorokat, a tanítókat, a tanárokat, a presbitereket, az Isten adta népet — őseitől örökölt módon nagyon szerető ifjú világi ember iktatott be az egyik világi tanácsbirói székbe. Ez az ifjú akkor — *drága-látos emlékű édesapja nagy nevének emléke megörökítésére 2000 koronás alapítványt tett a kicsiny gömöri egyházmegyénél.*

Felesküdött a hűséges szolgálatra s példát adott az áldozatos egyházszeretetre. És példát adott arra, hogy miképen becsüli meg a jó fiú az édesapát..... *Betartotta mindig, amit igért!*.....

Ez a férfiú: az engemet öt esztendő óta minden munkámban el nem képzelhető megértéssel

és megbecsüléssel támogató elnöktársam; — kerületünk ötéves főkurátora s a közeli napokban a magyar népért dolgozó magyarnak drága jutalmát elnyerő Encs község díszpolgára: *Farkasfalvi Farkas Géza egyházkerületi főgondnok testvérem!*

A szívemhez szorítom őt ma, melegebben mint máskor. Köszönöm az én Istenemnek, hogy: indítás, erő, gyámolítás volt nekem minden időben s bizonnyal hiszem, a jövőben is az marad, — erőtelenségeimben és akarásaimban!.... *Áldassék érte is az Isten!*

Ennyi és jön újra az élet. Mit hoz a holnap: — ki tudja azt? Bármit hoz; Áldassék érte az Isten!

További szeretetükbe ajánlva magamat és minden munkámat, vagyok a régi szeretettel

Miskolc, 1937. november 10 alázatos szolgájuk

Farkas István
püspök.

Egyházkerületünk közgyűlése.

Kár, hogy a szegénység évente csak egy alkalomra zsugorította az egyházkerület alkotó tagjainak összegyülekezését. Mert, már abból is erő sugárzik, hogy olyan nagy földrajzi területről, mint az egyházkerület, annyi áldott intelligenciáju lélek sereglik össze. Minden fekete ruha alatt, szinte halljuk a zsoltárok hangját és imádságok suttognának a szívekben. Igen jól esik ilyen nagy sereget látni együtt, nyugodt méltóságban és határozott világnézetben.

November 10-én 3/4 9 órakor megzúdult az ének: Az Urnak irgalmát örökké éneklem... és utána a Püspök felolvasta I. Korinthus 1:18, 19, 20, 25. verseit. Imádsághoz csuklottak a fejek, kapcsolódtak a kezek... Jézus keresztje árnyékában pihentünk meg e reggelnek idején... Az ember és a sátán összekuszálták az utakat s bujdosók módjára élünk saját földünkön... Nem panaszkodunk... Amit adtál Urunk megköszönjük, Reád bizzuk magunkat, legyen meg a te akaratod... Adj erőnek, szeretetnek lelkét tanácskozásainkra. A keresztről való beszéd pusztulás a hitetleneknek, nekünk erő, megtartás, diadal az örök életre. Az imádság után, mintha a megkönnyebbülésnek csendes sóhajtásában feloldódott volna a lelkekre nehezedő minden teher.

Farkasfalvi Farkas Géza főgondnokunk megnyitó beszéde most is katonásan harsan, de át van fűtve az őszinteség melegével. Akik lapunk mult számából elolvasták, láthatják, hogy milyen nagy területen hordozta meg a lelkeket.

A megalakulás rendben ment: csaknem mindenki jelen volt. Tisztességet tevő fejek hajladoztak Pálóczi Czinke István nyug. püspök, kedves vendégünk felé.

Néhány megválasztott tisztviselő letette az esküt, közöttük Farkasfalvi Farkas Ábrahám kerületi jegyző. Farkas István püspök és a főgondnok köszöntötték Porcs Kálmánt, Fiedler Istvánt, Göőz Pált és Lovász Bertalant. Drága jelenet volt, mikor Farkas Géza és Farkas Ábrahám: apa és fiú az eskű után megcsókolták egymást. Ezt a melegséget egy kis hideg váltotta fel, amikor nem szavazás és rendetlen szavazás miatt két lelkipásztor büntetést, 20 pengő rendbirságot, illetve megrovást kapott.

Ezután nagy csendesség támadt, mert Farkas István püspök állott fel, 9 óra 50 perckor, és elkezdte püspöki jelentését felolvasni... Igazában nem is jelentés, hanem prédikáció volt, amit mondott és ahogy mondta. Egy óra idő telt el, mire végére értünk. Mert a püspök irása, előadása és szive magával vitte a kerületi gyűlés minden tagját akkor is, amikor fénylő mezőkre mutatott, akkor is, amikor temető kapuján lépett be. Ha kemény mondatokkal szántotta a szíveket, vagy meleg sugárral simogatta meg: nem engedett el. Vele kellett lennünk.

A főjegyző javaslatai kévékbe kötötték a főgondnoki megnyitó gondolatait és a püspöki jelentés nagy aratását. Isten iránti hála az öt éves püspöki szolgálatért. Nagy óhajtás a magyar társadalom összefogására. Minden esetleg elkövetkezendőkért azoké a felelősség, akik az erőt adó egységre ma sem törekszenek. István király emlékének együttes ünneplése azt a kivánságot hordja magában, hogy a magyar honját lelje e hazában. Az 1868. évi LIII. t.-c. visszahozatala nagy megbékélés lesz. A párbér eltörlésének és időálló értékének rendezési ideje nagyon itt van. A kulturadó bevezetése sok nehéz kérdést, könnyen megoldana...

Ha két áldást hordó felhő közeleg egymáshoz a magyar égbolton: a termékenyítő esőt várók aggodalmaskodva néznek fel az égre, mikor villámlás csap ki az összeérő fellegekből. Vajjon nem gyümölcsözésre készülő fákat megrázó és megtépázó vihar lesz-e? És olyan nagy a megkönyebbülés, mikor csendesen megerednek a termékenyítő cseppek. A magyar nép és magyar föld szerelmétől kigyúladt két szívnek a lángja: egybeölelkezett, magasabbra csapott és e fény mellett tisztán láttuk, hogy az élen-járók mennyien és milyen nagyon, féltő szeretettel szeretik népünket és földünket.

Közgyűlés határozata szerint a püspöki jelentés, most is megjelenik egy kis füzetben és minden gyülekezet meg fogja kapni.

A generális vizitációról szóló püspöki jelentést Enyedy Andor főjegyző olvasta fel. Lelki örömmel értesülünk gyülekezeteink áldott építéséről.

(Folyt. és vége köv.) *Nádházy Bertalan*
e. ker. jegyző.

Generális vizitáció Hejőcsabán.

Hejőcsabán Fekete Bertalan főszolgabiró, Keresztessy Sándor főjegyző, Szabó Dániel lelkipásztor, püspökünk egykori káplánja, ládházai tanítványa és pártfogoltja, barabási Kun József főgondnok, Svingor Jenő radostyáni lelkipásztor, Szakács Pál cserépfalusi, Derencsényi István szirmai lelkészek, Kolláth Károly nyéki segédlelkész, Berta Ist-

ván segédlelkész: Doktor Gyula és Mauritz Árpád ny. lelkésztársaink, Nemes Bertalan miskolci közjegyző tolmácsolták, és emelték az ünnepi találkozó örömteli hangulatát. Templomban nagyszerű vegyeskar és szólóének gyönyörködtetett bennünket, valamint maga a közadakozásból szépen megújított templom is, amelynek terméskőből faragott szószéke értékes műemlék. Főjegyző lectiója Máté ev. 24. r. 4—13. v., püspökünk igehirdetésének alapigéje Habakuk 2. r. 1. v. volt. Minden kornak meg van a maga jelszava, mint a költő a szabadságharcos időkről írja:

Nekünk is volt egy jelszavunk
Lázba jött a honvéd tőle,
Nem volt abban a halálról,
Nem volt abban megadásról,
Csak egy szó volt, hogy előre.

Kálvin jelszava: egyedül Istené a dicsőség, amint a mai egyházi munka jelszava is ez. A székesfehérvári lelkész és presbiteri kongresszuson dr. Ravasz László püspökelnök ezt a jelszót tüzte ki: „Megállok a bástyán." Habakuk próféta mondja ezt a szót, aki a nagy nemzeti nyomorúság idején Istenben való reménykedésre int. Ma is nagy a magyar nyomorúság, sőt némelyek el is tulozzák ezt. Pedig inkább bizalommal, hittel kell a lelkeket telíteni. Nem fekszik közülünk senki rózsákkal vetett ágyon. Habakuk is együtt szenved népével: de azt mondja: megállok az őrtálló helyen. Tudod mi az őrtálló hely? A hely, ahol dolgozol és imádkozol, őrülsz vagy sirsz. Őrálló helyen állsz: ha tudod, hogy küldve vagy. Amint engem se a futó szál sodort ide a szabolcsi homokról. Nem véletlen dolga az, hogy a gyülekezetnek ki a papja, hogy kalapáccsal vagy kapával keresed kenyeredet. Tanuld a prófétától: megállni az őrtálló helyen. A bástya még több, mint az őrálló hely. Ebben már nem csak küldetés van, hanem kiválasztás is. A magyar ember dalol bástyákról, krasznahorkai és más várakról. De mennyi bokor, erdő és más rejtekhely volt, ami bástyául, menedékül szolgált az üldözött, kergetett magyaréletnek. A bástyára katonák kellenek, akik szembe néznek a viharral s éber szemmel figyelik az ellenség minden mozdulatát. Bástya a bölcső, a nádas vityilló, ahol ringatja és imádkozni tanítja gyermekét az édes anya. Bástya az eke, amelyre reáteszi kezét a szántóvető, előre néz és várja elvetett magja kikelését. Bástya az ipari műhely, az iskola, a községháza, a templom: ha a műhelyben eszközt formálnak, a községházán népet gondoznak, az iskolában jellemeket formálnak, a templomban szeretetet hirdetnek. Hejőcsabai testvéreink, lelkipásztor, főkurátor, gondnok, tanító, előljárók: éljétek ti is azt az életet, amelyből áldás és szeretet árad. A próféta a bástyán áll és vigyáz, figyel, mit mond néki az Isten? Isten szól hozzád is, ha figyelsz reá. Szól a betegágyon s küld türelmet, reménységet, gyógyulást. Szól, mikor koporsóra, sírhalomra borulsz: nem hagylak téged árván, eljövök hozzád. Álljunk meg mi is a bástyán s várjuk bizonyosra Isten szabadítását: segítségét ahoz, hogy hittel, ésszel, akarattal új világot építsünk, új nemzedéket formáljunk. Két hete állok én is bástyán, járom a magyar falut. Milyen jó nálatok végezni, ahol hű szívek, jó katonák, talpig emberek állnak és vigyáznak a bástyán. Álljatok is meg mindhalálig s adjátok oda magatokat az önfeláldozásra mindenkor kész japán harcosok módjára egyházunk és hazánk szebb holnapjának kivivására. Hejőcsaba 1641-ben már anyaegyház volt, szórványa Görömböly és Tapolca fürdő. Anyakönyv 1774-től. Köznap reggel kedden és szombaton van istentisztelet, este csütörtökön, reformáció és bűnbánati héten minden este. Rendszeres gyermek- és levente istentisztelet, vasárnapi bibliai iskola télen át. Konfirmáció áldozócsütörtökön, amikor a gyermekek a szülőkkel együtt úrvacsoráznak. Templomlátogatók százalékszáma 34, 26, 8: közönyösség észlelhető: urvacsorázoké 106. Családlátogatással igyekeznek a templom iránti érdeklődést felkelteni. Adventista 2. baptista 18, pünkösdista 17: ezek a mozgalmak a városból itt csapódnak le. Reverzális javunkra 7, kárunkra 7. Perselypénz 551·44 P, egy lélekre esik 35 fillér. 17 egyháztagot segélyeztek 154 P, 73 gyermeket 530 P értékben, kiosztottak 2800 ingyenebédet. A sírokat szórványosan világítják. A püspöklátogatás emlékére özvegy Kiss Istvánné, valamint Szabó Dániel lelkipásztor és neje, Hajdu Jenőné miskolci (Csabai kapu 52.) hittestvérünk művészies kidolgozásában gyönyörű úrasztali terítőt adományoztak. Leányegylet 28, ifjúsági cserkészcsapat 23, C. E. szövetség 18 taggal működik, az Országos Református Szeretetszövetségnek 250 rendszeresen adakozó tagja van. Férfi és vegyeskart a nagy papi szerepléstől betegsége miatt elütött Tokaji Nagy Kálmán tanító vezet. Ref. Hiradó 250, Hajnal 15, Mustármag 4, Ifjúsági lap 20. Orsz. sz. naptár 200 példányban jár, illetve kélt el. Özv. Piskóthy Jánosné 7000 P hagyatékából vettek 7 és 1/4 hold földet s házikezeléssel jövedelmeztetik. Kun József és neje Farkas Matild iskolai alap 600 P, magtári tőke 1097·62 P. Egyházi adó a nyersjövedelem 1 százaléka. A lelkészlak nagyon rozoga, belhivatalnokok kifizetve. A község nem ad az egyháznak segélyt. Lélekszám 1564, szül. 35, meghalt 29, áttért 3, kitért 3, szaporulat 6 A látogatások alkalmával szép megnyilatkozásait láttuk a hejőcsabai felébredt, eleven, öntudatos és mély hitéletnek. *y. r.*

Kérő szó.

Kiss Ferenc O. R. Sz. igazgató úr körlevélben fordult a borsodi lelkipásztorokhoz a hejőpapi árvaházak fokozottabb segítése ügyében. Az általános drágulás folytán nehéz helyzetbe került árvaházaink nevében ezuttal mimagunk is kérjük a kerületbeli lelkipásztor testvéreinket, hívják fel gyülekezeteik tigyelmét árvaházaink segítésére. Az ORSz. tagdíjgyüjtő diakonusait legtöbb helyen azzal bocsátották el, hogy majd természetben küldik el adományaikat. Tehát egyenesen várják ennek lehetőségét. Pár cső kukoricát, pár kiló lisztet, terményt, babot, borsót stb. bizonyosan senki nem sajnálna az árváktól, ha volna valaki, aki ezek összegyüjtésére vállalkozna. Lesznek ilyen szolgáló lelkek.

Bizalommal és reménységgel várjuk *lelkipásztor-*

testvéreink és *gyülekezeteink* szívének megmozdulását.

Árváink és az ő gondviselő Uruk nevében: Hejőpapi, 1937 október 25-én.

Benke József lelkipásztor.

HIREK

— **Gondnoki látogatás a sárospataki főiskolában és a ref. tanítóképző-intézetben.** Többnapra terjedő hivatalos vizsgálatot végzett Sárospatakon a mult héten, nov. 17—19. napjain *Janka Károly* főiskolai lelkészi gondnok a főiskolában és a testvérintézetben, a tanítóképzőben. A látogatások után az egyes tanártestületekkel értekezletet tartott a tapasztaltak értékesítése szempontjából. Nov. 18-án csaknem valamennyi theol. internátusi szobát is meglátogatott az ügyvezető gondnok úr, az internátusi életet a leggondosabban végig tudakozta és közben a legszívélyesebb szeretetre méltósággal adta meg irányító utasításait. A tanártestületek és a tanuló ifjúság körében szinte közvetlenül mutatkozó áldott hatásokat váltott ki a gondnoki látogatás.

— **Tájékoztatásul.** *Az egyházmegyék vezetői és az egyházkerületi elnökség,* — tanácskoztak az egyházkerületi közgyűlés alkalmával — az általános tisztújítással kapcsolatosan elrendelt szavazások ügyében is. Nagyon természetesen, e tanácskozásnak eredménye csak irányadó lehet a gyülekezetekre nézve, mert szabadságában áll minden egyes egyháznak olyanokra szavazni, akikre akar. *Hogy azonban összevisszaságok ne legyenek a szavazásnál,* tisztelettel közöljük egyházaink vezetőivel, hogy a régi tisztikart minden tagjában alkalmasnak ítélték arranézve, hogy az új tisztikarnak is alkotó tagjai legyenek. Mindössze két hely van, részint nyugdíjazás, részint más ok miatt üresedésben. Tájékoztatás céljából közöljük azért a régi s az értekezlet által kiegészített tisztikar névsorát. *Lelkészi tanácsbirák voltak:* Janka Károly, Dr. Marton János, Kovács István, Román Ernő, Hubay Mihály, dr. Lengyel István, Szilva István. *Világi tanácsbirák voltak:* Dr. Kérészy Barna, dr. Bernáth Aladár, Soldos Béla, dr. Trócsányi József, gróf Vay Arthur, Lukács Béla — új helyre: dr. Kun József egyetemi tanár. *Lelkészi főjegyző*: dr. Enyedy Andor. *Világi főjegyző:* dr. Horváth Zoltán. *Lelkészi jegyzők:* Nádházy Bertalan, Kiss József. *Világi jegyzők:* dr. Idrányi Béla, dr. Farkasfalvi Farkas Ábrahám. *Tanári képviselők:* Dr. Mátyás Ernő, Novák Sándor, Porcs Kálmán, Péter Pál, — (új) dr. Egey Antal. *Tanitóképviselők:* B. Tóth István, Jakab Imre, Fiedler István, Göőz Pál, Lovász Bertalan. *Sárospataki Főiskola lelkészi gondnoka:* Janka Károly; — *világi gondnoka:* dr. gróf Bethlen Pál. *Egyházkerületi főügyész:* dr. Kérészy Barna. *Egyházkerületi ügyész:* dr. Tolnay Ferenc.

— **Új lelkipásztor.** *Felsődobszán* november 7-én történt az egyhangulag meghivott és megválasztott *Tóth Lajos*, volt vizsolyi lelkész hivatalos beiktatása. Az egyházmegye képviseletében Csabai István lelkészi főjegyző és dr. Bárczay János világi tanácsbiró vettek részt és végezték a beiktatást. Tóth Lajost „A lelket meg ne öltsátok" ige alapján szólott gyülekezetéhez, mely teljes számban töltötte meg ez alkalommal a templomot. Istentisztelet után meghatóan tolmácsolta keresetlen, de szívből jövő szavakban az ősz, de örökké ifjú lélektől hevített főgondnok: Szilágyi Gusztáv a hivek szeretetét. Isten adjon gazdag áldást a lelki frigykötésre!

— **A népfőiskolai tanfolyamra,** mely dec. 9—19 időben lesz, a rendező teológiai kar ez idén 36 gyülekezet egy egy kiküldöttjét hívta meg. A meghívottak egyharmada már az első tanfolyamon is részt vett. Ezek vannak hivatva arra, hogy a tanfolyam jelképes falujának, Szeretetfalvának kedves „tradicióit" az új résztvevőkben is meggyökeresztetni segítsenek. Az Alma Mater új „csizmás diákjainak", a falu legátusainak első jelentkezései a lelkipásztorokon keresztül már beérkeztek. A rendezőség ezuton is kéri a meghivott gyülekezetek lelkipásztorait a kiküldendő ifjú kellő időben való bejelentésére. Az ezidén meg nem hívott gyülekezetekre az ezutáni években egyházmegyénkénti arányos beosztás szerint a következő években kerül sor.

— **A theologus segélyalapra** a következő adományok érkeztek be: Pósa Péter 5 P, Kovács László 2.50 P, Nagy Sándor Béla 1 P. Egri ref. egyház 10 P, Hatvany Kálmán 2 P, Szaniszló István 1 P. A nagylelkű adományokért hálás köszönetet mondunk.

— **Lelkészi beiktatás.** Az abauji egyházmegye közgyűlése megerősítette *Medgyasszay Pál* szala-szendi lelkész beiktatását.

— **A németországi hitvalló egyház** által felállított pótfőiskolákat, munkaközösségeket, tanítói és vizsgáztató hivatalokat s az összes ezek által rendezett theologiai tanfolyamokat, — arra való hivatkozással, hogy törvényellenesek, az állami berendezéseket megvetik s az állam tekintélyét és javát veszélyeztetik, — a német rendőrség birodalmi főnöke, a birodalmi és a porosz egyházi és kultuszminiszterrel egyetértésben, betiltotta és feloszlatta. Ez azt jelenti, hogy a Hitvalló Egyház most már ideiglenes berendezkedéssel sem gondoskodhatik a theológiai utánpótlásról és lelkipásztorai kiképzéséről.

— **Lelkészbeiktatás Vizsolyban.** Az alig maroknyi vizsolyi gyülekezet lelkipásztori tisztét nov. 11-én foglalta el lélekemelő beiktatási ünnepély keretében *Benke* Imre, lelkészözvegy édesanyjának *harmadik* palástos fia. Az új pásztort és a vendégeket hozó autósor a község határában a presbitérium fogadta, melynek élén *Dr. Görgey* László jegyző mondott szíves „Istenhozott"-at. A diadalkapus parókia ajtajában *Kádár* József egyházfi magakészítette versben kötött csokrot szívbeli jókivánságokból. A beiktatást *Farkas Elek* esperes végezte, a beteg *Téglásy Andor* helyett *Dr. Gönczy* Mihály jár. tiszti orvos egyházmegyei világi képviselő jelenlétében. A bibliás bölcsességben gazdag beiktató beszéd Mal. 2:7 alapján szólt az új őrálló szívéhez a hallgatás tudományáról, az alkalmas és alkalmatlan időben való igehirdetés szent kötelességéről. A beköszöntő prédikáció Ján. 15:16-ból

vett ige alapján egy bizonyságtévő és a szolgálat vágyától izzó lélek drága illatával töltötte meg a műemlékszámba menő ősi templomot, melynek kis kiugrója volt a magyar nyelvű Szentírás méhe, a vizsolyi biblia könyvnyomtató műhelye. *Matusz* János abaujvári lelkipásztor az abauji lelkészek nevében mondott az egyházmegye összetartó szelleméről itt is jó bizonyságot tévő szívbeli üdvözlést. *Benke* József hejőpapi és *Benke* Kálmán ondi lelkipásztorok egy-egy bibliai igével köszöntötték az ároni család Bénjáminját. *Dr. Szabó* Zoltán a három Benke fiút dajkáló pataki anyaiskola szeretetét hozta. Egy iskoláslány a kis gyülekezet kicsinyei nevében igért hűséget és engedelmességet. A gönci nőegylet egy tagja egy palástot adott át, mint a gönci gyülekezet ajándékát volt szeretett s. lelkészük számára. A kitünő gönci ref. énekkar úgy a beiktató istentiszteleten, mint az azt követő közebéden szép énekszámokat adott elő. A délutáni istentiszteleti szolgálatot *Horkay* Barna nagyszőlősi lelkipásztor végezte.

— **Hastings hatodik kötete,** az utolsó jelenik meg még karácsony előtt *Ravasz László* tanulmányával „*A gyermekistentisztelet és a vasárnapiiskola*“ kérdéséről. A Budapesti Református Vallásoktató Testület (Bp. IX. Kálvin tér 8.) kiadásában megjelenő munkának ára fűzve 3.20 pengő, egészvászon kötésben 4.60 pengő. Theologusok, segédlelkészek, vasárnapiiskolai munkások a fűzött példányt 2.40 pengőért kapják.

HIVATALOS RÉSZ.

XXI. sz. Körlevél.

Szavazások elrendelése.
Valamennyi Egyháztanács figyelmébe.

A tiszáninneni egyházkerület őszi közgyülése az érvényben lévő Szabályrendeletének VIII. fejezet 14. §-a értelmében határozatilag kimondotta az egyházkerületi tisztujítást. E határozat értelmében a következő tisztségekre kell a presbiteriumoknak **szavazataikat f. év december hó 20-ig a püspöki hivatalba beadniok.**

1. 7 (hét) egyházker. lelkészi tanácsbirói tisztségre.
2. 7 (hét) egyházkerületi világi tanácsbirói tisztségre.
3. 1 (egy) sárospataki főiskolai lelkészi gondnoki tisztre.
4. 1 (egy) spataki főiskolai világi gondnoki tisztre.
5. 1 (egy) tanügyi képviselőségre a sárospataki theol. akadémiáról.
6. 1 (egy) tanügyi képviselőre a spataki tanítóképezdéből.
7. 1 (egy) tanügyi képviselőre a spataki gimnáziumból.
8. 1 (egy) tanügyi képviselőre a miskolci ref. fiú gimnáziumból.
9. 1 (egy) tanügyi képviselőre a miskoci ref. leánygimnáziumból.
10. 5 (őt) tanügyi képviselőre az egyházkerület öt egyházmegyéjének tanitói közül.
11. 1 (egy) egyházkerületi főügyészi tisztségre.
12. 1 (egy) egyházkerületi ügyészi tisztségre.
13. 1 (egy) egyházker. lelkészi főjegyzői tisztségre.
14. 1 (egy) egyházkerületi világi főjegyzői tisztségre.
15. 2 (kettő) egyházker. lelkészi jegyzői tisztségre.
16. 2 (kettő) egyházkerületi világi jegyzői tisztségre.

Minden szavazólap lelkész, gondnok, és a presbiteri jegyző aláírásával, valamint a hivatalos pecsét ellátásával küldendő be. Az összes szavazatokat elég egy szavazólapon beadni. A szavazólapon, valamint a boritékon is feltüntetendő az egyház szavazati számértéke. (A hivatalosan megállapított számértéket a Sárospataki Lapok 1934. évi dec. 9-i száma közölte.)

Miskolc, 1937. nov. 15. Atyafiúi szeretettel:

Farkas István
püspök

Pályázati hirdetmény.

A ricsei ref. lelkészi állást az E. T. II. t. c. 71. §-a alapján az egyházkerület elnöksége cserével tölti be. A lelkészi állás javadalma: 1. Szántóföld és rét a ricsei határban 32 magyar föld. (Adóját a lelkész fizeti) 2. Legelő 28 m hold, mely 32 legeltetési jognak felel meg. 3. 5 magyar hold erdő fajzási joga az erdőhivatal által megállapított kitermelési üzemterv szerint, lelkész által kitermeltetve és hazaszállítva. 4. Tiszakert 1400 □-öl. 5. Minden családfő fizet 20 kg. vegyes terményt (10 kg. buza, 10 kg. rozs). Stóla Kongrua évi 131 P. A cserélni óhajtók pályázataikat december hó 10-ig küldjék be a Püspöki Hivatalba Miskolcra.

Miskolc, 1937. november 15.

Farkasfalvi Farkas Géza sk. egyh. ker. főgondnok. **Farkas István sk.** püspök.

Az alsózempléni református egyházmegye Pénztára Kesznyéten. Postai befizetőlap száma **43141.**

Szerkesztői üzenetek. **B-e J-f.** Máskor jobb gépirásos példányt kérünk és rövidebb irást. — **B-th I-n.** Mihelyt hely nyilik, jön a cikk. — **Sz-ó M-s. B-t.** Sort kerítünk rá. — **V-y J-f. S-s.** Két hét mulva jöhet a cikk. — **Sz-ó A-r T-z.** A főgondnok úr már előbb intézkedett, igy az ő irásával lesz megoldva a kérdés. — **Th-s Gy-a.** Baj van az előfizetéssel.

Téli menetrend.

Érvényes 1937. október 3-tól 1938. május 14-ig.

Indul

Saujhely	Sárospatak	Miskolc	Budapest
5·36	5·49	**7·30**	**10·42**
7·33	7·46	9·34	— —
11·40	11·53	13·30	18·30
11·40	11·53	**13·40**	**16·11**
14·15	14·36	**Szerencsre érk.**	16·10
16·56	17·08	**18·52**	**22·24**
20·23	20·40	22·59	5·30

Érkezik

Budapest	Miskolc	Sárospatak	Saujhely
	5·17	7·28	7·40
0·10	7·36	9·24	9·34
7·08	**10·13**	12·08	12·20
8·12	13·35	15·29	15·39
14·10	**17·25**	19·27	19·38
17·25	21·35	23·33	23·43
19·17	**21·48**	23·33	23·43

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 48. szám. Sárospatak, 1937 november 28.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Bernáth István:* Ingoványon. (Folyt. és vége köv.) — *Nádházy Bertalan:* Egyházkerületünk közgyűlése. (Folyt. és vége.) — *Szabó Miklós:* Major Gyula. — Hirek. — Hivatalos rész.

Ingoványon.

Amikor a zsinati törvényjavaslat 4. §-át, mely a II. tc. 71. §-át lenne hivatva kiszorítani, olvastam, kezem önkénytelenül védekezve kaptam fel lelkésztestvéreimért, hogy megragadjam a korbácsot, mely sujtani akar. A kéz felemelve van és és tisztelettel kérem, ne csapjon le csak a lelkészekre és ne dobjon még szabadabb prédára bennünket a mai világnak. Emberek vagyunk mi is. Inkább védelemre szorulók, mint büntetést érdemlők. Igaz, szolgák is, — az Urei. A szolgálatból folyik a fegyelem, aminek lenni kell, de csak a jogos és megfelelő formában. Ezért kérem, hogy akinek befolyása van, vesse erejét latba, hogy a 4. §. nyaktilója, egyházunkban, így, ahogy van, törvény ne lehessen. S amikor szólok, nem a fegyelemtől féltem a lelkészeket, hanem a célon túlmenő túlzástól. Elénk mered a kiszolgáltatottság és az esetleg parancsuralmi módon történő uralom.

Mi tette szükségessé, hogy a II. tc. 71. §.-ának rendszeresebb, világosabb s halványan a lelkészeket is védő intézkedéseit a zsinati törvényjavaslat 4. §.-a hátrányosan megváltoztassa?

A 71. §. a lelkészt is védte, mert a cserénél nem határozta meg, hogy 700 ar. kor.-nál nagyobb alapjavadalmú állásra nem cserélhet, míg ez a 4. §. akár vétkes a lelkész, akár nem, ha az egyházkerületi elnökség általi meghirdetés alapján egyszeri csere nem sikerült, szinte a lelkészt büntetve kimondja, hogy vagy 700 ar. kor.-nás egyházközségi vagy intézeti, vallásoktatói állásra helyezendő.

A II. t.-c. 71. §-a a gyülekezet hibájából áthelyezésre ítélt lelkészt állásában meghagyja addig, míg máshová meg nem választják s ez időre a szolgálatot helyette a gyülekezet költségén alkalmazott más lelkész végzi, s ha kisebb javadalmu állásra választják meg, a hibásnak ítélt egyházközség 3 éven át a különbözetet megfizetni tartozik. Ezzel szemben a 4. §. elejti a nem vétkes lelkésztől azt a jogot, hogy régi állásának javadalmában új elhelyezkedéséig megmarad, s hogy a gyülekezet fizeti ez alatt az idő alatt a más szolgáló lelkészt s csak a 3 évi javadalmi különbözet megfizetését hagyta érvényben, ami pedig a II. tc 71. §. és a zsinati törvényjavaslat 4. §.-ában is jogfosztást jelentő méltánytalanság volt és maradt a nem hibás lelkésszel szemben. — Mert, ha nem a lelkész, hanem a gyülekezet a hibás, akkor ezen elbocsátottnak joga van végkielégítésre, vagy élete végéig a fizetési különbözetre. Csak a lelkésznek nem lehet törvényes joga? Ám védjük meg a gyülekezetet, mert kell is, de a pásztort is, mert különben bűnöket, eltévelyedéseket takargató, talpnyaló, igazságot elhallgató, gerinctelen, le-, és felfelé is teljesen kiszolgáltatott pásztorok lesznek, ebből pedig a ref. egyháznak haszna nem lehet. Éppen az a baj, hogy már is a satnyulás jelei ütköznek ki. Hová lett a lendület, a sikra szállás igazaink mellett? A kálvinista gerinc?!

Ne felejtsük el, hogy vannak teljesen hitetlen, csak jogkereső, igen sokféle hájjal megkent gyülekezeti tagok, akik minden törvényen túl akarnak járni. Mekkora zavarodást okozhat, egy nem mások szája íze szerinti helyes intézkedés, egy állásba kívánkozó helyi vagy rokoni összeköttetéssel biró s. lelkész, egy új és friss helyaspiráns? Ezeknek jönne szíves, törvényes segítségére a törvényjavaslat 4. §.-a.

Hát kérdem: Erre van szüksége ma a ref. egyháznak?!

Mivel a cserét a törvényjavaslat 3. §.-a helyesen elrendezi, nincs szükség a 4. §. nyaktilójára s így az töröltessék, mert a törvényjavaslat 4. §.-ánál sokkal jobb a II. tc. 71. §.-a s ha ezt átdolgozni nem akarnák, a rossz és gonosz szándékok megakadályozása végett, a 3 évi különbözet fizetés igazíttassék ki mindaddigra, míg a nem hibás lelkész a kisebb javadalmú állásban van. Igy a törvényjavaslat 3. §.-a rendezné a hibás lelkészek cseréjének következményeit is, a II. tc. 71. §.-a pedig szigorú gát és védelem lenne! Ha pedig a 71. §. nem felelt meg, ahogy kivánatos lett volna, alábbiakban részletes és zavart nem hagyó elrendezést igyekszem teremteni és nyujtani úgy a 71. §, mint a törvényjavaslat 4. §.-a helyett.

Van egy nagyon veszedelmes intézkedése a 4. §.-nak s ez nem más, mint az, hogy sikertelen csere esetén az egyházkerületi elnökség küld csere lelkészt, akár kell az, vagy nem! De ez is csak a

700 aranykoronás alapjavadalmú egyházaknál. Miért lehet ezt a kis, de rendszerint exponált gyülekezetekkel megtenni s a nagy jövedelmüekkel már nem? S vajjon mennyi áldás származott már eddig a gyülekezet kedve ellenére történő egyházhatósági lelkész rendelésből? Sokféle ellenség lesi a ref. egyházban megtetsző egyenetlenséget, sok farkas jár a nyáj körül és között s felcsapna sokfelé a pusztulás lángja, mint egyes helyeken.

Az Isten mentse meg ettől egyházunkat.

Ezek előre bocsátásával kérem, vegyük elő a Törvénykönyvet, a zsinati törvényjavaslat 4. §-át és az általam helyettük irottakat. Vessük össze komolyan és gondolkozzunk. Az is jutalom lesz számomra, ha sikerült e kérdés rendkivüli fontosságát világosságra hozni. A jog, igazság és kellő óvatosság szellemében tett javaslatom a zsinati törvényjavaslat 4. §.-a helyett a következő:

1. a) Az áthelyezést az egyházkerületi elnökség hajtja végre. Az áthelyezésre itélt lelkipásztor állását, javadalmának feltüntetésével az egyházkerületben megjelenő egyházi lapban meghirdeti.

b) Ha az áthelyezés a lelkész hibájából vált szükségessé, akkor az egyházkerületi elnökség a jelentkezők közül a legalkalmasabbat kiválasztja és felhívja, hogy az áthelyezendővel a 27. §.-ban meghatározott módon, állását cserélje el.

c) A csere ellen kifogást emelni csak annak a presbitériumnak van joga, amelynek lelkipásztora az áthelyezésre önként jelentkezett.

d) Ha a csere a presbitérium ellenzése miatt meghiusul, úgy a meghirdetett állásra jelentkezők közül a megfelelők egyenként kiválaszthatók és felhivandók a 27. §. alapján az állácscserére.

e) A jelentkező megfelelő lelkipásztor(ok) a a cserére itélt lelkipásztor gyülekezete előtt megismertetendő(k.)

f) Az áthelyezésre itélt lelkipásztort csak a cserére jelentkező lelkipásztor gyülekezetének presbitériumi beleegyezésével lehet állásba helyezni.

g) Ha a csere a d) pont alapján sem sikerül, akkor az egyházkerületi elnökség az áthelyezésre itélt lelkipásztort olyan intézeti, vallásoktatólelkészi, vagy azonos körü állásra helyezi át, amelynek alapjavadalma nem több, mint az áthelyezésre itélt lelkipásztor előbbi javadalma.

h) Ha az azonos javadalmi állácscsere vagy intézeti, vallásoktató-lelkészi, vagy azonos körű elhelyezés nem sikerül, kivételesen nagyobb javadalmu állással is érvényes csere eszközölhető, ha birósági itélet másképen nem intézkedik, de hibás lelkészek áthelyezésénél nagyobb javadalmat nem élvezhetnek, mint előbbi állásuk javadalma volt. Ezen megkötöttség 10 szolgálati évvel biró lelkész cseréjénél 5 év, különben pedig 10 év elteltével megszünhet és megszűnik, ha arra a presbitézium és egyházhatóságok egyhangú hozzájárulása — lelkész érdemessé válása alapján — határozatilag kimondatik. Különben pedig úgy az 5, és 10 év, mint az e helyen eltöltött további szolgálati idő alatti javadalmi többlet az "Orsz. Ref. Lelkészi Nyuggijintézeti" alapot illeti.

i) Cserére jelentkező megfelelő, nem hibás lelkipásztor nagyobb javadalmu állásra is cserélhet és siker esetén a nagyobb javadalom élvezetébe lép.

j) Ha az állácscserére itélt hibás lelkipásztor a csere-eljárás eredményeképen esetleg kisebb javadalmú állásra kerül, javadalmi igényt nem támaszthat

k) Az áthelyezésre itélt hibás lelkipásztor az áthelyezési eljárás alatt javadalmát élvezi, de szolgálatot nem teljesithet, hanem azt helyette a költségére az egyházhatóság által kihelyezett lelkész v. segéd lelkész végzi.

l) Az áthelyezési legvégső határidő 6 hónap.

(Folyt. köv.) *Bernáth István.*

Egyházkerületünk közgyűlése.

(Folyt. és vége.)

A kerületitanács és a lelkészjelölő bizottság: maradt a régi. Új tanügyi bizottsági tagok: Márczy Béla, Tárczy Árpád, Schritzné dr. Scholtz Margit és Egey Antal. A tisztviselők mandátuma lejárt. Az új tisztikarra december 20-ig kell szavazni. Ha valaki rendetlenül szavazna, legyen elkészülve szigorú büntetésre, így határozott a közgyűlés. A régi tisztikar a jövő őszi közgyűlésig viszi az ügyeket. Konventi új tag: gróf Bethlen Pál. Uj adóügyi bizottsági tag: Farkas Elek. Kerületünk közép- és középfokú iskolai vallástanításának szakfelügyelője és ellenőrzője: Dr. Szabó Zoltán. Egyházfegyelmi ügyben javaslat tétetett a Konventhez, hogy az adófizetés jogától való megfosztás és az egyház tagjai sorából való kizárás is vétessék fel a fegyelmi büntetések közé. Természetesen, nyilvános bűnbánat után, hatályát vesztené az itélet.

Középiskolai tanulmányi felügyelők: Novák Sándor, Tárczy Arpád, Zsupán László, Domokos György, Hallgató Sándor, Lázár Károly, Tóth Mihály.

A tiszaecsegi püspöki 27 kat. hold föld értéke, a tiszadobi birtok beruházására fordítódik.

A szisztematikai tanszékre dr. Nagy Barna egyhangúan megválasztatott. A humán-internátus jövőre megnyílik. A főiskola 1936—37. évi zárszámadása és f. évi költségvetése is jóváhagyatott. Szilágyi Benőt, dr. Kosztolányi Zoltánt, Tóth Irént, Fűrész Rózát és Demes Pétert áldás-kivánással bocsátotta nyugdíjba a tanári katedráról közgyűlésünk. Dr. Egey Antalt 3 évre a pataki tanítóképző igazgatójává választotta, elődjét, Kovács Dezsőt, meleg szeretettel kiséri nyugdíjas utjára. Igazgatókká nevezte ki a püspök: Keresztes Jenő, Göőz Pál, Pongrácz Sámuel, Szűcs Kálmán és Nagy Dezső tanítókat. A párbérrendezés ügyével kapcsolatosan, az egyházlátogatóságoknak egy csomó adatot kell összegyűjteniök. Rendelet: a párbért nem szedhetik a tisztviselők közvetlenül. A vissi egyházközség dicséretes módon úgy oldotta meg a párbérkérdést, hogy a párbér pótlására ingatlant vásárolt és a zsellérek vállairól levette a párbérterhet. A hiányos felszerelésű iskolák vezetői részére szigorúan elrendeltetett, hogy tanszerekért

folyamodjanak a minisztériumhoz. Egyházunk elemi iskoláira, földet, párbért nem számítva 327.848 pengőt költöttünk.

A missziói jelentésről kell még szólnunk. A közöny frontja áttört. Már mindenütt folyik valamilyen munka. Sőt néhol már a lelkek misszió iránti közömbösségéről kell beszélni. Mintha elfáradtak volna azok, akik a hives kutfő mellett sokszor ültek. Ilyeneket lát meg és ír meg Svingor Jenő. Ez természetes is, mert a misszió is választóvíz és azokat, akiket csak az ujdonság vitt a forráshoz, kiválasztja. Ez az állapot nem a misszió hiábavalóságát, hanem annak eredményét jelenti. Nagyon drágák a zsoltárok és a református tankönyvek. Aggodalomtól eltelten ír fel újra a kerület Konventhez, hogy ezen a nagy bajon segítsen.

A közgyűlés egy óra tájban szünetet tartott úgy fél 4 óráig. Azután 7 óráig őrölte a malom a tárgysorozat pontjait. Az eredmény: hisszük, egészséges, tápláló, épitő eledel.

Nádházy Bertalan jegyző imádsága, a XC. zsoltár még zengő éneklése után, püspök urunk bezárta a közgyűlést.

Vacsorán is együtt voltunk, mert püspökünk és a főtiszteletű Asszony az egyházkerület alkotó tagjait, most is vendégül látta.

Másnap a bíróság tárgyalt 12 ügyet.

Major Gyula
1900—1937.

A megboldogult csobaji lelkipásztor sirjánál Tarcalon, 1937 okt. hó 16-án elmondotta: **Szabó Miklós** főgondnok.

Mélyen elszomorodot szívvel állok meg Major Gyula lelkipásztorunk sírjánál, hogy a csobaji református egyházközség, annak presbiteriuma és egyuttal az egész Csobaj község nevében is búcsut vegyek tőle.

Még egynékány pillanat s a koporsó, mely itt van előttünk, a föld mélyébe száll, s egy kis sirhant fogja mutatni azt a helyet, ahol Major Gyula porai örök nyugvóhelyre találtak. Mielőtt még elveszítenők szemeink elől a koporsót, hadd álljunk meg egy pillanatra, s adjunk számot magunknak arról, amit ő e rövid pályafutása alatt cselekedett.

Az emberek úgy szokták, hogy a meghaltnak sirhantjához fejfát állítanak, s erre a fejfára irják rá, hogy ki volt az eltávozott. Nagyon sokszor csak a név, s azok az évszámok jönnek rá, melyek a kezdetet, s a véget jelölik. Ha Major Gyula sírjához méltó fejfát akarunk helyezni, akkor úgy hiszem, hogy ennek a fejfának három egymástól független és mégis egymásba kapcsolódó külön oldala, külön sikja lesz. A három külön oldal külön tájak felé néz, külön cselekedeteket, külön törekvéseket jelöl.

Az egyik oldal, talán éppen az, amely a sírra befelé néz, Major Gyulát, mint a család emberét mutatja be. Azt ábrázolja, hogy milyen volt ő a családban, felesége, gyermekei, rokonsága körében. Ha a fejfának ezt az oldalát nézzük, akkor nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk, hogy Major Gyula élete példaadó családi élet volt, melyben meg volt a harmónia, a keresztyéni szeretet, a tisztultabb, magasabb felfogás és a kötelességtudás, amely kell, hogy minden családfőt áthasson, aki családja sorsáért aggódik, dolgozik. Ha valaki közelről figyelhette azt — mintahogy egy református pap családi életét figyeli az egész falu és egész környék — úgy észre kellett vennie, hogy az a példaadás, mely a családokon keresztül a nyilvánosság felé kivánkozott, milyen erős hatással volt a környezetre, a falura. De nemcsak kifelé volt meg az eredmény, de meg volt befelé is, mert Major Gyulának éppen ez a tisztultabb, magasabbrendű családi élet adott erőt ahhoz, hogy abban a másik két síkban, melyet fejfája jelölhet, úgy dolgozhassék, ahogy dolgozott. Épezért a fejfának ehhez az oldalához — melyre a családi élet története van ráírva — szorosan és harmónikusan kapcsolódik a másik két oldal éspedig a papi, igehirdetői, lelkipásztori munka, továbbá az életben küzdő, szociális gondolkozású és a közért élő ember munkája.

A fejfának a következő oldala — az, amelyik Major Gyula papi hivatásáról, munkásságáról beszél — tele van szebbnél szebb igékkel. A bibliai idézetek egész sora jelenik meg itt, de olymódon, hogy ő ezeket nemcsak hirdette, hanem átélte és gyakorolta is. Egész bizonyos, hogy a lelkipásztori munka a legnemesebb, de egyuttal a legnehezebb feladatok közé tartozik az emberi hivatások között, s Major Gyula ennek nehézségével, magasztosságával is teljesen tisztában volt. Tudta, hogy ő csak egy kis porszem a jó Isten nagy birodalmában, de érezte, hogy ennek a kis porszemnek is rendeltetése, küldetése, feladatai vannak és amikor a feladatok sokaságát maga előtt látta, s midőn saját gyengeségét is kellett, hogy érezze, nem csüggedett egy pillanatig sem, hanem Isten igéjével lelkében ment azon az uton, ahová a gondviselés rendelte. Hányszor visszatorpant, hányszor megbántották, hányszor megsebezték és mégsem fordult vissza, hanem a gályarabok hitével érezte, hogy megvivhat tengerekkel.

Nem azok a nagy dolgok az életben, amiket a közvetlen szemlélet, a gyarló emberi felfogás nagyoknak tart. Az igazi nagy dolgok, nagy cselekedetek nem a dimenziókban, nem a méretekben mutatkoznak. A hatalmas teremtő erő, az istenség beláthatatlan fogalma ott van a legkisebb füszál növekedésében is, s ha csak egy porszemnyi nagyságot jelez is valamely emberi hivatás, naggyá azt annak belső tartalma és nem méretei teszik. A Major Gyula papi elhivatottságát, munkáját ép ez a belső tartalom jellemzi, s egyebek mellett azért is volt nagy, mert úgy élt, mintahogy prédikált és úgy prédikált, ahogy azt az irás kivánta. A sok akadállyal küzdő falusi gyülekezet minta papja volt Major Gyula.

A fejfa harmadik oldala a szociális célokért, embertársaiért, a közérdekért küzdő férfinak szól, aki meglátta, hogy abban a tiszaparti kis faluban, — melyet nyugodtan lehet mondani nyomorúságával és örömével, bajaival és szerencséjével, jó és rossz szokásaival együtt Magyarország kicsinyitett képének, — nagy hivatás várt reá. S ő e hivatást követve, munkáját úgy fogta fel, hogy neki

kint az életben, annak nehézségei között kell a jót támogatni, a rosszat ostorozni, a tévelygőknek az igaz utat megmutatni, a gyengének, a tudatlannak támaszául szolgálni.

Major Gyulának az volt a célja, hogy ebben a kis faluban kiépítse azt a gátat, mely megvédje, megtisztítsa a községet azoktól a zavaró, bántó, hamis cselekedetektől, melyek hasonlóan, mint a tavasszal a falu határában pusztító tiszai árvíz, nagyon sokszor megrázkódtatták a falu békéjét. Major Gyula ebben az áradatban sziklaszilárdan állt, úgy mint egy betonoszlop, s az volt a célja, s azon munkálkodott, hogy maga mellé hasonló pilléreket állítson oda ennek a tavaszi áradatnak az útjába, s hogy a pusztító árat hasznos munka irányába terelje és elvezesse. S ebben a munkában ott találta maga mellett hűséges asszonyát, ki bibliával a kezében nagyon sokszor a női szív rezgésén keresztül jutott el asszonytársai között azokhoz az eredményekhez, melyekhez csak egy ilyen asszony tud eljutni ilyen férj oldalán.

Ha ez a minta családapa, a hivő és Isten igéjével szolgáló lelkipásztor és állandóan a közért dolgozó férfiu hasonló munkában évtizedeket tölthetett volna el. úgy ma talán sorozatos eredményekről lehetne beszámolni. De még így is a rövid munkálkodás után, nagy az az út, melyet megtett, csak össze kell hasonlítanunk a régi Csobajt a mostanival, s látnunk kell azt a sokatigérő, drága munka kezdeti kibontakozását. Igy még nagyobb az ür utána, mert hiszen egy munka közepéből távozott. S ha most itt állunk e sírnál, a félben maradt, az árván maradt munkásság mellett, megriadva kérdezzük, hogy miért ment el oly korán, oly váratlanul. Miért? Emberi ész nem tudja megérteni, hogy miért kellett ennek a sokat érő embernek minket itthagyni. De ezen hiában is gondolkozunk, eszünkkel meg nem értjük, s csak szivünkön és hitünkön keresztül a költő szavával tudunk eljutni ahhoz, hogy megnyugodjunk, s bizzunk abban:

Hogy övéit el nem hagyja,
Ki mindnyájunk édes atyja!

HIREK

— **A Péntek Esték** első előadása nagy sikerrel folyt le nov. 19-én a főiskola tanácstermében. *Antik szinpad, modern szinpad* címen *Hegyi József* gimn. h. tanár tartott nagy figyelmet keltő előadást. Az előadássorozatot *Dr. Mátyás Ernő* közigazgató bevezető szavai nyitották meg.

— **Lelkészbeiktatás Hangácson.** Meghatóan szép ünnepi istentisztelet keretében iktatták be Hangácson ez év október hó 24-én a hangács-nyomári társegyházak újonnan megválasztott lelkipásztorát, Mikola István, volt hevesi lelkészt. Az egyházmegye részéről *Gyülvészi István* tanácsbiró Fil. 3. r. 13—14. v. alapján intézett az új lelkészhez testvéri üdvözletet és intelmeket, majd *Fekete Pál főgondnok*, tanácsbiró szólott lelkesen és biztatóan a gyülekezet új pásztorához. A beiktatott lelkész bizonyságtételének alapigéje II. Mózes 20. r. 19. v. volt, melynek alapján magát a szent szolgálatra ünnepélyesen elkötelezte. Fekete Pál úri házánál tartatott a közebéd, melyet meghitté és családiassá tett a házigazda és szerettei meleg szívessége és vendégszeretete. Délután az új lelkész Hangácson, Gyülvészi István pedig Nyomáron hirdette az Igét. Áldott legyen a mi Istenünk, aki „hivei nyájába Ő maga rendel pásztorokat az ő egyházába!“ *-i-n.*

— **Lelkészcsere.** Erőss Gyula geleji lelkipásztor és Nagy Sándor diósgyőri vallásoktató lelkész állásukat elcserélték. A csere érvényességéhez az alsóborsodi egyházmegye elnöksége hozzájárult. A csere időpontja f. évi december 1.

— **Sine mora.** A felsőborsodi ref. egyházmegyében a folyó iskolai évre a theol. segélyalapra a következő adományok folytak be. Szentmártony Dániel 2 P, Zsóry György 2, Lőkös Sándor 1, Szigethy Ferenc 1, Tóth János 1, Szathmáry Király Pál 2, Komjáthy Aladár 2, Svingor Jenő 1, Harsányi Géza 2, Gyűlvészi István 1, Veress Károly 1, Almássy Bertalan 2, Dr. Kerényi Béla 2, Császár József 1, Mocsáry Pál 2, Kőrössy István 1, Salamon Gyula 1, Kövér Pál 2, Dr. Nemes Andor 2 Sápy Dezső 1, Nagy Lajos 1, Keresztury József 1.50, Kiss Gyula tanító 1, Elek Pál 1, Kutas Imre 1, Kocsiss Béla 1, Baczó Balázs 1, Kocsiss Jenő 1, Tussay János 1, Horváth Imre 1, Molnár Pál 1, Bodnár Zoltán 1, Bartha Gyula 1, Orbán József 1, Héczey Kálmán 1, Cserháti Zoltán 1, Nagy N. 1, Veress Elek 1, Palcsó Dezső 1, Göőz Ferenc 1, Molnár Béla 1, Igaz József 1, Varga Imre 1, Kovács Béla 0·50, Göőz Pál 1, Bálint János 5, Eperjessy N. 0·50, Szobonya Sándor 1, Pozsga József 1, Harsányi János 0·50, Göőz Béla 0·50, N. N. 0 50 P. Összesen 64 P. A jószívű adakozóknak és az adakozást szervező esperes úrnak ezúton mond köszönetet a theol. akad. igazgatósága.

HIVATALOS RÉSZ.

Értesítés.

A theol. akadémia igazgatósága ezuton hozza tudomására az érdekelt s. lelkészeknek, hogy a decemberi rendkivüli lelkészképesítő vizsgálatok időpontját a Főtiszteletű Püspök úr december hó 20-án reggel 8 órára tűzte ki.

— **Pályázat.** Az Országos Református Szeretetszövetség pályázatot hirdet olyan munkálatra, amely a Szeretetszövetség megszervezésére, a gyülekezeti fiókok létesítésére, a taggyűjtés módozataira, a tagdíjak beszedésére s más kapcsolatos kérdésekre nézve ad tervezetet és gyakorlati gondolatokat. A pályázat a szükséges felhívások, hirdetések, röplapok szövegével, gyüjtőivek, beszedési lapok mintájával ellátva adandó be. Jutalomdíj 50·— P. A géppel vagy olvashatóan írt művek 1938. jan. 1.-ig adandók be az Orsz. Ref. Szeretetszövetség központi irodájába: Budapest, XIV., Stefária ut 29.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 49. szám. Sárospatak, 1937 december 5.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Bernáth István:* Ingoványon. (Folyt. és vége.) — I. Nyilt kérdés. II. Nyilt felelet. — Két hetes tanulmányút Londonba. — Irodalom. — *Janka Károly:* Szalóczy Pál (Folyt. és vége köv.) — Hirek. — Hivatalos rész.

Ingoványon.

(Folyt. és vége.)

2. Ha az áthelyezés a lelkipásztor és a presbitérium, illetve az egyházközség kölcsönös hibájának a következménye, a cserét az egyházkerületi elnökség az a) pont szerint a 27. §. alapján hajtja végre azon különbséggel, hogy a cserére pályázók közül legfeljebb hármat a cserére itélt lelkipásztor választhat az egyházkerületi elnökség értesítése mellett. Ha az eljárás során kisebb javadalmú állásba kerül, akkor a kölcsönösen hibásnak itélt presbitérium, illetve egyházközség a javadalmi különbözetet a kölcsönösen hibás lelkésznek az illetékes esperes útján 3 évig megtéríteni tartozik.

Az áthelyezési eljárásra érvényesek a c, d, e, f, g, h, i, l. pont alattiak.

A kölcsönösen hibásnak itélt lelkipásztor az áthelyezési eljárás alatt lelkészi javadalmát élvezi, szolgálatot nem teljesíthet, hanem azt az egyházhatóság által a kölcsönösen hibásak költségén kihelyezett lelkész, vagy s. lelkész végzi.

3. Ha az áthelyezés a presbitérium, vagy egyes gyülekezeti tagok izgatásának a következménye, tehát a gyülekezet hibájából történik, az egyházkerületi elnökség az eljárást az 1 a) pont értelmében végzi s felhívja az áthelyezendő lelkészt, hogy a 27. §-ban meghatározott módon állását cserélje el. Az ilyen lelkipásztor az állására jelentkezők közül az alkalmasabbat sorjában maga választja ki s minden jelentkezővel megkisérelheti a cserét, de elsősorban az azonos javadalmu jelentkezőkkel s eljárásáról az egyházkerüelti elnökséget értesiteni tartozik.

Ha a csere a kisebb javadalmú állásba volt kivihető, megválasztását, vagy végső esetben az egyházkerületi elnökség által történt azonos körű elhelyezését elfogadni köteles, de akkor a különbözetet a hibásnak itélt presbitérium vagy gyülekezeti tagok a nem hibás áthelyezett lelkipásztornak az illetékes esperes utján negyed évi előzetes részletekben mindaddig megtéríteni tartoznak, míg az ilyen lelkipásztor kisebb javadalmú állásban van.

Az áthelyezésre itélt, nem hibás lelkipásztor az áthelyezési eljárás ideje alatt is megmarad lelkészi javadalmának élvezetében, de szolgálatot nem teljesíthet, hanem azt helyette az egyházközség költségére alkalmazott, az egyházhatóság által kihelyezett lelkész, vagy s. lelkész végzi.

Az áthelyezési eljárásra érvényesek a c, d, e, f, i, l. pont alattiak.

4. Az egyházkerületi elnökség más egyházkerületek elnökségével megállapodhatik a lelkipásztor át-, vagy elhelyezése céljából.

5. A II. t. c. 71. §-ának szóbanforgó megváltoztatásától elválaszthatatlan a II. t. c. 67. §-ának ésszerű kiigazítása, mert példa bizonyitja, — szomorú memento —, hogy elfogadási hajlandóság nélkül a minden időben beheccelhető, felizgatott gyülekezet nem tűri a ráhelyezett lelkészt. Azért ezen veszedelmesen káros intézkedésnél egy helyesebb megoldás alkalmaztassék. Áthelyezésre itélt nem hibás lelkész kisebb javadalomra történt elhelyezkedése esetén maradjon meg a hibás gyülekezet választási joga, de nem hibás lelkésznek a hibásnak talált presbitérium vagy gyülekezeti tagok egyházközsége a fizetési különbözetet ne 3 évig, ami végtelen sérelem volt eddig is a lelkészre, hanem mindadig fizesse, míg a lelkész azon a kisebb fizetésű álláson van. Ez a jogos és igazságos. Ezt már jobban meggondolnák és nem veresednének bele a kötekedésbe és izgágáskodásba! A fizetési különbözetet a nem hibás lelkészek részére a birósági eljárás folyamán megállapított vétkesek fizetnék meg, mely őket személyükben érdekli s alóla az egyházból való kitéréssel sem lehetne menekülni! Bizony megfelelő, körültekintő intézkedések szükségesek, mert ki az a nagy, vagy kis gyülekezet lelkipásztora, akit, ha egyszercsak bizonyos kétes érdekek úgy kivánják, áthelyezési eljárás alá ne lehetne kergetni?!

A hulló hópehely beleolvad a földbe. Bár az olvasók szivére ilyen hópehelyként szállt volna ez az irás s adja Isten, hogy ne maradjon pusztába kiáltó szó.

Viss, 1937 november 24-én.

Bernáth István
ref. lelkész.

I. Nyilt kérdés.

V. A. és M. L., mindketten reformátusok, 1924-ben házasságot kötöttek. A megkötött házasságot eskűvel is megerősítették. Három évi harc után azonban különváltak és szabályszerűen elváltak. Évek mulva ismét összekerültek és most újra házasságot akarnak kötni, az állami anyakönyvvezetőnél most vannak kihirdetés alatt.

Kérdés: egyházilag újra meg kell-e őket esketni?

A kérdés jogi része? Az állami törvények szerint kimondott válást egyházunk törvényei tudomásul veszik. Megengedik, hogy az elvált mással eskűdjék meg. Azonban feloldja-e őket a házasságot felbontó itélet az *egymásnak* tett hűségeskű alól még arra az esetre is, ha egymással újra házasságot kötnek?

A kérdés liturgiai része: Nem lenne-e elég az „esküvőjükön" csak Igét hirdetni, érettük imádkozni és őket csak emlékeztetni az akkor tett és később megszegett eskűre?

II. Nyilt felelet.

Jogilag a dolog tiszta. A házasság a bontási itélettel megszünt úgy polgárilag, mint egyházjogilag. A felek egymáshoz teljesen idegenek és nekik teljesen új házasságot kell kötni. Az egyházi házasságkötés polgárjogilag teljesen irreleváns és így az tulajdonképen csak a már érvényesen létrejött házasságnak a megáldása. Ezt a megáldást nálunk mindenkor az előirt liturgiális formák közt kell teljesiteni s így szerintem a második házasságkötésnél ugyanúgy kell eljárni, mint az első házasságkötésnél. Ha egy lelkész mégis úgy járna el, hogy csak igét hirdetne s nem venné ki tőlük az eskűt újból, ez jogilag semmiféle következménnyel nem bírna.

Az állami törvények szerint megszünvén a házasság, természetesen megszűnik az egymás iránti örök hűségre való kötelezetés is.

Igy a kérdés liturgiai részét illetőleg is: az újra megesketés mellett foglalunk állást.

Kéthetes tanulmányút Londonba.

Értékes kitüntetés érte a Sárospataki Ref. Gimnázium angol-ágazatát. A m. kir. londoni követség tudatta a gimnázium igazgatójával, hogy az Anglo-Hungarian Society kulturális albizottsága október hó 15-én tartott ülésén elhatározta, hogy a Sárospataki Gimnázium egy tanulóját meghivja a jövő husvéti szünidőben két heti tartózkodásra Londonba. Az utiköltséget a társaság viseli s a tanuló londoni elhelyezéséről előkelő családoknál ő fog gondoskodni. Az erre vonatkozó és Sir Thomas Hohler volt budapesti britt követ, a Társaság választmányának alelnöke által aláirt meghivó levelet is elküldötték. A Társaság csak arra kéri a gimnáziumi tanári kar által kijelölt tanulót, hogy visszautazása előtt rövid előadásban számoljon be a Társaság tagjainak angliai tapasztalatairól, valamint — ami gimnáziumunk számára még értékesebb — a sárospataki gimnázium életéről. A levelet dr. Sima László követségi sajtó-előadó, az Angol Hungarian Society tb. titkára irta alá.

Amidőn az Anglo-Hungarian Society-nek és alelnökének: Sir Thomas Hohler, valamint a titkárnak dr. Sima Lászlónak a Sárospataki Főiskola Előljárósága nevében őszinte köszönetünket fejezzük ki, nem tartjuk feleslegesnek a londoni magyar-angol társaságról pár szót tenni. Az 1930-ban alakult, politikamentes Társaság célja a magyar-angol kulturkapcsolatok és baráti viszony ápolása, elsősorban művészi, tudományos, nevelésügyi és kereskedelmi téren. A Társaság mintegy 200 rendes tagot számlál, köztük az angol közéleti előkelőségek (főrendi tagok, parlamenti képviselők) több kiváló tagját. Elnöke: Lord Londonderry. Alelnökei: Masirevich Constantin londoni magyar követ és Sir Geoffrey Knox budapesti angol követ. A választmány elnöke: Lord Mottistene. Tagjai sorában ott vannak: a westminsteri érsek, Sir Robert Gower (a magyarbarát angol képviselők csoportjának az elnöke), dr. Frederick Llewellyn Jones (a Patakon is járt lelkes magyar-barát, volt képviselő.), C. A. Macartney (magyar-barát publicista, aki már több könyvet irt a magyar ügy érdekében s legutóbb egy vaskos kötetet adott ki), Lord Newton (aki az angol főrendi házban elsőnek emelte fel szavát a magyar igazság mellett), Esmond Harmsworth (lord Rothermere fia), Sir Thomas Hohler (volt budapesti angol követ), T. C. Moore ezredes (magyar-barát képviselő, aki már többször megfordult hazánkban). Lady Snowden (volt miniszter felesége), Lady Vansittart (a britt külügyminiszter állandó helyettesének a felesége,) továbbá a magyar származású és világhirű festő: László Fülöp (†) és Korda Sándor filmrendező stb.

Gimnáziumunk angol-ágazatában folyó sikeres angol nyelvű tanitás számára könyveljük el ezt a nagyon szép és tettekben nyilvánuló elismerést, amelyért a gimnáziumi igazgatóság külön levélben is őszinte köszönetét fejezte ki.

IRODALOM

Isten munkatársai. Balázs Gzőző verseskönyve. E költemények irója nem a hús és vér forrongó indulatait szólaltatja meg, hanem a legtisztább emberi érzelem — *az anyai szeretet* dalosa. Az elköltözött szülők sírhalmára kötözget és hord csokrot a költészet virágaiból, s különösen még a sírból is feltörő anyai szeretetről zeng himnuszokat. A halott anya felidézett, visszasirt emléke visszavarázsolja őt gyermekkora ártatlan örömei, a szülei virágos kert lombjai közé. Férfikora küzdelmei, csalódásai, vivódásai közt az a sír jelenti számára a megnyugvás, kibékülés forrását, hol az imádott szívek porladnak. A szülőket tartja Isten legközvetlenebb és leghűbb munkatársainak, mert

Aki szeretet tűzét éleszti,
hogy a föld az Ég titkait lássa
s lába nyomán is virágok nyilnak:
— az az Istennek munkatársa...
(Isten munkatársai.)

Bármilyen nagynak is érzi veszteségét, bánata nem sülyed kétségbeesésbe és nem csap zugolódó, lázongó kérdőrevonásba. Mindettől távoltartja és megóvja mély Istenhite, mely ez elégikus lira bánatos, megható akkordjaiból minduntalan vigasztalólag és felemelőleg csendül ki. A vallástanár és poéta harmónikus, kiegyenlítődött lelkivilága ez, mely megnyugtató és kibékítő kép önmagára és az olvasóra egyaránt. Ezért a legnagyobb értéke, hogy azt adja, ami a veszteségtől sujtott szívek számára a legnagyobb orvosság: a megnyugvást és megbékélést Isten akaratában.

Melegen ajánljuk, a szerző több más verseskötetével együtt, vallásos estéken és összejöveteleken való szavalásra is a költeményeket. *tj.*

Szalóczy Pál.

1859—1937.

A Taktaközön mosolygott rá Isten sugárzó napja, az aratási áldás betakarása idején, (aug. 2.) s akkor hajtotta fejét örök nyugalomra, mikor az ősz megszedte már az esztendő minden áldását (nov. 1.) s ő maga is betakaríttatott a mennyei Gazda drága javai közzé. Kivételes egyéniség volt. Igazi lelkipásztori lelkület. Tehetsége, buzgósága, jellemessége és munkássága után világ szerint is többre kellett volna vinnie, de hát amint önéletrajzában írja: „Bölcsőmet a tisztes szegénység lengte körül, mely aztán végig is kisért egész életem folyamán." Ezt a tiszta szegénységét fejlesztette művészetté, amelyben mindig úgy jelent meg a világ előtt, hogy az előkelősége tiszteletet parancsolt.

A szegényes helyzetben levő tanító család még gondolni sem mert taníttatására. A nagy Árvay József Kisdobszán tett tanfelügyelői látogatása volt rá nézve sorselhatározó. A nagy pedagógus és emberbarát előtt annyira feltünt a már közel 12 éves gyermeknek különösen szép tehetsége, gyors észjárása és eleven szelleme, hogy édesapjának lelkére kötötte, hogy a legnagyobb áldozat mellett is taníttassa a legszebb reménységre jogosító fiát. Árvaynak igaza volt, mert végig mint kitűnő tanuló végezte el előbb Miskolcon, majd Sárospatakon a középiskolát és úgyanitt a theologiai akadémiát. Akarateréjére nézve jellemző, hogy a gimn. VII. osztályának elvégzése után a VIII. osztályból szeptemberben magán vizsgát tett és úgyanakkor megszerezte az érettségi bizonyítványt. Már mint IV. gimnázista volt legátus húsvétkor s attól fogva a legáció alapítványi ingyenessége, tandíjmentessége és ingyen tankönyve mellett önfennlartását biztósította. Mindig is hálával és rajongó szeretettel gondolt Sárospatakra és „Alma Mater"-ének boldog büszkeséggel vallotta s hogy vele az összeköttetést fenntartsa, a Sárospataki Református Lapokat nyugalomba vonulása után is járatta és ünnepi órájának mondta azt az időt, mikor olvasta.

Már mint VII. VIII. gimnázista tagja volt a főiskolai énekkarnak, később al-, majd épen a 100-ados évforduló idején főprecentora. Zenei hajlama itt talált érvényesülést. Élete végéig szerette a szép zenét, a magyar dalt éppen úgy, mint a klasszikusokat. A maga keveséből is állandóan örömmel támogatta a Mezőcsáton tavasztól őszig térzenét szolgáltató cigányokat. Egy-egy szép nótára, vagy örök becsü műzenére csodálatos fényben gyultak ki szemei; látszott, hogy ilyenkor gondolata messze szálldos és azokat az egyszerű, vagy fennséges lelki szépségeket keresi, amelyekből táplálkozott akár a népdal, akár a műzene.

Káplani vizsgát 1882-ben tett, alsóborsodi káplán lett Cserépfaluban. A papi vizsgát kitűnő eredménnyel már mint ónodi s. lelkész tette le. Ónodról került be Miskolcra, hol 3 évig volt a Kun Bertalan püspök káplánja, majd 4 évig katekheta és s. tanár a Tóth Pál leánynevelő intézetben. 1889 nyarán választatott rendes lelkésszé Tiszavalkon, hol állását 1890 tavaszán foglalta el, egy a népét és hivatását szerető ember szigorú kötelességérzetével. A tiszavalki kis paróchia mihamar a családi boldogság áldott paradicsoma lett. A Miskolcon szövődött érzelemszálak visszavezették az Avas aljára, hol első tanárának Tóbiás Józsefnek a leányában várt rá nem csak egy tiszta szívnek édes rajongása, de hivatása betöltésében is számára Istentől kiszemelt munkatársa. Az egy testté és egy lélekké létel példaképe lett ez a házasság, amelyben minden kölcsönösség, minden visszonosság, amelyben egymásnak még a gondolatait is, mint nyitott könyv lapjait olvasták. A 3 kis bölcső felett együtt örülnek, együtt szolgálnak a gyülekezetnek, a pap igével, a papné jósággal, mindakettő tanáccsal és kaláccsal, amint azt a helyzet hozta magával. A gyermekekkel a gondjaik együtt növekednek, kis falujok elzártsága sok nehézséget vet a gyermeknevelteés útjára, de szeretetük, szerénységük, takarékosságuk elhárít az útból minden akadályt, a saját lemondásukért gyermekeik jó nevelése ad nekik bő kárpótlást.

Közben a kis elzárt faluban is felkereste az érdemes embert egyházmegyéje bizalma és szeretete, amely 1895-ben az aljegyzői, 1897-ben a főjegyzői tollat adta kezébe, 1902-ben pedig a tanácsbírói székbe ültette.

1908-ban Mezőcsáton választatott meg lelkésznek. A két lelkészi állást fenntartó gyülekezet régi tradicióját még megtartotta, de az átalakult viszonyok mellett sovány lett a khárta és a lelkészi életszinvonal megőrzését csak olyan körültekintés és bölcs beosztás mellett lehetett biztosítani, aminővel ők hitvesével rendelkeztek, vagy az olyan bölcs gazda körültekintésével és sokoldalúságával, mint aminő lelkésztársa, Bodolay István volt, akivel a legnagyobb megértéssel és kartársi bizalommal szolgáltak Istennek.

A gyülekezeti élet különböző ágában tevékenykedtek. Háztartás, iskola, missziói munka a maga hozzáértő emberét bennök megtalálta és itt, a missziói munkában lett ismét jobb kezévé evangyéliumi lelkületü hitvestársa. Az 1929-es évek egyházi mozgalmai, a soha meg nem szakadó egyháztársadalmi tevékenységek sokat beszélhetnének erről. De meg is volt a jutalmuk érte. Családjukat a gyülekezet bálványozásig szerette. Úgy mentek

a papi lakba, mint édes otthonukba, úgy néztek a papra, papnéra, mint édesattyukra, édesanyjukra. A cselekvő keresztyénséget életükkel valósították meg, nyilvántartották és gondozták az arra rászorult szegényeket, felkeresték és vigasztalták a szenvedőket, sok-sok könnyet letöröltek. (Vége köv.)

Janka Károly.

HIREK

— **December 6-án,** a Kormányzó úr Őfőméltósága névünnepén hálaadó istentiszteletet tart sárospataki gyülekezetünkkel együtt sárospataki fő iskolánk tanári kara és tanuló ifjúsága.

Ady Lőrincnét Ady Endre, a költő és Ady Lajos, volt tanker. főigazgatónk édesanyját december hó 1-én temették el Budapesten költőfiának koporsója mellé. Az istentiszteletet végző dr. Ravasz László püspök imádságában megköszönte Istennek mindazt: „ami Ady Lőrincnéből származott, ami benne és belőle, — mint az aranytükörcserepek — szétosztatott e nemzedék közt."

özv. Czike Ferencné szül. Sarkady Ilona a nem régen elhunyt, áldott emlékű tiszaladányi ny. ref. lelkipásztor özvegye november 27-én meghalt 79 éves korában. Temetése november 29-én ment végbe, amelyen a szertartást Kovács Lajos lelkipásztor végezte. A B. F. R. A.!

— **A theológus segélyalapra** Farkas István püspök úr 25 P-t küldött be főiskolai pénztárunkba. A jószívű adományért ezúton mond köszönetet a theol. akadémia *igazgatósága*

— **Miniszteri elismerés.** Az iskolai székek, főiskolai igazgató-tanács és tiszáninneni egyházkerületünk egymásután méltányolták *Szilágyi Benő* főiskolai tanár, c. igazgató sikeres tanári működését most, hogy szept. elsejével nyugalomba vonult. Legújabban a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr fejezte ki elismerését a tanszékét elhagyó tanár iránt. Nagy örömmel adjuk közé erről a hírt.

— **Új esperesválasztásra** utasította az elszakított területi tiszáninneni egyházkerületi közgyűlés az alsózempléni egyházmegyét. A magyar pártoskodás vajjon hová fog vezetni?!

— **Zempléni lelkésznék figyelmébe.** A zempléni lelkésznék bibliaköre decemberi bibliaóráját december 7.-én, kedden délelőtt 10 órakor tartja a sárospataki lelkészlakáson. Minden testvérünket szeretettel várunk.

— **Református ifjúsági és leányegyesületi** körzeti konferencia volt nov. 7-én Dédesen (Felsőborsod), melyen az esős, sáros időben is 9 gyülekezetből 102 fiú és 110 leány jelent meg. A zsúfolásig telt templomban igét hirdetett Kövér Pál missziói előadó (a missziói munka szükségessége, célja), a konferenciát szeretettel üdvözölte Bertha István helybeli lelkész, az akadályoztatása miatt meg nem jelenhetett esperes helyett megnyitotta és vezette Kövér Pál. Előadást tartottak: Victor Erzsébet a M. K L. N. Sz. főtitkára (a leányok, mint fehér oszlopok), Kovács Péter orsz. ref. földműves titkár (ifjúságunk bűnei s azok orvoslása). Közebéd után minta összejövetelt vezettek: a leányok részére Victor E., a fiúk részére Kovács P. (Garay Miklós közreműködésével). Az evangélizációs esten bibliát magyarázott Kocsis Béla nagyvizsnyói lelkész (szülők kötelességei), evangélizáló beszédet mondottak: Garay M. és Vicktor E. Délelőtt és este Sümegi Lajos helybeli áll. elemi iskolai igazgató vezetésével szép összhangzásban énekelt a férfi és gyermekkar. Istené a hála Victor E. és Kovács P. értékes munkájáért, utóbbit nehéz munkájában első izben segítő, sikeresen munkálkodó Garay M.-ért. Illesse elismerés a dédesi lelkészt, áll. isk. igazgatót hitvestársaikkal, a gyülekezet asszonyait, leányait: adományaikért, az ellátás körüli fáradhatatlan buzgóságukért.

— **Az Evangéliumok Magyarázata.** *1. Szt. Márk ev.* magy. G. A. Chadwick után. 312 old. Ára fűzve 4.50 P, kötve 5.50 P. *2. Szt. Lukács ev.* magy. H. Burton után, 192 old. Ára fűzve 4 P, kötve 5 P. *3. Szt. János ev.* magy. M. Dods után. II. rész, 163 old. XII. fejezettől végig. Ára fűzve 2.80 P. (Az I. rész elfogyott, de szükség esetén új kiadás készül.) A könyvek megrendelhetők: *Lukácsy Imre* ny. lelkésznél *Dunavecsén*, (Pest. m.) aki azokat a pénz előzetes beküldése mellett vagy utalvány mellékelésével *díjmentesen* küldi.

HIVATALOS RÉSZ.

A Sárospataki Ref. Lapok mult heti számában közöltekhez pótlólag szives tudomására hozzuk az érdekelt s. lelkészeknek, hogy a lelkészképesítő írásbeli vizsgálat időpontja december 18-án reggel 8 órára van kitűzve, amely időpontig tartoznak jelentkezni theol. igazgatói hivatalban.

A theol. akadémia igazgatósága.

— **A sárospataki Főiskola Elekcionális Bizottsága** az összes karácsonyra vonatkozó legátus és szublegátus beírások beküldését december hó 10.-ével bezárólag kéri. A később beérkezett beírásokat nem vesszük figyelembe. *Főiskolai közigazgató.*

— **Alsózempléniek figyelmébe!** Felhívom lelkésztársaim figyelmét arra, hogy a jövő évi választók névjegyzéke az esperesi hivatalba küldendő. A jövő évi költségvetések az illetékes járási számvevőkhöz küldendők. A számvevők a következők: Nagyrozvágyi járás: Molnár László. Cigándi járás: Vitkay Bertalan. Saujhelyi járás: Kovács László. Tolcsvai járás: Győry Kálmán. Tállyai járás: Benke Kálmán. Megyaszói járás: Butykay István. Tiszaluci járás: Veress Imre. A tokaji járás számvevői teendőivel ideiglenesen Kiss Pál prügyi lelkészt bíztam meg. — Sátoraljaujhely, 1937. decembnr 3.

Kiss Ernő esperes.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 50. szám. Sárospatak, 1937 december 12.

SÁROSPATAKI
REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Dr. Ravasz László:* István király napjának megünneplése. — *Janka Károly:* Szalóczy Pál (Folyt. és vége.) — *Szabó Lajos:* A magyar testvériség építői. — Hirek. — Hivatalos rész.

István király napjának megünneplése.

Dr. Ravasz László püspök, zsinati elnök beszéde.

Az idén lesz kilencszáz esztendeje annak, hogy meghalt István király. Ezt a napot a magyar nemzet különös ünnepség között üli meg. Szükséges, hogy ezt az ünnepélyes alkalmat használja fel a nemzet arra, hogy István király emlékezetével kapcsolatos mélyebb meghasonlást a magyar nép lelkéből eltávoztassa. Ezt azzal lehet elérni, ha először a törvényhozás István királynak és művének a magyar keresztyén államiság megalapításának emlékezetére olyan nemzeti ünnepet szentel, amelyben ez országnak minden hű magyar polgára vallásos meggyőződésének sérelme nélkül résztvehet, sőt e nemzeti ünnepen hitvallásának törvényei szerint Isten színe előtt megállhat. Mi pedig magyar reformátusok, akiknél ebben az országban törzsökösebb, igazabb, áldozatosabb magyarnak senki sem mondhatja magát, e nemzeti ünnepen templomba megyünk, Isten színe elé állunk és meghallgatjuk, hogy mit mond a lélek a gyülekezetnek. Bizonyságot teszünk arról, hogy Isten csodálatosan vezette magyar népünket a Krisztus tanításának boldog ismeretére, a keresztyén államiság művelődési fokára és a nyugat-európai keresztyén államiság lelki közösségébe. Megvalljuk, hogy Isten ebbe a nagy ajándékába az első magyar király személyét használta fel áldott eszközül, de a szerszámról a teremtőre fordítva tekintetünket, e nagy királyért és kegyes hitvallóért egyedül a Szentháromság egy örök Istennek adunk dícséretet.

Ezt megtehettük volna Istentiszteleti Rendtartásunk 13. §-ának rendelkezése szerint úgy, ahogy más nagy alkalmakkor már igen sokszor megtettük. De miután azzal a történeti ténnyel állottunk szembe, hogy István királyt a római katholikus egyház mint a maga szentjét ünnepelte, a szentnek és ereklyéinek kijáró tiszteletadással, református ember ilyen ünnepen részt nem vehetett, sőt hathatósan kellett védekeznie az ellen a gondolat ellen is, hogy a nemzeti együvétartozás alapján ilyen ünnepen résztvenni hazafias kötelességünk volna. Mindezzel a magyar református nép lelkében erős érzések gyökereztek meg, úgyhogy a nemzeti és felekezeti jelleg összezavarásának veszedelmét csak a zsinat feltétlen tekintélyével és e magas helyről áradó tiszta világosság fényével lehet elhárítani. Ezért kell az országos zsinatnak oldani meg ezt a kérdést, az előttünk fekvő javaslat elfogadásával.

Ebből világosan látszik, hogy mi ünnepet senki tiszteletére nem rendelünk. Ha a törvényhozás István király emlékezetére nemzeti ünnepet rendel, ezt a körülményt ünnepélyes alkalomnak fogjuk tekinteni arra, hogy Istennek a magyar keresztyén államiság megalapításában és fenntartásában mutatkozó hatalmas tényeiről megemlékezzünk. Ez által kifejezésre juttatjuk azt, hogy mi az ezeréves magyar történelem jogosult örökösei vagyunk, nemzeti történelmünknek első dicsőséges ötszáz esztendejéről lemondani nem vagyunk hajlandók azon a címen, hogy a második félezer esztendő vallásos világossága előtt az első félezer esztendő sok tanítása és szokása elvetendőnnk tünt fel. Ahogy a mienk az apostolok, az őskeresztyén martírok és szentek serege, ahogy a mienk Augustinus és a középkor sok más nagy hitvallója, úgy a mi jogos örökrészünk, történelmünk első felének minden nagy személye és áldott ténye, amelyben keresztyénségünk és magyarságunk elszakíthatatlan egysége kifejezésre jutott.

Ezt a határozatot nekünk most kell meghozni, minden kényszerűségtől és számítástól mentesen, benső szükségérzetünk parancsára, annak a küldetésnek a teljesítése céljából, amelyet az Ige szolgálatából vettünk.

Midőn ezzel azt reméljük, hogy az ország legtörzsökösebb magyar része református egyházunk a magyar nemzeti lélek egységének s ezzel egy boldogabb jövendő kialakításának nagy szolgálatot tesz, bizalommal várjuk a magyar törvényhozástól, hogy megalkotandó törvénye a nemzeti egység szellemében, országos törvényeink nemes hagyományainak megtartásával csak olyan megállapításokat és rendelkezéseket fog tartalmazni, ame-

lyeket minden magyar ember magyarsága alapján elfogadhat és követhet és e törvényalkotásnak semmi olyan eleme nem lesz, amely bevett vallásfelekezetek legszentebb meggyőződésével s legizzóbb lelkű magyarok lelkiismereti szabadságával és vallásos érzékenységével ellentétben állhat.

Szalóczy Pál.

1859—1937.

(Folytatás és vége.)

Megvolt az otthonuk sorkosztos szegénye. Igy kívántak hívek lenni a kevesen, hogy többre bizassanak ezután. Nem volt a hajlékuk a nemesebb értelemben vett barátság előtt sem elzárva. Mezőcsáton, mint járási székhelyen, sokan megfordultak és szinte alig volt nap, amelyen meg ne terítették volna egy-egy szívesen látott vendég számára is az asztalukat. Akik ott megjelentek, azok számára lelki felüdülés volt a velük való együttlét, s mint ahogy a ravatala felett tőle búcsúzó utóda olyan szépen és olyan igazán megállapította, tőlük távoztukban magukat jobbnak, nemesebbnek érezték.

Igy élve a mindennapi munkának, a közügynek, a családnak, a barátságnak állandó önművelődését sem hanyagolta el. Nem követte azoknak a példáját, akik theológiai tudományos képzésüket az utolsó vizsgával örökre lezárják. Élénk figyelemmel kísérte a theológiai irodalom fejlődését, tanulmányokba szívesen merült el, amiben nagy hatással volt rá főiskolánk vele csaknem egykorú tanárának: dr. Rácz Lajosnak a barátsága, melyet csak a halál szakított meg. Levelezésük során sok problémát megbeszéltek.

Különben maga is tollforgató ember volt. Ezeken a lapokon is nem egyszer szól hozzá az őt jellemző alapossággal és tárgyilagossággal az egyházi élet felmerülő kérdéseihez. A gyűlésekről írt tudósításai mindig színesek, elevenek és eszméltetők voltak. Sokáig csak az íróasztala fiókja számára dolgozott, a nyilvánosság elé az a vágy vitte, hogy ráterelje a közfigyelmet a nagy francia egyházi szónokra: Bersierre. Balogh Ferencnek a Protestáns Szemlében megjelent közleménye költötte fel a Bersier iránti nagy érdeklődését. Annyira megkapta lelkét a hatalmas egyházi szónok csodálatos szépségekkel teljes és tüneményes sikerekben gazdag igehirdetése, hogy annak hatása alatt elhatározta, hogy a francia nyelvet megtanulja. A legegyszerűbb segédeszköz, egy ócska francia nyelvtan birtokában birkózott meg a férfikora delelőjén már átlépett ember a nyelvtanulás nehézségeivel, de kitűzött célja: hogy Bersiert lefordíthassa, nagy erővel sarkalta. Boldogan élvezte munkája jutalmát, szedte fáradalmai édes gyümölcsét, mikor a Bersiertől megnyert joggal megjelentette Bersier beszédeinek 1904-ben az első, 1906-ban a második kötetét.

Az egész protestáns sajtó elismeréssel halmozta el érte, ami őt további munkára serkentette, s ennek eredményeként megjelentette Calas Theofil „Vasárnapról—vasárnapra" c. beszédkötetét 1908-ban; három év mulva pedig „Utazás Pál apostollal" c. elmélkedéseit. Nem szolgai fordításai voltak ezek az eredeti beszédeknek, hanem gondos átültetései az azokban megnyilatkozó szellemnek a magyar lélek és élet talajába; ott ragyogott azokban az ő sajátos, erőteljes hite, gondolatainak továbbfűzése és a magyar lélek tüze, tollának sokszor elbájoló szépsége.

Hetvenhárom éves korában lefordította G. Chassand: „Evangyéliomi Arcképek" c művét, amelyet vallásos estélyeken való használatra szánt, meg is szerezte ezek kiadási jogát, de anyagiak hiányában a mű nyomtatás alá nem kerülhetett, íróasztala őrzi azt, mint egy munkás élet után visszamaradt értékes emléket.

Ilyen tevékeny és termékeny munkásságával egészítette ki hűséges, lelkiismeretes és áldásos lelkipásztori szolgálatát, pedig időközben új nehézségre bukkant, új akadályra talált. 1917-ben szemoperációnak kellett alávetnie magát, s ezt a bajt még ugyanabban az évben az is tetézte, hogy írógörcsöt kapott a jobbkeze úgyannyira, hogy írásra azt többé nem használhatta.

Ötvennyolc éves korában tanult meg balkézzel írni és csodálatosképen formálódtak ki tolla alól szép, gömbölyű betűi, mint kiformálódott Isten kezében az egész élete.

A kiváló írót, tudóst és lelkipásztort egyházkerülete 1922-ben tanácsbíróvá és zsinati rendes taggá választotta s ebbeli tisztségeit nyugalomba vonulásáig megtartotta. Őt pedig tartogatta évről-évre a rajta elhatalmasodott érelmeszesedés okozta betegségében övéinek határtalan gyöngédsége és a hihetetlen áldozatokra is kész szeretete, míg az Úr az Ő jó és hű szolgáját november hó 1-én magához vette. A Farkasréti temető nagy ravatalozójában állta körül koporsóját gyászbaborult családja és a tisztelők egész serege, a ravatalozó előtti teret is egészen ellepve. Koporsóját egész virágerdő borította. Utóda: Simon Béla mezőcsáti lelkész búcsúztatta, megkapó módon, a szívekbe markoló módon méltatta. A sírnál Szabolcska László végezte a szertartást, az evangyéliom sugárzó fényében mutatva be Szalóczy Pált és pásztori munkáját, majd sokak szívéből és sokak ajkával kért a távozóra áldást, kedvesei számára vígasztalást. Az Úr, akinek szolgált, tegye édessé nyugalmát és adja meg neki a hiven megszolgált koronát! *Janka Károly.*

A magyar testvériség építői.

Az öreg magyar világítótorony: a sárospataki református anyaiskola falai között december 9-én megjelent 40 magyar legény. Csizmásan, daliásan, mint 40 magyar falunak a követe.

Jöttek a Tisza mellől és a Sajótól, meg a gömöri hegyekből és az abauji határról.

Válogatott csapata ez a magyar falunak, akikről nemcsak külsőleg látszik, hogy a legénység eleje, de a tanfolyam alatt, mikor ők is meg-

szólalnak és szakemberekkel, neves előadókkal közösen, együtt vitatnak meg életbevágóan nagy problémákat, akkor látszik, hogy a magyar falu e követei értelmi tekintetben is a legkiválóbb ember anyagot képviselik.

A népfőiskolát dr. Mátyás Ernő közigazgató nyitotta meg. Bizonyságot tett arról, hogy a sárospataki főiskola igen nagy szeretettel fogadja a falu követeit, mert tudatában van annak, hogy ez nemcsak a falut gazdagítja meg, de áldást jelent a főiskolára nézve is. A legfelsőbb rendű munka az, ami ezen a népfőiskolán történik. Mert ma ez a legfelsőbb rendű munka: a magyar testvériségért folytatott építőmunka. Ez folyik ezen a tanfolyamon, ez a jellemzője. Ennek a magyar testvériségnek nevében nyitotta meg a közigazgató a népfőiskolai tanfolyamot.

A tanfolyam első előadója Kántor Mihály cigándi igazgató tanító volt. Lélekbemarkoló előadásának címe: Atyák öröksége a mi kezünkben. Öntudatosította ez az előadás azt, hogy a magyar örökségnek, a földnek, szellemnek és léleknek egyetlen törvényes örököse van: a magyar ifjúság. És nem háborogha tunk a jövő ellen, mert a magyar ifjúságban benne van a lélek, mint az egykoron meghúzódott Eutichusban és képes is átvenni ezt az örökséget.

Móricz Miklós dr. közgazdasági író hatalmas előadása arról szólott, hogy milyen szerepe és helye van a földművesnek a nemzet életében. Ujra megtanultuk: nem a föld tart el minket, hanem a lélek és tudás, amellyel megsokszorozzuk a földünk művelését.

Valády Béla, a főiskola intézője hasznos gazdasági tanácsokat adott előadásában.

A népfőiskolai tanfolyam egy jelképes falu keretében él, melynek neve: Szeretetfalva. Van gazdaköre, esténként KIE munka folyik. Naponta van énekóra és tornagyakorlatok. Naponként látóutak. Az előadások egy részét filmbemutató, meg vetített képek teszik még szemléletesebbé.

Az bizonyos, hogy ennél áldottabb és komolyabb munka nem folyik ma sehol az országban a magyar falu fellendítésére.

Van ennek a népfőiskolai tanfolyamnak egy nagy tanulsága. Az, hogy kiáltóan mutatja, menynyire szükséges volna rendszeressé tenni ezt a munkát. Éhesebb lelkeket soha nem láttunk még. És az előadások is azt mutatják, hogy annyi itt a probléma, átadásra váró érték, hogy ahhoz hónapok rendszeres munkája kellene.

Azonban meg kell becsülni ezt a kicsiny kezdetet is. Azért Isten után legyen hála azoknak, akiknek nemes magyar lelke és áldozatkészsége lehetővé tette, hogy ez a rövid népfőiskolai tanfolyam is megindulhasson.

A népfőiskola lelkiségét sem jellemzi jobban, mint az a jelmondat, aminek szellemében folyik az itteni munka. E jelmondatot Püspök Urtól kaptuk: Ne agyarkodj, de magyarkodj! S fegyvered az ősi hit s az ősi föld holtig tartó szerelme legyen!

Magyarok! Mindnyájan, akik a Falu munkásai, vezetői és sorsának intézői vagytok: miért ne lehetne ez a ti jelszavatok is?

Megébrednének tőle elszórt csontok, megelevenednének szétszórt tetemek. Uj élet indulna meg.

Ennek az új életnek szolgálatára a magyar falu harminc közkatonája felajánlja szívét és életét. (Folytatjuk.) *Szabó Lajos.*

HIREK

— **Farkas István** püspökünket az országos zsinat december hó 8 án alelnökké választotta meg. Balogh Jenő dr. a zsinat világi elnöke nagyon meleg szavakkal üdvözölte az országos közzsinat megválasztott alelnökét, dicsekedéssel emelte ki püspökünk lángoló hazafiasságát és népünk szeretetében példaadó magatartását és áldást kért életére.

— **Országos zsinatunk** dec. hó 7-én Budapesten összeült. Részletes tudósítást a következő számban adunk. Ravasz László dr. püspök beszédét a zsinat egyik legfontosabb tárgyáról lapunk első helyén közöljük.

— **Dr. Keéky István** a Magyarság c. napilap kiváló szerkesztője f. dec. hó 5-én és 6-án főiskolánk vendége volt és annak tanáraival beható megbeszélést folytatott a *Komáromi* János emlékművének létesítése ügyében.

— **Matuska Miklós magyar dalestje.** Telt padsorok előtt tartotta meg nagyjelentőségű előadását a főiskolai imateremben dec. 4-én dr. *Szabolcsi* Bence, a neves zeneesztétikus és zenetörténetíró. Ismertette ebben a magyar népi dal és a magyar zene történetét, hangsúlyozva azt a tételt, hogy a magyarság letéteményese és őrizője ma is annak a nagy középázsiai zenekulturának, melyet vele együtt híven őriz a többi rokon nép is. De a keleti hagyomány mellett a nyugati zenei elemeket is befogadta és feldolgozta a magyarság, úgyhogy ebből egy csodálatosan gazdag és színes dallamkultura virágzott ki. Az egyes korszakok gondosan összeállított dalait *Matuska* Miklós hangversenyénekes adta elő rendkivül kulturált hanggal, kedves, közvetlen egyszerűséggel. Éneklésében mutatkozó hajlékonysága kellemesen simult a legkülönbözőbb korok stilusához is. Az előadóknak dr. *Mátyás* Ernő közigazgató mondott köszönetet önzetlen szolgálatukért.

— **Felhivás a református női munka vezetőihez.** Az országos női munka konventi vezetősége anyaszentegyházunk minden ágazatú női munkájában szeretne segítségül lenni. Konferenciák rendezésével, előadásokkal, tanácsadással, női munkára, nőkre vonatkozó mindenirányu utbaigazitással, segítséggel, személyes szolgálattal. Azért közöljük, hogy úgy a lelkipásztor urak, mint az egyes munkaágak világi vezetői és tagjai forduljanak bizalommal kérdéseikkel és kéréseikkel akár személyesen, akár levélben a szervező titkárhoz. Személyesen minden *kedden délelőtt 11—1.-ig*, Budapest, IX., Kálvintér 8. sz. II. udvar, II. emelet, 16. alatt, levélben pedig bármikor rendelkezésre áll. Cime Fazekas Lajosné III., Zsigmond u. 68. sz. Egyben azt is közöljük, hogy a keddi nap e célra való lekötése miatt erre a napra vidéki szolgálatot nem vállalhat.

— **Ifjúsági konferenciák Alsóborsodban.** Az alsóborsodi ref. egyházmegyében Pósa Péter esperes rendezésében, mintegy 30 egyházközség ifjúságának bevonásával november 14-től 21-ig körzeti ifjúsági konferenciák voltak. A konferenciák Ónod, Szirma, Nemesbikk, Mezőcsát, Mezőkeresztes és Cserépfalu egyházközségekben tartattak, a szomszédos községek ifjúságának, lelkipásztorainak és tanítóinak részvételével. Nemesbikk, Mezőkeresztes és Cserépfalu szeretetvendégséget adott a résztvevőknek. A konferenciák legfőbb kérdése ez volt: Kié a magyar ifjúság? Pósa Péter esperes igehirdetései, Fazekas János nemzeti bizottsági kiküldött, Kovács Péter ifj. titkár és Garai Miklós diakónus előadásai a mai ifjúság legfontosabb problémáira mutattak rá s azokra a feladatokra, amelyek az egyház és vezetőikre várnak, ha az ifjúságot s rajta keresztül a jövendőt meg akarják tartani.

— **Értesítés.** Theologiai akadémiánk kedves lelkű német cserediákja a karácsonyi vakációra szívesen elmenne lelkész vagy más uri családhoz. Érdeklődőknek esetleg további felvilágosítással is szívesen szolgál a theol. akadémia igazgatósága.

— **Dr. Nagy András** tiszaluci ref. egyházi főgondnok a „Fényszóró" c. irodalmi és zenei folyóirat országos irodalmi pályázatán költeményével első díjat, ezüst koszorút nyert. Nótaszövegét szintén kitüntették; a Muzsikus c. lap irredenta pályázatán is díjat kapott.

HIVATALOS RÉSZ.

Egyházkerületi közgyűlésünk határozatából közöljük a következő közigazgatási bírósági itéletet:

Másolat.

9632/1927. P. szám.

A Magyar Szent Korona nevében a magyar királyi közigazgatási bíróság.

Pánczél Jenő nagyrévi lakosnak adóügyét, melyben a megnevezett fél terhére kivetett 279·40 P. alkalmazottak kereseti és külön adó tárgyában a szolnoki M. Kir. Pénzügyigazgatóság 1937. évi április hó 14-én 28.420 sz. a határozott és a visszatérítés iránti kéreimét elutasította, az említett határozat ellen az adózó fél panaszára 1937. évi szeptember 10. napján tartott nyilvános ülésben tárgyalás alá vevén, következőképen

Itélt:

A magyar királyi közigazgatási bíróság a panasznak helyt ad és a panaszos által a nagyrévi ref. egyháztól szolgálati illetmény cimén haszonélvezett ingatlanból származó jövedelem után a panaszos terhére az 1932—1936. évekre kivetett alkalmazottak kereseti és különadójának törlését, illetőleg visszatérítését elrendeli.

Indokolás:

Panaszos a nagyrévi ref. egyházközségtől szolgálati illetmény fejében haszonélvezett ingatlanból származó jövedelem után terhére az 1932—1936. évekre kivetett alkalmazottak kereseti és különadó törlését és visszatérítését kéri azzal az indokolással, hogy a Közigazgatási Bíróság 13965/1926. sz. itéletében kimondotta, hogy a lelkészek javadalmi földjük után sem kereseti, sem különadót fizetni nem kötelesek.

Panaszolt határozat a K. H. Ö. 16. §. (2) bekezdéséhez fűzött utasítás (2) bekezdésére való hivatkozással azon a cimen utasította el a törlés, illetőleg visszatérítés iránti kérelmet, hogy a szolgálati illetmény fejében haszonélvezett ingatlanból eredő jövedelem csak akkor nem számítható hozzá a kereseti adó alapjához, ha a haszonélvezett ingatlan után járó hozadéki adót a haszonélvező fizeti; a jelen esetben azonban ezt az adót nem a panaszos haszonélvező, hanem a nagyrévi egyházközség tartozik fizetni és fizeti is.

A panasz alapos. A K. H. Ö. 16. § (2) bekezdés utasítás (2) bekezdés 2. pontja a szolgálati illetmény fejében hnszonélvezett ingatlanbol származó jövedelemnek az alkalmazottak kereseti adója alól való mentességét nem ahhoz a feltételkez köti, hogy az ingatlant terhelő hozadéki adót ki fizeti, hanem, hogy azt az idevonatkozó törvényes rendelkezések szerint a haszonélvező javadalmas köteles fizetni és viselni." A F. H. Ö. 8. §. (1) és (2) bekezdése és e bíróság állandó gyakorlata szerint pedig a haszonélvezett földbirtok után járó földadót a haszonélvező köteles viselni.

Eszerint tehát panaszos haszonélvező a haszonélvezett földbirtok jövedelme után alkalmazottak kereseti adójával meg nem róható.

Az a körülmény, hogy a földadót a törvényes rendelkezéstől eltérően nem a panaszos haszonélvező, hanem a nagyrévi ref. egyházközség fizeti, nem szolgálhat okul arra, hogy ugyanazt az adótárgyat panaszos terhén kétszer vonják adó alá, mert a földadó fizetésének a szolgálatadó egyházközség részéről való elvállalása csakis magánjellegű megállapodásnak tekinthető, a Kincstárral szemben fennálló adófizetési kötelezettségen azonban nem változtat.

A bíróság e határozat két példányát a szolnoki m. kir. pénzügyigazgatóságnak az 1937. junius 1. napján 35502 sz. a. kelt jelentése mellékleteivel együtt foganatosítás végett azzal a meghagyással adja ki, hogy az egyik példányt az adozó félnek kézbesíttesse.

Kelt Budapesten, a m. krr. közigazgatási bíróságnak 1937. szeptember hó 10. napján tartott ülésében. Dr. Székács Aladár tanácselnök, dr. Kullman Lajos előadó. P. H.

Alsózempléniek figyelmébe. Az Egyetemes Konvent minden lelkipásztorhoz kérdő-ívet küldött a javadalombevallás céljára. Tekintettel az ügy fontosságára és sürgősségére, ez uton is felhívom lelkésztársaimat, hogy azokat gondosan kitöltve az utmutatásnak megfelelően december 15-ig küldjék be az esperesi hivatalba.

Sátoraljaujhely, 1937. december 6.

Kiss Ernő
esperes.

Felsőborsodiak figyelmébe. Legutóbbi egyházmegyei közgyűlésünk határozatához képest felhívom a presbitériumokat, hogy a szervezett második *ügyészi* állásra szavazataikat folyó december hó 20-ig hozzám küldjék be. A *bevallási-ívek* beküldése dec. 15-én esedékes! Sajóecseg, 1937. dec 8. *Lőkös Sándor*
h. esperes.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 51. szám. Sárospatak, 1937 december 19.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Egerházy Lajos:* Glosszák Farkas István püspök jelentéséhez.— *M. J.:* A negyedik budapesti zsinat utolsó ülésszaka. (Folyt. és vége köv.) — *Szabó Lajos:* A magyar testvériség építői (Folyt. és vége.). — Az Orsz. Református Szeretetszövetség közgyűlése. — Hirek. — Hivatalos rész.

Glosszák Farkas István püspöki jelentéséhez.

Végighallgattam s azután is figyelmesen átolvastam a püspöki jelentést. Végig kísérem gondolatait. Átélem lelki vívódását. Aláírom megállapításait. Rabul ejtenek töprengései. Megráznak következtetései. Mint sugárkéve, mely a déli égről süt alá. Mint orkán, mely végigsziguld völgyeken, hegyeken. Mint harangzúgás, mely Istenre emlékeztet. Mint szeretet, mely mindent elfedez. Mint harsogó trombita szava, mely mindenkit felébreszt. Mint parancs, mely elől kitérni nem lehet. Mint cselekedet, mit elvégezni kell. Mint megtartás, mint menedék, ahol nyugtot találhatunk. Mint a magyar élet, melynek mindez életfeltétele. Mint a magyar kálvinizmus, mely enélkül elvész. Mint a gáton álló, aki életet ment. Mint a pásztor, ki önmagát adja az ő nyájáért. Igy csendül, zúg, rajong, kiált, fenyeget, oktat, tanít, követel és parancsol Farkas István püspöki jelentésében, az ő szerelmetes magyar népéért, az ő vérévé vált kálvinista testvéreiért s általuk, emigyen, Isten országáért.

Nem elég a szép szó! Az üres ígéret mit sem ér! Szemfényvesztésnek nincs már többé helye! Vállveregetések már értéket vesztettek! Cselekedeteinkről ismernek meg minket! Ébred már a nép! Lábai alól csúszik az ősi föld! Ingadoz a hite! Gyengül hazafisága! Rongyosodik ruhája! Éheznek gyermekei. Tenni, tenni kell e népért, mert különben elvész, kidől az alap, a pillérek összeomlanak, s a sok összeomló élet maga alá temeti a többit is.

Lelkész, vedd mindezt eszedbe s foglald imádságodba! Tanító, mindez a te kötelességed is! Politikus, csak így van jogosultságod! Hatalom, csak így értékelnek! Ország, nemzet, csak így maradhatsz meg! Egyház, csak így töltöd be hivatásodat! Ti urak, nemesek, nagy nevet öröklők, külön padot ülők, előljáróvá, kik lettetek, bölcsek vagy gazdagok, kell, hogy példát mutató életekkel is előljárjatok s hűséggel fajtánkhoz ti is azt mondjátok: „Dolgozom szorgalmasan, s dolgozom önérzettel. Lenyesik a szárnyaimat: lábaimon járok; levágják lábaimat — kezeimen fogok járni s ha ezeket is kiszakítják, — hason fogok csúszni: csak használhassak nemzetemnek!“ . . .

Jaj, jaj és ezerszer jaj, ha mindnyájan nem értjük meg Széchenyi e tanításaként az időnek földfelett és földalatt zajgó, morajló, vérzivataros, parancsoló szavát.

Hogyan lehet e tisztánlátású, vérbetűkkel írott, e szent elragadtatással mondott szavakon, megállapításokon, meglátáson, próféción valakinek megbotránkoznia? Ki merné tagadni, hogy ez így van? Ki hiheti el, hogy papirostörvénnyel, morzsadarabokkal, szép szavú ígéretekkel kielégíteni és megtartani lehessen a népét? Miért vala tehát a nagy felbuzdulás? . . . Avagy a magasságban valók úgy látják, hogy a magyar nép, e csonkaország népe, a református Sionnak tagjai boldog, békés, gondtalan, megelégedett életet élnek?... És mert sajnos nem így van, félre minden gáncsvetéssel, fel a gátra, elől Farkas Istvánnal, a püspökkel, védelemre a hömpölygően növekvő árvízzel szemben, mindenkinek ki jó magyar, ki jó keresztény, ki jó református, menteni a pusztulással szemben a magyart. *Egerházy Lajos.*

A negyedik budapesti zsinat utolsó ülésszaka.

Egész sor olyan fontos kérdés felmerülése, amelyben csak az országos zsinat állásfoglalása lehet a döntő, tette szükségessé a zsinatnak immár utolsó ülésszakára való összehívását.

December hó 7—11. napjaira terjedt ki ez az ülésszak.

A megnyitó ülést Ravasz László dr. püspök igehirdetése és Balogh Jenő dr. v. elnök zsinatmegnyitó beszéde emelte csodálatos magasságra. A megalakulás során Ravasz László és Farkas István püspök egyhangú választással a zsinat I. elnökévé, illetve alelnökévé választatott.

A következő négy nap, bár olykor félelmessé kezdett válni a felgyült beszélni vágyó energiák tengermegmozdulása, rendkivül lelkiismeretes, roppant óvatos és minden apróságot óriási gonddal mérlegelő munkával telt el, a háttérben természetesen mindenütt ott volt a tárgyalt munkálatok mögött a bizottságok nagysúlyú előkészítése.

Igy lehetett letárgyalni az olykor meglehetősen kényes kérdéseket is közmegnyugvásra — egyházunk történelmi multjának és református hitvallásunknak szellemében.

a) István király napja.

Az istentiszteleti rendtartás módosítása keresztül ment. A kérdés megvilágosítását lapunk mult számának (50. sz.) első cikke adja.

Ennél a pontnál nyert ejintézést a keresztkérdés is.

Az országos zsinat arra a kérdésre, vajjon alkalmazható-e kereszt a templom tornyára, vagy a templom más helyén, *tiltólag* felelt.

b) Elnökségi tanács.

1. §. Az I. törvénycikk 154. §-a után mint 154/a. §. a következő új szakasz iktattatik be:

Az egyetemes konvent hatáskörébe utalt feladatok közül azokban, amelyek ülésen kívül elintézhetők és a legközelebbi rendes ülés idejéig elintézés nélkül nem maradhatnak, az egyetemes konvent elnökei intézkednek.

Ha az elnökök akár az iránt, hogy az ügy konventi ülésen kivül elintézhető-e, akár az intézkedés mikéntjének kérdésében nincsenek egy véleményen, vagy ha az ügy jelentőségénél fogja szükségesnek látják a több oldalról megvilágítást, intézkedés előtt meghallgatják az elnökségi tanácsot.

E tanács mindegyik egyházkerület püspökéből és főgondnokából áll. A püspök vagy főgondnok akadályoztatása esetén törvényes helyettesét (128., 131. §§.) kell behívni az elnökségi tanácsba, ha azonban a hivatalkorra legidősebb esperes vagy egyházmegyei gondnok a konventnek nem rendes tagja, a püspököt a lelkészi, az egyházkerületi főgondnokot a világi rendes konventi tagok közül a legrégebbi helyettesíti. Ugyanilyen módon kell az elnökség akadályozott tagjának helyettesét az érdekelt egyházkerületből behívni.

Az elnökségi tanács határozata a konvent elnökségére nézve tájékoztató jellegű. Ha azonban a konvent elnökségének az ügy elintézésére vonatkozó elhatározását az elnökségi tanács öt tagja ellenzi, s az intézkedés a konvent rendes üléséig nem halasztható, az elnökség rendkivüli konventi ülést hív össze (149. §.).

c) Korhatár.

2. §. A II. törvénycikk 24. §-a a következőleg módosíttatik:

A lelkipásztort életfogytig választják, de hetvenötödik életévének betöltésén túl szolgálatban nem maradhat.

d) Lelkipásztorok áthelyezése.

3. §. A II. törvénycikk 27. §-a a következő rendelkezéssel egészíttetik ki:

A csereengedélyezési kérelemhez be kell csatolni mindkét lelkipásztornak a jelen törvénycikk 33. §-ában előírt okmányait.

4. §. A II. törvénycikk 69. §-a a következő rendelkezéssel egészíttetik ki:

Aki közigazgatási úton áthelyezésre a saját hibájából itéltetett, az áthelyezés végrehajtásától számított tiz év eltelte előtt a saját hibájából közigazgatási úton újabb áthelyezésre nem itélhető, hanem ellene fegyelmi úton kiszabott büntetést (VI. t.-c. 47. §. A) pont kell alkalmazni.

5. §. A II. törvénycikk 71. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

Az áthelyezést kimondó határozat jogerőre emelkedésekor az áthelyezésre itélt lelkipásztort szabadságolni kell s egyházközségébe helyettes vagy beszolgáló lelkészt kell kirendelni. A helyettes vagy beszolgáló lelkész fizetését az viseli, akinek a hibájából az áthelyezést ki kellett mondani. Ha az áthelyezést mind a két fél hibájából mondották ki, a költségeket a két fél egyenlő arányban viseli.

Az áthelyezést az egyházkerületi elnökség hajtja végre. Az áthelyezendő lelkipásztor állását javadalmának feltüntetésével az egyházkerületben megjelenő egyházi lapban meghirdeti. A jelentkezők közül a legalkalmasabbat kiválasztja és felhivja, hogy az áthelyezendővel a 27. §-ban meghatározott módon állását cserélje el. A csere ellen kifogást emelni csak annak a presbitériumnak van joga, amelynek lelkipásztora az áthelyezésre önként jelentkezett.

Ha a csere a presbitérium ellenzése miatt meghiúsul, az egyházkerület elnöksége az áthelyezésre itélt lelkipásztort vagy olyan lelkipásztori állásra helyezi át, amelynek az 1898. évi XIV. törvénycikk alapján meghatározott alapjavadalma a lakás értékének figyelmen kivül hagyásával 700 aranykoronánál (952 pengőnél) nem nagyobb és amely nem tartozik a jelen törvénycikk 25. §-ában említett különleges viszonyaik folytán minősített lelkipásztori állások közé, vagy olyan vallásoktató lelkészi állásra, amelynek javadalmát nagyobb részében nem az állást fenntartó viseli. Ebben az esetben is elsősorban azt az állást kell felhasználni az áthelyezésre, amelynek betöltője cserére önként jelentkezett. Az ilyen áthelyezés ellen csak az áthelyezésre nem itélt lelkipásztor gyülekezetének presbitériuma tiltakozhatik. Ebből az áthelyezésből javadalmi igény nem támasztható.

Ha az áthelyezés igy sem sikerül, az áthelyezésre itélt lelkipásztort, ha egyébként nyugdíjigénye van, ideiglenesen nyugdíjazni kell. Ellenkező esetben kérelmére egyházkerülete segédlelkészei sorába kell felvenni.

Az a lelkipásztor, aki a gyülekezet hibájából kényszerül áthelyezésre, a részére kijelölt állást köteles elfogadni, de ha új állásának javadalma a réginél kevesebb, a különbözetet a hibásnak itélt egyházközség három évig fizetni tartozik.

Az egyházkerület elnöksége más egyházke-

rület elnökségével megállapodhatik a lelkipásztor áthelyezése céljából.

A lelkipásztori állás betöltése tekintetében az egyházközségnek az egyházi törvényben (II. t.-c. 30. §.) meghatározott joga az áthelyezés érdekében felhasználhatáson kívül minden más esetben a 700 aranykoronánál (952 pengőnél) nem nagyobb helyi javadalommal biró állásokra nézve is érintetlen marad. (Folyt. és vége köv.) *M. J.*

A magyar testvériség építői.

(Folyt. és vége.)

A népfőiskolai tanfolyamon eddig a következő előadások hangzottak el:

Dr. Szabó Sándor ny. főispán: A földmíves ifjúság nagy kötelességei. — Dr. Szilágyi László a Faluszövetség titkára: Az önsegély hatása a falu gazdasági és lelki életére. — Gesztelyi Nagy László, a Duna—Tiszaközi mezőgazdasági kamara elnöke: A gazdakörtől a mezőgazdasági kamaráig. — Szombatfalvy György miniszteri tanácsos: A magyar népszaporodás. — Dr. Ágoston Béla titkár: A falusi nép egészsége. — László József építészmérnök: A falusi porta és lakás. — Várady József tanár: Széchenyi a legnagyobb magyar. — Dr. Móricz Miklós, a Stud. szerkesztője; közgazdasági író: A földmíves a nemzet életében. A statisztika szerepe. — r. Gábor Lajos festőművész, igazgató: Kalocsa-vidék népszokásai és népművészete (vetített képekkel). — Valády Béla, a főiskola intézője: Gyakorlati gazdasági tanácsok. — Farkas Elemér, gazdasági iskolai igazgató: A gyümölcstermelés. A kisbirtok jövedelmezőségének fokozása. — Dr. Marton János teol. professzor: A sárospataki főiskola története. — Dr. Trócsányi József professzor: Jogi ÁBC. — Tárczy Árpád tanár: Képek a magyar történelemből. — Dr. Harsányi István tanár: Képek a magyar irodalomból. — Dr. Urbán Barnabás és Erdélyi László tanárok: Gazdasági életben hasznos fizikai, időjárástani alapismeretek és kisérletek. — Kántor Mihály ig. tanító: Atyák öröksége a mi kezünkben. — Tury Sándor ig. tanító: Önképzés, önnevelés. — Dr. Révész Menyhért tiszti orvos: Népbünök, népbetegségek. — Palulini Béla, a Bokrétaszövetség elnöke: Népszokások, népviseletek. — Lenkey Gyula lelkipásztor: Miben akar segíteni neked lelkipásztorod? — Kövér Pál lelkipásztor: Hogyan segíthetsz te lelkipásztorodnak?

Ezen a tanfolyamon került először bemutatásra Lenkey Gyula lelkipásztor sajátkészítésű filmje a magyar földről.

Mindezek az előadások, melyekhez hozzájárulnak még a látóutak, énekórák, tornaórák és egyéb munkák, a tanfolyamnak minden percnyi idejét lefoglalják, kivéve a pár órai alvást.

Egészen szokatlan, hogy ezen a tanfolyamon nincsen semmi líra és még szokatlanabb, hogy nincsen semmi frázis sem. A reáliák népének a reáliákat tárják szemeik elé az előadók nyiltan és takargatás nélkül. És talán ezért van az, hogy minden előadás, bár szigorúan előadásnak készült, egy-egy jajkiáltás, amelyből fájdalmasan kicsendül elmaradottsága és elhagyatottsága a magyar falu népének.

Itt csupasz tények sorakoznak fel: megtudjuk, hogy a birtoktalan magyar paraszt gyermekei közül csak minden százharminchetedik kerül felsőbb iskolába (az értelmiség gyermekei közül csaknem mindegyik gyermek, az iparos munkásság gyermekei közül minden hetedik).

Statisztika mutatja, hogy egy háromezer lelkes községben, ahol 35.000 pengő az évi adó, 78.000 pengőt költenek évente alkoholra. Orvoshiány, helytelen kezelés, rossz lakás, babona stb. következtében minden 25 percben meghal egy magyar ember.

Széchenyi álma ma is csak álom és Magyarország még mindig nem „olyan örömre készített kert, ahol idegen a nyomorult . . .“

Aggasztó népszaporodásunk (fogyásunk) vizsgálatánál meglátszódik, hogy ellentétben a jobb sorsban élő rétegekkel, még mindig a keserves, nehéz helyzetben élő földmívesség teljesíti legjobban kötelességét, s adja a gyermeket a nemzetnek.

A falu képviselőit ráeszméltetik itt az önsegélyre, a szövetkezésben rejlő hatalmas erőre, az egészségesebb életre. (Ha lehet egészségesebb életet élni a mai lakásrendszer mellett, mikor 1,400.000 házunkból 720.000 még mindig vert falu és földes.)

Még tervrajzot is ad a népfőiskola jobb falusi lakás és porta létesítésére.

Ha mindezek csak előadások lennének, ahol a szavak elrepülnek akkor csak mulandó hatást érne el a tanfolyam. De a fiúk jegyzeteket készítenek, a Kerékvágás című ujságjuk naponként hozza az aznap elmondott előadások foglalatát. És az előadások után hozzászólások vannak, s együtt keresi a kibontakozás útját, a jövendő útját közös megbeszélésben a parasztlegény és a szakember.

Igen, így lehet még tanítani, s a jövendőre csak így lehet tanítani.

Csak így lehet már hidat verni a rettenetes szakadékok felé: ha a part mind két oldaláról folyik a munka.

Móricz Miklós a kiváló közgazdasági író azt írja az itt folyó munkáról: „A népfőiskola kisérletében nemcsak ez az ősi pataki tanítószellem talált magára, hanem a nemzet két fele, amelyet már elszakadás fenyegetett: a tanult és az elhagyott is. S a Népfőiskolának ez a leguagyobb érdeme és ezért érdemli meg, hogy intézményessé váljék és megfelelő keretben és kellő felkészültséggel folytathassa tovább azt, aminek a lehetőségét itt megmutatta és bebizonyította.“ (Móricz Miklós: Kerékvágás. Budapesti Hirlap 1937 december 12.)

Patakon nem a divat, hanem a mult sokszázados tradiciója a szociális érzés és a faluval való gondolás. Ezért csak Patak csinálhatta meg ezt a népfőiskolát, mert erre predestinálva volt. Nézzetek a multba és érezzétek meg ezt. Olyan család alkotta itt századokkal ezelőtt ezt az iskolát, melynek egyik tagja halott porai felett ezt a síriratott viseli: „Prinyi nemzetség egyetlen fénye s reménye.. menedéke veszélyben a népnek.. földmívelők biztos nyugodalma.“ (Perényi Gábor sírirata.)

Jó lesz el nem feledkezni arról, hogy nemcsak: noblesse oblige!, de a Mult is kötelez!

Mert ha erről elfeledkezünk, akkor vállalja majd más a parasztságunk kiképzését és öntudatosítását (mert a harsogó bizonysága ez a tanfolyam annak, hogy a magyar paraszt tud és nagy vágyással akar is tanulni) és ha mi kiengedjük kezünkből a nekünk adott alkalmat, akkor kiképezik majd parasztságunkat, de destruktiv irányban. Vestigia terrent! mert ez történt már ipari munkásságunk nagyrészénél is.

Tele vagyunk bizalommal, hogy ez nem történik meg. És a nagy magyar télben ráhajlunk szeretettel a népfőiskola lelkeire, és adventi örömmel mondjuk a „faluzó püspök" szavával: „érik már a mi vetésünk!" Ebből a vetésből kenyér lehet, táplálék új századokra. *Szabó Lajos.*

Az Országos Református Szeretetszövetség Közgyűlése.

Kevés egyesület közgyűlése tarthat számot akkora érdeklődésre és figyelemre, mint az Országos Református Szeretetszövetségé, amely dec. 7-én tartotta közgyűlését Dr. Ravasz László püspök elnöklete mellett az Egyetemes Konvent zsinati termében.

A Szeretetszövetség ma már 33 szeretetintézményt, aggmenházat, szellemi és testi fogyatékosok elhelyezését célzó intézményt tart fenn. Az intézeteiben elhelyezett és gondozott árvák és aggok száma meghaladja az ezret. Vagyona: — intézeteinek és a felszereléseknek az értéke — 380.000 P. Jövő évi költségvetése 237.950 P.

A Szeretetszövetség javára az elmult évben nagyobb adományokat tettek: Danyi József nyug. lelkész és neje, akik egy, valamikor a Rákócziak tulajdonát képező kastélyt és 10 hold gyümölcsöst, özv. Mestyán Jánosné, aki kisebb házastelket (Ócsán), N. N. aki Velencén 300 □ öles telket, özv. Biró Benjáminné, aki Püspökladányban kisebb házastelket adományozott a Szövetségnek szeretetházi célokra. Készpénzben is több nagyobb adományozás történt.

A Szeretetszövetség jövő évi munkatervében újabb intézmények létesítésének egész sora szerepel, amelyek közül legnagyobb jelentőségű a Debrecenben létesítendő átmeneti otthon börtönből szabadult rabok részére és Kunmadarason létrehozandó nyomorékgyermekotthon. *Kiss Ferenc.*

HIREK

— **A „Pataki Népfőiskola" előadásai** még folynak, a záróünnepély *Farkas István* püspök s egyházkerületünk több vezető egyéniségének jelenlétében december 19-én, vasárnap lesz.

— **Lelkipásztor kormányfőtanácsosok.** *Szabó Imre* budapesti lelkipásztor és esperes, valamint *Kiss Zsigmond* abonyi lelkipásztor, amaz a nagy igehirdető, ez az egyházi és közéleti munka fáradhatatlan szóvivő bajnoka, kormányfőtanácsosi kitüntetésben részesültek. Nagy örömünknek mi is kifejezést adunk. További áldást kivánunk a mi áldott munkásainkra!

— **Szabó Gyula előadása.** Angolinternátusi igazgatónk dec. 10-én a *Péntek Esték* előadásai során „Magyarország angol szemmel" címen olyan nagyértékü előadást tartott, hogy sorát fogjuk ejteni a részletesebb megismertetésének.

— **Lelkészi beiktatás.** Felejthetetlen szép és lélekemelő ünnepély volt Gelejen dec. hó 5-én, mikor *Nagy Sándor* volt diósgyőri-vasgyári hitoktató lelkészt a geleji lelkészi állásba Komjáthy József lelkészi és Kun András világi tanácsbirák beiktatták. Mint a szeretet és békesség követe mutatkozott be az új lelkész beköszöntő beszédében. Az isteni tiszteleten szolgált Kacsóh Bertalan községi főjegyző s Nagy Zoltán kántor-tanító énekkettőssel, melyet művésziesen Fekésházy tanító kisért orgonán. Üdvözlések során kellemes és megható szép jelenetek folytak le. A helybeli presbitérium egy szép bibliával ajándékozta meg új lelkipásztorát. A diósgyőr-vasgyári hivek, mintegy 60 tagú küldöttsége egy gyönyörű palásttal lepte meg volt pásztorát. Délután az igét Demeter Béla emődi lelkész hirdette. Énekszámok, szavalatok hangzottak még fel a gyülekezet örömünnepén.

— **Theológus segélyalapra** a gömör-tornai egyházmegyéből a következő adományok érkeztek be: Hubay Kálmán 2 P. Cseh István, Bokor János, Oláh István, dr. Páhy József, Ablonczy László, Dózsa Jenő, Fodor Lajos, Ferencz Lajos, Fodor Géza, Király István, Doktor Dezső, Lipták István, Kiss László 1—1 pengő. A küldött adományokért és a gyűjtésért ezuton mond köszönetet a theol. akadémia igazgatósága.

HIVATALOS RÉSZ.

— **Kérés az alsóborsodi lelkipásztor testvérekhez.** Azokat a lelkipásztor testvéreket, akiknek az egyháza az én körzetemben van, kérem, hogy 1938. évi költségelőirányzatukat minél hamarább küldjék be hozzám, úgy hogy még ebben az évben jóváhagyva visszakaphassák. Az 1938. évet csak a törvényeknek megfelelőleg jóváhagyott költségelőirányzat mellett lehet megkezdeni. Atyafiui szeretettel: *Komjáthy József* számvevőszéki előadó.

— **Felsőborsodiak figyelmébe.** A felsőborsodi *egyházmegyei tanács* Miskolcon az alispáni tanácsteremben az 1938. évi január 10-én délelőtt 10 órai kezdettel ülést tart, melyre a tánács t. tagjait ezuttal is, valamint az érdekelt egyházak képviselőit s az érdeklődőket ezennel meghívjuk. A tárgyalás anyagául szánt ügyek január 2-ig h. espereshez küldendők.

Sajóecseg és Tiszakeszi 1937. december 15.

Atyafiui szeretettel

Zsóry György em. gondnok. *Lőkös Sándor* h. esperes

— **Figyelmeztetés!** Az egyházkerületi tisztségekre beadandó szavazatok határideje december 20-án lejár.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.

XXXII. évfolyam. 52. szám. Sárospatak, 1937 december 26.

SÁROSPATAKI
REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG HETI KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: **DR. MARTON JÁNOS.**

FŐMUNKATÁRSAK: DR. ENYEDY ANDOR, DR. MÁTYÁS ERNŐ, DR. SZABÓ ZOLTÁN, DR. ÚJSZÁSZY KÁLMÁN és DR. ZSIROS JÓZSEF. — Kálvin-szövetség részéről: DR. H. KISS GÉZA.

TARTALOM: *Harsányi László:* Három karácsonyi látás. — *Farkas István:* Útravaló: Szeretetfalva fiai számára. *M. J.:* A negyedik budapesti zsinat utolsó ülésszaka. (Folyt. és vége köv.) — A Szeretetszövetség az Országos Zsinaton. = *Humbert Günter:* Arany-konfirmáció. — *Gyülvészi István:* Karácsonyi ének. — Irodalom. — Hirek. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Három karácsonyi látás.

Lukács 2 : 14: *Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek.*

Storm Tivadar, a németek egyik nagy költője a „Weihnachtsabend“ című költeményében színesen, megkapóan a következőket beszéli el. Az egyik karácsonyestén kiment az utcára, amelyet a vásárosok zaja és boldog gyermekkacagás töltött be. Amint az emberáradat tovasodorta, rekedt hangra lett figyelmes. Az egyik lépcsőkövön fázva, dideregve egy soványkezű, sáppadtarcú koldusgyermek kínálta szegényes, egyszerű játékait. A költő szégyelt ettől a rongyosruhájú gyermektől játékszert vásárolni. Aztán, a kis koldus rekedt hangját elsodorta a vásári lárma és a szél zúgása. De, amikor otthon egy kicsit egyedül maradt az egyik szobában, szorongató félelem szállta meg, mintha saját gyermeke ült volna ott azon a helyen, könyörögve kiáltott volna kenyérért, míg ő futva menekül előle.

Storm ezen a karácsonyestén észrevette azt, hogy milyen nagy a mások nyomorúsága. *Az első karácsonyi látás* a legtöbb ember számára ez: *megismerjük a mások nyomorúságát.* Karácsonykor az Isten mérhetetlen szeretete lett nyilvánvalóvá az emberek iránt. Isten látta az emberiség nagy elesettségét, és segíteni akart rajta. Az ember nem juthat el addig a karácsony lényegének a megismeréséhez, míg rá nem döbben a nála is elhagyatottabbak, anyagilag és lelkileg szegényebbek megrendítő inségére, és segíteni nem akar azon. „Aki azért tudna jót cselekedni és nem cselekszik, bűne az annak“ (Jakab 4 : 17).

Az első karácsonyi látással egyidőben szokott megszületni a másik látás: *megismerjük a magunk nyomorúságát is.* Azt, hogy milyen távol vagyunk a szeretet törvénye betöltésétől. Meleg, kívülről mutatós, csillogó ruhában is fázlódó, szegény koldusok vagyunk. Milyen kevés bennünk az áldozatkészség, és milyen nagy zsarnok felettünk és bennünk az önzés. Milyen kicsiny csepp az alázatosság, a gőg és a büszkeség végtelen tengere mellett. Milyen gyorsan jön és lassan tünik el a világszerinti bánat, és milyen nehezen kopogtat be és pillanatok alatt foszlik szét az Isten-szerinti szomorúság. A békétlenség, restség és szeretetlenség rongyaiban, fázva, dideregve kiáltjuk az ajándékképen hozzánk érkező Istentől Megtartóul küldött Jézus felé: légy irgalmas nékünk, bűnösöknek, könyörülj rajtunk.

Ezután a kiáltás után pedig megkapjuk a harmadik látást is: megismerjük *Isten könyörülő szeretetét, végtelen nagyságát.* Isten nem hiába kötött szövetséget az ősatyákkal. Igéretét beváltotta. Ő nem engedte, hogy az ember örökös rabszolgája legyen a bűnnek. Fájt neki az a szomorú élethalálharc, amit az ember lelke folytatott a test, a kísértések, a sátáni erők ellen, de úgy, hogy mindig az utóbbi volt a diadalmas. Ugy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen ő benne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen (János 3 : 16.). És amikor ezt a látást elnyerjük, amikor megtapasztaljuk Istennek a Krisztusban hozzánk aláhajló kegyelmét, élesebbé válik a két első látásunk is. Ahogy növekszik előttünk Isten kegyelmének nagysága, úgy lesz egyre nyilvánvalóbbá kicsiségünk és gyarlóságunk. Amikor pedig meglátjuk a magunk erőtlenségét, s engedjük, hogy a Jézus Krisztusban valósággá lett kegyelem a mi erőtlenségünket is erővé változtassa át, leszünk képesek arra, hogy az első látásunkat is tisztítsuk és erősítsük. Mások nyomorúsága mostmár még jobban fáj nekünk, s egész életünket odaáldozzuk azért, hogy a szeretet törvényét betöltsük.

Nemes, szent érzések drága árama fut végig rajtunk, szívünket evangéliumi tiszta öröm és békesség járja át, s Isten mások és a magunk nyomorúságán könyörülő nagy szeretetének láttán felhangzik ajkunkon az őt dicsőítő, hálaadó ének. „Mindezért, mindenért, mindenkor dicsőség, dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek...“

Harsányi László.

Útravaló: Szeretetfalva fiai számára.

FARKAS ISTVÁN püspök beszéde a sárospataki népfőiskolai tanfolyam záróünnepélyén.

Kedves Fiaim!.... Fiatalságom idején, egyik legkedvesebb olvasmányom volt — Jókai: — Arany embere. A tenger felé sietö Dunatorkolatához közel: a Senki szigetén,— a párás levegőjű, éjtszakai harmathullás, — s a napsugár csókjától szinte ujjongva élő buja növényzet, az illatos rózsaligetek, a gyümölcsöskertek — mint itt felejtett darabjai a földi mennyországnak: — minden boldogságot megadva kínálták fel az élet örömeit, szépségeit — a világ szeme elől oda, e rejtett zugba menekülő nehány — Istennek is kedves ember számára.....

Mióta hírül vettem, hogy egyházkerületünk falvai s városaiból — mint jó híretekért kiválasztottak — negyvenen hajoltatok, szívetek szerint való vágyódással az ősi Alma Mater kebeléhez egészen közel, s lettetek Szeretetfalva új lakói — azóta a nagy magyar álmodozónak: Senki szigetét — rózsák szigetét idevarázsolva látom lelki szemeim előtt tiközétek, — hallván, sok szépet: — munkáitok, tudnivágyásotok, kemény akarásaitok, testvéri közösségben való szeretetteljes élésetek s Krisztust ideváró élő hitetek nagy cselekedeteiről.....

Végezésre: — itt vagyok én is közöttetek. Hívtatok — jöttem. Vártatok — itt vagyok! Jól esik elmondanom; — nem egyedül jöttem!.....

Az én életem, — egyetlen — nyíltan vallott programmja: a falusi, sokszor nagyon elfelejtett magyar fajta népünk között élni és járni, s velük egy úton haladva keresni a Krisztus lábanyomát..... Amerre én járok, ahol én tanítok embereket: ott nincs és soha nem is lesz más evangélium az ajkamon, mint az egyetlen egy, a régi, — az igaz: „Emberek akárhogy gyűlölködjetek, — örökkévaló itt csak a szeretet!“....

Krisztussal együtt járva: melegség, bizakodás, élő reménység, az életszerelem szépségei ragyognak bele ebbe a közöny, gyűlölködés, szeretetlenség, — önmaga imádásától — olyan nagyon szomorú embervilágba.

Nem akarja érteni az ember, hogy tövisek helyett rózsákon kellene járnia — az Isten gyermekeinek!..... Senki szigete; — rózsák szigete itt e szent magyar földön minden hajlék — legyen az: akár az én édesanyám fehérre meszelt háza ott a síkon távolban; akár a József-majori kicsi templom környékén egymáshoz simuló tanyai nép szegényes kunyhói; akár: a — századok viharával dacoló Alma Mater nevelő mesterei s a tanítványok szíve egy-egy darabjai..... ahol.....: az Örömmondót. a szüntelenül csak örvendező Krisztust hívogatják be édes pihenőre — örökös szállásra...

Édes Fiaim!.... Ugy-e jó volt itt Vele megpihenni?.... Ugy-e jó volt itt: Tőle tanulni, biztatást nyerni?.... Ugy-e jó volt itt: — mindig mosolygós orcájában, — magának az örök jóságú Isten orcájának ragyogását látni?..... Ugy-e jó volt egy pár napra felejteni a falutok ezernyi jajját, panaszát?.....

Halljátok csak!..... valamit elmondok néktek!...

Úgy jött a sora, hogy pár héttel ezelőtt Budapesten, a Nemzeti Színházban: könnyező szemmel, hevesen dobogó szívvel — hallgattunk fel a színpad felé a nagy nézőközönségből —, — négyen, — egyszerre egyre gondoló négy pataki diák..... A pesti theológusokkal cserélő két ifjú pataki theológus s a velem együtt immár fehér hajú, falu szerelmese: a vasgyári lelkipásztor, meg én, meg a két pataki diák, a theológus diák, úgy simultunk egymáshoz ott, mint fészkéről felrebbent megriasztott madarak....

A Jézus faragó embert játszották, Isten lelkétől ihletett nagy művészek úgy, — hogy voltak percek, amikor úgy erőt vett rajtunk a magyar fajta szomorú sorsának bemutató látására a keserűség, — hogy csak a könnyeink peregtek. — Ahogy egymás mellett ültünk, egy szó sem jött az ajkunkra!.....

A szobrász, nagyon művészi meglátással: szomorú orcájú Krisztust faragott fából. Faragott, Krisztus szobor után vágyott az erdélyi havasok népe..... A Krisztust látni vágyó egyszerű munkás seregnek: nem kell a bánatos, — a meggyötörtségtől szinte szívet szomorítón kesergő Názáreti szobra! A szobron keresztül is, — a Krisztusból valaki más kell neki!...

Az erdőn lakó székely szegény legények; születéstől kezdve emberektől elfelejtett, mindhalálig csak dolgozó és verítékező, robotos napszámosok — mindenről lemondva, szegénykedve, a legdrágább örökséget tisztán megőrízve adják át örökül a fiaknak: — az ősi föld szerelmét s az ős Istenben való hitet, — a soha nem késő s a mindég idejében áldó Istenben való hitet s ha egyebet nem, de ezt az egyet! — drága örökül hagyják a fiaknak...

A földből nekik annyi sem jut birtokul, hogy „orcájukon aláhulló könnyeiket a sajátjuknak mondható magyar föld inná be.“ Szegények, — rongyosok — kiknek sok mindenre nem telik, de itt a vadonban a magyar parlagon; az erdők sűrűjében: — „Istenre telni kell!“..... Ezért várják ide a Krisztust..... Istent várnak ide, de nem szomorút, nem bánatosat, — de mindég örvendezőt és mindenütt vígasztalót!.....

A minden székelynek, minden magyarnak „egyetlen reményét“ — s örömét hozó Krisztust várják ide rendületlenül!...

Elvehetett tőlük az élet mindent, de megmaradt két ősi fegyverük: a munka szerelme s a hit vígasza!

Ki tanította őket életszerelemre s hitre? Nem járt ott közöttük sem lelkipásztor, sem tanító.... Irni közülük csak kevesen tudtak — de imádkozni nem felejtettek el..... Egymást tanítgatták. Egymáshoz simultak. Összemelegedtek. Egymás szíve dobogását hallgatták, és újra-meg újra megszületett ajkukon az új meg új: — imádság: a Mi Atyánk!.....

A zúgó fenyvesek; a vadvirágos erdélyi rétek, a fekete kenyeret megadó föld; a velük született jóság; — az elesettségben és szegénységben is mindig megtapasztalt isteni kiválasztás ereje... ez volt az ős megtartó erő..... Ezért epekedett a szivök a mindég örvendező Krisztus után s ezért nem tetszett nekik a művész szobrász szomorú orcájú Krisztusa.....

S mikor a szobrász ráeszmél arra, hogy ennek a világnak valóban evangéliumot hozó Krisztusra van szüksége; amikor ő maga is meglátja lelki szemeivel a Krisztusban az Isten-fiúság drágalátos ajándékát hozó Istenemberét....: más lesz, azonnal más lesz ottt ezen az erdei tanyán a sorsa, a holnapja: — szobrásznak, szegénylegényeknek s örömének csendül, zúg bele ott imádkozó ember ajkakon át az erdélyi hegyek rengetegébe!

Én drága magyar népem!: — mikor fog már egyszer felcsendűlni a Te ajkadon a Krisztusváró, verítékező emberek: örvendező Krisztusról beszélő éneke?!.....

Fiaim!....

A magyar falvak s a tanyavilág népének szíve mélyeiről feltörő halk sikoly panaszos szavát olyan sokszor hallom én — nagyon is egyedül maradva..... Mintha a ma élő magyar fajta népnek nem volna, — kedve sem felemelni szemét az Ég felé s várni a mindég örvendező Krisztust.

Falvak, városok népét: gyülölködő, pártoskodó; magyart a magyar ellen uszító szervezetek hadi lármája zavarja meg építeni vágyódó munkája végzésében..... Ezért üzentem nektek elinduláskor Édes fiaim hogy: „Ti — ne agyarkodjatok, de magyarkodjatok!“ — Az agyarkodó, gyülölködő magyarok a Sátánnal cimborálnak. A magyarság szebb holnapjáért magyarkodó magyarok, ha igazán azok ők: — egyességre törekesznek..... Az ősi hit s az ősi föld szerelme a fegyverük!.....

Nem milliós seregek; nem hadi találmányok, de Krisztussal együtt szolgáló s a közösség javáért; — az Isten országa s a haza szebb holnapjáért szívüket boldogan elégető, Krisztusban élő, igazán hivő keresztyén magyarok számára virradhat itt csak — szebb magyar jövendő.

Ezt kell akarnotok fiaim! A magyar nemzet birtokállományában legdrágább kincseink: — nem a földünk s egyéb javaink — hanem Ti vagytok, a szebb jövőt bizonyosra váró, veszélytől nem félő, imádkozni és dolgozni vágyó magyar ifjúság! Miért félnétek a holnapoktól? Nem vagytok egyedül sohasem! Az Ige, az Eszme diadalmas hőse: — a mindig örvendező Krisztus vár tireátok s ne feledjétek, hogy Vele együtt jár a győzelem!

Amint én nem magam jöttem ide közétek, úgy Ti is ne magatok menjetek haza házaitokba, hanem örökös, elválhatatlan utitárs gyanánt, kisérő testvérként menjen haza Veletek: a mindég örvendező Krisztus.

Amit itt kaptatok az Alma Matertől drágalátos ajándék gyanánt: azt vigyétek haza az ősi tüzhelyekre. Mint izzó parázs, hevítse szíveiteket: — az Isten s a nemzet igaz ügyéért való harcolhatásotok, mint kiválasztottaknak: küldetés-tudata.

Csak még egyet ne feledjetek. Fakult, régi írásokból olvasom fel, amit most olvasok: „Miótától magyar história vagyon — mük menden másokat segéltünk, mejjünköt tartottuk fedezőnknek, de bennünköt soha nem segéle senki. Igyen vót öröktül, igyen lészen örökkül. Ez vagyon irva felőlünk az csillagokban. Az magyar dógának az ő sommája ez: magad vagy, magyar, csorgasd véredöt, — miként Jézus csorgatta.“ (Harsányi Zsolt: Mathias Rex. 106. oldal)..

Mátyás az igazságos magyar király mondotta ezt régen s azóta valóvá lett, hogy sorsunk mindörökké így lett megírva. Magyar fajta népem csorgasd a véredet, miként a Jézus csorgatta, s ne félj, jutalmadat veszed, s egyszer, idejére — feljön a Te fényes napod is!...

Édes fiaim! A Krisztus legyen mindég veletek!

A negyedik budapesti zsinat utolsó ülésszaka.

e) Elemi iskolai igazgatók.

6. §. Az V. törvénycikk 26. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

Ha az egyházközségnek három vagy ennél több tanítója van, a tanítás összhangzatos vezetésére és felügyeletére a tanítótestület és az iskolaszék ajánlata alapján a presbitérium a rendes tanítók egyikét igazgató-tanítói tiszttel bízza meg. A megbízás három évre terjed és megújítható. Annak az igazgató-tanítónak, akinek legalább tíz tanítói és legalább három igazgatói szolgálati éve van, újból megválasztatása esetén igazgatói tisztsége szolgálatának végéig tart. Az igazgató-tanító hatáskörét és kötelességét a népiskolai rendtartás állapítja meg.

f) Igazgatók választása.

8. §. Az V. törvénycikk 59. §-a a következőleg módosíttatik:

Az igazgató választására a 108. §. (a jelen törvény 10. §-ának) rendelkezései irányadók.

9. §. Az V. törvénycikk 77. §-a a következőleg módosíttatik:

Az igazgató választására a 108. §. (a jelen törvény 10. §.-ának) rendelkezései irányadók.

10. §. Az V. törvénycikk 108. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

Igazgatóvá választani azt lehet, akinek legalább tíz tanári szolgálati éve van és abban az iskolafajban kellő tapasztalatot szerzett.

Az igazgatót a tanintézet rendes tanárai közül a tanári testület meghallgatásával az igazgatótanács első ízben két évre választja s a fenntartótestület a választás ügyiratait a választás megerősítése céljából 15 nap alatt az egyházkerülethez felterjeszti. A két évi igazgatói szolgálat után újból megválasztott igazgató megbizatása tanári szolgálatának egész tartamára szól. A törvény életbeléptetése előtt hat évre választott igazgatók a hat éves időkör lejártáig igazgatók maradnak.

Az igazgató tiszte az egész intézetben az ok-

tatást és nevelést a tanterv és rendszabályok értelmében összhangzatosan vezetni; közvetlenül felügyelni arra, hogy kötelességeiket mind a tanárok, mind a tanulók pontosan teljesítsék.

Hatáskörét részletesen az egyetemes konvent által a tanári testületek és az egyházkerületek előzetes meghallgatása mellett kibocsátott rendtartás szabályozza. (Folyt. és vége köv.)

A Szeretetszövetség az Országos Zsinaton.

Az Országos Zsinat a Szeretetszövetség munkájának támogatására dec. hó 7-én tartott ülésén az alábbi határozatot hozta: „ Az Országos Zsinat az 1184. sz. határozatához kapcsolódóan október második vasárnapját árvanappá nyilvánítja, amelyen mind az istentisztelet alkalmával, mind minden alsó- és középfoku tanintézetben tartandó iskolai ünnepélyen az egyház szociális kötelelességeí és ebben a vonatkozásban az Országos Református Szeretetszövetség hivatása és munkája tárgyaltassanak; a perselypénz és az iskolai ünnepélyek bevétele mindaddig, míg az egyetemes egyház a szeretetmunka intézményes végzését maga fogja végeztetni, az Országos Református Szeretetszövetségnek szolgáltatandó be. Elrendeli továbbá, hogy évenként egyszer minden gyülekezet tag- és tagdíjgyüjtés rendezésére az Országos Református Szeretetszövetségnek alkalmat biztosítson.

Ezen intézkedések végrehajtásáért az egyházközség elnöksége a missziói törvényben megállapított felelősséggel tartozik."

Arany-konfirmáció.

Olyan időben élünk, amikor az emberek szeretnek emléknapokat tartani. Igy megemlékezünk nagy férfiaink és nagy asszonyaink születésének, vagy halálának évfordulóiról. Az utóbbi években az Anyáknapja is meghonosodott mindenfelé. Joggal láthatnak némelyek ebben romlási jelenséget, de mégis azt kell meggondolnunk, hogy ezek az emléknapok nem okozzák a romlást, hanem csak követik azt. A romlásnak sokkal inkább gátat akarnak vetni. Az Anyák-napjára pl. régebben nem volt semmi szükség, mert a családok már maguktól is szorosan összetartottak. De miután a családot összetartó kötelékek hovatovább meglazultak az egyre tovább elharapódzó civilizáció következtében, szükségessé vált e napnak a megünneplése, és a gyakorlat be is bizonyította, hogy milyen áldásokban gazdag ünnep lett ez sok anya számára.

Hogyha német hazámban néhány év óta az aranykonfirmáció ünnepét (50 éves konfirmáciai évforduló) egyre szélesebb körök tartják meg, annak szintén ugyanez a magyarázata. Nyilt titok az, hogy a 14 éves gyermekek konfirmálása különösen a nagyvárosokban, de már a falvakban is, nagyon sokszor az egyháztól való elszakadás első lépésévé lett. Ez a tény az egyházra azt a feladatot rójja, hogy a tőle elidegenedett tagokat ismét magához vonja. Ezt a kötelességét akarja teljesíteni az „arany konfirmáció" ünnepének bevezetésével is. Ez az ünnep a hű egyháztagokat hűségükben megerősíti, a közömböseket pedig életük alkonyán figyelmezteti az 50 évvel ezelőtt tett fogadalomra, Isten igéjének megtartására, és hűségre inti őket. Az arany-konfirmandusok már mind 64—65 évesek. Ez az időpont nagyon alkalmas a visszatekintésre és a jövőbenézésre. Életük végéhez közeledik, lassan alkonyodni kezd. A világ zaja elcsitul, s így annál könnyebben nyilnak meg az ajkak buzgó imára: „Uram maradj velünk, mert immár beestvéledik, és a nap lehanyatlott." (Luk. 24: 29.). A fülek pedig annál tisztábban, örömteljesebben hallják Isten ígéretét: „Vénségtekig én vagyok az, és megőszűléstekig én viselek; én teremtettem és én hordozom, én viselem és megszabadítom." (És. 46: 4.) „Megáldalak téged és áldás leszesz." (I. Móz. 12: 2.)

Humbert Günter
volt pataki cserediák,
dammendorfi segédlelkész.

Karácsonyi ének.

Ma Betlehem kis gyermekét
Ünnepeld hát, szivem...
Mert üdvöd Benne lelheted
És másban senkiben.
Szegény szívem, ma légy te is
Egy áldott Betlehem,
Fogadd be az Isten fiát,
Hogy Ő tiéd legyen!

Áldott Gyermek, ma Rólad zeng
Felszálló énekünk,
Angyalokról, pásztorokról
Híven emlékezünk.
Zarándokló bölcs férfiak,
Hadd menjünk véletek!
A jászolnál imádjuk Őt
S vegyünk ott — életet!

Óh hű, Megváltó Jézusom,
Ma én Hozzád megyek,
S míg bölcsődnél térdére hull:
Óh, áldd meg gyermeked....
Ma bűneimnek terheit
Tenéked átadom...
Igy lesz nekem áldott, dicső,
Boldog karácsonyom!

GYÜLVÉSZI ISTVÁN.

IRODALOM

Egy naptárról.

Nemrégiben hagyta el a sajtót Kiss Ferenc és Pap Béla szerkesztésében az Országos Református Szeretetszövetség naptára. A naptár, főleg a magyar falvak népénél, még mindig igen fontos nevelői eszköz. Sok háznál szinte egyetlen olvasmány, melynek betűje és szelleme éppen ezért mélyen beivódik a lélekbe. Azok a református ez-

rek, vagy tízezrek, akikhez a Szeretetszövetség naptára eljut, tiszta evangéliumi táplálékban fognak részesülni. Az „Ige" rovatban Szabó Zoltán dr.-ral az élen, bizonyságtevő lelkek ébresztgetik a szolgálatnak és áldozatkészségnek lelkét. Az „Elvek" rovatnak olyan írói vannak, mint Ravasz László, Kiss Ferenc és Muraközy Gyula. Irásaikban világosan szemlélheti bárki azt a fundamentumot, amelyen állva a szélsőségek mai harcában is szilárd az ember. A „Református munka" rovatában távoli országok reformátusságának bemutatásával tágítja a magyar református perspektivát a szerkesztőség, míg az „Emlékezzünk" lapjain a Révész Imre által Tolnai Dali Jánosékra való emlékezés mellett, a Tolnai Dali János és presbiteriánus társai szellemének megfelelően ott találjuk a hejőpapi parasztasszonynak: Tóth Magdolnának képét, azzal a halotti beszéddel együtt, amelyet a hejőpapi gyülekezet pásztora mondott az Ur árvaházalapító és az elmult évben hazatért szolgálóleányának koporsója felett. A gazdag tartalmú szépirodalmi rovatban Makkai Sándorral az élen sorakoznak fel református szépíróink, de még ennél is értékesebb olvasmány „A mi ügyünk" rovat beszámolója. 105.393·61 P-t fordított 32 intézményére az elmult évben a Szövetség. 1013 gondozottra ügyelt 58 vezető és hogy jövőre még szélesebb körben fogja folytatni munkáját, azt mutatják az elmult esztendő adományai és alapítványai.

A 128 oldalas naptár ára 24 fillér. Hogy ebben a 24 fillérben benne vannak azok a fillérek is, amelyekkel a vásárlók a Szövetség munkáját támogatják, ez olyan kegyelem, amelyet el nem fogadni felelősség! *U.*

HIREK

Lapunk olvasóinak Istentől gazdagon megáldott ünnepeket kívánunk.

— **A „Pataki Népfőiskola"** ezévi tanfolyamának ünnepi bezárója december hó 19-én volt. A tanfolyamzáró ünnepély előtt istentisztelet volt, amelyen *Kovács Bálint* KIE-titkár hirdette az Igét. Majd megkezdődött az ünnepély, amelyen Szeretetfalva birája köszöntötte mély tisztelettel *Farkas István* püspököt, aki a gazda-ifjakat lelkük mélyéig átjáró beszéddel látta el szeretetteljes *Utravalóval* (l. a beszédet lapunk jelen számában). Az ifjak több szavalata, nótabemutatója után valamennyien *elismerő oklevelet* (emléklapot) kaptak, amelyet végzett munkájuk, szorgalmuk és lelkes igyekezetük után valóban megérdemeltek.

— **Diákok adománya.** A miskolci ref. gimnázium VIII. osztályának derék tanulói felekezeti különbség nélkül 100 P-t adtak össze az új Deszkatemplom toronyalapja javára s a kitünő vallástanár, *Balázs Győző* útján juttatták el *Farkas István* püspök kezéhez.

— **Panka Károly országgyűlési könytárigazgató** dec. hó 25-én, szombaton délután 5 óra 30 perces kezdettel „Az aradi Mirabeau" címen rádióelőadást tart egy elfelejtett kitünő hazafiról, *Galunthay Fekete János* grófról.

— **Iskolalátogatás.** Mint minden évben, az idén is a vakáció előtti nap Farkas István püspök meglátogatta a miskolci leánygimnáziumot, s annak minden osztályát végigjárva, a szeretet ünnepének nagy jelentőségét méltatta: Jól esik, — úgy mond, — az élet viharai, hullámai közül az iskola kapuin belül egy csendes szigetre menekülni legalább egy pár órára, hol nincsen társadalmi különbség, felekezeti békétlenség, hol mindenki egyenlő, s csak a szorgalomban, tudásban és istenfélelemben való vetélkedés nemesíti az ezekben előretörő gyermeki lelket. Lelkére köti minden növendéknek, hogy a karácsony alkalmával ne csak maguk várjanak ajándékot, hanem jóságukkal, ragaszkodó szeretetükkel viszonozzák a szülei önfeláldozó szeretetet. A maga és tanári kar jókívanatait köldi minden szülőnek.

— **Arccal a falu felé** címen háromnapos országos konferenciát rendez 1938 január 18—20 között a Kálvin János Társaság, amelyen minden református férfi és nő résztvehet. A konferencia előadásai: A falukutatás mai állása, Református feladatok a falukutatásban, A falu vallásos élete általában, A református kegyesség a mai falu életében, A falu erkölcsi élete általában, Református vonások a mai falu erkölcsi életében, A falu szórakozása napjainkban, A falu szórakozásának reformációja, A református gyülekezet megépítése, A református gyülekezet építői, A református falu nemzetfenntartó jelentősége, A református falu egyházfenntartó jelentősége. A konferencia vidéki résztvevői részére a 33 %-os vasuti kedvezmény megszerzése folyamatban van. A pompás programmú konferenciára, amely iránytmutató lehet, a magunk részéről is felhívjuk a figyelmet.

— **A „Pataki Népfőiskola"** állandósítása ügyében *Farkas István* püspök, majd *Janka Károly* főiskolai gondnok elnöklete alatt dec. hó 19-én a főiskolai nagy tanácsteremben rendkivül termékeny értekezlet volt. Tárgyalta azt a memorandumot, amelyet ez ügyben a theol. kar terjeszt az igazgató-tanács és ennek utján az egyházkerület elé. A memorandumot *Szabó Zoltán* theol. r. k. tanár szerkesztette.

— **A Magyar Prot. Irodalmi Társaság** 1937 dec. hó 29-én *választmányi és közgyülést* tart Budapesten, a ref. theológia tanácstermében.

— **Incze Gábor** dec. 25-én d. u. 3 órakor magyar ref. istentiszteletet tart Bécsben, az osztrák reformátusok belvárosi templomában.

— **A sárospataki református tanítóképzőintézet** 234. sz. II. Rákóczi Ferenc cserkészcsapata ebben az évben is egy szépen feldiszitett karácsonyfát és élelmiszereket ajándékozott az egyik szegény református családnak.

— **Lelkészképesítő vizsgálatok Sárospatakon.** December 20-án lelkészképesítő vizsgálatok voltak Sárospatakon. Az első vizsgálaton részt vett 6 abszolvált theológus. Közülök csak kettő képesittetett: Jónás Imre jó, Sóhajda Mihály elégséges eredménnyel. A többiek javító vizsgálatra utasittattak. Egy jelölt csak egy év mulva tehet javító vizsgálatot. Második lelkészképesítő vizsgálatra állt 6 segédlelkész. Ezek közül jó ered-

ménnyel vizsgázott: Kertész Gyula és Szabó István, elégséges eredménnyel: Kecskés József és Mester Béla. Javító vizsgálatra utasíttatott 2 segédlelkész. A második lelkészképesitő javítóvizsgálaton megbukott egy segédlelkész. Oklevelet nyert Fintor Béla. A gyönge eredmény a tanitói oklevél megszerzésének követelésével is összefüggésben állhat.

— **Sine mora . . .** *Részlet egy levélből:* „Mivel nem szeretek hamar elfelejtkezni arról, ami voltam, arra kérem hogy azt a csekély összeget, melyet utalványon küldök, amely első kongruás fizetésemnek 10 százaléka, tessék eljuttatni névtelenül a theológus alapra. Ezzel kapcsolatban volna egy szerény indítványom, mely illetékes tényező által, illetékes helyről javasolva — Isten kegyelme folytán — biztosan meghozná a gyümölcsét. Javaslatom: Minden kongruás állásba kerülő s. lelkész ajánlja fel első kongruás fizetésének bizonyos százalékát az alap növelésére. Talán lennének, akik megtennék." — A „névtelen s. lelkész" 29 P-ős kongruájának tizedét, 2·90 P-őt csakugyan megkaptuk s küldeményét és példáját meghatott szeretettel nyugtázzuk.

— **Pethő Sándor,** a nagy publiciszta rendkívül figyelemre méltóan ír, a *Magyarság* dec. 19-iki számában a prot. és róm. kath. ellentétek retrospektiv enyhüléséről. „Ha Ferenc József szobrot állított Bocskai Istvánnak és Bethlen Gábornak, a protestáns magyarság legnagyobb alakjainak, ezzel nyilván elismerte dinasztia-ellenes támadásaiknak történelmi jogosultságát, és személyes kegyeleti gesztusával csak a jeget törte meg a teljes kiengesztelődés felé, nemcsak, hanem szentesítette azokat a nemes és dicsőséges hagyományokat, amelyek e nevek által jelzett küzdelmekhez kapcsolódnak. A protestáns egyenjogúságért folytatott harcok hősei ma már a nemzet osztatlan kultuszának királyi boltozata alatt pihenik örökkévaló életük áldozatait és fáradalmait. S ha a francia nép emlékezetében és pietásában nem okoz többé lelki zavart Jeanne d' Arc kultusza Danton titáni barbárságának és forradalmiságának tiszteletével, s ha egyformán áldó kegyelettel borul le Szent Lajos gótikus alakja s a napoleoni gloire előtt: azt tartom, mi is a nemzeti öntudat egységes büszkeségével nézhetünk végig a magyar történet galériájának dicső alakjain. Szent Istvántól Kossuth Lajosig, Árpád fejedelemtől Bethlen Gáborig, Pázmány Pétertől apácai Csere Jánosig."

HIVATALOS RÉSZ.

A tiszántúli egyházkerület Középiskolai Vallástanárképesitő Bizottságától.

5900/1937. szám.

Hirdetmény

a legközelebbi vallástanári vizsgára vonatkozólag.

A Tiszántúli Református Egyházkerület püspökének, mint a Vallástanárképesitő Bizottság elnökének megbizásából tudatom vallástanári vizsgálat után érdeklődőkkel az alábbiakat:

a) A legközelebbi vallástanárképesitő vizsgálat Debrecenben, a második lelkészképesitő vizsgálat után 1938. február 21. és következő napjain fog tartatni, és pedig a zárthelyi irásbeli vizsga február 21-én d. e. 9 órakor a Kollégium dísztermében, a próbatanitás február 22-én, a szükség esetén 23-án d. e. a református Gimnáziumban (illetve, amennyiben női jelentkező is lesz, a Dóczy-intézet leánygimnáziumában), a tanterv szerinti vallástanitási órán, a szóbeli vizsgálat február 22-én, szükség esetén 23-án a Kollégium kistanácstermében d. u. 3 órai kezdettel.

b) A vizsgálatra vonatkozó tájékoztató iránt a vizsgálat előadójához (Dr. Csikesz Sándor egyetemi professzor, Debrecen, Kollégium) kell fordulni.

c) A vizsgálat iránti kérvény a tájékoztatóban megjelölt mellékletekkel felszerelten a Tiszántúli Református Egyházkerület püspökéhez címezve 1938. január 10-ig küldendő be Debrecenbe. A kérvényhez mellékelni kell a feladóvevényt, amely szerint a jelölt a 60 P. vizsgálati díjat és a 6 P. bizonyítvány díjat a Tiszántuli Református Egyházkerület pénztárába (Debrecen, Kollégium) az összeg rendeltetésének megjelölésével beküldötte. A díjak befizetése nélkül az Egyetemes Konvent 126/1932. sz. határozata értelmében senki vizsgálatra nem bocsátható.

d) Vizsgálatra állani kivánó jelöltek közöljék pontos címüket is, hogy a próbatanítás tárgya velük 1938. január hó 20-ig közölhető legyen, viszont a jelöltek tartoznak kidolgozott próbatanitást 3 gépirásos példányban, mindhárom külön-külön félkemény (karton) boritékban január hó 31. déli 12 óráig ajánlott levélben a vizsgálat előadójához megküldeni.

e) A vizsgálatra állani szándékozók személyesen jelentkezzenek február 21-én reggel fél 9 órako[r] a Kollégium kistanácstermében a vizsgálat előadójánál, aki a részletes vizsga-beosztást közölni fogja a jelöltekkel.

f) A jelölteknek előre gondoskodhatás céljából emlékezetébe hozzuk, hogy az oklevélre az újabb bélyegilletéki szabályzat értelmében 10 P-ős okmánybélyeg ragasztandó.

Debrecen, 1937. december 2. Elnöki megbizásból:

Dr. Csikesz Sándor
egyetemi professzor,
a vallástanárképesitő
bizottság előadója.

Alsózempléniek figyelmébe! — Az egyházmegyei tanács 1938. *január 10-én,* Sátoraljaújhelyben ülést tart. Amennyiben volnának az egyházközségeknek olyan ügyei, melyeket az egyházmegyei tanács saját hatáskörében elintézhet, azok 1938. január 4-ig beküldendők az esperesi hivatalba. — Sátoraljaújhely, 1937. december 22. *Kiss Ernő* esperes.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Sz-a I-n: Érdemleges gondolatait cikké kellett volna átformálnia. Természetesen a személyek teljes mellőzésével. Igy a kérdés felvetése is személyeskedésre nyithat teret, amely jóságosnak ismert lelkületének sem felel meg. Vesse fel a kérdést lelkészértekezleten. — **B-th I-e.** Nagyon kedves irás. Közelesen jönni fog. Nagyon köszönöm. — **A kiadóhivatal üzeni. B. F. T-a** E. m. pénz még nem futott be. Előfizetésért köszönet.

Nyomtatta: Kisfaludy László a Ref. Főiskola betűivel Sárospatak, 1937.